[illegible]

[illegible] presenti que est que in indicativo modo tempore presenti numero si
ngulari verbo activo et neutrali a productam habent ante novissimam
litteram passivo communi et deponenti ante novissi
mam sillabam mittit ut amo amas amor amaris Et
futurum tempus eiusdem modi in bo et in bor sillabas mittit ut
amo amabo amor amabor Secunda que est que in indi
cativo modo tempore presenti numero singulari secunda persona verbo acti
vo et neutrali e productam habent ante novissimam litteram pas
sivo communi et deponenti ante novissimam sillabam mittit
ut doceo doces doceor doceris Et futurum tempus eiusdem
modi in bo et in bor sillabas mittit ut doceo docebo doceor
docebor Tertia que est que in indicativo modo tempore presenti
numero singulari secunda persona verbo activo et neutrali
correptam vel i productam habent ante novissimam
passivo communi et deponenti [illegible] e correptam
pro i [illegible] habent ante novissimam sillabam mittit ut le
go legis legor legeris audio audis audior audiris
Et futurum tempus eiusdem modi in am et in ar sillabas mit
tit ut lego legam legor legar audio audiam au
dior audiar [illegible] hec discernit hec in imperativo
modo secunda persona poterit inveniri [illegible] correptam
habent in producta [illegible] correpta si fuerit pro eo
[illegible] producta non si fuerit non mutat [illegible]
[illegible] coniugationis futurum tempus non in am [illegible]
[illegible] sillabas mittit [illegible] non [illegible]
[illegible] deponentia ut eo is ivo queo quis quivo
[illegible] ut [illegible] quot sunt [illegible] que
[illegible] neutra deponentia et communia [illegible]

que sunt que in o desinunt et [illegible]
ut lego legor Passiva que sunt que in or desinunt et ea dempta
redeunt in activa ut legor lego Neu
tra que in o desinunt ut activa sed accepta r littera latina non
sunt ut sto [illegible] Deponentia que in or desinunt ut passiva sed
[illegible] que sunt que in [illegible] desinunt ut passiva sed ea
non sunt ut luctor loquor [illegible]
que in or desinunt ut deponentia sed in duas formas cadunt patiendi et agendi ut osculor criminor te et criminor a te Numeri verbis quot sunt Duo Sin
gularis ut lego pluralis ut legimus Figure verbis quot sunt Due Simplex
ut lego composita ut negligo Tempora verbis quot sunt [illegible]
lego preteritum ut legi futurum ut legam [illegible]
[illegible] et quot [illegible] ut lego preteritum imperfectum ut legebam
[illegible] preteritum plusquamperfectum ut legeram futurum ut
[illegible] tres prima ut lego secunda ut legis tertia ut legit
Adverbium quid est Pars orationis que adiecta verbo significationem eius explanat atque implet Adverbio quot accidunt Tria
significatio comparatio et figura Significatio adverbiorum in quo est Quia sunt
adverbia aut loci aut temporis aut numeri aut negandi aut affir
mandi aut optandi aut hortandi aut ordinis aut
[illegible] aut qualitatis aut quantitatis aut dubitandi
aut vocandi aut [illegible] aut separandi aut iurandi aut
aut congregandi aut prohibendi aut eventus aut comparandi
Loci ut hic ut ibi illuc intus foris illic
[illegible] Temporis ut hodie nunc nuper cras aliquando olim [illegible]
Numeri ut semel bis quater Negandi ut [illegible]

...ciandi ut en ecce Da optandi ut
...n ut eya age Da ordinis ut deinde de-
...inde ut cur quare quare obrem [illegible]
... ut quasi ceu sicut sicuti velut ve-
... Da qualitatis ut docte pulchre
...le Da quantitatis ut multum parum mo-
...dice valde Da dubitandi ut forsan
...s ut fortasse Da personalia ut mecum
... vobiscum Da vocandi ut heus Da respon-
...dendi ut seorsum retrorsum Da iurandi
... ercle mediusfidius Da eligendi
... Da congregandi ut simul una pariter
...ne Da eventus ut forte fortuitu ut ma-
...ximum minus minime valde Comparatio
...nibus gradibus comparationis ce positiuo compa-
...rativum positivum gradus ut docte Da com-
... superlativum ut doctissime Figure adverbiis
... quot simplex ut docte sicut composita ut
... Adverbia localia sunt in loco ut de loco ut
... in locum et de loco eventus significationes habent
... ex eo [illegible] for[illegible] venus ad locum [illegible] et
... habent [illegible] [illegible] ex eo [illegible]
... [illegible] adverbiis ut [illegible]
...ndo est aut ut hac illac aliac et cetera
... item capiens nomina [illegible]
...ne genera et casus Verbo aut [illegible] et significationes
... quot accidunt sex que [illegible]
... et figura Persona [illegible] ex [illegible]

ipse tua tuum tuis tua ablativo pronome tale Generis masculini
Singularis sui suo suum ablativo ipse sui suorum suis suos ablativis
Generis femininum sua sue sue suam ablativo ipse sue suarum suis
suas ablativis Generis neutri suum sui suo suum ablativo ipse plurali
sua suorum suis sua ablativis Item possessiva finita ad ali-
quid dicta ex utraque parte pluralia Generis masculini Noster
nostri nostro nostrum o noster ablativo ipse nostri nostrorum nostris nostros o nostri
ablativis Generis femininum nostra nostre nostre nostram o nostra ablativo ipse
nostre nostrarum nostris nostras o nostre ablativis Generis neutri nostrum
nostri nostro nostrum o nostrum ablativo ipse nostra nostrorum nostris nostra o nostra
ablativis pronome tale Generis masculini Vester vestri vestro vestrum
vestro ipse vestri vestrorum vestris vestros ablativis Generis femininum vestra
vestre vestre vestram ablativo ipse vestre vestrarum vestris vestras ablativis Generis
neutri vestrum vestri vestro vestrum ablativo ipse vestra vestrorum vestris ve-
stra ablativis Da hec composita ut egomet tumet sui-
met sibimet illic istic illiccine isticcine hiccine hec-
cine hoccine abhoccine Item in masculino genere pronuncia-
in neutro per correptum ut quisquis [illegible]

Verbum quid est pars orationis cum tempore [illegible] et cetera
et persona sine casu agere aliquid Verbo quot ac-
cidunt Septem que qualitas coniugatio genus numerus figura
tempus persona Qualitas verbi in quo est in modis et
in formis Modi qui sunt Indicativus ut lego Imperativus ut
lege Optativus ut utinam legerem Coniunctivus ut cum legam Infini-
tivus ut legere Impersonalis ut legitur Forme verborum quot
sunt Quatuor Que Perfecta ut lego Meditativa ut lecturio
Frequentativa ut lectito Inchoativa ut fervesco calesco
Coniugationes verborum quot sunt Tres Que vnam [illegible]

Polycraticus Joannis Sarisberiensis

Abraham volens
immolare Isaac non
faciebat de voluntate
divina et consensu.
7 21 d. 14 aut.
Abraham v. Hospitalitas
Absolucio excommunicatoris nec ex-
torqueri nec surripi potest
sicut quidam conantur nec mors
7 7 c d heres eius
Absolvunt quidam ambiciosi et
apocrite fratres potentes et
divites mira pollicentes
domino tamen prohibente
1 21 f g. Deinde scolarum
Abstinencia ausa est sancti
huius oppidum cum in fine [illegible]
quam Galienus [illegible]
8 6 f g i k. hec cum
Intemperancia v. Cibus
Accipere deum dolet prohibitum est
medicorum et avarum 7 8 g
omnes vero cupidi sunt
Accipere nec omnia nec semper nec
ab omnibus prohibitum est 7 17
Accitum ad cenam sicut nec
presides nec iudices debent accipere
7 17 c d e f debent autem
accipere capacitas sit 1 13 f
Si accipere
Acrius mercurium quid sit et
qui mittit lapidem in acervum
mercurii qui dat honores insipienti
7 1 a. Erasi [illegible]
Accipere v. munera v. avaricia
Achab moriturus per divina
prima responsa ad vitam 7 26
c. Achab quod rex impiissimus

Achademicos se in physica et
cultum achademicum fuisse
Plato li primo f. Et tamen 7 23 b
malo
Achademica de singulis dubitant
quod tutius est quam ignorancia temere
diffinire 7 23 b malo
Achademica vicit opinionibus [illegible]
de scholis fuit alys et eius secuti
sunt magni viri 1 1
Achademia ab Achademi unde
plato ortus est, et quare eam
elegit ad studium 1 3 a Acha-
demia
Acharon v. Cerne
Acheon dux Thebanus venator
visa silvare dea in cervum
transformatus est 1 4 b dux
Achilles quo a chirone institutus
in lira et strage ferarum 1 4 1
Insania
Actoris in iudicio qualis forma
minimum audiri sit a iudice
et qualis reo 7 13 a Actor
quidem mutat
Actor libri se humiliando commen-
dat libri ponit Plo li primo augus
Actor esse adhuc in curia cum
quando librum composuit sicut se
subtraxit multa posse [illegible] f
inequalitas
Actoris eius collacio cum amico
suo [illegible] super verbis platonis et
parte excusacio super avaricia
1 [illegible] 6 2 e 8 p totum
Actor fuit Anglicus de [illegible]
6 7 8 a Lauria Stare fuit
1 23 e Nec est quod f Indignacio
Actor a passu libri se excusat
propter occupaciones curie et insufficiencia

Detractores prolo. li 1 a b c d.
Egressus
ctor in fine libri rogat
cancellari cui scribit librum in bellis
Innocenciam et iusticiam custodire
de rotum et si non opus sui scribentis
suscipe sed iudicia aliorum non
formidare. detractores contra suos non
tanus ordinem petit 8 22 Rex illustris
cusatorum temeritas tribus modis
detegitur. Calupnia. prevaricacione
tergiversacione. 7 13 d Ita ut cuilibet
accusare potest de crimine sese ingra
famosi multis inter se dumquod
alio non potest 6 22 licet famosi
ausacio nulla valet apud iudices
accusare volentes reum. quia
ad omnia obiecta excusant 1 9
h i k Cuplices
cusacio vide testis.

Dam vide peccatum primi hominis
in p.
Draconis vide Iudei 1. 2 | Tunc
uere mors
Adulaco 3 Adulatores scurrilitatem sive
amorem sui et superbiam fovent et
succendunt in auditoribus
3 3 b Sed tamen illi
Adulatores detractores delatores
invidi et forum scurrilitate succendit
in auditoribus quod est 0 i 6 lex
3 3 c Terrarum
Adulator omnis est vicium
Immunis et puella potest de adula
toribus 3 4 potius Adulator
Adulari amico infidelissimum et
odibile est 3 4 a Gidro si omnis
Adulatorum condiciones et modi
fallacissimi et periculosi 3 4 b c d.
Nunc sicut plenus 1 1 Erat

Adulator aliorum voluntatibus cooperat
plorat et illis se accomodat
et imitat 3 8 c Ceterum palpo
Adulacio medicum non erubescat
sed extollit in magnis 3 8 c d
Sed ut medicum 6 1 Sed dum
de eciam
Adulatores non mirum est esse
sed mirum quod habent auditores et
credentes 3 4 d hic aut
Adulatorum cautele caute ut
lateant 3 7 a Sunt tamen tempore
observant et apta amicicie nom
tamen 3 7 b Amici
Adulacionem persuasionem facit p
ne ut digne dulcius quam magis
credit 3 7 c paro.
Adulatoribus de se ipso non magis
credendum quod ipse aliquid imponit
adulantur 3 7 c hijs tamen
Adulatores consumunt pulvillos
et sciunt alia linuunt parietes et
capud et ore eius 3 7 d ut ingt
Adulacio tanta inpressa est in ore hominis
cuiuscumque aut ordinis sui 3 7 c
Sed ergo sit
Adulacio comites habet fimides
dolum proditorem ignominiam servitutis
3 22 Certe quidem
Adulatores ut benivolenciam acq
irant et lucrum per infamiam et
bona fama sancti vesti 3 6 a
hic tamen
Adulatores hodie durant in
curijs et ideo fastigati et elati
incedunt 3 6 d Eam sunt
Adulatorum honor quantus hodie
sit ibidem q 3 b c Certe
1 3 4 at et
Adulandi vocabula quedam
importuna 3 6 c proxima
x f Porro

Adulatores invidiosi sunt qui cu-
ditores servituti subiciant volentes
adversari tamquam hostes expellunt
3 6 d Sunt.
Adversari volentes eum male
tractant 3 6 d Nam cum f
a c prude 3 18 c Tractatus
6 2 a a.
Adulatores sunt ubique non solum
in lombardia quibus non accipe
scandi 3 6 f Sed tamen
Adulatio ad munibus efficacissima
est ad gratiam et benivolenciam
promerendam 3 1 b. Retium
7 1 a meo.
Adulatores sapio abire iussit
cum tamen Romani adulatoribus
delectentur 3 4 c Retium
Adulabantur Romani principibus
susurrasse contra eos deificando
3 4 c Sicut quod non
Adulatoriam tempore Romanorum
egerunt et tamen eos audiit
in adulando 3 4 cf
Sed tamen gentis
Adulatoris quanta mala tamen
in presentibus quam in subiecti
est 3 7 g Illius etc.
Adulatorem fuisse est suo
colloquio decepisse sed non
possunt virtuosos 3 7 h i
Adulatorem
Adulatorie voluerit decipere
Christum sed nequivit magister scandere.
3 7 i Temptatorem
Adulatoribus quis delectatur
impossibile est sibi placere Christum
3 7 l Equidem
Adulatores sericis potentium

se immiscent et domus et scriptores
bona sua consumunt 3 13 a b.
Sed si non
Adulatoribus periculose se satis potentium
immiscent 3 12 cf Sed expedit
Adulator magis affectatione quanto
magis promissus est 3 13 a Non
est utique.
Adulatoribus acquisita aufer prius
3 12 b c Si dolus.
Adulatores omnis dolo et familia
fecerunt ubi c at cuius corpore desi
dant vultu d et c. Sed si quis
Adulatores torquendi sunt quia
deo principi et populo inimici fuerunt
3 14 a Egregie.
Adulari licet ei quem occidere licet
ut tirannus Rex aut Amicus x
17 d Verumtamen
Adulatoribus nemo iustus
delectatur 3 14 Dat ergo 17 a
Verumtamen
Adulatoribus et fallacibus verbis
sanctas regnis dedocuit iuste malis
exponit 6 22 b Verumtamen
Adulatores omnia prestant et
fortunatos non tamen sapientiam quam
operatione intuentur 6 21 b Omnia
Adulatores inimicos pariunt
et resident amatoribus veritatis
et decedunt eos et odiunt eos
6 20 p to Aeternum
Adulatores et detractores quam
mali sunt et quos cultatos eius
sudit et qui in curiis maius sudat
1 24 8 Et dicit etc.
Adulatoris operatio est inutilis
non est qui laudibus delectetur
et gloria quam transsone dicit
8 11 In toto.
Adulator ubi quanto etc.
adversitas vel tolerantia vel malum vel passio
vel labor.

eius recordi plurimi nobilesque
auspicia qualia sunt 1 13 1
fortune b Dedit generis

Affectus magis quam casus deo
gratus est homini sine eo qui
gratum est 2 8 b Utique cum olla
Affectus vel voluntas vel appetitus
vel amor

Agua crassa est vitula aut
assistentes cum quadam rotam 2
7 8 In eadem professione

Agrale sunt pedes reipublice 7
2 b In pedibus ultro

Abatellus amicus hospitum bonum
vel malum adesse significat 1
13 e Si amicus quis vulgo

Ale vespertilio et absensus 1 7 p bo
Ale inventor Attalus fuisse dicitur
et quis 1 7 a Attalus

Ale diversis speciebus alia eius
magis ad generis 1 7 e Alea
Alea scilicet aliquid sed species
qualiter procedit 1 7 e Estimacione
Aleatore quanto magis dolorem
tanto detior et cetera vicia
1 7 e Nomine

Alciones nidificantes semel in
vere dubitant significant
unde dies dicuntur Alciona
2 3 a Cum etiam ceteri

Alexander natura aquila
duo versus sunt super domum tota
die 1 13 d Tota die

Alexander incipit in visione
cassandrum acie praecedens omnes
2 16 d Cum vo

Alexius pedagogus athan fregit
marpas duce et pedem tulit

3 14 Et ve phis

Alexander comprehensionem et
et libertatem ubi in privata parte
tulit e Eadem

Alexander clementia ad milites
senior sui et ad regimen cap-
tivum 7 1 e Alexander

Alexander et Philippus pater eius
et vita gesserunt 7 22 e d
sunt Philippus

Alexander auditis fuit glo-
ria ad infinitos modos semper
aspirat 8 7 g Alexandri

Alexander plato Augusti
dixit filii dicti sunt pro gloria
inestimabilem appetitum e f
dolorem

Apes inhabitantes crudeles
et feroces plures fortissimi in
principio sed pugnam moleste
ut viribus plures defecit
6 16 Vis alimonie

Apes vel mulieres

Maxime numquam vel raro potest
avari divites nasci autem
hunc 3 13 e d hoc quod

Maxime vult principes et auc-
tores et solo rege qui p
sunt audiri volunt 8 3 e d
Subiecte

Maxime quidam ceterorumque
conant prodigaliter et libera-
litate esse quam quod cuius quod
intendunt appositum offendit
beneficiis assumitur 8 2 e d e
f g i Quod quo ligas

Maxime sapientis nemo potest
sunt nec ratione insanie
6 3 b Nam sapie

Minarum non siluare latebris
consiliatur. 1 q c Dum maro
Minorem priuatam hic exhibaut
1 prologo 1
Minor blandum infidelissim
est et odibile 3 q a Dic
vos infideles 6 1 Omnis ipsum
cum precipitat in abissum minorem
Minorem separat separabiles
eos fatur 3 d a Cetum
Minor adulari non licet 3
17 a Omnes
Mira principiis casus est si
auarus sit proficiat tamen ad
cautelam 1 q f Nadet ait
Mirata que post expectabat
vnda effigiabat. Nunc oppositum
est 3 1 d Solebat na
Miratur terra tamen pecunia in
toto mundo vix inuenta sit homo
Mirata semper auariciam ibidem
Mirata nisi malos esse
non potest 3 12 b c Detinuerit
Minatur adiuratur silencio et
suspicio ex se opera grandiat
1 a b c Sed ut nichil
Minatur que minimis potest
fides adhibenda non est quia
deficiente materia marcescit
iste dinumera unde 8 3 f
In summa
Mor legittimus non admit
titur illegittimus autem fit 1 x c
Dic facte
Mor sine omnibus matris est
quia nudus est simplex Si
modo ex fundamentis 33 a
Superia Sumpsit
Moris sine beniuolencia
fortis est que captanda est
ab omnibus salua ueritate 3
1 b Est enim

Mori libidinoso que occasia vis
et decorum 1 9 f In amore
et prouerbia nota potest c Eue que
Mor desolare ad sapienciam necessa
rius est libent audimus quod
amant et credunt eis 1 se In
libro quintiliani
Mor metuens est quod non vires
sed fortuna consiliat quia et fortuna
asserente diminuitur 8 2 G Et
quidem 3 f In summa
Mor metuens assilat prele
famam et gloriam et fauorem obsequiis
et numinibus acquisitam per comedias
confessus et carmina 2 c 8 3 prouerbio
Mor vel beniuolencia vel appetitus
Mbiusi que superbe dicaui in
tuitur ex diuersis prophete et summus cabros
eorum malum patet de Saule 2 28
2 b Ecce quoniam clamoris infamia
Mbias hominem in terra oblimoris
et ignorancie sine et stulticia con
stituit et caput omnium minorem
1 11 ab Iethimar
Mbinosi et eorum modi anu
tele fraudes doli violencie
et mala quidem 1 11 prouerbio
vsque 23 enim
Mbinosi ortus et quam vicam
econtrantur et de diuersis regibus
et modis ambrosiorum 1 11 prouerbio
Mbriosi aliis violencia aliis
imperiis aliis obsequiis aliis si
mulacione aliis officiis carne
et vilibus aliis liberalitate donis
possessiones mouent 1 11 c f Aluus
Mbriosorum quorundam dissimila
ciones et separaciones et excu
saciones diuerse in quibus portum
sunt tegunt 1 18 prouerbio
Sed ait

Ambiciosus quidam ypocrita simoniacus
pulare delusus a principe quodam l 18
cum vng.
Ambiciosis quibusdam quibuscumque indignis
qualiter fraudulenter faveant qui
conferunt dignitates tamquam dignis l
d. Sed
Ambiciosi quidam per impudenter sua
dissimulacione et quo regnum sancti debilitat
quidam recipiuntur ad dignitates l 19
per totum / consistat
Ambiciosi si omnes quidam currunt sed unus
recipit bravium l per tunicam circius pot
cum ambicione l 19 c omnes
Ambiciosi quidam visitant munibus
potentes applaudunt omnibus rogant
officiales quostumque curre etc l 19 d hy
sunt q
Ambiciosi in presidencium successione spe
rantes de eorum longa vita querunt
annos numerant et c l d hy sunt q
vitam
Ambiciosi sepe mutuo se impediunt aliquis
que sepe dicto indicio promovetur de quo
nulla mencio precessit l 19 hy sunt
quidam est
Ambiciosi quidam qua conentur peticionibus
et promissionibus emere dignitates et de
tribus pulare delusus ex hoc l c f d pu
lsant /
Ambiciosis contendentibus promoveri
sepe repulsis / alii eorum loco insuspica
biles promoventur si 18 c vng 19 f g
egregium
Ambiciosis se fictive indignos simulantibus
iuste fieret si tamquam indigni ex
sua confessione repellentur l 19 g
ultimam
Ambiciosis nulla indignitas vel suffra
opponi potest quin excusetur / quia eciam
similes defectus fuerunt in multis sanctis
patribus et ponit ea plura excusam
cium l hhil plures
Ambiciosi eciam in fini aliqua digni
tate obtenta statim aspirant ad ma
iora et conantur si 19 m etc et hy
Ambiciosorum audaciam inimici detes
tantur et eos asina balaam incre
pant ut paveant angelum et quo
l pa etc ty
Ambiciosi multum timent et erubescere
ibidem

Ambiciosorum simonia legibus gra
viter punitur l 20 b de Item leo
Ambiciosi quidam potencia princi
pum dignitates optime intelectis
ecclesie suadent principibus eis omnia
licere qui in urbibus et contra
iura ecclesiarum per expa l 20 g ibi
sed cum sibi
Ambiciosi quidam irrumpere nituntur
ad ecclesie perturbacionem et placio ut
dathan et ambicione contra moy
sen l f [illegible] p datam
Ambicionem quidam ypocrite sub re
ligionis specie occultare nituntur
et de intus et modis talium si 21
per totum licet
Ambicionem clericorum presumpno pontifi
catu et eorum fautores et sacrima
ticos dure increpat 8 23 per totum
Sed est
Ambiciosorum finem malum et yrraui
et phecat fabulis ondit et romibus
8 23 ibi utique
Ambiantes presumpno pontificatui ad
laboriosissimam et infirmam vitam
aspirare probat racionibus et exemplis
l ibi per totum usque ad finem utique
Ambicio ubi
angeli relinquunt templum ex
eodem velum significantes propter
peccata Iudeorum augures sunt dicen
tes 2 7 e primo
Angelus dei est scriptura sacra cum
qua luctari debemus usque ad benedi
cionem sicut Iacob in d nove l sigs
Angelos quos suscipere meruerunt
abraham et loth 8 13 h hospitalitas
Angelorum ducis solacia et milibus
picia et victoria contra britones usque
ad eorum consumpcionem 6 6 b angloz
Angelorum suorum iusta quedam
narrat et virtutes quorundam im
pietates 6 18 per totum et quia
Anglicos suas multum concedat de
magnificencia et liberalitate lon
gobardos dicens avaros fieri
parcos et unum quam in utraque loquitur
sed affectum si 19 f egregium
anibal romanum occidit quod

co iubente ad elephante congrediens
elephantem occidit 1 x . sextus In-
uidi fuisse arguit
Anibal victoria et aliqualis pietas
in romanos et scipionis impenos
suos affricanos 3 x d victoriam
Anibal c.
Anima delectatur de musica quasi
sibi naturali secundum plathone c
d unde quidam
Anime instoria sit in vita sic post mo
rtem aquamque ponta te demonium
sunt excepte 2 28 g vero c pter-
ea
Anime vita deus est sicut anima
corporis et deus eam perfecte imple-
plet et mouet 3 1 abc corpus
Anima prius corporis et angusta
virtus eius pluribus et extensione
multiplicatur ibi Sed quia Anime
vita perfecta e eius summum bonum
intelligit et appetit non tamen ne
ipse spectans nisi deum 3 1 b Cum ulla
pars
Anima reipublice capit ea quae in ea
locus iste pluribus sunt instructa
et religionis et que cultum dei nos
instruunt 7 2 g Ea nec
Animas per corpora diuersa migrare
pictagoria sensisse unde 1 . x f Sed
inconveniens
Anima plura capit eo quam in ea loco
iste pluribus de intelligibilibus et quod
totus mundus angustum e ad omnes
quilitem 1 8 St maior Anima in
diuinis inquisite eius pt c
Anime virtutes et actus earum de sen
sibus ymaginatione et intellectu
2 19 b c d e f g pro
Anime vtilitas sine consolacio
magna e legere sine scribere vtilia
1 . ipso b Nam a viris
Anima prospitate virtutes amittit
et vitatem vicijs inmiantibus et
eo ea cultum decipitur et male
sunt 1 a Inter
animus humanus quantumque re
temporali sociari non potest
patet de alexo Affricante ad infinitos
mundos 8 4 f Alexo

Animus solus quo bonum ... ideo sup
omnia colendus Et quod sola anima vir
tute homo commendabilis e 6 8 28 l
cd Nichil
Anime vera laus e eo inseparabilis
bonis eius s. virtutibus et sapientia non ab
exterioribus vel corporeis bonis 8 2
abc Ad haunc
Anima et libertas c virtus
Animalium diuersorum occursus tam
volatilium quam terrestrium qualia
dant auspicia supersticiosis 1 b
Animalia multa quadam ratione et
intellectu vigere unde homo
turpissimum e et si maxime ratione
non vigeat et intellectu a 2 b Sed
homo Animalia vbi bestie
Antiquorum actus et exta littere
nobis traduntur 1 . ipso a crimes
antiquorum exempla viciosa facile imitantur
vnde tamen debent antiqui tonz
eis 1 7 b Verum
Antiquorum virtutes exprimens sigillati
dicens non quia imitantes 3 9 b c d sic
ergo Antiq vbi senex
Antistenem ex discipulis socratis quibus
solus diogenes secutus e etiam
mitiam et clama sibi simmace 7 1 a a
Antistenes c.
Antonii successores pompey detestat
8 a cd Antonius
Antonius quem marcus celius describit
temule cum sententiam inter milites
ab omnibus spondis transueras et ...
8 b cd Ingredientes
Anulus quod ponatur in digitto qui
minimo proximus est 6 12 b veteres
Apparencia superiorum vigeo ... bo
sitates impunia et derisio eorum
et arrogancia de sciencia 1 x p to
tum errant abc Nam
Apes labijs platonis paruuli mel
inserentes elloquij eius dulcedinem
1 b d apes
Apes aluerunt paruulum expositum plu
ribus diebus Quod fuit eis signum
regnandi 1 b aut vero
Apes inter cetera optimam formam
probant et de earum natura et more

Apes ... in dialogo li 1 c 10
et ... libri naturalium

operandi et ordine et rege celorum 6 4 ab
c poetarum 22 b procedat
Appetitus duplex in homine iustitie quod
sequitur amor libertatis et utilis
et comodi quem sequitur amor diuiti
et laudis et quo se habeant ad bonita
tem 8 7 ab duos quidam
Appetitus utilis et delectabilis diuiciarum
libertatum et hiis sunt ut esau vestes
in eo non fragrantes hic Jacob ante
sit que bene utentibus bona male ute
ntibus mala l bonum non quo appetitum
Appetitus supradicti non asserunt quod po
llicentur fiant q l diluuium quo fere
submergitur totus mundus 8 16 p totum
Bonum dem
Apri dentibus extinctum adonidem deflet
venus 7 x b // Apri aprum occidit mele
antem vastatorem callidonie l c Apri
Apoleius athadeniensis fuit asser genere
linguas grecam et latinam nouit
et c eius comendacio 6 8 in utroque appu
legum dicta pulcra de anima tulli et
nulla gloria et laude 8 28 bede Michel
quarum flumina quatuor alie vo
luptates alie deliciarum paradisi et
que sociabunt et que non et prime fere
submergunt totum mundum et tamquam can
catus in eis laborat voluptuosi 8 16 p
totum eo quoque
que el flumina ac fons aquarum in
undatum fferat generacio solis 2
3 a ezue vere
Aquila super omnes aues regnum princi
patur et qualiter 1 b c Aquila
Aquila super volatus victoriam conce
lit Iouis ibi d
Aquila residens in clipeo Jero principe
regem futurum pronunciauit 1 b d dum
Jero
Aquile due vise sunt ea die qua natus
est allexander super domum patris tota die
1 b d Ea die
Aquile semel bene saturate usque ad
xvi dies vel xl non comedunt
contra auaros 3 a c Aglaurum
Aranea in auspiciis quid significat
et quo 1 b T Aranea
Arborum quedam appetitiua uirtus hu
morem attrahens quo per membra
distribuit 2 12 b humor
Arborum labentibus folijs cum sine an
nui semper viuo magnum ornamentum
2 6 d dum autumpnus
Arborem sciencie consecandam quia
primi homines uirtutem veri experie
tes et operantes in eo sic quod beati
dimen consequerentur 8 27 c usque b
Ergo aliquod fac
Arborem fingit maro in nomine
conservatum latente aureum ramo
uno expuso crescit alter et quam
eneas proserpine refert ad campos
elisyos solum admittendus et si
gnificato l debeat
vide arcum arduarum auspicium
est 1 b e archa
Arguere ubi reprehende largi con
los cenam phisicule voluptas sa
pit 16 12 Centum
Arioli qui sunt 1 12 Arioli
Ariopagus apud athenas idem quod
senatus apud romanos Et quanta
eius reuerencia et auctoritas 7 9
A Cum nullo athenis
Ariopagus quare in medio urbis fuit
13 A primus
Aristipus mensi vestis
Aristotelis comendacio et opposicio
de eo Et de studiis eius et de ori
gine et moribus et vita etc a 6 p
totum Solus ecclo
Armatice cohortes et currus in
se sunt in aere in omni regi
one ante excidium ierusalem 27 d Sed
et transacto
Armorum ornamenta et plura de
videnda omnia 6 3 b Interim
6 x a Egregie 19 b vnde armis
fulgentibus magis que vestibus mi
lites glantur 6 13 ab Si nota
Arrogancia quorundam impetorum
disputancium et inepcie quam faci
le confundantur 4 9 abc para 12
p totum errant
Arrogancia nisi superbia non gloria
Ars recte vincendi est ars arcium
que consistit in sapiencia 7 9
b Ars namque
Ars fabri mens faciens ductile fuit
ei causa mortis x 7 Caput
Ars si cum usu eius impotilis est usus
vero sine arte melior si separantur
quod dicitur licet impetus contra golias

19 dum hoc &

Artis militaris regule et qui eas tradiderint et scripserunt 6 19 c d Artem

Artium omnium inicium est a natura progressus ab usu perfectio ab arte artis sterilis sine usu usus sine arte temerarius l e c Est ergo

Artem quamque ignorare nec g dum est sed arte hac uncendi re stiue prudendum que animum rarum ex cole est 6 2 8 b Nichil ergo

Artes malis fouent populares fauores et laudes intendunt et turpiter 8 2 c d Quod ergo legis

Aruspices qui sint l. 12 1.

Aruspices sunt inuentor thages simulatum a quo artem 2 8 a Et si

Assentator ad alterius nutum se totum et alienum semper iudicium expectat species e adulatorum 3 9 c Cum assentatores

Asina balaam que increpat ambiciosos uel angelum teneat et ambicionem caueat a 19 prima astruperste

Astrologorum modi et eorum in futuro iudicio errores diuisi 2 20. per totum Veruntamen

Astrologorum presumpcio in iniuriam dei l b Ceterum f g h verum mathematica

Astrologie iudiciarie improbacio 2 2 a probabilia

Astrologi temerarii sunt indissentes suo iudicio futura subicientes 2 2 7 per totum Illi quoque

Astrologi futura ex signis probare non possunt quia non semper uerum patet de Ezechia 2 Et alijs 2 2 6 per totum Non utique

Astrologorum reprehensio dauid sideris sententiam inmutabilem et eorum finis malus 2 2 a abc Tu itaque

Astrologia uel mathematica

Astucia anibalis timentis senatum qui uictus classem amiserat offensam et penam effugit 8 9 h anibal &

Avaricie causa sine lucro adulantur multi amici 3 6 a Sed dum hanc similes in uilibus obsequiosi b Effitatur

Avaricie causa quo quidam venantur 1 8 Sit licet

Auarus amare non potest neque proximum neque deum 3 12 Hoc quoque

Auaricia uitanda principibus 8 2 1 b c d e Neque uero habet argenti

Auaricia iudicium sine presidencium tam secularium quam ecclesiasticorum et ea lupinie et eorum detestacio per pontificem l b ponitur per totum Sed aduersitatis

Auaricia doli fraudes exacciones et arrogancia offensum curialium et quod a principibus prohibendi l a usque h Et in lateribus 6 1o per totum Quamuis

Auaricia mortuus e venditor natus prefame 6 xi Deinde

Auaricie furor in duobus consistit aut immoderate aliena appetere aut sua tenaciter seruare 1 16 c Rex

Auaricia fugienda est quia ad celestium consorcio excludit nec auari umquam saciari potest l c d Auaricia l

Auaricia finem non habet unde eas cohibere intra necessitatis limites magnorum est virorum et paucorum 1 23 g Sed qui parum

Auaricia uitanda maxime principantibus et quod auarus amari non potest et eciam ipsa opinio auaricie 8 9 1 Nec tamen

Auaricia odiosissimum et ingratissimum uicium est nec affectu nec effectu alijs prodest lucrorum latronum indigatrix et e contraria de ea liberalitas autem e contrario 8 17 e Contra

Auaricia ducti crassus et hortencius potentissimi romani in testamentum fictum pro se factum consenserunt quod quamuis debuissent l c Cum ad nos

Auaricia illectus casus acade cum uolentes accepta pecunia dimisit illesos 8 17 f Alius

Auaricia tholomei regis qui aurum mergere non sustinuit sed reportat ad terram futurum sue causam necis l f tolome

Auaricia uitanda saluus familiares maxime in quibus ridiculosa est c l g Ideoque

Auaro nichil uile nichil graue nichil impossibile nulla potestas modi in accessibilis dum diuicias congreget 1 18 a b c Nam solacio

Auaro mic de alio fuam in videnil
ti ob hoc nsq ad taos vinit in alys
et turpit 1 16 b Asinus
Auari quiq tonuiua facientes modu
excedunt alys expensas deflet et
sums imputent contendentes 8 6 f q
poteris
Auaros qmq alys quiuia facientes
pp ipi nutati derident et dampnifi
taut eos ferose 8 8 1 si apud
Auaru quedam ee indicans b brey q
uemmez ad ciuitatez extendam inga
ueat ad domu suam cuius electionez
impbau 8 13 fr
Auaricia insi cupiditas
uctoritas phiga puthagore tanta
fuit ut quicquid dixisset ratum
habere 7 12 d ut puthag 1 x a b c d
oppin
Auctor legis siue scripturarum intencio
suanda et coru est interpretacio et
mutacio earu 2 2 1 ab ergud
udaciam uincibus maxime psup
tuosum querstandam non ee 8 18
q Aristophanes
Audaciam insi libertas
d vita in principio opis alicuius pro
nosticant de opis successu 1 13 hab
hys
uditur libenter qui amabis et
sibi mag creditur ideo ad sapnas
cultu pficit amor mgri 1 18 a in
libro
udite nollit viciorum increpaciones
quibus ipa vicia placent sed
detrahunt cu deberit mag gras refere
8 plo a vid in
Auditus in suis voluptatibus minori
uicio tenue sensibus 8 p de sed
mulli
Auditus insi musica
uguriu adsit et quo obsuacio
aium 1 12 f auguriu
Augurys et sompniys q intendit in
quam tutus erit et coru derisio 22
a rusticanus et fides sola patet b ergo
ugustus f octauianu tipanisas
derisus a quodam milite se corre
xit et patienter tulit 1 1 a Au
gusto
Augusti paciencia in multis audit
3 18 q fide ez august
Augustus filios atq bellicam in
filias lanificiu instrui fecit et quale
c x a q c filias
Augusto regnante pax maxima xo
mag attribuenda cuius soles oedit
fons olei emanavit et c 8 18 ille
quidem
uiu venacionem siu apud an
tiqum vlixes adinuenisse fer
tur et quomodo et sunt 18 q h
auctores
Auiu predasiu femine pociores ff
l h cruod ex
Aues rapaces quale augiuu ha
beant 1 13 f si accipitur
Aues homiales dicitur quas ex
natura humana in forma auiu
assint poete fore conuersas 1 13 b
ciu procel
Aues minute ex accessu et recessu
quid significet 1 13 f minute
Auiu cum volatus quto clarior ta
to laudabilior in augo 1 13 cum
Aues fluuiales cu se aquis auido
immergunt in breui significant
futuram 2 2 b hand
Auis austror austrou indificans in
dubitanter 17 x clu et cuius
Auis vbi aquila vbi
urum et argentum quare inluerit
tpre salomonis quia no auarus
x 7 b Nove esau
uspicio dinisitates et modi 13
ptotu et coru derisio in fine ca
pituli n h sunt 22 a instruanus
abilon principiu regni nembroth
venatoris w et confusio lin
guarum 2 x b principiu
ulchus 1 nimis facile fuat con
cursum ad marte et flagicia et
rixas et sanguinis fusionem 8 x u
cto forte 8 d si mite 2 x d ez quid
alaam no q inobediens fuit
diuio in benedicione isrl sed quia
auarus excecatus madi amicy in
struxit contra pplm culpatur sit
indices quidam h x i diuerse
aptismu iulianus apostota xpi
fidem impudenter negans ab
luere studuit quibusdam sacrificys
et sanie et c 8 21 1 apsony men

Beatitudinis sue omnem creaturam
volunt deus esse capacem qua optimus
2 12 a Si vis platonis
Beatitudinem nemo adipiscatur nisi
virtute beatitudo enim premium est virtutis virtus
quod vero nisi sapientiam 1 8 ab Illud
autem
Beatitudinem omnes desiderant sed eam
non omnes una via scilicet virtutis 1 B
A Illud quidem
Beatitudinem quomodo quidam aspi
rant adepti sunt et felix qui po
tuit rerum cognoscere et causas 1 8 d
philosophus
Beatitudinem bene diffinit epicurus
si fidelem interpretem habeat 8 27 a
Sententie
Beatitudo arbore sciencie et racio vir
tutis operante gressu timoris quod bene
ascenditur sicut per primum hominem egressio
perdita est 8 27 per totum Sententie
Beatitudinis via ardua arta plana
eundem bonis deo ducente lactea et via
hec virtus est cum sciencia boni et op
eracione mali Est autem
Beatitudinem aspirantes comules nos et
erroneri ad scientie arborem innitamur sed
contrariis gressibus primo homini
iectus est et quibus gressibus ascende
dum 8 27 b usque Et Iccolo
Beatitudinem summi beatam vitam opti
me diffinit epicurus Sed sequa
ces eius desperierunt eam ad volup
tates 1 17 ab Siquid
Beatitudinem facit viciorum solvere vincula
deinde quasi quibusdam gradibus fon
tem boni contemplari 1 8 d philosophus
Beatitudo ubi bonum summum vel labor
ello paucitatis ciuitata victo eas bo
fert multitudo autem indocta cede
8 2 1 Et cum eorum
Bellum ubi miles ubi princeps ubi dux
enesiam qui rogando petit bis emit
et quo beneficia splendida vel
sordida dicantur 7 x ef Verum nisi
me quidem
Beneficii recognicio in leone mali quam
hominem dimpauit et amorte liberat
7 11 ef androcum
Beneficia moderata sunt inter aua
riciam et prodigalitatem philippus ad
Allexandrum 8 2 g Valerius
Beneficii affectus magis inspiciendus
quam effectus 8 27 b Si hec
Beneficiis pluribus quidam in ecclesiis
ubique gaudere volunt in fastu magis
et ambicione altaribus sine servire vo
lunt 1 8 11 hic quocumque
Beneficiorum ecclesiasticorum successionem
quidam impetrantes priores occupan
tes graviter sepe inclamant 1 g Episcopi
1 19 d hic
Beneficium nisi liberalitas vel hospes
enedicto priorum parentum et eorum
qui diluuio liberati sunt qualis fuit et
quod importet 1 x abc Abimelech
Et de eius super alia omnia et quod omnia
eis inhabitum et quo ibi etc
Benivolencia omni captanda est sed
virtute in columpnis et veritate non
blandiciis 3 7 b Et eam omni 6 1 omnes
Benivolenciam quidam captare conantur
prodigalitate et favorem malarum artium
et quod male prucuatur eis 8 c d e f Et go
ligas
Benivolenciam captare muneribus p
cipue munera dare stultum est qua in
tuerit odium eorum quibus aufert et
se eos detiores facit quibus dat philippus
alexandrum 8 2 g Valerius
Benivolencia captata beneficiis more
meretricis eius res defecerit cessat vel Va
lerius 3 f Iustinia Benivolencia ubi
amor captata ubi quinum extoni
viris
Bestias nocivas iuste quis venacione
persequitur 1 x f Ceterum
Bestie deiure sunt occupancium sicut
conches vel ova que fere
Bestiarum causa vel vindicta hominem
interimere iniquissimum 1 x Iuventa
Bestie intercurrentibus eventus vie por
tendunt 1 1 toret f a bestiis
Bestiis quidam conformari conatur post
posita dignitate sua et sedem dimisitate
viciorum diversis et ponit plura 8 12
a nulli x Ut autem
Bibe ubi vinum ubi potator est nisi ebri
etas ubi bachus
oc cum libri de consolacione invenem
commendatur sit eximius 1 12 d Si in
Bonum supremum est virtus in via beatitudo
in patria et virtus propter beatitudinem
est 1 8 ab Et hec

Bonum summum acquiritur non nisi magnis laboribus acquiritur opes autem omnia mansueta facit 1 17 a multa
Bonum summum in voluptatibus non posse sed ad eas pervenitur laboribus et insipientibus summum ce 1 17 p totum multa 8 2 x p totum nisi
Bonum summum divitie magis impediunt quam acquirant licet magis appetantur 1 17 b p numquid di si sunt 15 e Avariciam
Bona animi vere laudabilia sunt non bona corporis que imperfecta sunt neque bona exteriora 8 2 abc ad hanc 8 28 bcd nichil
Bona laudabilia non sunt per se sanctitas nobilitas divitie sed sunt instrumenta virtutis que sola per se laudabilis e 8 17 abc sed aut
Bona temporalia quecumque sed omnes homines animum saciare non possunt p de Allexandro de aspirate insulas indos 8 7 g Allexander
Bonum utile et bonum honestum duos appetitus causat in homine et quod sequitur ex eis qui 7 f. ab duos
Bona mundana ut divitie dum deli bratus delectatur ce Esau vestibus simulantur que in Jacob bene fragranti oleanti in Esau non etiam eorum appetitus dilinimentum facit victorem quibus se totus subiugatur nequaquam nec sunt nomina bona 8 16 p totum Coquina
Bona fortune non saciant sed sepe sunt multorum viciorum cause bona aut glorie et gratie saciant et impinguant 1 cd p aute omnia
Bona omnia desiderata consequitur qui deum timet potenciam glorie sublimitatem etc singula probat 8 27. h vir tibi
Bonum facere quidam possunt nolunt sed carent qui quidem volunt et non poterunt Ex 9 8 1 a 8 utrisque
Boni adversa multa adversa sustinent mali autem prosperantur de adula toribus 3 13 t detentio
Bonorum virorum nomen et laudes semper manet 6 prolo b deum in ea confidunt in omnibus periculis 1 23 in nichil
Boni viri in virtuosi
Bonum delectare nisi voluptas bonum ostendit in auspiciis bonis et quo 1 13 g habuit
vagimentorum certa modalitate parcens spectionem conferebat ad aleam 9 x x e Sextum
veniunt duas secundum victoria contra romanos et quas urbes in Ytalia condidit et apud que spoliantur vindictam in eis 6 1a p totum verum x in nisi.
Brutus filios suos occidit consul primus quia contra rempublicam agebant x b x Expulsio
usus obviens in auspiciis quid significat 1 b g obviens
aliquando id est quaritare et causare in iudicio quod sit et que pena eorum qui 7 13 d. nam ut
Calumnia est sibi obiectam cesar pacienter tulit 3 13 f
Camillus beneficio vincit pueros quos magister prodebat eis illos remittendo 7 1 d Camillo
Camillus beneficio victorie cognomine ingratitudine romanorum suorum eis compaciens offertur aliquibus vocatur dictus c 1 e Exotat
ancellarii cui librum scribit in curia erat 1 plo c 2 te
Canes actеonis in bestiam qui erat transformatus in bestiam 1 x b dux thebanum
Canibus albanis nulla bestia ferocior ac fortior in asia fuit 1 x c albani.

Canis vlixem suum dnm post annos
redeuntem solus cognovit + xx
Admiranda
Canis occursus in auspicijs bonus
1 13 g Canis
Caniculę vbilibet canis vox presaria
aliquid est ibi igitur Canis
Catulus vocatus presa mortuus presa
ria regem consuli mortuam auspi
cavit 1 b Avis
Cantoria notabilis castigatio et
distemperacio in divinis vituperatio
1 6 e Asperitas
Cordis finis infelix hic exemplum
Cantus bonus valde 1 b f Divino
et cantus malus eciam quoque
supra Primi autem
Cantum prohibuit quidam venerabi
lis pater arciter septuagenta
rum monialium sola que voce
sua voluit esse contentas 1 61 p
unde
Cantus in quinijs qui non bonus
igni enim stipulam addit ibi b
cinis quod et cordis periculum et rep
hensium b Nove
Cantu suo et musicis vero multum
delectabatur hoc et alijs quam plu
rimis honestus 1 1 8 Adeo
Cantica amatoria in quinijs non
admittenda precipue sapientibus 8 6 o
Potus
Cantare vbi musica
Capre occursus in auspicijs non
bonus 1 13 g omnibus C
Caput mali respublica nisi ava
ricia nisi ocii
Carthusienses comedant carnem non
avari nec cupidi 1 21 c Sequitur
23 a Hypocritarum
Carnis opera et incitamenta que sunt
et quod propter carnem peccatum fuimus
malus propter que eciam in parte
multa sustinet dura 1 2 x a Extre
mas vbi Corpus
Carnificia sunt incitamenta carnis art
inceptis 1 x e Adhec
Castigare vel corrigere corripe in
continencia vbi Origenes
Castravit se origenes 8 6 e Vide
Castor et polus lotus victoriam
contulerunt et aquila supervolans
quo 1 13 d Locus
Cathedra prima dignus est quo ali
os virtutibus accendit 7 6 l Divino
Catus liber quo pueri instruun
tur auctorem habet incertum 1 9 d
In bello
Causa decorat et accusat et cognosat
opus de venacione 1 x p Causa quoque
Ceci et claudi vaspasianus mi
raculose curavit et quo 2 x 1 a
vaspasianus
Cedere et pravisitari in oculis quia
voluerunt antiqui parentibus laun
us et saltem observacionem intemperancia
cohortentur 18 1 b Precepit
Cenam lautissimam quidam protrau
xit a nona hora diei usque ad duo
decimam noctis cibarijs delicatissimis
in quoque conquisitis 8 1 m Nec
Cenam fratris sui et famosissimam
fuit superavit gaius in dedicatione pa
tere maxime que singularissimis
et delicatissimis cibarijs repleverat et
clipeum minime appellavit ob ma
gnitudinem 8 a 1 b famosissima
Cervorum occursus quem auspi
cium non bonus videbatur Lucas
nisi cave in bonum retrorsit eius
fuisse 1 12 g Crimini
Cesar Julius nullo augurio aut
superstitione unquam omisit incepta 2 a
c vii et Julius Cesar
Cesaris comedacio detrahencia 8 1 1
Civis cesar
Cesar nisi Julius
Cesarum duodecim nomina mores et
mors 8 19 a b c Occurrit
Ciborum quia contencio tempore obsi
dionis vrbis nam matres filijs ra
piebant et econverso vxores viris
et econverso 2 6 c divitibus de
denique
Cibum nauticas omnia faciebat Lora
talaiaucta corrigias etc tempore
obsidionis vrbis ec 6 b Oia
Ciborum parcitas in viris illustribus
et principibus magis exemplis ou
ditur 7 1 l Marcus b Anibal

Cibus hominis est omnis creatura sive scriptura cum eis utitur ad instructionem ad mores componendos et vitam aptam

Cibi et potus temperancia sanitatis tam anime quam corporis causa intemperancia autem insanitatis utriusque 8 6 nihil fit cum intemperancia

Ciborum et quorundam quorundam delicias reprehensibiles ponit 8 6 d pprimo

Ciborum eciam fulvium saciettas vitanda est quia obruit animum et quod pervertit ...

Cibaria bellaria et patellaria quibus et quomodo liceant in quinque sedium legem ...

Cibariis frugalissimus ut piscatoribus ... pane etc contentus erat cesar ...

Cibo nimio libitas anime pignatur luxuria suscitatur 8 8 d videtur ...

Cibi viles esse debent secundum Jeronimum et qui secundum epicureum ut poma olera legumina etc quia delicie et ... et voluntate colunt ... utrumque 8 8 d videtur

Cibariam legem in ciborum s. quantitate qualitate et modo egregie statuit ... eius qui leges ponit ... videtur

Cibus misi comedere misi cominus

Cicada in auspiciis quid significat ... contra

Ciconia in auguriis avis e gratissima ... et regnis ... porro agnum

Cignum vidit in sompniis socrates mirabilem platonis eius discipline excellenciam significantem 1 ... socrates

Ciconia in auguriis quod sibi quia concordiam ibi e Ciconia

Circes carminibus et poculis quo mentes hominum immutabat 1 ... et ...

Cingulum milicie quid sit et quia cogebantur milites et quare ei gladius sit ... 6 13 ... sit

Citharam allex pedagogus fregit increpans eum 3 13 d et ...

Chiromantici inspectores figurarum in manibus 1 12 d chiromantici 2 28 1 ...

Circum quo instruxit achilem de strage ... 1 x 1 ...

Civitates sunt quarum cladium mi... 8 ... vide

Civitates mediolanum ... vero ... quam etc condidit ... 6 1 ab apud ...

Civitas ubi respublica

Civilis vita sine ... in ... et hec civitates si earum formam tenent 6 21 ... Respublice ... et ordine eorum ... ...

Civilitas nisi ... nisi scriptura sacra

Clamor hominis plebei ante ... vox ... voluit potuit 2 13 d ...

Claves dicendi sive ... et que sunt 1 13 ... per totum ... ullo sint

Claustralium bonorum ... ... et quod nulla vita felicior etc multa similia 1 21 ... claustra ubi religio

Clemencia principum multorum in ... audiuntur exemplis et racionibus 2 ... d ...

Clemencia aut iusticia uti debet princeps sed magis clemencia ... 8 ... per totum ... optineat

Clemencia allexandri ad militem suum senem et ad virginem et ... ad pueros ... allex

Clemencia magis quam armis uti debet princeps quia per eam ... principes suos subegerunt hostes ... 8 ... dispensus ... imperator vel gaius

Clemencia ... quanta fuerit de ... 7 8 ... ante ... memoratur

Clemencia Julii cesaris et alie virtutes eius in bellicis et ... 6 ... b ...

Clemencia nisi pacia ...

Cleopatra Julium cesarem et anto-
nium sed non augustum ... lenoci-
nus vicit et de morte eius 3 x b
c ...

Cleopatra cum antonio spondens sup-
rare se certum scriptum una cena
... margaritam obsorbuit
8 1 d Cleopatra

Clerici cum publicis actionibus ...
... habeant 7 7 b placet

Clerico qui iniecit manum violentas
non nisi per summum pontificem absol-
vi potest ibi et si quis

Clericus hic ... de frigiditate accu-
sari non potest ab uxoribus sicut
quidam secularis ab uxore accu-
satus est 8 21 . Sed hic

Clerici nisi sacerdotes nisi prelati nisi
... nisi religiosi

Codri regis amor ad suos quantus
fuit ut pro eis occidi voluerit
et quo x 3 d ...

Cognicionem sui et bonitatis tempor-
non habere dignissimum et turpe est
11 a c ...

Cognouit canis vlixis eum post xx
annos solus nullo alio cognoscente
etiam uxore 1 8 h admiranda

Cognitio veritatis solus ... sic ...
ignorancia ... 3 1 x Agnicio

Cognoscere seipsum est quod ad ... per-
tinerit est summi hominis sapientia
affectantis 3 2 a b est ergo ...

Cognoscere se quia ... phy-
sica ... 3 2 a
est ergo et cognoscere se multa
bona ... b hec ... contemplatio

Columbe quid augurium habeant
1 12 f unde ap

Columbarum auspicium ducem con-
suli romanorum fuit et ... 1 13 a
...

Comedit mater filium suum in obsi-
dione ... ab fame licet nobilis
21 ... sed quod

Comedunt quidam large et laute
et cum comederint dolent propter

copiam 8 6 g ... nolit ... videt

Comedentibus barbam et talaxio sup-
ponere non vocatos turpe non
estimatur. quivis autem alio
... est 8 1 b nec verendum

Comedentes quidam apud quosdam
... conantur post ...
tibiis ... 8 8 a ...

Comedunt sapientes ut vivant, ...
... autem vivunt ut comedant et
bibant 8 8 f ...

Comedentibus honestum est aut sile-
re ut audiant unde proficiat aut doctum
proferre sermonem ut et litteram et mores
magis ... 8 9 d ...

Comestionem predat ... et
grammatica sermo doctus absit ...
... 8 9 c ... est et
alia Comede nisi ... nisi ...
la nisi tibus ubi cena

Comedia ... vita hominum 3 8 ab est
quidem et quo sit ...

Comedatio pulchra traiani et Julii
cesaris 7 8 ab ...

Comedatio varronis et librorum
eius et lectionis 1 9 ... et ...

Comedatio et vituperatio simul ale-
xandri et philippi in narratione viciorum
et virtutum utriusque 7 12 c d ... fuit
philippus.

Comedatio claustralium bonorum
1 21 non ... claustrales Comme-
datio ubi laus

Cometes ... per totum annum
ardens an destructionem ... 21
c Etiam

Cometes regnorum mutacionem
iudicant 2 1 x a hec quoque

Conditio persone quid sit et quod ...
... alias concepimus. alias re-
vera ... 7 9 d Conditionem

Concupiscentia amor sive superat
parit et est ... lepra incurabi-
lior et miserabilis 33 ab Etiam

Confessio non sufficit venia nisi
satisfactio assit patet de saule

et Juda c 28 h Sed quid /.
oncipiunt alia quedam osculando
quedam se tangendo leviter quidam
aere tpato 8 xi l. Nam et quedam
Confidencia pctorum eos facit insi
pientes de libero arbitrio 3 8 a h
autem /.
Confidencia romanorum contra a
nibal magna 7 a eg tid itm
Consisus ecclesiam in anoch si savam
vasel hole. senes in mudith orasi
tamen sunt abeis quia tirani 8
20 edes servierunt
onformari debet quilibet sapiens
sapiencie in quinque multitudini mimo
ptorum 8 x b Sic et
Coniectores qui sunt quia interpretes
sompniorum 12 d Coniectores
Coniectorum sompniorum non esse
sequendam de daniele Joseph etc
c 18 a. Sed dum
oniuges quando abecclia ingre
palio velantur altaris et quare 8
xi b Inolevit
Coniugibus sponsus quare faces et lam
pades pservantur ibi
oniuria omnes et exorcismos de
mones ipius ponit et homines
trahunt et quare 2 28. 8 h est eius fra
udulencia
onsciencia mala super omnia
affligit et celi et fulminibus metuit
1 13 l Nichil
Consciencia sapientum testio lau
dari et sua consciencia melius e
quam linguis 7 & 6 a' aures audies
onsilia uxoris quia attendit
cesar ea die mortuus e 21 c pstea
Consilium multitudinis impte et q
sequitur iudicium pplate nullum fru
ctum bonum habet 1 20 l Si quid
Consilium pamenonis pusillanime
quem bene opbat psonna allex
1 22 k vin th
Consilio iniquo cenodee pausanias
philippum occidit gladium se spans
consecutur 8 7 g Sed tum
Consilium themistidis licet utilissi
mum quia non iustum remisa toto
athis in reprobant ix e Sed ergo
Consilio alt non obedunt calliste
nes deloquendo ad allexo orisus
est ibi g
Consilium peons anibal de pugna
post pugnam cpam iam infe
liater inclamit iencat sit qui cona
tum delusit et penam quam me
rebat euasit 8 ix h Anibal
Consiliatoribus malis peccatores
attendentes ita dei non audiunt
2 7 c Sed infelicem
Consiliatoris principum sunt virtutis
amatoris et sapiencie malicia
odientes non indigentes Jugeby
cum consiliariis nil diuti pmiso
sunt 7 9 d Cum vero
Consiliarios iniquos qui suadent
principibus ecclesiarum libertatis et ma
opprime earundem defensores tamquam
hostis sue pulcre ponit 1 20 gi
kl Sed cum sibi /.
Consilium ad multos quid agendum
Quid autem velis agere ad paucis
simis et fidelissimis aut potius
tecum 8 9 c Si vero
Consenciunt quedam eis quos punire
debent 8 17 c Sed
Consenciunt qui tacent aut qui
corrigere possunt etc 3 13 l Et necesse
Consorcium et studium eorum qui
deum timent exquo tobie non ubique
locorum nec viciosorum etc 8 b hi
Sed in domo
Consorcium incontinentium vel inho
nestorum non decet viram virtutis
8 12 h Sextus
Consorcium aliquorum arguit morum
similitudinem et laudem vel in
famiam eorum procedit 8 ix a In
vithoriis
Constancia maxima in quibus
dam usque ad mortem ob fidem
servandam 6 xi d Idem quoque erga
Constancia debet vigere in sapien
te ut nulla fortuna possit mo
veri 1 plo e decet
Constancia in voluptatum con
gressu maxime pbatur 8 xin

atque pro de mum esse
Constantinus imperator britanicus fuit l. prologus a libatorem
Constantinus quibus sit sacerdotes in consilio et de libellis accusationum eorum inter se 3 3 A vij et constantinus
Consuetudo in naturam vertitur 3 8 1 et quod de hiis
Contentari voluerunt aliqui in rebus et officiis 1 3 A per
Contenti esse pontis et gentiles principes et illustres et magni viri exempla 8 f In lineam libri secundi de continua
Contentatur nam pauci 8 9 ... esse testatur, videtur
Continencia augusti et sapiencie 3 d c de notandi
Continencia allexandri in regione capta et sapiencie in alia 7 A et sequitur
Continencie tam viciis quod in diviciis et venereis exempla multa priorum illustrium 7 A t usque infra
Continencia ubi castitas ubi pudicitia
Contingencia futura qualiter stent cum prescientia 2 23 f g h vero michi
Contractus celebratos maior causa exigantur ad divinum que contrahendos 1 x f et q
Contumelia quid sit x xi b est autem contumelia
Contumeliarum quedam genera et ledoria et scomma pacienter tollerari debet et quo modo se habet de et quod urbanum illi qui habent 1 3 7 i. In de ledoriam
Contumelia in conviviis vel post tamquam cavende quia tunc feliciter provocant l scomma
Convenientur quedam quibus 1 x 1 sunt ... pe
Conviviorum et convivancium genera et leges et modi diversorum 8 6 capitulo d usque ad xiij capitulum et
... albus ... vivere noie

Convivia quedam lautissima et excessiva reprobant 8 6 de ergo qui omnes
Convivia quedam sit excessiva fuit semel ut prece mendicari et esuri enter aliorum dicant mensis 8 6 e ... laudi
Convivia quedam avari raro fuit excedunt 8 6 f potens ... unde
Convivia quedam non fecerunt lautissima quem impudenter et turpiter deplorant et ... mixtis imputant post controde tes 8 6 g unde non satis michi
Convivia quedam immoderata faciunt hystriones sancte et mala artes captantes favores et laudes et quod male provenit eis 8 2 ede Cum ergo ... si quis
Conviviis contumelie quedam facilit incitant unde cavende quod tunc maxime licet et que fuit utrorum 2 1 27 1 scomma quidem in mortuus est
Conviviorum alia civilia alia plebeia alia private 8 6 si quidem — phisiom / politica / vulgare
Convivia plebeia qualia sunt et de modis eorum reprehensibilibus 8 6 e f g In line laudi — ceterum
Convivia plebeia magis sunt indisciplinata et quo 8 8 usque ad g ... et quidem ab dicitur tunc est
Convivia civilia que sint et leges eorum 8 6 usque ad g ... et q — Siquidem
Convivia civilia et leta sunt non dissoluta et qui dicuntur ab eis 8 8 et civilia
Convivari civiliter est hilari vultu larga manu diligenti officio amicicie convivium ibi c est ge
Conviviorum civiles regulas eaz sacra scriptura tradit de impiis de civitatis dignis et indignis 8 7 ab dictum est
Convivia private que sunt et quod omnia luxu castigata et nemini molestia ciborum impedit

re 88 c Porro convivia
Convivium didonis quod fecit enee quam la
utissimum commendat virgilius et curiosissime
6 li. incipit hac
Convivium evandri quo eneam excepit quam commendabile ex frugalita
te tam ciborum quam apparatus et utensilium ibi Sed quid
Convivium didonis lautissimi compara
ad quinum evandri frugalissimum in
receptione enee in viciosa sed virtuo
sa omnia 8 6 i cuncta sibi
Conviviorum leges ad sumptum et intemperanciam cohercendam quo ad quantitatem tempora intra loca cibos et cetera 8
1 ab prima
Convivium adde cautus est qui adde
stipulam et eorum reprehensio 16 k
Crimen quod
Conviviorum sumptus lege gaii cesaris
diebus solemnibus pulmentis contenta
ri volunt de aliis autem secundum
ciuitatem vel dignitate 8 1 h Secundus
Convivia tua narrat sumptuosissima
sive cenas 8 1 k famosissima
Convivia quorundam maiorum in
culta et censoria et quod imitati sunt dampnificare conatur 88
a Si apud
Convivium apud quosdam statuerant antiqui quod caristia dictum est in quo
preter cognatos et affines nullus
admittebatur ubique discordes conciliabantur 88 f Convivium
Convivijs invitati digniorbus cedant ut in senectute 8 9 a cum invitati
Convivijs invitari iuvenes magis
senibus reverenciam exhibebant
continebant quod senes gesta per
83 c Senectuti
Convivium herodis et neronis habu
erunt tragicum finem et peram qui homi
nem decollari facit ad arbitrium
et spectaculum mulieris sibi dilecte
8 9 b c Nam
Convivijs excludantur infames lascivie curiosi et cetera et introductor
ad omnes honestus et letus assit 8 9 b
Ad hoc

Conviviorum liberalitas dignus pateat indignus precludatur aut excitatur et qui digni vel indigni
8 9 b Erant
Conviviorum leges de cohercendis sumptibus abrogare conatus senatu amotus est 8 9 c lucius
Convivias magis letificat melius
claritas quam quecumque alia varia na
tive ea omnia sunt insipida 8 k
8 b Similia
Convivandi regule secundum macrobium
quantum ad observanciam loquendi quando et quibus loquendum 8 x b
usque videntur
Convivia inepta facit omnia silere
et eciam clamoribus et ineptis
sermonibus strepere 8 9 d Civitate
Convivijs sapientes parant parcere
plebeiorum multitudini conformare
et eorum loquentes servant 8 x b
Sic Convivandi regula est primo
estimare convivas et secundum eos
se habere ibi Sic et Agathaeis
Convivijs non nodose et anxie et
profunde questiones movende sed
utiles et faciles et sermones oportunitas prebendas 8 x d et deinde ubi
Convivijs non simpliciter silendum
sed sermones opportuni prebendi
vana occulte ferre interrogare que
facilia sint responsuro ibi
Convivancium questiones sive interrogaciones sit nota respondenti
et grata sibi relatu alioquin cavebitur et de quibus qui interrogare
maxime debeant 8 x f g cum
velit
Convivancium scommata temperanda propter
puritatem ad iram in convivijs et
questiones in omnes non in unum
sunt proponende aut solvende in
verum
Convivantes ledoris abstineat iocosis autem et hilaritatem afferentibus et risum utendum 8 x k
Convivia ergo le
Convivie quantum ad vini potacionem

se habere debeant sed per platonem
et homerum nam usit nimium come
dentes secundum auctorem ibi liuii &
et viui
Comium dies alicui coram fit nulle
menstruende et domus tegende co
mittat ut solicitudo agendorum ad
eum revocatur 8 x u est pr̄ca
Comunia ordinat ut consoliandi
consuetudinem et secrete loquendi
qua molestia alijs occlusis pert'
duxit
Commarum nus secundum antiquos co
pauciores quam gracie nec plures
quam mille ut quidam utroque sunt
gracie 3 muse 9 utroque tz 8 x b
et quidem
Comma sua expbat divitibus ex
ultis illecebris et viribus unijs
et vitiosis psaums obviens cus co
minum Abraham loth tob' 2c 8
23 g phile Si utique Cominum v' cena
Cor tiberij mortui abnuendum il
lesum inventum est 8 1 9 d Tiberys
Cor reipublice e senatus 7 26 cor
dis q a cordis
Corrige seuobunt reph enpoces
equiunt ferut 1 plo d Si quid et
correctio melior quam pena x
8 ptotum optimum
Correctionem militis deridentes
cum augustus tyrannizans gratias
semper habuit 16 a Augusto
Correctus e facile simone xenocra
tis phipolemo luxuriosissimus et
magnus philosophus factus 8 9 c h'anc
Corripiantur et increpantur
sepe sapientes et litterati et clerici a
simplicibus et hij exemplo asine bala
am 119 prius obstupesce
Corripientem se calistes allexander
occidit 8 ix g ast quoque
Corripere ubi reprehendere
Corius obvia precedenti quo dictus
divisa omnia importet sui auspicia
1 13 b quid corvus
Corvus hic erit instante morte
cuiusdam imperatoris exosionibus
et corpo dicit ibi Cremaius

Corvus mane clamosus plurima pe
tit et sit 27 b de nullo
Coronam lauream tiberius cot
tinuus metum gestabat in capite
1 13 tz tiberius
Corona aurea nupta pausanie su
spenso in latibulo qua philippus
occidat que imitalis et olimpias
dicta est 8 7 g Sed am
Coronam sibi traditam rex quondam
diu considerans dixit o nobilem
magis quam felicem etc nec de
terra eam levavit 8 ix g Rex
Corona laurea inter columpnas pe
dens sup Juliani caput cadens si
gnum eius sibi fuit 8 21 2 sequitur
Corpa humana ex temperancia sa
nitatem consequuntur infirmitatem
autem ex intemperancia 8 6 h al'c hom
Corpa humana visa sunt dum de quo
regis babilonis qui vidit manum
2c 1 6 tz dum
Corporis crassitudo adducit tam me
tis quam corporis infirmitates et
sanum esse non posse 8 6 h' hom 1 12
galienus
Corporis voluptates spiu et stua
noxie sunt 8 8 h Sed
Corpus reipublice hz caput et me
bra sua et que sunt et officia sin
gulorum h 2 a b est aut respublica
Corpus reipublice impiorum
similiter hz caput suum et membra
et que sunt 8 1a c hom resp^ta impi
orum
Corvus qualiter sit niger 21 c
Si quis et ipius auspicium 1 13 c Co
rvus
Crapula ubi ebrietas v' potatorum
ubi gula
Creatura omnis mitis e et sit ei pla
cidus e deus exa et equus imi
tatur deus 6 29 6 Mansuesat
Creatorem mundi videtur asserere plo
17 c Moyses
Creata omnia sive scripta in utili
tatem hominis facta sunt 1 x a bc
Omnis
Creatura sepe detestatur quia deus
abicat de columbis 1 13 a Quis expedire

2 28 c Crud me introgas /
Crede non debet quis plus q̄ ipe sibi
de adulatoribus 3 x c hys tamen /
Credulitas didonis regine adeneam
ignotū fallacem regni eius subūpos
ta fuit 6 22 b Crud si /
Crimen lese Crimen lese maiestat̄ quid sit / et que
pena / et que accusare possunt / et quot
mo̲ͦ incurratur et quo puniatur et hec
dic 6 27 b p totū Cetum
Crudelitas maximū p̄cedunt tpr obsidi
onis urbis et faīs 2 6 diuitibus /
Crudelitas mulier̄ filiū suū comedentis
12 1 p totū Et quid
Crudelitas maxima alpiorū mulierū
que gladiis defrientibus infantes
suos hinni confringentes in facies ho
stiū proiciebant 6 16 c Albi /
Crudelitas auf̄ tirannis nisi auari /
Crucis signū ad fide venientem optimū
consulimen 14 3 1 cst tamen /
Crucis signo Julianus appo͞ⁱᵒ demones
effugauit amigo aduocatos 8 2 uf vist
Crucis signū Julianū in misteriis hostie
diis sacrificaret tota se ciudatū vidit
hostis quia putit 8 x 21 fertur /
Cupiditas puteus e de quo oīa pulu
lant capita viciorū in loco horroris
etc 1 11 a Et cius morto deliciarū /
Cupiditas e amor corū que quis
amitte pt̄ inuitus / cius socia est stul
tissima et ignorantia ibi a Etiam no
Cupiditatem ambitionis et libtatis in
debite ignorantia sui et stulticia co
mittatur 1 11 ab declinaē Cupidi
tas vbi auaricia /
mino no se ī curia̲ debe ꝑsonat
ex° pcipue stude volenti plo b Noli
Curia vrtutes omes eliminat sicut fons
quedam qui oms ingredientes effe
iat 1 b te vide eleganter /
Curia sapientis nugas abigit et omi
ūsa vicioni subicit ad hanc boni
ad malū autem viciosi eniuntur 7
x l Montanem /
Curialis sint auctor tyranis de quo
dolet plo b Mirare /
Curiales officiales pncipes iudices no
tarii tpr̄ fraudibus habundant et
modis ad peciās extorquendam
7 x abc d e f g Sed in lateribus
Curiales anuū ad pauū fari u̲l
gratis habundantes dolis quibus
ut extorqueant aliquid ibi
Curiales illi maxime noē in
torquendo qui sub umbra vir
tut̄ humaniores et libaliores
et honest̄ uid̄ sunt ibi c Illis
Curiales nulla virtute sine cello
quia sin moribus sin causa
sine opinione et ā muneribus po
ssunt emoliri 7 x f ac inprobus
Curiales ꝗ impudenter petunt
7 x abc Et in lateribus c ne
ty et coriū crudelitas 8 fin de
mecium /
Curiales audiunt querelas et fa
ciet humilium causas ut ex hau
rant loculos diuitiū 7 x g Cum
vero tamen /
Curialiū manibus inade et
coriū festū tollere durū est
et grauissimū dum a pnatur ꝑsonis
ibi g Cruisquis /
Curialiū detestacio ut nec amet
nec ametur ab ullo 7 x b exp
ecant
Curialiū officialiū doli frauds
arrogancia exactiones calūp
nie 6 1 b usq̄ grauamus sup a co
cū ef Damnifictus
Curiales locuste bruthis et a
ethelebo similantur quia ꝗ vnus
dimittit alius tollit 7 1 c d pu
blicanorum
Curialiū supbia et oppssiones tōm
pauperes et pauprum defensio
res bi ef Si miselli /
Curialiū salte matacula conscribi
gaudent auari quidam si alia
officia haberi no put ut sit de
cuia viuat et sua fruat et quid
turpiter 1 16 b alius
Curiositas sciendi minus vtilia vult
auf̄t tempus vtilia scienti patz
de kaicis et mathematicis 1 12 f g
veterem et

amielis liber qui de sompniis
dicit umquam danielis prophete
fuit. talia tradidit 2 18 b vndeque
Danielis et Joseph qui certatur de so-
mpniis quo adeo fuit 2 18 c Jo-
seph.
tare ad retributionis spem no
largitas sed avaritie est et c 8 13
f ut cum liberalitate.
Dandum est pauperibus ut Job facie-
bat non sic pompose divitibus in
quibus balatronibus ioculatoribus
aliisque etc 8 13 g h Non utique
Dant quidam parvas elemosinas ut ma-
gnas accipiant de templariis et que-
stuariis et qui h non venia pauper
est 1 23 g. Sunt qui.
Dare ubi liberalitas ubi prodigalitas
ubi elemosina
ardanus venator ad aquila
raptus in auras 1 8 b qui auras
David vir sanguinum dictus est propter
mortem vrie 8 2 c Nos go.
David quo excusatur ul etiam
accusatur de pluralitate uxorum
8 7 a Nec uxores. David
David religionis cultu iudeos co-
ram domino consecratus et quietem
regni Michal ante deridens eum
sterilis mansit sic hoc 1 20 k l
David
David stirpe duo celi apostoli prin-
ceps tempore domini de virgo
cristi 8 19 d duodecimo
David dei misericordiam expec-
tans de Saulis trapnide occide-
rem voluit 8 20 h Nam et david
Decembri mense licebat servo loqui
et dicere impune et libere in dominos
suos quecumque voluissent 1 27 i
liberum.
decimas ecclesiarum quidam sub specie
religionis subtrahunt et usur-
pant 1 21 h ib Miror
decimas dare quidam sub
specie servorum debere nolunt et ma-
le ut dicit 1 21 h ib Sic
Decipiunt animum sub vulpe latentes
de adulatoribus 6 30 a Hec ubi
adulatores.

decipiunt multi ymaginatores ipsos
se estimantes apud mulierem amore
uel pulcritudine uel gestu et cetera quod quomodo co-
medi probat pulcra 83 ptolomeus
Defendendi pompeyo quendam iam
reum que libere accusatione pecunia et
arguit ipsum etc 1 17 c Aliqui.
Delectatio ubi voluptas ubi delicie
delicie in militibus turpiter reprehensi-
biles in certis ad bella redeunt hosti-
bus quoque audaciam prebent 63 p
erubescent a sed hinc.
delicie vestium sunt mollities affatim
militibus deducere 8 6 19 ab Si ut
Delicie etiam potentes viros sunt
hostibus subiecerunt hanibalem ro-
manis duos sunt ff 8 6 p campaniam
Delicie ubi gula ubi quomodo ubi cibus.
emota commendatio qui divitias co-
tempserit ob sapientiam 1 13 g On de
notriccus.
emonum illusiones in nocte sunt
de die noctis sive de ipsis et veni-
ens 2 18 i glose.
Demonum periculosa consultatio propter
eorum varias falsitates et insidias
etc 2 18 b Phitonissa
Demones se oudiunt vinitos que
multa libenter faciunt de corporis
et quindecim 2 28 t k
est cum fraudulentia
Demonum consciencia qui noverunt con-
sultatoribus ff 2 28 z Si nichil
Demonem volentem et potentem
hominem occidi imperator numa
pulcra delusit 2 28 z si nichil
Demones non audiendi sunt 2 28 z
et unde / Si vero consulendi sic nisi
delicia p caro z ut e
demonum invocationibus sine ex-
orcismis demon etiam vocatus non
adest non vocatus ad malum immo
amicum 2 28 z Nec est que
demonibus immolant langam men-
tem et corpus spectaculis immora-
tes etc licet se excuset 2 29 a
c frustra
demonum invocatores infidelibus
deteriores sunt vel ignorantia.

quequid opansat ibi f Nō utique
demones ex subtilitate nē et
temporis diuturna coopientia
futura quid pdicē possunt 229
c Ceterum/
demones sepe coacti faciunt qd
libenter se facē audiunt et se
pe mentiuntur i de pplea
demonum inuocatores socios suos
auctor vidit male sonis se ma-
nifestis plagis 229 f Cū nō
demonum inuocacionibus siue diui
nacionibus auctor dei misericor
dia numquam aptus fuit licet indu
ctus est ibi g e Curiales
demonum inuocatores quid dicunt
pnati et sua diuina sup eos ex
sacra scriptura 229 f g h Sane
si ad
demones nō nisi deo pmittente
propter pctā hominum nocendi ac
cipiunt potestatem exem de breno
6 1 a c Nec amouetat
demones si ergo crucis facto p
Julianum ap ef fugiunt 8 21 f
Refert/ demones vbi dy/
demostenes vbi vestes/ derisio-
nem quo bibē et bibe quidam
retorsit in pompeium derideē
eum qd ab musenis venisset 1 27 d
Idem tunc Helnio/
derisionis quedam modi qui dicunt
scoma et ledoria quique liciti et
quibus et quo 1 27 ibi Inde
ledoriarum/ vbi ledoria vbi
scoma/
Desideramus sepe finiri aliqua
mala que nos grauant et ty
cis sepe deteriora succedunt sym
ula orabat p dionisio 1 27 b
Si vacisa 4/ desiderium vbi appetit)
desparacio militem sepe victorem
facit 6 18 b Set et/
despaudium non est ullo quamuis
viciosa exem de polemio luxu
rioso qui statim ad xenocritis
monem correctus ē 8 9 c hic

despiccē seipsum est verum fons sup
bie p sancte que ē amor sui sine ro
cupiscentia 33 a b supra nota
detractorem suum minuit auctor et Detrc
describit vagans eum publice argue
1 p lo c et si detractores delatores
adulatores etc affirmans omnes fuisse p
narratores contra quos est omnis
sepe 33 c Cerimiano/
detractorum siue male dicencium vba
non sunt curanda ex a z et Vyct
detractio peior ē inuidie et detractione
et detractoribus 1 28 f p totum hic
ē utique/
detrahit et vbis et factis exposite 1
21 hy sunt 6 et plura
detractione uel inuidiam decet pstim aut
virium moribus uel auctoritate quez
ex quo arguit ceterum Julianus apo 1
28 e Et si non
detractio ex ociositate consurgit ibi ē
Cum enim
detractio aliena bona minuit aut ma
la fingit uel auget caritatem abesse
demonstrat deo odibilis singulariter 1
28 f h ē utique indubitata
detractores et adulatores eque et vtique
morte mulctatos exemplis ondit 1
28 g Et quidem/
detractores pessimi singulariter sunt
qui aliena bona laudentes nec eis
credatur eis in fine detractoribus sep
ad inferunt ibi f Deceptam/
detrahitur actius et inuidetur illu
stribus et virtuosis superioribus et
psidentibus omnibus 1 28 g h vbi
qz tamē eum
detractores et inuidos euitare non pt
humilitas tanta uel veritas solida
obsequiis omnibus nulli nocē 1 28
c Quē vē/
detrahens quintilianum seneca ipsum
pinium comedat infamatorem ad ini
micus siue submergens 8 13 c Ex
industria/ Deus
deus adiuuat quos homines delin
quunt exem pnuli multi ab apibus
13 a Xero/
deo se commendari actor petit et alios

se comendare dicit ut digat et cumcedat
p lo q̄ ptea
Deus suaz creaturaz multis instruit mo
dis diversa natura significationib9
22 a nocte
Deus sua patientia ondebat se peccatorem q̄
rere penitentiam 27 b onde bz de
structionem urbis
Dei voluntas et dei sapientia quo natura
appellatur 223 a sibi no
Deus suis signis nos instruit infideles
erigit et tenet nos in fide 21x a hic q̄
Dei sententia mutari pt 226 bcd turba
voluntas autem eius immutabilis
2a a
Deus si quos delinquit creatura suffra
gari non potest 228 c crimen me
intergat
Deus se compsitione putat sua scientia
et psumptione 230 a de ipso quoque
deo
Deus vita e anime sicut anima corporis
et vita omnis creature deus e 31
abc est igitur solus
Deus si quem psequitur quis frustra
defende conatur quia no est consilium
neque fortitudo contra eum x xi a est
quomodo reges
Deus mediantibus sacrificiis colitur
quia a nobis immete cognosci non
potest 73 b et licet ipse
Deus q̄ mirabiliter se nobis infudit
et subtrahit et creaturaz suaz replet
et c̄ 73 d virtute tamen
Deus nunc est quasi singula in singulis
in futuro aut erit omnia in omnibus
quem de igne et sole 73 e est itaque
Deus timendus a maiestate venerabilis
a sapientia a bonitate amabilis simul
triplex 73 g est igitur in maiestate
dei cultus quidam sine medio ut amare
et quidam cum medio ut sacrificia
etc 73 bcdefg Porro ei
Dei amici et aliquando etiam inimici
vocandi est q̄ amici dei an eo
gra ad eo imitate 7x g h nobis
Dei ministri qui sunt et q̄ venerandi
7xh ministri 7 a Insuper
Deo placido omnis creatura mansue
scit et servit homini et eo indignan
te creatura omnis in ulcionem ar
matur ex a 639 b placido
Deum esse potentem sapientem bonum
et ec est omnis religionis principium
eius sive platone concreditur
1 a b c est autem
Deum in vita ut recte agredimur neque
feliciter sive scientiam sive quicquid
aliud 1 13 ab sed ut dixi
Deo magis placet affectus q̄ sensus
quem de Iove hospitato ap pau
perem philemonem 88 Nam et in
Deo ad imitate omnia possumus 827
a est autem
Deus vocat nos vocat nos ad vite
lignum amoto gladio versatili du
catus pmittit in patriam 827
f clamat
Deus sunt omnis spiritualia angelus bonus
et omnes boni et omnes mali et
dyabolus 823 in pretera
Divina prudentia quotiens conat
tu mutari no pt de columbarum
auspicio 113 a In expeditione
Divinarum operationum no pt homo
ratione invenire nec eius acta
querere 223 ibi nec pspicua
Divina voluntas et futura praescientia
disponit et quando et ipsa divina futura
sunt novit solus nos autem latet
227 bcd Ideo esto
Divine dispositioni contrarie nemo
debet sicut ambitiosi et superbi faciunt
patet de saul 228 1 2 Ecce quia
Divinis locis sive ministris immunita
tes archiepiscopi constitutione decolla
dos 72 b Crimen om
Divinis regulis vite obsrvaty tota
prospera succedunt 220 a dat ego
imperator
Divina ultio in tiranos v tirannus
ubi moris
Divinitatis puria angelos quidam

adoraverunt et hac xpus eicit vende
tes de templo 7 3 f ad hanc
corum auxilium lotris s castroro et
pollutis in forma mentem in castris
et de aquila 1 13 d lotris /
deorum locum suadit cesar supsticiosos 21
c In expedio /
deorum cerimonie et sacrificia a quo et
ad quid instituta sunt 13 c unde et
animad
deum appollinem quia bremus spoli
avit prodigiis et tre moti et grandine
etc exactus eius et ipse extincti sunt
6 1a c mansit /
deorum pgenies estimati sunt ad allex
plathso et augustus ppter gle appeti
tum insaciabilem 8 h f Multorum /
deos tutelares omnium romani subtra
hebant non omnes in rama tollit
illas custodierunt 8 1 g deos /
dijs servientes voluerunt antiqui sive
viros sive mulieres castissimos esse
8 x1 q Iovinus testis est
deum appollinem sanctus Bricius epus
quem suspenderat a responsis sacerdo
tes eiusdem appollonis per vlapan
ex quo ipse sacerdos conversus e 8 13
l Na et b Bricius
dij vbi sacrificia vbi demones v spes
dicta mihi pensantur ab omnibus qlia
et que sunt que a quibus dicuntur
animos psiciat 8 plo a Nam quibus
bona
dicta notabilia antiquorum vbi nobilia
idonis regine quinum quod fecit
eme copulatissimum 8 6 lin In
venit hic marco
didonem false infamat virgilius
de impudicicia cum castissima fuit
nec suo tempore fuit eneas 8 1x b
Virgilius
ignitas officij non unoquoque p
cipue principio servari debet vbi et
quando et e x 1 a f g Nec tamen
exemplum
dignitates sepe in suspicabilibus
iustis conseruntur repulsis ambi
ciosis 1 18 c unus 19 f g egregium
exa /. dignitates ecclie nulla
sufficiencia et ineptitudine obstan
te quibuscumque confri pt ex causaius
alijs p exempla similia in sctis
patribus et ponit exempla
eorum 1 19 hiel plures
dignitas vbi ambicio vbi placio
iogenis paupertas frugalitas
et astencia ai etc q mirabilis fuit
ppter sapiam 7 1a a b c hug dio
diogenes plathonis thoros lutatis
pedibus conculcabat phi volupte
detestans 8 8 b Bz a solis in passione
domini 2 12 b Bi cum
dionisium increpavit plato quia
multis armatis custodiebatur quia
exosus subditis x 2 c platho /
iscipulorum delicta refundunt
in magistros Seneca quilibas Socrates
do ex 7 1 a tue itaque dixit /
discipuli eualii ingratitudo et v
suria contra magistrum eius nec so
larium solverent ei 7 12 e Eualis
discipulus antistenis diogenes cum
etiam sibi clamamentem, vult eos
discipulos solis secutus e 7 1a a
Antistenes /
discipulus clarus sapientie e amor
magistri a 1x a decais vi clavibus
sapiencie 13 prtotum quo vbi
studium vbi sciencia /
disciplina et si in omni pfessione
necessaria sit in clero et re militari
magis vbi luxuria impugnat
magis 6 x1 a Verumptamen /
discendi claves sive phandi q
sunt septem 130 et 120 ptotum
que eo sunt /
disce vbi sapiencia v stat vbi
plati vbi psia /
discordia intior et domestica ho
stilius cum gaudio pbs exemplum
de pisistrato et filijs 8 xo c Nec
mirum /

discordas vero debet paucitas precipue
sapientum in quinque ab imperitorum
multitudine et rudium d x g Scio
Dissimulare debet sapiens pro loco
tempore et causa d x bc Scio
Dispensaciones sunt circa divites
et potentes etc non sit erga inopes
immitaunre egro ee dul 1 11 e ut
cum ait etc /
Displicent aliqui quando placere stu-
dent ecca fabricium facientes du
ctile x 7 c Aput
Disputancium quorundam arrogan-
cia presumpcio et inepte que facil-
le comprehenduntur et contradictu-
pacio 19 a b c pauci 12 pluto.
servant
Disputancium quorundam anfract-
et tergiversaciones quo comprehenda-
m impietatem sua 1 9 b c suscipe
12 e h Scimus
Disputans non plus vel minus res-
pondeat quam queratur ab eo 1 12 h
nec illos /
Diversis diversa placent et virtutes
apud quosdam estimantur que
apud alios viciosa fuerunt d 2 b
ceterum /
Diversis diversa conveniunt et res pro
personarum honeste vel turpes i c
eius /
Divicie et delicie huius mundi simul
nocent anime quia vitatem cogitacionum
auferunt et animam feriunter 1 19
a Sutor /
Divicias maximas inde fornice
grana cogeremus omnes cives pueri
significabant 1 13 a parvuli /
Divicie et pocula [illegible] malo
rum sunt causa x h 7 d Ego non
Divicias quas pulcre fabricius conte-
mpsit ablatas omnes nichil sibi dece-
dere posset [illegible] ff nichil imperare
7 1 f Julius /
Diviciarum et deliciarum contemptores
fuerunt gentiles et illustres viri
x 7 1 f Stabulis ibi usque in crudelem de-

continencia /. Divicias contemptui
das eciam propter sapienciam operis
et racionibus auditur 7 1a ab
loquuntur hiblem ad hec a 13 g h
vitam /.
Divicie concupiscuntur quia divi-
tes honorantur et omnia habent preter
pauperes autem e contrario 7 1a g h
sed quis e /.
Divicie numquam securitur contemptores
suos intendum 7 1 1 0 sit tamen
Divicie vere sunt animi bene culti v
tutes que et sole laudabilem fa
ciunt omnia alia aliena sunt 6 2 8 b
c d c plac /.
Divicie cum magnis laboribus possidentur
1 17 b c Oz inquid
Divicie beatitudinem neque sapienciam
prestare possit haec eos numquam obsunt hic
multi eas numquam sequitur 1 1 12 b Oz
puto quid dicitur sed innumerabiles me
me acquirendi /.
Diviciarum amore nullo tempore aut quere
aut impossibile amare et quam innumera-
biles me acquirendi 1 16 a b c que solas
divicias habundare turpiter homines
nimi omnia possident sine pecunie
ibi a Avaro /.
Diviciarum amor fugiendus quia a
celestibus elongant et omnia possi-
dent sine pecunie quo celestibus vi-
ciniora minus congregant ut re-
motiora magis 1 18 c Avaricia /.
Divicias quantascumque non posse avare
animum satiare neque requiem eo
facere ideo mittendos i d senciat
Divicia verum et si non amor pecunie
trahat quidem hic volunt ut aliqua
vestes etc hominem quam vires consu-
munt h ibi c innumerabiles /.
Divicias quidam corporate sub pretextu
elemosine querunt pro pauperibus
dantes et ampliora recipiant 1
23 e Sunt qui /
Divicias committantur omnium que
in congregatum venient 1 e in omnibus
cum pro sine amicicia sine fama

et ĩ simil que ad illos desiunt 8 3 12
In summa /
Diuiciarum copia auariciam luxuriam
instruit gulam p dam et plura ma
la 8 17 d hac rerum copia /
Diuitum secretis ciuitate volunt adula
tores 3 13 b cetera q prudiosum e q
venelantur cui ac expedit ac /
Diuitis auari amare nequeunt neq
pronum neq deum 3 12 in t d hoc q
Diuitum libertates glorie volupta
tes delicie et magnificencie corpore
no sunt sit ille Iob 8 13 g h quo utiq
iminatio in tota scripturarum serie
nusquam accipitur in bonum c 28
n lege libros
inos appellabant principes suos
romanos postquam eos occiderent q
adulando 3 x c duo quoq
octrina sua pitagoras quantum auct
toritates habuit et gracie et quam
ordinata et bona et moribus et
uita eius 1 x ptotum primo
Doctorum ipsorum quedam opinionibus
capiuntur ut cetera omnia inopi
nabilia credentes de omnibus to
tendunt 1 9 b a crimen fig
Doctorum quorum vituperatio qui hbr
dam parvulus hominibus sine re
gulis suam re simul etatem corp
q inopia 1 g b susape
Doctores cum verbo longas facientes
exposiciones ul quam deum verum quis
omiam intuitur exponere ignorat
regulam vite docendi 1 k. h. re
illos /. docens recta que agit re
plus e aliorum vanus 1 x i b
loqui ergo 12 a errant /
olus quod sit et in quo totu
rncliá differat x xi b dolus
Dominicam quam magis egit inri
stianos quid cristi pauperes vidit
et spreuit et cuius mors 8 19 d /
duodecimus de et cuius ignarus in
capcione iniustam 3 x u sed
dominatorum ambro q diuisis
viris ex quiratur et q stultet et

ignorantes 1 11 ptotum declarat
Domicianum imprens et gloriam non
afferrens eius unde crudelis se
levatus et bestias superaus h
x c vniusquisq t. qui dicit
Deus generum omnium omnium necnon
q nisi solus dei filius x 3 c
porro /
Deus quamuis genium sit nisi
tibi ducem servans est et inuisi
bilem 7 8 c tu licet
Duos genium se dicentibus ro
manus responsum fuit ab hostium
duce ita sicut similis h 17 i crimina
fere /. Ducerem superba in p
nos suos eos hostes facit et
quo quidam superbissimum in eos
sunt 8 12 c videmus putans /
Dux vbi principes vbi sunt /
omni sapientis templum dei et
sacrarium sapiens pitagoras dixit in
examortuo domum omni fecerunt tem
plum q q pdco coluerunt 1 x
d omnis
dormiunt quidam ebrietate sopiti q
quam etc ut antonius cesar 8 13 u
ingredientes vbi antonius /
Dubitare melius e quam temere diffini
sicut achademici faciunt 2 23 b ma
le 1-1 ptotum antiquos
dubitare de omnibus fidem et scien
ciam euacuat et talibus sensibus
e ipse scitem phos disputacio cum
eos 1 a quint cum 2 abc notanda
Dubitare in quibusdam que sensu
religione aut racione probantur
non licet a a ptotum quint cum /
Dubitare se quidam volunt nullo
fateri sed de omnibus contendunt
aut opinionibus primis aut doctor
aut multitudinis et quo arrogan
tes et inuasi 1 9 a plana /
Dubia res non potest sine temerita
te diffiniri unde non facile diffi
nienda ex a 7 12 c tualis x
x h ad quem /
ubilia sapienti que ita tamen
ut in hoc nullum ancellat 12 sui

Eccla

Dubitabile dū est aliquid de eo dis-
putandū est et ad patet vitas
aquiescēdo 1 a d interim
Dux finestra victoriam spat apud
quem militū disciplina nō viget
exm̄ 6 1e a provide
Duce eudicto nichil utilius in bello
nō totū exitū alterā lance topen
sat exemplū de Julio 6 17 ab vry
Dux ubi princeps
Ebrietas et crapula et somp-
nia causat 2 16 a Porro
Ebriosos quosdam in forū adiudi
tiū conscantes describit sed gaudq
inter se sinoviucter et quo deri
sorie se habeant 8 1 12 ludunt
Ebriosus antonius quo expitari nō
poterat nisi antoniū 8 13 n Ingre
dientes/.
Eburneca sunt depicta porta sompnij
una alta carnica et cc 2 11 H.
cruod et/.
Ecclā Eccliā gladiū sanguinis habet et
dat et eo utitur per supposita princi-
pis mālis qui minister eius e 23
1 habent ergo/.
Eccle ministris quantam reverencia
exhibuit constantinus et corū pctā
celavit 23 a Unde et constant/.
Eccliis sine eccle ministris aut vorbo
quanta reverencia exhibenda et mu-
tratores quo imitandi 22 a bc
Illa vero
Ecclesie privilegia temerantes quam
constitutione autentico puniendi sit
22 c Est alibi/
Eccliā inultes impugnantes penas ca
pitales digni sunt aliquis princeps
in se provocat gladium dei 6 13 d 83
patera/.
Ecclām perturbare nituntur quidam
ambiciosi eius suadentes principiū
arbitrio omnia eē cūcta esse sibi ta
1 20 g hil sidem
Eccliā nā defendē aut violentas
concipe apud quosdam curales am
biciosos periculosū e 1 20 1 dz dicis
Eccle oppressiones principes ppōnunt
ambiciosi quidam ff principibus cūt.
cadem eis licet suadeant ibi h novat
Ecclie opprimentes libertatem et religio
nis contemptores gravissime sepe divino
iudicio puniuntur 1 20 1 Vides
Ecclias quo quidam ypocrite devastant
et persequuntur ecclie tamen sub preceptis
degentes 1 21 ef hys sunt
Ecclie persecutorū finis malus ubi ti-
rannus et violatores ut ofie et achi
achi ubi principes ubi sacra
Ecclie plati aliqui ut legati quanta
ava insaniat que satiam afrae dū
egressi etiam volantes 2 15 ef Sed
nec le/.
Eccle romani plati quātis vicijs et
fastu et ambicione/.
Eccliam neglectam et tō cas populus
lucat 6 28 bc Sicut eim
Ecclie ministri plures sunt quam unquam
fuerunt et iuilius congregati et
magis ambicione quam multo se 1 19 c
Et vereā/.
Ecclie pastores sive plati ubi plati
ubi pastores/.
Ecclie dignitates quo adilisit an
clam an palam depriuntur impudent
et modi diversi ambiciosorū 1 11
c ptotū Domesticus
Ecclie beneficia sive redditus in sin
gulis provincys quidam hic volūt
alcinbus tamen volunt fieri et
de corū fastu ibi hic Interim
Eccliā si pecunia expugnabit quis
locus potit eē tutus Unde simonia
sub penis quibus vitāda 1 20 e
perfecto
Eccliā honores affectione aut precio
collati in multis personis adilisā val
ta tris induunt ibi 1 ss dicas ubi
ambicio
Eclipsis solis in passione domini nā
eē nō potuit licet et Judei dicāt
tunc fuisse nō luna sed verum
2 12 a Naturalis/
Eclipsis lune quidem noctibus durat
ante exidium urbis et alia signa
multa 27 a Vel edificatus Juli
anus apostata cum alio ypparo

Basilicam semp sua ps uehebat et
quia plura alia de eo s 21 ibi fert
autem /
ffigiac alind vultu et affectibus
varijs histriones e et infamia pcit
3 x c porro quo vultu /
gipti playe inctte pount que
venerunt in punitionem tirapnidis
pharaonis s 21 d punitur
leasarus metu mali exced tra
dendi poenis mori voluit 1 vg
Egregie
Electionem cuidam beatus gregorius
rephbauit quia nemmem ad caritatem
extendam domui sui inuitauerat 1 ad cibum ex hoc auarum in
dicauit illum 8 13 m sed et b gg
Electio ubi epus ubi plati v plato
Elephant pcussione romanum
anibal occidit ex inuidia licet alit
simulauit 1 x f referuntur
Elephas et leo quitam humanitatem
exhibuerunt sandracoto fugienti
alexm 7 11 d sandracoto
lementorum diuisa auspicia ordinar
ex diuersis modis exa plura 1 21
3 1 12 abipis /
Elemosine de oppressione pauperis
sine de rapina in ruinam et in
iram dei magis inducunt 6 21
nec pficiat /
Elemosinas de quibuscumque rapinis
odit deus tamen templatiuos loquitur
1 21 1 sed nec de rapinis /
Elemosinas quidam dant paruas
et magnas accipiant et quod hec mag
venatio e quam elemosina 1 23 g
sunt qui pauperibus /
Elemosinas facere vera liberalitas est
et fructuosa cuius bonum job vero illa
diuitum pompaticarum vtique pulare
ponit 8 13 f g hi vir
Elemosina ubi dare v libertas
lisios et virtuosos viros habet
mundus et qui sunt 3 8 g hy taditl
q ptotum /
Eloquencia nil utilius iuuentuti
ad gloriam et res acquirendas sit
verum in vite et in ore copia sit
verborum 1 12 c sit tamen
Eloquencia sine sapiencia insanum
ordinat et periculosum facit 1 x b
profecto
mptores sepe se negant emere
velle quod tamen emere volunt et
hoc propter competitores et quod et
tulius fecit 7 17 d propterea
neas oraculorum iudicio venit
in italiam 2 16 g eneas
Eneas qui leuiter susceptus fuit
hospitio a didone et de cuius falla
cijs sequitur virgilium et sine regni di
domus et c 6 22 b cui si vero
Eneas quibus quale tormentis coce
ptus fuit ab /
Euandro que frugali et tunc eda
bili vero sunt a didone 8 c 1 si quod
Eneas vero fuit tempore didonis vnde
eam male infamat virgilius cum
fuit castissima 6 x b virgilius
Eneidos liber quo continetur vite hu
mane ortum et progressum ac
labores et in etates mixto in libro
8 2x e f g sit vbi
picurum pomis oleribus et alijs
vilibus cibis dicit vtendum esse ut
tamen necessitati nature satisfaciat et quod
male infamatur e 8 8 c testatur
Epicurus iniuste infamatur de volup
tatis affectione et quod multa egregia
dixit 8 x 1 a tradibur /
Epicurus probat assequi suum finem
s voluntatem sed ergo vero suos labores
et quod mundus plenus e epicurus 8 2x
ptotum nisi dissimulet
Epicurorum via indubitanter ducit
ad mortem propter picta et amaritudines
multa quod concludit ex toto capitulo
i h letu e /
Epicuri multi sunt licet dicat erube
scant 8 27 sine tamen
Ephialter e ad quem epicurus se
vigilare dormit et videtur ab ali
quo pgrauari 2 16 b in quo /
Eporum officium venerabilem est si
ambitionem et auariciam ab anima

pueriut sed no piant 7 16 c Epi
scoporum /
Epus ordinandus qualis ee debe
at et condiciones eius honeste no
tuales Erudicio et c lex Justinia
1 20 b Sanctimus
Epi electi et eligendi et ordinandi
quales ee debent et quid auct
secundum leges imperatorum 1 20 ab
eodem aut imperator ergo
Eporum electio sive ordinacio ab
omni symoniaca pravitate aliena
sit alioqui conferentes recipientes
et mediatores puniuntur grauiter
et ibid b c d It leo ubi platus
quitas quid sit et quid lex
est eius interpres x 2 a porro /
Equi occursus in auspiciis equis
bonus et bellorum lz bonum 113
Equus exornatur sed ex sendo
sed ex opp comedatur sit homo
no exdmityb zc sed ex animi v-
tute 6 28 c Crumpe /
rat quis valdum quo vone a-
tui videtur i arte mathemati
tis 2 17 1 possit /
Errans in minimis paulatim pro
cedit ad majora 2 28 q verum
quidem
Errare in multis e humane infinitis
sicut no errare est angelicum ul di
uinum 2 12 b In multis /
Esau perdidit primogenita et be-
nedictionem propter venacionem 1 xx l
Esau /
Esau no excusatur et quo etat
cusatur de venacione 1 x 1 Cana
Esopus ystrio peritissimus fuit et ex
hoc familiaris acceronis et multa
lucrabatur 8 22 g Venacionem
Ceterum /
tas et senectus consistunt in
sapientia mentis 7 9 b Etas d. hec
est enim
Etates sexta homines vigilans in vj
libros eneidos prudenter exposit
et labores eius et studia 8 22
ex g si verbis /
vangelium secundum Johannem inicium
inuentum est in libro platonis In prin
cipio erat verbum usque huc in tenue lu 17 f
Sunt plura /
Euader que commendabili quinio et
frugali suscepit eneam no sit di
do regina 8 8 1 Sedquia /
Eustachius venator fuit ante conversionem
1 x n Nec te placidus
xcusaciones ad omnes defectus qui
possunt obici prumone volentes 1 19
Sibil plures /
Excusacio sive in excusacionem populi
non est bona in principe sed magis
oppositum sequendum 2 28 g h parum /
xempla antiquorum solicie et dili
gencia scriptorum nos erigunt i plo
h exa /
Exempla mala antiquorum sine pu
tu faciunt distribuere d imminentibus xy
torum illis caveant antiqui i v
g ver xx t Sequitur
Exa de continencia clemencia fide a-
more patrie temperancia paupertate
deliciarum contemptu illustrium virorum
ponuntur 7 1 c usque inscis prius
xempciones que quidam quibusdam
ex privilegiis conceduntur ita passe
culpabiles sunt 1 19 b Votis
Exitati in bello victoriam confe
runt in exercitati cedunt 6 2 a Ceterum
6 17 a Sz no exemplum
Exitacio et usus rei militaris mi
litibus omnino necessaria e 6 19 c d arte
xire nos omnino oportet de mo
isto per nave acharoy i. mortem
3 8 f licet aut nolle
Exorcismi ad quid instituti virtute
divina aut quid valent 2 28 3
Nec est /
Exprobracio ubi storia ubi ledoria
extorquendi munia doli fraudes et
modi diversi enalum x a usque 9
Sz in latibus 1 6 k au ne ztoto
16 cao Sed /
Ezechias exitus signis moriturus
supuixit contra astrologos 2 28
b enixta
Ezechias ostendens thezauros babilo

ontatoribus ꝯtutu et ypocritis si
mulatur quantu adomna 1 22 b c d
Regum
abriti temparatia dicit et fides
hosti puro regi et dicta eius
sin vilsa ad hec quaz pulcra 7 1
f g Julius
abule instructioni vite serviunt
et si no sunt fuit vere 1 plo d.
regis
fabule aliquod voluptat aut vti
litat hnt 1 x a historiaru
face quid debeas tracta cu multis
face quid velis cu paucissimis vel
potius ipe tecu 6 19 cap m dicitur vox
face ay passis que mune factum
eis derideudo quidam quit 2 x ab
restat
acta rupto tuly cinem eius vtit
7 17 b Cicero
fallitates qui te in adulatoribus vi
gent et ypocrit que ibi Adulator
vbi ypocrita
Fama — fama muribus vel obsequiis acq
sita amori metro similiter probat
per comediam thaidis x 83 p
totu est ut spaliter
fama vbi laus vbi gloria v vtus
fames quata fuit iudeoru in obsi
dione vrbis 2 68 usque 12 peterbo
fames vrgente quanta contentio
ciboru et inter filios ibi deinde
fit sed et in mater filiu comedit
2 1 p totu Siquid
famem quid gravissima ppessi ob
fidem servandam 6 x id idem
exempla
familiaritas potentu in secret
non bona e neque tota tuta 3 12
e f g h i At expedit
familiaritas quata fuerit traiani
erga subditos et quam clemens et di
lectus 7 8 a Tunc autem
familiaritas virtuosoru seu viciosoru
et laudem et infamia parit et
moru similitudinem indicat
8 1x a refert
fantasia quid sit et unde prove
niat 2 16 b fantasma
fasime dicitur quidam lingua vo
ce oculis exa sit iudices irati 7 17
b dicitur enim
fatoru series quo immobilis 2 22
n hec quoque sententia
fauorem et comendatione capta
re bene indicaniu et studiosoru
veram gloriam pit turpiu aut
infamiaz 8 1x ab fute
femina discooperto capite orantes
nisi sit publica in auspiciis in fa
usta est 1 13 hi femam
femines romanis vinu prohibitu fuit
ne in aliquod dedecus laberentur
8 8 f Refert val
femineu regnu male fuisse ob di
domis regine lenitatem insuscipi
endo ignotu eneam 6 22 b hec di
tamen
fenix singulariter felicitatem
significat in augurys 1 13 d fenix
festu diem agentibus iudeis ful
goru maxis circuiedit templu
et aram et alia pdigia pla designa
ta destructionem coru 2 7 c est ay
festu agentibus iudeis solemne ob
fessi sunt a tito maxima de coru
calamitate 2 6 b Inquibus
festu agendu ce timentibus deu
nec obliviscendu actum caritatis
exemplo thobie 8 13 hi Cu i domo
fides quata miracula operatur log²
deridendo supstitiosos exa 2 2 b Ego
fides tocius plixis quam miranda
qui solus eu post xx annos cog
uit 1x h ad miranda
fidem non habet vaspasiang neque
credens fieri posse tecu tamen et
claudiu rogantes curavit 2 xi a
vaspasianus
fides nulli frauda e cu inuoretie
piculo 2 28 3 vnd sed contra
fides in omni doctrina locu habet
cu assimulat aliqd pus quod p
bari non debet 1 1 p totu Sunt
enim
fidei xpiane mores vtutes et opa
approbans Julianus licet fidem reprobās

sedm eam iussit in idolorum fieri cul
tura 8 21 p q Paganorum
Fideles iussi sunt transire iordanem
instante excidio urbis 29 1 Cetera
Fidelitas camilli qui magistrum tra-
dentes pueros ad ipsis remisit ad
patres eorum sicque victoria vicit 7 1
d Camillo/
Fidelitas fabricii custodia hosti pirro
constanter servata et epla senat
super hoc missa pirro 7 1 g fratribus
Fideli principi suo non est miles qui
primum deo fidelis non est 6 9 b Haut
Fidelitatis servande gratia quam gra
quidem perpessi sunt 6 xi d Idem quoque
Fidelitas nequaquam infideli servabi
6 19 d Etiam/
Fidelitatis alteri servande qualis forma
et que necessario exigantur ad eam ser
vandam 6 27 d Sed quia formam
igitur sepe accipiuntur in quendam
urbis sicut de david uria et bersabee
quam david 1 xpus varias dyali
ctice 2 11 c Et denique/
Filiis parentum mutantur exempla
sive bona sive mala 1 7 g Verum
Filium commutantem patrem in disc
iminibus et periculis ignis de celo il
lustravit in auspicium bonum 1 13 l
ascanium/
Filii de parentum manibus cibos ra
piebant et ergo tempore obsidio
nis urbis 2 6 d denique filium mater
comedit 1 pertotum/
Filius honorabiliori loco sedet ali
quando quam pater et ergo secundum
officium vel nature dignitates
exemplum 2 1 f g hoc ipm/
Filii parentibus affectum impendant
quem patres eis impenderunt 2
x f Condigna/
Filiorum amor amorem patrie preva
let sepe quod malum est ibi f Sic eo
quoque ibi Sed nequius/
Filios contra rem publicam age
ntibus brutus consul vitam abstulit
2 x g Expulso tarquinio/
Filiorum amor etiam moriturus
amor patrie a principe preponendus
est ibi Expulso ibi Sed nequius ex eo

Filii non debuerunt parere hely et Saul
quia hic contra notum illi contra deum
male eis evenit 2 x ibi In libro etiam
Filiis sine virtutibus non dare tradi prin
cipatus ex in 2 x m Cum enim helyus
filios suos in arte bellica filias in
lanificio augusti instrui voluit 6 2 a
cunis tibi filias/
Filii etiam innocentes et heredes ob prin
cipia sepe graviter puniuntur de cri
mine leso maiestat 6 11 c filii/
Filiis sibi non acquiescentibus phili
stratus potius acquievit nemini
prebet leticie causam 8 x c Nec mirum
Filiorum tam uxorem ducere ut heredes
certius habeant stultum est et quoque 8 xi
g Porro liberorum/
Filius ubi pater ubi mater/
Filius pravorum quantumcumque floreat
tandem avarus est et tragedie simi
lis 3 2 bc In eoque f g
Filius 3 omnis cetus philosophorum debet esse hone
stus et letus Ceterum non erit verecundia
nisi omnibus officiis et ministris cu
stos existat 8 9 f postremo unum est
Filius 3 sive dies ultimus index est fe
licitatis honoris confirmatio philosophie
solus metuendus etc 9 l2 f age
Filius pravorum ubi tyrannus ubi
mors ubi potte
Flagellum dei sunt principes mali
aut boni 2 1 b Unde et in psenti hoc
exemplum/
Flentem amicum Solon edificiis om
nis hortatus est in totam incommoda ta
quam propria non deflere tu sub illis tue
et hoc olim multi habuerunt luctus
et futurus scilicet 8 12 f Unde ad ex
Fletus cristi super civitate super
ierusalem et verba eius quod visi
tata sunt ptibum et 8 b hic nota
Flumina quatuor paradisi quatuor vir
tutes que deviant quatuor vicia
sunt virtutes principatus 2 xii b c hec
sunt que/
Flumina 2 oriuntur ex epicureis fonte
voluptatis que ferme diluvii
aquis submergunt mundum et que
sunt 8 16 d Ceterum et virgilius/
Fons quidam qui omnes ingredi-
entes effeminat sic curia omnes

viciosos facit 7 x 12 vnde eleganter
Fontem libidinis siue voluptatis quatuor flumina oriuntur inicia que fere suis aquis totum submergunt mundum 8 16 per totum Eoquidem/
ormice tritici cunabulis vnde co gerentes eius futuras diuicias significabant 1 13 ibi pueri/
ortissimi sunt pueri et alpium habitatores in principio sed statim defiaunt similes mulibus suis 6 16 c Cisalpinorum 1 x c Gens quoque/
Formis fortitudo ubi miles/
Fortuna qualis futura sit diuisis auspicys annum et alium et c ondit 1 13 per totum/
Fortune mutacio iudeis festa paschalia agentis quanta subito facta fuit in obsidione titi 2 6 h Iniquum
Fortune varietas comedit qualiter deseruit 3 8 b Porro actibus et tragedie b In eo quod/
Fortuna nec casus aliquid sunt 3 8 c d Ei liquidem et cetera fortune cultores 7 x e quitur tamen/
Fortuna prospera summe nocet quia subtrahit aspectum veritatem et dulcia primaus amare sunt 1 1 a inter
Fortuna hominem neque liberum//Dia neque seruum facit sed animus vnde homines a fortuna non sed amoribus estimandi 8 12 b c Sicut enim
rugalitatis commendacio et quomodo omnibus non placet 1 indoctis qui tam auaram putant et auaris inhibenda prodigys inducenda 8 13 1 luxuria p
Frugalitas regnante saturno regna aurea temperauit iusticiam et pudiciciam in terris tenuit ibi a b Simpliciter/
Frugalitas quid sit quia virtus minus moderatrix vtendi et abutendi ignarum ingelide monstrat 20 q 13 b Est autem/
Frugalitatem philosophi commendauerunt zeno socrates plato et Summe autem Seneca ibi b possunt/
Fuga euasit mortem sandrocottus iussus ab allexandro interfici per
sanguinem leonis et elephantis magnum ei exhibentium humanitatem 7 11 d Sandrocottus
Fugienda sunt omnibus modis et abscidenda igne et ferro languor a corpore impericia et sedicio luxuria discordia vitu pancia 8 17 h fugienda/
Fugientes de bello milites qualiter diuersimode fuerunt puniti 6 12 a Cruitus f apius exa
Fulmine feriri non potest qui ante audierit tonitrum 1 13 k Sed quod literatus/
Fulminis remedium laurus crucis signum et quedam alia diuina 1 13 k tiberinus b Est autem
Futurorum pronosticacionem ex multis signis naturalibus veram esse ex autoris ondit 22 per totum Notum
Futurorum pronosticacio ex supersticionibus varys abicienda 1 13 p totum
Futurorum noticias quomodo sit humana mathematicis 2 20 hi Cum tamen et improbatio eorum 21 a probabilia/
Futura tempora et disposiciones rerum variare solus deus potest et solus nouit 2 27 b c d Sed esto
Futurum aliquid esse ex signo presciri non potest quia mutatur e patet de Ezechia et alys 2 26 per totum Sed ceterum/
Futura demones predicere possunt que sunt ex natura aut ex propria uel reuolucio 2 29 c d Ceterum
Futura predicere possunt quidam ex permito sui prophete spiritu siue naturaliter 2 30 a licet tamen/
aliemus semper de cene
dici abstinenciam indicit tamquam efficacissimam sanitatis tamquam et ipse ieiunabat 8 6 1 c ferut/
Galli cantus in augurio bonum significat 1 13 e Aues/
Gallus statim quod natus est insig

gulariter foro regni tibio nasalitud
significabit 1 ij e Tiberia
audiud ypocte bne et laus bnus et
supbia 1 23 habent
Gaudium questus no impediat opa
caritatis exemplo tobie q de comuio
iuit mortuu sepelire 8 13 e Cum uinx
Geneliati vocant qui horas Genes
1 natiuitatis attendunt dicit eciam Cri-
sostomi 1 12 Quorum
Gentilium dicta ad uram erudicion
assumi put 7 plo b Cu Virgilio
1 1 b Si tui 1 x f pastor
Gladio filius stellas aparuit sup terram
ante destructionem eius ptolus 2 7 1 c
Et cum
Gladios suos pbabat predones cru-
deliter in obfirmitatem corporum mor-
tuorum hom et uiuorum 2 6 h obsedebat
Gladius columbe dicitur gladius pnape
que finem adeo uenerit inuoluter
cadit x 2 c hec siquidem
Gladium sanguis dicitur sed eo utitur
p manum pnap qui minister eius
x 2 3 a Sit ergo
Gladium milicie assumere qui mi-
les no e gladio pibit 6 8 1 Cum
vero
Gladium milit qualiter cingula
sit instius et q ex auctoritate glady
no habet iurisdictionem 6 13 b Cum
vero cingulo
Gladiis defractibus mulieres inhabi-
tantes alpes hostes percutientes
fantibus ipsis ptientes eos in corpo
facies 6 16 c Et alibi
Gloria despicienda e aut uirtuti insisten-
dum quia gloria aliunde no puet 8 13
In suma
Glam nulla affectans studeat bne
indicantibus no displicere qr multi
nimis no studiosi laus glam magnam
indicat 8 ix a Nolis Adeo
Glam affectantibus nichil fructuo
sius e laude et fauore honorum maxime
scriptorum et uirorum sciencia
ab est 8 ix ab Inest 1 plo an
Glam contempnere habenti uirtutis
magna uirtus e quia contemptus e
in conspectu no hom sed dei e Et
q deum a quo habet q habz laudari
magis vult 8 c Et ideo
Glorie contemptione oracione
quorum celebratum et crudelem
indicat 8 ix c quisquis e Cum
Glam quam vera uia comparasset
ut uirtutibus quidam dolis et fallacijs
oius utrosq autem magis uirtus
est eam contempnere ibi e pinde
Glora vera e ab intrinsecis et uir-
tutibus etc 8 ix d Demostenes vero
Glora a uirtute procedit et laus de
sanitate aut nobilitate diuicijs
et si laudabilia no p se sed p uir-
tute 8 a b c Sit autem
Glora eadem est asini et homis
nisi scriptores fuissent 1 plo a Cum
Glora hom ex simulatione statim
deficienti nisi in septis redigantur
facta eorum 1 plo a Quicquid e
Glora captator si desit adulator
opa sine gracionis inutilis e q
1 a Ipso
Glora muneribus et obsequijs ac-
quisita multos more meretricio
fallit Exemplum comedie chaurus
iu 8 3 ptolus e ut
Glorie cupiditate romani omnes
alias cupiditates represserunt cum
glorie fuerunt maximi appetito
res 8 7 b Unde et veteres
Glora sine honore alit artes et stu-
dia et iacent que no habent
glam et laudem 8 7 d In libris
Glam quanto quis contempnit tanto
deo similior e et quo magis ascen-
dit carius deffuit ut sum ibid
Hinc cupiditati
Gle captatores maria captantes
et fantasticas umbras et sicud
nauti sistit in flore puerili eua-
nescunt 8 e Nec solum Sed Cum
Glorie auidi maxime fuerunt
alex plato propter quod eorum p
genies estimati sunt sed ex hac
melius debetur demonium 8 7 f 13
Multorum
Glam suam omnis nature sapiens
in deum refert Nam et ipse dei filius
suam no quesiuit gloriam ibi
f Nam et verus

Gloriam assequi volens pausanias
philippum occidit regem et quoddam
templum dyane maximum incen-
dere voluit utrumque tamen ex hoc su-
sponsi 8 7 g h Sed tamen
Gloriam quidam sperant in pena
vel ignominia sepe mentiuntur et su-
stinent 8 7 g h Sed tamen et c
aput
Glorie inanis acceptorum reprehendit
intellectus quia maxima gloria ex
ipsi consequebatur a civitatibus 8
6 q metellus
Gloriam mundanorum divitiarum in quantis
cantibus vestibus ac albis balatibus
vituperat corrumpet quia beati Job gloriae
8 12 g h Non utique
Glantur sepe aliud unde vituperan-
dus est de apparatu exercitus anthiochi
quem anibal derisit et qualiter
8 19 b unde
Gloriantur quidam 3o philosophie obiecisse de
sciencia nulla oratione scire philosophos
et de eorum inopia et impericia 1 12
prologo Errant
Gloriantur se quidam primum locum
habere et primum apud mulieres
vel duos vel famam etc sepe inve-
niunt se derisos 8 3 prologo Est ut
Gloriae avidi adulatoribus delectantur
unde multa de adulatoribus in adu-
latore etc
Gloria ubi laus ubi fama ubi honor
Gloria inanis est cenodoxia que men-
tem inflat et aures et nichil utile
affert prima superbie soboles 8 1 b Est
autem
Glorie inanis varii sunt filie que
sunt 8 1 c Varii demoni
Ypocrisis procedit invidia et que est prima
ratio
Gloria inanis cum opera facta quantumque
virtuosa fatigare militans et non
ra sunt actori Exemplum de eze-
chia 1 22 quod totum difficilius
Gloriam moriens quis tunc maxime
caveat quam nunc virtutibus habundat
alioquin male uictur 1 22 cd Ste-
gantes
Gloria inanis coquescat si non
sit qui eam extollat 8 11 Ipso
Gloria inanis primus extinguenda quia
si paulatim semper succreverit omnium
||teriq||

viciorum fructus gignit 8 12 Ex quo constat
Gloria inanis vix caret a perlavantibus (?)
tibus aliena pericula suum non noscit
antequam corruat virtutibus radicem
sigit Idem
Glorie inanis vie sunt varie concepto-
res ad suam alii virtute alii fama dy-
alii fortuna alii natura perficiantur
et qui potiores in hiis 8 2 1 major
Gnatones omnia assentiunt sive majori-
bus assenciunt quicquid fiat 8 3 a est
inquit ergo
Gnatones scolaribus semper adherent 8
3 f Gnato
Gnatonica subest ratione quia adu-
lari nolunt non illi qui gloria delectantur
8 1 a in tota
Gorgie concordare volente discordes
imperata sunt discordia domus sue
uxoris scilicet et ancille 8 11 b gorgias
Gorgias philosophus antiquissimus 10a anno
rum nec sibi causam ideo scelibent
vive propter primus 14c de quolibet d. igitur sta-
tuam ex solido auro tota grecia in
templo apollinis posuit 8 12 h Gorgias
Gracia dei in electis operari velle et
perficere si nos qui nullus perficit vocans
peccatores ad lignum vite 8 27 ef Nobis
Gram captare bene indicandum et
studiosorum veram laudem petit primum
autem favor infamiam 8 12 ab In-
teresse
Gracium actio et benedicto comestionum
precedat 6 9 c Et talia
Gracie referri debet circa pericula amici-
antibus ut evidenter sive in naturalibus
sive in moralibus maxime 8 p lo-
a solent
Gratitudinem quam mirabilem leo ostendit
in homine quam primo pavit et post
a morte liberavit 7 1a ef Andro-
nicus
Gratitudinis causa augustus advocat
pro milite pro se coluerato in bello 3 12
vetaninus Gratitudo ubi hospes etc
Gregorius papa orans pro troiano
gentili mortuo eum ab inferis li-
beravit ob eius iustitiam et virtutes
7 8 cd vt vide in laude
Grus in auguriis affert semper quod
expedit in genere 1 13 e Grues
Gula quomodo exacuatur oritur

et de gula luxuria nascitur 8 1 d' auaricia
Gula est avaricie mater et grauatum
tenet et laboatur que multum propter cibum
voluptatem 8 7 b porro ciborum
Gule furire et fornicacionem fugere aut
impossibile aut difficilimum est 8 6 g e
dicit aplus
Gule et deliciarum causam mala multa
tam urbibus quam hominibus oportata
tur 8 6 h ibi dyogenes
Gule saturitatem sequitur libido libi
dinem inuidia et multiplex pruricies
ex quibus dolor et penitencia sequitur
8 xi A Si quidem de saturitate
Gule irritamenta nisi qui una Gula
alios terit sed oculos vorat Unde et
gule deditus dionisius lumen oculorum
amisit 8 6 i refert
Gule tantum deditus fuit antonius et quic
quid mari terra que gignetur ad facien
dam ingluuiam suam natum estima
ret 8 1 d Interim
Gulosa cleopatra vna sorbitione preci
osissimam margaritham cum antonio
sponsione facta absorbuit 8 1 d Cleo
patra
Gulosos quosdam describit et obvios qd
emunt ad forum inter se loquentur et
faciant vel ludunt
Gulosi delitiora undeque requirunt
pisces vinum etc et decorum aliis incep
tis 8 1 f locum
Gulosi quo pacto dicuntur porcos gra
uidare troyanos lepores impugnare
et cocleas etc l sed in fine
Gulosis sibi et delitias et virtutes colunt
et voluptates et diuicias quiunt mo
res etc 8 8 de videtur
Gulosi et luxuriosi inter bestias co
putantur 8 8 f porro etc Gula sive
gustus ubi sensus
Heredes habebunt principes quicumque
superbi vermes et serpentes etc ve
lut voluit ab intestato 7 1 a Cum
cum moritur
Heredes etas habere velle stultum est cre
dere ad te spectat de hereditate cum moreris
sed et ipsa desiderant mortem tuam
et forte alii meliores forent 8 xi
g porro liberorum
Holofernem audens iudith dolose no
cuit et de morte illius 8 20 ? ut

autem ab Homero et platho qua
... conuicia dauerunt ... visum uiuo
si arguuntur 8 6 l in sed et ...
Homerus quia ipsum nautarum respon
dere nesciunt pueris odio mortuus
e 22 1 d totus
Homerus iniquam fortune aliquid
ascripsit sed soli deo 3 8 c Homerus
Homo ceteris animalibus intellectu et
ratione prestat in sensibus autem
a quibusdam animalibus superatur 12
b Cum uo
Homine nichil efficacius obseruantibus
omnia sine auspicia 17 h veritas
Homines quot modis venerandi
sunt et quibus causis 7 per totum
reuerencia
Homines qui homines sunt triplex genus
est scilicet sapiencia perfruentes accedentes
tes et aspirantes alii aut alia ...
18 c [illegible] Circa vero gratia hominum
Hominis utilitate creata et scripta sunt
omnia 15 ab c d Omnes
Homo primus non pecus primum Homo ubi
humanitas
Honestum vinum hilaritate modesta
gaudere iocundum est spectaculum non
obscenus autem de oculis 18 c d Jo
cundum
Honesto viro et graui turpe est ali
quem incomptum in eius consor
cio inuenire 8 12 h fertur ... 39
tres a mense ...
Honestum et utile separare non potest sed
confunduntur xx tota tamen
Honorem insipienti dare est sicut
lapidem in aceruum ... 7 11 x
quasi magus
Honore suo quisque ... sed offi
cii sui dignitatem ... et quo
parentes aliqui filios habeant
tedere ... 2 1 ... Necesse
Honor adulatorum ... 2 3 8
b q. sunt 13 c ... 12 c ...
Honorantur multum potentium
scortorum sed periculosa eorum vita
et finis 3 17 c ar expedit
Honor ubi gloria ubi fama ubi
laudare ubi veneracia
Horarum inspectores s. aruspices
qui sunt 12 a cf aruspices etc
Horoscopi qui horas natiui
tatum attendunt dies et gene-

liaci quorum scientia a cristi nobili
tate interdicta e 4 tz d horostopi

Hospicij qualitatem prostitat
albanetis 1 tz e ubi amus hospitum ad
ventum stat pica ubi nec tamen

Hospicio leviter suscipe personam ig
notam et faciliter se sibi crede in
sapientissimum e exemplum de dido
ne 6 22 b ey si non

Hospicio et convivio qui insolent ex
ceptus sit eneas a didone et vita
se 8 6 m postquam frugaliter et
sumptuose ab eneadro sed quia

Hospicio pauper philemo iovem
affectuose suscipiens sibi gratissimum
fuit gig b viam et jupiter

Hospitaliter commendatio et quod abraham
et loth qui hospites angelos suscipere me
ruerunt nec delicias apposuerunt
8 tz h hospitaliter

Hospitalitatis formam docens nos
discipuli dum hospicio egentes
honorantes delicias non opponentes
ibi tz discipuli

Hospitem suscepat albanus pro quo
se porius quam ipsum tradere ex po
suit tirannorum 8 tz k britannia

Hospitibus a peregrinis iniuria quod dritudinum
ab eorum adventu quibus patrociani
um denegasset sed legem gentilium
tunc vectabatur ibi k crudelis de
infidelibus

Hospiti humanitate exhibens eum
ad turpia non impellat sed sobria
liberalitate 8 tz kl cruei non hu
manitatem

Hospiti suo gratum peregrinus plenam
referat beneficiorum memor ex quo gre
gorii cum demone relaxavit ad
sacerdotis preces qui eum hospicio su
sceperat 8 tz l vitam et beatus gregorius

Hospites quomodo tractandi sunt qui
venerunt civiliter humaniter hono
rari cogi etc exempla 8 tz ho per totum
hospitalitatis

Hospitibus non civiliter nec huma
tet se habuit cistercium ut nec carnes
apponant nec propter eos aliquid
emanit tamen quod prestitum propter hospi
tes leviter solvunt 8 tz insolet ly

Hospitibus que intus sunt hilares non
hostia opponantur et quod domini non est ex
matum paululum quod ad eis datus se
solvat ibi dessuetus

Hospites antiquitus etiam in lege ge
tilium hostes dicebantur et quare 8 tz
k auctore

Hostium pectoris quo sola e qualiter eum
quibus ingrediatur spes fovis e 3 x d
et alibi ipse edi

Hostiarios torbenos dimores famidi
sse dicit quod officiales in curiis tot
torbores 7 x g in clemencia

Hostes audaciam sumunt dum sciunt
et vident adversarios incorruptatos et
delicatos 6 6 a ne longe vi per totum
sed Hostibus imminentibus dormi
ebat antonius cleopatra inter multitudi
nem concubinarum nec potat excitari
etc f tz non ingredientes

Humane infirmitatis e in lubrico ex[in lubrico]
stare et labi 2 12 d e crudelis

Humane victoris solus deus dignior an
gelus conformis certa sancta ut homo
fuimus non ego eius fuimus in minist
um de 8 v 2 a sequitur

Humana vita prona e ad malum diffi
cile ad bonum laboribus plenam
et decoratione hominis de paradiso 8 2x
ab de latro loco quod per totum

Humane conditionis ortum et progres
sum per etates labores et studia pu
lere in vi libro eucheides exponit
8 2x ef g si vitegentiliarum ubi licet

Humilitas prima clavis e sapientie
sive discendi et quale dicitur ce discere
volentium humilitas 1 tz abc magis
humilis

Humilitas tanta sola virtute potest
detractores et invidos et solida virtus
1 2x i ait quoque

Humilitas tanta ficta ypocrisis ubi
ypocrite

Humilitas in gravitatibus ut dignioribus
cedant mistrum 2 8 18 g senectus q a
ad mortis

Jacob peregrinatio et luctatio angelo
senes quod tota peregrinatio cuius quod
hic sapientiam affectantes sigest
1 tz dz noyne hi et forte

Jeiunium corpori et anime salubre e
unde et ieiunabat galenus ypa

die semp[er] 2 c 8 c ibi ferunt et galienum
Ieiunium appellandum non ad quos ca
pula uel sequitur uel precedit 8 c
Et Quale illud ieiunium
Iero puerum apes aluerunt 1 13 d' Iero
aquila preda reddidit et in clipeo de
noctua mansit e lupus absilit ta
bellam Iero omnia illi presagia fuerunt
Ieronimi sompnium quo vapulauit
quia ciceronia 1 19 c 18 g nouit
Ierusalem excidio imminente pro
digia que apparuerunt 2 7 per totum
Vetus
Iob in suo principatu pulcerrimam for
mam principibus prebet 1 8 c usque
ibi Ecce predebam
Iob vincit et humilitas pulcre ponitur
in exemplum 3 7 lz Et regaui(?)
Ioculator vbi hystrio
Iohannis baptiste corpus crematum
fuit puluis dispersus sub iuliano
fauente 6 12 Nichil autem
Ioseph speculatorem se simulauit
1 12 d' Speculatores
Ioseph et danielis coniecturam sompniis
cum adeo fuit et quo 2 18 c Ioseph
Iosephi narratio de signis excidy ie
rusalem 2 7 c Sed infelicem
Ignis virtutes due edax et ...
pl lumiosa sed platonem de fulgure 1 13
l fulgur
Ignis quem sucenso capite astanium
illustrauit exulaim significans eum
dum futurum e l astanium
Ignorantia si excusaret meliores
conditionis essent stulti quam docti
de saule qui adorauit samuel 2 28
g nec potuit
Ignorantia vbi desideragitur nullum
excusat insipiens in culpa erudit...
in pena 2 29 b Non utique
Ignorantia quedam ... nomine stulti
tie cadit sicut ignorantia cupidita
tem 1 11 ab et est stultitia
Ignorantia quorundam qui scientes
uideri uolunt modi occultandi
impietatem suam et ...one
statim 1 11 b c Accede ceterum

Karitas omnia grata reddit tam
deo quam hominibus sine qua nichil
gratum 3 8 b c Quidquid enim in olla
inpudicitia nisi mulier vbi vxor
Impietas vbi crudelitas Inanis
gloria vbi gloria Incantatores qui
sunt 1 13 a Incantatores
Inceptum in nomine dei nullo homine
sine superstitione dimittantur 2 1 c
Si quis
Infideles et in nomine domini mala
aliquando operantur ut de vespesiano
qui cedunt cerum et claudum 2 7 1 a
Vespesiano
Infirmitatibus assiduis quidam gau
debat in deo ut spiritus erigetur
et caro conteretur 3 8 h Quidem
Infirmitates multe corporibus huma
nis ex ciborum superfluitate et ina
nanica ... 8 c hilb l hec eius
incontinentia
Ingratitudinis volens argui augu
stus aduocauit personaliter pro mili
te suo 3 13 i Veteran
Ingratitudine suorum romanorum ca
millus abeis expulsus sua ...
superauit patriam ab hostibus liberauit
7 1 e Expulit
Ingratitudo discipuli et usuria que
stionis ad...us ingens ... pitago
ram 7 12 c Euallus
In variarum remissionum ... illu
strium exempla ... et docent
3 13 c usque ... et aristippus
Iniurias sine quiete ... sub re
sponsis in ... et visum ...
exerc 1 12 d Cicero
Iniurias suas tyrannus et diuitias
sua clementia ... de osculante
filiam et ... in eum 1 2 1 ef
Philistrati
Iniuria vbi contumelia vbi leccoria(?)
vbi fama vbi paciencia
Iniuste diuise transferunt et subduntur
principatus et regna exempla 2 x 1
per totum celebre
Iniustitia quod sit 2 x 1 per totum cause
Innocentia simulata est duplex malicia
4 7 c alibi
Innocentes difficile superantur et vltius
de malicia triumphat 2 x 1 f Et forte

Innocentes filii et patris crimina ali
quando secundum leges grauiter puniuntur
sicut de crimine lese maiestatis p3 6 l
t filii
Innocentia ypocrite plures mansuescit
innocentia deus et omnis creatura
Crysostomo de malicia 6 29 b mansuescit
Innocentie tante fuit gorgias plurus
ut tantum septe annorum nec sibi co
scius esset ideo libenter se viuere
8 1e b neque enim
Inobedienciam militum quam grauiter
puniebant 6 t2 c ut videam et
militem
Inobediencia etiam que bona videt
subditis vertit in malum et penam di
gnos facit ibidem ut videam
Inobediencia primi hominis quanta ma
la nobis induxit et quod nos grauis pa
ssibus opus incede 2 2 l b usque vetolo
Insompnia unde proueniat 2 i5 l porro
Instructas male iniate duplam merce
dem dare volebat thimotheus quod ad
quos deo indes accedunt quia duplex
labor 1 9 b Si quis
Intellectus humani modi varii intel
ligendi diuisa 2 19 d ef g viii s ad
Intellectus humanus diuinitatem verum
ut prescie et predestinacionis non potest in
venire rationem nec presumptuose que
vat 2 23 ibi nec per speculacionis
Intemperancia causa infirmitatis est tempe
rancia siue abstinencia causa est sanita
tis exempla 8 6 h ibi h contemperancia
Intemperancia ubi gula ubi ebrietas et
Intencio est affectus cui tuo nomen
imponit 1 e l Causa quoque
Interrogatores in conuiuiis grate
sint hiis qui interrogantur et faci
les ad respondendum et de quibus
interrogandum sit 8 x f cum volt
Interrogari de quibus gaudeat miles
quod et miles de bellis venator de silua
et plura 8 x f g veteres
Inuidia — Inuidia non est in deo ideo creaturas
sue beatitudinis capacem voluit
= 2 13 a Si vos plenem
Inuidia sibi subtrahi putat quod alteri
confertur 3 e 1 a Esurientes
Inuidie nequam fuit alle ita ut et
patris graciam et virtutes audire non
posset = 1 2 d ast in cons
Inuidia nichil iniustius nec iuri
digna que et maxime caritate inpu
gnat 1 2 x ab unde idem
Inuidia quid sit et inuidorum descripcio
et malicia et mori ipsorum 1 2 x b per
totum Est autem inuidia
Inuidia nichil iustius quod primum ipsum
auctorem comedat et torquet i c ipsa
Inuidia siue mota oris sunt quinta
ibi ait Inuidiam pulcre describit gre
Nasonem 1 2 x c pestem
Inuidia est tristicia ex aspectu prosperitate
alicuius inimici et hanc diffinicionem de
clarat 2 b Est autem inuidia
Inuidie flamma nullo beneficio aut vin
culo naturali restringitur nullo precio
inclinatur ut fuerit fidem et patet quod
apud palladi sorori sue felicitati inuides
mori voluit 1 2 x d ho
Inuidia fratres Joseph incitat in eius mor
tem et quod mala committe et hodie multi
homines i d Ad parricidium Inuidiam
inclinare non potest nisi misericordia 1 2 x c ure
Inuidia et detractione nichil nunc decet
eorum grauem auctoritate vel mori
bus 1 2 x c unde maro
Inuidie proles est detractio i f hoc est
Inuidie filie que sunt 8 1 t de inuidia est
quod exca generatur ira et quo est Inuidia
quoque et quo ipsa oritur et in angula
est prima ira namque
Inuidiarum tormenta contra deum ut
quos ipse extollit ipsi deicere volunt sic
saul 2 28 ibi sicut veteres
Inuidi provectum alicuius audire non
possunt sed reluctantur et obstant
sicut fratres Joseph 1 2 x d videas
Inuidi aliqui oculo uno priuari gaudent
dum utroque plurimus priuatur simili
in aliis rebus ibi d haut enim
Inuidi aliorum innocentiam mortis i
magnis putantes querunt alios sue
miserie participes 1 e du ergo
Inuidos et detractores euitare potest
humilitas tanta vel solida vitas
ut omnibus prodesse nulli obesse 1
2 x i que vero ad
Inuidetur et detrahitur maxime sup
erioribus virtute vel dignitate et quod ta
les in curiis maxime habundant
ibi quasi Ceterum
Inuitacio siue inuitatus ubi conuiuium
ubi auaricia ubi hospicium
Inutilibus et vanis mentem exercere

insculiatibus mapil c de ludis quibusdam
1 t d illam vero
Iob yoseph ioculator Johannes ioseph
quasi supra post urbem h cum debebant
poni
Iram dei no attendunt pctores dum peniam
differt de excidio urbem 2 t b Quadraginta
Ira dei in iudeos quanta in tempore obsi
dionis ierusalem 2 8 ptotu at uero
Ira excandescere turpissimum est in quo
rum te redde vis sine induce sine psi
de et in alijs errores facientibus simile
dicit t 1 t Sed et in cognitione exempa
Ire filie que mtus fuit 8 1 c ira et quo
exea tristicia oritur d Cura et ipsa orit
ex inuidia c Inuidia
Ira amentis sepe cognoscitur una falsa
lacrimula mulieris vnde no cuaudum
8 3 b Delet Irascendum no e pinus sed magis
corrigendi et admonendi de polemio luxu
rioso correcto 8 g c hic autem
Iratum seno ee pluthartus suo quam
berabat iram sibi improperanti ratoibus
ondit x 8 f de ingratitudo
Iude confessio no sibi voluit quia no fuit pe
nitencia pfecta 2 28 licet peccatum
Iudeis quanta signa ondit deus ut peni
terent ante destructionem ierusalem 2 t a
rectus
Iudeorum quanta calamitas in obsidione
titi vires calamitosorum diuersorum duo
2 8 ptotu at ne
Iudeorum famem quotiam iram dei incitabat
2 6 1 Est post
Iudeorum unus qui diuersis calamitatibus et
motibus additi sunt 2 6 1 quinis 8 1
Crue vero
Iudeos iuste petisse propter cristi mor
tem iosephus de cristo testimonium phi
bens putare ondit 2 x a Et quidem
Iudeos exacerbantes cristianos quo
elius adrianus imperator domuit in
gressum urbem eis phibuit xpianis
eam pmisit et reparauit leges edidit
8 19 f si successit
Iudeis iulianus templum instaurari pre
pit vt de cono animaret in cristum et
quanta pdigia et pericula edificam
dum et mortes 8 21 Ut aute iudeos
Iudex que nimia mag quam tam
sequitur iniqus e parasit quia in

mortem t 6 f Conterebam malos
Iudex precio ul amore agens praue
voluntatis e t y t Et meo
Iudex nichil precio facere debet neque in
iustum quia nullo licet neque iustum
quia psit reddi dz i esse est itaque
Iudex in tam dubia referrat quam
dicta festinata penitencia pauit
in talibus tempus grati iudicat t 12
b porro
Iudex litigancium penitencia no me
tuat nam et aller gratum habuit
quia causa eius a iudicibus dap
nata fuit v b Sed uet
Iudex litigatores iurare faciat et
pationum et quid iurare debeat t 13
ab Ut vero
Iudex quo ad testes et testimonia se
habere dz et q psumpcionibus sepe
standum sunt solomodo demetabus
t 18 ptotu at
Iudex sine psos que et qualia mu
nera accipe possunt t 17 cd dum
altitigantibus autem nichil omnino
accipe dz ex amplectande
Iudex petunia quidquid agens iniu
stum omne repetitudarum tenetur et
quo t 16 ab dz archiepiscopis
Iudicis officium quale sit Et quia
cum notitiam boni voluntate et
potatem exequendi here dz port et
prosit t p1 Sed at
Iudicatis aliqui et si nunquam ferre
fuerit iusticiam tunc muneribus cor
rupti causam ptis aduerse sunt
talium e d neque
Iudicium sacramentum et eorum forma
iudicis quare t 17 b dicitur eum
festinare et
Iudicatis quorum dubiam pthagore
et quali eius discipuli in longi
ssimam diem distulerunt quia
capciosa t 12 c Equalis
Iudicium ecclasticorum deputa repleta
est nimiibus t 16 deistis porro
nec iudicis quorum forma e ba
muel cod legitur q vere non
fit
Iudicium tam secularium quam ecclasticorum

ama^a iniustitie calumpnie et viciorum cor
detestacio et samuel doctrina ad eos 7 et
16 per totum Sed et abhorrescentibus

Judices et patroni dicuntur manus rei
publice Et quo dicantur ei militare
6 1 a Neque

Judicium distulerunt mecentesimum annum
ariopagite de muliere que occiderat
virum suum cum filio eius quia filium
suum occiderat ,x, h ad quem ad si
mile scilicet de questione predicta ,q,
7 2 c Sicut

Judicium subditum ad quem pertinet, pervenerat in
primus dissoluti vel dicte 7 6 f oportet
enim iudicem

Judicium de alienis rebus incognitis
inlitacionis fallit 10 q 6 domum de rebus
repudiata eorum 7 1 Sed publicus

Judicium nullomodo vendere licet 7 12 fug
enim neque iusticiam xi de f est itaque 16
b Cuius enim

Judicium aleatores quosdam describit ch
de et quibus inter se tales loquantur et
agunt euntes 8 1 f ludunt alea

Jus reddens sive princeps talem fa
talem se in aleando prebeat citra con
temptum n^e ... vindicatus sit etiam
contra malos 7 1 2 a bonum non

Judith holofernem occidens dolose non
egit quia fidei et caritati finiunt, contra
ponit 8 20 c sic Ut aute et ab

Julianus apostate tirannus mores et fla
gicia et mors etc 8 21 per totum

Julianus vilis apostata

Julianus mors que occisus et inventa
magister iussu beate virginis ad preces
christianorum i^v et Julianus Et pre di

Julianus professus in puericia et studium
et ambite nuper filius constantini ne
pos magni constantini i^v ex Julianus
ergo

Julianus monachus factus fraudulenter
magnum consuluit de imperio demonibus
crucis signo crucis disparentibus ex
pavit magister et eorum induxit cesar
factus scilicet diminuit i^v eg imper
atoris

Julianus corona laurea pendens cecid
it super caput eius congrediens scelera
tor a militibus tenuit e 8 21 Cesar

Julianus qui impudenter se ligans ad

religionem christianam abiciendam et
paganorum fidem sublevandam ibi
g sub Nam in ipso

Julianus palacio expulit eunuchos co
sores et cocos et pro philosophos autem et
scriptores ipsorum pro philosophum morem gerens
venerabatur quedam ex huiusmodi
multi gravissimi ... libros scribe
bat et vetitabat baptismum christi super
stitionibus quibus potuit negari ibi
hi Palacio

Julianus signo crucis in hostia sua
apparente significatorem penitit basilicam
edificans ad alio christiano puero sua
pus violabat christianos persequatur cru
ciavit et spolians numerus gesta eorum
tormentis abstinebat demencia pre
tendens 8 21 ibi Secunda autem

Julianus in brevitate sibi eorum paciencie
bilat pluvium simulans precibus studium ,x,
amorum filios prohibuit. , eos quia
milites expulit et bonis spoliavit et
ipsi hec scripsit i^v ea dicebatur cum

Juliani responsio ad epistolam eorum
reprehendentem eum de impio facta de
barba eius et de eo ab antiochis i
l Scripsit apoliavis

Julianus ut iudeos demum amaret in
primum templum restaurari precepit eis
omnibus tota orbe convenientibus et
prodigia et pericula facta edificanciorum
et mortes 8 7 in Ut autem

Julianus preceptum contra non sacrificantes
et epistola eius ad paganorum vitam in
christianorum mores ex suandas ad pon
tificem quendam i^v no pro in libro

Julianus favente Jo Bo. corpus eius cre
matum fuit pulvis disparsus i^v r. nichil
autem

Julianus responso ab idolis accepto
victoriam sperans occisus e morte
ex eius duo religiosi viri predixerunt
desperissimo de 8 21 Et sed pergerdam

Julianus credens animas corpora pag
ut alios etiam se possidere credebat
magicis artibus multum confidebat ibi
t Tum ergo tu

Julianus victoriam sperans bellum fi
nire volens lancea percussus ignoto
percussore sanguinem suum manu replens
proiecit in aera clamans vicisti galilee

8 21 t v Cum ergo totiens
Julianus mortuo inventa e mulier per capillos appensa apto utere ante capitibus occisorum plene putei pleni corporibus mortuorum etc ibi cum defuncto
Julius cesar nulla suspicione unquam quicquam agendum omisit 21 r vi et iulius Exa de eo
Julii paciencia in obiectione calumpnie et tincture et margaritharum etc 3 ix f Sunt
Julii cesaris dicta notata de principe sive duce et militibus x 3 f Julius
Julii commendacio in fortitudine litteratura et invenit bissextum 7 8 b Tercie laudi
Julii commendacio sup omnes duces et victore eius et num occisorum p eum et clemencia eius etc 6 17 b ut eum
Julii clemencia sup omnes duces et victore eius et num occisorum p eum et clemencia eius recensendo debitis plurimi
Julii clemencia et virtutes et mors in qua honestat non e ablitus quia se composuit ut honestius caderet 8 19 ab occurret f
Julius navi mersa natando una manu libris tenens levat p contrarium passus distantem navem adivit i b Cum eum in equo
Jupiter cuius natura e 2 20 c Quicquid
Jurare autem litigantes in iudicio et quid et qualis forma iuramentis actoris et rei et pronunciandum 7 13 ab Ut vero f
Juramenti militum forma sit quomodo vlato militare cing licet q patet eius et de sacro corpore 6 1 p totum Vetus
Justicia sine equitas quid sit et q eius impres sit lop x 2 a Porro
Justicia clemencia contemperanda e a principe x 8 p totum obtineat exempla
Justicie deus punit non ira sed compassio ad misericordiam et pietas sine clemencia x 8 p totum optineat f
Justicie zelo brutus filios contra rem publicam agentes occidit x pf Expulsis
Justicia cesar fideles etiam hostes sedentium comestis fructibus precium solui iussit 7 1 1 Expulsis f

Justicia traiani memoratur cesar fideles qui ad ivit ad bellum vidue de morte filii satisfecit 7 8 d Sed cum
Justicia apud illos ee non pt neque veritas qui omnia ad precium faciunt de animalibus et corum arua 7 x d Ret domi
Justicia sine precio reddat iudex et iudicare precio e faciendum 7 xi def Est itaque
Justiciam solus ille vendit qui non habet q in nullo alio contractu invenitur nullo ergo modo ad precium fiat i e pot
Justicie errantes duces proconsules propter eorum avariciam 7 12 b quod
Justicie pauperum defensores apud curiales qui male tractentur ut propius a iudicis 6 1 c Si miserebitur
Justicia et milites quare de militum delictis et penis plato i ante electatum et paciencia philippi 1 12 7 g Inserit
Justiciam utilitati preferendam vniversa preferendam concio athenis reclamat themistocles vtilissimum sed non iuste classis lace demoniorum incendendo sublontem 8 ix e Cum ergo
Justiciam principibus ipsis preferendam zalentis una tempore utrumque servavit sibi eruto oculo de iure filii qui utrumque servari debebat ff Zaleuc
Justiciam facere volens ago silens de sediciosis leges abrogarunt impedientes quia sic eas demum statim restituit i h Age silens
Justiciam diuites humiles desperunt maculantes pecunia coscias suas iudices non iusti magis quam bursos 7 15 aut Sapia
Justus homo confidit in omnibus periculis 1 13 l Nichil
Juvenibus subtrahebant se antiqui licenciam dd agentes re exitum mali capiat de alea et e 1 1 g Fuerat

Iuvenum fame pereuntium misera(c)io
magna tempore obsidionis tehu(n)
26 g Iuvenes
Iuvenes virtutibus et milicie instrui
dent 6 x a b quis 6 1 Dilphus
Iuvenes romanorum antiquus maiore
reverenciam et obsequium exhibe
bant tam in curiis quam in foro
et sic virtuosi fiebant 8 8 g Senectu
Iuvenibus presumptuosis non est auda
cia prebenda sed refrenanda qu(ia)
non oportet in urbe multe leone
8 ix g Aristophanes
Iuvenibus permittitur propter etatem ali
quid subtrahere gravitati ix t b ty
Iuventus ubi etas et sequitur de b
Karitas accedit ad deum ubi fides
7 et spes una consistit 13 b Ka
ritatem quo colitur ergo deus
Karitas in funiculo triplici s(cilicet) vera
cionis timoris et amoris tenacior
est 13 g Sed cum tenacissima
Karitas timorem habet filialem non
servilem Et caritas radix est timor
1 r t Timor ergo
Karitas finis est vere philosophiam
cum plenus sit deitatis amator et
quemadmodum deus sine m(od)o
et t(er)mino 1 x i a b Est hic
Karitas sive amor dei sine fine et
interna de ce cum legenam si
ne philosophiam ibidem
Karitas nusquam sola est sed mole
stiam honestatem sobrietatem et
in homine qui in templum dei
introducat i b ipa n°
Karitati invidia plurimum adversa(tur)
1 2 x b pribus
8 Karitatis opera commendantur in Iob
et abraham loth thobia et de
elemosina hospitalitati 8 13 h p
totum humerum . . . e ll
Laborum post belli troiani solacio
Ulixes venaticam derivant
grecis adducit 1 x g h auctorem
Labor vanus quem fructus non com
pensat 1 x h manus Et labores
sequens hilaritas gratiore ch
ubi queruntur
Laboribus luxuria et delicia mi=
litum castigande sunt exempla 6 x i
b t Veritatum
Laboribus multis ad priorem naturam pro
veniamus sive ad virtutem exemplo
olimpis 1 9 f na ptola
Laboribus multis sapientia acquiritur et in fine
finis dulcescit exemplum de Iob et rachel
1 z h 1 Nonne [struck out]
Laboribus arduis perveniunt ad summum bo
num Ope ty sua mansuescunt 1 i i a.
multa. Ut patet . . . in Flacco
Laboribus et doloribus repleta est
pars vita precipue complectantibus carnem
et voluptuosis 8 2 x protum non dissi
mulet
Lacrimas fauces consumpserat ut surge
nequiverunt iuvenes de sanctos
suos in obsidione tehu(n) 2 6 g Sicut
Lacrima una mulieris etiam non
violenter expressa extinguit iram
amantis et de carum fallunt 8 3 b dolz
Largitas ubi liberalitas
Laus vera perveniunt ex laude et sancte
bonorum maiore studiosorum in vir
tutum laus et familiaritas infamiam
facit exempla 8 ix a Leius cum 8 ix b
Virgilius
Laudari conscientiis sapientum et sua
melius est quam linguis aliis quibus
ung 1 6 t Est auris audiens
Laudare virtuosos etiam humiles lau
datores non erubescant quia virtuo
sorum laudes omnino cessare non debet
1 plo Neamus
Laudatur quis optime cum de suo lau=
datur i(d est) virtute et sapientia omnia
alia aliena sunt 6 28 a t(unc) ede
Cuippe
Laudis avidissimi sunt et qui laudare
nolunt etiam qui laudis totum
inducere conatur 1 6 t Sed laudis
Laus impiorum et hypocritarum brevis
et gaudium breve eorum et superbia
1 23 7 at sit
Laudant quidam aliena bona in
fine sermonis semper aliquid detrac=
torum subiungentes hii sunt pessimi

detractores laudant aut ut detractio
mag͡ eis credatur 1 2 x frequenter
laudis mā tribuitur aut ab aīa aut
a corpore aut ab exterioribus et q
ab aīo solo nulla laus ē 8 2 ab reip.
laudant͛ et vituperantur diuisa a di
uersis pro arbitrio iudicancium et simo
nes et affectiones eorum 8 2 b Celebr
laudantur maxime libales et mag͡
amantur unde liberalitati studet ma
xime gle captores et sepe turpiter
i͛ ē ac auter
laudis captatores libalitati et pdiga
litati insistunt et quiniijs immoderatis
et viciosas artes fouent 8 ι c d q̄ go
laus et fauor puenit a dupli fonte
libalitatis s opera strenua uel donis
et quod vtrunque comēdabilis 8 x a p
totū cum no
laudis et gle captatores multi sunt
veteres romani et allex platho
atq et a͛p 8 7 b p totū ab alio
laudandi quidam modus ē sed vi
tuparet quis duces forti q salutes
sue pdigo et silua sit diogenes lau
dabat preceptorem suum et ͛ storia 8
x 1 Illa vō strata
laudari nolo ab hys quorum laus
vituperiū est nec ab hys culpari
vereor quorū cruciato laus ē 8 ix
a Nolo
laudem captare eius qui nec po
tens est ppam redimere famam
stultissimum ē ibi Stultus
laudatores suos vtuosi p impendunt
nec q laudant no tn nec q̄ arat
ibi ē et lo vtutes sunt
laus et gloria a vtutis radice nec
quecq sine nobilitas sine diuicie
sine ipā consequitur laudes 8 ι1 ab
ed Sicut autem
laus vbi comendacio vbi fama ul
gloria
latrones magni imperatores dicunt
dr sine mag͡ principes latrones at
pui latrones dicuntur et puniunt
3 13 c Quidam de allexo et pirata

comprehensio
Lauream coronam tiberius gesta-
bat in capite incendium con
fulmen 1 13 tibeus nisi Julian
Ledoria ē que exprobratorum et dura
contumeliam continet mag͡ aspa
quam storia 1 2 7 1 Inter dorias
ledoriam et stomatio spacium semp
licenciosum fuit et q sunt q exp
brationes vrbane uel iniuste et
q dira cord 1 2 7 1 In ledoriarū
ledorie comodiorem locū habent
in contencionibus fori et quiniis
aut non nec quicūd amarescat
8 x b opus quoque
ledoria vbi storia
Leges hoc in lectione agā ut vi
cia semper excludat et in omnibus
accedat ad vitam 1 x f Certū ē
legenda sunt iusta et pciosa eligēda
et alia negligenda et que sit mag
legenda 1 9 d Ceterum
legendas ee omnes scripturas pbat
precesate et inlocplicamine ec et q
omnia hoīs vtilitati causata et sc
pta sunt 1 x ptorum omnis legencium
diuisitas diuisos effectus parit
sicut inuenientur 1 x d Sed ut iste
legentes dum apes imitari q et ulte
fores carpunt in fauos dum ponunt
sic omnia ordinari dut in vsum
dutis i est Vtrum in libro dat͛nalium
leges legem dei sic accomodz non
legem sibi x 1 1 sequit͛ ut distat
legendi sine lectionis fructus lo qdi
suum est et salubris rebus omnibus
moderamen imponens et humane
vite actibus vbis et cogitacoīb
animos constituens 1 xi a hoc aut
lege vbi libri vbi studium vbi scola
Legati aliqui caīe quam sathan
a facie dnī egressus caīde concu
unt et flagellant ut possunt ep
concipiant et detestacio eorum 7
16 cf Sed nec legati
Lenones vxorum et filiarum
sunt quidam propter lucrum et
eorū detestacio 3 13 d apud istos

Leo sudorem dormienti et fatigato
Sandracotto lambuit fugienti a fa
cie Alex. quod presagium regni sibi fuit
7 1 d Sandrocottus
Leonis inpulchra bestia recogni
tio in homine qui pauit eius vlnus
et a morte liberauit 7 1a c Andro
cius
Leonem non oportere nutrire in
vrbe sua aut aliquando sit ei gerere
obsequium dicit aristophanes propter
iuuenum audaciam non nutriendam
8 12 g Aristophanes
Leporis timebus ostensum si eua
sorit 12 f leporis
Lepra mirabilior omni lepra est
concupiscentia siue amor sui qui
et suplicium pit 33 a de cy
Lex quid sit et quid secundum eam
omnes viuere teneantur 2 2 a lex
vera
Lex quid sit aliomodo et quomodo inpu
gnatur aut violentia aut dolo
et quomodo per legibus pugnat princeps
tyrannus autem contra 7 1a a
servo lex diuina dei est
Leges ligurgi quas obseruari no
lens prectio spoliauit 2 3 d sed
ligurgi
Leges humane vane sunt que di
uinas leges non imitantur 2 6 A
Sapiens
Leges voluerunt sciri et teneri ab
omnibus quorum principes romani et dimco
Legem secundum se et legem priua-
ti percipitur quid per differt inter le-
gem in mantica 2 6 f habebit
Legem diuinam thalomeus per lepp in-
terpretes grecis contat 2 6 g Tho-
lomeus
Leges dispensator est princeps in pre-
ceptis mobilibus 2 1 c ubi tamen
ubi iustitia ubi princeps
Lex vetus non solum tamen carnalia et
temporalia carnalibus promittebat
2 2 c Scito cum
Leges siue consuetudines quibus
nunc viuunt laici et iudicie sunt

simplicium 7 15 b Sed et leges
Leges quasi tamquam ambitiosi et potentes
ad suum proposito interpretantur de summo
ma spalit 1 1a g h Nam quod vobis
Leges similes sunt antiquis araneae
telis pura volatilia retinentibus grandi-
diuersa perimittendo ibi g habet ana-
charsis
Leges antiquorum ad quiniorum suppl.
et inpandam coherendus 8 a de
fima h scois
Leges bone ex malis moribus pro
creantur 1 a ergo cc in sobriis
Leges imperatorum de qualitate ordina
dorum siue eligendorum in ecclesia ma
xime de episcopis 1 20 a usque f Sit ergo
imperator
Leges de coherendis conuiniorum sumpti
bus tribunus arrogans infamia no
tabilis senatu quod amotus est 8 9 c de
luciannus
Liber tamen quisque est quibus virtutibus
pollet et quod libertas a virtute non
separatur ut ergo virtus a libertate nil
glosius 1 2 7 a libertas
Libere dicta patientes sustineant prin
cipes exemplum 3 1 2 c Eidem te iutrante
rur
Libertatem reprehensionem sanam
approbat quietia aut et detractores
aspernatur et punit a 2 2 g nam
et actu 1 libere
Libere dicta et facta patienter susti-
nuit etiam illustres viri etiam re-
prehensiones 1 2 b libere exempla
Libere loqui potarit sui aduersus
duces suos inpune nescio decreuit
quicquid noluisset ibi l liberius
libertatem ubi inprivata quietem paci
enter tulit Alex 3 12 c Eidem exem
pla de Sopione et aliis
Libertatem omnes affectant tamen quidam
non bene ut ambitiosi detrectatores
debitam subiectionem 1 1a b detque
Libertas de singulis pro arbitrio iudicat
et que sanus videt moribus re
prehendit non veretur a 2 7 a libertatis.

Libertate nichil amabilius quod fa
uore promouerunt semper principes
egregij l. a Orandi est
Libertas fauore et amore multa ma
gnifice multa gesta ponit 1 2 7 b q
fauor libertatis
libertas vite moderate laudabilis et
temeritas eius reprehensibilis 1 2 7 b
Nunc simile
libertas vera et precia est sine viti
quotidieque sit fortuna sine Egre
fruitur sola subiugari nequit 8 12 b c
Hic enim vere ibi de Creaturis
libertas ubi seruitus
libero arbitrio potest homo peccare et non
peccare potest peccatum aut fugere nequit
propria voluntate 3 3 b c Verum
liberum arbitrium stat cum prouidencia
diuina ibi b Verum
libero arbitrio propheta estimabat se posse
fore bonos sine deorum gratia 3 9 a sic
autem
Liberalitas nulla est que spem re
munerationis excludit alioquin
sepe retributionis dare mater est
ic 8 12 f Et tamen
liberalitas vera est indigentibus dare
non histrionibus et lenonibus Sed sicut
Job pauperibus viduis et peregrinis
ic fg his vis hominum
liberalitas in quibus vestibus sup
tuosis balatronibus nichil aliud
summarum est nulla liberalitas non est
ibi q Non utique
liberalitas Job maxime comendabilis
et quod admittit pomposa liberalita
te differens 8 12 fg his vis hominum
liberalitas titi tanta fuit ut amore
humani generis diceretur sine re uel
spe nullum dimitteus postula
tem 3 12 h in nam de ho
liberalitas maxime comendabilis
est et gratie amplioris apud omnes
Vnde ad ipsam maxime studet glo
riam appetentes 8 2 c At vero ipa
liberalitas fons duplex ope alteri
prodesse uel donis prima dignior est

facilior Vtraque laudem et fauorem
magnum acquirit Epod 8 x per
totum Cum vero laus eius
liberalitas in donis in quos et quando
exercenda sit secundum Socratem l. 8
Sed tamen
liberalitas maxime comendatur
in qua consilio et gratia acqui
genius 8 x de precepto epa
liberalitas gloriam magis mire liberaliter
tas alimenta sunt et in quibus
et potibus 8 5 de Sed iam
liberalitas magna videtur esse q
ad quinum omnes admittit lauce
nebat et de quibus talis vnde
fuit et nepotes eorum ibi
liberalitas in quibus quis patrem
debebat et quia non 8 19 b Quod ad
liberalitas gratissima virtutum est au a
aut adiposissima 8 ih c Ceterum
liberalitas ubi dominum
Libros sunt scribit cancellario
regis anglio que multum comendat
et continencia libri ponit prologo
t et de
libris poetarum non insistendum quia
virtutem sine moueret cupidita
tem inflammaret et mala opera
proponit ic 19 c Cuthy
libri poetarum prohiberi magis placent
et aliorum etiam scripturarum etiam
vnde non contempnendi ibi fg
dos rect
librorum narrationis comendatio et
lectio eius quia multum 19 1 Prohemio
libri catholici tenens leguntur
gentilium aut simplicibus pialo
fuit patent vlsque aut exerceri in
genios vtilissimum est 1 pef eby
libri gentilium legendi sunt sicut
petrus de reptilibus et immundis
fecit mactans et comedens l f
Pastore
libros diuos non solum legalem
disciplinam sola lectio exponere sit
contenti aliorum male faciunt ibi

hi Nec illos

Libros impudice lectionis exstimave
runt late de moy Archilaci et naso
nis 8 2 c lacedemonij

Libros gentilium conbussit beatus gre
gorius sive bibliotheca ut divine pa
gine gracior esset locus 8 19 h stur

Librum in visione vidit basilius
instante morte Juliani ubi in pri
ncipio erat et in alia parte parce
parce 8 xxi d et advocatus

Libido angulos querit 8 x 18 Ira
et Irruines

Lictores papire dicta principes cui pluto
rus manum servire liatum e i legis
arbitrio serventur ut supra ibidem

Linguas maledicentium seu detracto
rum non curandas ondit crisostomus 31 hz
8 et ab

Lingua consideratorum dampnificata e
nisi argenteis funibus muniatur
7 8 E

Consideratorum lingua ubi loqui

Liveri utilitas multiplex et plus conse
cundissimi

Litterarum nescius princeps litteratorum consilio
uti agat papire sacerdotum x 6 f
ci in recta

Litterarum studium principibus necessarium
x 6 fyhi ibi tunc

Litterarum copia non facit peritum sed gratia
et sine lectione homines non posse fieri
et de narratione conmendatione 8 A
19 hz Ergo etiam in illorum

Philipus Litteratos dilexit et allexandrum
filium suum in sapientia et litteris instrui
fecit ab aristotile x 6 g Ingratitudo
vel ubi Julius

Lite pendente iudex munera pauci
simo caveat exemplo 1 17 cf dein
plectante

Litiganium in predicatione auctoris fit et
ter et primum qualiter debeat esse fe
ma et advocati eorum parvis sit
13 et 7 tarditas plotium

Loco prefecta arte prestigiatorum
visum prebet prestigiatis 1 8 e
tenens tamen

Locos venationum accusat et comm
fat ix 8 lepori

Locusta in auspicijs quid significat
in glosatis

Locusta bruto et assimilantur curiales
quia quod unus relinquid residuum
alius tollet 6 1 cd publicanorum

Logicalibus solum intendentes et
ad logicalia omnem scienciam appli
cantes et opinionem diversitatis fru
stra laborare ostendit qui inceptas
eorum reprehendit irridens 1 12 fy
hi Detectum

Lombardos galli derident dicentes
eos testitudinis metu arma sumere
testamenta condere etc quia sunt
semper ad arma parati 1 x f Emulacios

Loquenda sunt pauca agenda vero
plura et bona 7 8 h plura que fini
dant et qualiter gravi cum loquendum
sit hz

Loquentes multa sine ordine ut in
in sermonibus plurimi derisionibus pa
tent 1 12 de multos

Loquentes multa et fallaciter odium in se
provocant et infamiam i e Multa si
quidem

Loquentur sapientes ubi sunt audie
ntes similiter multitudini condescendat
et taceant salua virtute de communibus 8
6 b Racio

Loquendum e secundum audiencium qualitate
papire in quinque i b ibidem Racio
proharum et que loquenda et qualia et
ad quibus et quos et unde plura
ibidem

Loqui secrete alter ad alterum in convi
vijs non decet i om

Loqui quia noluit calistenes et Allex
andrum contra consilium magistri sui scilicet
aristotiles vita privatus e ab allexandro
8 ix g a quoque

Loquendum non e deformiter contra pre
laudare scilicet se nec vituperare quia primum
vanum e secundum autem stulti i idem Aliq
Detectum

Loqui libere in libertas nisi reprehende
fraudulenter ubi adulatores detra
ctores vindi comprobantur nisi lederia

vbi storia

Lucani versus de belli eventu ex q̄ litate signorum celi sive positione 20 d Iuvenal cuz

ludi phibentur pc publice et sacre de venatione 19 t Dimit

ludebant antiqui ut p̄ amie mcorum va cantes aliquando a curis 22 b hmg ludis musice quibusdam subtilibus ph sonis c quia possit vacare malis rebus i d Jllam vero

ludi ad moderatione debita exausat ibi Est tamen

ludentes duces et seniores conti vidi chilon despexit societatem illo rum 17 Chilon

lude quoque et ociari sapienti indecoru no est exo lelii sapiens stenole socratis et achilis 8 12 mii vero si modicatis ad hibeatur

ludebat aliquis lolius et sapio pila stenola alea et talariis socrates in hymnudine cu filiolis suis a chiles fidelibus sz austrumentorum musicorum 8 12 in Si quid

lude vbi vestris

Lunem vbi templu vnc orbis va rietas vaietates pronu seabst et qualem 22 c multi

lune eclipsis per pn noctes durauit ante opidum velin 27 a vel

Lupus obuius in auspiciis bo nu vitiat 1 13 f et lupo

luppus tabellam rapiens in vero pu ero in tua preuero cius successiu fit ibi f vero lupino lacte nutri sunt romulus et remus 1 13 f romulus

luxuriam longa pax nutrit ipax qui semp aut sequit plagas clades siony armorum collusio et 9 66 a. vie patriu

Luxuria maxime impugnat milicia et sacerdotum et ois vite pacucia ordine confundit 6 x1 8 Pulsil c ix Bed Duci cpa sep tibus assiriis et romanis 22 b

Veruly de didone

luxuria et delitie anibalem romanis subiecit et duos insolentissimos suos 8 6 p Campania

luxuria et lascivia ex rerum copia nascitur et gula et auaa et luxa male p ripue ponit 8 17 a ac Romam

luxurie pncipia fugienda alioqui sequunt vix euadens nam visus et alioqui contactus et oscula pa tum fornix ordine se comittantur 8 22 a ad fabulacionis

luxurie finis pena c exempli de rua sicue et lay de ibidem

luxuria ex gula oritur vtraque ad ex auaa 8 1 Auaricia

Luxuriam facilius e accusare qui vitare eius sequelam iudicia o finis ex sirio 8 6 a est em blandum

luxuria vicina in fauce c hinc nascuntur gaudemus emulamq pe nitemq ve accedimus rc i b cat tus autem

luxuriam fuge et gulam serue im possibile vel difficilimum c ibid di cat caetera

luxuriam malum expugnat animum nam ebrietas mea venerem no autem voluptate expungit 8 6 d dicat

luxuriosi et gulosi in bestiarum nuo computantur 8 8 f porco

Machabeum dicit auctorem fuisse auariy cius qui conuic dacio 12 in Venacionis

Magistri sepe culpantur ppter de licta discipulorum exo a 1 a tuc itaque

Magistri amor e septima clauis sapientie et qui sunt genitores animorum et quis effectus amoris eorum 1 12 a in libris

Magister vbi discipulus

Magi qui sunt et vnde dicuntur et de signis eorum quorum certam phi sonie ex ptolomy Et artes eorum

multos decipiunt 2 28 a b c d Magice
spes xor principales xiij narraciony
1 v1 a varro
M agna non put pauci urbis copli
cari 1 plo a Rom solet 2c
M ala magis vbit sua ud acua
qui bona demulceant 3 plo a Crus
man simulo et mala sunt quibus q
bona credentur 2 2 c Et cui
Malis alienis no moueri [illegible]
und est precipue malis rei publice
3 prolo b Nams est
Mala amica prius et si amaris sit
pfirant ad cautelam 1 9 f amica
Mala sepe finiri nolunt quibus
tamen deteriora succedunt ep 1
2 7 h Si wasama
Mala quedam in particulari esse
videntur que tamen respectu v-
niuersi bona sunt de brauiis 8 18
b omnis autem ptas
Mali sepius prosperantur et boni
multa adusa sustinent de adula
toribus 3 12 c Certe
Malorum correctio mag dz mite
ri qui eorum punicio sine pena
et clemencia mag ep iusticia exe
empla x 8 ptotum optimeat
Malus vbi viciosus vbi peccator
M alosica exe magnitudinibus qui
dyssoluantur 1 12 c Haud
mandatum vbi preceptum vbi p
fidens
Manum rugas chiromantia
inspiciunt quedam [illegible] secre
ta indicantes 1 12 d chiron 2
28 a chiromanti
Manus reipublice armata vna
altera inermis Et quis sit manus
inermis quia indicis notarius
dt de officio eius et moribus 8 p toty
Manus vbi respublica in f
M arie matris cristi occidit iussu
iul [illegible] Julianum apostotam
8 24 d Cum eius
M archo cuna nam egrediente
talconis fratris iter suum expediuit
exemplum auspicat 22 c Beatus

Maris natura qualis sit 2 20 Maris se
ro
Mater filium suum comedit fame vrgente
in obsidione Urbis Et qualis eius
inseruacio 2 2 1 per totum sed quod
Matres fame vrgente de puerorum
suorum manibus cibos rapiebat
2 6 d Domus
Matris adulterium obiciente augusto
cuidam adolescenti sibi simuli modo
ipse urbano obicit augusto 3 x
t intrauerat
Matris zelus pro morte filii que [illegible]
vos occidit suum et filium illius occidit et
iudicium ptelato ab areopagitis x x h
adq
Matres et vxores persiand de bello
fugientium despicientes [illegible] ira
te requisierunt an vellent in vteros
carum refugere unde [illegible]
[illegible] meruit 6 16 d Cum
M atrimonium licet sit honesta et
utilis copula [illegible] angustie
qui lectione probat dictis socratis et [illegible]
8 v1 b [illegible] hic autem
Matrimonium [illegible] abstinendum consuluit
Socrates [illegible] super hoc consultus
et sine sit sine non [illegible] penas
sequi 8 vj c Unde cesset
Matrimonium non esse sapienti [illegible]
sustinuit [illegible] tum propter studium tum
propter uxoris querelas et multas angu
stias [illegible] auctore Jeronimo
Matrimonium vbi vxor
M athematice species arismetica musica
geometria et astrologia 2 19 h multis
Mathematicorum fundamentum et eorum
errores et mors 2 10 a 12 possit 20
per totum
Mathematici stellarum posse et motu futura
[illegible] 1 12 [illegible] Mathematici
Mathematicorum [illegible] bonam sed
augurum [illegible] et [illegible] castitatem
2 28 f Si non
Mathematica vbi astrologia iudicia
ria quia hic pro eadem accipitur
M edicos speculatiuos describit ma
gna [illegible] et multa loquentes

qui verbo dant sanitatem 230 b Eadem
Medicos laudando primo post analiciam
et pricula corum manibus mandandi sub
iungit ibi c Eadem de medicis
Medicos sine muneribus nam habebis
gratos 1 x h utrobique Idem de anim-
alibus
Medium tenendum etiam in virtutibus
1 e t nequid nimis x q a Sequitur
neque deficiet
Melchisedech rex et sacerdos patrem
nec matrem legitur habuisse et quare
x 3 t que quid
Memoria de antiquorum illustrium gestis
et virtuosis scriptor
Mendacijs alijs officiosis usus est auc-
tor 1 plo e eadem
Mentem excitare ludis predicio e 17 d
Nullam
Mens ubi animus
Mercurij natura qualis e 220 c Mer
curius vero
Mercurij actus quid sit in quo lapide
mutare est dare honorem insipienti
7 1 a Eadem quasi nequid
Meretrix fallit erga suos amatores
et quod eos cum ignibus urbis sibi intendunt
8 3 ptotum Est ut
Michol quia derisit religionis cul
tum in 0 laude sterilitate punita
e sic hodie multi sibi similes 220
Regum Michol
Milites eligi debent scientes et expertati
et qui magis eligendi 6 Et ptotum
Tempestas armata manum 7 abc lege
Milites delicati esse non debent sed dura
ti laboribus et rustici 6 2 Sed hoc
nunc de gedeone et romanis
Militum delicatorum terrisio de ar
morum pictura non ipsum sequitur
non procedunt 6 3 ptotum Erubescat
Milites delicati sine militia de plus
redeuntes iactantes magna pericula
belli et ordinem et passim ibi b
Eadem ros sine militia
Milites quarum terrarum saniem et expa
cium habere debeant et quod eos anami
nem legit exempla 6 x ptotum Ergo
genera cetera
Milites est melius esse fortes quam fi
deles ibi b nec militum
Milites annis moribus viribus ex
cellentes eligantur Et quod verecundia
sepe victoriam facit 6 7 b Ipso
Militem duo faciunt scilicet et sacrum
et quod ad cultum ecclesie et defensi
onem reipublice instituti sunt et
a lege
Militum paucitas exercitata potior
e quam inexperta multitudo 6 z a
Et cum et Item omnis et a prude
necessaria
Militum exercitacio neglecta luxu-
riam auget hostibus audaciam
prestat exercitui suorum ingredium au
glorum 6 6 a Sed huius et ptotum
Veridum
Milites ad religionem et ad dei
cultum ex necessitate teneri sicut
clerum divinis obsequijs 6 8 a Sed
ipsis
Milites qui non sunt armati nec ele
cti non sunt milites magis quam sac
dos 6 8 a Unde quod prdixi
Milites etiam impugnantes non
obtemperant legi Romani cum gladijs
et fustibus insurgunt 6 8 b
Milites primum deo fuerunt fidem de
inde principi et reipublice etiam si-
mul fideles non e nec principi fi
delis erit 6 9 b hic aute
Militum privilegia et libertates etc 6
x a vere
Miles ex sacra tenetur ecclesie et quare
gladius eius offertur altari 6 x a
b licet autem
Militem agere non licet ibi a fuera
b sicut
Milites non conturiant contra quem neque ca
lumpniam inferant contenti sint
stipendijs suis sicut Jo ffa precepit
6 x b Refert
Milites insurta et rapiens pro
rumpentes et legem militie co
temptentes durius castigandi
6 xi a Si vero
Milites inobedientes duci sedulis

Hostibus et captivi quo infortunia
in fama et in sanguine sunt puniti
epa 6 12 abc In eos ef sunt
Militia auaclusio vana qui duci
non obedivit et in quibus uo abe
dicendum et in quis uo epa 6 12
abc In eos
Milites sine imperio ducis ad hoste
pugnantes etiam victores pena
inustates epa dudit e e militia
Militia credulitas hostibus cuiusd
lusiones dicise 6 12 a quibus fapp
uis 12 b milites
Militia seditiosa pena 6 12 f se
dicio 12 a sit quoq
Militer qualiter cingulo procthur
et quid cingulo significetur et qr
gladius cingulo sit insitus 6 13 x
totum sit
Milites cingulo privati privilegiis no
gaudent militaribus ibi
Milites aliam impugnantes digni
sunt secundum legem pena capitali
et tunc operatio 6 13 o hz pactis
Milites quidam deo et iustitie
eius cingulum offerunt bellum
dimicare non 6 13 d sunt
Milites mutabiles quia indiscipli
nati ipsi eorum regem victu
reddiderit ut romo cuiasvit rna
nam 6 18 a cesses
Militibus vite dispatio audacia
tumst et sepe dum honeste mori
cupiunt feliciter vincit e b sed ecto
Milites tot habent perses ut cum
duces cuntare non posset victi
tamen fuit 6 18 a perses
Milites maxime frangit luxuria
6 21 b nichil e 18 b et dua operia
Militia mercatio ambitio et iacta
tiam quos dt fore tempore suo so
lo nomine militantes intupat
6 16 ab sed quid
Militia indisciplinacio civibus
multa mala provenit 6 16 a
sed si quis
Milites pudor saltem adlitibus
exitate debz epa psariu quorum uxores
et uxores fugientibus obsera ceteris
ostenderunt 6 16 d sed ut
Militibus vestiu mollicies et cultus
et delicie no conveniunt armis cui
mis debet fulgere quam vestibus 6 19
ab si vero
Milites suos architectus auidubus au
reis fulgentes et apparatibus anibal
predam quam victoriam magis esse
12 ub unde
Miles otio et laboribus assuescat
ibi c d ceterum
Milites mollicia tam in vestibus
quam in moribus cavere debz 6 19 a
b si vero 3 pututu e d luctamus 8 a
sed quia
Militibus stipendia no desiciat alio
quin aut obsequium aut fidem nega
bunt 6 19 c verdtauce
Milites audaciam magnam conducit
pencia sunt eius de macedonibus
regem suum puerum presentibus
in cunis 6 2x aut illiria
Militant non solum milites arma
portantes sed et alii offensores iusti
cie et pacis intra 6 1a nec enim
Militia disciplina 6 21 [illegible] usque ad
[illegible]
Milicie debet iuvenes exercitari 6 x
ab cum s a si quis
Milicie incorporati iuvenes et delica
ti armis levibus no confidunt gra
vibus honerantur 6 6 a ne loge
Milicie ordinate quis sit usus tu
eri scilicet perfidiam impugnare pau
peres iuvare parare pericula et
6 8 b et quod
Milicie se ingerens non electus
gladium usurpat gladio peribit si
cunctus insequitur et in 6 8 ab et
vero recte
Militare quippe fideli aut infideli
nichil obstat dum tamen mi
litet incolumi fide 6 9 a nec
refert cetera / mi

Miliciam luxuria et impaciencia qua pes laboribus et oneribus portandis milites et compellebat 6 xi ut senibus
Militaris disciplina qui uetera ex patrum pinde et romani in ea maxime viguerunt 11 ptolo kz cum
Militarem autem late dominus dicitur tradidisse 6 19 c Arthur
Militaris artis regula plur et precepta et nigros habuit 6 19 c d arthur
Imi et ystriones 18 ptolo etc et sumptus uitiosi in talibus a cum ubi ystrio
minatur deus petoribus uarijs signis ut peniteat de Judeorum excidio 2 7 b Quadraginta
Amauit quedam magna de longe et ad ad sitim uenerit nichil ei aget operum de amatoribus mulierum 8 3 8 Jnsaniit go
Amerona i sapia sine prudencia vlixem semper comitata c quasi omnibus periculis prudenter egit 6 22 a Commendacionum 2 8 Equi
Ministri ecclesie ad solos iudices alias sias conuenire pnt 2 2 c Zacharie
Ministri ecclesie ubi ecclesia & clerici & sacerdotes & prelati
iracula ubi mirum que tu nobis occultam rem et causam secram reo fuit 2 13 b Jnsanit
Miracula vespasiani gentilis qui ce ad audiuit et multa 2 xi a Vespasianus
Miracula operatur fides 11 8 Exempla exempla
Miseria humane vite 3 8 c dic cum misere maxime iudicorum tempore ob sedicionis titi et crudelitas maxima pdonum 2 6 c diuitibus
Miserie humane vite et luctus qui multi sunt out solum amico flenti demonstrauit ciuitatis edificijs virtuosis 8 12 f vnde ad
Miserijs multis inuoluitur homo ob pruorum pecta petrum 8 2 x ab de toto 2 2 b c Jacolo
Multi diuini non attendunt petores munuete indignacionem 2 2 b Quadraginta cibus
Misericordia dei vocauit petores cum bemie ppri in medio plantauit eccl et vocauit ad arbores sicucie motus amoto gladio 8 2 2 b c Jacolo
Misericordie opa sz indigentibus dare hospitalitatem tribue et vera liberalitas e non autem qui vero se dant sit iudiale ysumptibus magnus et c multa 8 13 f et hospitalitas hominum
Misericordia pocior sit quam iusticia ut pt ffrair correcto opa c 8 p totum obtineat
oderacio quo actionis indifferentes excusat et condempnat immoderatio de venacione ludis 1 x 9 ve ram 7 c Dimis
Modus in omnibus eciam in virtutibus seruandus ix c 18 uo & 9 a seq
ollicies et delicie in militibus eciam in virtutibus reprehensibiles sunt 6 3 ptolo x d lucam 6 1 b fuit 19 ab Ciuio
Molles qui sunt et eorum testacio 3 x 3 d dissposuerant g etc
Monachus ubi religiosus
Monialium pt cater septugetarum vace significantia tus sine tanto voluit in psallendo ee contentus 1 6 1 Prouide
ortem Julij cesaris p vidit unus eius in sopitu videns eum in sinu suo vulneratum 2 2 c Preterea
Mortem petentes in veneno famis pdones ex crudelitate nolebat occidere eam occiderent uo petentes 2 6 7 Ez nono
Mortis et peccati necessitatem induxit inobediencia qui puro liberi carnis 2 20 b vnde cum
Morte tenere etate mihi optitam ut Seneca dixit negat auctor et ut inuenitur modo dicere 2 9 est Ceterum
Mortem sibi ipsi inferre melloris

Licitum est exa 228 non glorientur sortes de saule 13 et Causone
Mortem tamquam semper imminentem
bene viventes et parati expectare
debemus l 8 Egregie vixerit sit
Mors quam malum sit timendum non
est cum servitus malorum bonis non
cum malis 228 ex quentiis
Mors cleopatra 2 x c Ex ubi desputata
Mors causa fuit fabro ars sua qui
vitrum ductile faciebat x 7 c deput
Mortem sibi inferentes bene se agere
credentes non excusantur quia non
licet ullomodo l ia cum non ad g
queris
Mortem multi quaserunt credentes
se morituros unde ex desperatione
vite preveniendam non est exa l de
g Mortem
Mortem sibi ferentes aliquos inter
ceteram ystoria laudare l ia g
unde nullus v
Mortem minimum timet qui minus
delicias novit ideo milites delicati
non sint 62 d Ut enim ait
Mors platonis et opinio de eo post
mortem 1 7 g de morte et quod solis
in eius morte visus est credisse 6
1 Solis
Mortem presideravit qui affectuose desideravit
qui successe speravit eo
querentes de eorum diuturna vita
1 19 d. Desinit
Mortem spontaneam sibi intulit
tanto veneno gladio et visceribus
manu inniacens ne vigiualem
videt cesarem 1 2 7 b Cato
Mortem sibi laqueo intulerunt coniuges
captive theotonorum ob
amorem pudicitie 1 b transeo
Mors honesta Julii cesaris caput obtegentes
et se componentes cum
viderent occisores suos 8 19 b h'tum
Mors gratissimo populo Ro Tyberii
venenati qui deo orabant et
nonnisi inter impios sibi sedem darent

2 b Tyberius
Mors neronis turpissima turpiori
autem a senatu iudicatus est quia fu
turus punitus autem semper laudatius
iugulavit l c Acno
Mors uitteli quo nudus ductus
immitissime excarnificatus crato tractus
est in tyberim 8 19 Et ne sola
Mortes aliorum tirannorum plura
eodem capitulo sed hec magis notabiles
ubi tirannus
Mors egloy pinguissimi quem
occidit aioth in cenaculo solum quod
premebat ipsum dei 8 20 Invenerat
Mors holofernis per Judith et quod dolose
non egit quia fidei et fidei
caritati militavit 1 est Ut autem
ab ceteram
Mors autem sisare quem occidit
Jabel clavo thabernaculi dantur lac
bibere cete ystoria 8 20 d Et alibi
Mors Juliani que iussu beate virginis
occidit mercurius scribitur precibus basilii
et aliorum cristianorum 8 21 d
Cum enim Et Sed
Mors suavis quod opprimebat ceciliam
beati cadmidi et cristianos qui quod
abrupto sensibiliter percussus statim expiravit
l x ingere
Mors ubi finis ubi exire
Mortuorum hominum et bestiarum equalis
gloria nisi scriptores fuissent 1 plo
a Eadem
Et quod multi illustres mortui sunt de
quibus nulla memoria propter non describere
l a Fuot
Mortuorum Judeorum plenas valles
ad iudices titus cum gemitu coram
deo se excusabat 2 8 l acty
Mortuorum romanorum ab anibale multitudo
conditur ex duobus modiis
anulorum 2 x d Anibalis
Mortuos quantumque superos ab inte
statu velint nolint hereditabunt
serpentes et vermes 7 1 a Eidem
Morienium puulorum cenum feriarum

et invenimus ob famem in obsidione ie
rusalem misericordia quanta 26 g
hys
Moriturus ezechias deum misericordia
supervixit propter primam non ob
stantibus signis mortis 22 b Cur
Mori se conquestus et titus celum
suspiciens ad rea videtur mori et re
mediatio eius et libalitas 3 ix m Pe
quoque
Mori voluit rex Codrus ut sui achen
avincant x 3 d dorenses
Mos quid et quot ex moribus psonis
e reverentia exhibenda r x c Post e
Mores distinguuntur a viciis et virtutes
ipe mores dicuntur l q antem
Mores viciosi parchorum fugientes
pugnat mendaces et diu pugnare
nequeunt timidi luxuriosi etc 8
ix c Genus
Moribus componendis omnis scriptura
et creatura homini sunt in librum 1 x t
Cum n°
Mores aliis placent et laudant et aliis
non acceptant fit gentium diversitate
8 2 b Ceterum
Mores omnium gentium boni et mali qui
placere poterant romani victores
ad traxerunt ut omnibus complacent
8 1 g fuit enim
Moysi commendatio in defensione popli
coram deo ut eis petiit dimitti 2 28
g Numquid sit
Mulieres romani comagine fecerunt
pulcram rempublicam designante
duratura usque ad ignitis partum 2 18
e q si ceteris
Mulierum adulationibus sepe mariti
secum immutant sic matrimonia corrupto
res 3 13 a Non est vitis
Mulieris pudiciciam et pacem in viro
oris studi etc 3 13 b Tuelius
Mulierum aspiracione crudelitas maxima
que infantes suos humi consiratos
in facies hostium proiciebant 6 16 c Si
vero etc
Mulierum ornamenta veram pudiciciam
esse optiori dicit ut vestes aurate
etc magne luxurie sunt instru
menta h pitagoris docebant 1 x c

Consuetum
Mulieres quia turpiter fallant suos
amatores confractos in facies ho
stium proiciebant 6 16 c Si vero idem
faciat ferunt gladium 8 3 protinus
ut ceteros
Mulieris lacrimula imp nexpressa
extinguit amati iram et decorum
fallacijs i b dolet
Mulieres dona que ab viris acci
piunt qui post glaudo priui est
publice dividit i c et hinc sce
cunum etc
Mulieris arbitrio quinatis quidam
hominem dampnatum decolari fecit
pp quem senatui amota e 8 9 t Va
lerius ceterorum
Mulieris impudicicia conquerentis
de viro qui frigidus esset qui bene de
clusa p iudicem 8 x11 elegantur
Mulierum consortio quidam plebs et
religiosi carere nequeunt qui cum sit
promoti postea ad aliquam digni
tatem 8 x1 h Unde nostra
Mulierum qualis custodia defiali et
fidelitas impudencia etc propter que
probat coniugum et consortium caren
dum 8 x1 protinus sicut ergo
Mulieres facile amant et oderunt cito
oblivio affectum interdum armant
tur in filios etc ibi fit muliebrem
levitatem
Mulieris ephesine nobilis levitas q
ad sepulturis viri defuncti morituro
lens tenderet amilite solicitata et co
sensit eam viri defuncti corpus cru
ci affigi tunc matrona
Mulieres maxime commendat pudi
cicia qua amissa omnis virtus ruit
8 x1 q ut enim pudicicia
Mulieres pudica nil melius nil
utilius quam volentibus 8 x1 1
Raro sunt Michil enim reperitur aut
h agnus magnus h Sunt aliq
pudicissime
Mulieres quedam captive pudi
cicie amore sibi laqueis vita extor=

Servit 1 27 b Crusco
Mulieris crudelitas filud filud co-
mediantis 2 l per totum Sed crud
Mulier vbi mater vbi vxor vbi
femina vbi cleopatra vbi dido vbi
pudicicia
Muli occursus in auspiciis infau
stus e asini autem mobilis 12 g
mulieres
Multitudinis inperite iudicium non
curandum 8 2 t te multitudinis
eius qz consilium nullus boni fru
ctus e 1 20 l Siquid
Mundus totus histrionem siue co-
mediam exercet siue tragediam 2
8 ac Magnorum e ut go
Vbi miseria vbi voluptas recte
Munera gratiam et amiciciam initiant
quibus cessantibus contingunt amici
tia 3 l ed Ceterum
Munera adulandum efficacissima
sunt ad placendum l b Ceterum
Munera si non ad sunt apud medi
cos et curiales parum proficies ver
bis r p h Vetere f autem sup
Stitas
Munera qualia et quanta possides
et iudices possidere possunt et aquis
r 12 edef debent autem
Munera litigancium undique omnino ca
uere debz eca l ef Amplectari
de cetera
Muneribus abstineant prelatio-
nes conferentes et recipientes ali
quid grauiter puniuntur 1 20 ede
Item leo
Muneribus beniuolencia captata sine
sui gloria durabilis non e sed mox
cessacio munera sequitur et cum mu
neribus transit 8 2 ff Valerius
3 per totum Est ut cetera
Munera vbi symonia vbi liberalitas
vbi Judex
Murmurat aliquis subditi de pla
torum cupiditate iniuste quidam
sunt membra de stomacho unde
epo 6 2 f Accidit ut

Muscas domicianus imperator capiebat
stilo configens et de vibercia sua
2 ix u sed et domicianus
Musicam fecit vigilius muscas enim
pellentem de neapoli ie h sertur
Musica vbi publica
Musica de instrumentis et modis eo
rum et fructu 16 per totum et mu
sica commendacio a Non tamen 3 ad
mores
Musica delectatur animantium quia ea
sit composita secundum platonem
16 b ut no
Et cum attendit ad virtute 3 certe
et musicorum notulas consurgentium
in diuinis moreparo 16 c ipm qz
Musice moderate effectus boni inde
nunc et de psallere inepte 16 f Sinos
Immoderate autem effectus mali f
qui autem et musice abusus 3
sagius
Musica nunc vero describatur et
ipso cantu ep h alys q plurimo
honesius 11 b a deo
Musica ad ars innocens sit non
arcetur in conuiuys saltate autem
plebeiorum e non cumulum 8 9 3 nec
est qui
Musica nimis delectari non decet
sapientem et scire cantare bonum
e 3 optime scire cantare suspicio
e leuitatis 8 212 de qua ea tamen
nimium
Musicam didicit socrates in senec
tute ne sibi ad cumulum sapiencie
quidquam deesset l 3 no aliquid
aduersus cantores
Musica vbi cantare cetera
Mutabat mentes teres carminibus
et poculis et quo x g Sed et ipe
Mutabilitatem rerum non mutat
dei sciencia non euacuat nec ego
12 22 ef g vome no 23 ed ef
hac ergo cetera
Mutare pt sinam et legem lator
carnium 2 2a ab Vindicare
Mutabilitas fortune comedie et

tragedie similis d 28 b c Magnorum
Nativitatis horas attendentes ge
neliati dicuntur sive horoscopi
1 12 c quorum
Nature vita impugnare parricidii et
sacrilegii spes e 1 2 a parricidii
Natura optima dux est vivendi l
b c 2 a x ubi hoc consulta 6 2 a hac
de natura approbatur
Naturam dicit platho dei volunta
tem nichil ergo contra naturam
2 13 a si vero plorem
Natura occultas causas et rationes
habet quas ignorantes mirantur
2 13 b Insunt
Naturalium rerum significationes futura
sepe denunciant unde non contemp
nanda omnia 22 ptolomeus vero
Naturalibus necessitatibus pauca et pura
sufficiunt 88 olerum e corpora vero
l videtur
Navem plaudentem tenuit Julius
cesar dicens teneo te affrica et ob
tinuit 2 1 c cum et omnes supersticiones
Nautae dies alcionum observant
Nquia emitati omni modo prosperant
xv diebus 22 a Cum enim
Nautis imperitis de navis gubernatione
in tempestate dantibus plerumque sunt prin
cipatum sinecuribus et arte quaerentes
1 p c Unde
Natet cum Julius etc
Necessitate futurum ullis conatus
Nevitavit secundum mathematicos et
quos 22 hic quem iam
Nemorosum venator 12 primus tunc ap
unus 22 et principium tirannidis
eius primus 1 x b c primus ergo x
2 o a primus ergo
Nero gravia cogitans inter ceteros ad ean
dem urbem morientibus abstinuit
vesus clisteriis etc 1 a a sed longe
ge sed
Nero sume cantare delectabatur et mu
sicalibus ceteris optimum alijs hono
ravit ubi 6 a dd
Neronis intemperantia qua familia
ris ghysuramus amarissimi etc 1 a b
In tanta etc
Neronis senissima libido qui puerum
sporum in sexu muliebrem vertere voluit
transmutare et publice nupsit 33 h et
puer
Neronis vituperatio quia Romanum
destruxit Imperium sua luxuria et
quod nullam vestem bis induit 61 x
de Imperio
Neronis nemo gulosior nemo lu
xurior etc 8 1 x c si Neronis
Neronis crudelitates crimine incestus
in matre et sorore puer in coniuge
duxit et ipse uxor accepit a viro
intendit Romam ipse cantus ipse
cantus matrem fratrem sorores et
uxorem et preceptorem beatum et
alia scelestissima 8 18 g h 1 suc
cessit etc
Neronis mors et quod ab omnibus
delictus se iugulavit scrobe facta
ipso iubente et lignis comportatis etc
ad cremandum cadaver et de sequenti
et lamentis eius 8 19 t ac non
Nescire se non esse necdum quem
dam confessus est coactus ex
oppositione futurum contingenti
2 x b plane
Nidificatio alcionum serenum tempus
xv diebus futurum indubitabi
denunciat 22 a tamen etiam
Nigromantia auspicia augures
et similes monete digni sunt
et quod manet in latibulis 22
b a quid dicam
Nigromantia inquisitione vero sabi
1 1 2 b si No Nobilia
Nobilia ingenia studiis operis
nribus de ponere stare maquis x 13
b omnis etc
Nobilia sui temporis studia deridet quia
non parficiuntur antiquis 1 x
ff hec sunt
Nobilium studia comparanda de alea
cantu et musica 1 c 1 f Nunc vero
et quod filii a patribus hic desistunt
8 sed tamen etiam etc
Nobilitas sanguinis superbiam parit
et quandoque facilitatem et quod nobili
tas non est ex sanguine sed ex vir
tute 8 1 7 b c clarus sanguis
Nobilium quorundam superbiam et glo
riam reprobat quod degenerantes
a suorum gloria patrum in eorum non
suis actionibus gloriantur ibidem

Noctis domina fuit deceptibus no
cturnis et illusionibus demonum
2 21 8 1 Equale est
Nocte saul ad phitonem venit sa
lamon sapienciam accepit petrus
cristum negavit et qualiter 2 28 n
Venerunt
Noctue et si infaustum omen sit vigi
lanciam tamen significat 13 est bub
onis et cetera
Noctua insidens ascendit eius vigi
lanciam portendit ibi
Noctua quod miles cepat iniquitate
augusti et in conspectu eius eam di
misit avolare cesare non offenso 3
ix 1 miles
Nomina auctorum silet auctor interdum
et qr. 1 prolo d' q
Notabilia dicta publii clady et pulc
brevia 8 ix k redit verum
Notabilia dicta solomonis ibi f Age
quid et cetera
Notariorum astucie quanta inoportu
tas et fallacie et modi extorquendi pe
cuniam et dicitur cassi 7 x 8 Sed prin
cipium et cetera
Nubes filium honeris obtexit in au
spicium hospitii boni apud didonem
1 k a Venus
Nubibus iuste sunt inserere armate
cohortes ante excidium urbis 2 7 o
sed et cetera
Nubes ubi parcion nugatorum
quorundam arrogancium et de scie
cia presumptum quam facile conspicenda
eorum impericia 1 9 abc pauci et
talium nepae a verba sapiencia ad
putant 1 12 preterea errat
Nucorum certamine ludentes antiq
opas tempabant 17 b Quidam
Nupcie unde dicantur et mul
ta de coniugibus 8 xi 8 preterea
Cum ergo
Obedire debent subditi supi
oribus suis eciam si aliud
eis videatur nisi contra deum vel rem
publicam sicut manifeste 6 12 c
ut reddam et cetera
Obedire contra deum vel fidem numquam
non licet sed detestabile est et ecclesie
eciam superiori vel ordine nam sicut
Obedire in quibus liceat et in quibus
non et quare et que sine mandato fieri
debent et que non Exa 6 12 cdef ut
reddam et cetera
Obedire sibi volentibus filiis suis de
consciencia recto phisisiibus eis po
cius acquievit ne gaudium preciret d
ivinitatis 8 x c Nec mirum
Obediens et benigne quod nos reducat
ad patriam unde primi hominis inobe
diencia et presumptio nos adduxit
8 2 7 d usque k Tecolo
Obedire commendacio ex propere volunta
tis oblivi abdicacionem propter divinam
implendam et quo oppositum deo disp
liceat 1 23 c Nec est
Oblivio inimica sciencie est 1 prolo a
et eadem et cetera
Oblivio nulla capit cadit in deo 2 23
a' Porro mendaciorum
Occidit princeps impios moveatur
nec vox sanguinis dicatur sicut david
x 2 c Non ergo
Occidit septuminlig gaium familiare
suum capiteque plumbo repleus pilo
per urbem portavit ut aurum
reciperet ad capitis pondus ius
consulis sponsionem 8 17 f Cetum
Occidere tirampnum publicum sicut
probat ex is scripture si tamen fides sibi
non teneatur vel alias contra iusti
ciam agat 8 20 preterea longum et cetera
Occisus a se principes suos romani qui
adulacio deificabant 3 x e suos quos
imperatores et cetera
Occidere ubi mors ubi tirampnus nisi
mater et cetera
Occupacionibus secularibus et curie
sive fori non se inmiscens ysocra
tis exemplo 1 prolo b Noli ergo

Occupari alienis negociis et sua ne
gligere pe c 11 c Cland
Occupatio et inutilia et labor inanis
infructuosis infelicissimum e neg
cium de scacatis et alea 17 d illa no
Occupationes in excellioribus studium et
phiam multum impediunt Apla b licet
13 f vitam
Ociari non permittebat augustus mili
tes nec filias suas 6 x c vlix
Ociari milites principes nullatenus
paciebantur ne luxuria frangerentur
6 x1 b c vetustate
Ociari quandoque et ludere sapienti indeco
rum non est exo virorum illustrium 6
12 m n verum si moderatio
Ociositas inimica e aie || 8 | b | potius / occu
pacio ergo bona c laudabilissima
Ociositas omnibus in re publica interdi
citur quia sine sollicitudine et pru
dencia non perdit quicquid 1 22 a
loca ega de apibus 2 ab c poeta
rum 1 || Ocium sine litteris mors e et vpo
f dum tamen // Ociari ubi ludere et
culte tones et cause rebus na
libus inserit qui nos invisibiles sunt
ad aperuit 223 b Insunt
oculos contra argi sopivit et co
rrupit voluptas fistule 16 h Cetera
Oculos prestigio libat si prestigium lucis
perfundatur 18 et Cranis
Oculos continentes vir honestus
habet d 3 16 d ab Ipsis
Oculos decipit prestigium quia vmaz
rem facit. circa apere 19 ab eos q
Oculis quidam festinare dicuntur et
pinne et lingua et voce sit et iu
dices vocati exa 1 17 b dicuntur
Oculos huius femine quedam duarum
pupillarum que necate pinnul quas
aspexerunt b ap pollemides
Oculos masculos hiatos sunt adue
quidam promovere 1 17 f tradunt
Oculorum lumine dionisius amisit
propter gulam nam gula cibos terit
oculos vorat 8 6 1 Refert cetera
Oculorum voluptas ystriones mult^o

dupit et mimos 8 12 Et multa decis
culorum doloribus delectari ut mu
sica etc dissolutis moribus et ama
toribus conveniunt 8 6 b ad oris
Odoratus ubi sensus
Officiorum distributio expolicia insti
tutione veterum 13 a philosophi
Officium venustat quisquis quod se
quevit et oportet dehonestat 1 x 9
persona cetera
Officium suum quisque agat alienum 1 q
sua q namque
Officiorum ordo sive distributio rem
publicam venustat et confundat qui
qz officium suum 12 11 Tunc
Officium sui dignitate quisque loca sua non
sit nec prudicat aucque 2 1 f g
Hocipius excem
Officium quid sit et q alia publica alia
privata 1 x b Officium
Officia divino aut a publica aut ab
humano iure descendunt quibus
reverencia sedit emineria anelibus
impendenda e ibi b publica
Officia pacis et iusticie tractantes
et iudices notarii etc rei publice mi
litant sicut et milites 6 1 a neque
enim cetera
Officiis curie quam etiam vilibus
se ingerunt ambiciosi ut qualiacumque
magni habeantur et lucrantur 1
11 etc ob hoc
Officialium diversorum curie qui diverse
fraudes et modi singulares in ex
torquendo pecunias 1 6 a usque h
in lateribus
Officiales ius reddentes ut presides
iudices etc qualia et a quibus dona
accipere possunt 1 17 c def dicit aut
Officialium omnium doli fraudes co
ncupiscencie superbia violencia etc 6 p
totum Manaitaque 3 1 x a usque h sed
in lateribus
Officialium impietates et exactiones
principes cohibere debent quia in eos re
torquebitur 1 x 1 legitur/
Officiales et iudices ubi notarii q

Ominibus notarijs aliud qualium auspi
cia significentur 1 13 ptolo in oppe
dicionem
Ominibus intendenciu sive auspicijs
derisio l' n hic sunt
Opa singulorum decipis testimonium
phibent de psis 3 2 1 argumentum ad
omnia cetera
Opa grauia pariunt pluribus et
alijs etiam si affectus no adsit pre
simulacionem tamen ad bonum c 7 1 b 3
ut in
Oppressorum defensores qui male apud
rivales tractantur ut ppus a in
dis 6 1 c Oi misertus c
Oppressorum defensores qui male apud
rivales tractantur ut ppus cetera ut
Oppressio ubi innovatores
ratio dinata herbis robur eam co
fert exposide contra superstitiones 2 16
ergo cetera
Oronem petit actor in principio et
veniam pro errore a legentibus
et pse p alijs orare dt 1 plo gpt
ca 8 et in sive libri bi secd immito
Oraculum quid sit et a quibus inicia
2 16 chd no
Oraculum sunt admonitio Joseph
in sompnium petri in reptilibus et
magorum cetera 1 h in scripturis
Ordinari nullus curialis debet in
clericum nisi in xxv annis mona
sticam vitam egit A 1 20 t' pt ged
Ordinans aliquem in eppum indignum
sive contra leges et ipse et ordinatus
cadat a sacerdotio lege iustus 1 20 b
alioquin c qsi
Ordinandus in eppum qualis ee debeat
et qualiter ab omni simonia alienus
1 20 bc def et sanctis
Ordines claustralium sive religiosorum
ubi religiosus
rsenum qr mores musica efficie
bat matres et nurus acm ns
qr ad invidiam patrarum sediunt 1 6
h am non
rigenes se castravit suspicionem
et quamquam fornicationes fugiens

et comunde sive nota ad virginibus ha
bitat 8 6 c ut de cetero
rnat unusquisque id quo scit se parte
ris honorari et quo magis delectatur
6 19 b opposita exempla cetera
Ornat divites sua exteriora pulc
rime domos falliis et nichil que
turpe pt' dum ipsi et quae 6 28
c plane cetera
Orosius presbyter sunt discipulus beati
augustini 8 18 l' h Orosius
ssibus aliud vaticinantes sive sa
guine auspices dux 1 12 b ex quo
taniam cleopatra suo impudi
citia vincere nos potuit 3 x b porro
ad Octaviam ubi augustus
nunc occurrisse in auspicijs bonis
1 13 g Ominibus / Oves ubi pastor
acientia dei adiuvus in deo pe
ccatores et signa multa ante
exadium iersalem 2 7 8 cetera
diuinanta cetera
Paciencia et consolacio in tot miste
rijs et laboribus nata c 3 8 e ccassi
Paciencia habundam antiquorum
illustrium pbatur vacuibus et opus
3 12 c usque o factum
Paciencia Julij cesaris et augusti
in multis l' f g h primus
Paciam dum dicere docuit socrates
in uxore litigiosa ut ex consuetu
dine contra pacientior ect 7 x h
socrates cetera
Pacienciam laborum multorum mili
tibus principes indicebant ne lu
xuria frangerentur exa 6 xi bc re
sumptionem cetera
Paciebant gravia milites ob mi
litie disciplinam alij ob fidem et
constanciam ibi bcd exemplis exa
Paciens dz ee sapiens contra omnes
fortune impetum 1 plo c' decet
Pacientissimi fuerunt antiqui illu
stres et magis erga libere dicta
et facta et reprehensiones exa 1
et 1 c usque h principatu
Paciencia senatus consulis pom
pey altius consulis cesaris phisi

strati actum senatus populi romani pu
eri philippi et dionisii ibidem
Paciencia in quodam genere iniuria
rum que seruata dicitur et ledore
et quid fuit sive qualis 1 c l ib
ni ledorardi
Paciencia xenocratis polemium lu
xuriosum suo sermone convertit 8 qe
d'autem
Paciencia philippi erga uxorem
suam que eum de cubiculo irata
exclusit iniuriam quam suam tragicolis
consolatus est 8 xi t philippum
Paciencer qui ferre debet quod alteri
volt inferre vel intulit de stromate 8
p i Io apud
Paciencia habenda in oppressione ti
rampnorum et quod quam ampla
randa sit dicit serat de saule 8 zo a
nam et quod
alma honori qui non cedit sed
contra resurgit victorie signum
et iusticiam significat et due alie
eius condiciones 7 6 g rem ad.
alpo qui adulator hominum me
tes et voluntatem ptemptat et
ille se accomodat 3 x c ceterum
palpo ceterum
Parhelion est nubes simulat soli ou
appicio signum est inundacionis a
rum 2 3 a Crue no
Parentum studia mala dissuit filii
de alea et ei 7 g verum
Parentes et liberos et quos amor co
iunxit naliter et veneratur 7 x a
natura putes
Parentes et filios et serpos quidam
contempserunt usque ad morte ob
servandam fidem suam 8 xi d sf
Parentes ubi petum primi hominis
ubi arbor ubi suadio ubi pa
ter ubi mater
Parthorum mores viciosi fugie
tes pugnat cito fatigant timi
di mendaces luxuriosi 7 c 8 i x c
genus ceterum
armulum expositum et delictum a
pes eum cito iuell augusto plan-

Bus alius diebus Fero vocatus et
rex factus 1 z a V Fero ceterum
Parvulorum famescencium miseracio
quanta 2 o d denique c nulla ceterum
Parvuli unde cum formice grana
tritici congerentes diuicias eius pro
nosticaverunt 1 z a Parvuli ceterum
Parvuli platonis apes mel labris
inserebant eius dulcedine eloqui
significantes v' alpes parvulus il rex
assiones nemo castigare potest ne
quem reprimere sine gracia dona 1 z c Cui
ergo Pastores deberent esse ecclesie quod
tu sint tirami mercenarii et fures
et de mala cura eorum et de bono pa
store et mercenario et fure qui sic ceterum
8 1 a f pastorem in conuiciari
Pastor bonus quod sit ubi quod bonus eius
pastor mercenarius quis ibi ingnaius fur
quis et fur autem. Et quod quilibet
eorum debeatur.
Pastor ignavia erga scripturas et scri
pturas in ambicione et superbia quidam
impudentes quidam 8 1 a p q v Illos po
tius ceterum
Pastores tot mortibus digni sunt quot
ad subditos pravorum exempla trans
mittunt ibidem quod si istud
Pastor ubi platus ubi episcopus ceterum
rum seques ascanius ymperialis
capillis ygne de celo cita caput illu
stratus est 1 z x ascanium ceterum
Patres aliqui perdentur asilis sedium
dignitates officiorum et ego in pluraliis
aut loco reduit filii patribus x 1 f hoc
typum exemplum
Patres summe desidat hie in suis bonis
filios successores x p f sed quia vel
quod tunc stultissimum est xi porro liborum
Patres conscripti qui erant et quo consiliorum
auctoritas apud eos erat sendorum
7 9 a Eorum ubique
Pater filium occidit quia contra suam
datum cum hostibus pugnaverit licet
victor fuit 6 t z c Et ne
Pater vel filius vel iusticia ubi
parentes Paterna ubi cena.
Patriarce amor cornilibus epul a

Pastor

roma ingratos ciues f romanos ci-
tos ab hostibus liberauit 71 e Exortat
patrie gt iam senex et lecto decubens
de hostium manibus eripuit licet iam e
uersam 1 6 b testatur patri ii vlixes
patronum litigancium mendicus qualiter
se habere debeat et quod mercedes pro
mis debetur 17 13 b et ipsi
patrocinium tenere quamsi ... aduoca
... ... admonuit
aliquem ... ... 7 b nº 3
... et cetera
Paulus ... predicans gentibus ge
... ... usus est x 3 c
... et cetera
Paupertatem honestam amauit gen
tiles illustres viri 1 7 f Iulius
3 a 1 a ab Antisthenes et idem de
Antisthene ... ... 1 mag
Paupertatis ... ... stude
... ... 1 13 g h
vita quieta
paupertatem maximam quondam re
ligiosorum commendat quia de crastino
nil soliciti et quod ... non temptat
deum 1 13 b porro
paupertatem suam diogenes in magna
... ... dicens ipse inopia
... ... 8 x i
... et diogenes
pauperum defensores qui male tracte
a ... et ... a ... 6 i c ...
...
Pauperum oppressores aut non eripie
tes de manibus eorum possunt in se p
uocare iram dei 6 2 a ...
Pauperum pater et ... est ...
... insurgentes in eos ... que
de rapina pauperis ... ... facit
quasi filium immolat patri ... ...
Pauperem esse rebus in ...
... pecunia ridiculoso paupertas
est ... ... a pauperibus de que
...
Pauperis philomenus hospicium et
ab sequium ... iam quia ...
... et deuote suscepit 8 8 ...
et ...
Pauperibus subuenire vera liberalitas
est sicut Iob faciebat ... sicut de
... ... utrumque ponit pul
chre 8 13 f g ... ...
... ... si bonam ...
... ... in senatu ... 1 2 ...
c ...
Peccare et non peccare potuit ho
mo ante peccatum ... ante ... pe
... ... non ... 2 20 b ...
peccata patrum ... ...
... constantinus et libellos
... ... x 3 1 ... et
libellos
peccata populi principes ... ...
... ad mala multa x ... ...
... et multa bona bonos idem
peccata principum regna et principat
transtulerunt et abstulerunt ...
... de saule ... ...
... ... x ... ... celebre
peccatum ... est delicto 6 13 t abuti
peccatum non minuit peccantium ...
sed magis augebit propter ...
... difficultate ad bonum 8 2 x
a de loco ...
Peccatum primi hominis ... ...
... ascendit ...
in nos et ... et ... et ...
... ... et ... ...
... et ... boni et ma
li et ... ... oportune
nos ... ... 8 2 7 b
... ... via ...
Peccator ad ... ... meruit ...
... de fulminibus 13 ...
peccatores indignacionem non attendit
que imminet eis exemplum de
... ... 2 7 b ...
... et cetera
Peccatores licet videantur ...
... in ... sunt 3 8 ... sed forte
Peccatorum ... malus tragedie ...
3 8 ab ... ...
peccatores sed delatores adulatores
... ...
peccatorum in eis ... 3 3 c
... et cetera

Pctor odit lucem uo autem iustus 3 12
h am enim putas
Pctores mag diantur et psequntur fortes
pctores de allegorie et purata 3 12 c bid
pctores sunt flagellum dei iustus 21
b unde et in 2 d ab apostolos dei esse
Pctores quamque pditi videantur tamen
non desperandi quia subito quique re
sipiscunt quibus uo castendum sed
magis corrigendi et admonendi sic
se habuit perorans ad polemium
numerum lupinos et potissimum q
ato cenit 8 9 c h autem
Pctorum ciuitas sine respublica habet
caput et membra sua et que sint
illa 8 14 c hz n respublica impiorum
Pctorum opa licet bona uideantur q
ta deo no sunt exemplum de Juli
ano edificante basilicam 8 21 c llud
autem ad hoc
Pctorum finis malus n turpius ul
voluptas b vita vbi mors
Pctores iust viciosi vbi mali
Pecunia causa multorum malorum est
1 20 c profecto
Pecunia v diuine vbi munera vbi cu
riales
Pedes reipublice dur agricole 7 2 8
pedibus n 2f
Pedibus reipublice pnceps fortes
fuat 6 19 c sequam et q pedes rei
publice sunt artiste et agricole 2o p
totum tractat
Peditis robur exitus fore et pare
actum milicie qui in similis pug
re no uot 6 19 c Adm
Pena maiori digni sunt maioribus
honoribus gaudentes si delinquant
ut milites et sacerdotes 6 pi adi
uo tractat
Pena lese maiestatis qua gressia
ut etiam innocentes filii et heredes
puniantur 6 27 b Julius c sed et
pena tractat
Penam ipse puni alud quodam re
portat Epo 2 2 t apud 8 7 g sed

tamen Pena vbi punire
Penitencia morituros ezechiam et
achab respuamt adulteram uo obsta
tibus signis mortis cord 2 26 b ed
Curita
Penitencia uo e quamque confessio
sine satisfaccione exemplum de Saule et
iuda 2 28 Bid quid
Penelope penelope vlixis eum
redeuntem ud cognouit canis at
sit 1 8 verd
Peregrinacio Jacob in lucta ali in
multiplicacione gentis in luchol 2
ad sapienciam psed uolentes significat
1 13 d vroue hi et forte
Peregrinacio v pitagoras c plato
Pegus hospitalitatis quo tenera deb
exemplis loth Abraham tobie di
scipulorum gentilium 2c 8 y hithilim
humerum Pegus vbi hospes tractat
Peritula pungnantibus grates refre
debent qui cord bucefao pericula
enaserunt 8 plo 1 Solent
Peripatetica quale sit dicatur et q
eorum principes sunt at a 6 a Sectas
Pestilencie tempore neronis p quartam
tam discipulorum aplorum petri et
pauli 8 18 c pop abyssime
Petunt quedam magnas elemosinas
dantes pnos contra hospitalarias et
alios questuarios 1 23 g Sul qui
Petunt impudentur curiales 2 p bc g
in labiis c Ne tamen Et ulta
vbi curiales
Pharisei noluerunt adulacionem de
tipe xpus dicens mgr scimus q
re 3 y i Temptator
Philippi et allexe vtutes et ui
cia conferuntur plura 7 12
Phia
Philosophia pulsat ad hostium sa
piencie et tunc ei aptiud fuerit phie
nomen illustrata aura euanescit
7 9 b ut ergo
Phie finis e sapiencia sapiencie
uo radix e timor domini 7 9 b c

Vani phie
Philosophia vera e divinum aptate ex plendis dei mandatis sapiencia alt in eis morari et operari 18 e Ne
luny ede Lid ony
Phia omnia efficaciter ptractat viam
sola expludit et q sine ea nichil vite
gertur et que sit vera phia 18
e Tullium
Phiandi cotemptus beatitudinis et bo
norum omnium exclusio e i e Si ergo
Phia nulla in deum tendit p amorem
amare sui modo et tuo tu sit dei
tatis amator omnia q caritati psi
tint 1 pi ab Est tamen
Phia non in verbis solis consistit nec
verbis sicut quidam ptendunt qui
magis volunt sapientes videri quam
esse 1 tz a Errat
Phiandi sine phie clames 1 ponitur
autem sunt 1 tz ix ptorum erue no
Phia verum omni moderatrix que in
verbis et opibus constat de coniunxis
phico civili et plebeyo 8 8 a Similli
ia philosophia Tristeza 9
Phorum dictis vtitur tanquam suis
sepe suos q clientes dicat et defe
sores adusus detrahentes ploe
Omnes
Phi qui non cognouerunt scriptos dei
notitiam pdiderunt et q eorum sapa
vana e 3 2 Est quot ergo
Phi suo ingenio et extimacione nas
verum scrutantis sua temeritate in
maximis pniciosissimis errave
runt 1 4 ab Antiquos
Phorum antiquorum quidam divina omni
necessitate subdiderunt quidam omnia co
tingencie et casui alii de omnibus
dubitant et hiis melius 1 c hic e
Phi pitagoras nomine pithago
ras primo aduenit et de doctrina et
moribus et auctore eius 1 x ptorum
ipsum tertia
Phorum plurimum mortis vita et digi
tas 1 lib 1e cao usque ad 1 casum

Exclusiue antiquorum
Phus atonomasice dictus e ars sit
verbis roma Apatropoeta 16 a ita
tamen tertia
Phi non facit copia librorum sed
gracia et de commendacione nar
ronis et librorum suorum 1 9 hi ergo
Phorum quimna castigata sunt ab
omnium luxu nec impaciencia quicquid
impedit ab agendis 8 8 c Por
ro communia
Phi loca sue apta elegerunt plathis
achademicam stoici et platonici
templorum porticibus vsabantur 8 8 h
Sed et ipse
Phus quomodo se hic debeat in quinque
quid ad simonem 8 x b usque h
Ratio phiam Phus v psuppio
phie studio et nilorum consorcio
sine coniugio simul intendi non
posse 8 x i b primum 1 acero ref
phia vbi sapiencia
Phisici suis regulis prudent
sepe futura naturalia certa tpa sine
infirmitates 2 2 b nec mirum si
phisici nature dum minimum attribunt
in deum sepe impingunt 2 3 o aut
philosophia tertia
hiis sunt quos spus phitonis
tus replet maxime ocidit in
regionibus 1 tz b phici
Phitoniorum periculosa consultacio
pter varias demonum decep
tiones 2 2 8 b phiciy
ica hospitum aduentum significet
in auspicijs 1 tz e nec tamen
picta auis quid importet in
augurijs et q pitanus contulit
nomen ibi e Auis
retura qr iupiter corrupit
danem adolescens ad libidinem
inflammatus 1 9 c Comitibus
Pilatum taurus augustijs vocat
tamen granis ut sua ipsa manu
primeret 8 18 f Pilatum tertia

pingues quos quidam fraient lepores
tortcas portas de lupo comminante
d 1 f unde cetera
Pinguedo vbi corpus
Pisces ad amicum veniunt vnde nemo
aureis retibus piscabatur 1 z l et
quod mithilinus
Pisces quidam qui maxime comme
dantur lupus salut et antipeste
et vbi capiantur de gulosis loqui
d e 1 c sed inter eos f Quid mihi
Pitagoras in exilium missus e et eius
libri combusti quia de dijs genitum
dubitauit 7 x gi Sed forte
Pitagoras quante auctoritatis fuit ita
iudicium in causa sua a iudicibus
dilatum e 7 tz de at Apitsogoras
alibi lege iste vocatus e pithagoras
vel iste nullum credere sed pz
Pithagoras ytalicus philosophus et de
doctrina eius philosophus primo dictus et
mors eius 1 x ptotum ipsum
Place studiosis et bene indicanti
bus verum laudem parit turpibus
infamiam illis ergo place istis pla
ce istis place non tures d ix ab
Inter est Placere vbi displicere
Planetarum motus et applicationes
quales habeant effectus qua et
petitates 2 ro b planetarum
Planetharum domicilia nalia et
accidentalia ibi e hoc et cui
Plato nam dicit ee diuinam volunta
tem vnde eorum naturam et inuidi
am longe relegatam a deo quia
beatitudinem suam omnibus commu
nicat 2 tz a Finis
Platonis mores i amorem suo
pfeto s cit auig licet alium dicat
modi sui 2 za d Totius
Platonis origo vita dogma pe
regrinationis moret et mors et de
opinione beato de eo post mortem
1 7 b usque ad finem Porro
Platonem iudice Ieronimum et
prophetias scripturas audisse et le-
gisse propter quedam que in thimeo
posuit 1 7, d sepultatur
Platho de trinitate de creacione mundi
causa dei generatione filij et ita ut
fide nostra concordare videtur et quo
ibi est opinio
Platho cum eius thoros lucatis pe
dibus diogenes conculcaret volu
ptatibus renunciauit achademiam
pestilentem elegit d d b Sed et ipse
Platho et homerus quia nimis co
mendauerunt vinum vsum immodi
arguuntur d y l m Sed vini
Platho speculum portaret ut videt
quantum studium et alij labores de nali
statu mutasset et naturalis tas
seruaret d tz l Quid ergo unde
Platho vbi gloria ubi apes
Plutharchus suo quod sedebat ita
imperatori se non esse iratum proba
uit et quo e d f g de ingratum
Plutharchi commendacio et quod pre
ceptor fuit traiani et eius dicta de
principio instructione 7 plo l vel
deducta
Plutharchi epistola ad traianum 7 i
a Extat epistola Plinius vbi auctor
octauum libris insiste non bonum
qua virtutes subiuncat et cupidi
tates instaurat et mala exem
pla proponit et d a q e Cui tam
Poete et diuersarum artium scripto
res non contempnendi nam
et virtus lz vsum et exphandi ma
teriam habet et quod vtiles ibi
f g Eos
Poete sepe menciuntur in commen
dando vel vituperando patet
de virgilio comendando marcel
lum vituperando didonem d
ix b virgilius
Olemio vel despond non est
pontificis simul sed ppt laboris
pessimam et infirmam esse con
ditionem rombus audit et dicit
adriani ppe hoc consitentis

8 23 kl[illegible] Sed licet omes
Pontificem summum et si non aliter atissime saltem solo labore necesse despicere spinosam kathedram Mantua spinosis consertam aculeis et sic de multis miseriis eius ibi in dum Adrianus
Pontifices summi ambicione clamantes et pugnantes et eorum fautores in accepat 8 23 ptotum Sed esto pplus
peccata introduxerunt tiranos et q sic dei misteri 8 18 ab. misterios
Populares et artiste pedes sunt rei publice et quo se ad eos habere debeat princeps muvias ab eis propulset c 20 ptotum
pplus peccata principes malos et flagella multa eis induant et multa bonos x p kl Regum
ortum troianum quedam municipium fecerunt et ytrandant sic dictum ab equo troiano in quo erant homines intrusi seu inclusi 8 1 l Oz q fine
orta que in p [illegible] clausa videbatur firmissime clausa subito patuit p se ante eptadium vel 27 d Sed et ianua
ossunt et nolunt quedam bona facere nec nolunt aut alia non [illegible] 8 1a d' vtrisque exemplum
ossibile non mist impossibile sicut nec falsum sequitur ex vero 3 23 a Justus
Possibile non futurum an possit fieri dendendo aliud quedam quit 22 x ab Testat
otentum senatriores esse non e bonum neque tutum q tm querunt adulatores 3 tz e usque 1 Ex quibus liquet 2
Potentum nichil tam otultum q non excepte aliqua reuelletur v cf Nes siquidam
Potentum delicta sunt sacratayr et familiaribus imponuntur ab aliis ys nutand 3 tz q Preterea cf.
Potentes nolunt sua cognosci delicta l' sibi am eum
Potentibus quidam exponet trahunt et filias subiciendos libidini eorum propter complacere ul propter
lucrum 3 tz q desp dispensuerant
Potentibus nolentes adulari ppt utilitem quia male tractentur et reputentur iniu 3 6 d nam cum ex c factio rector
Potentes vbi principes vbi domini
otestas omnis sine bona sine mala a deo d et q tu a p sit dei misteri 8 18 ab Misteros x1 8 vnde e s
ptas bonorum omnibus bonis molesta natam mala que tum propter peccata pplus ut plurimum accedit malum sz ipsa ptas l C porro si potestas s
ptas moderata tuta e et nichil tam insigne q desiderat moderacionem alioqui non binde illi erit 8 20 1 Ea demum
ptas vbi principatum ubi dominus
otator excessus in quinque reprehendit 8 6 e Sunt qui pplus in dupit vero vini | Potator v' ebriosus vbi vinum
recepta quedam ppetua sunt imobilia quedam autem mobilia et quo principes in hiis teneant x d c Sunt
recepta dare facile exequi aut laboriosum 6 19 d h tamen Preceptum vbi psidens
reda venatoribus quantum gaudium infert et plausum ex eius q litate 1 x d Si non vbi
redestinat quo pt vbim iorndum 2 23 Predestinati populi tenue labi poterat sicut exempp ibidem
Predicatores contemplatorum hospitalariorum et filium q stuariorum q prise et de actibus eorum et vita 1 21 kl Milites templi rector

Predicat tales questuary no ad gl'ia
sed ad p'ciu dic de divitibus loquit'
nocte dimes agitat i m co'uerit
Predicatores sive pastores multa gra
uia aliis imponunt sibi q' leviori ne
sura mensurat 8 ia h q' autem
Predicantibus et ministrantibus q'pat
p'ncula gras refire debent qui eoru
beneficia anaserunt 8 plo 1 Solet
predonu crudelitas mapina t'pe
obsidionis urbiu 2 6 c divitibus q'
relatoru ecclie forma pulcra
et samuel eoru nunca' p'cipue et
calupnias zc 7 16 ed logit' et iusti
ciam 1 Cmi autem/.
Prelatoru eccle auaricia et ambicio
q'm intupabilis 7 16 de f g Porro
et q'uta Prelatoru eccle roma-
ne vicia refert pp'e familiari suo
de auaricia fastu et ambicione ecle
siaru contemptiu zc 6 2 x bede Sut
em Prelatoru delicie mugpetat
qua studere volut studiosos deri
dent et labores quosq' fugiant
1 19 Eu ergo/.
plati aliqui ante assumunt officiu
docendi q'm didicerit et tue statu
volunt erudire tp'us p'ditu et
student salte apparere q' faciat ibi
non tandem/.
platoru fastus et ambicio increpat'
sub noie mercenary et aua'a et su
p'bia et negligencia 8 1/1 mer
cenarius q'/.
platos ecclie romane dicit se
velle contingere et eu eos diuisse
mordet de turpitudine aua'a et fastu
zc et denudas eoru vicia zc q'at
seculi a patru demudare p'ncedit
u' nos ecclam romana/.
platy u' castor ubi pontifex nisi
p'sidens e' mors u' eccla u' p'ncep's
plario no sanguini debetur sed meritis
x 3 e Cinequid lig Eu eny/
Placones quib'g debentur insumat
ut cuiq' q'ud rep'tte ambicionj ex

tusacones obtegentes 1 18 Sed.
plactones e'cusata omni indignitate
et insufficiencia et affectione aut
pecunia conferentur 1 19 ipl plures
1 18 d Sed q
placio ubi ambicio ubi dignitas p'
mia ubi pena/
re scia dei p'destinato p'uidencia di
poico zc p'dem sut m ve et quo dv
fferuit 2 22 d hic autem
p'sciencia dei necessitatem no imponit
sicut p'bat de h'uana p'scia ibidem
f et licet/
p'scia dei et rey eost'cium simul stare ugen
ronet pluces adhac 2 23 p'toru
p'scie dei sine p'destinationis rone
h'uana vitas p'hari no pt ideo p'
sumptuose no querat ibi 1 lz nec
p'spicacionis
p'scia ubi p'destinacio ubi p'uidencia
re sco e qui p'nicialibg p'sides et
quod sit officiu eius 7 xi a loquit'
oclorum aurium lingue/ p's
p'sides e iniurias potenciorum co'hibe'
latrones querere et punire receptato
res eor 7 iz a p'tinet/
p'sidum p'consulu et iudicia ordinaria
q'd sit officia et de muneribus et xeniis
eis collatis 7 vi p'totu p'tinet
p'side neq' pauperi neq' auaro conuet
qua utrique raptor 2 7 f nobilissimo
residenti mandatu quedam non
expectat queda no recipiunt s bona
p'sse ut mala alia sine mandato
agentes puniuntur exempla 6
iz d f quedam p'sidentes dispen
satores sut reipublice sicut sco
mat' Unde sepe de cupiditate m
nuste culpantur exemplu 6 2 x
f g tradit p'sidentes debe' imi
tari gedeonem qui delatu hono
rem recusavit dicens q' p'posuit filios
et q' multi oppositu faciunt 8 zz
ab superbe
p'sidencia vita laboriosissima et

quanto superiores tanto inferiores d
23. l. ptoro vtique x 9 lex et ille
Presidens n princeps ubi prelatus
Prestigium unde dicatur et quis autor
eius nanus magorum peritissimus l 9 ab
eos prestigium ubi aralus ubi loca
Presumpcio philosophorum scrutancium varias
naturas rerum in maximis errare
eum et curiosissimus eos insipientes
facit 1 i ab Antiquos
Presumpcio magna zophistorum pretendencium se multa scire cum nesciant et quasi
inopie et tesupro 1 12 ptoro ex
vant Presumpcio ubi audax 11 n°
precita no pure no fuisse 2 23 o q 11
Principibus multum nocet ad utilitatem
cognoscendam fortuna prospera 1 a
Quater omnia
Principes Chorinthios alea ludentes
despexit chylon lacedemonum legatus
17 f chilon
Principum romanorum quisquam
nar mortuus e 2 18 h ipso quoque
tempori
Princeps bonus populi peccatum pocius
in se retorquet populi liberacionem
querens ut moyses et dauid non
autem saul 2 28 h peccatum
Principum superbia ruine causa est
tam sibi quam subditis pz de saule
c ibi Et consulit
Princeps malus eis qui punire debet
audaciam prestat et consulit eos l
p Et ait mulieri cetera
Principum paciencia adversus inimicos
autem multis exemplis ostenditur 3
ix c usque f factio principem decet
eum fine quidquid a se abscondere
tristem exemplo titi 3 ix l Nad
de filio
Princeps legi obtemperans seculum
tamen pro pluribus regit et ponit ac
condiciones eius x1 abc Est ergo
Princeps est quedam in terris dei
magestas ymago ponitur eius diffinitio
x ibi d Est ergo b 27 b Ceterum
Princeps omni et potens a deo est siue
bona siue mala x 1 Est ergo c dignus
2 b principes
Princeps prudencia in bello ad victoriam
multum facit 2 16 l persona b 2x ax
Milicia et tracto
Princeps quare dicatur legibus non teneri
cum tamen teneatur x 2 b Dincen
Princeps est publicus minister et suus
equitatis ibi b publice
Princeps innocentum sanguinem fundit ut
tyrannus vir sanguinum dicitur sicut dauid
dictus x 2 c Non ergo
Princeps minister est sacerdotum et inferior
exemplum de constantino x 3 a Sunt
ergo b professo
Princeps fidelis sanctorum personam
gerit et suam vitam aliis debet
cui tamquam capiti reverencia debetur
exhiberi 1 b Si no
Princeps amari magis querat quam
timeri et ei omnia recte procedant
x 3 c Subiectos
Principis cordi amor ad suos ut pro eis
se tradidit morti x 2 d Corvensis
Princeps cum subditis debet in laboribus
communicare et pro eis mori Epa x 3
c d f Subiectis
Principem qualiter lex diuina instruat
siue constringat x x a At necesse
Princeps habens superflua prohibetur siue
alia siue homines viciosos x x b c
Cum inquid
Principis custodia summa est amor subditorum magis quam expedire quacumque
x x c platho 2 1 c Non sit expedire
Principes caveant ne expensis suos corrumpat inferiores x x c Sequitur
Principes avariciam caveant et auri
multiplicacionem et casti sint x 2 b

Ber. u. a adiect cetera
princeps legem dei pre mente et oculis
habeant et bellatorum et sapientum
consilio agantur capitulo x 6 c. impone
Princeps deum timeat x 1 ab sequitur
ut dictat cetera
princeps transgressoris preceptor quilibet
punietur i. l. regum
princeps in quantum sit legis dispensator
x a c. Vero
princeps omnino superbiam caveat sed
humilis sit circa contemptum x 1 d
nec elevetur 7 8 a Nunc autem
Princeps inter iusticiam et clemenciam
moderacionem habeat obtineat bis cle
menciam x 8 per totum obtineat
princeps talis subditis sit qualem ipse
subditus vellet i. l. Egregie
princeps licet dolens et invitus
punit pravos sicut medicus x
8 per totum optineat
princeps mali sicut maiora tor
menta ita boni maiorem gloriam
consequitur x x b Sed ergo
princeps bonus regni diuturnitate
temporalis et beatitudine perpetui consequitur
x x per totum sed legitime
princeps primo se et sua ordinet
ad virtutem et sit bona erit 7 ia
Tu uero 2 1 Est ergo primum
princeps caput est rei publice et
lectus in deo et ministris eius
7 2 b princeps 6 a Sequitur enim
princeps spaliter intendat reverencie
dei et cultui ipsius disciplinam offi
cialium et protectione subditorum 7
3 a in summa Principes circa iuncos
dei venerari debent 7 x g vos
autem x cb vii et in 6 2 a b Ergo
quam cetera
princeps optimus est qui nullum pati
in universitate sua terrorem ce
capitulo Job 7 6 ibi Cum sederet
Principum impiorum capitibus malis
et per gladio et fusto et populum de
persone emanabunt 7 6 l Et autem nota
principum quicumque superbum habebis
erit serpentes et vermes nullas
nolit ab intestato emergentes
7 1 a Cum enim
princeps in subditos sevus est ac
si tutor pupillum persequatur et sicut
caput inflatum ad membra ibi in
secularibus cetera
principum diversorum virtutes diverse et
mores et que mala sit bona ex
eorum moribus eveniat capitulo 7 a
per totum Etiam
principis amor ad milites capitulo al
ter qui milites seve fugere co
actum in kathedra sua ad ignem
possint i. c. All.
princeps liberalis familiaris et cle
mens sit et iustus capitulo troiani
7 8 a Nunc aut
princeps debitor est reddendi ius
suum per cuique petenti 7 6 d Et
illa de invidia troiani
princeps caveat officialium suorum
avariciam qui lateri dicuntur po
testatum ut decorum diversis modis
extorquendi 7 x a Sed in
principes sepe puniuntur propter ex
cessus subditorum qui ex coniuge
negligencia pervenerunt 7 xi legitur
in libro mirorum
princeps de omnibus tenetur et ad
eum pertineat omnia porrige x xi
d princeps enim
principes suos doctores audiant
pacienter et ament capitulo 1o 6 a
augusto
princeps officiales suos ab excessi
nibus et iniuriis cohibeat quales
exarat 7 x a usque hic Sed in lati-

bus per totum manus
Principes sunt omnia bona subdito
rum cum necessitas imminet unde
ab officialibus spoliantibus eos
defendat 1 q bona etc.
principes officialium suorum opibus
aquibuscumque extortis sicut lupo
venans congratulantur unde
non prohibeant eos c 1 de vinagria
principem oportet meliorem scie
ntia omnes alios et quod sapiam
eius maiorem in militum mo
deratione luceat c 2 1 in hune
principes cuidam dux et iuvenes
convocantur ad militiam et quod eli
gere debet c 2 per totum Vegetius 1 a
quis ubi miles
Principi legittimo tamquam deo fide
lis est prestanda devotio et familiaris
c 1 a Nam cum
Princeps in exercitu militibus magis
timendus est quam hostes c 12 extu
strate genere
Principis vitia ferenda sunt a subditis
dummodo nimis periculosa non sunt et
quare c 17 a porro 28 a porro
Principis sive populi lesionem accep
tans crimine lese maiestatis incurrit
et quam graviter puniantur et
quot modis incurrat quis c 27 b
per totum ceterum
Principi reverencia quanta exhibenda
et quedam generalia de officio eius
c 28 et cum aut
Principis statua violata an aliquid
in eam misisse aliquem crimine lese
maiestatis deputandum sit q 1 de plane
Principum mores formantur populi
sive in bonum sive in malum et
quod deo placida creatura omnium
fuerit c 29 per totum Appulegius
Principum consiliarii magni car
talis una et libertates contra
eius defensores et quod sunt ut Michael
1 2 Glossa libri Judicum vero ibi
Princeps pluribus pugnat tempus
aut contra et in quo dicit d ca ab
principes pugnat
Principes multi talem cieiam et antisti
tum imitant sacerdotissime
ordine violantes non finiuntur divinum
iudicium d 22 brevi stadio
Principum gentilium et tirannorum mores
actus et mortes et tirapludes c 19
per totum declaravit
Princeps ubi miles ubi tirannus ubi
principatus dux ubi presidens ubi mores
ubi clementia ubi publica
Principatus et regna subvertuntur et
transferuntur propter iniurias et diversos
dolos x xi per totum celebre capitulum
Principatus melius est quod fit in rebus huma
nis non facile comprobatum pt 1 plo
a Cum aut
Principatus nondum statim transferri debet a
veteri sanguine sine gravi in novum
nisi quod maiestate prudencia in ma
lo 1 c b nec tamen
Principatus forma in libro Job pulcre
comprimitur que princeps imitari debet
1 c eius x Cum ando precedant
Principatus primum institutus est ad pro
pulsandas iniurias i f eo quod
inquit quo libris
Principatum conservare nisi prudenti est
reipublice subvertere vitam sicut quod
mittit lapidem mature decoris 1
1 a Cum si
Principatum querens non habens actionem
et vires nautis imperitis de navis
gubernatione de tempestate curren
tibus similes sunt 1 xi c unde
et plo.
Principatus et regna propter luxuriam
subvertuntur c xx d genus assiriorum
22 b Veruntamen de diebus regno
Principatus malus sepe traditur
propter peccata subditorum et de rege quedam

possede 6 18 c de volens
principatus et regna multis sollicitu
dinibus et miseriis respergunt princi
pes suos 8 12 g tempore et ille vno
bilem magis quam felicem idem de
plato 8 8 23 1 per totum vtique
principatus vbi potestas
principiis operum prestitit omnia
sive expanditur sive aliter conveniet
cessum sive processum 1 13 h ab hiis
principia quedam et positiones que
in ea probari non licet h vnde 03 h
omnis sciencia 11 per totum Sumitur enim
privilegia quedam portat ut e
mancipantur a iugo patris vel tutoris
vel ob alias causas et quod ultima
lesarum 1 19 b vnde d
privilegia quedam ambitiose et
inepte impetrat et quare 1 21
f ad hec hiis simul
privilegia impetrata de non faci
endo quod debet iusticie obviat ibi
te Omnia de decimis non soluendis
privilegiis non quidam abutuntur
longius ad dilatandos quod pessimo
et predicatione et absolucionibus
etc contra templarios vel hiis de hiis
privilegiorum ecclesie violatores
neglectores quare puniantur 77 et
alibi etc
privilegia militum et quo hiis pri
ventur vbi miles
probac vbi miles ubi vxor u vir
prodigalitas multum a largitate distat
et prius memorie sunt prodige supra
8 2 f paro
prodigalitate gratiam ce pris inferio
ribus a gravibus ante processu
approbantur et quod reprehensibile et quare
c f e quanto
prodigus facilius depauperatur 3 12 a
optimum
prodigalitas in multis reperitur sit
non u communia u, ~~Julianus ubi alii~~
~~ubi pecunia ubi gloria vbi divites~~
prodigia ubi Julianus ubi alii u sig
prosperitas magna e virtutum ipse de
plorare destitutum ad pessimum asspirati
ipso a Bruto
prolixitas verborum 13 tamen in sermocina
do quia indisputando vituperat 1
12 de Apuleius h vere illos
promittere non debes virtuosus propter multa
3 11 abcdef in gratia quoque
promittens ad promissa non ex fide
et virtute tenetur l cf licet cuiusdam
promitte aliquando licet 3 11 f
pro tamen
promittentibus licet non servare promissa
quando 3 11 ed ad hec ex iusta ca
prosperitas temporalium mundi multum nocet
quia facit homines sepe a virtute
deviare et male finire 1 1 Interea
prosperitas adulatorum et ad versitas iusto
rum 3 13 c Certe
prospera sumpmata malum sepe sequitur
eventum et ergo 2 10 b Interdum ergo ea
providencie et liberi arbitrii in alias
tractatus sequitur achademicus 1
plo f in hiis
providencia dei rerum naturam non pri
mit nec ergo rerum naturam prudencia
2 11 b rerum 23 c hac ergo
providencie dei tamen salui facile
non potest quia multas gaudes d=
nolunt 22 a c de hoc dicitur
providencia dei non fallit mutat
bilitate rerum sicut fallit homines
prudencia disputacio de hoc 2 23
c d e f g hac ergo
providencie dei opinio varia sto
ici et epicurei ambe false 2 22 f
vnde stoyci
providens vbi prescia vbi predestina
cio electorum
prudencia et sollicitudine res vite
procedat et alta sive alta parum
proficit et sive alta nulla domus sub
sistit 6 22 d Iram sine ceteram

Prudencia comittante vlixes multa ma
xima pericula euasit Et de commenda
tione eius pp eodem 6 28 e Cry 22 a
vide
Prudentia vbi sapiens siue sapientia vbi
virtus et cetera
Publica vtilitas priuate preponenda
est de musca Virgilii et aue prodali 1 e
hic fertur
Publice rei status sompnio principis
vel sompnio multorum ordatur
siue reuolucione 2 16 c Ity hys
Publica priuatis amoribus usque ad amo
res mortem filiorum principibus in
ponenda sunt 2 10 g Expulso tor
quato ibidem se requires
Publica vbi respublica
Publicanus quis et quis sit et eorum
maiorum detestacio et instruccio 6
1 bc Et cum sequentibus
Pudicicia et pacientia mulieris contra
viro suo ore fetido 3 13 b duellius
Pudicicie amore coniuges teotonorum
sibi vitam laqueis extorserunt ne
turpiter fuerint captiue 1 27 b tra
sos Pudicicia proprie mulierum virtus
que quascumque commendat extollit et
exornat bene omnibus indutus quod
amissa omnis virtus ruit et cetera 8 10 g vbi
cum Pudicicia vbi castitas vbi continen
cia Pueri virtutibus imbuantur quia
prior instructio non facile aboletur 1
9 d Ity bello Pueris licentia etatis
multa indulget ut ludere par impar
equitare in arundine et 1 1 c Nam
numerum
Puerorum effeminatorum contra naturam
habitus sollicitat et actum et im-
pudencie quorum detestacio 3 13 8 Cum
castimoniis
Puerorum habitus et gestus impudi
ci sollicitat oculos corruptorum ibi
ac inc si Puerum sporum vero no
luit in feminam transmutare ob pulc
tudinem eius et libidinem suam 3 13
h Et tunc Puerulus vbi paruulus
Pugnancium pro summo pontificatu con
tencionem dominus increpat et eorum
fautores 8 23 Ver totum sed esto Pugnare
ubi milites ubi bellum
Pulcritudo corporis periculosa 3 13 h
Et illud
Punitur reus legis arbitrio nec tamen
odio principis imputari potest 2 2 c
Non ergo Punit princeps malos licet
prius dolens tamen et inuitus 2 8 1 cap
tineat Puniendus primos iram ca
ueat de plutarcho et seruo eius 2
8 f g de ingratitudine Punitur aliquando
excessus aliter cum excessum pena que
medicinali cum pena eciam suaui 6
10 a Aliter punire ubi pena ubi pu
ceps et cetera Sequitur iam de littera alia
ueris diuinarum operacionum rationem
ut de prescientia predestinacione et cetera
neque est homines presumptuosa debet 2
23 ibidem Nec perscrutatores
Querendi studium est secunda clauis
sapiencie sine discendi exempla 1 13
c de sed quia cura de Jacob
Querere ubi interrogare ubi respondere
Questionibus omnibus respondere uel
quibuscumque sapiens sufficit 2 21 c Cum
cum et cetera
Questioni nautarum quia nesciat ho
merus respondere prae uerecundia mor
tuus 2 2a d Tamus denique
Questiones multe sunt que in vna
plures inuoluunt sicut de prouidencia
dei 1 d Jam inspirauit
Questio dubia ariopagitis actum denun
ciare que virum et filium eius occidit
quia occiderunt suum et cum amin est tola e
2 10 h ad quem Questio captiosa et
dulcia pythagore et discipuli eius di
latate a Judicibus in longissima die
1 12 e Eualus
Questiones captiose et implicate in
iudiciis differuntur tantus in scolasti
cis aut sine periculo dissoluitur ibi f
fere et cetera et cetera
Questiones que sunt dubitabiles sa
pienti 1 2 d sunt Et omnibus dubi
tare stultissimorum est d abc Nothi
Questionibus quibusdam paucas qui
dam instructi iurgatores et arrogan
tes et imperiti quod facile vituperantur

1 q abc Plani ptotu errat
Questione antiqui in q laboros ia
scumt nidus et multu tps et pcunie
effusum e quidam psumptuosi statu
solue sunt pati 1 12 f veterem
uestores et comectary in repuca
mtiom optinet locu avaricia fugiat
et indigentes no sint 1 9 e Quod q
Questuary quida et templarij ho
spitalarij et similes et similes dat
puas elamosinas ut magnas acci
piant 1 23 g Sunt qui
Questuary vbi privilegia ubi pdicac
uieta vita in studio ucta e exem
de eo quo trepe turbe macepabat
1 7 f vitam Clenci vbi orari vbi
ludere /
Rutiliani inuectores in seruitary 8 12
c ego industria /
Rutiliani ad seneca gpacio sedmant
torem viuat quta in retsona sue
ta viuat in ethica ee i c de senecia
acio vbi animus raptor vbi pdo
nes ramus vbi arbor Regi
non conuenit lude de talis auctis mi
ssis regi de mettio in epp bria 1 7 f
Regnis cetera /
Rex equos supfluos nec quecumq alia
supflua multiplicet x b Ciu inquid
Rex vxores plures no habeat x 7 1
Adicat lex /
Regi suo epos qutaz fidem exhibeat
quo amisso rupunt fidem dirupunt
omnia 6 21 C pterea regem x 2 a
porro cetera
Regis pueri pucia sua custolaz tollit
qui pus fuerat supati 6 20 a Ulta
Rex vbi prnceps
Regni potuitas pmissa dd a dno quo
saluantur x x dispater
Regnu vbi principatus
Regi no pt tes tonsiam que in se
neqz modu neqz consiaz tz ptz de
amore libidinoso 1 9 ef Vo q res
Religio omis sua principia que sine
ulla pbatione concedunt ut deum
potentem sapientem et bonu ee 1
1 c Sunt religio /

Religionis cultu quida nunq ausi
liary principibus dissuade conalis
exempla pponentes in qua alia si
miles inichol 1 20 bithl Narrat
Religionis cultu dd regni quietez
assequnt micheol aut ut rdeo eu
filius maiss sit licet multos filios ha
beat imitantes v bil dd
Religiones no minus pfecte sunt et
honeste licet elu sunt ypocte et
ambiciosi et quasdam religi noua
1 21 cd Non tamen /
Religionum quorunda inita et mo
res nominat et commedat et qp in
eis sunt ypocte et pusi sicut in
omni societate semp repti sunt
mali v
Religiosorum quorunda ambicio et
ypocresis et vita fallax et cale
mina et religioni 1 21 p totu
licet /
Religiosi quida qui exploratores
scorum et negociorum secularium et
qp quidam ad h minus conerunt et
qp ambiciosi sunt i g ad hoc /
Religiosorum commedatio claustra
lium pulcra et qp qp angli testes
ee pulc 1 21 nam claustrales
Religiosis pnus nulo indigi debet
boni religiosi quia et in eos ocs
eorum refundimtur defectus i u Ciu
Religiosi claustrales pfsorum vitam
ancedut et vtilissime pficiantur
1 21 o Ciu no pfsa /
Religiosos quosdam quos dt ma
gni moys incola cultu commedat
de paupertate summa abstinencia obe
diencia et alys virtutibus 1 23
p b c d Porro
Religioso bono qumtumcq ignaro
nullus secularis equari ut pt
et pba c c Nec d qp
Religiosu ut monchu no facit nisi
nisi obseruacio mandatorum vnde
seculares quida ambitu obseruad
eis veri sunt Religiosi 1 23 Sunt

Religiosus vbi ordo ceterum
Reprehensiones pacienter susti
nentes exemplis ostendit 1 21 li vania
m 3 x de et ne c. Ex quibus
Reprehensiones audiant equanimiter
qui emendari volunt 1 plo f. qd
Reprehende palam aput hec contra
semp bene licuit detrahere autem
pena multatum est exemplo a 28 g Rad
et actiis
Reprehende palam libertas nos tunc
1 27 a libertas
Reprehende viciosos in criminibus de
cet vrbane tamen et palatere quia
sic multi correcti sunt 8 x e Si
autem viciis
Reprehensoribus viciorum qui indi
gnatur illis viciis se fatetur
obnoxium 8 27 l preserto qui
Reprehende qui volt alios ex aucto
ritate reprehendere ibidem
Reprehende vbi libertas ubi paciencia
Reprehensores maiorum solis illis
displicent quibus ipsa vicia pla
cent boni autem grates referunt
plo ab Valet Reprehensio

Reprehendarum clericorum qui tene
antur de preperdibus et iudicibus
iniuste spoliantibus et que
pena eorum 7 6 abc Sed re
bassentibus

Respublica reconstat cum locum
suum singula tenent et officium
x n tunc
Respublica quid sit et que sit
membra eius et membrorum
officia 7 2 a Est autem respubli
ca ceterum
Respublice anima est religionis
cultus et ministri divino cultu
insistentes 7 2 a Ea vero
Republice caput princeps cor
senatus oculi etc et alijs me
bris vbi B princeps
Respublica sine solicitudine et pro
videncia non procedit 6 22 a Nam

sine providentia
Sed non ratione
Reipublice pedes sunt agricole et que
liorum agentes officia et quam multi
sunt respublice tenenti pedes tu sandalis
6 20 per totum pedes
Rem publicam regenti quatuor princip
ue expedint dei s. reuerencia sui cultus
disciplina officialium et protecto sub
ditorum 7 3 a Jn summa
Rempublicam ad nature similitudinem ordi
nandam et ordine ab apibus mu
tuandum 6 21 per totum scripserunt
Reipublice secundum sunt presidentes
sive principes dispensantes membris
que suscipiunt et de minuacione i
iusta eorum eos 28 sic dicit
Reipublice cap et membra sibi fideliter
conseruat et ex omni iniuria redundat
iniuriatori 6 27 a michi 26 a dicit
Respublica romanorum non armis sed
virtutibus creuit loco quarum nunc vi
cijs habundamus 8 7 c longe
Respublica nunc eorum habet caput et me
bra sua cap. tiranpinis cum liberia cor
consiliarii impie etc 8 ia x li u
Respublica vbi publica vbi pater
Responsio libera a principibus sustine
da exempla 3 x x cum li Contra
venit vbi libertas
Responsio vrbana ad eum ex re ob
iectum tullum valet 7 17 d Cicero
Responsio pulcra et facta iniuria et
iram principis vitit in risum 1 27 g
Pirrus ceterum
Respondens non plus nec minus respo
dere debet quam queritur ab eo 1 12 li
nec illos
Responde de quolibet primo opposuit se
gorgia prius innocentissimus et pi
tissimus 8 x li gorgias
Responde vbi interrogare vbi questio
Reuerencia personis exhibenda et nobilitatis
ab officio a moribus a condicione
et a fortuna 7 x per totum Reuerentia
ergo f. pluthardius ceterum

Reuerencia ex officiis publicis impeditur
secundum ciceronem cuius magistri 7 x b Et
pertinet 8 1 e sed Nec ceteris
Reuerenciam ex moribus 7 x c ex con-
dicione et condicionem ex fortuna non
tamen non sit de naturam
Reuerencia exhibenda est amicis dei et
aliquando eciam inimicis 7 x sed Nos
autem si ille
Reuerencia vbi senex rectora
Risus est iudicium leuitatis Et quo po
tencior eo reprehensibilior 7 o 1 Et
quodo ridebam
Rogare verbum verecundum est et qui ro
gando beneficium petit bis emit 7
x c Verbum
Romanorum genus lupino lacte nutritum
est 1 b f Eiusdem multa
Romanorum vicia et crudelitates et
malicie 6 6 g Vnde fide
Romanorum principum nullus quisque nali
morte mortuus est 1 h ipso
Romanorum occisorum ab Anibal ex
cuius multitudo maxima ex anulo
rum modius an 3 x d Anibal rect
Romani quibus virtutibus subegerunt
vrbem 7 a in ira et quiete Et
de eorum confidencia cum Anibalem
obsidentem eos
Romanos fecerunt dominos et victores
exercitacio sciencia rei publice et
fides 6 2 b Eiusdem enim 2 x a Vt enim
Romanus in inicijs gens nulla deuoti
or in virtutibus acquisierunt vicijs
perdiderunt 8 x c Nam cum eorum
vicia
Romanorum imperium non armis sed
virtutibus 8 7 c Longe romani vbi
adulacio vbi respublica vbi mores
Romulus fuit tempore ezechie regis Iude 8
2 2 b Ipso quidem
Rotundus dux sine sublimi ale tempus
fortune diuitie mollit in auspicijs
1 b 1 fortis
Sacerdotibus quantam reuerenciam
exhibuit constantinus et eorum curiam quan
tum conatus sit tegere ideo verbo et
facto ondit intendens libellum accu
sacionum eorum x 3 a vij et constantinus
Sacerdotum sinaes quum venerunt sunt
constantinus et theodosius x 3 ab sen-
tencias
Sacerdotes legitimi qui sunt 2 6 b Sed
qui sunt
Sacerdotis vita et lingua quasi qua-
dam vite liber est populo eorum ex quo
filijs principes reguntur 1 f Sed
et vita
Sacerdotes et ministri dei sunt anima
reipublice vnde venerandi 7 2
a Ea vero
Sacerdotum vita honesta et plato
rum fiducia et pessimum bonum im
perijs et omnibus alijs acquirit 1 2 o
a Aut rectora
Sacerdos ociosus in auspicijs
infelix 1 b h Sacerdotes
Sacerdotum et imperium sunt maxi
ma dona vnde sacerdotum ho
nestas maxime cure est deo
et quare lex Iustiniani 1 2 o a
aut rectora
Sacerdos negligens et malignus
in officio suo durior pena dignus
nec ignorancia ipsum excusat
6 x 1 a Licet enim
Sacerdos vbi platus vbi ecclesia
vbi clericus vbi pastor
Sacra sunt aut corporalia ut
edes et loca aut incorporalia ut
ius que omnia temerari sacri
legium est 7 7 Et illa vero reueren-
cia rectora
Sacrarum personarum sine locorum
violatores vel Iuratores ecclesia-
rum constitutione decollando 1 b
Cuius enim
Sacramentis debent adhibere
fidem multi beneficijs et mirabil

merunt xpus sicud uo crede ipud est 1 a b ut eius cetera/

Sacramentum unde quod sit Et eo amisso militare non licet et de cord[...] sacramento 6 1 a Verum pretium

Sacrificia et elemosine a [...] populo tradita sunt romanis ut sub eorum precepto religioni et iustitie servire 13 c Unde et numam

Sacrificia antiqui patres instituerunt ne vitiis generis [...] non deo sed demonibus [...] quid offero/

Sacrificiis deus colitur quia alios coli non [...] sicut nec cognosci nobis per medium 13 b [...]

Sacrificium ubi Julianus ubi vitula

altare ubi [...] Samuel esse angelus sathane et [...] adorari [...] 228 Et licet eum

Samuel [...] omnibus carens et calupnia [...] tractus est in exemplum [...] non [...] 16 [...]

Sanctus ubi virtuosus ubi bonus ubi sapiens Sanguis ubi Julianus

Sanitas autem laudabile non sat sed sepe [...] viciorum est causa 6 c laudantur/

Sanitas sive salus publica est singulorum est vite incolumitas quo nichil carius putat deus 3 1 a Est ergo salus cetera

Sapia

Sapientie studium [...] est sine quo nullus vellet [...] 26 [...] tamen

Sapientie studium quantum utilius sit eius [...] commendatio 26 [...] Et si tibi

Sapientia quare depicta sunt ab antiquis et via eius ab [...] antiquis et quos audiet [...] Cum gentiles

Sapientia quid sit et quomodo ea sit artificium totius vite et quod ad eius hostium [...] pulsat 7 9 b

Etas Sapientie initium est timor

dei filialis [...] similis aut [...] ciente cadit ubi c Vide

Sapientie causa divinitas contemplandas exempla et voces ad [...] 7 ca a b c legimus [...] eius ad hoc cetera

Sapientia sola homines commendabilem facit et divini virtutes non divitie nec alia optiora bona ergo deus colendus Exemplum de quo Et sunt verba apulegii/ 6 28 c de [...] eius [...] ulixes

Sapientia sive prudentia comitata ulixes multa magna [...] sit et laudatur ulixes [...]

Sapientie divini instruendi sunt que sunt sapientie et secreta eius manifestanda non aut [...] Exemplum de [...] timete 13 b divi[...] cetera/

Sapientia est que ad [...] beatitudinem ducit ad que qui non vigilat [...] 18 b Ceterum

Sapientia quedam sunt [...] quedam accedunt ut fruantur quedam aspi[...] ad accedendum et quod ibi credit

Era eorum genera

Sapientia vera est in iustificationibus domini meditari et operari et horum est triplex genus ibidem

Sapientie pulcritudo omnes ad amorem eius inflammaret si oculis corporis videri posset 8 1 Et [...] namque cetera

Sapientia fons quedam est [...] flumina irrigant universam terram 1 x f Sapientia/

Sapientie claves quot et que sunt 1 [...] et [...] Que non sunt cetera/

Sapientie clavis prima humilitas [...] divina et simplicitate ne quis velit scripturis [...] 13 a b [...] cetera/

Sapiencie clavis secunda studium exempla querendi de discipulis de practica Jacob et de psalmis i eadem Sed quia 2
Sapiencie clavis tria est vita Jacob 3
quarta structura tractatum ibi f vita 4
Sapiencie clavis quinta est paupertas 7
tamen verum quia reputacionibus nesse reputat in stram exempla phisicorum 13 c h ceterum
Sapiencie clavis septima est vita aliena 6
et quo et de peregrinacione Jacob egredere de terra etc ibi Ceterum aliqui
Sapiencie clavis septima est amor 1
magistri et quis fructus amatum et qui ingrati genitores sunt amor 1 e alio libro
Sapiencia affectantibus oz exemplo Jacob ad angelo luctam scripture et peregrinari abistis temporalibus et quo 13 d ad e ibi Ceterum
Sapiencia non sine magna luctatione angelo et laboribus et contemplacionem etc ibi per et tales pauci est Fred quis est qui hanc
Sapiencie clavis singularis est Christus qui aperit et nemo claudit et sine qua nichil bene legitur a gatur 1 x b Una
Sapiencia ubi plura ubi sciencia ubi prudencia ubi studium
Sapiens omnia ad usum suum adducit quam quoddam manu utilis 2 plo a Omnia
Sapiens in suis actibus vite incedit et phatur in negociis alienis ibidem 1 Omnia
Sapiens quicquid ait et loquitur sit quasi consilium sapientiam affectantibus pauca loquatur optima agat 7 6 h Audis in sapiencia
Sapientem docet constantem esse contra omnes fortune impetus aliosque in principio virtutis et in via 1 plo c docet
Sapienti docet que sit dubitabilia 12 d sunt et in omnibus dubitare

stultissimorum est abc Roy tamen
Sapiens non publicetur andre deus unusquisque et polluatur et propinquus aut non sit exemplum de plso in mari 13 a Vnde in libro
Sapiens domum sacrarium de sapiencie et verissimum dei templum secundum pittagoricum qui mortuus pro eo tullius e 1 x d Cuius
Sapiencie non facit librorum copia sed usus sed quod 19 h legeram est Cicero
Sapiens ubique est in propria quia ubique apud se ubique aput sapientiam ...
quam quasi ... quam prodigis facit suam 1 13 h Tum alienam
Sapientes quo in quimus se esse debeat quantum ad sumonem et populo totum multitudo confirmandi d
x b usque ... prio
Ardua pallus affectatissimum
ideo facta cum eo conspiracione penitus intendit 6 x d Katherina
Saturnalium librum multum commedat tunc vi utitur de quinandi regula 8 x a Videntur forte
aulis spiritus malus quam adam statim quiescebat 16 ab deinde
Saulus decretio et consultatio phytonice et reprobacio 228 d usque cum saul ceterum
Saule ignorancia non excusat tunc Saulem adorare se credidit 228 Nec potuit
Scipionis affirmatur clemencia et continencia ad virginem captiua victoriam ei contulit et amore hostium 71 d Simile 23 x d Verumptamen de continencia eius et victoria
Sorte quidam noluit eciam a demonibus quicunque deo veniente 228 m dixit itaque — Scia
Sane pauca propter impedimenta plura et ponit ea 1 plo a Siquidem ceterum

Sac peta aliorum Papue potentum
no expedit neqz eorum secreta q
ner tutum e 3 i3 1 licet
Scit homo melius sctam sua intuscera
quam quilibz alius Vnde in talibus
aliquando alit iudicar quam sit 7
xi Cum publius de tullio
Scie caritas nas parum pdest nisi hc
ipe agat ne ipe sit malus et
mores suos componat exemplo
socrat 17 C Et pnd Sequitur So
Sac se omnia quo quidam iactates
pfitentur vbos si psumptuosi et
inpiti vetera nona dicentes di
ffitalia pponentes rc multa 1 tz ab
vnde ef Ceterum 9 a ille
Scire verba rebus et res temporibus
contemperare et falsos prudent
arguere no paucorum dierum labor
est 1 tz f Ceterum
Scire quidam volunt curiositate aly
apparentia aly ut lucrarentur paua
vero ppter ipam sapienciam 1 ll c
Nam cum omnia
Sciunt multi quam utilis sit sed multi
negligunt opari sit acquisitum no
credentes alios credentes approba
do 8 9 f athenis
Sciencia dei an sit variabilis 2 22 1
Sed certe vo q no b manet
Sciam dei quo sit inuariabilis 2 22
b manet et quo a nra scia di
fferat 23 c de f hec ergo
Sciam pcedit virtute quam scilicet a reue
lacione aut inquisicione accipi
mus et de ignorantia 3 1 [illegible] di pcedt
Scia tamen recepta tribellare quam
cum pudibz vel audaciaz prout 6 a
Sciencia cu /
Scia omnis pua quedam habet et
suppones que pbari in ea non
licet | sed crede oportet 11 per
totum | sunt cu

Sciencie inopia et paupertas intel
latus in quamplurimis inpitis ac
vagantibus et nugatoribus q
dixpria appareat et comprehen -
datur 18 abc Quando
Scias omnes quidam volunt omnem pau
pes quidam vnam tm ex illa alis
pfitendo et quid melior i cd Sed
Sciencijs quibusdam magis insiste
dum quedam no intuitu saluta
re et que sit ille 19 de Sed
pre omnibus
Scie pauperum quidam vbosi appa -
rere cupientes qui impudent
et inepte et in omnibus se habe
ant 1 tz per totum Erat
Sciencia quisquis desiderat humilit
gratiam diuinaz imploret alioqui frus
tra laborat. 1 tz ab Sicut dici
Sciencie studium quantum viguit in
antiquis vsqz ad mortem i c Porro
Sciencie arbor vbi arbor
Scientes in arrogancia disputantes
qui facile comprehendantur 19 a
Ille tamen
Scientes quidam sophiste aliquas
pauculas qones ab illis nunquam
recedunt et quacunqz materiaz ad
illas reducere conatur q si eos
inabduxeris apparebunt nil. ord
scie 1 tz gh Cumtur
Sciencia vbi sapiencia vbi phia
vbi scriptura vbi studium
Scoma et ledoria quam sint et qua
fiant et quibz liceat et quo | sunt
quidam modi contumeliosi 1 27
ibi Vnde ledoriarum
Scoma e morsus sive cavillacio figu
rande uel vrbanitate tecta et quo
ad ea quam se hre debet i 1 Scoma
Scomata que plus vrbanitatem

et nimie amaritudinis sicut sunt metalla
ascenda comiuiis Et qualia sunt ca
8 x h vt vero ad sermonem
Scomate quedam ociosus e ab antigo
ne qua in vrbane oculi ci orbi
tatem inpparant ut Crisippe anti
gonus ceterum
Scomata quedam grauiter portabur
patet de antigono et philosopho quedam
leticia causant et qui sit illa 8
x h vt nullus ceterum
Scoma commendatur ex condicione di
centis ut si pauperem paup gibo
sum gibosus et similia expa l 1 Co
mendat ceterum
Scoma diogenis de angelo suo anti
stene ipse me pauperem fecit expedi
mte et philosophum x 8o rc l 1 sic et diog
Scomata siue morsu dici noluit li
guagius ab adolescentibus et cos
ppeti ab aliis in cos dicta Et qui in
dignatur quis ab aliud amplius
dici non licet 8 xi Ideo rc
Scomata in comiuiis temperanda qz
tunc ira facilius prouocatur l 1 verum
Scomata non contempnenda cum
multis de eis scripsit ut alteram plu
tharchus apuleguis fronte et qui
in foro maxime habeant locum
l 3 Cum genus et qui patientia
in eis commendabilis est 3 sed qui ca
Scriptor vbi gloria vbi littere
criptures omnes legendas cum n
sunt vepbiate lectionis phat p fine
dictionem sermonem putem Cic et mal
7 1 x p toto omnes
Scripturam omnium intentio in amo
rem diuini tendit cum philosophia sit di
uinitatis amor splatone 1 vo p
toto sic autem
Scripture ab omnibus que cantati ob sunt
aliquem vero psione sive actus ignibus
sunt et fabulose narrationes et
ficmenta l 8 Cumquid
Scripturis fermendum est non dona
uidiam exemplum de sodomis et quo
legende sunt 1 13 8 c d Est aut
humilitati
Scripture angeli sunt quos deus in
mundum mittit ad merpandum
maliciam hominum qui abant fide
et bonis operibus l cum alios
Scripture angeli sunt et ad cibos se
habendum sicut Jacob cum an
gelo luctans usque ad diluculum
1 13 d Noue hic terram
Scriptura sacra ciuilis communis et
ciuilitatis regulam tradit non so
philosophia Cum mutatum fuerit rc 8
abc dictum est
Scripturam vtilitas multiplex dicta
tur 1 plo a Jocundissimum
Scriptura vbi liber vbi legere
Secretis potentium committere periculo
sum e qua occulta ce non pud ca
omnia sicut voluit adulatores e ex
hic ac expedit
Secretum fecit euadere crean recepto
hospicio et comitis sup aciam coop
tam pelle leonis et scias eius pi
grauia quod factum maxime co
mendat 8 6 1 hec vbi
Sediciosi quar puniebant 6 1 f
sedicio secutit 13 a Cic
Secret sua primo componat vnusquis
qz ad vtilitatem rc omnia vite pro
cedant 7 1 a tu n 6 29 a hic et
Et quod ex hic commendabilis e vnus
quisque non alium 6 28 p toto
Et licet ceterum
Senatus e cor reipublice 7 28
cordis
Senatus non e officii idem no
cabat ariopagus apud athenas
et quos abripit athenam mentis

e 7 q a Cordis locu
Senatui quita reuerencia et aucto
ritas exhibebatur et quod cordum no
mina aureis litteris conscripta 7
7 q b Cordis/
Senas breuius condidit senibus
ss' et infirmis et quo gallus et
britonis silau ʒ 6 ia b Vrd quod
Senathereum pentanoium fuit
et de assyrijs an lo qui perussit C
octoginta quinque milia de ss' et
ipse a filijs occisus 8 4 b. Vect
moneat
Seneca beati pauli familiaritatem
habuit a Ieronimo in sanctorum
cathologo positus propter quod
venerandus frugalitatem
maxime commendat 8 13 bt
Si quia licet
Senecam quidam contempnunt de
sipientes auctore quintiliani co
tra senecam ibidem cd Sut co
Senecam quintilianus ex arguit et
commendat arguit eum errasse in
phia in eloquencia et quod dixit
et non fecit etc. i deinde
Seneca aurea fercula ferret et
deos ab humano opulentes sua
opa renocantes etc. sum fron
tone i e frangens
enem demetrium quia ludis
delectabatur reuisit parthorum
talis aureis eis missis 8 7 f
Regi cetera
Senum famescencium miseracio
quanto tempore obsidionis tebis
2 6 c Vbabantur g plateas
Senes quoddam delictum animo e
stuantem captiuum mulieris
amore non nisi asini sui au
ditu reuocare potuisse ponit
8 xi a cdrpns
Senibus auaricia maxime fa
miliaris e in quibus ridiculosa et
ad miranda et quare 8 11 g Inde est
Senectutis etas in sapiencia con
sistit 7 9 8 Ceterum licet de hinc e
enim cetera/
Senectus sine libero liberum facit
hominem ad loquendum quia non
timet 1 27 f phasellus/
Senectuti loquacitas maxime fa
miliaris e unde gratissimum ut
permittatur loqui 8 x g Si non senex
Senectuti quantam reuerenciam
olim romanorum iuuenis exhi
bebat tam in conuiuijs quam in foro
propter quod virtuosi fiebant 8 8 g
Senectui/
Senectutis ultimo vira nullus se
dente locum inuicatus de actum lega
ti lacedemoniorum honoratissimo
loco assurrexit hii prudencia qui ab
omnibus sunt approbatum 8 9 f athe
nis/
Senium et senectus ubi etas
Sensum varie cogitaciones et propter 2 9
b primus cetera/
Sensuum quinque voluptates qui pericio
siores sunt ponit sigillatim de eo
quoque 8 6 abc licet autem/
Sensus quinque sunt porte per quas
mors ad animam intrat ibidem
Sensus ubi visus ubi gustus etc.
cutencia diuina mutari potest vo
luntas aut diuina inmutabilis e 2
26 bcd Cur ita etc. 1/
Sepelliri non poterant defunctorum
corpora ob famem tempore obsidionis
tebis 26 g Sepellire/
Sermones longos quidam facientes
inutilia dicentes vel quid dicant
ignorantes tediosi aliquando ad so
lacium sunt et risum et de talium ine
ptijs etc. 1. tz de multos/
Serinus qui non diuina passionibus

Sunt quarundam gentium sunt dus 7 8 c
Cu licet cetera
Servus licebat mense decembri impune
loqui quecumque voluissent contra do
minos suos et quar 1 2 1 l librum d
Servi dominos suos insolentissime sub
iecerunt sub temporum dominorum tirannicarum
et delicias 8 6 p verbis Et de temporum
insolencia ad usus eos f dominos et eorum
filias et vxores et de illorum domina
Servum verna natura produxit sed
omnes equales 8 12 b Siquidem essebo
minum cetera
Servorum non fortuna e mandata Sed
nature sue animus et quod ad finis
vivendum et quod amore non timore
trahantur 1 c Quemadmodum
Servi multi sunt fortuna virtute aut
animi liberi et ego Non ergo esti
manda fortuna sed mores 8 12 b
Postremo 16 d hec quoque
Servos facimus hostes nos ad illos
superbissimi et contumeliosi sumus de
superbia multa dominorum cum servos e
c Vnde cum putas
Servi clementer tractati ad nos sic quia
fidelissimi eis fuerunt usque ad mor
tem 8 12 c At illi quibus
Servos quidam dominorum disentientes ne
labia non permittitur tussis sternuta
menta singultus etc periculo eis sunt
et c i c Non habeam
Servum facit viciorum impulsus solus
quibus homo natus e imperare 8 12
d In hoc autem
Servus vbi dus vbi deus cetera
Ymitutis communitur qui illecebris ca
pitur et spectaculis inhonestis i d
Tuchil cum decorum cetera
Servitus vnica e sola e summe viciis
libertas autem vera servire virtuti nec
aliunde servitus aut libertas contingit
ibi b sic cum de vil f
Servituti sunt subiecit homines nembro
th venator et de turre babilis 18 12
primus ergo
Servitus e contra ius nature i 12.
Traditur cetera

Servitus iugum esau ipse voravit
transmisit ad posteros suos 18 i Esau
Servitus e quedam ymago mortis
ideo non e libertatem 1 27 i libertas
Servitutem sustinere nolentes alio se
neno et gladio vitam eripuit alii
liberos quedam vitam laqueis ex
torserunt i b Catho
Sibille prophecia de xpo Et ponit
summam eius 2 26 c de Statu publi
co cetera
Signis variis naturalibus deus nos in
struit futura prenunciamus 22 a Non
tamen cetera
Signorum alia alia alia particularia et
que sit et vnde provenit 2 8 b Si
gnorum 12 b Sunt etiam
Signa quita apparuerunt ante exci
dium ierusalem 27 ¶ totum capitulum
Signa sunt que contra naturam sunt
et signis Iudicii et de eclipsi solis
in passione domini 2 12 a Cum non
Signis sunt deus ignorancia cuiusque
quosque premunt et infideles et tenerores
in fide instruit et corrigit 1 18 a h
Signa quid sint 2 17 a sit non
Signorum argumentis probari non potest
aliud futurum esse quia non e minimum
patet de achas Ezechia et aliis
2 26 per totum Sed forte Signa vbi
prodigium
Significacio vbi sompnium Silencium
etiam venale est apud causidicos
7 x d Sed quid
Sile quia nobilis calistenes instaco
plinium ff ap Alleo enorbuit e 8 18
g Est quoque
Simulacio et suspicio amicicie adu
santur sue concordie etiam si opera
concordant amicicie 7 1 b c Sed ut
michi non
Simplices quoque bene et vere incre
pant sapientes sicut asina balaam
de ambicie sed loquitur 1 19 primus
Obstupesce
Sicera mors per Iahel histor 8 20 d
et alibi Sobrietas vbi temperancia
vbi sit abstinencia cetera
Sobrietas vbi amonetur discipulus
cum vlli vne pre dne 8 8 discipuli

Societas ubi consorcium ubi familiaritas ubi conviuus /.
Socrates appollinis oraculi sapientissimus iudicatus est Et quod virtute Sapientes primos antecessit 8 6 h Socrates cetera /.
Socratis auctoritas et doctrina magna qualis et quod fuit magister platonis Et cetera 17 a Et successit /.
Socratis ubi uxor ubi sompnium olus germinatio in inundatione aquarum significat licet rara sit 13 a Erunt non in sole /.
Solis et lune signa clarissima qualitatem futuri temporis significant ibidem
Solis eclipsis naturalis non fuit in passione domini licet Judei aliter dicant 2 12 a Naturalis ubi eclipsis cetera /.
Solaris radius sicut diversos effectus sui diversa recipientia linum etc. erat sic deus ubi sequitur se infundens 73 ef Est itaque cetera /.
Solicitudo quanta a Et quod mirabilis a puer inoperando et de operationibus et natura et ordine earum 6 21 abc Poetarum
Solicitudine et prudentia res vite procedunt et quod altera absque altera parum valet 6 22 ab Nam sine
Solitudo et dieta quieta nata sunt studenti 18 f vitam
Solus numquam potest esse sapiens quia saltem mente tamen deo et sanctis viris qui precesserunt consulatur 8 71 g Sapiens
Solonis dicta notabilia 8 72 f age quod cetera
Sompniis et auguriis qui credit numquam securus erit et eorum derisio 2 10 Justinianus /.
Sompnium uxoris Julii cesaris de morte cesaris eius 2 11 Plura
Sompniaverunt teotis et claudius a vespasiano scrutari Quod et factum est 2 71 a vespesianus

Sompnii porte altera cornea altera eburnea et de variis significationibus sompniorum 2 11 a Erunt b quod et
Sompniorum varie species et figure cause et significationes 2 16 probum dimit
Sompnium in fine autumpni labentibus maxime foliis evanescunt 2 16 d Sed antiochus cetera /.
Sompniorum et aliorum signalium generales quedam regule de significationibus eorum 2 1a Per totum Est itaque /.
Sompniata prosperitas malum esse significat et econtrario adversa sepe bonum 2 8 Interdum exempla cetera /.
Sompniantur sepe contingit iustum honestum exemplum est Rex quoque /.
Sompnia vera videntur compositum sumptus animum ubi despsonis /.
Sompnium socratis de excellentia futura platonis ibi d Socrates cetera
Sompniat augustus ipsos victoriam pro suos rendam si prelio interesset quod et factum est eo ibi porro Inlectica i de prediis
Sompnia non est sequenda et quare 2 281 sed ubi divinans /.
Sompniale quod dicitur danielis falso ei imputatur et quod eius et Joseph sompniorum interpretatio adeo fuit 2 18 bc Unde patet cetera /.
Sompnia interpretantur qui ut danielis et Joseph adeo accipiunt ibi Et et vero cetera /.
Sompniorum sciale docentibus et docti in sompniis ibi f Et solatius est
Sompnium beati Jeronimi in quo verberatus est quia romanus esset 2 18 g Novit /.
Sompnium ubi spes ubi venus ubi ephi alter /.
Sompnia ne credas dictum est agamenoni in sompniis et quod habet inexpugnabilem exemplum eo Joni relictam 7 12 f ne credas /.
Sophiste odiosi sunt 1 12 1 Est multa

Sophistarum quorundam inepcie et in
ge et in patria quam sapiam verba pu
tant. 1 x per totum erat.
Sophisticis cuique uti et ea scire utile est
maxime ad reprehendentes sophistas
et ad exercicium l. e Non mediocris
Sophiste vbi scire.
[S]ortilegi qui sit 1. 12 f Sortilegi
Solsatores qui sunt 2 f salisatores
Spectacula et huiusmodi omnia leuotina
vanitatis sapienti viro placere
non putat 8 12 d vel cum secundum
18 d abstitis eorum.
Spectaculum ubi in stro ubi oculus.
Speculum vbi platho.
Specularii qui in corporalibus po
naticinatur 1 12 d Specularios.
Spem quid debet eciam in periculis ou
ditur 7 10 desy Claus cognouit
Spes victorie sepe decipit 7 12 e
Sualus cetera.
Sperantibus primum pena semper sepe
respondetur vel in obediencia vbi
pena vbi gloria
Spes multos fallit ubi voluptas
vbi vita vbi gloria
Spiritus malus sepe decipiunt aut
ignorando aut voluntate et
quo ambigue respondet et quare
exempla 2 28 b Phitonicorum
Spiritus malos inuocat quidam ad sci
endum veritatem aliquam eciam
deo repugnante 2 28 in dicto.
Spiritus mendax more phariseorum rep
borum est eorum qui dicuntur domini
magi eorum ipsa l. n lege libros
Spiritus maligni sicut in sanctos
in hanc potestatem non habuerit
ita nec post mortem 2 28 qua
deum et omnia.
Spiritus sanctus vnificat animam cui
impriuit sanctitatem et hec est
vera aut vita z et Spiritus sanctus.
Spiritus boni siue mali in sompniis
exponuntur omnium eos erudiunt vel
illudunt 2 18 f Spiritus
Stella lucifer cruce apparuit us
que ad ytaliam dea matre mo
strante 2 x 8 Lucas
Stella gladio similis apparuit su
pra vrbem ante excidium eius.
Et conuictas ptobe anud arden
visa est 27 c Et eum cetera
Stellarum posicio et motu mathe
matici ventura conicunt 1 12 e
mathematici.
Stellarum que sit natura non diffini
tum est 2 20 a Et licet.
Stellarum vbi stella planeta vbi
astrologi vbi mathematici
Studii delectacio et consolacio et
iocunditas maxima 1 plo b Ad
hec siquidem.
Studio intendens ab occupacioni-
bus exterioribus se subtrahat et
sorantes expo l. Noli. 1. 2. a
Studiis quid alienum sit 1 Tali
enim cetera.
Studium siue lectio magnum leua-
men sunt in tribulacionibus et
rerum temporibus dispendium compe
sant 1 plo a Illud enim cetera
Studium occupaciones temporalium mul
tum impediunt 1 plo b licet
Studio non intendere est vicius in
dulgere 1. 13 Est enim
Studium impediunt corporis vo
luptates 8 8 e Sapienciae quamquam
et ipse plo 6 galionus
Studium vbi sapiencia vbi sciencia
vbi liber cetera
Stulticia est eorum que facunda sit
viciosa ignorancia et que sit
illa ignorancia 1 14 Socia-
ci f cupiditati cetera.

Studium

1. 2. a

Strategemata et strategematica q
et quid sint et quo differat et q
astuciam sine reprehensione
continet 8 lq. Occurrent cetera
Subditi rerum suarum non sunt dni sed
custodes in utilitate reipublice sive prin
cipis 6 g bona siquidem
Subditi contra sive mandato agant
prava nullomodo media agentes
sive presidentes arbitrio puniantur
6 12 def Truncdam ita exempla
Subditi ubi obediencia ubi platus
ubi princeps ubi minmarco ubi
presidens ubi superior
Subiecit se augustus pontificibus
donec ipse factus est pontifex ne
alicui 12 b Augustus/
Sumptus excessum ubi convivium
ubi pompa ubi gloria ubi liberali
tas ubi prodigus
Superbiam prosperitas inducit ubi unde
multa mala sequuntur 11 b In
nalescentibus/
Superbia radix est omnium malorum mor
tis quod fraticidium hac inducat sui ra
dix hic agitur fratricida 3 3 a
superbia Superbie finis tragedie si
milis 3 8 b c Nec eleuetur
Superbiam proprium velut volunt
hereditabunt serpentes vermes
et bestie 7 M Cum enim morietur
Superbiam animalium tollerare grave
est 7 x c Nubeque dignitate
autem eorum eundem casum p
totum 6 1 f Si insertus est
Superbientes presbiteros de sciencia et p
sumentes de ingenio suo deus de
dit in reprobum sensum subtra
hens noticiam veritatis 11 ab Anti
quos cetera/
Superbia radix est ambiciosus dei libe
tatem affectat ne subiit vires ne
premat reverentia ne vilescat
1 ia b Et quidem/
Superbiam nobilium sine cultu virtus
vitiosa 6 8 ci Clarus sanguis

Superborum quanta sit cerviccia contra
deum et eorum finis malus 13 de ba
ule 2 28 ibi Ecce/
Superbia multos in contemptum cesaris
tamen impunita deinceps cumissi
one et altius debendo 3 ix i Cur
sius cetera/
Superbia ubi ambicio ubi sermus ubi
dominus/
Superiorum multa exempla imitantur
inferiores pacipue mala vide time
aut antiqui x x Sequitur/
Superioribus virtute vel vita maiore
invidetur et detrahitur 1 2x gli
Ceterum cetera/
Superstitia habe prohibetur princeps
x e b Cum anquit iterum rectoria/
et in libro x xi b Quatuor: 7
Superstitione nulla aut auguriis fu
lius cesar umquam cessit quocius
agendum 21 c Vide et Julius
Superstitio ubi auguria ubi aru
spices ubi omina ubi sortilegi
ubi mathematici ubi somnia
ubi astrologi etc a primo libro 8
cap usque ad finem secundi libri per
totum vide cap/
Symoniace quidam aut presbiteri
per ministros aliquando palam alii
clam dignitates conferunt vel
habere procurant etc 1 ia cf Alius ff
dus cetera
Symoniacorum cautele quedam ne
symoniaci videantur ibi g Jam
palam cetera/
Symoniaci quidam monachi de
ipso prelati aprincipe facta 118
d Unus/
Symoniacorum quorumdam impuden
cia et quo tres prelati delusi sint
de empcione cuiusdam
1 19 cf g Pulsant itaque
Symonia vacat omnis electio sive
ordinacio corum aliorum consensus
et recipiens deponitur et medi
atores graviter puniuntur A 20 cde
Sunt leo cetera/
Sequitur de t. ut incipitur de

Actus aliorum corporearum
et feminearum ardentium appe
titus vicium insanie c hunc ira
scribitur gestis penitentis ic 8
8 b Tactus
alos aureos misit ... patris
... de matris qui ludis
delatabatur in olympiad. a f regi
Temperancia bragmanorum perpetuam
... tenebant parum ic ad allex
... c fortur
Temperancia fabricij in diuicijs
oblatis 1 a f Julius militum in
fructibus auctis 1 comisi
Temperancia magnorum virorum tam
in diuicijs quam cibis exemplum
1 a f Julius ibi Imperator
Temperancia conuiuij evandri in
quo suscepit eneam epulem et
tabarnia grossa sedes ... et ...
commendabilia 8 6 c h c
Temperancia ciborum liberum reddit
animum ad agendum voluptatem
confert virtutes saluat vicia non
suscitat intemperancia aut appositum
facit 8 8 c de cibo
Temperancia in voluptatibus co
probatur de visu et conuiuijs 8 p ...
atque ... platho
Temperancia ubi moderatio ubi
abstinencia ubi cibus ubi quietum
ubi frugalitas
Templum ... maximum lumen
fulgor die festo nocte ante sub
... 22 c Sed et ante
Templo oculos detorquebant fa
me deficientes dolentes quia pro
... relinquebant ...
lissimos 1 6 h Sed ceterum
Templorum porticibus stoici et plato
nici habitabant ut ob loci sancti
tatem solum de virtutibus cogitarent
8 hug platonica
Templum instaurari voluit Julianus
a iudeis ut eos ... amarent
in exemplum et quia ... pre
... et ... edificandum in
... qui toto orbe ...

8 4 m u Vt autem Judeos
Templum ubi ...
templarios sive milites tem
pli ... ... probatum ...
... sanguinis ... ...
rapina predicatione ... ic
1 19 ... Milites
Temporis predicatorem maximus pul
... c Eius
Temporis perditio in ludis etiam
... reprehensibilis et dam
pnosa 1 7 ...
Temporis ... plurimi au
spicium bonum ... fortune
Temporum diuersa condicio ... au
spicia pretendit ... fortune
Temporum mutaciones quod ...
... 2 1 per totum
Temporis quanta perditio in quadam
antiqua questione solvenda cum
tamen ... mobilis sit presump
tuosi tamen ... sunt pati 1 12
... veterum
Tempus perditum quod quidam plati
subito redimere satagunt in studendo
tamen ... sunt 1 19 ...
Tempus nunc oportet beneficiendi
qui tempus habet quia quodque valet
facere et non potest et ... et non
facit ... 8 1a d ...
Tempus serum quedam diebus
fore ...
... significat 22 1 ... et
Terra mugitum suo et motu quod
auspicij habeat exemplum 1 13 ...
terra
Testes ... alijs prevalent te
stimonijs et de ... testibus 1 ...
... in ...
Testudo ubi ...
Thales ... unus de septem
sapientibus ...
... astrologus magnus ...
plato et alij 1 7 a ...
Thales ubi ...
... omnibus
... gentem ...

dicit esse ix a et primi ubi athenis
Theodosij paciencia ad obedienciam ad beatum Ambrosium x 6 e Naz de theodosio
Ibiam computatorem quendam arguentem in ymagine pulcerrima quam romani fecerunt fieri et artifice cum durabitur donec ipse pareat 2 i 6 d Cum si
Timet mala consciencia in omnibus prialis ix l michel
Timere deum debet princeps x 6 ab sequitur
Timor domini radix est sapiencia et caritas Et factus timor in presciencia permanet paul autem sedit 7 9 c Ecce miquit
Timorem modestia fidelibus fiat et prima presandi stringitur via 3 1 a illum t thot
Timiditas in milite ignominiosa valde est et graviter punitur Unde ne timere videantur sepe audaciam sumunt 6 ix b facilem
Timor sanctus innocenciam parit ornari non nouit et quo ad bene duxit sicut primum hominem clarior ab dupt 8 21 f g h Accedat ergo ut
tirannis licet adulari quia licet et eum occidere 3 11 a Veru tamen 8 18 k Regnibus
Tirampnus unde ortum habeat et quod sit et quomodo quicunque pu atate exerceri potest 1 11 cum 8 18 ab Unquo princeps
Tirampnis exerceri potest reges et quascunque quidem et ad id quod fuit sine potencia ic Et quidam non soli
Tirampni solent regulas ut oraria et sentencias metre dise alios similes et ondens 8 1 a Et si officium cetera
Tirampnorum officia que sunt et volunt omnia posse instituit et honesti respectus apud eos 8 1 a t Quis et fas cetera
Tirampni cum velle sunt in eorum qui tamen debent esse pastores Et de eorum tirampnide erga oues 8 1 a f p totum Quod nemo indignari
Tirampni sunt dei ministri ad bonos providendos et malos puniendos et propter peccata populi esse introductos 8 18 ab ministros x 1 b Unde et
Tirampni omnes non solum sunt principes sed qui concessa sibi desuper potestate abutuntur 8 18 t Est cum tirampnis deo cetera
Tirampnus gaij caliguli et inclitatis qui sunt avunculus neronis calamitates ab esse reipublice dolebat Judeis infestissimus Uloriam statuas repleri iussit et se colo ut deum statuas repleri iussit et se colo ut deum plateam tantam cocitaruit ut ipse se om Et Et ipse d ff occisus 8 18 def Ede cum gaio
Tirampnus id electissimos aues occidi fecit nouerca et libelli morbo cum uincta etc ibi g Fy secreto
Tirampnus neronis qui omnes crudelitate et sceleribus superat 8 18 g hi successit ubi vero
Tirampnorum plura gentilium mortes ponuntur Julij tiberij Claudij gaij neronis vitelli domiciani vetu traiani adrian anthonij et aliorum et mores eorum ponit 8 19 ptotum omnia cetera
Tirampnorum impietate repremit et vendicat clemencia dei que quando et flagellat quos miseretur afflictos 8 19 i Nec quod
Tirampnos publicos licitum sit occidere probat ex scripture s contra iusticiam aut fidem aliquam non patet Abidem
Tirampnus primus fuit nebroth robustissimus venator coram deo 8 20 a primum ergo tirampnum ix k primus ergo cetera
Tirampnorum oppressione paciam fundam et diuinam misericordiam implorandam Et quod tirampnorum causa sunt delinquencium peccata 8 20 g Nam et dicendum est
Tirampnorum fine esse confusionem si in malicia perseuerant

Venia si revocantur exempla de Achab Jezabel pharaone et Senacheri[b] et nabuchodonosor 8 ii abc
sinis eciam de Juliano apostata et protervo Julianus et de aliis in si
ne cetera /
Tirampni duo cetiam bto aduudi op
primentes scelerter mortui vis ab
eo visibiliter percusso 8 ii pp Sygete
Tirapnus Julianus ubi iulianus ubi
tiramnus / ubi plati ubi ambicio
ubi sponus ubi more ubi nero
Titus videns Judeorum cadaveribus
plenas valles geminus gemens con
tram deo se excusat 2 8 i at ad
Titi liberalitas ut nullum dimitteret
sine re vel spe Et quod nullum dilectus
3 ix l Nam de filio /
Titi comendacio et quod conquerebatur
moriens quod nil egerit a tota vita
penitendum nisi unum 3 ix in de quo
Tonitrua qualia auspicia dant vel
signant ex quo 1 13 b /
Tragedie similis est vita hominum
propter omnium quasi cotidie triste 3 8 b
In eo quod cetera
Traiani clemencia magna in verbis
et factis ostenditur et eius comendacio
x 8 c d Egregie /
Traiani comendacio pulcra de clemen
cia humilitate liberalitate et iusticia cetera
7 8 7 a Nunc autem d Cum enim de Vidua
Traianus quod a bto gregorio ab in
feris liberatus est 7 8 c vt pro
Transformatus ubi acheon
Tribulaciones occupacionibus vti
libus aut delectabilibus propulsantur
1 plo a Cum enim tribulaciones
Tribulaciones sunt equanimiter a sapiente
ferendo e c decet /
Tribulacio ubi iusticia ubi pacia
Trinitate manifeste videtur expri
mere plato in thimeo deum quod re
muneratorem omnium sperandum in se
1 7 e Opinio /
Tristicie filie que sint 8 ic de tristicia
et quomodo ipsa oritur ex ira et ex ea
oritur avaricia d Ex ipsa cetera

Tristes homines a conviviis arcentur
tam a civilibus quia philosophi 8 8
b ab hiis ergo e hic nec Estiam
Tullius achademicos in senectute
divertit 1 plo f licet 2 23 b malo
1 2 c deinde
Tulius familiaris fuit vosiy et czapi
ystronum peritissimorum liuis cotemp
sit cuius contentus studio posterior fuit
studio multorum 8 12 g h Ceterum
Tullii responsio facta et Ioanni sep
erat ad quamque iniuriam arroga
tam ex viii dicto 7 d d Cicero /
Turdus ubi superbia cetera sequitur
Turris babilonis et confusio lin
guarum unde fuit ix 12 principium
Tyro dicta paciencter sustine
da exemplis pluribus ostenditur 3
ix e eidem 12 intimaverat quod Ex ipsa /
Voluntati omnia subiecta sunt quod
a veritate discedit 3 8 f Vidi
Varronis comendacio et librorum
suorum et que multa legerit 1 9 hi
unde et doctor /
Vaticinium quid sit 1 12 b a debita
sanguine nigromancia e b vatici
nium /
Venacionem intemperatam agere
bestialissimum e 11 c Tunc Et
venacio quibus conveniat et quibus
non et quando 1 13 b porro /
Et qualiter liceat ix g Veterum
Venatice auctores et species et eo
rum licitum et non licitum ix ptolom
Et primi /
Venacionem l illustres viri operam de
derint non voluptate sed publica
utilitate ix c Tunc michi
Venatica arca non tantum fructuosa
quando terrestris et quis eius inven
tor quod ulixes ix g Cum os
Venacionis expectent quidam ut
unius expendant 1 h licet
Venacione esau benediccionem et
primogenita vendidit e l Esau
Venacionis arte quidam volunt
machabeum auctorem fuisse
ix in Venacionis
Venacio quod accusatur et quod

excusatur /
Venacio quo excusatur Et de
esau · i · i causa
Venacionis exteminat culpam tempus
tempus et accusat i x b tps loci
similiter b loci Et quis vena
cionis sit modus t 18 nonmodi
Venator quilibet exultat de clam
sine solempni preda de uno clam
tristatur i x d si uo
Venacio cuius tiranni fuit an
tiquorum scriptorum uz phorum l' m
ab etate
Venatorum finis malus i x m
n' fuint n' mos o tyribus
Venatores raro modesti sed ut
plurimum fecisse i x l' Venatores
de achille
Venatorum magnum crudelitas
et inepcie ix o Cautanta p uo
nabilibus
Venatores minores a potentibus
sepe emulantur gracia inimicam
inferentes ix / quod q p
Venantur quidam divicias
sub pretextu elemosine preda pau
peribus dantes ut maiora re
cipiant de questuariis i z g
Sunt qui /
Venator ubi eustachius /
crudulitatem omnia offales aue et
nil faciunt gratis et corum mo
di dupi extorquendi l x a usque
l Sed in latibus /
Vende iusticiam sive iniusticiam
iniquum quia iusticia sine precio
Iniusticia nullo debetur de iudi
cibus l x i de Est itaque
Venditas equitas iniquitas et
iusticia quo ad emptorem et ve
ditorem se habeant l' e pl ty
Vende ubi symonia
Venenorum multiplicium archa
inventa gaio mortuo quibus
advenerem civium illustrium utraque
que in mari proiecta mala infe -
cerunt et pisces necaverunt 8 i 8 g
Inpsecacio / Veneratus tiberius
cor eius illesum inventum est ab
igne ob venenum 8 i q b Tibig de
Ventus pronunciat fortunam belli
seu expedicionis i z f m pfaisce
cuius euce apparuit donec pue
nirent ad ytaliam 2 x b Euedum
Venerem dicit uidi tamen fuisse
eclipsis solis in parone domo 2 tz
a Valus /
Veneris pompeium malum signum et qr
2 ia b Sut ex
Venerabiles persone que sint et
quod ab eis sit oraculum 2 i 6 c
persona autem
Verbum divinum gladius bis acutus
capulo tenus recidens de moribus ob
sequitur 2 2 x g Sed cave
Verborum habundancia designat opis
degestatem l 6 a docebat eum
Verba sine muneribus apud medi
cos et curiales parum valent l x
g Voteri
Verbo subitumo super exponunt deus f
moysem et platonem l l f Aut
moyses /
Verbum dei e omne quod instruit
ad salutem l x c d Constat cum
Verba pretere rebus incognitis despi
cientis e pocius quam dicentis et
de fuiorantibus impitis et garrul
l tz c d e nichil /
Verborum pluralitas in sermonibus de
visione patet ibidem in doctrina de
sine responsionibus reprehensione
q nec illas /
Verbis venoratus polemio lu
purosus statim conversus e 8
q e hic autem
Verbis quibus utendum sit in co
miviis et quibus cavendum 8 x b
usque l Sua phani
Verba ubi loqui ubi adulator ubi
complicacio ubi paciencia n' stomia
execudiam sepe victoriam fet
o ix b facile i6 d si uo
Verecondie comendacio quia pares

omnis honesti consilij nugera innocencie officiorum solempnium tutela custos etc 8 g f Postremo verecundia
caritatis cognacionum pressitas sub trahit 11 a Inter omnia
Veritatem nunc presiguans et enigmata animus contemplatur nunc nude 2 il Contingit de sompniis
Veritas a quoquomque dicatur a nullo polluitur 2 28 x veritas autem etc
Veritati iniuriam facit qui eam a demonibus querit 2 29 a Au non
Veritas cognita salus omnium et singulorum est ignorancia autem contra 3 e Agnicio
Veritati qui transfert auctoritatem eius solus desperator 3 x a ad hec
Veritatem audire melius est quam blandientes hoc autem sidus est eius presidia 3 6 e c Veritas
Veritatis cognicio ardua est et quare et quo assequitur eam Et quod libere predicanda x plo a Ardua
Veritas de malicia qualitercumque armata triumphat et innocencia difficile superatur x p f Et forte
Veritatis amatoribus insidiantur adulatores et omnes potencium inimicias pariunt nec propter hoc veritas silenda 6 30 potencium Ceterum
Veritatis cognicio presertim subtracta est presumpcionis eorum et in varias opiniones sunt divisi 1 t ab Antiquis
Veritas doctrine aliquocienscumque diu acceptanda est et quare refellenda 8 p ab So
lent cetera
Veritatis cognicio septem clavibus sapiencie aperitur 1 17 a p potencium que est
Veritatem audire nolunt eius oppositores persecuntur et innumeratur defendentibus eam 1 20 hi Si quis
Ubi adulator
Vera esse omnia que scribit auctor non promittit 1 p de eis quibus
Vera infinita sunt ut augeri ut minui possunt 2 22 essencia
Vera multa sunt que tamen plurali non
possunt propter defectum numeri 2 2a cd
ef Sed dum
Vermes ubi superbia
Vespasianus quo ante eversionem Ierusalem audivit tenuit et claudus 2 xi a Vespasianus
Vestem preciosam esau quod reliquit qua assiduo utitur venatu abierat 1x l fructificantibus
Vestes beati stephani mortuum suscitavit 2 16 Ego
Vestium voluptas sive splendidis cultus precipue in militibus sunt viciosi 6 19 ab Si no
Vestis non facit mechum sed vita et quod vestium sordes et ornatus penitus mechis vitanda et quare 1 23 f g
Sunt tamen
Vestium ornatus nullus color prandiis usus novitas etc quam in utroque reprehensibile sit 8 tr ibi et et illa Voluptas
Vestimentorum actus modos et figuras quorum pulcre describit quod alius deposuit pellibus et epitogiis alius tepa tunicatior
Vestium modo tullium arguit hortensius quia intuens in speculo toge rugas imponebat et socium accusavit quod rugas toge eius destruxit licet fortuito 8 12 kz
In hodiernum
Vestium nitore delectatus primus demostenes tandem statue assecutus toga contentus dixit se ex se potius placere quam veste 28 d Demostenes
Vestis glam homini non confert sed bonis unde aristippus ex hoc inductus celeberrima per loca vadit et d omnis aristippum decuit color et status
Vestes esau que in eo fragrasse non leguntur in Iacob sit 8 16 c Hic autem
Via voluptuosorum lata dicit

Vitia

indubitanter ad morte p multos
labores et amaritudines 8 2x h'
lata est /
Via beatitudinis ardua arta sed
plena bonis deducit lactea et
et h' est virtus tu scia boni et opa
cione 8 21 ab Est autem ardua
Via ubi latitudo ubi voluptas
ubi finis
Vicia semp exigunt ad occasum
boni autem amor semp asce
dit 1x q firmatus /
Vicia facilius subeunt aiox aucto
ribus ingeruntur 3 x c Porro
Vicij contra naturam detestacio 3 x
fgh Sed quid et lex q ibi Autem
Vicia mixta et fallacie ante aliud
7 x ptotum Sed in talibus u qualcs
Vicia subditorum contra deum et re
publicam aut ecclesiam a principe
omnis contempnendi si ecciam sicut
oculi sunt 6 26 b Nam cum inebr
Vicia sola sumbitte indicant et in
fimam servitutem virtutes aut
libertatem 1 21 assumunt cum vel
Vicia arguere et exprimere libertati se
per licitum sunt precedo ad proxs
1 21 i liberum ergo sunt
Vicia sunt dissimina vite humane
sicut q loca sunt discrim maris
Unde nauigantibus ea tenemur
ad gravitas 8 plo a Solent
Vicia septem principalia quo ex
radice supe oriuntur Et ponit
ea et earum soboles sigillatim
2x b Gregor 8 i bed ab hac radi
Viciorum arborem et ramos eius et
transmissolos ponit ibidem vicia
delusa quod homines diuisis aliis
conformes faciunt cervo pardo
porco leoni etc 8 12 a nulli l ut
autem cetera /
Vicijs romani perdiderunt quod v
tutibus nulla potest invenire
8 ix c Sic /
Vicia multa ex diuiciarum copia
veniunt auar gula preda etc 8 ii d
ut h fugiendo /
Viciorum flumina quatuor oriuntur de
fonte epicureo libidinis qd se suo
diluuio totum subiugunt mundum
et que sunt 8 15 ptotum coquidem
Vicia quatuor subsistentes principa
tus que a quatuor virtutibus etc x
pi bc hec sunt cetera /
Vicijs illis que sunt se quis sate
obnoxium quorum reprehensionem
audire non sustinet 8 27 l p festo
qui cetera /
Viciosorum favor et quietis sine laus
infamiam parit virtuosorum aut laude
et gloriam 8 ix ab Interea /
Vicia ubi potius ubi humilis ubi
vituperacio /
ictoria spata visa e pluribus
in opposito ob fallaciam demonum
2 28 cd dux thebanus epa
Victoriam non pugnas sapiens querit
3 ix f manus /
Victoriam regi confert eparitata
paucitas cum multitudo indocta pz
de romanis 6 2 ab Scia eum
Victoria anglorum contra britones in
solentes propter militum pericia aut
6 6 b aug /
Victorem sepe facit desperacio vite
victores qs sequendo putat etc 6 ix
b Sed et ubi
Vinci quidam non possunt nisi d
patria eorum de romanis et an
geris dt 6 12 c lucius
Victoria ubi miles ubi princeps
ubi rex cetera /
itum que in quibus partibus ytali
lie optima gignantur ferrum sz et
vinum oleum pisces etc 8 1 e testa
Videt nos deus et angeli et sancti
cives et conspiciunt actus nostros 3
9 d hy sunt /
Visio quid sit et modi eius 2 16
d Cum vero lux Ceterum

Visus e fenestra p quam ingreditur ad quis delectatur videre que no dz et que sunt illa 8 6 a Sequitur mors
Visum dionisius pdidit pter gulositate 8 6 i Refert Visus vbi oculus
Vindicta dei in peccatores uidi tpe obsidionis ierusalam qm tribulis 2 l usq ad 9 cam vetus cetera
Vindicta dei in peccatores ubi tirapnus ut mors/
vinum inmodate sumptum creat sepe detractionem 1 A 8 puerus et faciliter inuitat in furore e Viuod geni
Vinum sepe incitat bellum et sanguinis fusionem 8 8 a Si aut x u Eo forte
Vinum romanis feminis psitum sunt ne in aliquod dedecus plabeuntur 8 8 f Refert ual
Vini usum quia comedauerunt nimis plo et homerus vinositate arguti sunt Et hoc est
Vino luteniaq uti no inutile est et ad instaurandum animos et pudore vicia celata tunc detecta qmq corriguntur xc Et hoc e
Vini congressus commicanis ce videtur et voluptatis ... sortem unde xc lu poterit cetera
Vino impellente loth incestum comisit ... Viuud ergo tute congredi potit 8 x ut tu
Vinum vbi ebrietas vbi potator/
virgilius musteum fecit in neapoli: mustas omnes pestilentem de ...
Virgilius martellus comedans ... mori non sunt 8 ix b virgilius
Virgilius vbi eneydos ubi etas ubi vita humana il poete
Virgo corrupta quod no possit reparari et quod sit 2 3 o Cuenero
Virginis partum quod statue artifex ... 2 16 d c 4 ud vbi ymago
Virtus no e cui voluptas ... 1 x 1 Opus
Virtus gloriam bonorum appetit sed et si fieri possit sed dedignatur ad eam psordes accedere 3 l b Et eundem 3
Virtus e quidam solaris radius in

Virtus:

virtuosis quos clipeos campos vocat 3 9 a Vertus sequitur
Virtus sine diuina gra vera virtus no est et de psumpcione phorum 3 9 ab absit cum cetera 4
Virtus vbi medium no teneat virtus no e sed vicium de iusticia et clemencia x 9 a Sequitur nec dedicet 8 ptolomy optineat
Virtutes 4 cardinales eliminant quatuor vicia que principatum sibi uendicant Et due quatuor flumina p adipi x vij Et hij sunt qui
Virtus in arduo laudatur no in tepida verborum 1 6 e docebant 7
Virtutum scilicet dei clemencia ... amor vis patrie temperancie paupertas ... contentus expa 1 A usq in Sibi prius
Virtute sola et sapiencia homo co laudabilis e omnia alia pua no sunt sicut equus ... laudabilis est 6 28 d ... 7 2 22 a vij 8 2 ab ... 6
Virtus captiuari no pt ... licet 1
Virtus diuinitu via sapiencie sine ... et animi ad beatitudine et ... tum iul melius in hac vita 1 8 ab Veruntamen
Virtus summum bonum e in via beatitudo in patria 1 8 a Et b
Virtutis incitamenta pauca attendunt voluptates aute multi mirantur et laudant A y c si multes d singulis
Virtutum ostentacio est magne confusionis et mortis stipendium acceptum qm sonum exemplum de ezechia qui babilonis thezauros ondit 1 22 p totum cetera
Virtutibus cui quis mag habundat ma ... gloriam tunc maxime caueat a liter ... in confusione ... Elegantem
Virtutibus mag quam armis Romani imperium creuit et ... virtutibus ... 8

-8.7-

vicia habundat 8 c longe
Virtus maxime pbatur in voluptatibus et in conflictu contra de vini usu et continencijs 8 x con. Necesse illud nunquam conti nentem/
Virtutes sole libertatem veram inducunt et sola vicia seruitute 8 tz bc sicut cum va 16 dicit hec quoque liberat/
Virtuti insistendum aut de gloria despiciendum 8 tz n sum summa/
Virtutes veri gloriam contempnit magna virtus est et talis laudem querit dei a quo habet 18 quod lz ix c et ideo virtutes/
Virtus est que homini decorem confert gloriam et laudem non aut quodamque exterior 8 ix d. demostenes h sorgias te postremo/
Virtus vinus egregie titulo nisi gloriosus clarescat quem quocumque splendidissimo lenocinio vanitatis 8 13 d profecto
Virtus gloriam parit et laudem vicia autem ignominiam et confusionem 8 ii a sicut aut gloria/
Virtute sine honesto laudabile quicquid laudabile est diuicie sine valitudo corporis sine nobilitas et virtus et diuicie exigat instrumenti vel sicut se sibi sufficiens l 8 Eo hijs
Virtutis cognicio et operacio sola ad beatitudinem ducit licet ardua via et arta plana tamen bonis 8 27 ab est aut ardua Virtus operata ramus est arbore sciencie que ducit ad vitam 8 27 bc dese Ecclo n ar/
Virtutes pithagore et eius doctrina et predicacio ad virtutes contra et auctoritas eius et mores et mors etc. 1 x ptm ipsum/ Virtutes ulixes 1 2 9 8 auctoritatem 6 28 c
Virtuosi viri sunt quasi sidera illustrancia tempora sua et nominat multos l. c Porro predicti/
Virtuosi viri ex alto prospiciunt et despiciunt vanitates humanas 3 9 d hij sunt/ Virtus ubi gloria et honestum ubi vicia ubi vincere/

Vita omnis creatura deus est 3 ic 7 implet cetera
Vita anime deus est sicut vita corporis sicut vita corporis anima et implet eam deus 3 i abc Cavo siquidem
Vita hominis similis vel comedie similis est 3 8 a Et quis vel tragedie b in co q
Vitam separi posse contra in ultimis periculis mortis ondit exemplis et vombus et morte sibi non est nulla tenus infendo 7 ia ecclesia vndtamen
Vitam presentem et futuram exponere perdunt 1 21 p fame 22 adifficilis
Vita humana procellosa vicijs tamquam mare et periculosa b 8 plo apolet
Vita humana fletibus luctibus et cladibus plena 8 ix f vide ad expmitas/
Vita innocencia suauis et grata est in cis expo georgie 8 ix h gorgias
Vita preter voluptuosis non preualet 8 protoria nisi dissilet/
Vite humane ortum et progressum virgilius in sex libris Eneydos et hominis etates describens prudenter 8 29 e fg si vbis cetera/
Vita voluptuosa ubi voluptas vita beata ubi beatitudo vita ubi miseria ubi via/
uiuendum est innocenter tam inter amicos quam inter inimicos et propter obloquentes 3 tz l Vezuptamen
Viuere omnes optime volunt et tamen non colunt sine quo non bene viuitur 6 28 bede cui ecce
Viuendi bene artem nescire nerve conditia est quod non pt de aliorum arcium ignoranciam dici quia hec natura ille non l b czuod ad facile/
Viuunt gulosi ut comedat et bibat 8 8 socrates/
icte ductile faciens faber quod accesare orisus est l i capud/

Vitula aris assistens agme empta e ante cenaculum ierusalem 27 ph ca dem /
Vituperacio ubi auctoritas u divitu in hominibus sumptuosis vestibus et et pompa 8 b g Nam utique
Voluntas divine et consilii signa certissima sunt precepta eius et prohibito 22 a d sincero /
Voluntas divina cui corpora et celestia motus subiciuntur et futurorum mutacio sciri non pt 2 27 b c d sed certo
Voluntatem suam divine voluntati ppone demum irritare e Et econtra divina sue ppone placere vo prohibita obsservienti et melius et quo 1 23 c Nec e q /
Voluntas nullius imple in hac vita 3 8 c Nemo /
Voluntas ubi appetitus ubi desiderium
oluptatibus occupat sive vanitatibus gravnes viros inquid e b b. Omnis /
Voluptas viciat virtutes 18 i Nec aliqua /
Voluptates coquirit undique modo divini desidiosi de visionibus 18 b at nostra etatis volapsu
Voluptatibus in pace victores volue rantur sicut gladius corpa i plio 13 f Iuncta /
Voluptates despexerunt multi illustres viri contenti paucis et vilibus sicut patet in exemplis 1 f Iulius ibi quid de continencia
Voluptates omnes finis e pna exa de didone et demesene 6 22 Verum tamen 23 ptotum /
Voluptate sua trahi ad unuquodque 1 2 b Nam et causis ciuinis
Voluptas summum bonum ee non pt ut epicuri dicunt Et q ad cas ml tis laboribus pue 1 11 ptotum multa
Voluptates platis imppcrat et delicias et q labores fugientes epi studiosos deridet 1 19 Cum ergo
Voluptates rememorate atque ad pbita attendit tollunt q animi libertate et de deo recordacionem 8 6 c quo modo has portas
Voluptatum inicia oblivioni mandanda exitus ante recordandi sed qua pune pleni 2c Satum e
Voluptatibus ne carperent quidam phi sibi oculos effoderunt admirando zelo boni et honesti 8 6 c Democritum Mirabilem et
Voluptates qui novum genus adinveniset premium ei edicto publico promissum erat a xerse 8 6 a Xerxes
Voluptas gulosorum pulare deterrimo plus 2c Marta 8 d de porro /
Voluptatem gustus et tactus hominibus quem dicit esse cum bestiis et gulosos et luxuriosos quo int bestias computari i f porro 7 12 Licet dic
Voluptates amorum virtute probat sedm platonem ut fugiende 2c 8 plus Et hoc est cetera /
Voluptatem congressus et si forcior videatur non tamen tutus quia iuro est congrediens qui non cadit i u ut tamen ceteris /
Voluptatem non ee pfecta sive explecione libidinis quidam turpiter diffiniunt et q epicuro fle imputatur 8 pi a unde hebetati /
Voluptates veneris et gule alta poni quas homines culpat et de concia gcompuabit i p Si ergo tale
Voluptatis fonte quatuor flumia oriuntur in vicia confacientes diluvium totum fe obruunt et que sint 8 16 p totum Eo quod /
Voluptatis sine mitum epicurus asse qui non posse 2c 8 2 e cum dimittis
Voluptas ubi corpus /
ox musicalis spui curo similia ee videtur h e q multa delectantur in eo 16 c Cum demque
Voris consuande gradus pomis et cibus nociuis asumit et clisteriis usus 2c 1 11 Sed longe /
Voris equorum ora mortis sunt consuli lecta regi psarum pfa ca tellus 1 13 h petilius /

Voces an[illegible] audicerunt nocte sacerdotes in templo dicentes migremus ab hiis sedibus ante excidium urbis 2 c[illegible] festo pentethe.

Vox ab oriente vox ab occidente et clamabit quidam a multis diebus qui amens ut tempesti potat l 8 add[illegible]
ocat nos deus ad lignum vite amotu gladio versatili et ducatum pmittit in priam 8 2 f clamat

Utilitati iusticia pferendam consilio allegato consilio adcanit ad usum themisto[illegible] dis consilium utiliter sed non iuste publice consulenti 8 c [illegible] ergo utile et honestum convertuntur x x b ita tamen.

Utitur saepius omnibus ad utilitatem plo a omnia.

Usus arte quatuor robat et fine co [illegible] stilis c 6 19 c d [illegible]

Usus rerum laudabilis vel vituperabilis c [illegible] aut diffusum [illegible] 8 l h versus.
ultimoli sunt qui in [illegible] vel limo ymagines faciunt ad magicam 1 t c ultimoli.
ulturus hostis iusticiam impetravit 1 t c ultimoli.

Uxor sapienti ducenda non c [illegible] quia studium impeditur [illegible] uxoris querelas et solicitudine et impudicitiam [illegible] de l° theophrasti 8 x 1 de [illegible] stultus

Uxor sola audiunt qui cognoscit omnia alia quoque pnia [illegible] bantur c ibi c adde

Uxor pudica suavi non debet impudica non potest pulchra facile adamatur feda facile concupiscit [illegible] l f vy

Uxorem duce ob dispensationem do[illegible] 2 8 t f c [illegible] dispensare

Uxorem ducere ob filiorum causam non expedit sed magis stultum c l 8 porro librorum causa.

Uxorem ducens secundam ad [illegible] probaverit in [illegible] ven[illegible] sat adversa 8 t h [illegible] cetera

Uxor philippi regis de [illegible] cum expavit consuluit qua [illegible] 1 11 t philippum.

Uxori et [illegible] opera dando vel posse ti[illegible] tero repudiavit [illegible] l 1 [illegible]

Uxor gorgie [illegible] pulchritudini [illegible] l t gorgianus

Uxorem litigiosam socrates tenebat in domo 1 x h Socrates.

Uxoris vicia aut tolenda aut fu[illegible]da 6 26 ab.

Uxores plures aliis licitum fuit [illegible] sed numquam regibus licitum fuit [illegible] de [illegible] ibi [illegible] 1 a adiceat lex

Uxoris pompeius quia non attendit cesar iulius mortuus c 2 11 c p[illegible]

Uxorem suam vide ab alio subiti 3 13 c sed licet.

Uxor ubi coniugium ubi [illegible] ubi maritus.
[illegible] sunt primus auctor [illegible] [illegible] virtutes concedat 1 2 6 au[illegible]ctorem.

Ulixes quid [illegible] solo cogni[illegible]tus [illegible] h ad mirum do cetera.

Ulixes sapientia et prudentia sua pericula multa evasit 6 1 6 28 [illegible] 3 x 1 [illegible] ulixes.

Ulixes per multa pericula et labores pervenit ad [illegible] vel [illegible] 1 a q f [illegible] per tela.
[illegible] que et [illegible] et [illegible] p[illegible] [illegible] consules et iudices [illegible] [illegible] l ll c debent [illegible]
encrates [illegible] [illegible]
[illegible] pulcherrimum [illegible] pubi[illegible]to convertit 8 9 c [illegible] autem
[illegible] [illegible] milites
ut [illegible] quia disciplinati [illegible] 6 x a perses.

Perses primum posuit edicta pu[illegible] ci qui [illegible] 8 6 9 perses.
[illegible] super omnia oraculo

singulari monstratio c 27 f psost
xpo mortem qui subito deus re-
dicavit in die pasce 2 8 b fricg
xpo flevit sup civitatem quod visi-
tatus 2 8 b h' nota
xpo testimonium quod phibz Josephus
et ppter eius morte 2 p a Et quod
xpo morte gtos libasse eius geti-
lium paul gentibus pdicabat
3 e hys quidam
xpo nativitate ex virgine quo
sub statue romanorum … 2
16 d c 7 non il ymago
xpus salus totius potuit liberare et
solus oz domus … 3 e porro
xpus numquam … ypocritis … po
tuit parem … publica-
norum et … familiaris 1
21 p fac
xpo nato papa maxima sub augu
sto … Et … 8 18 d … quod
xpo … duo soli pauperes agro
tempore … 8 19 c ad huc
dolorum … statuit Juli
anus … et templa et …
… fidei …
… 8 21 … Julianus
Ydolum ubi demones ubi …
ymagine vidit …
rempublicam …
c 2 16 e porro
ymaginem mulieris pulcerrima quem …
… romani …
…
ymago fantastica tanto fidelior quanto
expressior 2 19 c Si vero
ymaginem posse formari sub constella
tionibus quesitum vite recipiet et
… astrologi 2 20
g ad tantam
ymaginari que sunt … magice 1
3 d ymaginarie ceterum
ypocrisis ambrosium simulavit se
nolle quod maxime intendunt et

sub dolo accusatores eorum 1 18 p
totum sed ecce
ypocrite oderunt lucem ne cognoscantur
ne autem iusti 3 e h fy eum
ypocrite audaces simulantes humilitatem
et virtute …
…
ypocritas deus spernit 1 22 d Justus
ypocrite quadam ambitionem falsa
religione occultare nituntur 1 21
p totum licet autem
ypocritarum vita in apto ardua et
quo aliorum … indicat et ar-
guit et de filiis eorum …
ypocritarum fictiones et fallacie et ge
sture … ubi ab licet de sicut
ergo angelus
ypocrite quidam sub specie religionis
… et alia multa eorum mala
1 21 … hy sunt
ypocrite voce … simulant …
… et eorum detestatio 1 21 … o p
nam ypocritas 22 d
ypocritarum finis malum a 21 d nam
ypocritas ceterum 22 p totum 22 h at
ut 2x a Ecce
ypocrite instabiliores sunt omnibus
gentibus … et futura bona
perdentes … quibus numquam xpus …
patuit pace 1 21 p Sane
ypocritarum miserrima vita que tor
quetur … et … flage
llabuntur perdunt …
1 22 d …
ypocritarum opera famulantur babilonis
… principi sathane …
eorum est in mortem exemplum
de Ezechia ostendente thezauros
babilonijs 1 22 p totum
ypocrite quidam rebus …
… pauperes pecunia divites …
bus … 1 23 g vero absque
ypocritarum gaudium ad instar puncti et
laus …
1 23 h dc ut 2x a Ecce …
ypocrite multi sustinent famem …
… ut impleant opera …
… possent xpm 1 2x a Ecce

ypocrisis

Ypocritarum opa carnis mala mor
tem inducunt 1 2 x per totum /.
Ypocrite alios arguunt detrahunt etc
1 21 b Et pp[l]ium c hyst /. Ypocrite
ubi ambitiosi Donatus exemplo non
est immiscendum sed occupacionibus
medi 1 1 prolo b Noli ergo histrio
nes et mimi 1 8 ptotum cum nos su
nuptus magnum in eis a Et q etc /.
Hystrionum spes et turpitudo quorun-
dam 1 b c Admissa
Hystrionibus quo sacra p[ro]cluditur et
de fautoribus et fouentibus eorum
b c Sacre /.
Hystriones faune et mimos et huiusmodi
obscenas artes qui faciunt 8 2 eadem
Hystriones et mimos introduxit ocu
lorum voluptas 8 12 c Oculorum /.
Hystrionibus admisceri et saltare et huiusmodi
faciebant quidam nobiles filios suos
qui uidens affricanus ingemuit et
auctor iste sicut uides miseratus est cum
non credere posset puer sit esse ibidem
Hystriones et saltatores doctum et com-
ma sapientum et illustrium admitte-
bantur ergo 8 12 fg Raz et socraticum
Hystrionum rosty et ezopi familiaris
fuit cicero l g Ceterum
Hystronia circumstanciis debitis observa
tis excusabilis est l n 7m simua
Hystrionibus donans peccatum grande co-
mittit persequitur 1 qui persequi debent
8 12 in p[er]fecto ~~debet~~ 8 qui aliquando
Hystrionum et huiusmodi hominum captare fa
uorem et laudem infamie magis
est exemplum de Aucto 8 ix ab Interre
alentus iusticia ad pedes populi
omnia tpauus vitam qui saluat puer
sibi eruto oculo deinde filio qui contra
legem a se lata utroque ob adulato
rium puaui debebat 8 ix f Zale-
cus in quo se prius patrem iustum iu
dicem demonstrat uetera et sic est finis
Explicit tabula policratis philozophi
magni Amen dicamus /.

Si mihi credideris linguam cohibebis et
aule limina non intret pes tuus.
esto domi. Aspectus hominum tantum
vitare memento Et tibi quisquis erit
crede libelle notas. Omnia sunt suspe
cta tibi quia publicus hostis.
Et maiestatis diceris esse reus.
Ignis edax gladius que ferox tibi forte paratur
Aut te polluta subruat sub hostis aqua
Aut tamen erigeris: faciem velabit amictus
Deformet que cutem pulvis et aura tuam
Dextra feret virgam, premat et sua mantica dorsum
Trita tegant frontem pillea. pero pedem
Sit gradus et cultus. habitus. peregrinus eunti.
Non nisi barbariem barbara lingua sonat
De peregrinorum dices te gente creatum
Nam licet his. lingua liberiore loqui.
Hospitem que fidum queres super omnia. quo sis
Tutus ab insidiis quas tibi quisque parat.
Stultos. prudentes nimium. pravos que caveto
Et quos insignes garrula lingua facit
Si quis amat verum tibi sit gratissimus hospes
Et quem delectat gloria vana cave
Iure patronatus illud tale quelibet esse
Et sciat et possit. tutor ubique tuus
Ergo queratur lux cleri. gloria gentis
Anglorum regis dextera. forma boni
Quesitus regni tibi cancellarius Angli
Primus sollicita mente petendus erit.
Hic est qui regni leges cancellat iniquas
Et mandata pii principis equa facit
Si quid obest populo vel moribus est inimicum
Quicquid id est per eum desinit esse nocens
Publica privatis qui prefert commoda semper
Quodque dat in plagis ducit inesse suo
Quod dat habet. quod habet dignis donat vice versa
Spargit sed sparsas multiplicat opes
Utque virum mirandum vix anni sic gratia sorte
Undique mirandum gentibus esse facit
Tardus ad hunc sanus: si certet acumine mentis
Indoctus que plato. varro que stultus erit
Tullius si certet verbis: vincetur ab ipso
Victus si certet: Quintilianus erit
Huius nosse domum non est res ardua nimis
Non duce quesito: semita trita patet

Johannes policr. cancellarius Anglie regis

Officium cancellarii et leges cancellare iniquas

Nota domus tuta . vicio non cognita soli
Lucet ab hac . lucem dives egenus habent
Illa patet miseris . pz et domus illa beata
Hic patre letatur advena quisque suo
Cum reservata semel fuerit t[?] ianua tres
Ad thalamum dum progrediere tui
Expecta dum turba fluat : que fuit in aula
Confessa q3 sint dum membra foveda thoro
Accedes . multum mutabis matica nugas
Excutiat . pegre tunc pegrus erat
Non tu ostendas oculos qd principes orat
A quo tota tibi vita . salus q3 datur
Si facies illi tua displicet . unde placebis
Eius in arbitrio nos q3 favor q3 manent
Quod prohibet fieri scelus est q3 precipit equum
Iura p placito . stant q3 cadunt q3 suo
Hunc quia sola placet . sola virtute placebis
Que tibi si desit : cetera cuncta nocet
Iura colit . pacem statuit fundat q3 fidem
Et tumidos hostes victe manu q3 domat
Sed seu iura notet . seu fulminet ensis in hostes
Non nisi stans gerit . non nisi stans probat
Confer ei quoscumque potentes . quoscumque duces
Plebs erit hoc nisi maxima turba ducum
Si reges videas quid ad hunc . ei rustica turba
Et hunc si dici rustica turba queunt
Particulam q3 tui premonstras . corpore
Que maneat totum q3 . vel quis honor
Si placet hec : totus potis fortasse patere
Os si displiceat : cetera claude toga
Verba salutatis sint prima sub ore faceti
Te dabis obsequiis hospicium q3 petes
Non eius hospes eris potus q3 cibo q3 vendis
Sufficiet vestis non pressa tibi
Non honoris equus . faleras nec postis equum
Nec te famulorum copia magna premit
Sufficiet vel sola domus visus q3 patroni
Eius et alloquio . consilio q3 frui // tunc
Curia quid possit . quid spectet plebs ubi reges
Vires una domus sola docere potest // visum cassibus ille
Si denudatam faciem monstravit . aut non perstringat //
Quid sapiens stulto differt . qd pauper dives
Quid misero felix . si sapiens cave videns
Si fuerit letus . oculos dives q3 libet
Exponet nugis . forsitan ille tuis

Sic igitur nugas spreves ne tedia gignant
Que rebus letis sunt inimica nimis
Si iubet ut nugas agites: nugare decenter
Nam sibi per nugas seria credet agi
Utilibus nugas sic aptes seria ludis
Ut tibi sit conuiuium. nulla timenda manus
Si iubet ut taceas: statua taciturnior esto
Nec redimas signis verba negata tibi
Cum satiatus erit vel cum maiora vocabit
Cura conductus detur sint inde tibi
Intus atque redi ne quorum turpe nugas
Ausus es. infligant tela. nocte que paret
Unum discedens secreta perfer in aure
Cetera agant alii: tu memor esto tui
Cuncta caro fenum. flos feni gloria carnis
Hec nichil est nichilo quid minus esse potest
Munera fortune mercata puta vitiorum
Semina sunt. scelerum pabula. mortis iter
Sunt laquei. sunt insidie. sunt toxica mortis
Cuius non effugient quos dea ceca tulit
~~Quod fortuna dedit et que dabit est eadem~~
~~Auferet hoc totum cum volet illa tibi~~
Ceca pennatis nequeunt prensa voce
Tu quecumque vides ceca mente habe
Ceca sunt quecumque vides. honorque ligatum
Ad miseram mortem per mala queque trahunt
Et forsitan vni tibi datur hec audacia grat
Dives. nil metuens omnia tutus agit
Omnia tutus agit quem nec spes ulterior augt
Cui mala nulla placent omnia tutus agit
Hispania rediens aut Vasconibus utere lingua
Et tu in verbo plus gravitatis habe
Munde sit lingua. sint vestes munde gestus
Salva sit ut morum regula salva fides
Pendeat ex humeris crux cuca sit coma tect
Hispida tesaries. barba recisa parum
Sit que communis vultus sint frons oculique pudici
Insontesque manus. pauperis amicus erit
Cum tibi conductus fuerit: securior ibis
Et via sit pedibus qualiter apta tuis
At si defuerit longas protende dietas
Cotineat que pedes publica strata tuos
Nusquam diutas. ne quis te ledat eutez
Nugarum que luat garrula lingua notas
Omnia si nescias loca sunt plenissima nugis
Nugarum tota cohors est inimica tibi

Ecclesia iugiter regnat et principis aula
In claustro regnat pontificisque domo
In iugis clerus in iugis militis usus
In iugis iuvenes totaque turba senum
Rusticus in iugis in iugis sexus uterque
Servus et ingenuus dives egenus in hiis
¶ Accelera gressus: tanto diplomate perges
Ad mare quo mores littora nostra petit
Hospicium tandem sera tibi nocte subibis
Ut valeas esto sobrius esto gravis quamque
Bene penetranda tibi plarga bibasque lo-
Et tu in more gesseris: hostis eris
Emergunt lites modice quas magna sequuntur
Iurgia nolentibus facta nocere que serunt
Sed quia virtutem gens diligit et veneratur
Si huc accedaris inde tutus eris honore
Non modo tutus eris sed summo dignus honore
Cumque hec fieri: cuncta licenter age
¶ Cantia te felix genuit te Cantia fovit
Illustris regum pontificumque parens
Sic tibi debetur sedes finisque laborum
Illa tibi requiem parat illa domum
Anglorum sedem primam pete sive Britonum
Si Britonum mavis dicere nemo vetat
Indigenum litigem si tempus agit breve loquar
Digna quidem non sunt tempora longa brevi
¶ Cum de re constet non sit de nomine pugna
Nec foveat litem lana caprina diu
Utrumque vis dicas dum sit caput illa Britannis
Una tibi presignat Anglicus arte nitens
Angelus iste quis est a que domus ista refectes
Namque novos rerum forma movere solet
Hec est illa domus que Christum prima recepit
A qua suscepit insula tota fidem
Insula tota fidem cepit fideique parentem
Predicat extollit audit honorat amat
¶ Consilii magni si nosti forte datorem
Non erit ignotus Anglus iste tibi
Anglus e specula totum conspicit orbem
Et corpus pennis subvehit atque tegit
Sic videt e specula sic protegit omnia pennis
Ut ius non habeat hostis in orbe suo
Sic tempestates pronunciat atque serenum
Ventorum rabiem temperat atque maris
Ne quid obesse queat non dormit nocteque dieque

Stat quia subiectos undique stare facit
C Accedens primus xpi preparabis ad aula
Ut veniam culpis impetrare tuis
Illic sancti solentur nota labor
Per lacrimas gemitus per pia thura dabis
Excipiet stetim reducem te tota chorea
Et laudes pro te sospite leta canet
Corpus habes quod eis placeat largire libellos
Ut sint utile cui quod dabis
Si potes o domini studeas donare salute
Accipiat quod voto te veniente eorum
Per narrare tui tandem discrimina fati
Exacte quod me prospera cuncta licet // sub agro
C Unde sit ovis sub vulpe latens vulpes ue //
Pelle leonina dic quid asellus agat
Unde leo dum sunt quod agit dum regit asellus
Turtur in spe passer acta canes
Unde faciat pardi timidi lepores quod ferores
Et spes tonsi que sit cauda lupi repes
Unde testudo pavet quod scarabeus hominis
Cur quod leoni ventus grandis ab imbre cadit
C ~~Quod quod nemo potest cunctis virtute placere~~
~~Sufficiat paucis te placuisse bonis~~
Spernatur si forte tue sub iudice iuge
Non sit iniqua manus aut tua lingua parens
Libera donetur cunctis suffragia tecum
Iste bonum dicat dicat et ille malum
Si locus est liber cur non sit libera lingua
Nemo satis frenis que levis aura movet
C Unde facient enses si te levis aura terret
Verba quidem non sunt verbera verba times
Linguarum strepitus solidum non terreat aures
Aures inepta nimis quas sonus urit iners
Exterret alii linguas tibi pateat auris
Lingua quidem praeest non tamen aure magis
Illius in lingua mens est tibi sit cor in aure
Os patulum sit eis auris apta tibi
Obice virtutis confringit impetus oris
Et lingue stimulo mens male sana perit
C ~~Nemo non verus falso letatur honore~~
Conscia mens culpe quos maledicta movet
Constans adamante tibi sit durior ignea prosta
Sit cunctis a labiis notet ora rubor // ce
Plena pudore tamen qualem decet illius //
Cum timeat vicis sordidus ce nota

Alterius lingue dic quis moderatur habenas
Vix est qui ipse possit habere modum
Lubrica sepe cadit quam versatur in verbo ·i· humido
Sepe cadens labem contrahit atque notam
¶ Qui multiloquus et grandia verba ferentes
Esto tardiloquus esto quam pauca loquens
Duo linguas acuunt alii tibi talleat animus
Et sic dulcisono conjuge surda magis
Nec tibi valeat temeraria lingua loqui
Pectoris ut possit rumpere claustra tui
Si paciens fueris nunquam tibi verba nocebunt
Turbator quam tue nemo quietus erit
Exerciet patrem qui dat pacia nullis
Sic licet exernius tolerit arma tibi
Utantur linguis · tu vibus vote mentis
Si sapiens a linguis gloria magna venit
¶ Nam que sit doctrina viri pacia mostrat
Hyberli quam manu bella nefanda premit
Crimus fert armata quam sola triumphat inermis
Armatas quam manud vince sola solet
Vir paciens forti melior minor esse triumphus
Urbis quam mentis dicitur esse quam minor
¶ Spine malos · veniat bonos ignoscere volenti
Ledere · nulla bonus ulto grata magis
Nulla viris fortes vindicta magis decet ista
Principibus semper debet adesse viris
In quorum manibus lex si viget ignea punit
Duo miseret · fidos cupit esse facit
Provocat ad facinus · duo sevit inique potestas
Et sibi subiectos non sinit esse pios
Nemo fretus illud ledit que credit amicum
Regula fida minus · ipse amicus amet
¶ Hec hominum disiuncta solet coniunge corda
Ista potest homines conciliare deo · nocebit
Hac duce turpe viam quam dicunt fremere
Et poteris tractas tuti inire manus quas
Illa tamen metuenda manus quam tractat in-
sordes qua maculat era colore suo
Non quam polluitur et polluit est fugienda
Quamquam nunquam toxica seva gerit
Toxica perpetuam paritura famemque sitimque
Et miseram iterum mortis et omne genus
Nulla libris erit apta manus fuligine tincta
Nec munata quit corda vacare libris
Non est eiusdem nummos quam libros quam probare

Psequit' q libros grex epicurus tunc
¶ Ignis avaricie cu fervid carmus advrit
Surg' et clini costruit usq focu
Quia cu possit mang oipotet avar
Qui egestate no satiar potest
No satiar pt mang oipotet avaru
Dic michi quis potit q neqt illa man
Nove sat miser e que uec deg ipe beat
Sufficit ultius quis miser ee pt
Rumpe cu libtol nequeut simul ee
Ambos crede in no capit vna dom
¶ Ergo caue miseros nec ab hys in tstia spes
Naz nisi cultor qs nisi stult erit
Est antiqua nimis e sentecia vera
Crua docue pres: cum atz cato
Tam q hz qz quo caret omi desit avar
Carpet incubat: res aliena tij
¶ Semp habudabit qui rebq nouit vti
Et nes vtendi nescia: semp eget
Pauca pt dives et plurima paup habe
Nescit egestatem dives egeng opes
Nullus amic ei q nulla cupit ut amic
Est sibi cui nimiu res aliena placz
Si cupidus fuerit host cauea ut host
Si sit amicg eo cautior ee stude
Iuvat crede ming no iuvat crede noli
Iuvet no iuvet hostis ab hoste caue stes
¶ Et fugias quos livor edax sclerat ho-
si facit: ut vtus flecte nulla queat
Muneribus fortasse tuus placabis avaru
Lede quo cesset invidus: esto miser
Alterius misera gaudet mes invida forte
Cuncta q vicini comoda: dampna putat
Et nisi festinus fugees: te plua monez
Vix pateris dici pauca ul ista tene etc

Explicit entheticus Johannis

In nomine domini amen

Iocundissimus tum in multis tum in eo maxime est litterarum fructus quod omni interstitio loci et temporis exclusa molestia amicorum sibi inuicem presenciam exhibet et res scitu dignas situ aboleri non patitur. Nam et artes perierant euanuerant iura fides et totius religionis officia quaeque corruerant ipsaque rectitudo deferierat eloquii nisi in remedium infirmitatis humane litterarum usum mortalibus diuina miseracio procurasset. Exempla maiorum que sunt incitamenta et fomenta uirtutis nullum omnino erigerent aut seruarent nisi pia sollicitudo scriptorum et triumphatrix inertie diligencia eadem ad posteros transmisisset. Siquidem uita breuis sensus hebes negligentie torpor inutilis occupatio nos paucula scire permittunt et eadem iugiter excutit et auellit ab animo fraudatrix sciencie et memorie semper inimica et infida nouerca obliuio. Quis enim Alexandros sciret aut Cesares quis Stoicos aut Peripateticos miraretur nisi eos insignirent monumenta scriptorum. Quis apostolorum et prophetarum amplexanda imitaretur uestigia nisi eos posteritati diuine littere consecrassent. Arcus triumphales tunc proficiunt illustribus uiris ad gloriam cum ex quibus causis et quorum sint impressa docet inscriptio. Liberatorem patrie fundatorem quietis tunc demum inspector agnoscit cum titulus triumphatorem quem nostra Britannia genuit indicat Constantinum. ~~Nullus enim unquam constanter claruit nisi ex suo uel alieno scripto.~~ Eadem est asini et cuiusuis imperatoris post modicum tempus gloria nisi quatenus memoria alterutrius scriptorum beneficio prorogatur. Quot et quantos arbitraris fuisse reges de quibus nusquam sermo est

aut cogitatio. Nihil ergo ~~consilio~~ consultius est captatoribus glorie quam litteratorum et scribentium maxime graciam promereri. Inutiliter enim ab eis geruntur egregia perpetuis tenebris obducenda nisi litterarum luce clarescant. Quicquid fauoris et preconii aliunde contrahitur perinde est ac si echo quam audis in fabulis ac si plausus accipiat teatrales desinit cum cepit. Ad hoc in dolore solacium recreatio in labore in paupertate iocunditas in diuitiis et deliciis modestia ... fidelissime alitur. Nam a uiciis redimitur animus et suaui et mira quadam iocunditate refocillatur etiam in aduersis cum ad legendum uel scribendum utilia mentis intendit acumen. Nullam in rebus humanis iocundiorem aut utiliorem occupationem inuenies nisi forte diuinitus compuncta deuocio orando deum instat colloquiis aut corde per caritatem dilatato deum mente concipiat et magnalia eius apud se quasi quadam meditationis manu pertractet. Experto crede quia omnia mundi dulcia huic collata exercicio amarescunt eo quidem magis quo tunc sensus integrior et racio incorrupta iudiciis preside. Scio quidem mirari quare aliquem ... stale que mihi sola nocuit ascensum prout quidoque manifesti non ascendo quae maioribus me non ... cum tibi ... responsurus sum illos qui interrogant ab amicis quare non in forensibus negotiis assidue. Respondit quo locus hic callet ego nescio quo ego calleo locus hic nescit. Ego enim contempno que illi auidi ambiunt et que ego ambio illi contempnunt. Quaere magis quare non pando et rumpo funem. Si alis non potest quia me in talibus

Nota

Nota

Ecysortes

nugis tamdiu tenuit et tenet adhuc tante obnoxium servituti. Iam enim fere annis duodecim nugatum esse tedet et penitet me longe aliter institutum. et quasi sacrationis philosophice lactatum uberibus ablactatumque decuerat ad philosophantium transisse cetum quam ad collegia nugatorum. Et te quidem in eadem condicione versari sentio. nisi quia rectior et prudentior sis facis quod expedit. stas semper immotus in solide virtutis fundamento nec agitaris arundinea levitate nec deliciarum sectaris mollia. sed ipsi que mundo imperat imperas

¶ vanitati. Unde cum tibi dives provincie congestis mutatis laudum preconiis quasi aurum erigat triumphalem. ego vir plebeius stridenti fistula in tuba eloquii libere humi ad honorem tuum velut lapillum in acervo preconiorum tuorum conicio: sciens quia sicut non habet unde placeat ex venustate sic ex devotione scribentis non poterit displicere.

¶ Nugas pro parte continet curiales et hiis magis insistit quibus urgetur magis. Pro parte autem vel saltem vestigiis philosophorum quid in singulis fugiendum sit aut sequendum relinquens arbitrio sapientis. Et quia ne ledant aliquem eum oportuit conveniri in quo nil nugatorum possit argui: te maiorum nostre etatis elegantissimum. decrevi coercere et que videntur in mei silentio nemine. et que videntur in mei silentibus arguenda describo. Sic enim ineptias suas lector vel auditor agnoscet. illud ethicum reductor ad animum. quod mutato nomine tecum de te fabula narratur: precipue cum omnes noverint quantis tu semper ab hiis vacationibus nugis occuparis. Sic dum

¶ alios docet Seneca suum monet

Lucilium ad certe amici et Pammachium scribit Ieronimus. et aliorum plerumque castigat excessus. Cuiusquis autem blandientibus causatur ineptias ne gratiam cum tempore inveniatur. et sapientibus est ex causa dicendi dicta diiudicet. Siquid autem turpius asperius sonat. non se quisquam dictum sentiat in incipiens. et similes meriti qui meorum cupiunt emendari. ac in eos qui collapsi in fata. omnem reprehensionem equanimiter

¶ ferunt. Non enim quia nullus gerunt nunc percussus Achilles. et prius etas corrigitur. dum preterita sub nominibus obiurgatur. Sic dum corrigat Horatius: etiam suos ut deterius libertate utantur indulsit. Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico tangit. et admissus circum precordia ludit. Etenim ad rem pertinentia a diversis auctoribus se animo ingerebant. dum conferent aut iuvarent curam inserere. tantis micrenominibus auctorum tum quia. tibi utpote exercitato in litteris pleraque plenissime nota esse noveram: tamen ut ad lectionem assidua magis attenderet ignarus

¶ In quibus si quid a fide veri longius abest. michi veniam deberi confido. qui non omnia que hic scribuntur vera esse promitto sed sive vera sive falsa sint legentium usibus inservire. Neque enim

¶ adeo ex toto sum. ut pro vero astruam. quia pennatis avibus quondam testudo locuta est. aut quod rusticus urbanum murem. mus pauper tecto acceperit. et similia sed quia hec figmenta. non famulentur instructioni. non ambigo hec quoque ipsa: quibus plerumque

utor. aliena sunt. nisi quia quicquid
ubique bene dictum est. facio meum.
et illud nunc meis ad compendium
nunc ad fidem et auctoritatem ali-
enis proprio ubis. Et quia semel
cepi revelare mentis archana. ar-
rogantiam meam plenius denuda-
bo. Convinci ego qui instituti in libro
aut aperte philosophantes sunt
rint. meos clientes esse arbitror
et quod maius est. michi fieri dictos.
fuisse: adeo quidem ut in tradicio
nibus suis: seipsos pro me singulos
obiciant detractorum. Nam et illos
laudo auctores. Nec enim Allexan-
drum. vidi. uel cesarem. nec Socra-
tem. Zenonemue. uel Plathonem.
aut Aristotilem. disputantes audi-
ui. De hiis tamen et aliis ignotis
ad utilitatem legentium. retuli plu
rima. Credo tamen ne videar
ostentatione gaudere. et me offi-
tiosis fateor. usum esse menda
ciis. et si aliter emulus non quere-
tur. quoniam et ego meum contem-
ptum habeo. et laminum. me
mendacem enim esse consentio
qui scriptum noui. quia omnis homo
mendax. Adeo quidem. ut nec vastum
pectus. turgidus venter. tumida
facies. et rubicunda. lingua prop-
insulsa. et parcior. mores contra
de alienos. quam corrige suos in
Ex tempore laminum eximus ipse sit.
nisi ab iniuriis temporis dictam
et plane cognosceret. quia invete
ratum esse. plenam non consequi
nec integram seruat auctoritatem
Procedat tamen et publicet. atqui
ut meum. bone ul auctoritate me
datum. et ego ul ad iniui vocem non
refugiam emendari. ymmo et ali
cuius ducam qui meum castigabit

errorem. Si tamen alicubi aucto
rum. aliter quam scripserim inue-
niatur. non ideo constabit. me
esse mentitum. cum instragema
tum historicos qui frequenter ab
inuicem dissident. sim secutus. Et
in philosophicis. achademice
disputacionis pro coniis modulo. que
attrahunt probabilia. secutus sum.
Nec achademicorum erubesco pro-
fessionem quin in hiis que sunt du
bitabilia sapienti. ab eorum vestigiis
non recedo. Licet enim secta hec tene-
bras rebus omnibus videatur in-
ducere: nulla veritati examinande
fidelior. et auctore Cicerone. qui
ad eam in senectute diuertit. nulla
profectui familiarior est. In hiis ergo
que uadentur de prouidentia.
et fato. et libertate arbitrij. et simi-
libus dicta sunt: me achademicum
potius esse nouit. quam eorum que du-
bia sunt temerarium assertorem.
Scripturarum quoque testimonijs ad
commodum explanande sententie
quoque usus sum. ita tamen. ut nil
fidei aut bonis moribus imperiar
adversum. etsi sensus tamen modicat
quam veteris. eadem inconmutabilis
veritas genuisset. Siquid facies non
omnibus vera. si dicta tamen qua-
lem esse fororem. Omnia uero tuo
reservantur examini. ut tibi ma-
ior et iustior. corrigendi. quam ut
scribendi. gloria debeatur. Inequa-
litas voluminum. varijs est occu-
pationibus ascribenda: quibus
iniuria est distractus. ut vix aliquid
scribere quo liceat. Dum tamen
tolosam inuitus ista aggressus
sim. et me curialibus ineptijs

Hec scriptura. dum ... ad ... ut ...

paulisper ademi. illud volvens in
animo: quia otium sine litteris mors
est. et vivi hominis sepultura. Si
quos ignotos auctores tu karissime
talis ymaginatur aut fictos. redivivum
Plathonis Affricanum Tuconi sompni-
antem. et philozophos Saturnalia
exercentes attendat. ut aut auctorum
vitiis [?] figmentis indulgeat si pu-
blice serviunt utilitati. Preterea lectori
et auditori. quanta possum devoti-
one supplico. ut me patrem miserum
commendare dignentur. in orationibus
suis. et erratibus meis. qui multi-
plicati sunt super me. veniam studeant
optinere. Nam et ego spondeo me par-
ticipem esse omnium timentium dominum. et
corde et voce. votissime pro indigenti-
bus oro. ut actus et cogitationes
nostras omnipotens et misericors deus
erudiat. et ne viciorum rapiamur
erroribus; spiritu suo. mentes nostras
illustrare dignetur magni consilii
angelus

[Q]uod maxime noceat fortunatis

[Q]uod in studiis aliquis

[D]istributio officiorum ex politica consti-
tutione veterum

[D]e venatica et auctoribus. et speciebus
eius et exercitio licito et illicito

[D]e alea et usu et abusu illius

[D]e musica. et instrumentis. et modis
et fructu eorum

[D]e dissimilitudine Augusti et Ne-
ronis

[D]e histrionibus et mimis et prestigiatoribus

[U]nde dicatur prestigium. et quis fuit
auctor eius

[Q]ui sint magi et unde dicantur

[D]e speciebus magice

[Q]ui sint incantatores. Arioli. Aruspices
Phitones. Vultuoli. ymaginarii. Con-
iectores. Chiromantici. Specularii.
Mathematici. Salissatores. Sortile-
gi. Augures

[D]e variis ominibus

Inter omnia que viris solent
obesse principibus. nichil pernici-
osius esse arbitror. quam quod ex
fortune blandientis illecebra aspec-
tum subtrahit veritatis. dum divitias
suas. et delicias congerit mundus. qui vo-
luptati sensibus pruriginem viciis [?]
refovet. et accendit. ut animus
multiplicati lenociniorum fraude ca-
ptus. quadam alienatione sui. ab in-
teriore bono deficiens. per exteriora
mendacia. variis concupiscentiis e-
vagetur. [N]overca siquidem virtutis
prosperitas. beatulis suis sic applaudit
ut noceat. et in felici successu. sic
in via. fortunatis obsequitur. ut in
fine precipitem operiatur. Tollit suis
ab initio propinans dulcia. et cum
inebriati fuerint. letale virus infundit.
et quod deterius est. quo eis [illegible] spe
sui claruerit amplius. eo stupenti-
bus oculis. densiorem infundit ca-
liginem. prevalescentibus ergo
errorum tenebris. veritas evanescit.
et virtutum radice succisa. segetes
germinat viciorum. lumen rationis
extinguitur. et totus homo casu
irrevocabili fertur in preceps. [S]ic ro-
nalis creatura brutescit. sic imago
creatoris. quadam morum similitudine
deformatur in bestiam. sic a conditio-
nis sue dignitate. degenerat ho-
mo vanitati similis factus. eo quod eo ho-
nore collato intumuit. et a more [?]
perdidit intellectum. Iumentis enim eo indi-
gnior. qui simplicius contempnitur
habet notandum. qui corpus quod parata
manu. datum est ad mensuram
in usum vite. et solum reparari non
potest. usuaria quadam accessione
et penali repetendum: in vite

dispendia prodigit. et in contume-
liam auctoris affectu effunditur. E-
tenimque eo brutius qui ex destitutione
et impulsu libidinis dimissis propriis
et aliena negotia curat. et non modo
negat sed et alienis operibus iugiter
occupatur. Tanto eo bestialius qui
omisso officio de media nocte surgit
ut sagacitate canum venatorum
industria studio commilitonum famulorum
fretus obsequio tempestatis et famis iactu-
ra rerum laboris et dispendio de
nocte ad noctem pugnet ad besti-
as

A-lienum profecto est quod ratio nature 2
et officii non inducit si tamen
incidium recte dicatur alienum
quod rectius fuerit semper fuisse nul-
lus. Que enim nature sunt per ege-
sunt omnibus que officii sua sunt singulorum
Aliud itaque ex officio aliud ex natura
licet nature ius ex officio debeatur
Parricidii siquidem species est impug-
nare iura nature et sacrilegii instar pa-
rentis leges evacuare et matri
omnium honorem debitum non reddere
Quod tamen ratio et honestatis causa
admittit non est simpliciter alienum
si modesta forte iocunditas vel
utilitas subest et nemini noceatur
Hoc etenim non adversatur officio vel
nature Sin autem impugnat alterutrum
constat est et simpliciter alienum et
usquequaque non licet. Huius itaque co-
ntractus semper est aut erroris aut criminis

P-hilosophi genera iusticiam que 3
politica dicitur preceptis et mo-
ribus informaverunt cuius merito
respublica hominum subsistit et viget
unumquemque suis rebus et studiis
voluerunt esse contentum urbanos
et suburbanos colonis quoque vel
rusticis sua singulis loca et studia
prescribentes. sollicitudo singulorum
et omnium utilitati publice serviebat
Nature laboris et industrie fructum
unusquisque recipiebat ex merito.
Nemo quod esset alterius usurpabat ma-
nente in omnibus individuo caritatis
affectu. Primum quidem et medius
urbis locus ariopago cessit. unde
ad singulas professiones prout eo-
rumcumque officium exigebat disposi-
tione congrua institutas officiorum
una quasi quedam salutis et vite
vincula derivarentur. Porro in hiis
venandi ars vel officium vix permittitur
atque ad suburbanos cui vena-
tores ut agricole ceterique incole rurum
ab urbibus nobiliorum quoque cetu lon-
gius arceant. Omnino enim nimis(?)
est nobiliora ingenia studiis de-
honestari minoribus et eos quos
ardua et graviora manent officia
voluptatis aut vanitatis occupa-
tionibus agitari. Unde si libenter
exerceatur venatio artificium vel officium
si tamen levitatem eam esse aut
maleficium censuerint edicto pre-
venientes eos qui eam tamen officium
presumpserit

E-t primo quidem Thebanam si fidem
sequamur historie eam communi-
candam omnibus statuerunt
et ex quo suspecta sit omnibus gens
feda parricidiis incestibus dete-
standa insignis fraude nota per-
iuriis huius artificii vel potius ma-
leficii in primis precepta congessit
quam postmodum ad gentem
mollem imbellem quoque levem
et impudicos frigios loquor trans-
mittere. Riserunt eos Athenienses
et Lacedemonii populi graviores
Hystoricarum gesta nature morumque
iniustitia variis figmentorum involucris
obtexentes sic tamen ut ex tantula

malorum: utilitatem inducit. et
ex lepore poematis voluptatem
In tantas itaque tradunt raptum ab
aquila dardanium venatorem ad po
cula a quibus ad illicitos et in ita
les transiret amplexus. Eleganter
utique cum et levitas ferri possit ab
alite. et voluptas ebrietatis ignava
incestuque libidini. prostratum non eru
bescat. Dux thebanus visa nudi
tate illius. quam in silvis semper
coluerat: iam ab errore pedem suum
revocare affectus. sub humano sen
su. se in bestiam stupuit transforma
tum: cervus quoque conformis. cum do
mesticos canes. voce et vultu in
tetur abigere. viro prave consuetu
dinis. totius substantie dispendio
eorundem morsibus patuit. Et forte
venatoribus proferunt. quia mol
deam vel malitia. deos suos no
licie habet ul malitia. deos suos no
luerunt infamare. Apri dentibus
extinctum adonidem. deflet venus
quod semper cum venatione. vel
robusta tamen cum ehard dum car
thaginis alte locaretur hospitium
amantium vota conaliae nesciunt
vel eius ab oportunitate venandi.
dilapsu comitum silvarum latebris
resecaret. Sit forte. quia studium
est. a conscientia turpitudinis odi
bile. sicut econverso legittimum amo
rem. sicut ...solempnes litteris profe
runt tedas. Cerven unctis dabis
vetrum illustrium. qui huic vo
luptati. vehementer inhesit.
fuerit etpedem enam licet. aut
erimanthi placaret nemora. victor
alcides non voluptati sue. sed
publice prospexit utilitati. Aprum
calidonie vastatorem. straverit
meleager. non indulsit animum vo
luptate. sed hoste patriam liberavit.

Evidenter auctor romani generis. corpora
cervorum non vane voluptatis sola
tium: sed sibi et socijs. quesivit suffra
gium vite. Opera singulorum ex e
ventu et proposito colorantur. ideoque
pe detrahitur. si honesta ea precesserit
causa tamen hominum. tantum quod con
stringit exercitium. ut non tam sua quam
aliena virtute cum bestijs dimicaverit
eriund in infelicem bestiolam. lepuscu
lum timidum. tanto fortasse pre
liabitur apparatu. Si vero clariore preda
vel forte. vel apro venantium la
bor effulserit: fit plausus intolle
rabilis. exultant venatores: ca
put prede. et solempnia quedam
spolia triumphantibus praeferunt. re
gem capadocum captum credas.
sic cornicines. et tibicines victorias
victorie gloriam declarare. Illis me
strum indicit. femina capta silen
tium. vel si forte preda nobilior
cum. vel si forte preda nobilior
circumvenientium potius fraude quam
viribus prosternatur. Si capreolus
vel lepus ceciderit. triumphi gloria
reputatur indignus. Preterea
ab octavo gradu capreoli. usque
ad gemmos. tibicinum. ac cornia
num. exultatio conquiescit. et lu
pus. aut hostis immanior. leo for
te vel tigris. aut pardus in predam
venit. que quidem ... deo ...
... rara gloria est. tu tamen
totius anni prolixitas. vanis ve
natorum studijs occupet: Albani
quos in asia canes habent. leo
nibus ferociores. eos virtute cani
et sue gentis artificio. quasi im
belles bestiolas populantur. Cani
bus quidem illis. nulla ferarum
fortior. nulla animosior est. Hos
hercules tergemine gerione vi
cto. ab Italia traicere in asiam

eis virtutem. qua leones sternerent
quasi hereditariam derelinquens. Ad
hec carnificum eorum artem exigit
et artem facit. et suum habet opificem
thironomata uolanti cultello. et nunc
pugione stricto. nunc hebetata ma
chera. inueneris si te casu. solemp
nis eorum contigit interesse. Ca
ue tamen ne in artem: loquendi
uel quouis offendas. quia aut va
pulabis. aut condempnaberis inscicia
bonorum omnium. si eorum figmenta non
nouis. Hec sunt tribus nostris liberalia
nobilium studia. Hec sunt prima elementa
virtutis. Hec via felicitatis. ad beatitudinis
cumulum: compendiose perducat tra
mite. quo maiores nostri. non nisi la
boriose virtutis gradibus: docuerant
ascendendum. Emilianos. et ligures
galli derident dicentes eos. testamen
ta conficere. victoriam vocare. amico
rum implorare presidia: si simbolum eorum
testudo immineat quam oporteat op
pugnari. quod ex eo componitur
quod eos inimicorum. audacique damnis castig.
inuenit imparatos. Nostri uero quomo
ludibrij notas effugiunt. cum ma
iori tumultu. et egriori sollicitudine
et amplion sumptu: solempne bel
lum credant. bestijs inducendum. Eas
tamen minus persequuntur. cum
quibus humanum genus iustas.
carum exigente malitia. exercet
inimicitias. lupus. vulpes. ursus. et
quecumque fera nocentior est. in alia
et quiescat actasu. et solitam exercere
malitiam. in venatorum facie iu
detur: fertur hannibal coegisse
romanum. qui mandato eius singulari
certamine pugnasset elephantum ducens
eum indignum vita. qui congressus potu
erat. cum bestijs dimicare. licet victor
sit. eum ex inuidia voluisse. captum
mandari. triumphi. gloria illustrare. et
infamari bestias. qua virtute generalique

Priorem miserat. Quomodo ergo di
gnus est vita. nisi vanitatis studio
seuire in bestias. Quos uero species
illa venationis oblectat. ut aues
auibus insequantur. si tamen hoc genus
aucupij. venationi censeas adnecten
dum: minori quidem vexantur insa
nia: sed non impari leuitate. Vena
tica tam terrestris quam aeria. quanto
studiosior. tanto fructuosior est. Au
ctorem aucupationis sue. ab antiquis
historijs. vlixem proferunt. qui primus
ex capta troia. armatas aues. attulit
grecie. quas suam quadam et grata
admiratione videntium incognitum
genus spiritum animauit. Isti quidem
magno se tuentur iudice. et qui
mores hominum multorum uidit. et vr
bes. cuius prudentia. nullis potuit
insidijs supplantari. cuius tendiculas.
nemo hostium. indempnis euasit.
cuius denique incrementis militia. vltio
promouit. grecorum gloriam: quam mille
ratium armata multitudo: Sed et
ipse huius extra Circem laudat.
auctorem. que carminibus. et po
culis. humanas mentes dicitur
immutasse. eo quod arte aliorum. et
rerum gratia allicit mentes homi
num et sue voluntati conformes. in vsus
quelibet transformaret. Circes itaque
propinata sunt. suspecte venena
voluptatis. sed ea ad prudens gustas
set Ithacus. noluit bibere. ne sub
domina meretrice turpis. et excors
viuere cogeretur. Verum quia sapiencia
rerum omnium. nouit vsum. prouide
vir circumspectus. finitis laboribus
et erroribus. cum eum pudicicia pe
nelope. et affectus thelemachi. no
agnosceret redeuntem. quo dampnum
sociorum. quos tanti erroris dispen
dium tulerat. grecie compensaret
Admiranda fuit fides canis. cui soli

De canis vlixis

in tanta familia. nec xx^ti annorum
curricula. memoriam domini quid
dederint applaudet. absolveretur ut
de laude eius canibus venatorum
gratia ulterius resultaret. Non tamen
studii. thelemathum sicut vinum pre-
cepit excepto. illis plus ablata esse
nove voluptatis solacia. qui amissis
parentibus. troiani belli. dampna
senserit. Unde et artem infructuosam
esse convincit. quam ab unico filio ta-
lis vir studuit sequestrare. Quod vel
ex eo. nimirum convinces. quod detur sexui
in avium venatione potior est in
quo poterat natura argui. vel neg-
lecta. quia deteriora. semper promtiora
sunt ad rapinam. Inanis etenim est
et admodum laboriosa. et que dispen-
dia sumptuum. numquam successu utili-
tate compenset. Licet plurimi vena-
tionem exerceant. ut sub eo pretextu
sumptus faciant parciores. domum ra-
rius. sepius in mensa aliena. mul-
titudinem vitant. dum silvas. sal-
tus. lacus que circumeunt. pannis
induti vilioribus. frugalioribus con-
tenti cibis. dum consortes et fa-
mulos. quos maceravit ieiuniorum
inedia. et tormenta inedie affli-
gunt. quosque labor immoderatus
exhaurit. voluptatis. ac potius va-
nitatis ymagine consolantur.
Eo demumque tempore primum captivate
athene. quo inedite venationis
edictum censuerunt esse solvendum
et artem utriusque venationis. cum
exercicio publice admittendam: Fertur
Mantuanum interrogasse Mar-
cellum. cum depopulationi avi-
um vehementius operam daret. an avem
mallet instruere. in captura avium.
an muscam formari in exterminacionem
muscarum. Cum vero questionem
ad avunculum retulisset Augustum
consilio eius prelegit ut fieret
musca. que ab neapoli muscas a-
bigeret. et civitatem a peste insa-
nabili liberaret. Opere quidem imple-
ta est. unde liquet private volupta-
tis compendio preferendam esse multorum
utilitatem. In sermonibus Chironis au-
ctoris per grecas per omnia creditur. Cen-
tauro instructus Achilles hic modos et
cithare. et inde traditus ad silvas
in strage ferarum. cedibus et crudo
victui assuescens: removeretur na-
ture. timoremque mortis abiceret.
Quod quod Bachus eundem habuerit
nutritorem. Nempe qui huius studiis
aut desideriis insistunt. aut semi-
viri. semiferi sunt. et abiecta pu-
riore humanitatis parte. ratione
morum prodigiis conformantur
a levitate signa ad lasciviam. a
lascivia ad voluptatem. et cum
induruerint. ad flagicia et quevis
illicita pertrahuntur. Invenitur
ocia post laborem. fomes hilaritatis
gravior est: si dura precesserint.
reficiuntur avidius. que exinani-
ta fuerant plurimum. Venatores ad-
huc institutione redolent cen-
taurorum. Raro invenitur eorum
quisquam modestus. aut gravis. raro
continens. et ut credo sobrius numquam.
Ex domo quippe Chironis hue prout
edoni unde hec discit. Cadi namque in-
bentur convivia centaurorum. adhi-
bentur sine cicatrice. nemo reditur crudus
sine crate. nemo redditur. Quod si decolo-
ri historiis. quas sibi poete decolo-
raverunt figmentis fides subtrahi-
tur. illi utique credi necesse est. que eo
ipso scripta est digito dei irrefragabi-
lem apud omnes gentes sortita
est auctoritatem. Primus igitur
ponitur Nemroth. robustus vena-
tor contra dominum. Eum reprobum
fuisse non ambigis. quem omnium
doctorum turba condempnat: //

Traditur hic in tantam elationis
erupisse vecordiam. ut non vere-
retur iura temerare nature. cum
consortes condicionis et quos
ingenuos illa creauerat. hic addiceret
seruituti. Tirannidis quoque fastigium
in contumelia creatoris. a vena-
tore incipiens. aliud non inuenit
auctorem: quam eum qui in cede
ferarum et volutabro sanguinis
domini contemptum didicisset. Ce-
pit enim potens esse in terra. Sic
namque scriptum est. eo quod non expecta-
uerit accipere a domino potestatem
Principium regni eius babilon. di-
latatus quod est in terram Sennaar
vbi cum tota terra esset vnius la-
bii eorumdemque sermonum: in celum
erecta est turris babel. Huius lateres
pro lapidibus. bitumen pro cemen-
to. petram non habens in fundamento
: cum singulari soliditate constructa
omnis edificatio in domino quale
sit. Aut improba temeritas ab
vnitate precisa linguarum succidit
vnitatem. et prima confusionem
incurrit. que in se quam in domino
maluit gloriari. Exiuit ab hac
prouincia quasi Nemroth robu-
stus venator. coram domino forte
quia tante elationis in se extitit
. ut nec recentis pena diluuii possit
inferri. quin in oculis domini super-
biret. et obsequium quod ab homine
domino debebatur sibi contumaciter
usurparet. Unde constet quod confusionem
linguarum diluuium antecessit. Babi-
lon quoque taliter auctor. vniuersam
tamen inebat. et adasius [?] prius quod
sursum est castra construit. procul
dubio pertinacia. quibus quisquis
militiam prestat. precium sanctorum
maledictione dampnatur. Esau
quoque maledictionem extant. et bene-
dictione paterna meruit defraudari
in filiis collegit esuriem. ut im-
moderato esu lenticula primogenitorum
exiguo precio et vili distraheret
. et iugum seruitutis hereditarie transf-
misit in posteros. ut diaconi mi-
noris. qui domini degebat colla sup-
ponerit confricantibus pilis hor-
rebant manus. nec enim leuis ce-
potat actu siluestris moribus. cul-
tum quod vestis pretiose domini relinque-
rat: qui assiduo venatu inutis [?]
abiecerat indumentum. Fraternum
sanguinem sitiebat. et se ab eo quod
sibi diuina gratia de patria benedi-
tione prelatum nouerat: placatus at-
tamen [?] muneribus non est intus adorauit
Venationis autem auctorem iacti-
tant fuisse machabeum qui ma-
ioribus occupatus: huiusmodi voluptatibus
ut creditur uitam duxit exortem
Egregie siquidem bella gessit. fratribus
restituit libertatem. leges erexit.
cerimonias innouauit. mundauit
festa templi faciem. vnde sibi ac-
cedebat prouenisse victoriam. coronis
aureis decorauit. nullo enim quod illius
in actus surrepsit. patientiamque tulit
pro sibi nata voluptas. Postremo pro
salute fratrum. fusus in acie. ger-
manos legittimi belli reliquit heredes
decus prima: cui romanis legem natura
prescripserat. inspice patriarchas da-
ta lege. transi ad duces. procede
ad iudices. ad reges progredere.
perurre [?] seriem prophetarum. fidelis populi
officia et studia perscrutare. quos in
sacre veteris testamenti instrumenti
legis exercuisse venaticam. Repe-
Idumeos et Ismahelitas et gen-
tes que dominum nesciebant. Vbi
sunt inquit propheta. aut si in-
ueniuntur [?] diuinis. Dum tamen in spiritu nouum di-
cimus. Qui tamen in spiritu nouum di-
uinus qui in auibus celi ludunt
Sit si tanta subiectione priuaret
eos. quorum uita iocus est. sunt
enarrasse [?] tu auibus. eos quod subita
pronuntiatione ad inferos descen-
disse commemorat. Infratega [?]

patres tuos. et annunciabunt tibi.
maiores tuos et dicent se nusquam
legisse sanctum venatorem. Credo
si nomini venatorum de prophetica
promissione blandiris. qua se ve-
natores missurum dominus pollicetur
qui de umbrosis et excelsis vene-
tur erroneos. bestialium vitam na-
ueris marpat. non commendant ve-
nantium vanitatem Nec te placidus
vel Eustachius martir quem insignis
quem de pia. non tamen canonica
scriptura venantem asserit a domino
visitatum. nimis demulceat: nisi for-
te piscatorum ecclesie rabie laudas.
eo quod inde ad apostolatum vocatus est pau-
lus. et inter alios factus egregius [illegible]
predicator Sed fuerunt viri illustres.
alexandri forte vel cesares venatui
dediti. numquid philosophi et alii
sapientes in populo Numquid so-
crates platho. aut Seneca Sora-
nus. aut qui totius non urbis. sed
orbis. curauerunt incolas. cum in se
admirationem sapientia et virtute gentes
archita tarentinus. Ut redeamus
ad nostros qui et veritate doctrine. virtutis
exemplo et fidei auctoritate precel-
lunt. quos augustinos. iheronimos.
laurentios. vincentios. quos de-
nique de toto cetu patrum vexationis
huius agitauit insania Nostrorum
quoque temporum luctuosis instruimur exemplis
ab huiusmodi inquietudine temperare.
cum proceres nostros in venandum
veris variis quam in aliis indignacio-
divina paissent. bestialemque sepe in-
venerunt exitum vite. qui dum sicut
bestialiter vixerant Regibus quoque
ipsis manus domini non pepercit. et
in malicia eorum condignam exglosam
exarsit ultionem Non equidem eorum
nomina. vel exempla ex inopia rerum
tenent. nisi ex ea forte. quam pau-
copia: sed ne metris lugentium ad-
huc immodesto dolore sauciatas

recentium refricatione voluerim
gravius vulnerare Domestica namque
sunt exempla quamplurimis. Intantumque
vero quidam huius vanitatis instinctu
erupere vesaniam. ut hostes nature
fiant conditionis sue immemores.
divini iudicii contemptores dum in vin-
dictam ferarum ymaginem dei ex-
quisitis suppliciis subiugarent. Nec
veriti sunt hominem pro bestia perdere
quem unigenitus dei redemit san-
guine suo. Cumque fere nature sint
et deinde occupantium fiunt sibi audet
humana temeritas. inspiciente deo
vendicare. et idem iuris in omnibus
ubicumque sint statuit. ac si claustra
sui indagine universa cinxisset. ex quo
mage mirere pedicas parare aucupibus
laqueos texere. allicere modis. vel
fistula. aut quibuscumque insidiis sup-
plantare: ex edicto sepe fit criminis
et vel proscriptione bonorum mulctatur
vel membrorum punitur salutis quam di-
spendio volucres celi et pisces
maris communes esse audieras. sed hee
fisci sunt. quas venatica exigit.
ubicumque volat. Cavendum contine. ista
rum abstine. ne et tu in pena lese
magestatis venatibus cedas in preda
Et novalibus suis arcentur agricole. dum
fere habeant vagandi libertatem.
Illis ut pascua augeantur Predia
subtrahuntur agricolis sationalia in-
sitiva colonis. cum pascua arme-
tariis. et gregariis alvearia a flora-
libus excluduntur. ipsis quoque api-
bus vix naturali libertate uti per-
missum est. Deus bone quod oestrum
et tetras pestes que non feras. sed
delicias potentum semper exagitant
toto potentatu suo non potest abigere
cum et culex in ultione hominis ar-
matus. armonie suos aculeos in
feras rite exerceat Sed si hic finibus

oestrum : gyez

Venatica est indifferens / est ergo licita ex circumstanciis: Persone 1, Cause 2, Temporis 3, Loci 4, Modi 5

in armos cogeris sata redimere vel a-
mittere. Elige utrum magis de-
cus fit in tuo cultum terrarum vel
salutis. utrobique dispendium immi-
net. Si venatorum quispiam pre-
transeat fines tuos. ea que do-
mi nutrit habes intimatur et veue-
rentur expone. quidquid domi non
est et habet vicinus. in usus illius
est et habet vicinus. in usus illius
cerne. ne ex edicti licentia tua au-
feratur. vel in vito vel de irreverencia
et contemptu cogaris in census
aut foro presidis. vel prothoconsulis
vel fortasse in concilio lese maie-
statis reddere rationem protenden-
te patrimonium fisci. dum de ali-
eno qualicumque ratione. familia suppe-
tunt satis. Verum ne venaticam
et alias curialium nugas. non tam
iudicio quam odio sibilus proscripsisse videar.
cum indifferentibus communicanda socia-
libus quam consensio / nisi quia immo-
derato voluptatis consensu incursu.
vilem animi conatur. et fundamentum
subruit rationis. Non tamen ob hoc
erit usquequaque culpabilis. cum et
vinum quod inebriat. subversionis vel
pravum retorqueat ingrediuntem. et
senex sepe non tam etatis. quam suo
vitio. sensum profecit puerilem.
Potest igitur venatica esse utilis
et honesta. si ex loco tempore. modo
persona. et causa / Persona namque
venustat studium. dum suo insistit
officio. et non pripit alienum. Nec e-
nim quicquam magis decet quam quod officio
cuiusque magis accomodum est.
Preclare siquidem ait ethicus singlarum
personarum decora describens id unum-
quemque decet maxime. quod est eius proprium
maxime. Quid ergo michi. et tibi
cum venatoris professione: sua
namque neglecta. turpissimum est
quam studiosius in aliena versari.
Quid ei cum privato et rusticano
fortasse studio qui publicis actibus insignibus
fulget. Ducem sequatur populus
doctor seminet disciplinam. iudex
cohertceat delinquentes. studiosos
remuneret. indulgentia potestatis
privati minoribus occupentur. ho-
nestioribus ingenui. vilioribus servi-
lis conditio mancipetur. Nam
quod turpe bonis decorat seruos. de-
cet enim. Si utique cum multa
sint eiusdem corporis membra.
non omnia eidem actui serviunt
sed sua sunt officia singulorum Ecce
ergo tu venator non credis. cur
illius usurpas officium Nomne re-
putabis indignum si ad regnum vel
pontificatum venator aspirat Equidem
indignius est si ab altiori fastigio
ad venatoris carnificium. vel sordes
prolabaris privatis etenim amor ho-
noris in se capit ascensum. econtra
fomes vitii sponte sua urget ad casum
Causa quoque actum potest
decorare. si aut necessitate subsistat. aut
vigeat utilitate. aut honestate
splendescat. cum ex affectu mentis
tota valeat substantia operis colo-
rari / Affectus etenim tuus. ut ait
sapiens. operi tuo nomen imponit
Inculpabiliter ex sancti patris man-
dato. venatum profectus est esau
ut et patris saciaretur esuriem. et
promissam benedictionem. impensi
merito obsequii optineret. Si enim sil-
va culpa exerceri non posset. nequaquam
tantus patriarcha ad opus illius
misisset filium. quem benedictionis
gracia in capite gentium constituere
disponebat. Sed forte mod traxit
ad se parvulum. quia dimagis licato i
opere tamen licito. ex prava consue-
tudine. et immoderato amore mode-
batur. Nulla vsatur in culpa. qui
urgente stimulo necessitatis. non repro-
bati studii exercicio. vitam tegitur ex-
hibere. Cum omnem inertiam vitauit. q
gerendis negociis disponuit membra

Causa

D' ele. venac. c. 1. 7 glo

Venatoria { Oppressiva / Adulatoria / Arcuaria / Saltuosa { Clamosa hec laycorum / Tacita hec clericorum }

dum laboribus assuescunt. qui viciosa corporis fugiunt molem. servata in aliquibus dignitate persone. iuste reprehensionis non patiuntur aculeos. Opus etenim non ex se. sed ex causa fit crimen. Licet a-qua virtutis ostentatione clarescat. cum

Voluptas

voluptas agmen probet. Viciata siquidem virtus est. Non illam dico. quam parit pax. paciencia. benignitas. longanimitas. gaudium in spiritu sancto. sed que epulis amica. potacionibus. conviviis. modulacionibus. et ludis cultibus. oposiis exquisitis. stupris et variis immundiciis. animos eciam fortiores effeminat. et quodam nature ludibrio. molliores et corrupciores facit esse viros quam feminas. Tempus

F. J. 4. 6 c 23

Tempus

quoque venandi culpam extenuat. actum ne commendat. Sic autem hic tempus ut in locis quampluribus invenitur ex eo oportunitas gerendorum. Sit ergo intempestiva venacio vel ex religionis cultu. vel ex naturali rerum. vel ex debito officii quod vel aliis occupacionibus postponi non debet. Sed de hiis hactenus quia non venaticam tradere. sed de curialium nugis nugas propositum est.

Locus

Racio quoque loci attenda est simul ut in suo vel in communi vel publico licita exerceatur venacio. dum tamen consortibus non irrogetur iniuria. et locus celebritate sui. aut reverencia ab hiis inquietacionibus non turbetur. cum enim in aliena temeraria usurpacione irruit. laqueis iure tenetur ad penam. Is vero

Modus

modus laudabilis est. cum moderacione adhibita prudenter. et si fieri potest utiliter exercetur. ut mandato comici acquiescas. Ne quid nimis.

[illegible] c. 6

Iram et insani. sapiens nomen ferat. equus iniqui. ultra quam satis est. virtutem si petat ipsam. Nichil aut turpius est. quam in visu quociens ora laxare. dum non discendi proposito vehemencius insistis arti. Etiam nesciatur si linguam quam naribus facetus attemptes. Sunt nonnulle persone que non modo ab hoc. sed ab aliis quibusdam. utpote levioribus et voluptuosis studiis. impetu sui et in sacris ordinibus constituti. et qui gerunt amplissimos magistratus. Cedit enim in aliis sumum erat. levioris culpe. hoc in istis fit sepe criminis. Et quidem semper maior sunt. que celebriores contractus respiciunt. quam que impediunt contrahendos. Porro de virtute et veritate nemo canonum venatica clericis non modo claudit accessum. sed summi eciam sacerdocii gradum adimit iam adeptum. Preclare illud et multis ut multa fertur dixisse Themistocles. magistratus a ludis et quibuscumque levioribus esse arcendos ne respublica ludere videatur. Defectum quod sui ex relicta gravitate patietur. Si tamen maioribus quod quidem rarum est. eos exoccupari contigit in annis adolescentie. ex dispensacione etatis permittuntur. aliquid subtrahere civitati. et in se elementariis esse. quod maturitatis processu. reipublice utilitate compensent. Hoc et ut verba audiretur a viris. ut saltem in puericie etate. nugis suis reipublice seria anteferrent. Tunc eciam totum reipublice corpus. roboris sui integritate vigebit. tunc optime composicionis specie venustabitur. et elegantis pulcritudinis decorem induet. si singula quoque loca teneant sortita decent. si fiat officiorum non confusio. sed distribucio. Hec ita si optimam vite ducem naturam sequimur. sed vim quod meditatorum est permittit.

[illegible] c. 21

medici "fabrilia [fabri] tractant". et officium pre-
sidendi aucupatoribus et fullonibus
officiis aut etiam maleficiis mutuata
et quatuor temeritas aut discipline
ignorantia se audet publicis officiis
immiscere

Et ecce dum venatorum tumultus
egreditur: alie et si tacite
mores perstrepunt cinge tri-
tum siquidem proverbium est. Qui lepores
agitat: vana consumit. Et si alios
diligentius intuearis. consumunt et vi-
tam. que in ineptiis et flagitiis
aut flagitiis tota versatur. Nonne
tibi videtur aleator ineptus. Qui
tesserarum non tam vivit. quam perit
gratia. et omnem iactum. sortis sue
consulem facit. Est ne ars artium commo-
da vani. cuius quanto quisque studiosior
. tanto erit contentiosior. Attalus
asiaticus. si gentilibus creditur. hanc
ludendi lasciviam dicitur invenisse. ab
exercitio numerorum. paululum deflexa
materia. Siquidem antiquiores. illud
exercitium ducebant apparuerunt. quod ad
investigationem veri. disciplinas quas li-
berales perficeret. vel recte vivendi in-
strueret usum. Hic subtili quidem. sed
infructuosa inventione. veterum tamen
tamen duritiam. non temperavit. sed e-
mollivit. nulla tamen adhuc de pristina
manentibus gravitate. Romanis
namque grecorum. abacus non dum
cessit. aut ratio calculandi.
aut ludus. in quo dicitur vicisse qui
ad denunciandum calculum. in campis
adversarii. constituisse perfectam. et
maximam armoniam. Ludo vero dicitur

armonica. arismetica. vel geome-
trica. cum tamen moderate consultat
semiplena victoria est. Que nisi
aliorum. et si contingat. tamen tri-
umphi gloriam. aut ludentis felicitate
aut artis peritia prestantur. Iocundi
quidem. et fructuosum est. munerum
nosse continuam. qui depredationi invo-
cant obnoxii. Sunt alii tutiores
. omnium periculorum ignari. nisi forte
conveniant. ab hostibus capiuntur
Huius voluptate detentus. Ptolomeus
Alexandrinus. tesserarum. captione ip-
se Pamphilum. graviores curas le-
gimus temperasse. quo etiam in ludis
indagent. unde essent philosophicis
negotiis auctores: Alea vero eversa
regno Asie. inter manubias casse ur-
bis. non subruta cum spe. migravit
ad grecos. Hinc thessera calculus
tabula. urio. vel dardana pugna
tricolus. senio. monarcus. orbi-
culi taliorchus. vulpes. quorum
artem utilius est. dedisce. quam
docere. Quis enim non erubescat. si
sortis sue gratiam. non utitur dobeat.
sed tapillis. Quis sit illi cau-
tela. sue prudentie. non doleat de-
cipi. Nonne satis improbata est
aut quod artis exercitatio. qua quanto
quisque doctior. tanto nequior. Alea-
tor quidem omnibus hic est / emendatorum — De Alea
siquidem et perniciorum mater est
alea. et ex alieni cupiditate. sua
prodigit. et nullam habens patrimonii
reverentiam. cum illud effudit. censum
consulta dilabitur. et rapinas

Illam vero non nulli preferunt de qua
Ulixes lusisse legitur, eo quod ingenii
aliquatenus multa meditacione exerci-
tare videatur acumen. Sed eo nunc
iudicatur perdicior, cum nil infelicius sit
quam in eo nimium perficias plurimum
laborare. Est enim mobilis importu-
nitas deceptantis qua mobilia acci-
piuntur. et quicquid inanis est dili-
gencia, cum invenisse non proderit
post utriusque motus ad. et mentis
agitacio que ibi frustra distrahitur
velud pulchrioribus et melioribus
commodari. Aleam vero a regione
morum illius auctoritas prefulgens ex-
terminat, qui universum orbem doces
in filio, eam denunciat omnibus fugi-
endam. Alea siquidem oneratur ad
litos homines incitat inimicicias
conmiscere et si non miserabilem mi-
tigaverit egestatem. Si denunciatoris
queris auctoritatem illud agnosce q-
non sibi sed toti genitum se cre-
didit orbi. Est tamen cum in aqua
ipse sui licentem admittitur. si ab-
sque iniuria, curarum gravium pondus
alleviet. et sine virtutis dispendio
iocunda interpolacione afferat gau-
diorum. Omnis vero licencia mode-
racionis suffragio convalescit et
solidatur virtutis usus. ab intemperancia
deformatur. Racionis vero licencie mo-
deratrix est. loci, temporis, modi, per-
sone et cause premissa inspeccio
sine qua omnium negociorum species decora
venustate commendat. aliter turpitudinis
conpunctat obprobrio. Est ergo in sin-
gulis plurimum attendenda personarum
status et natura. condicio fortuna. sub
singulis hominem induat personis ex
quibus quid se deceat. et verecundiam
colligere. Decorum siquidem aliunde non
provenit. Chilon Lacedemonius con-
iungende societatis causa missus
Corinthum, duces et seniores populi lu-
dentes invenit in alea. Infecto
itaque negocio reversus est dicens
se nolle gloriam Spartanorum quorum
virtus constructo Bisancio claresce-
bat hac maculare infamia.
ut dicerentur cum aleatoribus contraxisse
societatem. Regi quoque Demetrio in
obprobrium puerilis levitatis tali
aurei a rege Parthorum dati sunt.
Eo siquidem munere exprobratum ei
est adolescencia senilis et qui
in maiestate regni levia committe-
re minime verebatur. Nunc vero nobi-
lium in eo sapiencia declaratur. Si vena-
ticam noverint. si in alea decep-
nabilius fuerint instituti. si nec
robur effeminate vocis articulis
fregerint. si modos et musicas
instrumentorum [illegible] virtutis inmemores. obli-
viscantur quod nati sunt [illegible]
Hec principes manat ad liberos.
Quid enim faciet filius nisi quod patrem
vidit facientem. Si dampnosa se-
nem iuvat alea, ludit et heres
bullatus, parvoque eadem movet
arma fritillo. perficiat quod tenior
etas. a libidinibus et voluptate
parente maiorum. attenda [sic] pensi-
et ne quid liceat illis patribus
a maioribus sit. diligencius pre-
cavendum. quia ut idem ait Satiricus

fortius et citius nos corrumpunt · maiorum
exempla domestica magnis cum sint
cum aliis auctoribus. Egregie quidem
Eleazarus ad redimende vite tam sol:
licitaretur committere · in lege domini
· exempli periculum exposuit dicens Non est
ego senex eleazarus · nonaginta annorum
· non ut transeam ad vitam alienige
narum · et iuvenes religiosos se:
ducam. Vilescant ergo maioribus · he:
redes quidem degeneres · et qui virilem
sexum muliebri mollicie dehonestent

Cum tamen curialium nugis · mu: 6
sicam calumpniet aliquis
sociatam · licet se · obsequio
eius conferunt · nugatorum plurimi
medare disciplina siquidem liberalis
est · et sive pittagoram · sive mo:
ysen · sive tubal · patrem canencium
in cithara · editoris sue laudet
auctorem ingenium licet ortum · et vir:
tutis sue potencia · prevalete
· et sibi famulantibus nunc · univer:
sa complecti · omnium que sunt · et
que dicuntur · dissidentem et dissonan-
cium · proporcionum suarum in equali
quadam equitatis lege concilians
Hac etenim celestia temperantur · mun:
dana sive humana reguntur · hac
instincta mores instruuntur · et conformat
ipsius vocis articulate · et in:
articulate sonum miro quodam nature
artificio · metricis picturis rithmorum
metrorum quasi coloribus vestiunt · et
quadam cultus venustate exornat
hanc · ut suffragio commendacionis
nunc non egeat · sed prestet · multis

laudum preconijs extulerunt. Denique — 1 Reg 16
demonis virtute · malignus spiritus · viole:
ncia cohibetur · et illius causa consensus :
dulcissimis minuit musice gratia pota:
tem. Quando enim spiritus domini · malus saul:
lem invaserat · psallebat david
cythara · in manu sua · donec spiritus
a regis infestacione quiesceret · ut
vel non dum recederet spiritus · qui
latet in littera · equissimum est autem
cognati generis gratia mansuescere
et omnem dedisse alienacionem · cum
cui ipse concentus eligimus · et nature
melioris · arithmetica resultat etiam
ex consonancijs musice esse composita
· quam plurium opinio nostra est
Donus eciam philosophorum princeps plato
· si tamen aristotili acquiescitur · cum
eam ex verba dividua · et individua
finxisset · et eam naturam plasmaret
et diversa · ipsam non posse constare
credidit · nisi limitum quos utrimque
multiplicata seccione · ab unitate per
fluxerat dissidenciam · emmolijs
epitritis et epogdois uniret limatis
et cognatis certa vane · ut subcom
pressione paucorum · ei cuncta cumque
distancia repugnancium · concordia
cognati generis societate · doceat esse
finitima · unum archano quodam me:
tu nature · secretisque carceribus in:
naturalis sue vigore · per universa
discurrit · et cum cunctis nature · federe
conformis · omnis sensus vite · in
singulis · pro divine dispensacionis de:
creto · efficaciam modulatur · omnibus
itaque alimenta dispensat · et sui
puritate · viget in singulis · nisi
molis corporee · gravitate premantur

aut tranquillitatem spiritus exteriorum
tumultuum turba conturbat. Certa in
mente, quid potest esse salubrius quam
si ut ita dicam suis etiam vocibus
a compassione earum ad se ipsam
animam revocet. Quid denique nostro
spiritui potest esse similius voce que
cum sit forma eiusdam spiritualis, quam
invisibili et ineffabili tactu mul-
torum cunctorumque replet auditum et
vi sua corporum integras penetrat
densitates. Et quasi tactu quodam mo-
vet animum, et pro arbitrio suo nunc
deicit, nunc extollit. Certe et si
nulla ratione sit spiritus, eam quodam
vehiculum spiritus esse certissimum est.
Et nunc quidem humanum, nunc di-
vinum, nunc et pistoriam gerit.
Illa vero modis suis elegantius sunt
colorata venustate sui. Mentes
eciam seniorum capit, et quadam
inducte hilaritatis gratia pellit
tristiciam. Et si quid pulveris aut
sordis aut nebularum cogitacionibus
ipsis adheserat, potenter abstergit.
Quo mores itaque instruendos et animos
exultacione utitur, traciendos
ad cultum divinum, non modo concentu
hominum, sed et instrumentorum modos re-
sueverunt sancti patres divino applicandos
cultui templi reverenciam dilatare et
si militantis ecclesie tibi proba videtur
auctoritas, vel triumphantis illa
preconia musice non tacebit, cuius
senior vidit et tibi monstravit
consertum filium et voces eorum sicut
citharedorum citharizancium in citharis
suis. Quod si illos nondum
audivisti, regem audias exulta-
tem, qui te regni et exultacionis
sue vult esse participem. Dicit enim

Sumite psalmum, date tympanum,
psalterium iocundum cum cythara. Et
quid in quibus Deum laudetis. Dominum in
tympano et choro, in cordis et organo.
Sed et eius usus musice aut salus
aut perquimus. Fugimus vero modus
et tota corrupcionis lenocinia sa-
ne institucionis non quod vocum
gaudiis malicia abstendit. Doleat
igitur et ingemiscit spiritus lauda-
bilis disciplinae se ab alieno vicio defor-
mari, et quod facies mentis stare ei
quae viles quam dicos attende quae
vocat adulterum amatoria bucolicorum
apud viros graves ac fuerat criminis.
Nunc vero laudi ducitur si videas quid
amatoria que ab ipsis dicitur elega-
cius. Stulticiam personae temporis quod
cultum religionis incestat, quod ante conspec-
tum Domini, in ipsis penetralibus sanctuarii,
lasciviente vocis luxu quadam
ostentatione sua muliebribus modis
notularum articulorumque cesuris stu-
pentes animulas emollire nituntur.
Cum praecinentium et succinentium, canentium et occi-
nentium praemolles modulaciones au-
dieris, Sirenarum concentus credas
esse, non hominum, et de vocum facili-
tate mireris, quibus philomena vel
psitacus, aut si quid sonorius est,
modos suos nequeunt coequare.
Ea siquidem est ascendendi descendendi-
que facilitas, ea sectio vel geminacio
notularum, ea replicacio articulorum
singulorumque consolidacio, sic
acuta vel acutissima gravibus
et subgravibus temperantur, ut auribus
sui iudicii fere subtrahatur auctori-
tas et animus, quem tante suavitatis
demulsit gratia, auditorum merita ex-
aminare non sufficit. Cum hec quidem

mod' expresserint · laborem ꝯpu:
gnez · quam deuotorum mentes po
terunt ?? optare Si y° modulacionis
formula limitantur · aium aure
redimunt · extimant aliud solli:
citudinem · et quandam preparacione
leticie et quietis · et amica copul:
tacione in deum · mentes humanas si:
cut ad societatem angelorum Unde
habent modulacionis formulam tenens
Exultabunt m? labia mea cum
cantauero tibi Si ergo exhibenda
cordis · ob tuam · laudem dñi modula:
cione psallis · et mente si psall
denique sapienter · etiam tu articulate
vocis intelligenciam · verissimam mo:
destie regulam tenens · et non tam
vocis quam mentis iubilo · aures
mulces altissimi · et indignacio:
nis prudenter auertis Cum autem
voluptatis · et vanitatis affectus ex
primit · qui vocis gratiam prostituit ·
concupiscencijs suis · qui lenociniorum
clientulam · musicam facit · ignorat
quod canticum dñi · modis babi:
lonis festinas · in terra aliena cum
nescio quo pacto · plus placeat
nisi quia nitimur in vetitum semper
cupimus et negata · et aque fur:
tiue dulciores · et panis abscon:
ditus suauior est Et quidem fri:
gius modus · decreto philosophorum ab
aula grecie · iam pridem iussus est
eici … quibus descensus fit ad lasci:
uiam et corrupcionem Cum non …
… mores · et nunc indignior
sua tota Orpheum qui mares
modis suis effeminauit usque ad
… inuidia effudisse …

ille flexit manes · duriciam quoque
ditis mollicit · erudire quoque suam
nocens gratiam et symphonia et si …
causa forte meruit Deinde hu
modi honum questus · plerumque felicem
exitum non exspectat · et forte · quia
non liquet euentu sordida preda bonos
Que non mentes emolliunt · molestiam
subeunt · amara etate · undique as:
sistunt · licet illa ultra quam satis
satis est vicijs suis tundet Si quoque
corpus · qui vehemencius hijs insistunt
graue uidetur · si modestum · si pu:
dicum viris fortibus morum …
… cum mencione meminimus quia quod
Hic vana amicus est in terris Deinde
quidam venerabilis vir veraciter sep:
tingentarum monialium pater · habent
monasterijs suis prescripsit legem:
ut omnia earum cantica · tacimus
mellite gratificacionis exuerunt modos
et ut sola psalmorum · et laudes
sint significata · gratificacione contente
dispota equidem sunt · sed viro uo:
luptati cognata mollicies … quam
voluptas · pacius libidinum est sed
per hec ipsa · contractuosorum quiniorum
malicia arcuit · ac si que venena
ta uel topicata sunt · noceri non
possint sicut igni stipulam addere · oleum
camino · serpentem topicare · nonne
demencia est : Licet verorum vitia
obtegantur uelo vorum quorum eadem
est prima · nulla perfecto differencia
Unde non apud grecos recopulatores et
corrupta racionis censentur nomine
amorum honestiori nomine quinia nomi:
nantur Recolis quod communiter …

quam coepulantium aut compotantium
venerabilior est. Convivia vero non
nisi praesertim insaniunt in carminibus
concitentur. Nonne istud arguit
dominus dicens: Ve qui consurgitis
mane ad ebrietatem sectandam et
potandum usque ad vesperam ut vino
estuetis. Cithara et lyra et
tympanum et tybia et vinum
in conviviis vestris. Et opus domini
non respicitis, et opera manuum eius
non consideratis. Denique rex babilo-
nis non nisi in convivio vidit
manum scribentem in pariete: mane
techel phares, quo regnum dinu-
meratum, appensum denunciatur et
scissum. Divino siquidem iudicio
principatu iudicatur indignus, qui
vasa domus dominice vilibus scortorum
usibus voluptatis gaudia apposuit
et sponsi thalamum malignis
spiritibus in conviviis aperuit. Centum
luminibus cinctum caput Argus habebat
que omnia actum unius fistule vo-
luptate non tam sopita sunt quam
extincta. Tu quis es qui te
eorum spectatorem esse confidis.

De Argo

[A]ugusto tympanizante in
cena quendam militem
probrose dictum est: Videsne
ut Cinaedus orbem digito temperet.
Cuius ille ubi percussus amaritu-
dine ob manus et animi in-
orum absque nimi lenitate sus-
pendit. Habuit et semper gratos
probanti. Sed longe secus Nero non

imperatorem. Hic homo foedissimus qui a
deo scribitur captus amenitate vocis
ut non in pomis sive potibus cibisque
nocentibus abstineret. Quin etiam grato
suadente frequenti clistere vomituque
purgaretur, plumbeamque cartellam
supino ventre mandato physicorum
sepius et diutius sustineret. Adeo
vero delectabatur in cantu ut in the-
atro terremotu concusso eum semel
cepit nullus egrederetur antequam
inchoata finiret. Nec quemquam
egredi ea cantante licitum erat. Unde
plerique affecti tedio audiendi si-
mulato funere elati sunt. Milites quoque
non alio vota pronunciante non applaudebat.
Nec agebat quicquam serio. Ioco vero
quasi phonascus astaret qui eum suis
arteriis parcere hortaretur. Instrumentorum
quoque curiosissimus erat ut corporis pi-
ciorum aliis invideret, adeo ut publico
testimonio se cytharedum principem
gaudebat appellari. Unde illud: cythara
vero princeps natus nobilis. Ultra
quid erit nisi ludus. Cythara quoque
mole imperii omnes prepositus est. Quintum
Philosophia prosequitur quam maiestatem
imperii contemnit et nobiliora ingenia
veritus se consiliis subtraxit histri-
onum, quorum ipse non erubuit tempore
esse. Denique illud quod non dat Proculeius
dabit histrio. Aliud vero esse omnia
navissima adeo ut nulla sponte officia
delegaret quam prosequeretur nostri quid
in operibus sit aut illud subiciat. Qui
omnibus preest omnibus indiget, tam
histrionibus et mimis pecunias infi-
nitas erogare non gravabatur. Singul-

put quisque placuat . amplissime . dignitatis nomine subornabat . alios patricios alios senatores dites . hos illustrium spectabilium ue . nominibus illustrabat

8 Sum vero adhuc aliqui qui ex parte imitantur . et si feditate illius nec dignetur inuolui tum gratiam suam histrionibus et mimis multam prestat . et de exhibenda malicia eorum certa quadam . et contemptibili magnificentia . non tam mirabiles quam miserabiles faciunt sumptus . Illa tamen etas . ut sic intimum dicam . honestiores habuit histriones . si tamen aliquo modo honestum est . quod eciam hoc libro comprobatur indignum . Nec tamen histrionem asseris temporis de arte sua usari . et si indubitatur tempore sit . eos histriones et quod histriones erant . qui gestu corporis arteque vocis . et modulacione vocis ferias . aut fictas historias sub aspectu publico referebat . quos apud plautum inuenies et menandrum et quibus artes . nostra terencius denotauit Porro comici et tragici abeuntibus cum omnia leuitas occupauerunt . directes eorum comedi . uidelicet et tragedi estimati sunt . Sed eos dissimuli condicione dictarat plerosque repites . quibus vero eorum . usus extitit . poetica dotes apperit . Velut prodesse volunt . aut delectare poete . aut simul et iocunda et idonea . dicere vite . Sit ma etas plepsa ad fabulas . et quis inania non modo aures

et cor prostituit vanitati . sed oculorum et aurium voluptate . sua mulcet desidiam . luxuriaque accendit . conquires vndique . fomenta viciorum / Nonne piger desidiam instruit . et sompnos prouocat instrumentorum suauitate . aut vocum modulacione . hylaritate canencium . aut fabulancium gratia sine quod turpius est ebrietate uel crapula / Alterum vtique elegancioremque docuit flaccus Crannucti huante tibiam . sompnus quibus est opus alto sit quod tortionator . Dulcis est sompnus operanti . siue parum siue multum comedat Saturitas siquidem pauperis et alit prabit quod quietis gratiam . que ocij continuacione . et quadam inercie sue marcore perimitur / Utique de desideriis est omnis ociosus . tum et ociositas inimica sit anime . et de domicilio cuius ociosa studia uitiis eliminet / Clamat ethnicus Cernis ut ignauum corrumpant ocia corpus . et capiat vicium . ni moueantur aque / Audi quis dictis si eidem credideris Queritur egestus quare sit factus adulter In promptu causa est desidiosus erat . Dicatissimi ergo viri consilium est ut hostis te semper inueniat occupatum quo variis temptacionibus eius . occupacionum tuarum clippeos tam feliciter quam prudenter opponas . vitanda est inquit ethnicus improba siren desidia . Sed eam turpe prorogant histriones . Operis occupatis etiam membris . surrepunt tedia . sepeque non sustinent . si non aliqua voluptatis solacio mulceatur . Admissa sunt ergo spectacula . et infinita tirocinia vanitatis . quibus qui omnino ociari non possunt . perniciosius occupentur . Varius et enim flat ociari

quam temporis occupari. Hinc mimi,
salii vel saliares, balatrones, emili-
ani, gladiatores, palestrite, gigna-
dii, prestigiatores, malefici quoque multi et
tota ioculatorum scena procedit. Quorum
adeo error invaluit, ut a preclaris
domibus non arceantur, etiam illi qui
obscenis partibus corporis oculis omnium eam
ingerunt turpitudinem quam erubescat
videre vel cinicus. Quodque magis mi-
rere, nec tunc eiciuntur cum tumultuantes
inferius crebro sonitu aerem fedant
et turpiter inclusum turpius produnt.
Numquid tibi videtur sapiens qui
oculos vel aures istis exponit?
Quis tam libenter non videat et
videat tamen prestigiatoris locio pri-
si ars deletur et oculus quos ma-
licia sua prestringat videndi
facultas reparatur? Jocundum quidem
est et ab honesto non recedit virorum
probitas quamque modesta hilaritate mul-
cere. Sed ignominiosum est gravitatem
huiusmodi lascivia frequenter resol-
vi. Ab istis quoque spectaculis et ma-
xime ab obscenis, ne incontinentia
civis mentem quoque impudentia feriat.
Egregie siquidem Sophoclem pretore
collega Pericles arguens ait ad eundem
pretorem Sophocle non modo manus
sed et oculos habere continentes. Utinam
inquit homo cui de regni maie-
state multa licebat, oculos meos
ne videant vanitatem. Suos utique
virum esse quod alius ingenuit, quia
oculus meus depredatus est animam meam.
Sumptum quidem de singulis prodesse potest vel
decet. Unde sapiens adultus et
apologos refugit et narrantes
aut quecumque spectacula. Quid ultra a
honeste utilitatis honore instrumento
scire quidem quam omnibus gravem histrionibus
et mimis. Quid de malicia prosequitur
ex auctoritate patrum non ambigis esse
pollutum. Unde quid fautoribus
eorum de mineat colligis. Sed facientes
et consencientes pari pena veraciter
esse plectendos. Qui donat, inquit,
histrionibus, quae donat demonibus. Hoc utique
utique in illis ponet de quo necessitatem
sui. Nempe qui nequitiam fovet
est ne bonus? Quod vero omnium istorum
sit credibilius illorum tamen qui mi-
nus nocent malicia tollerabili-
or est.

Ubi autem qui noctericos prestigia, artes quoque magicas
et varias species mathematice repro-
bate exercent, eam patrem sed patres
a baula iusserunt, eo quod omnia hec
artificia vel potius maleficia ex
pestifera quadam familiaritate de-
monum et hominum noverunt processisse. Unde quoque perspexere proferunt sola
intentione fallendi, a quibus aut se
deleri. Duus artemus ait: Dii dirigunt
nobis et ita evenit. Ne credatis
prestigium vero Mauricius dicitur invenisse
eo quod sic dicitur eo quod aciem prestringat
oculorum. Fuit quoque magorum peritissimus
ut quascumque res vellet invisibiles
faceret aut ut rubra de alias species
transformaret. Via siquidem mathesis
de penultima [illegible] figmenta dicit
magicarum referunt, cuius plurime
species sunt et diverse.

[Ma]gi quidem magi sunt et ob
magnitudinem maleficiorum sic
appellantur qui domino permittente
elementa concutiunt, rebus adimunt
species suas, ventura plerumque
pronunciant, turbant mentes hominum, immittunt
sompnia, homines quoque violentia
carminis dum tractant occidunt. Quod et
Lucanus noster non latuit: sit enim
mens hausti nulla sanie polluta
veneni incantata perit. Et ne tibi
parva videatur illius auctoritas, nostri
quoque Iamnes et Mambres magi pharaonis
omnis Egyptus et cum huiusmodi prestigiis
commoti, et maleficiorum mirandum est nostri
hi magi eos non modo Moysi restitisse,
sed ad eo signis et miraculis
contendisse, licet postmodum vel
inviti coacti sunt digitum Dei in
signis Moysi fateri.

11 Varro autem curiosissimus interpretes
iiii^or species divinationum
ab elemento mutuatum est: piromancia
scilicet, aerimancia, ydromanciam
et geomanciam. Multasque
species videbis ex hiis capitibus pullulare
sive arte sive fraude divinatio
vagatur, quarum nomina exempli
causa vel pauca subiciam.

12 Incantatores quidem sunt qui artem
verbis exercent. Arioli qui circa
aras nephandas preces aut execrabilia
sacrificia faciunt, in quorum temporibus
de manu Dei dicente propheta: ariolos
et magos non patieris vivere. Aruspices
sunt inspectores horarum
prescribentes quid qua hora fieri

10 expediat, quorum errorem dampnat
apostolus dicens: timeo ne frustra laboraverim
in vobis. Observatis enim dies et
annos menses et tempora. Ad felicitatem
operis non a tempore sed amore Dei debeat
expectari. Auspicium quod in extorum
inspectione viget, quam artem Tages
quidam dicitur invenisse. Sic Lucanus:
fibris sit nulla fides, sed conditor
artis finxerit ista Tages. Extorum
vero nomine censentur omnia que cutis
extremitate teguntur. Ex quo liquet
eos esse aruspices qui vaticinantur
de ossibus avium sine sanguine, sive
futura pronuncient sive preterita
pronuncient vel presentia. Thalmanida sic
quidem est quo ad intelligentiam veri
abscondita proferuntur, ad et presentia
non nisi de futuris et preteritis. Si vero
adhibeatur sanguis, nigromancia
accedit, que ut dicitur ex tota de mortuorum
inquisitione ... Sanguinis
ea esse amari videtur ut ad inscripta
veri mortuos valeat suscitare.
Ea namque ludificatione demonum
et humane perfidie illuderunt fallacia
est. Phitones sunt quos spiritus
phitonicus replet, et frequentius
virginibus exercet, ut magis ludificet,
ac si de mundissimo spiritui placeat
integritas mentis et corporis.
Vultivoli sunt qui ad effectus hominum
immutandos et molliri in cera
forte vel limo corpora quos pervertere
nituntur effigies exprimunt. Cuius
illusionis et in Farmaceutria
Virgilius meminit: limus ut
hic durescit et hec ut cera

liquescit uno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore. Naso etiam in libro Heroidum: Devovet absentes simulacraque cera fingit et miserae tenues in iecur urget acus. Horum vero maleficia etiam eo plerumque noscitur artificio levi dissolvi, si videlicet qui suspecti sunt conventi ab aliquo timore suo inficiantur aut si confessi fuerint cogantur maleficium revocare. Imaginarii sunt qui imagines quas faciunt quasi de possessione possidentium spiritum mittunt, ut ab eis de rebus dubiis doceantur. Hos idolatras esse pagina sacra convincit et divine maiestatis iudicio condempnatos. Coniectores sunt qui artificio quodam sibi vendicant sompniorum interpretationem. Chiromantici sunt qui ex manuum inspectione rerum vaticinantur abscondita. Specularios vocant qui in corporibus levigatis et tersis, ut sunt lucidi enses, pelves, cathi, speculorumque diversa genera divinantes curiosis consultationibus satisfaciunt. Quod et Ioseph exercuisse aut potius simulasse describitur, cum fratres arguit subripuisse ciphum in quo consueverat augurari. Mathematici sunt, licet appellatio generalis omnia complectatur, qui a positione stellarum situque firmamenti et planetarum motu que sint ventura conicunt, ut est illud [illegible] vel equali suspendit tempora libra, Parca tenax veri seu nata fidelibus hora dividit in geminos concordia fata duorum. Nescio quod

certe est quod te michi temperat astrum. Sed si stellarum cursus applicationesque vim ad alterum constet rebus que ex arbitrii libertate proveniunt. Quidam nominis specialem obtinent, quorum genethliaci, qui geneses id est natalicias horas attendunt. Imitantur Iuvenem(?) unde Satiricus: Nota mathematicis genesis tua. Horum vero horoscopi nomen noscuntur. Hii rursus geminos horoscope varo producis genio. Virgilius(?) at ista sua et forte eorum aliquatenus licuit exercere, donec Deum natum nunciavit stella de celo magos quoque non reprobos primicias fidei ad eum adorandum novo et inaudito ducatu perduxit. Exinde vero penitus interdicta est. Salisatores, qui ex saltu membrorum aut repentinis corporis motu prospere aliquid autumant. Sortilegi sunt qui sub nomine ficte religionis superstitiosa quadam observatione rerum pollicentur eventus, quibus genus sortes apostolorum, psalteriorum et divinationem et inspectio tabule que pitagorica appellatur. Observatio quoque cuiusque casus ad rei de qua queritur significationem. Augurium vero quod est avium observatione Phryges invenisse traduntur, quod in voce potius quam volatu est; et cum tradicione eorum volatus tamen alarum quam pedum viola siquid est motus per palme vel pedis. Sic apud Maronem in Eneidos VI volantes progredientibusque columbe describuntur. Hoc cum [illegible] felicitatem, si columbe gradientes dum vix conspectu itinerantes precedant.

2 C

Ne ab expedicione missus consul ro-
manorum . dum de bestiis . avibus et o-
minibus et elementis . nullus homi
omine sortiretur auspicium . columbas ie-
iunio confectas granis preparatis triticeis . in
via qua iturus erat . proici iussit . ut
earum omine auspicii dulcius sublevaret
Quare cum diligencius . avibus abstinen-
cias precipitari iussit in flumine . saltem
si bibent . submersisque in fluminis hauri-
vit consulem . cum exercitu submergendum
Hic etiam et secutus eventus Apes pla-
tonis infantuli mel labiis inferebant
singularem dulcedinem eloquencie eius futuri
presignantes Hiero summus preca sicilie
magnatus . qui virtute promeruit . apibus
nobilissimo viro exposita est . eo quod
a parvulla susceptus deshonestamento genus
videbatur . et qui probrosa clari sanguinis
macula sordidum putabatur . et indigentem apibus
exponere . apes ita eum . melle congesto
plurimis aluere diebus , et sic consilio
auruspicum . ei regnum portendi cane-
cum . apibus agnitum . recollectus et dili-
genter institutus est Formice Mide cuna-
bulis formice grana tritici congere-
bant significantes eum futurum ditissimum
Unde et res aureas ipsius attactu fieri
poete finxerunt Sulpicio sacerdoti . lap-
sus apex de capite sacerdocium abstulit
Decreto soricis audito marco fabio pre-
fecturam Si nugis talibus roma credidit
si vestes in corporis tui inicio a soricibus
corrosam senseris . tria abiciantur Si
egrediens limen calcaveris . aut in via
offenderis . pedem tocine . si in principio
agendorum aliquod dampnum intuleris .
differas inchoata . ne id tota inten-
cione frustreris . aut inutiliter impleatur
Propterea dum omine meliori . faustum

agendis horam accipias Omina namque
sunt aliquando secundum processum abscondita fu-
turorum . aves quas ominales vocant
tibi pronunciabunt Que namque sint iste
forte interrogas . quas sub dena horum
in forma avium . poete asserunt esse co-
rvus Cum cornix loquatur . diligenter Cornix
ausculta situsque eius . sedentis aut
volantis nullo modo contempnas Refert
etiam plurimum si a dextris sit . aut
sinistris . qua porcione respiciat . cu-
bitu gradientis . loquacior sit . an
clamosa . ~~an~~ an silens omnis precedat
. an sequatur . tuumque expectet adven-
tum . an fugiat . quo ne discedat . non
negligenter attende Ait namque virgi-
lius Sed nisi me quacumque novas
incidere lites ante sinistra cava
monuisset ab ilice cornix Nec tuus
hic meris nec viveret ipse menal-
cas Cominius de eo videatur mortem
ostendisse . quod cornix . quam vite pro-
vatorem asserunt . verum magnorum
ignorat auspicia . ut forte dea plu-
ralis . flat ostentum . quale est quod in-
minente bono et optato post im-
petratis capitis de rupe tarpeia . pro-
rem cornix grecoloquio protulit . Dix-
erit Sed augur interpretatus itaque
posuit Nunc que sedit tarpei cul-
mine cornix est quia non potuit
dicere . dixit erit Sed ignoscas viro
doctissimo . rusticana simplicitate
experimenti . aut quia pauperem vita
divitibus res videatur exigua . qui
quando genus . ut paucis serviat
. asserunt institutum Corvus vero quod Corvus
non minori diligencia observabis . rebus
maioribus auspicatur . et nunquam
cornici providetur Porro cignus in Cignus

auguriis ales gratissima nautis ut poeta. que vero aquarum domestica quadam gratia familiaritatis earum secreta prenovit. Cum nescio quo maiore bissenos letatos aere cygnos. reducem classem enee veris vaticinio inicia[vi]sse. Eorum namque hilaritas non modo nautis. sed et quibusque peregrinantibus felicitatum eventum gratum spondet. nisi fortioris superetur adventu.

Aquila ¶ Aquila magis sic res aliud est. si non alarionem excipias. que forte aquilarum species potentissima est. regni sui maiestate omnium avium. si cum Plinio loquar. fastigium evacuat. Potuerat apud Statium presagio volucrum. Grecorum exitus confortari. Cum fortior esset adventus eminente colloribus Amphiorao infortunium Grecorum quod eventum patefecit ¶ Licet enim aquila quarumdam avium viribus superetur. in pugnacione vel nulla potior est. Licet sequentibus avibus excellentius volat. et absque eius acie in nichilo(?) nunquam excluditur. Aliquis tanto visus acumine. vigere dicatur ut ab ethere summo pisciculos in fundo maris contueatur. et in ipsum solem quod nulli animancium licet. fixa figat obtutum. Seu sua quidem subtilitate de Iovis gratia. Exterarum vero rerum quoque mistica nunciare dicitur eius falsum misterium dicat. quem consiliorum Iovis novit de Persicorum Locris adversus Crotonienses dimicantibus. aquila diu pugnabat supervolans. victoriam dicitur contulisse. eo patrimonio deleverunt infinitos. Porro validiori signo. stetit roboratum. eo quod duo iuvenes procerioris stature elegantioris forme in candido equi

ab utroque latere Locris pugnassent sicut erat omnium opinio. Castorque Pollux. Omnia vero huiusmodi augurantur. potenciora sunt. Dum Hieronis de quo super. prima bella iniret. aquila conspicuis resedit de clipeo pugnandi manu promptum regem quod futurum significavit. Ea die qua natus est Alexander. due aquile tota die perpendentes super culmen domus patris eius sedent. omen duplicis imperii. Europe Asieque preferentes. Vultures difficultatem portant. divicias rapacitatem. Sic Romulo de origine urbis condende presagium singularis felicitatis successus pollicentur. qualem est quod nova Roma nisus sevit. melioribus auspiciis condita est ¶ Cuius picta urbi Pictaviorum contulit nomen. levitatem gentis. colore. et voce presignans. Ardea reparandum auspicium est. Ciconia. que avis concordie est. concordiam invenit aut concordiam facit. Corvus quod affert quod expedit. Unde et gruere vir antiquus a quo cornice quod profertur. et de gruere tam quod offertur. Unde illud. Garrula ¶ ingruit imber. Nec tu minores contemptui habeas. Tu et pica loquax. sic ad multa. sic ad suscepturum hospitium te faciat cautiorem. Si avis que vulgo dicitur albanellus pretervolans viam a sinistris feratur ad dexteram. de hospitii hilaritate ne dubites. Si contra. contrarium expecta. Cives quoque domestice artificii huiusmodi non sunt expertes. Tu gallicantus propter iter vel opus inchoaturis prenoscas ¶ Tiberio nascituro. pugnas Livia

ovum galline subductum · eo usque non
sinis nunc ancillarum manibus fovet
dum gallus · insignit tristatus con-
clusus est unde, et augures · puerum
qui nasciturus erat dixerunt regnaturum
Bubonis · strigis · et noctue · propter in-
fausta sunt omnia Noctua tamen eo quod
noctis noctis tenebris non ceca dilige-
ntis hominis vigilanciam signat · ut in
portento quo in hasta Hieronis cum
primum progrederetur ad bellum · noctua dicitur
consedisse · Perflaus eum futurum dilige-
tissimum Bubonem Dido · dum misceretur
cum enee · sensit infaustum Si autem
pro quippiam ne genus huius · sub
huius aliis persistentibus · solitam rapi-
nam exerceat · ut eius rapacitas im-
minebat Unde et coulatur dominicus
naso ait Odimus accipitrem · quia
semper vivit in armis Regulus quoque ipse
qui et basiliscus dicitur · nova quoque
portendere non dedignatur · Communiter ceteras
aves adventu suo · vel recessu · fiunt
familiam · nunc minui · nunc augeri
Cygni vero volatus · quanto senior ·
tanto laudabilior, Unde Melampus
augur provectus conqueritur · stragem
gregem comitiens epulatum vides
ut nulla serenos ales agat cursus
Albertus quoque · mortuorum cunctus
prebens · Leporis timebis occursum
siti evasit · Est enim procul du-
bio longe commodior in mensa · quam
in via, Lupo obvio · congratulabis
beneficium munus est · licet solo
visu vocem soleat ei · quem ante
previderit vocemque precludere Quippe illud
Non fugit ipsa · lupi Merim vide-

Porcus Hiero Siculus · litteratorio
insistens studio · inter coequales · stilo
operam dabat · ei quoque lupus in turba puerorum
repente conspectus · tabellam eripuit
successus omnis figurans · inaudita
forma prodigii · Quid multa · lupi effi-
caciam · non negabit · quisquis genus
romanorum · lupino lacte · non ambi-
git educatum, Unde plurimum quod in
cibus gulacius est · adhuc lupinum sapo-
rem retinet · Plurimique eorum fidem
quam avide lupa didicerunt · sibi
invicem servaverunt · eadem quoque quadam
lege iure manavit ad posteros ·
Quibusque gratantur obviam congredi · Dum
capream vites · cui alludens poeta
ait Occursare capro cornu ferit
ille caueto Bobus tertuantibus
libentius quam arantibus obviabis Nec
displiceat · si via rumpit · quia
mora itineris · hospicii gratiam compen-
sabitur · Mulus infaustus · et asinus
inutilis · et si utilissimi sunt ad
honera perferenda Equus quoque bonum
est · sed in eo nil utilius · quam quod usibus
humanis ~~sunt~~ servit Habet vero ima-
ginem et pugne significationem quibus
tamen consolatur et usu mitigatur Unde
apud Virgilium visis albis equis
apparente Italia · senior Anchises
exclamat Bellum o bellum terra
hospita portas Cervum · capreolum
apriumque silvestrem · honagrum · et
cetera huius generis · malo prudenti
apponas quam vianti Eneas cum
primum vino fusis · omen quod cum
videbatur · adest Socios quoque fortuna
illum retorsit Canis siquidem

Ovis ·

commodissimum est. cuius fama et hebreorum
traditio. nec angelus ipse tobie socius
aspernatus est comitatum. Quid quod tyrus
scelere cum . corporis sui filius . ut perit
tanaquile vrbibus regnum adeptus est per:
¶ socer locusta. et si minimum possit
eminencium cum impedit uota. quod
eo forte fit certum quod loco stare fa:
ciat gradientes. Econtra cicada ui:
atorem promouet gressum. et inuita:
torem commenat exitum. Rana dum
a superioribus solum ducit . prorsus vetere
pennis inde asserere. Obuius bufo
futuros successus denunciat. In cuius
solo visu molestus est. [illegible]
homine ipso. nil potencius. nichil
efficacius est. nilque morbum numquam
inuenies. quod euidentius comprobat
vitatem. Porro si artem diliget
exquiseris. condicionem eius et dona
nature scrutare. gestum . motum que corporis
sensum que sermonis. tota mentis inte:
cione notabis. Sacerdotem obuium
alium ne religiosum dicunt esse infau:
stum. Ego quidem pernitiosum credo . non
modo sacerdotibus sed et uiris sapienti:
bus continere oculos quam obuiare
genti suorum. quia hijs qui simia
sunt perditi potestate ferendum quod : in
capite distorto incedit. infelicia
crede. vel ut apud plinium legitur
publica sit. aut plurium libidini
pateat prostituta. Nec expedit illi
occurrere. que amoto uelo caput
suum detegere non erubescit. Absit
que sermo audiens nisi operis cuiusque
auspicia. quid sequatur prenostes
dicit deus incubens baculo que

dextra gerebat. Sic principiis dicunt
deesse solent. Quiditas voces timida
ponderi magnarum. et primum in se consulit
augurarum. Ea siquidem futurorum pro:
¶ stita sunt. Petilius consul romanus
valer. li. 1. c. 3 oppugnans castrum in sicilia. cui nomen
letum erat. ad milites accingentes
ad pugnam ait. Ego hodie letum ca:
piam. Casusque sic accidit cum ipso
¶ eadem die. Fuit in tempore Emilius
valer. li. 1. c. 3 consul. cum a senatu destinaretur ad
oppugnandum regem persarum a filia
que domo hostio domus flentem obuiam
habuit eam quesiuit Cuique illa re:
spondit. persa periit. Sic enim catulo
qui forte perierat . dicebatur. Prestus
de expedicionem . tripudium inuenit. eo
quod rex persarum perierat. cum filia con:
sulis . catulum flebat amissum.
¶ Albinus etiam clementer. aut temporibus quali
ter frequenter trahuntur auspicia. pro for
tune iudicia. gratia vocis et modestia
imber emollit. Pavidum quippe
et supplumiale tempus. aer que vdum
dum operis cuiusque incuctant ortum
prosequitur. tredit cursus fortunae
progressum ad fortunam. que frigoris
equales. linenti celo diu perpendi
tanti benignus. quod deprecata gratia
respexisse. Olli ceruleus supra
caput astitit imber. Venus:
naufrago filio . apud didone hospi
tium parans. eumdem fido dolet
comitatum. dum regine gratiam
induceret. tanta nube obtegit
dominica quod vaticinans fuit sugfra

Si enim afferant · quecunque fulmina le-
sionem · infausta sint · Unde illud Se-
pe malum hoc nobis · si mens non
leva fuisset · de celo tactas memini pre-
dicere quercus · [illegible] et id [illegible] pen-
ditur · an semita una descendit · an
multiplicata aeris ruptione · diffusos
sparserit ignes · hoc equidem sepe
[illegible] est · dum gaius cesar · civili
bello patrie comminatur · cum fulmine sub
aere constitit · quasi sint igneos [illegible]
· quasi trabes emiserit · nec veteres
historie sufficiant enarrare · et tunc
ignota [illegible] · viderunt sydera no-
ctes · Si vero fulmen careat tempe-
state · si levium sonet · deorum credit
nunciare favorem · Eneas iovem
a sinistris tonantem audiens · sic cum
opinatur promissis sacrificiis · habere
propicium · Sed qualitercumque ista se habeant
innatum timorem homini potest miti-
gare · quod nemo senciet fulminis
ictum · si ante tonitrui sonum au-
dierit · aut perviderit corruscationem
Tiberius cesar [illegible] celo lau-
ream coronam gestabat in capite
· quia hoc genus frondis · fulmine
negetur afflari · Tonitrua siquidem · timi-
dissime · et vehementer exhorruit
Est hic quod procul dubio · longe tutiorem
faciat hominem · si fidem crucis pre-
ferat in pectore · iusticiam fidei ge-
rat in capite · et salutiferum signum
fidei manus innocens · figat in
fronte · illud [illegible] [illegible] quod
cultoribus suis · omnem [illegible] timorem
excuciens · ait · A signis celi ne
timueritis · que timent gentes

quia ego vobiscum · dicit dominus [illegible]
hec quod vera [illegible] tonanti · vel audita
vel dicta · ferunt a quibusdam non prorsus
fulmen timuisse · Nichil autem est
quod minetur signis · ita totum to-
tus (?) tueatur hominem · sicut mens sibi con-
scia iniquitatis · et quo scelerum
suorum pena · ad singula timet expo-
sti [illegible] · de [illegible] [illegible]
qui trepidat · et ad omnia fulgura
pallent [illegible] · iustus confidit ut
leo · et illud non contristabit iustum quic-
quid ei acciderit · fulgor equidem igneus
si urendo non noceat · celebritatis
gloriam affert · Neque · quia non urit
igneus non est · si hic [illegible] plato
recipitur · Duas sunt inquit ille ut
opinor virtutes ignis · altera edax
et peremptoria · altera multebris (?)
et [illegible] lucis · posteriorem asserit
operatricem visus · et [illegible] superioribus
vim suam monstrare ostendere · Ascani- De Ascanio
um fatalis consilii cum [illegible] [illegible]
[illegible] · ignis de celo qui suc-
censo capite illustravit [illegible]
deberi felicitatem consilii ipsum quod fu-
turum [illegible] gentem magna [illegible]
[illegible] macedonis et octaviani au-
gusti · sub ipso eorum ortu claritas
ignis miraculo declarata est [illegible]
[illegible] expedicione dum [illegible]
[illegible] ventus successivum [illegible]
[illegible] dum [illegible] hostes vexilla fe-
runt · aeris [illegible] vexilla [illegible]
[illegible] · Si vero pre [illegible] minent
iustissimum [illegible] metum [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] omnia [illegible] portat

eo q fundata sup stabilitatez suaz
mauult quiescere q moueri. Qui
erga mugitu eius audit. amari se eue-
tibus condolet. et quo affectu sue
comparat alumpnus. nouis sue spiritua
potestatis magna siquidem et pia pa-
rens omnium est. studuerat hec abbam:
plenum hospitij ante premissam
sed quia aliarum hospicij veniens in
prevaluerat. tanta dolor cordis intri-
secus mugijt. que ei mugitu perge:
¶ mitum est. Hec eadem quociens tre-
mit filius suus pendet aliquid
metuens. nisi forte parturiendo
laborauerit. Tunc enim vero vel facit
abortiuum aut mutilem fetum parit.
quia ut multum sepe cum parturiunt
motes pendit. videaulis nubes hec
sunt quibus tota vigilancia sua
tendens accommodare se plurimos de-
tera de gloria habet adeo sunt multa. lo-
quacem ut lassare queat fabrum
quibus quecumque domus instituit.
eam nec ab ipsa salute arbitror
posse saluari

mia vana esse. et vera est
fide sua cuique vivere ·· qui
contemptui habeas esse enim. verum ma-
lum significaciones. scilicet ignorancia alia
esse uniuersalia. alia particularia
. et quid significet geminatis solis
5 De signis. que precesserunt capti-
uitatem Iherosolimitanam. nouissimam.
7 Quanta fuit calamitas obsessorum. et obstinate malicie. quis
fuit finis. et que pietas titi.
6 De maria. que fame urgente
comedit filium De numero captiorum
et occisorum. et peremptorum fame
4 De pugnacione fidelium. quos
subita tempestate. fundauit propter op-
8 pella Testimonium quod perhibet Iose-
9 phus ipso De vespasiano. quod claudum
10 et cecum. curasse legitur Signa cer-
11 te quedam non sunt Nichil certum non
auctore persone. qui non congruit. dei vo-
12 luntatem Quia deus signis sua pre-
munire dignatur caveat qui ut dissit
¶ signum et descripcione in estimacione super-
nicorum et causas. figuras. et significa-
cionibus in eneralia quedam. designi-
ficacionibus tamen supernorum. quam aliorum
singularum omnium in cmactorias non de-
pendant in fundamento mathematice
. et operacio sensuum. et viribus dicere
. et effectu tamen. et efficacia li-
berum disciplinarum in differencia
mathematice doctrinalis. et mathematice
reprobate. et tradicione mathema-
ticorum. et erroribus eorum quia uoce pro-
uidencia. rerum naturam non permittit. neque
seriem rerum. immutat prouidencia
. et quod liberum arbitrium manet cum
¶ prouidencia quia non possint adeo sci-
ri. que non fiunt. et quod rerum mu-
tabilitas. ei nequaquam contingat
. et quod idem sit scientia. presciencia dispositio
. prouidencia. predestinacio. et quod velut
infinita sunt. ut nullus eorum. non
quicat angelus. vel minimi. et quod pro-
uidencia nullam necessitatem rebus inducat
quod de conpossibile. non sequitur impo-
ssibile. et quod quod eo quo. necessario consequitur
nouit altissimus. qui solus omnia pre
o bieccio nouiciorum quod non
mathematici temerarij sunt iudicium
futurorum. iudicio suo. publice pre-
mittens quod non argumento assig-
nato. non est necessarium. et de ezechia
hefias et niniuitis. et quod ea

que significant mutari possunt
et cum providentia dei maneat perpetuo quod consilium
dei immutabile est . et voluntas dei
prima omnium causa . et quod mathesis . vana
dampnationis est cum aruspicibus
. et chiromanticis et phitonicis . et
similibus deiectione cum specularijs
. et quod maligni spiritus multa futura pre:
noscunt . et subtilitate nature longa . et
experiencia temporis . et revelatione superi:
orum potestatum . et quod sepe decipiunt
. aut decipientes . aut decepti . et
quod speculatores mala indubitata se:
quuntur cum ephisicis . theoricis et
practicis

Omnia reducunt ad vestigium super:
stitionis . Sunt quos magis utilitas
exercende quam quis dicatur aut
sint . Vita et ocia eius negocia sunt
. et deum hominis libramine . verborum omnium
vires pensat . provida dispensatione
. quidque ad libitudinem prestat . quedam
quam manu utitur apprehendit . Tu ergo
dominice sapiencie tue . argumento validissimo
. duplicem fidem facis . deum et cum tuis
artibus . veris mecenatis . philozophantes
cum nugis alienis . Alacres itaque
excipiant . nuge mee . quas serenitas
tua . probavit licet in publicum . ut cer:
tatores . mathematicos . cum quibusdam
alijs nugatoribus . introducat . Et
quibus dedisti egrediendi audaciam
. securitatis quam fiducia prestabis . Ca:
veant ergo nisi favor superioribus
. et si quid in alterutris . vitiosum
. aut deforme apparuit . benigna tue
prudencia corrigatur . etc

Hesitandum . et forte offendi
probabile est . Qui sompnijs
et auguriis credit mi:
nime fore securus . Ego
firmam . et verissimam . et
fidelissimam puto . Quid cum refferat
ad consequentiam rerum . si quis semel . aut
amplius scrutatus est . Quid si contra:
vit . Quid denique . si undecumque somnium
emisit . Sunt et etiam cause . quas phi:
sici noverunt . aliquando autem per inter:
cepta que fiunt . quodam aliena opera
impedire aut promovere non queant . sic
ut inania carmina . aut supersticiose
quedam ligature . que tota medicorum
secta condempnat . licet hippocras . aliqua
cum incantatione quadam nomine . phisica
soleat appellari . Phisica etenim
dicitur . cuius occultissima ratio est . ut
humano sensu . nequeat apprehendi
Nichil etenim est nisi fit cuius ortum
legittima causa . et ratio non precedat
. et ut alius ait . nil fit in terra sine
causa . Constat itaque . quod artificis
nostri manum . nil evadit . Ex quo
consequitur patet ad phisicam omnia pertinere
Ego quidem quocumque modo . ista se
habeant . indubitanter credo . illa sola
non esse respuenda . que ex fide prove:
niunt . et referuntur ad gloriam omnipotentis
dei . cum scriptum noverimus . omnia quecumque
in opere . vel in verbo facitis . in nomine
domini facite . a quo solo via hominis
preparatur . Hinc enim scorpionem terra pressit
Lucretius . signifer quidam gentilis
vivit in lege domini etenim Iohannis super:
ponebat infirmis et curabantur . Beati
Stephani tunica supposita . mortuum
suscitavit Simbolum apostolorum . Et

plato in thimeo
Nichil fit sine causa

Colossen. 3.

moniatum . a quo gestabatur curavit
Oratio dominica . verbis divinis legebantur
aut dabantur . confide dicam . si repperisse
contulit . optatum salutis effectum . Beatus
Benedictus . signo crucis . vas noxium
fregit . At si per signum lapidem inter:
sumpserit Capitula evangelii gestata
vel audita . vel dicta . convenient
profuisse cum plurimis hec equidem . et
similia . non modo licita . sed et utilissima
sunt . Alia vero . non tam contempnenda
quam fugienda . Illud siquidem est . quod
diligentibus deum . omnia cooperantur in
bonum . Infideles autem et reprobos ac
etiam hesitantes de fide . nullus per:
mittit vindicationibus subiacere
Omnia tamen omnia . tantum prosunt . quantum
concipientis fides permittit . Ius et
Iulius Cesar . nullo augurio . nulla
ne superstitione . a quocumque incepto po:
tuit absterreri . Contigit autem ut
cum in Affricam . navigio transisset
. ingressu navis prolaberetur . verso
itaque in melius omine . teneo te in:
quit Affrica . eamque obtinuit . Preterea
Calphurnia . uxor eius . ea nocte
quam [illegible] . de terra ultima gessit
. vidit eum . multis vulneribus confectum
. in sinu suo iacere . rogans eum ut die
sequenti . a curia abstineret non ob:
tinuit . ne ille de vita sua . ceteris
timidum . quocumque auspicio egisse
videretur . Cum [illegible] massiliensium
lucum qui diis sacratus habebatur
. primus ausus est cedere . probans
se ab omni superstitione alienum . Beatus
quoque Marcus evangelizandi causa
Alexandriam profecturus . cum navis
egressus . rupisset calceum . gratias

agens ait vere . expeditum est et pro:
speratus est . Si quis revocatus in itinere
fuit . non obest . si quod devotioni deum . fuerat
inchoatum . pretermittat . vel forte omnes
revocationes . diminutam esse corrupti per
suadeat . ex eo . qui coloris amisit
venustatem . deum revocatus a corruptione
progredi maluit . cum maxime Ihesus
vel nugis . mentis incauta seducitur
sed fidelibus nequaquam adquiescit

Cum tamen licet omnia vana esse
fidem quod auguriis asserant
non videatur . certo signorum . que a
dispositione divina . ad eruditionem
creaturarum concessa sunt . fidem et fructum
erratio multiplicare siquidem . nullus
quippe modus . sicut deus iussit creaturas
. et nunc elementorum notabilis . nunc super:
sensibilium . aut insensibilium . rerum indiciis
. pro velis novit expedire . que
ventura sunt manifestat effectibus
itaque tempestatum . ac serenitatum
. signa quedam antecedentia proloquitur
. ut homo qui ad laborem natus est
contrariis possit tempora sua temperare
Sicut agricole . sicut naute . simi:
libus quibusdam experimentis . quid
quo tempore geri oporteat . colligunt
. qualitatem temporis futuri . ex eo quod prius
metientes . Unquam verum auctor
de quibus sermo processit . paucis hec
Virgilio . arbitror . destitutas agerem
. alterius . agimus . arcana vero . sic
que agimus illud etiam . circa medium
hiemis . aliquando nidificant marine
volucres . quidem certe . quod
turpissima serenitate . ne dubitetis . eos
quod naute . solent diligentius observare
. dicunt quod dies aliquante [illegible]

vel tenuis flatus aura sentitur. Nos
ad procreacionem pullorum suorum sibi a:
nates congressas. verisimiliter coniectabere (?)
Cum vero pluuialium auium corpora in
aquis audiris mergi conspicies iti:
neres (?) cōpta. Cum clamorem cornicis
audies matutinum, pluuiam petit.
Haut ideo credo, quia sit diuinus illis
ingenium, aut rerum fato prudencia
maior, sed quia mutationes aeris (?) motus
illius citius senciunt in seipsis, et inde
qualitatem concipiunt, aut merorem.
Nec mirum, cum et grauiora animalium
corpora aduersiorum motibus frequenti:
ssime disponantur, et archano quodam
nature consilio gerat elementorum naturam (?)
morem. Cumque enim animalibus corporibus
bona vel mala imminere, si se
temporaliter vel extemporaliter reddi:
derint tempora. Ars phisicorum re:
gulis suis satis probabiliter coniecta (?)
dit futuram etiam sanitatem, aut
egritudinem, aut statum, quem dixe:
runt neutralitatem, fatalitatem quoque ipsam
ex precedentibus signis agnoscunt
et nutu (?). Si causas nouerint, effi:
cacissime curant. Si vero, ut vo:
cabulo utar, causas ignorauit, quo
curat, Non utique arte, beneficio sed
fortune. Iudicium vero quod ex signorum
cognicione conferunt, et si difficile,
sepe verissimum est. Consultum quoque
signis tranquillitas, et varie tempe:
statum forme procellarumque produntur,
que velut in specula lune orbis
insinuat ostendit. namque rubicundus
color ventos, ceruleus pluuias,
eorumque commixtio nimbos indi:
cat feruentesque procellas. Lune

orbis serenitate nauigiis repromittit
quam gestat multum prope. Si quarto
ortu, iste enim auctor certissimus est, neque
obtusis cornibus rutila, neque in suspensis (?)
fuit humore suffusa, tunc enim totus
et ille dies, et qui nascentur ab illo
exactum ad mensem ventis, pluuiaque
carebunt. Sol quoque candens interpo:
situs (?) utrumque equalibus gaudeat radiis. cum
obiecta nube rutilet, utrumque solito
splendore fulgidus. cum ipse sit vero
surgentibus igneus, nunc sit pa:
llidus. cum pluuia sit impendente
maculosus. Aer vero et mare ipsum nu:
bium quoque magnitudo vel species pluuiam
afferunt inspectoribus. Sed et aues et
pisces futurorum certissima produnt signa,
que Virgilius et Lucanus diuino
comprehendunt ingenio. Sed et Varro in
libris naualibus diu sollicitos instruit
nautas.

Que vero de sole et luna cum
namque signa contingunt, cer:
tissima sunt, et auctorum multorum
testimonio comprobata. Solem quis dicere
falsum audeat. Quociens ergo sol in
celo videbitur geminari, inundacionem
aquarum, fertilitas orbis expectet.
et luce claritate sui in nocte
videatur accedere. quod opus eius non est. quod
quidem soles non geminat, sed nubem
simillimam facit. vocaturque parhe:
lion. Est etenim parhelion nubes
simillima soli. Signum quidem commune
multis, et si non generale. Signorum
siquidem alia particularia, alia uni:
uersalia sunt. Particularia vero faciunt
singulis, vniuersalia multis aut vniuersis. 3

admonitione
terrore

Quia deus non vult mortem peccatoris sed ut ipsi [illegible] convertatur et apostolos maxime tamen et Iacobum [illegible] predicatores [illegible] et admonitionem non possent [illegible] ... per admonitiones continuit [illegible] prodigiis [illegible] et tandem [illegible] adimplet et cetera. ... non habent per xl annos expectavit [illegible] ad penitentiam [illegible] eos [illegible] voluit eos [illegible] apparuerit [illegible] per xl annos Vespasianus [illegible] ad petitionem Moysi et Helie in monte [illegible]

Utroque autem modo quod per clementi dispositione creatoris . modo contraria vero modo per malicia demonum . homines deus permittete ludificationem . pervenire dicitur atque et quomodo . quod re vera indicium quidem difficile est . et spiritualium . et sepe alicuius alicuius quandoque ab homine . valeat comprehendi . eius tamen lucrari vanitate mathematicorum referti sunt libri Lucani . materie secundum monstrate namque . data . fata secutum se asserit . eo quod egrediente lucifer . qui et venus . dicitur ad ytaliam pervenit . et apparuit auspicati defectus solis varios lune quoque labores . rerum eventibus curiositas humana coaptat

Eius refert hystoria . sicut dictum quod et auctor eius meminit . et cetera refert quod imminente Hierosolimorum excidio . eclipsis lune per tres noctes continuas . etiam in remotissimis locis protracta est . forte sub iudaice perfidie . et superstitiosi erroris confusionem . que post predicationem apostolorum . mundo illucescente . veritatis tenebris . scriptum est enim . stulti mutantur ut luna . sapientes vero . cum sole permanet . Alia quoque quam plurima . divino per incredulis imminente iudicio acciderunt . que si per singula . prout ab auctoribus digesta sunt . reperio enarrare . vel sola hec . prolixum tempus desiderabunt et ocium . Pauca tamen auctore Iosepho . compendiose prosequemur paratum . eo quod ad roboranda optimata fidelium animarum proficiunt . et ad retundenda obstinata perfidiam

Iudeorum . Quadraginta namque post admissum piaculum . continuis protracta annis . eorum pena differtur . Siquidem et apostoli omnes precipue tamen Iacobus qui dicebatur frater domini . ibi Hierosolimis episcopus constitutus . indesinenter ipsos commisse impietatis et feralis ausi detestabile commonebat . si forte possent commissi penitudinem gerere . Si possent flere scelera . et ultrices penarum flammas lacrimarum ubertate restinguere . Expectabat namque eos deus per suam patientiam . ut eorum quereret penitentiam . quia non vult tantum deus mortem peccatoris . sed tantum ut convertatur et vivat . Interea autem adhuc incolumi corpore civitatis intendebatur . divina maiestas . signis . et prodigiis . celitus datis terrorem suum et minacem depromebat . iudicio potius . quam infligendo . de quibus supradictum hystoriographi fides . ut meminit . etiam nobis sufficientes erit . Relegamus ergo . quid in vi^to^ hystoriarum suarum libro . de hiis ipse signavit Iosephus . Sed infelicem nimis plebem . tenebant quidam homines . et deceptores . falsa vaticinantes suadebant . ut evidentibus signis et indiciis veracibus . et indignationis divine non crederent . que aperte . futurum et urbis . et gentis presignabant excidium . Sed velut attoniti . et amentes . et qui neque oculos neque animas in se haberent . contemnebant omnia . que celitus nunciabantur . Etenim stella prefulgens . gladio per omnia similis . imminere desuper civitati . et cometes per ea . exicialibus flammis ardere visa est . per totum annum . Sed et cum excidii tempus . ac belli . cum populus . ad diem festum convenirent viii

Eclipsis lune per iii noctes

Valerius [illegible] [illegible] quando [illegible] ~~[illegible] pro [illegible] [illegible]~~ ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~

Stella in modum gladii quae fuit
Cometes per unum annum [illegible]

Fulgor luminis

die mensis panthici. qui et aprilis
apud nos est. hora noctis nona. tantus luminis
fulgor aram templumque circumdedit ut
putarent omnes diem clarissimum factum et
permansit spacio hore dimidie. Sed
imperitis quidem et ignaris prosperum
videbatur. Sed legisperitos et probos
quosque doctores non latuit speciale
portentum. Nam in eadem ipsa festivitate
vitula sacrificiis admota et aris
assistens inter ipsas ministrorum ma-
nus enixa est agnum. Sed et janua
interioris edis que respiciebat ad
orientem cum esset ere solido induta
ac pondere immensi preditum. que
vix a XX viris summo conatu im-
pellentibus clauderetur. seris quoque ne-
xibus et feris munita. ac pessu-
lis in altum demissis. teneretur
obstricta. repente hora noctis sexta
prima et vicesima die mensis apparuit
sponte patefacta est et transacto die
festo post aliquos dies. prima et vice-
sima die mensis artemesii. qui
apud nos maius vocatur. prodigiosum
apparuit visus et fidem pene exce-
dens. quod vere falsum putaretur
nisi oculorum fidem confirmasset malorum
secuta pernicies. Et enim ante solis
occasum visi sunt currus et quadrige
in omni regione per aerem. et arma-
torum cohortes misceri nubibus
et urbes circumdare agminibus im-
provisis. Tunc alio itaque die festo
qui pentecostes appellatur. noctu
sacerdotes ingressi templum. ad mini-
steria ex more complenda. primo quidem
motum quendam strepitumque senserunt

tum deinde voces subitas audiunt
dicentes migremus hinc. migremusque
ex sedibus istis. Quod autem huius etiam aliud
terribilius. Etenim quidam ananie filius
Jhesus nomine vir plebeius et rusticus Jhesus
ante IIII annos belli cum civitas in
pace et habundancia floreret. in die
festo tabernaculorum repente clamare
cepit. Vox ab oriente. vox ab occi- vox
dente. vox a quattuor ventis. Vox super
Jherosolimam et templum. vox super
sponsos et sponsas. vox super populum
et inde semper die noctuque per omnes
plateas circuiens hec clamabat. Ex
quibus quidam quidem ex primoribus ex
populo viri velut infausti presagii
indignacione commoti. correptum ho-
minem multis verberibus affitiunt. At
ille nequaquam pro se aliquid loquens sed
nec eos quidem qui ceciderant
deprecans. easdem voces pari obsti-
natione et clamore repetebat. Tunc
principes intelligentes ut res erat
divinitus esse in viro motus. pro-
ducunt eum ad iudicem romanorum
apud quem flagris adesa usque la-
niatus. neque preces neque lacrimas
fudit. sed eadem voce miserabili
et cum quodam eiulatu emittens
per singula pene verba proferebat ad-
dens etiam hec. ve ve Jherosolimis ve ve
Consequitur et aliud. ut historio-
graphus maiore gestum miraculo
dicens oraculum quoddam in sacris
litteris repertum. quod sub tempus illorum
de se designaret quendam regem
processurum. qui totius orbis potiretur
imperio. Cuius oraculum ...

Josephus Nonaginta septem milia Iudeorum vendita sunt. Et undecies centena milia fame et gladio perierunt. Et sic Iudeos emptos ... 1100000 xxx emerunt ... pro denario xxx Iudeos vendidit

idem historiographus. Vespesianum decla-
racione suspirat. Sed vespesianus non deus
quam illis solis gentibus que romano
imperio videbantur subdite dominatus
est, sed unius ex multis adeptus. Hec visa
refert. ad quem dicebat pater:
Postula a me et dabo tibi gentes he-
reditatem tuam et possessionem tuam ter-
minos terre. Et cum per id tempus
apostolos suos de medio eorum tulit. quorum in omnem
sonus eorum. et in fines orbis terre
verba eorum.

Ut ne tot et tanta mediocris
plage aut perfunctorie indi-
gnacionis dei adversus dominum primum
iudeorum. signorum precessisse videantur
indicia. calamitatem intollerabilem
crudelem inexplicabili asperitate et
crudelitate gentis. in audita et ante
secculis incognita sustinuerunt. sicut
enim sermo probat, civitate germanitatis
tunc universa multata sit. Ubique
ipsa iudea terra bello fame igni
cedibus que vastata sit. quanta plurimorum
milia. precis sexu cum coniugibus ac
parvulis liberis. absque numero et
absque discretione trucidati sunt.
que etiam diversarum urbium obsidi-
onibus. sed et precipue magnifice et
famosissime civitatis Ierusalem. quanta
vastitas. et quanta fuit diversarum
mortium strages. quibusque singula
bellorum extitit modus. et ut ipsum
id quod prophete dixerunt abhominacio
desolacionis in ipso quondam dei
famosissimo collocata sit templo
ut quod ad ultimum cuncta ignis

consumptus sit. et flamma consumpserit.
Si quis plenius nosse vult historiam
Iosephi relegat. Nos vero ex his
ea tantum que ad explanacionem suscepti
operis sufficiunt assumimus. De quibus
refert. quod ex omni iudea populo in die
sollempni pasche Ierosolimam. velut
carcerali quadam manu cogente
convenerant ~~Quos tricentena mi~~
dicit hominum fuisse. iuste utique dei iu-
dicio tempore sibi ultionis electo. ut qui
in diebus pasche salvatorem suum
et salvatorem omnium dominum cruentis
manibus et sacrilegis vocibus viola-
verunt: in ipsis diebus velut in unum
carcerem omnis multitudo conclusa
feralis pene exitium quod merebatur
exciperet. Preteribo sane que in eos
vel gladii cede vel aliis belli ma-
chinis collata sunt explicare
ea tantum que dire famis exicio
pertulerunt. supradicti historiographi
sermonibus proferam. quo legentes
hec intelligant quanti piaculi sit
audere aliquid contra christum. et quam gra-
vibus causa suppliciis expientur.
Age itaque. historiarum Iosephi historia-
rum liber ponatur in medio. explicet
omnis eorum luctuosa tragedia pro-
nostat. Divitibus aut permanen-
dum inquit. aut perire unum atque idem
erat. Si enim in urbe permansisset fa-
cultatum suarum causa. tamquam
iecta. quasi qui de transfugiendo
cogitarent. perimebantur. Recessit
vero famis. factiosorum crudelitas
extravagancia. Et utrique simul medi-
um tenuitate crescebat. publica

quid frumenti · inuestigando erat
et currentes urbis predones · perscru-
tabantur domos · et si quid inuenissent
tamquam de hiis que fefellerant penas
sumebant · si uero non inuenissent · ni-
chilominus tamquam eos · qui occultius
et diligencius abscondissent · cruciabant
Iudicia uero cibi absconditi patula ca-
piebant · hec ipsa · quod adhuc uiuerent
et subsistere corporibus uidebantur · tamquam
qui profecto iam interissent · nisi
absconditos usquequaque tegerent cibos
Si quos sane · tabescentes macie
uidissent · hos cum uenia preteribant
superfluum putantes perimere · quos pau-
lo post absumeret fames · multi tamen
inoculte · omnem censum suum mutati
sunt unius mensure · si diuites · fru-
menti ordei · si inferiores fuerint
et concludentes se in intimis quibusque
penetralibus domus · non nulli
uero crudos panes confectas fruges ede-
bant · Alii uero in quantum uel necessitas
uel metus permitteret · excoquebant
et mensam quidem · nullus expectabat
apponi · Sed ex ipso semiusta igni
rapientes quasi · uelut furtiua
deuorabant · et erat infelix ipsis
tibi · spectaculum miserabile · cum
ualidiores quique inuenta diriperent
Imbecillibus uero · cum nichil preter luctum
superesset · ac lacrimas et quamlibet
acerbitates rerum · superaret fames
· nichil tamen ita subruit · atque subuertit
sicut uerecundia · Denique enim sal-
uis rebus · pudore dignum est id
contra necessitatem contempnitur · Denique
et uxores · de uirorum manibus · et
filii de parentum · et quod infelicius

· matres cibos de paruulorum manibus · atque
ore rapiebant · et cum dulcissimi liberi
in manibus · atque in ora posita tabe-
scerent · exigua uite subsidia · adimen-
tibus ipsis exprimere nemo prohibebat · Sed
nec ipsos quidem infelices · et perfu-
giis sumentes latebant cibos · Sed
continuo aderat · predonum quisque · et
statim · ut clausas cuiuspiam conspexe-
rit fores · indicium credebat esse
quod intrinsecus positi ederent · et repente
disruptis foribus prorumpentes irruebant
atque abruptis · ut ita dicam faucibus
comprimentes · si quid forte consump-
tum fuerat reuocabant · Verberabantur senes
si cibum uendicare temptassent · sparsis
sis etiam crinibus mulieres trahebantur
occultare nitentes · si quid forte
deprehensum fuisset in manibus · Nulla
senibus reuerencia · nulla erga paruulos
miseracio · sed cum exiguo panis fra-
gmento · paruulos inherentes · et ex
ipso cum consciderunt suspensos eli-
debant in terram · Crudeliores uero · qui ra-
ptores cibo preuenissent absumpto · cru-
delius seuiebant · et excogitabant
dira supplicia · obturantes infelicibus
naturales digestionum meatus · aliis uero
acutas sudes · per ea uerenda ad-
igentes · Horresco que gesta sunt
referens · ad confessionem unius
panis · aut ciati farine · miseros
perurgebant · Nec ipsi tortores · non
patiebantur famem · esset enim · quodammodo
tollerabilius si hec compulsi inedia
facere uiderentur · Sed ut uel prepararent
sibi · in posterum cibos · uel ut cru-
delitatis exercicio qualescunque · Hii huius
etiam · si qui forte · furtim prope-

tores hostium . protollegere herbis circu-
misset . occurrentes eis . qui se hostium
manum effugisse gaudent . diripiebant
quicquid attulerant . Supplicantibus autem
et terribile quondam sibi nomen dei invo-
cantibus . ut vel partem aliquam eorum
que secum mortis periculo quesierant
indulgerent . nihil prorsus prebebant . sed
gratius bustorum loco cessabat . si apprehensum
vivum licuisset evadere . Quibus at post
aliquanta adiungit dicens Iudeis vo-
cum egressu urbis omnis periit spes
concludebatur salutis . et invalescens
acerbitas famis . domos simul et fami-
lias . gentemque vastabat . ita ut
in penetralibus strata iacerent mulierum
parvulorumque cadavera . et plateas vero
infelicium senum corpora . fame magis
quam etate consumpta . Iuvenes vero
atque omnis etatis robustiores . velut
simulacra quedam in viis . et egre-
ssibus oberrabant . corruentes quo-
cumque loci gressum subripuisset inedia
Sepelire autem cadavera proximorum . nec
deficientium multitudo . nec virium de-
bilitas permittebat . simul et proprie
vite incerto . unusquisque verebatur
Denique aliquanti . super eos . quos se-
peliebant animas emisere . multi etiam
dum pararent funera . priusquam ad se-
pulchrorum venirent exspirabant . Sed
nec planctus et merore . defunctorum
adhibebatur . aut luctus . quia totum sibi
totum vendicaverat fames . Sedaverat
aviditas inedie . humoremque nihil
reliquerat lacrimarum . Obsederat
civitatem profunda silentia . et
vox plena morte . cuncta congregabat
quibus malis omnibus graviores soli

vigebant predones . qui nec sepulchra
quidem diripere . et spoliare cadavera
illicitum ducebant . non tam predam
petentes . quam sceleris irrisione cu-
mulantes . et acies gladiorum suorum
in cadaverum obtruncatione probantes
quidam etiam in nonnullos adhuc
spirantes . mucronem examinandi age-
bant . et alii semineces . cum viderent
supplices dexteras protendebant . ut
consequi . bustorum loco gaudent scele-
quo solius cruciatibus famis . ve-
locius absolverentur . sed novo crudeli-
tatis genere . necem quam sponte inferebat
si rogarent negabat . Quibus unus-
quisque deflentium . cum gemitu re-
torquet oculos ad templum . non demer-
te ipsa dolens . sed de impunitate
predonum . quos superstites relinquebant
Et primo quidem sumptu publico se-
pelire mortuos iusserant . fetorem
intollerabilem . Sed ubi omnem sumptum
cepit vincere . multitudo morientium
de muro cadavera precipitabant . Sed
cum titus circuiens . profundissimis reple-
tas mortuorum cadaveribus valles
et humani corporis tabo . putrem
terram rigari . cum ingenti gemitu
elevatis ad celum manibus . deum
invocat testem . hoc sui causa non
provenire . sed se ista sustinere invitum
Et post aliquanta Iosephus talia
quedam prosequitur . Non cunctabor
inquit dicere . quod sentio . Arbitror
enim . quod etiam si adventus impios
cives romanorum . paulisper ar-
ma cessassent . aut hiatu terre
aut aque diluvio . vel sodomi-
tanis ignibus . et fulminibus

celatis tortis. supplicium civitas de
perdidisset. que nulla infausti horum illius
qui hic oppressi sunt. et nequiorum vi
sorum pertinens. hac contulisset etate pro
publicis omnibus gentibus sit meretur
pingui. Sed et de vi^ta libro de
ipso bella scribit. et corpus misit. qui
status tunc. famis media tor
supererant. multitudo de mirabilis erat
quorum nunc explicari miseria potest.
per singulas namque domos. si alicubi
aliquid fuisset cibi repertum. bella gerebant
et cedes. nec caros ipsos quos parentes
ut liberos nascebant. dum non solum
manibus. sed etiam ipsis escam faucibus
uterque cibum rapere certabat.
...

...
Et quid opus est prosequi
pondus famis illius explicare. ...

— a Maria. que filium comedit

ad furorem iam. Famis in media precor-
get fame et ira pessimus usque con-
sultoribus contra ipsam iam armata ira ne-
cabat usque ei sub yberibus parvus filius
hunc ante oculos ferens. Infelicis inquit
matris. o infelicior fili. in bello fame
et direptione praedonum cui te reservabo
iam et si vita speratur pressi et iugo
romane servitutis urgemur. Sed nunc
ipsam etiam servitutem praevenit fames.
Praedones vero utraque vi crudeliore per-
urgent. Veni ergo mi nate esto
matri cibus. praedonibus furor. se-
culis fabula. que solo deerat cala-
mitatibus iudeorum. Et cum hec dixisset
se filium iugulavit. Tum deinde
igni suppositum torret et medium
quippe comedendo consumit. medium vero
reservat obtectum. Et ecce confestim
praedones irruerunt adusti carnis
odore concepto. mortem minantur
nisi sine mora cibos quos paratos
senserat demonstraret. Tum illa
equidem partem inquit vobis opti-
mam reservavi. Et continuo que
super fuerant membra detexit in-
fantis. Et illos repente ingens
horror invasit. et crudeles animus
ad dignum. Vox faucibus intercep-
ta est. Illa vero truci vultu. et
ipsis etiam praedonibus truculentior.
Meus inquit hic filius est. meus
est partus. et facinus meum est.
Edite. nam et ego prior comedi
quem genui. Nolite effici. aut
matre religiosiores. aut femina
molliores. Quod si vos pietas
vincit. et execramini cibos meos
ego que iam talibus pasta sum. ego

huius etiam pastam. Post hec illi tri-
trementes cum discedunt. qui hunc solum
ex omnibus facultatibus suis misere
matri reliquerant cibum. Repleta
est autem confestim. universa civitas
nefarii sceleris nuntio. et unusquisque
quasi ante oculos. facinus. quasi perpetratum sibi
adducens. tamquam si ipse quod perpetraverat
horrebat. Omnes autem quos fami
necessitas perurgebat. festinabant in-
ad mortem. beatos dicentes eos. quibus
contigit interisse. priusquam talium ma-
lorum pollueretur auditu. Hec quidem
Josephus

[V]erum vero tanta calamitas in-
venit capitulo. coaequatoque
paucis adversitas. Colliges eius scriptus
historiographus. omnem numerum
peremptorum. vel fame vel ferro. un-
decies centena milia designavit.
Ceteros vero latenos vel sicarios.
praedones. post urbis excidium mutuo
declaravit interisse vulneribus. Electos
autem quosque iuvenum. quos decor
corporis. et proceritas commendabat
ad triumphum dicit esse reservatos.
Reliquos autem qui supra decem et septem
annos agebant etatem. victos ad
opera egipti vel metalla destinatos
vel per ceteras provincias esse distributos.
Alii quidem ut ad ludos gladiatorum.
alii ut ad bestias traderentur. Si qui
vero infra septimum et decimum etatis
reperti sunt annum. per diversas provincias
in servitute distrahi iussi sunt. Quorum
numerus usque ad nonaginta milia
deductus est. Hec vero omnia gesta
sunt secundo anno vespasiani im-

nup ea que ipse dominus et saluator
noster ihesus proprius predixerat. Quippe
videa que gerenda erant presencia videns
dux cum fuit euangeliorum fidem. videns
ciuitatem fleuit super eam. et velut
in auribus eius. proclamatum est quod va
si agnouisses inquit et tu. in hac
die. que ad pacem sunt tibi. nunc autem
abscondita sunt ab oculis tuis. quia
venient in te dies. et circumdabunt te ini-
mici tui vallo. et circumdabunt te. et
vrgebunt te undique et ad solum
redigent te. Sicut nunc modo. Cum plurima
diuine comminacionis tonitrua pectoribus
induratis auribus resonabat. effusus
sanguis iustorum. sed et ipsius iusti sin-
gularis et muti. qui ab impiis.
iniquis effusus est. iusto dei iudicio
querebatur. Attriti sunt ergo plagis
bellis strati. et a patriis sedibus
diuine indignacionis expulsi Rome. ut
in vrbe gloriosissima. non lapis super
lapidem remaneret. Fuit quoque populi
indurati. et quouis lapide duri-
or tribulacio tanta. qualis non
fuit. ex quo gentes esse ceperunt.
usque ad diem hanc.

Cetera vero que fuerant ierosoli-
mis congregata. diuinitus fu-
erit iussa est transiordanem. ad oppi-
dum quoddam nomine pellam quo
ablatis ex vrbe cultoribus dei. cele-
sti vindicte fieret locus. quod vbe-
sentit quia sacrilega fuerat excecata
nd' et Eusebius cesariensis
in ecclesiastica hystoria plenius
exsequitur.

Testimonium quod perhibet Iozephus de xpo.

Et quidem hec omnia rectissime 9
passi sunt quod filium dei ma-
nus sacrilegas extenderunt prosequerunt
cum testimoniis scripturarum. et virtute
mirabilium operum. ipsum esse deum con-
staret. Unde Josephus. fuit autem
hisdem temporibus ihesus sapiens vir. si
tamen virum eum appellare fas est. erat
enim mirabilium operum effector. doctor
quoque hominum eorum. qui libenter que vera
sunt audiunt. et multos quidem iu-
deorum. multos etiam ex gentibus sibi
adiunxit. xpus hic erat. Hunc accu-
sacione primorum nostre gentis virorum
cum pylatus in crucem agendum esse de-
creuisset. non deseruerunt eum hii. qui
ab inicio eum dilexerant. Apparuit enim
eis tercia die iterum viuus. secundum quod
diuinitus inspirati prophete. vel hec vel
alia decem innumera miracula. futura
esse predixerant. sed et in hodiernum
diem. xpianorum qui ab eo nuncu-
pati sunt. et nomen perseuerat et
genus.

De Vespesiano

quod Cesar et Claudium nuncupasse legi

Vespasianus quoque in iudea vas-
tatorem. premium quod titi. iero-
8 solimorum pyssimi euersore. ut
quibusdam scriptoribus placuit. mi-
raculorum signis ad fauendam vin-
dictam dei digitus exornauit ex-
nam. in dei imperatorem. quedam Cecato illuminat
ex plebe luminibus orbata. itemque
alius claudus. crure debilis. se- claudo gressum dat
dentem pro tribunali pariter adierunt.
orantes opem valitudini. eo quod
sibi foret in quiete (per visum) monstratum. o-
culos restituendos si eos ille

inspiret · et truz debile roborand
si illud dignatur talce contige dra:
tibus amicis invitus lux vtzpzptep:
tauit · nec defuit euentu tempus
q; eius · et initius vitellij et otto:
nis · qui fedo neroni successerunt
· pluribus celestium signis prenunciatum
· et ex parte suspendit ·

11 Que vero huiusmodi stupore digna:
in hiis contigunt · plerumque
signa esse non ambigit · quisquis euan:
gelice promissionis fidei meminit · ubi
scriptum sit · erunt signa in sole et luna
· et stellis · et cetera · Earum que hic
prenunciantur · sine preiudicio sententie
melioris · ea intelligenda arbitror
· que in hiis · que circa nos fiunt · ple
est · quod in passione domini · sol obscura:
tus est · velum scissum · petre rupte
· aperta monumenta · et sanctorum qui:
dormierunt corpora surrexerunt · Naturalis
etenim eclipsis · esse non potuit · que
lunaris corporis obiectu contingit
· cum constet pridie lunam · plenam
extitisse · nisi forte quis · deme:
ciata presidia · incredulitatis sue
solacium mutuetur · asserens cum eis
venerem tunc in ecliptica linea
· soli fuisse oppositam · que quidem
magna est · et ut astrologi tra:
dunt · sola de · v · sideribus de nocte
umbram de se emittit ut luna · Sed
quia cum ratio probat nec auctoritas
· aut fideles approbat · repudiatur
ut fictile · si adeo luminosum est
veneris corpus · quomodo tantas parit
tenebras · Dyonisius ariopagita
in epistola ad policarpum scribit · se

De dionisio ario
pagita

et plures alios spectantes · tunc vidisse
lunam soli incidentem · Et quidem contra
naturam · Non erat tamen tempus · Qui ei post
modum paulo predicante · conversionis deditu
occasionem · Erasmus tunc plures alii similiter lo
cutus · sed dyonisium presens · Terrenus vero
scripsit · Alij ypotheses sequuntur opiniones
Sunt autem signa plerumque non modo
naturalia · sed et contranaturalia · sicut illud quod
deo moriente · tenebre facte sunt · per uni
versa · vi · usque ad horam nonam · et
quod dicis peculiare est aut nimis nale
capacitate generis · temporis perpetuitate
· compensat · Mors et illa · maiusque faci
detegit comminus perpetua diversa stud
et respectionis primicias in eternam
leticiam introducit · Illa quoque · que
dicem iudicij preveniet diem predies que
si tunc futura sunt · quia descriptum tam
firmamentum non erunt · nec legibus in
me subiacebunt · dum tunc natura · hic
ut in locis quam pluribus dicamus f
litud cursum rerum · aut tales occult
euentum · quarum ratio reddi non potest ·

De thimeo

Quod vero platonem sequimur causa
magna · esse dei bonitatem · per
fecto operum nil euenit contra natu
ram ille omnia quecumque voluit fecit
Ille quidem deum rerum tales exequitur
· fines omnium · divinam asstruit bonitatem
optimus enim est · porro ab optimo
· longe relegata est omnis invidia
Itaque consequitur · cuncta sui similia
prout unaquaque beatitudinis capax
poterat · effici voluit · quia quidem
dei bonitatem · certissimam rerum sig
ec · si quis ponat · vere enim put
essentiam et quidem propria dei 2 bo

Plato in 1 thimeo · Ab deo longe relegata
est invidia

que rebus omnibus originem prebet . na-
turissime appellatur . tam quam utique nata
sit . quia dispositionem dei . nil euacuat
aut causas . quod uere illius qui fecit
celos et intellectu . ab eterno constituerunt .
suo procurat effectu . Consistit itaque rebus
seminales euentuum causae . et origina-
rie rationes . que preordinato tempore . in
suos prodeunt effectus . quo quidem
mirabiles . non quod nullas . sed quia oculis
nostris abscondas habeant rationes . Humor siquidem
terrenus terre uisceribus . ab arborum
et uinearum radicibus . appetitiua
quadam uirtute attrahitur . deinde
quadam distributiua nature . digeritur per
plantarum membra . et ad sua deco-
ctione perficit . tum egerit in surculos
et quo ad sustentationem sui non indi-
get . in folia et fructus emittit . qui
ut maturuerit . rei uinculata despu-
mat . et sic paulatim temporum con-
sueta usu uina prodeunt . Si uero
occulta dispositione dei quibusdam in
curriculis digestus et maturatus
humor absque temporibus interstitio in opi-
natum uertatur in uinum . miraculum
quidem est . quia altitudo diuine dispen-
sationis uirium transcendit intellectum
sed ut aut sapiens . cedat ingenie
nubilus error . Cessent profecto
mira uidi . Non tam mirabilium dei
fidem uel auctoritatem infringo . sed
altitudinem diuitiarum sapientie et scien-
tie plena humilitate ueneror . et
admiror sciens quia per sulcitudinem
ei . sapientia est hominibus . simul
etiam labi . humana infirmitas est
et in nullo aliter sentire quam res se
habeat . angelica uel diuina perfectio est.

Laudatur . Nemo est tam prudens
tam expertus ut non aliquando fallatur
Et alibi cuiuslibet hominis est errare
nullius nisi insipientis in errore perseuerare.

et quod diuine miserationis est . in 13
signorum suorum iudicio . igno-
rantia nostra quoque preminuit . Co-
meta siquidem apparente . credunt ho-
mines conuicta . Cum ignotas terris
mutante regna cometem Italie
quoque imminente excidio que signa
contigerint . non nescit quisquis
aliquatenus rerum publicarum hystorias
attigit . Hystoriarum uolumina que
de rebus memorialibus scribuntur . prodigiis
plena sunt et ostentis . Denique sancte
Helya et Helyseo . multa fidei et
uirtutis signa precessisse . non ambigitur
Niniuite quoque . signorum prodigiis . pe-
nitentiam egerunt . et predicatione Jone
Infidelitas namque signorum argumentis
erigitur . et fides tenera eisdem ro-
boratur . Inde illud . quod signum ostende
nobis . et iudei signa querunt
greci sapientiam &c.

Et uero intelliguntur signa . 18
quecumque quouis iudicio . di-
namque demonstrant uoluntatem Si-
gnum siquidem est . quod se ipsum sensui
et preter se . aliquid animo ostendit
Euidentia tamen signa sunt . que nullo
contra aliud sensum . aliquid ostendunt
Sed alio tamen utrique rei spe meditate
. aut circa medium difficultate . uix
falsum ne frequenter inueniuntur . Si-
gna etiam indicium uocantur . multum plena
sunt . Cuius nescit sophismorum . ua-
rias esse significationes . quas et
usus approbat . et maiorum confirmat
auctoritas . Generales utique quorum sophismata
est . aliales uirtutes . sicut sensus

qui diu corporalis et sui animi constitutionem naturales intendunt. Contingit interim ut animus corporalis officio relevatus in semetipsum liberius redeat et veritatem nunc per figuras et enigmata nunc irradiata facie liquidius contempletur. Sed et illud non latuit qui somnii depingens portas alteram eburneam alteram corneam finxit. Id enim cornu est pervium visui quod non frequenter eat cravat et ebur natura densatum et usque ad extremam tenuitatem rasum nullo visus acumine penetratur. Hoc quidem dentibus illud aliis videtur similius est. Sunt gemine somni porte. Hic falsa ad celum mittunt insomnia manes.

17 Sunt autem multe species somniorum et multiplices cause et varie figure et significationes. Est enim insomnium fantasma, somnium aut oraculum aut visio est. Oriuntur insomnia ex ebrietate vel crapula aut variis passionibus corporalis affectionum quam in multis et reliquis cogitationibus frequentissime oriuntur. Hinc est quod male sanis amantium mentibus insomnia numquam desunt. Quod prudenter innuit Maro: Anna soror, que me suspensam insomnia terrent. Multa viri virtus animo multusque recursat gentis honos; herent infixi pectore vultus verbaque, nec placidam membris dat cura quietem.

Hec quoque dolentium aut gaudentium aut quos timoris vexat angustia aut immoderate cupiditatis ardor attendit. Non permittit passiones fantasmatum rerum ignote videntur species quantitate vel qualitate aut proprio modo vel nimia causa discrepantes ut si forte nec pes nec caput uni reddatur forme. Dum tectum desinit in piscem mulier formosa superne. Has quidem species ex infirmitate mentis et corporis tradunt physici provenire et corporis quam aliis magis attendunt.

Ex his quoque significationes incubum et ephialtem quo quis vexari plerique plerumque, quedam qui intra angelos sub somno positus in quieto opinatur se vigilare cum dormiat putatque ab aliquo interim se gravari, qui merito arbitrantur. Verum quidem omnia medicorum potius indiget cura quam ventilatione interpretum cum nichil in eis veri appareat nisi quod dissentit et molestissime passiones.

Somnium vero cuius appellatio communis est licet in se speciem contineat per quedam involucra rerum generi ymaginibus iudicibus coniectorum propria disciplina versatur et nunc suum cuique est nunc alienum nunc commune nunc publicum aut generale est.

In his vero omnibus qualitas personarum rerum et temporum diligentissime observatur. Unde cum ait Nestor deputatis publicos regum credatur somnio, eius qui me gratum gerit vel rei quidem vel rei vicina per dispensationem aut si publice fortune significationem ostensum est multis ut de eo quod pro romanis civibus sed quosdam ... instite demissio incarnacionis revelacionem fecit. Et quidem non modo incarnacionis sed passionis

ascensionis post resurrectionem adducta
quod spiritum interpretes docente et dictante
spiritu patefecit archana sic de versibus
sibillinis maiestate repertis quorum
ipsam fuit de plisque primi septimi de
venit. inicium est iudicii signum
tellus sudore madescit Si vero
apices capitales singulorum versuum
eorum iunge iungatur ad questionem presenti:
cia indicorum. Ihesus invenies compositum
Ihesus Christus dei filius sother. non quod in
lingua latina grecorumque litterarum
proprietas adplenum non potuit observari
propos [illegible] ut opinor refert versus apud beatum
Augustinum de libro decimi octavo de civitate dei de ne:
mes est quod misterie visionis cuius
caput et summa intencio Christus
qui prefigurabatur indubitanter esse
filium dei vivi. Herodem regem. merito
cum regem eternum. remuneratorem pera:
nium de se. auctorem vite. et eternam
etiam beatitudinem comparandi largitorem
hec quidem. ut rei divina perdictam
ideo clarum est. quod migratum nec
prius intelligi nec futurum esse:
tudium quippe immanere. immortal
innotuit affricano. quod adhuc est
pene miles quod autumpnus ad:
ultus est. aut prerupta sompnia fre:
quencia evanescunt Arborum namque
labentibus foliis. de sompniorum vari:
tas durat. quod et virgilius de libro
de quo tocius phisice viruat archa:
na. sensisse visus est. quod habe:
ria folia. apud inferos. variis
sompniis ornavit. locorumque quos diu:
sitas varias figuras gignitur ad
mittit. ut alia aliis. nec horum
nec illorum sompniorum. ubiora sunt
locus namque palustris. aut desertus
eminenciori. aut celebriori frequentia:
sticarum ymaginum fecundior est. Res
quod interdum manifestius. interdum obscurius
capitur. et nunc seipsum alio ingerit
nunc intimato alio declaratur Quam
vel luce inmediata seipsam infundit
visio est. opaca quod plena. et ra
spe sui. orbis videatur esse subita
quale est quod cassandrorum. insignia
visum. a quo Alexander hausto ve:
neno periturus erat. agnovit quod eum
que quies reputabat Porro
visionum alia manifestior est. ut
que clara rei occurrit ymagine
alia profundiorem desiderat intellectum
ut nunc res adempta. presens figurarum
obnubilat sic est quod Cesare tem:
pesto rubicone. bellum prius inferente
adde signa contra civium. qui erat
pro civibus iniuria opprimendi. In:
gens visa duci patrie trepidantis
ymago. duci suo denuncians. ne
contra eos armis civilibus impugnaret
Publica namque ymago imperii publice
metus. et cesareo nomine consternate:
urbis erat inditio Quod si imperii
utilitatem de veritate. que sic apparet
credit quibus fuisse ymagine historio:
riarum fide comprobabitur Videmus ma:
iestatem urbis principes. visibili
specie tenuissime honorandam. et qui:
sito artificio. muliebri forma
que orbe dextra continet. ingenio
ma fieri studuerunt Ea vero persona
de forma egregia. venusta quidem
apta prima dispositione mobilis quod

Oraculum

condescendentibus et sibi invicem congruentibus
unius. cum non tamen populum comparatorem
quam admiratorem plena sui commenda-
cione deposcet. quidam solas tibias
tante moli prefecit. inhabiles esse
causati sunt. quibus faber respondit
eas ut, quamquam sufficere. donec usu
pareret. omnes credens impossibilem
urgemus pretium. sed et ipso nato in
pletum est ea tam vete et fracta
quam humanum compleuit. ubi divinum im-
perium dilatatur. sed uos res proceres
alia mutata claresscit. si tamen
enunciantes honesta cuiusque persona
sit et venerabilis de oraculorum specie
cadit. est enim oraculum ut ait quidam
divina voluntas ore hominis enun-
ciata. hominis uero appellacione te-
stetur quicumque dispensatur hominis. homo
angelus sit. audiens an quibus alia
¶ creatura. Persona autem cuiusque ho-
nesta est et venerabilis. aut na-
ut parentes. vel condicione ut domini. vel
moribus. ut religiosi. vel fortuna
ut magistratus. vel religione ut dei
angelum. hominis vero sanctis et reve-
rencius divinis consecrati esse quo appetit
et si non sumpsit. hic secundum quod perso-
nas ante gentilia. non modo hone-
stas. sed et detestabiles venerabilium
nomine claudi. Sunt enim catholice
religionis viri. uel deo eiusque
munere eius patrasset. piam ve-
neracionem impendunt. ita heretice
et superstitiose religiosi homines scelestis
numinibus. immo pocius viis de-
moniacis. et ceremoniis sacris eorum
non debitam reverenciam. que nullatenus
sit turpissimum quibuslibet famulatum

¶ Sed latius ex gentilium libris colli-
gitur. Eneas oraculorum iudicio promis-
sam et quesitam invenit ytaliam
et dea non tamen numinum quod demo-
num nutu sedem statuit. et semen
romani generis de orto qui eis compla-
ceat. seminavit. Quid enim aliud
despopinus per enchyses. quid iupiter
quid appollo. quid alii. quos long
¶ e enarrare. Unde si desermone illo
genus orietur tempestatum imperium. de
deum. crudele in homines persecucioni
sanctorum invigilans. fide vana. pelle-
ni perfidia. simile moribus suis per-
regale. scelus avaricia. cupidi-
tatibus desigue. superbia. timidum
omnimoda. scelestum nequicia. non deb
asserbi. cum auctor eorum homicida
fuit ab inicio. et crudelitate defi-
ciens. invidie spiraculo. orbi terra-
¶ insufflat mortem. Qui ergo ex
pre sunt. et si eius negarent im-
mediatis. solet hic illius imitari
maliciam. hic de orto illo. non ul-
plantas. que imitatur fructum in
gacione apud ea faciunt. manu
divinum constat esse institas. Et si qui
ab ultio urbis condite totam re-
voluat hystoriam. eos ambicione
et avaricia preter gentibus in-
venies laborasse. et variis sedi-
cionibus. et plagis totum concussisse
orbem. ipsum quod quandoque e-
sedicionum suarum. et tam crebris
dampna sensere. ut nisi spi-
ritu eorum accepitur vite in-
dutere pervenit. hic et illud si-
vicium. ille aptissime facit
generis ceteris sine cede. et sa-
pienti defendit reges et stia

morte tyranni superstitis cum tanto:
matris imperii. Sunt plurima oracula ut
cum ioseph in sompniis ab angelo
sepius creditur. magis instruatur
ne cedat ad herodem. doctus petrus
de reptilium linteamine. plenitudinem
gentium colligendam. et cum visitato
ab apostolis constantino. tirannus eiectus
est. in imperii arce repellendum. et
pace ecclesie restituta. maiestas
orbis publica voce scriniariorum
advocatorum et iudicum. omniumque
victoriarum. regnum et imperium se
esse personuit. Verum quia due prime
species. omnino vane sunt et impro:
bande (?) sunt vitande ipse vitas
medici studuit medela que corpori
vitatis quasi velum figurarum ex:
pandit diligentius exequitur.

16 Est itaque tam admirationum
somniorum. quam ad oracula:
torum enigmatum. et figurarum sol:
lerter attendenda rerum significatio.
que tanto multiplicior est quanto
rerum. quanto ab operibus nature opera
vincuntur artificis imitantis naturam
siquis enim primo tres aut quatuor
eius significationes. statim policenus (?)
est id est multarum significationum
dominus. Nam res quot habet aliarum simili:
tudines. tot gerit earumdem signi:
ficationes. ita tamen ut maior minoris
minor superioris signum. Signa siquidem
que minora sunt et prudenter quo:
niam per illa quevis significatur. ut
pote aliquid genere. cum omnibus tenetur
quod et in figura reptilium petri.

et de locis pluribus scripturarum manifestum
est. Porro quo simplicior ex impressione
eo magis cognata et familiarior
est significationis similitudo. Quod substantialis
est. ut que est generis. aut speciei. aut
accidentalis. ut quantitatis. aut qualitatis
aut variis accidentium formis. Quod
imitatorius est. ut cum quis alii
quovis motu operis conformatur. et sic
quidem non potest creatura. creatori
esse consimilis. cum tamen nullo substantiali vel
accidentali participet. Cause enim suis
conformatur effectus. et reciproce causa
si tamen maior est. effectui suo dicitur
esse consimilis. Verum plenum verum
fieri oportet iudicium. ita et eadem nota
est. et quia signa frequenter eadem
in eo vel maxime ars coniectoris
cognoscit. si sub identitate signorum
diversitatem rerum. tanta distinctione
distinguerit. Hec quidem generalia sunt
que non sunt specialia singulorum. latius
patent. Non tamen pretermittendum est
signorum vim pro qualitate personarum
¶ seniorum aut iuniorum eo speciem
siquidem contrectatio. aliis letum
tristem aliis eventum denunciat.
Sic cum operibus appetentibus tamen inopia
veneris prurit. amaritudinem fortune
frequenter ingerit. Unde illud ipsi:
philes archemorum lugentes:
tinctum nemus impune per umbras
attonite mucki visa venus. Vel
cum ex reliquiis cogitationum. a
cereris. bacchi ve stimulis inci:
tata. venus occurrat. de somniorum va:
nitati revera applicabitur. Nam omnia
coniectorum disciplina. cum varia

contempsit. unde illud viri sapientis
Somnia ne cures nam mens huma-
na quod optat. dum vigilat sperat per
somnum cernit id ipsum. Quod tamen
etsi per antithesim verum sit. sequenda
sunt veritatis vestigia. sic enim ma-
gno pompeio ruina imminebat.
cum e contrario visis vaticinata quies
leticiamque urbis populum tripudiantem
promitteret. plausumque theatri sui.
cum res totius imperii bene gesta
fortuna prioris ducis orbis inge-
bat. Res quoque que temporibus et obstetrica
consumptionis. honestissime vite et
quamque probam tegit. C. Cesar in mi-
nori etate in somnis sibi visus
est matrem incestare cubiculo.
et turpitudine soporis attonitus. cum
rem ad mathematicos retulisset
universarum terrarum ditioni eius subi-
ciendam responderunt. Sic itaque
magnanimi viri spes ad occu-
pandum imperium erecta est. demumque
ad spem facti. quis vero iustior
quam david. nequior aut crudeli-
or quam dector bersabee. ad perdi-
tionem. homicidium et adulterium
invitavit. Nec quidem omnia
somnium faciunt intellectum ut verax
dicatur. David propius bersabee
peccatorum labe deformis. ecclesiam si-
gnat. que frequens est. et que re-
gulae iussit est. ut a filiabus ad
filia. retrahat in presterio hunc
hanc visionem. quas quibus in-
ducit divisiones proposita in-
fer credit est. nam parte sit visio
aliunde oraculum aut vehiculum. et
postea rerum signas possit somnus

aggregari. et universalis corporis speciem
contingat. quod et studiosis scripturarum
notum est. visio affricani. apocalypsis
apostoli. danielis et ezechielis oracula.
somnia pharaonis et ioseph. cum
que dicta sunt faciunt fidem somniis
quibusdam veritas frequenter illucescit
utpote compositis temporibus eorum. alias
frequentior error involvit. Augustus
cesar. cum adversus antonium dimica-
turus esset. ex suadente quiescendi laborans
in quiete mandatum accepit ut dic-
tatoriam consequeretur. sequenti die prelio
interfectis comparuit itaque lectica de-
vectus in prelium et vicit. Socrates in
comparatione veris que academie edu-
candum offerri agnum. collum inser-
tum celo. vastro plangentes sidera
regiones que planare penetravit
et extendentes aspectus eorum. et
tanta vocis suavitate et leticia
canentes ut totum mulceret orbem. Se-
quenti die aristides ab academia
parvulum filium platonem socrati ob-
tulit. litteris et moribus imbuendum
consonum visio mentis viribus conspi-
cate dispositione conceptus. Hoc est insi-
gne quem aquam appollini veniens
academica consecravit. plato litteras
quas prosequebatur eas prosecutus
in egyptum se a piratis capi inve-
niendo. et venundari vidit quod
et tum re contigit.

Eandem has coniecturas tradi-
tiones sequimini. vereor in-
multo non tam coniecturas sequi
que nulla aut inanis certe in
quam dormitans videar cum
somniorum sequi vanitatem
per quos a lege dei vigilans est. c

du fidei facit dispendiu preciosissime
dormit veritas siquidem abeo longe fa
est · ut ea facilius possit apphende · q̄
visiones expugne uel puncto curae car
mentis qui caligantibus oculis dume
ridie palpat et lux q̄ sopnolenta
pfidie sed sit fidei similis credulitate
et maleficii potius q̄ artificii im:
pugnada illusio · dune tn gre · dis
posicionis sue non obstruimus vias · non
pcludimus semitas · qui spiritus ubi
vult spirat · et pro arbitrio suo · subiectis
mentibus infundat veritatem huius questionis
credulitatem suam · significacionibus alli:
gat sopniorum · planum est · q
tam a sinceritate fidei · quam a limite
racionis exorbitat plane si sermo
pferatur ambiguus · et tunc multe
sunt significaciones · nonne multo potius
forte videbitur · quisquis certo · cum
discussionis sensum · sibi aliquid poti:
narius suadebit · profecto responsum
ut verbum est multiplex est et va:
ria significacio · multiplicandum vero di:
stinccio · diligenter tenenda est · ne
forte dum vias diligencius sequere
· ualia deterius plabare hoc pz
gicctorium · qui nunc danielis in:
scribitur · auctoritatis et veritatis robore
destitutum · cum rebus singulis significa:
cionibus arcet · de quibus non videtur
facius exequendum · cum tota huiusmodi
sit inepta tradicio · et vagus co:
iectorum liber · prurigiosorum manus
impudenter distrahat habuit sane
daniel graciam interpretandi visiones
et sompnia · quam ei deus inspira:
bat · sed absit ut vanitatem chal
deorum artem redegerit vir sanctus · qui
lege moysi prohibitum esse nouat ·
ne fidelium quis sopnia sequatur

· sciens utique satellitem sathane · ad
subversionem hominum · in angelum lucis trans:
figurari · et inmissiones fieri per angelos
malos · Ioseph quod coniectandi gracia
egipti principatum obtinuit · et que
fres · quasi de invidia sompniorum re:
ditum ismahelitis · obnoxium fecerant
servituti · digitus domini non minus co
mendo · quam salubri misterio · reuelata
facie futurorum · que se regi quiescenti
ingesserant · et quondam sompniorum re:
ceptaculo · de squalore carceris · in regni
fastigium sublimauit · ut non modo
liber de suo · sed nobilium et procerum
primus · uno tamen regnistius solio
precedetur a rege · quod utique si de:
finicione scripture artificio coniungere po:
tuisset · aliquem predecessorum suorum
an eum meruisse crediderim · uel
scienciam comprehendi · uirtutum et pietatis
affectu plenum · si non numine gui
in fine · ex ea equitatis cuius · fratribus
et filiis suis fratrie putauerim reliquisse
Quod moyses eruditus omni sapiencia
egipciorum · chaldearum artem nescire aut
spreuit · cum earum impietatem eorum
detestatus · a populo dei exterminare cura:
uit · Preterea sanctus daniel discipli:
nas et sapienciam didicit chaldeorum
quod utique sanctus vir non fecisset · si
gentilium disciplinis misterium credi:
disset · potius abstinendum sicut ex eru:
dicionis perceperat quas legis et iu:
sticie dei · se gaudebat hic consortes
sibi etenim discebat ananias · aza:
rias · misahel · quibus quod potat dare
chaldeus · se a mensa et a regalibus
epulis abominabat · quia inspirabat
deus acceptis leguminibus pulsibus re:
sciebant · cistis contenti erant

militie sue stipendiis regi vna fa-
mulabatur. Sed eciam priuilegium quod rex
consule non potuit. signanter datum est
danieli. ut et lucem preberet enigmata
sompniorum. et domino dictante vmbras
dissolueret figurarum. Sit non familiari-
tas quere diuine euidencius illucescat
quid rex inspirato cubans cogi-
taret agnouit. et meditacionem pe-
ctoris quesitus. misterium salutis quod vmbris
obnubilabat. et que sine stelorum comple-
tum est. aut complendum. prudenter
exposuit. Victime solent tales con-
iectores. eciam cogitaciones aperire. et
vmbras comminare. applicare in no-
lucida et illustriore tenebras figurarum
Si quis est. qui pari gracie priuilegio
gaudeat. accedat ad danielem. et
ioseph. et filius eius in domino gratulentur.
Ceterum vbi veritatis spiritus non illustrat
deitate sompnolenta frustra confidit.
nam ars omnis habeat animam cognicionem
abusu et racione pressam. Racio vero
in illis tum deficiunt patitur. ut quo se
vertat. quid indicet plerumque omnino
non habeat. Ceterum quidem cum frequenter
eueniat. facillime apparuisse colligitur.
Sollicitus quidam nomen eterni ame-
moria excidit. et si narracionis au-
ctorem. magnum teneam augustinum
in re dubia. sensum altius. cui
verum nouit esse notam. magna
instancia sibi postulabat exponi.
Illud vero alter. petentis desiderium pro-
missionibus protraxit et vnius instan-
cia. deluderetur calliditate alterius
accidit. ut eadem nocte. pariter sopo-
ratis. alter quod verum quesitum pe-
tenti exponeret. alter quasi a doctore
diligentissime exponi fingeretur.
ut tamen vmbra quietis euanesceret

et miratur ille ad stratum. quando doctor qui-
dem. sine doctoris beneficio. nullo que
exercicio preuenisse. Deinde timore
posito. ad doctorem agit. ut sibi
missum soluere. iam magister doctor. fecit
est quod petisti. cum ea nocte ut docen-
tem accessissem. Ceterum hinc sed expli-
carem. nisi quod boni spiritus. vel maligni
exigentibus bonorum meritis. eos erudit
vel illudit. Nouit enim iheronimo re-
ferente. catholica mater ecclesia. qui
ad tribunal iudicis dei raptus. eo quod
libris gentilium vehemencius adhereret.
verberibus coactus est profiteri. se vltra
gentilium libros. nequaquam non lecturum.
Sed nec eos habiturum. Cum sequendum professionem
interrogatus cum se diceret christianum.
audire proferente obiectum est. quod ci-
ceronianus esset quam christianus. Hoc
tamen non audacter affirmauerim. pre-
mium consensuum nomine. tamen vir
et prudentissimus doctor. vmbram
sompnii non fuisse. sed verum sensum vide-
atur domino visitante. eciam inuisibi-
li religiose confitetur. Et vt plena asse-
rere faciat fidem. liuores verberum.
cutte volueris cicatrices corpore gestum
audiuit et tenet. Si tamen hec apparicio-
ne ita se habet stat. eam solam respicimus
gimus. fidelis anima non apparuit
innocenciam reliquisse in volumine et
pri virtutis asserat libidinem se
attendens. aut auariciam. aut inanis
ingenii appetitum. ad quem per hunc
est ad subuersionem anime procul dubio.
raro a spiritu maligno immitti.
Cum in quadam exigentibus culpis
domino permittente. tanta malicie si
licencia debacchatur. ut quod inspi-
rauit. nisime et medacissi

credat in corporibus evenire. Qualis
est quod noctilucam quandam vel Herodia-
dem vel presidem noctis dominam concilia
et conventus de nocte asserunt convocare
varia celebrare convivia. ministrorum suorum
diversis occupationibus exercere. et nunc
istos ad penam trahi pro meritis. nunc illos
ad gloriam sublimari. Infantes insuper
exponi lamiis. et nunc frustratim
discerptos edaci ingluvie in ven-
trem traiectos congeri. nunc presi-
dentis miseratione reiectos. in cu-
nas reponi. Quis [illegible] hec
ludificationem demonum non videat
esse nefariam. Quod vel ex eo patet quod mu-
lierculis et viris simplicioribus et
infirmioribus in fide ista proveniunt.
Si vero quisquam eorum qui hac illu-
sione laborat ab aliquo constanter
et efficacibus aliquibus arguatur. de-
monium statim aut superatur aut
cedit. et ut dicitur ex quo quis in
luce arguitur. cessat opera tene-
brarum. Huius autem pestis cura
efficacissima est. ut fidem quis
amplectens huius mendaciis subtra-
hat mentis auditum et nequaquam
respiciat ad huiusmodi vanitates
et insanias falsas.

Comperit ultimam tam facile ma-
thematicorum error. qui pre-
stantioribus animis [illegible]
levius in conspectu veri fidei et sane
conscientie istarum illusionum demonia
conquiescunt. Dum quippe eo periculosius
errat. quod soliditate veri et
vigore rationis fulciri videntur
errorem. Temerarium siquidem

videtur presumptis contra legem nature predicare
et stultum. Contra dissentire ab eo quod
ratio persuasit. Aperis ergo summum ini-
micum ut per varia diversis gradientes. se-
et sequi pedes suos precipitent in
laqueum et foveam falsitatis mathe-
maticorum [illegible] probabilem. que penultima
brevi enunciatur. quia et natura indicat
ratio probat. et veritas experientie experi-
entia probat. Cum quandam doctrine sue iam
tunc fundamentum. ut communis opini-
onum [illegible] cum quadam imaginatione
[illegible] in mathesim reprobat reprobam
que confert extensa penultima.
periculosissime prolabantur. Sermo nature
res quas natura creavit distinxit
eas quod multiplicatur investigat nunc
quo ex partibus suis. nunc quo ex materia
et forma constant inquirentes. Quod
ut facilius possit sensuum vires pene-
trare. et intellectus efficacia mere-
tur. et quod sensuum ebetudo corpo-
rum operatorum naturam non transgreditur. pau-
latim aliorum sensus ad subtiliora
consurgunt. Visus etiam in solo cor-
pore quod puri colorem capit. quanti-
tatem et figuras. Sonus solo
contingit auditu. Gustus de saporibus
indicat. Olfaciendi vis odo-
ribus tota insistit. Quid durum quid
molle sit. quid leve. quid asperum
quid ponderosum. quid leve. quid
calidum. quid frigidum. quid humidum sit
aut siccum. tactus discernit expe-
rimentis sicut explorator. et quantitatis
et ponderis censura. Dolorem quod perci-
pit et voluptatem [illegible]
[illegible] sensati corporis partes
diffunditur adeo quod [illegible]

ut eo discedente vivat. et tota corporis
vita discedit. Si vero corporum absen-
tium presentatas proprietates inquirens causa ei
tenta similitudine. absque quas sibi agno-
vit poterit imaginacio putare. que
tanto erit fidelior. quanto expressior
fuerit similitudo. Unde et Tityrus
apud Maronem non advertente similitudinis
vicio lapsum sibi quem imaginatorem
urbem quam dicunt Romam meli-
boee putavi stultus ego huic nostre
similem. quo sepe solemus pastores
ovium teneros depellere fetus. Verum
hec inter alias tantum caput extulit
urbes. quantum lenta solent inter
viburna cupressi. Cum autem fami-
liaris expressit rei similitudinem fidelis
et vera est imaginacio. quali utitur
andromache apud Virgilium. O mihi
sola mei super astra noctis imago
Sic oculos sic ille manus sic ora
ferebat. et nunc equali tecum
pubesceret evo. Cum si ad incorporea
intelligenda est racione opus est et
intellectu. cum absque intelligencia hec
non valeat comprehendi et cum non
possit esse absque racione intelligencia.
Intellectus itaque aliis destitutus
, operit vires suas quasi dare ac
computus. omnia inferiora complectitur
cum ab inferioribus superiora nequeant
comprehendi. Et nunc quidem res
ut sunt nunc aliter intuetur. nunc
simpliciter. nunc composite. nunc disiuncta
coniungit. nunc iuncta distinguit et
distinguit. Simpliciter ergo intuetur intellec-
tus rerum qualitatem contemplatur. puta
hominem equum ne componens. Cum vero
res plures gradatim complectitur compo-
sicioni obnoxius est. puta hoc

intellectum hominem album. equum vero
mente complectens disiuncta coniungit. ut
si hyppocentauri formam iungat equinam
varias inducens undique plumas. ut
in poetria scriptum est. atrum desinat in
piscem mulier formosa superne. Talia
vero auditores suos trahunt pa-
cere. cum hircocervum centaurum
describunt et chimeram. Coniuncta vero
distinguit. ut si formam teneat absque
materia. cum tamen sine ea forma omnino es-
se non possit. nisi forma essendi et ei
adherentes forme formarum. ex quibus
ille fluxerunt. que in materia sunt
et corpus efficiunt. Porro cum res
aliter quam sunt componendo inspicit
eo quod cassus est. et arcum vires
deficiens. ad opinionem et errorem vergit.
Et si esse asserit vel non esse pleno
nomine opinio est. Sed licet aliter
quam sint intelliguntur simpliciter. iuncta
distinguat non manus eius corruptio.
que totius investigationis speciei
expeditissimam parat viam. Hic est
enim totius physice institutum. Quod et
mentem divina stabilitate exaruit
et res singulas a se invicem non
sine proprietate distinguit. Sic abstra-
ctum talis intellectum. labefactari
nulla officina prohibet. cum etiam supra
corporum nullam corporis vim habere
valeat. est docti. ita quod sic formam
sine materia. sic et materiam aggreditur
sine forma et quod ipse virtute po-
tencia tenere non sufficit. suo quodam
defectu intuitu comprehendit. ut si
videantur tenebre non videndo
et non audiendo silencium audiatur.
Sicut vidit hoc. qui non sit albus
aut niger. aut medii coloris

plures. nec potest esse homo, qui non
statim sit aliquis homo. cum igitur singula-
rem esse et unum numero esse, inquit
sic homines intellectus attingit, ut ad
neminem hominum aspectus illius descen-
dat, quia intuetur quod non nisi sin-
gulariter esse potest. Sicut enim dicendi et
significandi, sic et intelligendi di-
versitas subsistendi modos, sui numero-
sitate transcendit. et homo qui non
potest nisi singulariter esse, univer-
saliter clauditur mentis conceptione.
Diffinit ergo ratio, quod concipit
intellectus aut vocale mortale, quod
in solos substantias cadit. nemini vero
sapienti ambiguum est. Dum utique
rerum similitudines et dissimilitudines
colligit. dum differentium convenien-
tias. et convenientium differentias
altius perscrutatur. dum quid singula-
rum pluribus, quid cum paucioribus
generale habeant, diligentius investigat
quid ne rebus singulis adesse
necesse sit, quod abesse non possint
perspicacius contemplatur. multos
apud se rerum invenit status
alios quidem universales, alios
singulares. Quos pro arbitrio suo
diffiniens et multipharie di-
videns. absque [illegible] nec me-
tis transmittit aspectum. ut nichil
naturalium plene absconditum sit
oculis eius. Et primo substantiam quae
omnibus subest. acutius intuetur
in qua manus nature probat ar-
tificis. dum eam variis proprietatibus
et formis, tamquam suis quibusdam
vestibus induit. et suis sen-
sum perceptibilibus informat.
quo possit aptius humano

ingenio comprehendi. Cernit igitur [?]
percipit formis quod subiectum est. singulare
et prima substantia est. secundo vero sine quo
illa nec esse nec intelligi potest. ei substantiale
est. et plerumque secunda substantia nominatur.
Hoc autem quod adest quidem substantiae. et
ea manente abesse potest. accidentibus
aggregatur. singulare quidem si unius
tantum sit. universale licet non natura. con-
formitate cum sit quae multorum est[?]
forte facilius intellectu. quam in natura
rerum poterit inveniri. in quo genera
et species differentias, propria et accidentia
que universalia dicuntur. planum est in-
veniri. cum de actu rerum. subsistentiam
universalium querere exiguus fructus
sit. et labor infinitus. in mente
vero utilius et facilius reperiuntur
Si enim solo rerum numero differentiam
habens similitudinem. quibus mente
pertractet. speciem tenet. Si vero earum
speciei differentiam convenientia menti
occurrat. genus latitudo mente diffunditur.
Denique dum rerum. quas natura substantialiter
vel accidentaliter assimilat. conformitatem
percipit intellectus. in universalium compre-
hensione movetur. Dum vero plurium
differentias agitat. quanto expressius
tanto adorna[?] nature. que singularia sunt
familiarius accedit. Si substantiam suis
vestitam proprietatibus inspicit. a natura
conditione non dividit. Cum autem distincta
proprie. eam quasi formarum exuit ve-
stimento. acumen quidem suum exercet
et rerum naturam. quid scilicet in se. quid in
aliis sint. liberius et subtilius contem-
platur. Dum rerum substantiam. quantitatem. ad aliquid
qualitatem. situm esse. ubi. quando. habere

facere pati. Sigillatim distinxit et diffinit. Que cum sigillatim esse non possint, sigillatim tamen investigari queunt. Et ad totius philosophie compendium utilissima adhibetur speculatio, in qua magnitudinis et multitudinis, que duo totum orbem complectuntur et ambiunt, naturam distinctione quadam abstrahentes intellectus. Dum hec agit otiosus est, aut motibus perquam divinis honestarum artium gradibus ad theoricam consummate philosophie conscendit culmina [?]. Ergo que potentia sui in infinitum crescit, sicut econtra magnitudo decrescit in infinitum, bimembri divisione partitur. Dum enim aut simpliciter et per se aut ad aliud relata consideratur, alteram demandas arismetice, alteram musice pleno iure vendicas. Magnitudinem quoque secat in duas species, alteram immobilem subiciens geometrie, alteram ste[?] mobilem. Huius qui astrorum et celestium scientiam profitentur. Cum huius vero quatuor speciebus mathesis, id est doctrinalis, tota consistit et qui quatuor philosophie limitibus inclusam sapientie professionem assequitur. Primum itaque genus est ab arismetica numerorum virtute mutuatur. Secundum proportionum gratiam a musica trahit. Tertium obtinere dicitur a geometria mensurarum. Quartum vero quoque novissimum rerum positionem siderum assequitur, et vim celestium constituta. Horum vero qui scientiam profitentur astrorum, alii opinionis errore prolabuntur ad fabulas, id quod deprehenditur et ignitus [?]. Alii sola imaginationis virtute contenti sunt quid verum sit. Doctorum iudicio veritates satis agentes sibi, dum non veri similitudinem teneat utrosque alterutra astrologia eruditionis

sue recepit professoribus. Sunt alii qui in professione astrorum veritati quidem invigilant, eo solo contenti, si positionem rerum motusque siderum videantur assequuntur.

[V]erum quia probabile est celestium aliquam esse virtutem, cum et in terra non credatur aliquid gigni quod amenum opificiis dei bonum aliquem non sortiatur effectum, qui curiosiores sunt celestium potentiam investigant, et de singulis que sub lunari globo proveniunt astronomie sue regulis nituntur reddere rationem. Est autem astronomie nobilis et gloriosa scientia, si clientela sua intra moderationis metas cohibeat; quod si licentiori vanitate excedit, non tam philosophie species quam impietatis decipula est. Et quidem multa sunt mathesi doctrinali et divinatorie mathesi communia, sed dum divinatio fabricatur mensuram excedit, toto dissidentes fine non institutis [?]. Sed sunt de doctrina professorum eorum qui zonas partiuntur, parallelos distinguunt, cum signis suis obliquat zodiacum, quod orbem fere totum colurus cingunt, quod laborem metiuntur planetarum, quod aplanem nullius cursus [?] participem faciunt, quod a polo artico ad antarticum axem ducunt, quod signa per gradus et per minuta dividunt, quod orientem et occidentem signorum et siderum proportionem tenent, vel quod quicquid talis [?] huiusmodi complicitur [?] deo physicus artificis [?] quod

teneritudinem subtilium corporum. diversitatem
sectas viae et circulorum inter tape-
dines non estimat dissiparique posse:
verum quod generatur. solem caloris auctorem
esse. humorum quoque augmentum et destru-
ctionem sensibus probat. motum lu-
nari accomodat cursui modus pri-
ma ceterorum matheseos que futurorum
pollicetur indicium. absolvensque sphere
ut predictum est theorems originem ultra
progreditur. et elationis sue temeri-
tate de prerogativa eius prorumpit
qui stellas numerat quarum ipse
nomina solus. signa partes cursus
loca terra novit [illegible] ipsum
astronomie sue beneficio sibi astro-
logi repromittunt. tanto longius astra
[illegible] aberrantes. [illegible] ad eadem tu-
midius [illegible] moliuntur. signorum
ergo nam revolutiones prout eam forte
noverant. dum in stellis temporibus
fluctuabant. alia dicunt mascu-
linis. alia femina. esset quoque sors sua
multiplicata prosobolem. nec quoque
dissociata locis. de coitu quoque
non pretermittit planetarum quoque consilia
quorum et orbibus moderatores eos theorici
diligenter explodunt. ex situ [illegible]
corporum motu. et applicatione omni-
um aliorum [illegible] stellarum. facile
est invenire. Saturnus ergo quia
frigidus est. et senex [illegible] est
et nocivus. et deam malicia
morositate contrahit ab etate.
omnibus ergo [illegible] est
scolasticus prout [illegible] ei in-
[illegible] [illegible] et salubris
[illegible] benignitatis [illegible] ut
nec de malicia patris nec matris
severitate subito quicquam offendat.

in parte et ipse in orbibus subiecti
dispendia stationarius sensibus sit retro-
gradus. ne aut adustiones [illegible]
pariat. Mars ferox [illegible] quoque [illegible]
tus. [illegible] scolasticas esse [illegible]
persequitur. mitigatur tamen [illegible] iovis
accessu vel veneris. [illegible] et ipsa [illegible]
est et benigna. Mercurius vero [illegible]
est qualem vicini planete permise-
rint. [illegible] et ipse [illegible] sit. po-
tencioribus quoque [illegible] Unde pleri-
que [illegible] eloquentie [illegible] eo
quod illa [illegible] sapientie [illegible] sit
malicie sociata. noceat plurimum
[illegible] et si non [illegible] secta
tamen errores attigit lucanus. [illegible]
timore [illegible] orbis [illegible] bellum quod
timile [illegible] necessariis astronomie argu-
mentis. inevitabiliter appropinquante
[illegible] denunciat [illegible]
[illegible] poeta doctissimus. si tamen poeta
dicendus est. qui vel narratione rerum
ad historicos magis accedit [illegible]
malicia investigabili adimple-
[illegible] qui solus de throno sui do-
minii residebat. et licet singulus
[illegible] consilia dispensat. metrum
quoque stellarum. corporum tamen que videntur
in mundo plenam noticiam tradidit
[illegible] tota mathematicorum [illegible]
adiciendo sit questio expedita
an [illegible] sidera [illegible] an
[illegible] essencia. quia aristotiles
introducit [illegible]
[illegible] mollia [illegible] an dura. et
si quod [illegible] est. circa [illegible]
[illegible] aliquos famo-
sos. et suo [illegible] sapientes [illegible]
[illegible] missime [illegible]
re [illegible] tamen et suis [illegible]

plerunt · quid fata deliberent · et
dispensa voluntas syderum · que de
limari globo sorciatur effectum. Et for-
te sentenciam minimus vita e
quam non mathematicus profert sicut go
Dixit daris genus astrum · qua peste
patris seviciam · crimine multorum
tempus quum tolleret dies · summo
si frigida celo stella nocens nigros
Saturni accendit ignes Deucalione-
os fudisset aquarius imbres · to-
taque diffuso latuisset equore tellus
Si sevum radiis nemeum phebe
leonem nunc premeres toto fluerent
incendia mundo · succensusque tuis
flagrasset curribus ether · hii ce-
ssant ignes · tu qui flagrante mina-
cem · scorpion incendis cauda
chelasque peruris · quid tam gradive
paras · Nam mitis in alto Iupi-
ter occasu premitur · venerisque sa-
lubre sidus hebet · motuque celer
cillenius heret · et celum mars ma-
ris solus habet · cur signa meatus
deseruere suos · mundo que obscura
feruntur · ensiferi nimium fulget
latus orionis · inminet armorum
rabies · ferri que potestas confundet
ius omne manu · scelerique nefando
nomen erit virtus · multosque exibit
¶ in annos · Ecce qualitate plane-
tarum · et positione signorum · et
cursu causarum · qua manifeste
belli inevitabilis sequatur eventus
Hoc etiam adiectis traditorum pli-
mum spectat · ut denali vel ra-
cionali constet domicilio planetarum
omnes · siquidem preter solem et lunam
qui soli singulis contenti sunt

duobus domiciliis gaudent · nocturnali scilicet
et accidentali · nam quod cuiusque do-
micilium est · in quo quisque creatorum
sue principium sumunt · sic in genethliaci pro-
fitentur eos adeo esse creatos ¶
¶ Lune igitur domicilium cancer est · leo
solis · mercurii virgo · libra veneris
scorpio martis · sagittarius iovis
Saturni capricornus · et secunda vero Saturni
vel Saturno redit aquarius pisces
iovi · aries marti · veneri thau-
rus · mercurii fortes gemini cedunt
Luna vero commoda est quod in diis
stellis quinque illi geruntur · crea-
tus ut preesset nocti quemadmodum de
sole · qui dux et princeps est et mo-
derator luminum reliquorum · alia utique
declamatibus omnibus huius planeta-
riis · non timeo bonum et utilem pre-
terire · ut et dies videntibus auctus
illustret · temperet orbem · anni
tempora dividat · inducat temporum vici-
ssitudines · et alia plurima que
nunc longum est enarrare ...
multarum utilitatum deo · et in
ceteris cause resideat · horum
tamen et omnium que vere sunt vera
est et prima causa · que indifferenter
ipse maiestatis potencia · cuiusque sa-
piencie sue virtute · et immensitate
formavit perfecit et firmavit · ut ei
tamquam ... · qua forma contulit so-
¶ la inducta est bonitate · Verum
mathematici vel planetarii dum
professionis sue potenciam dilatare
nituntur · dicentes et impie ... men-
dacia · presumptuosissime ...
cuiusque esse artis regula firmatur
illesa · non dum infra ... genera
ambitum concluditur · ...
sapientem · siquidem sit aliquid

que regulam invenire. Omnis enim
regula alicui generi rerum accommo:
data est. Si vero traducatur ad aliud
preter veritatem impingit obno:
xia falsitati. Si ergo mathemati:
ci probabilis mathesos id est doctrinal(is)
essent fine contenti et verum po:
ssent assequi posicionem stellarum. et
consignis suis sobria erudicione. sed
quia nature pervenerunt. qualiter constitue-
rem. et speculationis sue iocundissimum
carpere fructum. Sed ubi vero dilatant phi:
lateria sua et magnificant fimbrias
cum constellacionibus et planetis ni:
mium virtutis ascribunt. cum nescio
qua auctoritate operum ascribentes
contra creatoris principatum minuunt
et dum celestia que tractant ad stabi:
litatem suo stabiliunt. iuxta apostolum stul:
ti fiunt. Sed contra fidem erraverunt
abyssum. ab ipsis celestibus cadunt
constellacionibus suis ascribunt omnia
Nam videtis an ei fiat iniuria. qui
fecit celum et terram. et omnia que
in eis sunt. Deinde etiam constellacio
rebus necessitatem inducunt. ut arbitrij
priment libertatem. Quorum contra hec sen:
tiant terrena deliberata [illegible] de:
nique quidam pervenere vesaniam. ut
ex decursu stellarum posicionibus dicant
ymagines ab homine posse formari
que si punctualiter temporum et quadam
racione proporcionum constellacione ser:
vata formentur. stellarum nutu
recipient spiritum vite. et consulenti:
bus occulte veritatis manifestabunt
archana. Et hec quoque quandoque
sta vel vera sunt. ut se de loco ini:
tio velle fugari. vel solum dicit
quod aliquid querit partibus et mi

noctibus invocandum propinat. malig-
num prorsus. Hanc esse fallaciam certissimum
est. qui ut minus caveatur. innocentie
vel iusticie precepta plerumque fallaciter
videtur afferre. Hanc quidem ydolatrie
speciem esse. fidelium nullus ignorat. Lo-
ge vero tollerabilius de celo ascendunt
astrologi. qui achademicorum more
quicquid eis occurrit probabile. sobrie
defendunt. Itaque quidam corporum motu
quodam irracionabili planetas ad
usus complacentiam. niti contendunt
alij auctore Aristotile. eosdem cum
firmamento ferri consistunt. quorum neu:
trum teste Mincio. astrologie veri-
inuenitur adversum. Est genethliaci
dum adinuentionem. sine celestium nu-
minis institut(ione). tam ipsorum celestium
quam [illegible] noticiam prodiderunt cum
sit inter eos sunt quomodo [illegible]
videntur errores. cum Plotino au:
ctoritate operum non deficiunt [illegible]
si semel et simul. ab eo legem asse:
runt instituta. quia nullus umquam
[illegible] evacuat cum omnia que dispo:
suit. fata sunt ut prodidit [illegible]
forte paganus intellexit cum di:
cit Incipit excelso grave et im:
mutabile fatis. pondus adest votis
et vocem fata sequuntur. Ab eo ergo
sua potestas attributa est singulis cre:
aturis. de quibus fuit opportunum cele:
stia. locum terre novissimum. et
que dignior sunt alijs superne nimi:
mum potestatis. Sed his itaque quantum vo:
luit contulit. qui et si sibi reti:
nuerit operibus principatum. singulorum
illius dominus indiget obsequium
Unde et si non sepe faciat opera. si:
gnorum. cum auctore deo exhibet mi:
steria. Hinc forte illud Claudiani [illegible]

glam dei et opa manuum eius annunciat
firmamentum Nec mirum cum et aues
et alia plurima . institucione dei et me
busicio . quedam futura signis prueniunt
Si igitur celestia signa sunt rerum
. que proculdubio uentura sunt . nescio
cur eas immutabilis dispositio ordi:
nauit . quod prohibet ea . que celesti:
um prenunciant iudicio . fieri esse
abhorrere . et hominum inspiciendi indi:
cari . Signa siquidem hominibus data
sunt ad eruditionem . non illis qui celestium
consilij secretorum . nullis indigent:
signis

20

Probabilia sunt quidem . hec
que proponit . sed hic uenenum
latet sub melle latet fatalem et
cui quidam necessitatem rebus imponit
. sub prtextu humilitatis . et reuerencie:
dei . timentes ne forte opus eiusdem:
et dispositio . il rerum euentibus mutabilis
conuincatur . Contra priuilegium diuine
maiestatis irrumpunt ceterasque ueritati:
tates . quas ipsa prouidat et mo:
nita . que filij testimonio . patris
reseruata sunt potestati . adeo quidem
ut abscondita fuerint ab ortibus eorum
quibus dei filius . quecumque aperte audi:
erat patefecit . Deinde metas ho:
minum . timore dilacionis extollunt . qui
desperationis pusillanimitate prestant
diem uel uitam diuinorum . qui iudicia per:
spera decurrendis permittunt . ne de:
cernant in iniuncta fata . aut saltem
aduersa . minuatur erigendo certe
suspiciones timoris uel infusionem speci
molam . quibus fidelis anima . a uarca
uidi terret . tollerare perhibent

Tollunt hi tamen de sua et clientele
sue pernicie . qui de contuencia perhi:
bent . Sicut sic series rerum . dei pro:
uidencia non immutat . sic et etiam
dispositio rerum liberum non perimit . Neque
enim non peccare non poterat . quia eum deus
prouiderat peccaturum . aut quia ille non
peccare poterat . eum peccaturum deus
cognoscebat . Neque enim non mori posse ne:
sciebat . eo quod erat preciosa muto morit:
turus . neque cum mori necesse erat . Hinc
quoque sic deus prescierat . Sicut erat igitur quo:
dammodo immortalis . proculdubio mori:
turus . et mortem culpa attulit
. qui necessitate conditionis non incurrit . Esset
enim alioqui immortalis . qui non mori
potuit . de ea qua mori non posset
suspendenda . nisi culpa inobediencie
perstrata inpetere semita . tante glorie
aditum per se preclusisset . Itaque peccare
et non peccare potuit . mera pre:
ditus libertate arbitrij . qui nulla
dispositionis uiolencia . nullo fatorum
impulsu . nullo conditionis stimulo
. nullo adhuc ne defectu urgebatur
ad culpam . que indubitata parentis
. pene . hominem sponte lapsum
impegit in mortem . Sed quia diui:
sima frena laxauit arbitrij . sic
deo oppressus et obrutus iacet
. ut inpto dei indicio . quia tunc
noluit aperto abstinere cum potuit
. modo nequeat abstinere cum uolunt
Tamen solo adhuc ei liberum ui:
get arbitrium . ut sibi adoptiui
quitatis sufficiat . et si ad bonum
non agens prouentus et adiutus
assurgat . Sic iniquicia prese dese:
rens . traductus est in regnum peti
et mortis . ut iugo seruitutis perfis

necessitati delinquendi et merendi ꝯ
careat. quamuis h non fatorꝫ series
ꝯ prauitacionis mitad inducat. Ali-
oqui homines nulla iusticia condempna
bit. cum culpa non d eum. ꝯ diuersa re-
torqueat[z] acteren ꝯ possibilia itaqꝫ
sunt. que numqꝫ futura sunt. que si
quia non erunt euenire non possent
nequaqꝫ possibilia dicerent[z] Naua-
le siquidem bellum fieri. itaqꝫ non ful
possibile e. altius tamen perse et deitate
verum est et prestatum

Sed ecce iam altius difficultatis Z1
subrepsit caligo. et
quotiens me vitam. errore videor
inuolutus. Si enim que non sunt nec
erunt esse potest. profecto et deus
prescire esse ꝙ non sunt. aut eo ig-
norante potest aliquid euenire. Bellum
naqꝫ nauale ꝙ non erit. sit et
gerit. sit et a gentilibus sciri potest
deum verisqꝫ et esse et sciri potest ab-
horrere. Nunquid a deo sciri non potest
si ergo potest deus scire. ꝙ non sunt.
potest verisqꝫ et non scire ꝙ sunt. eo ꝙ
contrariacionum sub nulla possit esse
sciencia. non aliam eorum ꝑ. eo ꝙ veritatis
subiecta careat. sunt ab uno fuit ſtatu
proprio mediatorꝫ nulla sciencia e.
Nunc ergo sciencia d mutabilis est
cui decessus rerum potest fieri et acce-
ssus. que potest ignorare ꝙ sunt
aut scire ꝙ non sunt. Ecce si eam
esse variabilem esse recipimus
iacobo reclamante. iam apud
eum est variacio. et vicissitudinis

obumbracio. et per lumen esse desi-
stit. si clauditur ꝙ prouenit. hec equidem
nec gentilium error. ita sua. longam
tunica quam demonia dignabat ad
mitte. qui stigiam paludem. diis per
viorum esse negabat. diceres eam
omnibus venerandam. et vestis quaqꝫ
esse illustram accelestibus pluri ceteros
naqꝫ celestium obliuio non contingit
Nunquid ergo fides recipiet ꝙ deo
vel ipsa presciencia abhorret. Computat
aut oportet omnis quia deus scit id
non esse futurum. et si plerisqꝫ non re-
periat esse illud posse scire. quin non
posse scire hoc esse futurum. ne eum mu-
tabilitatis nota vel impotencie damnum
videantur. Sed esto ut deus omnium ꝑ ple-
risqꝫ recipiunt. possit. dum tamen si fieri
potest. posicione ad conuercionem non petres
scire ꝙ non sunt. non obstat eum esse mu-
tabilem quibus contingit cuius scire non
decedit aliquid vel accedit. Eum illud
solum d rerum naturam verum esse contingat. ꝙ
ille ab inicio stabilitatis sue puncto
presciuit Dum tamen hoc recipitur. exacti-
ssima diligencia precauendum e. ne
cognato modorum vi quam appello-
mus inducat. quantumqꝫ presidie in-
gerat ad facultates. Sed ipsa quod po-
ssibilitas euenendi. non leuitati illius
qui non mouet. sed rerum facultati. quod
nam non indignate moueri potest que-
uis affluit. manet itaqꝫ usqꝫ
quaqꝫ d mobilis integritas sciencie dei
et siquidem varietatis alicui iam est. non
tam scientis quam scitorum mutabilitas
est. Licet enim que sciencia dei complectitur
mutabilitati subiaceat. ipsam tamen alte-
racionis vices ignorat. et uno sigillat
aspectu et indiuiduo. omnem que

dici. aut quotiens sensu excogitari
potest. immensitate claudit et totum
adeo equidem sine motu. ut localia
sine loco. nascentia sine inicio. de-
cedencia sine fine. fluctuancia sine
alteratione. temporalia sine mutabili-
tate et mora. sic uniformiter apprehendit
ut ei nec preterita transeant nec futura
succedant. Nec mirum quod de eternitatis
statu. nisi quia quicquid ibi est immu-
tabile est. tamen et nobis mutabilium
motum et festinancium cursum. aliquando
quiescens apprehendat aspectus contuitus
quod rerum magnitudinem. sine distensione. et
sine contractione sui. rerum modicam con-
templatur. nec loco indiget ut lo-
calia claudat. aut spacio corporum mensu-
ris. ut distancia complectatur. Deus quod
preterea [illegible] sequitur. si non passibus
equis. tamen sic multis. [illegible] omnino
nullum motum esse [illegible] sic solum
vero divine simplicitatis aspectus immu-
tabilia claudat. una tamen est et in-
dividua sola potestas. ei quoque convenit
vera. tamen sibi sit idem esse et sapien-
tem esse et [illegible]. Fingat qui potest
quibus hec diversa convenit. nec prima
rerum omnium causa est. que ut potest ra-
tionibus adminiculo eget. creature
esse vero scientia. longe dispares conditiones
est. [illegible] siquidem et esse. non
eidem esse et scientem esse. tamen
primo affectionis motu invale-
scens. [illegible] ad cognitionem rerum
earumque si radicata sunt. ut aut
animo. aut sine iniuria hec. con-
velli non possit. [illegible] suo infor-
mat [illegible] facit quod scientem. Hec ergo
[illegible] verissime scientia appellatur. hec
et res subiecte [illegible] sicut noverit

[illegible] sibi et verissime [illegible]
mutuatur. Sed cum unica est. transit ad alia-
rum utique et scientia dicitur multa. cum tamen
multitudo. rerum potius quam scientie sit. Si
ergo sapientie dei immensitas et simpli-
citas attendatur. una est simplex et
individua. multiplex et multiformis
si creaturarum volentes aut potentes
quas vult aut potest attendas. una
est voluntas et potestas. Si que vult
et que potest. infinitus omnium numerus est
unde illud propheticum. Magnus dominus
et magna virtus eius. et sapientie
eius non est numerus. [illegible] magna opera
domini exquisita in omnes voluntates
eius. et illud. quibus loquitur pote-
ntas [illegible]. Hec autem res universis
et varia licet esse [illegible] valeat
ignorata sit. variis tamen nominibus
appellatur. Sed ex variis causis scientia
sequitur. et prescientia. dispositio. pro-
videntia. et predestinatio vocatur
Sed scientia [illegible]. prescientia futurorum
dispositio faciendorum. providencia
gubernandorum. predestinatio salvandorum
est. Est enim predestinatio electionis
gratie preparatio. per quam unusquisque
vocatur ad vitam. sicut ait apostolus
Quos predestinavit. hos et vocavit
hos et iustificavit. hos et glorificavit
Et aliud. apud te est fons
vite. et in lumine tuo videbimus lumen
Sit ergo [illegible] quedam audacia
scientia dei. que [illegible]. vel
[illegible] [illegible]. scientia dei
est omnium que fuerunt sunt. et futura
sunt. vera apprehensio et plena no-
ticia. Omnia siquidem vere novit
et sola [illegible] cogno-
scere [illegible] [illegible] individua
et [illegible]. Est igitur ratio :

Scientia	presentium
Prescientia	futurorum
Dispositio	faciendorum
Providencia	gubernandorum
Predestinacio	salvandorum

infinita que immensa varietate completi
quorum utique non est numerus · quia adeo in:
finita · ut finem non inveniat · nisi
in sapientia dei · que sola semper ipsam quanta
sit novit · Nichil igitur corporum · que
novit · cum vel sunt evanescit · certum
est dispositorum · presentia sicut preterita
ac futura · immutatam et transita vitans
est · psalmista siquidem ait · Opera manuum
tuarum voluntas · que nullo defectu
sui transibunt · Transibunt tamen celum
et terra · cum et hec de vetustate re:
tur utique cum deformitate mundi
purgata reformabitur celum novum
et terra nova · Sentiat unusquisque
quod ei fides vel ratio persuadet · ego
sine preiudicio sanie melioris
vel modestis omnibus arbitror
infinita · sicud de omnibus que sunt et
que non sunt ab inicio · esse necesse fuit
vel non esse · et eorum que contradicto:
rie opponuntur · alterum esse contingente
sit verum · Tanta ergo numerositate
semel et simul eorum · extiterit aut
porro extitit numerus · ut quo mi:
nui nequeat vel augeri · et ob hoc
quamquam in eternum maneat infinito
sed non tamen apud infinitam sapientiam dei
Indefficiens ergo scientia est · cui nec
corporum elabitur · et omne augmentum
non recipit · que ea eidem complectit
Racionem vero corporum · que deus ab
eterno in sapientia · id est in unigenito
verbo disposuit creans ibi cuncta
simul · que per modos consequentes producit
dorsa · secundum provisum ordinem
singula traducens a generatione
quam inceperunt esse · presente igitur
fluctuare videntur casibus ad
corruptionem · que quidem contendi prelud

prudens · recurrit adhuc esse · parcas
vel fata · antiquis placuit appe:
llari · eo quod constitutiones providencie
dei · quas effectum inceperunt · nemini
parcant et verbo dei · quo eterna
omnia duxit · et facta sunt · exe:
cutionis consummationem accipiat · Quidam
stoicus omnia necessaria credit · timens
eventualem posse fieri immutabilem
eternum opinionem eorum que eveniunt
nunc providencie vero dispositum · ne
forte necessitatis mutabilibus rebus in:
ducat · opinat operari ergo eorum
desipiunt · cum alterum casui alterum necessitati
omnia ipsa subiciunt · mutabilium ergo
rerum dispositio immutabilis est · et
eterne providencie immutabilis status
omnium mutabilium continet cursum
Sed vero ipsa · aeternitatis sive statu
moveri non possit · contingencium scilicet
ab omni nexu necessitatis absolutum est
lux lux inaccessibilis · sapiencie dei
equare sive tenebras · ineffabili
concedat · est tamen de quo claritati et
caliginis vere oculis · quo adaliquid
coequare · sicut enim quod video moveri
nullam ideo · quia videtur necessitate
provenerit · sic et quod illius oculus conspi:
cit · non est necesse evenire · Sicut non est
quidem lapidum · vel sagittam · quem
de nubibus iaculatam fuit · exigente
natura · recasurum in terram · in quam
feruntur omnia nutu suo ponderum
Ut tamen semper recidere in terram · ac
quia novi · recidere necesse est · Potest
enim recidere et non recidere · Aliud tamen
et si non videro · verum tamen est illud
utique quod scio futurum · Si enim futurum
non est · et si forte putet · non
sciet tamen · cum illius quod non est · non

scientia sed opinio est. Certum et si non
esse possit. nil impedit eo scientiam
que non necessariorum tantum sed quorumlibet contingentium
est. nisi forte et tu cum stoicis con-
stantia censeas necessitatis compaginanda
Sit et que ille providit omnia procul
dubio implebuntur. Contingentia
tamen omnia. et non evenire possibile
est. Sicubi quid. ut advenientes res
quas ab eo futuras providimus. non
magis ipsius. quam intuitus
astringat. licet ab illius dispositione
subsistendi formam. omnia sortiantur
quatenus bona sunt. Qualitas autem
sue forme consistendi ymaginem
gerunt. sed destitutam illius. enormitatis
¶ sue vicio protestantur. Scientia ergo
rebus causa eveniendi non est. Que
eventus rerum. ei causa est presciendi
ne que temporalium motus esse provide-
ntie causa sit. Que ab ipso fonte
bonitatis. malorum profluat rivuli
Deus vero bonorum distribuat auctor
¶ est. Quod vero de operibus vulgo dici-
tur. quia necesse sit quod presciuit
eveniet. nullo veritatis robore
subnixum est. nisi forte rebus
a bonis necessitate absolutis. modum
complexioni quibus tribuat. ut pari
necessitate consequendi. quam consequitur
proposite enunciacionis veritas consistet
Nec me artabis ut licet dispositionem
rerum. mutabilem fatear eo magis
scientiam dispositionis eadem dicam esse
mutabilem. cum scientiam ipsius veritatis
certissimam. cognitionem filium comiti
loquor. fidei constet. quia quantum-
cumque sit labilitas subiectorum. immensum
fixum est de eo vita certa. Per quem sta-
sunt universa. Cuius itaque dispo-

tante sue stabilitatis incolumitate
viget. et vivit. ut nullo rerum
motu concuti. nulla possit temporum
aut casuum mutabilitate convelli

Nystas enim dicens. si eve-
nit aliquid quam providit
22 illud ita significatione complector
forte lapidem verasterem contra
fallitur dispositio. Et imago lapidis
non veritatis sit. necesse est unum
de duobus eligere. quorum neutrum
quamvis approbatur. ut vel fatear
providentiam posse falli. quod fides
abhorret. vel quod absonum est
ex possibili impossibile. consequitur
¶ vel consecutio evenire. Angustie
quidem sunt undique. hinc ne
divinam minuam maiestatem. inde
ne nullorum clamoribus et sententie
que iam fere omnibus persuasa
est contradicam. sed quia melius
est incidere in linguas hominum. quam
impie insurgere contra deum. sic utrumque
vitare non possum. absonum ma-
lo videri quam offendendus deo.
Deus enim omnibus persuasum est
quod ex possibili impossibile non se-
quatur. Nam hoc non nulli
recipiunt. Sed an recte. videant
¶ ipsi et iudicent. Sit ut ex vero
plene sequatur. nec sapientes acce-
pit. Sicut sequitur ex falso sequi
et verum. sed ex vero non nisi verum
ex possibili quidem et impossibile
nichil possibile sequitur. Non tamen
ex quovis impossibile. sed ad impossibile
nisi forte aliud ex propria sen-

illi quorum si hec omnia vera sunt
ex uno impossibili sequuntur omnia impo-
ssibilia. et ex quouis falso quelibet falsa
Si vero obtinuisses ex vero falsum in-
re. et ex summa omnium querere. me
a summa veritate abductum non
tamen hiis importunitatibus catenus
[illegible]. ut quod inopinabile est. licet
inuenias consortes errorum. Ipsa
temeritate tueri cotendam more
academicorum. si tamen alia via
non pateat de singulis dubitare
quam pernitiosa simulatione sue
[illegible] ignotum vel absconditum est te-
mere diffinire. precipue ego
assercioni mee fere toto aduersa-
bitur iudicas. Ego quod libenter aca-
demicos audio. quod eorum quam noui
nil auferrunt. at vero nullis fauent
cautiores. magnorum quorumdam au-
ctoritate suffulti. tum adeas ex
in senectute tusculane ille. vero
[illegible] esse [illegible] stelo inuenit
quitque vero [illegible] elegant-
apponit aut preferat Ciceronem
loquor romani auctorem elo-
quij quem adeas. quod de talie vite
dubitasse liberum demum decorum [illegible]
tus deorum. efferat stoici inopi-
nabiles suas suas. quas pa-
radoxas vocant. nos quid-
[illegible] et admirabiles. nos quasi
pigmei [illegible] agentes minima
nil eorum [illegible]. que omnibus
aut pluribus. aut [illegible] sin-
gulis. vero facultate sua probabi-
libus. [illegible] esse videntur. Nec
si cicero ipse aut aristoteles
impossibile ex possibili produceret

ac postendum censeo. me poterit ali-
qua fallacie esse nube deceptum
verisimiliter opinabere. Hac ergo via
tendiculas tuas egredior ut dicam
prouidentiam falli non posse. verum
tamen que prouisa est posse non euenire
Sed quod inspire consueuerit scio Ego
possibile est. tamen non esse prouisam
esto inquam. Quo vult progrediens
Ergo inquis reclamante philosophia et
quod est. non esse. et quod fuit. possibile
est non fuisse. et que iam preterierunt
reuocari possunt ne fuerint Ego
deum infinita potentia dei. sue-
uiole et vanicule mee legibus
non coarto. nec ei finem. quem non
habet impono. Scio enim quia omnia pre-
sertim quia mendose colligis. pa-
tent video profundum diuine
maiestatis immensitatem. paruit-
tatis humane modulo consideras
et eternitatis immutabilem statum
habentem rerum imaginem. et suc-
cedentium sibi temporum varietate di-
stinguis. Sed longe secus esse
hic atque in hiis [illegible] precedentibus opor-
tuit cerni. tum eternitatis statum
nullus omnino motus attingat. et
creatura quelibet accessu vel decessu
accidentium moueatur. Homo si-
quidem si quid prouidet futurorum
statim mentem eius quidam motus
aggreditur. ut animus quadam
applicatione sui ad aliud apud
se futuri operis specimen pinguet
[illegible] [illegible] quasi in
[illegible] [illegible] [illegible] re-
ponit. [illegible] in speculo nature

pitate replicat et revolvit. Fa:
cilius enim est motu huc ab alio a:
nimo desciscere quam contemplatione iugi divino
inherere. Et quid huc motus si non
providencia est, aut providenciam pa:
rit, aut ei augurio sedens noticia
primatur. Sed vero motus precedens
et ex eo concepta spes futuri operis
sequela frustratur, inanis est
cogitacio mentis, et quasi umbra
corporis sine veritate correvanescit.
Motus tamen quia re ipsa
fuit in anima, non potest non fuisse in
anima. Et anima que motus agitacione
mota est, non mota non fuisse non
potest. Porro divine simplicitatis
status longe alia condicio est. Ea
siquidem uno simplici et individuo
aspectu, ut predictum est, que sunt,
que fuerunt, et que futura sunt,
omnia contemplatur; nullo quidem rerum
esse mutabilium lapsu movetur, sed
in se ipsa semel et simul cuncta vi:
visa esse subsistit. Invariabilis
stabilisque manens, dat cuncta mo:
veri. Et licet ei interdum preteriti temporis
aut futuri verba aptentur, non ei tempus
esse subtrahi vel impendere, sed rerum
sub tempore mutabilitas si quid ipse
dixerit, voce indicatur. Deum ergo ipsum
aliquid prenovisse audimus, mi:
nime intelligimus preventu temporis
eius precessisse scienciam. Sed si rerum natura
sequitur, precessisse tempus, quo vocari
credatur eius quod futurum erat, fuisse
noticia. Sed utique cui ab eterno cunctum
est omnia providisse, nonque visui
eius motu suo quicquid subtrahat
temporis. Sed quia qui in multiplici tempore variatur
presens est, simul omnia semper
comprehendat aspectus. Cuius ergo

providencia in sui disposicione non
fallitur quia earum que sequela operis
comitatur. Sed nec falli potest, quoniam in
commutabiliter verum. Non operis fuga
aut instabilitate potest aliquid ab:
sconditum esse ab oculis eius. Homines
vero falli possunt, et fallitur disposicio que
rebus nunquam apud se prefigunt prevenire
processu temporis, aut omnino non evenit
aut in alia specie contra publicam predic.
Nec tamen queritur preteriti vi iustificacio
clauditur, vobisque predicta aggregata preteri
Nec si me vixisse fatear Flacci
peripatetico palatino, non vitam
elapsam aut preteritam hec confiteor.
Quod si abbreviamus eugenio
presidente dissensi, non ablato
temporis spacium aflexi et confessor
illius integritate dicti. Ceterique
quaque vix fluit dicte. Nunc vivo
sic sencio, elongatur, et ob
fateor in sequentibus, quia tunc vi-
xi et sic sensi, vel tamen vita
preterisse vel sensu. Ratio tamen quibus
dixerit, quia nil evanuit, quod
mortem prospicimus magna pars ei-
us preterit. Quicquid etatis retro
est, mors tenet. Sed etiam si ei
semel fuisse vita elapsa aliquis
omnino non dicet, aut dicet vel
vivimus. Non est ergo verum preterit
esse quicquid preteriti temporis significatur
verbo. Et licet predestinati sint non
non ideo quia quam predestinati sunt
preterit predestinacio, et quamvis
non predestinati esse possunt pre-
ter aliquid quod preteritum sit, nec
preteriit revocari. Nota sequitur
predestinacionis, quoniam veritatis
... in eo est futuri

quam preteritum potius significat. et cum
loquendo dicitur non id forte evasit indicat
esse salvandum esse tamen ut dici solet
unum servandum. et de se preter vim aliquam in-
telligenciam claudit. Non itaque mo-
tum aliquem predestinati ingerit
sed ei qui salvandus est premittit dis-
ponens dei gratiam. patenter aperit ho-
stium salutis. et ianuam vite. et
precedente tempore non possit salvari
immo salvabitur. licet possit et
non salvari. Nec enim illud aristo-
telis tui obicias. quia fuisse quod
quod fuit. et esse quod est. necesse est. nunc
est esse. ut colligas enunciaciones
que preteriti temporis sunt copulas verbis
esse preterite. vel presentis et contingentie
falsas minime. namque hac ob-
iectione invalidis. cum et ipse ari-
stotelis vera faciat questionem. et
articulo distinctio nullum ad presentem
ferat suffragium. Regule siquidem
integritatem subiectum enunciaciones
que preteritis unum futuri contingentes
admiscent. puta unum fuit heri
te eras esse lecturum. aut te
[illegible] tunc sentit dormiturum. in
quibus contradictio futuri preteriti
temporis fides vacillat. Quidem enim tu
poteris non dormire. et sic [illegible]
potuit nescivisse. non quod motus
qui de dicendo cuius fuit. non fui-
sse possit. sed quod que fuit secundum
mutabilitate rerum. et temporis lu-
brico. de opinione potuit de-
vorari. Si tu contingentium futurorum
nulla potest esse scientia. quibus sit
indubitata opinio. que scientiam
probabiliter imitatur. Item quod heri
unum fuisse quod dixerimus non fuisse

potuit unum. non quod res preterita revocetur
que in eo esse nulla potuit. sed quod
res futura expectat que ab incertis
fortune pendet ut sit. deinde tu
ipse potes providisse aliquod bonum. quod
forte futurum est bonum. et potest non esse
bonum. et idem potest non providisse bonum
non quia possis non providisse quod pro-
vidisti. sed quia potest non bonum esse
quod providisti. Item potes quod promisisse
aut stipulatus esse utiliter. idem quod
potes non promisisse. aut non stipulatus
esse utiliter. quod tu promisisti vel sti-
pulatus es non promisisse. aut non
stipulatus esse non potes. Preterea cum
studio Sempronianam illud. qui te
sequi precessisti. et si tu aliud pre-
cessisti. te aliquid aut secutus esse dispe-
rueris aut sequeris. Cum ergo consequitur
evacuari possit eventus. antecedentis
quod vitas potest infirmari. licet et tu quod
precesseras non precessisse posses. ergo
tu ingressus es non potes non fuisse
ingressus. Neque quod sic est convincari potest
inferens. Neque quod preteritum non fuit po-
tuit revocari. preteritis enim omnibus que
mente concepta vel viribus compressa. vel
acta completa transierunt. non prout
ut poterunt. deinde non fuisse. et
si qualia futura erunt. indicamus
sui natura et temporibus non suscipit eventus va-
leat non fuisse. Et aliud vero claudunt
ambitu omnia. que cuiusque generis
dominetis appellacione clauduntur
licet familiaris ad quantitatem. et adaque
aut speciem aliorum nunc applicetur
Quid ergo mirum. si ille qui omnia
potest. et que providit non providisse
potest. non conferret fidei que ea que promisit

sunt · non evenire possunt · et que non
quia sunt evenire · nec tamen aliqua contra
tra providencie valeat evenire sicut
cum ysaias si volueritis ambulare
in preceptis meis · et audieritis me ·
bona terre comedetis · quod si nolueritis
et me ad iracundiam concitaveritis ·
· gladius devorabit vos · per quod ostendit
locutus est scire quia liberum homo
suum habuerit arbitrium · dicens si volueritis · et
si nolueritis dicens · utrumque parte
· non ex iudicio inevitabili · fato
vel dei · sed ex meritis singulorum · cuius
penam vel premium rependi mittit cuius
utrumque in voluntatem · collata quando
premeditari inutilis · si faciendi vel
non faciendi necessitas · cuius providencie
vel fatorum necessitatibus alligata · quod
si istud non sufficit contentiosis · cum
non ex evangelico testimonio · probat
in passione filii rogare patrem suum
· ut exhiberet ei plures quam xii legiones
ones angelorum · cum tamen liqueat ex
post facto · non fuit sed oppositum
eius quod contigit fuisse previsum
Nec perscrutatorum ingenii moveat
at sensum · si de tante maiestatis
scrutinio exemplis · deficimus
· nec rebus fundamentum · cum ad
miraculorum rationem tollat · et exemplorum
inductio singularitatem excludat ·
Ipsa ergo ineffabili singularitate mirabilis
rabilis · et incredibili immensitate
singularis · omnem sensum excupat · non
modo hominum sed angelorum · Otio equidem
per scrutator maiestatis · opprimetur
a gloria · et ex edicto altissimi · bestia
cum si montem tetigerit · lapidibus
obruenda · unde que in celibus sunt potius
sine iudicio meliorum · investigantes
gantes deo potius dedita sunt · quam
temeraria contentione · adimpugnatum
tionem vel aliquid statuentes · Sed nec
illud me scire confiteor · cum sit
reprobato aliud pelegerit · nec quod
tum patribus sencio · in illo occulta
dei iusticiam venerandam · in hoc manifestam
manifestam quam magis amplectandam
Nam et ille qui raptus ad tercium
celum · audivit archana verba · que
non licet homini loqui · huius difficultatis
articulum · non tam discuciens quam
admirans · altitudinem diviciarum
sapiencie et sciencie dei · confessione humili
venerans iudicia eius incomprehensibilia
bilia · et vias eius investigabiles esse
pronunciat · Secreta et occulta sapiencie
dei · qui sibi manifesta esse congratulatur
tulatur · opera eius super sensum
hominis magnificata asserit · et
cum scrutatur omnia cogitationes altissimi
tissimi · nimis profundas agnoscit
· Huic veritati consonat · quod ecclesiaste
ste scribis salomon · de auditu sic
deliberationem cotionatur est · quod diebus
et noctibus · non capit sompnum oculis
sompnum · et intellexi · quod omnium operum
dei · nullam posset invenire homo
racionem · eorum que sunt sub sole · et
quanto plus laboravit ad querendum
· tanto minus inveniret · eciam
si dixerit sapiens se nosse · non
poterit reperire · Qui ergo invenire
non potest racionem subsolarium · quibus plene
ne super solarium redditus est · eorum
rationis cum cognoverit sensum domini
· aut quis consiliarius eius fuit · Restat
stat itaque · sic rerum omnium · veritatem
credere quaerendam · ut pia intencio
cio · suam infirmitatem agnoscat

et ex omnibus rebus constat. Dum si:
bi persuasit divinam maiestatem fi:
deliter honorandam. et mire indefi:
cientis abyssum ingrit amplectendam
Demum apud philozophos tantum
est. illa mane predicata. qualia
premiserit corporum subita damnisque predi:
cationum illum virum et potestatem na:
lis verum finibus limitari. tandem
quam ad culmen theologie ascenditur
quasi nativo calore destitutam. et ro:
bore altari conplane deficit vis
verorum. et nitilans ipse mortalis
succubuit. Nam divine distutitur divine:
sitas maiestatis. et in naturalibus op:
timet. huius sunt que verorum numerum
augent. vel minuunt. ut quod fuit
non possit non fuisse. aut non pre:
teriisse quod preteriit. Dum tamen quod verum fuit
Ieiunum fore lecturum. michelonis
verum non fuisse possit. Quod itaque pre:
teritum est. revocari non potest nec fuit
atque quod contingentibus fortune peri:
dum contingentialitate nequit. utriusque
partis comportat eventum. nulla
eveniendi sibi necessitas subiat
sic forte dum providencie non im:
pleret effectus. quod futurum est. et non
evenire potest. potest etiam non fuisse
provisum. Verum tamen ut predictorum inve:
stigacionis audacia sic potencia
nimio. Quod in mensitati eius conprehen
presido mensuram (Hoc autem tamen
multis sencio. quia si quid deus
providit eveniet. et si non eve:
nit. non providit. Unde probabilius
adminus colligitur. quia si potest
non evenire potest et non fuisse provi:
sum. Quod cum eius conque variter
consequatur. ipsa veritas novit
veritatem quod verum plene et

perfecte. promittamus eo persistat. Hac ac
Ciceroniano genere. indulget academia an:
tiqua licenciam. ut quisque unicuique
probabile occurrit suo iure defendat
Volebat nam pre his peripateticus pala:
tinus omnibus huius concordiis obviare
Nam non sequitur nitellarum. antecedens
consequentia claudit. Quod non antecedens
genus. consequitur destructiva ponit
Quod quod omnes viciosam tenere consequencia
velint. et si non nulle sola dum
tam magna sunt probabilitate contente
Quidem sue assistit eodem pro
sui comprobatione opinio. sic et singula
quo probabilior sit. eo vero magis fi:
delior imaginem conferunt. Et ne
me solum comperimus libero fluctu:
are putes. auctorem quo metuor
magnum confero augustinum. qui locum
illum opponens evangelii. ubi de
multis mansionibus que in domo patris
sunt a salvatore sunt mencio. ait.
Si quo minus dixissem vobis. quia
vado parare vobis locum. id est si non essent
predestinati. dixissem vobis ibo et predestina:
bo. Dum stabat eterna mansionum que
in domo patris electis suis preparate
sunt. Divine predestinationi coaptat
que salvandis conplacito disponit
pater divisa carismata gratiarum et
munerum. Augustinus tamen sicut
comprehendit nunc pravacionis sensum
ut dixit. et si non essent predestinati
dixissem vobis ibo et predestinabo
credibile est dum verum penitus evenit
si omnipotenti placeat. eos qui non
dum predestinati sunt posse predesti:
nare adimitam. et si iam scripti sunt
in libro vite. exigentibus meritis
ab eodem posse deleri. Sicut et forte
deleantur de libro viventium. et cum

iustis non servantur. Atque quod dimitte
cis hanc nostram aut dele me de li
bro tuo quem scripsisti. Cui natus e
tiam est euangelista consentiendo. Non peccat con
gruatio celestis firmat eum Gratio:
utique celestis est etiam predestinatio
cuius omnes filii ingrediuntur ad vitam
et si postea sit eorum preualitatorum ini
quitatis. iniusticia. que via vite e abor
ruat. Si nil non credis. audi vel illud
qui si angelus de celo commiserit. di
gnissime a anathemate conpuabitur.
Pater autem inquit omnes quos dedisti
michi conuinci. Sed firmabis eos ratione
quero ne illos perdidit qui celesti
Abiciat ratione esse quod a mundo in
unum perdidit. Quod tunc non accepta
uit eum de ceteris apostolis filius in
perditionis. Nam nec consputans filio dedit
illum. qui non fuit predestinatus ad
vitam. Si vero alii predestinati erant
si labi non poterant. quare pecca
tanta sedulitate filius intercedit
Saluandi ergo erant. et tamen dum
pugnabuntur ad non. mortem peccato
premeri. ad vitam nulla necessitate
predestinationis arctari. Gloriatur quis
quod eum nil separabit a caritate Christi
et tamen castigat corpus suum. et in
seruitutem redigit. ne forte cum
aliis predicauit. ipse reprobus inve
niatur. Christus in apocalipsi quod monetur
angelum ecclesiarum. nunc age penitentiam
et prima opera fac. ne mouear
candelabrum eorum. nunc tene lo
cum suum. ne cum alteri cedat. Cur
ita. si que future erant mutari
non poterant. Hec quod prima in genti
lium pectoris latuit. qui fatorum se
riem dum considerarent non quod moueri
non possit. Sed quia ea moueri omnino non
contingit. sicut est illud. Spiro
amediis potuit pharsalia fatis. Atque
quod poetam quo senece taxato tragedias
de angustiis fortune fregitque victoria
prestata viam inuenit et ceteria
Que vero elapsa sunt et secundo
dispositionis effectu completa. numquam quod
non perierit non fuisse. Licet nil asserere
de alterutra audeam de minimam dis
ponens. Sunt tamen doctorum doctissimi
ominino loquor Prudentes loquor.
Licet deus omnia possit. virginem
tamen post ruinam suscitare non potest. Potest
tamen coronare corruptam. Et quando di
positioni virginis. eadem interpretante
apostolus ponit. ut sit virgo quod scan
ctorum et spiritu. Quod procul dubio deus et
sanctificare animam virtutibus. et carnem
potest redintegrare corruptam. ut
tota sancta sui videri possit. que
ceciderat suscitata. Sed si oratoris
tropo visus intelleceris. que fuerunt
non posse non fuisse. non inuenire sunt
adigmem comparatam reperire. cum in
potentibus omnibus fieri sua vel gerere
etc. non poterunt inueniri. Similitudinem vero
aberrare sicut dicendo. eo quod similia
per hec dicta vitalis significationis. Sic
apud sanctum Job inuenimus. Deus est
iste inuisibiles similitudines sermonibus
inspiciens. Sed forte virginitatis alta
quibus gradus est. quem impossibile
est. aquamque corrupta comprehendi.
Sed aut possibile est igitur. mihi ad faci
litatem que singulis iniunctum est vel ex
fortune calculo. vel ex aptitudine
dispositionis rerum. quibus ipsam
rerum naturam respicit. nunc ad potes
tatem diuinam reflectitur maiestatem
a qua omnibus non modo personarum
potentatum. Sed rerum omnium que videri
vel cogitari possunt. potestas est. Sicut
illud Salomonis. omnibus potestas

adiu deo est · adiutus erat · nulla·
me unq̃ ɔtumacia exigam · eius
ɔcupa sola ꝫ · que pt auc̃ et
corpꝯ mitte in iehennam

Restat tibi illi scoti questio
· quez d apulia duceris mo:
ratatez vidi · ut p9 multas vigi:
lias · longa ieiunia · labores
plurimos · et sudores · tanto inse:
licis et inutilis operis questū
inquallias vigilijs ossa pocius
· quā sensu reportaret Audiebat
etem ludwicum illū · an possz
aliquid facere corpꝯ que inime
fauere est Quod cu admisisset
· mille sibi aureos offerebat
dū illud efficeret Quos si forte
respueret · eos sibi ɔtinualiz summa
multiplicari iubebat ut ɔpleuis
fieri pt efficiat Tandē impuden:
ti et impudito soluebat ca:
tenarios · vim ɔuicionis opponens
· seu intelligens · aut ɔtempnens
· et se uiduum assistentibꝫ digi:
to ostendebat · qui gratꝫ tanta
peccuniam ɔtempsisset Longeius ɔ
tinet mag gm plurima non ti
tulus stimulis vrgeor · ut oia
nia credam · ex sciunt aut
inde ɔtingeret sciri ɔtinua seo
sub Plane sciolus paululū
mitti · tu perpatetice pillo vi:
deor · qui tanta difficultate an:
gustia · mathesis noctibꝫ · ɔ:
fessus est se nescire · se nō
esse credam

2x Illi qz · licz dissenciamus ɔ pli:
mis meum fateor se oia
· nō scire cu ɔpꝫ astra locut

et qui ex decreto celestiū sum ɔpetitū
ueritatem Qui vo eorū modestissimi st
· in sidibus vim pollicentur effectiū · in
cas incitati lege dispositionis asse:
qui · & que ventura sut · etc · p
23 nunciant intr̃iosis predicere vo uel
Qz si futurorum pt ordo mutari
· temerarium est · vein fui ita inuta
tto diffinire iudicio dni aut
mutari no pt · quid prodest tata
curiositate scrutari · qz nulla pt di:
ligencia declinari Sed forte et si
aliter esse possit res · incita no e
temeritatez ex indicij ɔfrussit vo
indubitata signorum licet eu po:
ssible sit vein aliter esse · cas ita
futuraz esse · manifesta signa pnu:
ciat · in mea inqt ascorum stu:
taris intest · an aliter te possit
· dū id deque agetur · ita futiz te
no dubitem · & que ita est certi
tudo signorum Nempe vera pple:
ruq ex puncturum fallens · indiciu
difficile · rerum eis signorum valde
et multiplex significacio Porro va:
rietas ambiguitate induxit
ambiguitas hi ominis diffu periculosa
est Sed esto ex signa uniformia
sint Vnde illa vna significacio
innotescit Quis quid ea pleribz
ce florum Nata inquis sylla
ne que ɔ rebus · an que ɔ diuina
voluntate ɔsistit Porro dime
no obloquor voluntati · scies eo
omnia · quecunq̃ voluit fecit Si
ea tibi innotuit · bene est po:
tes ~~uicies~~ vrigis ɔ liuie illo vide lume
et vera indubitata · Delib° p scire
qui aliis signatꝫ · Et aptius est
ɔ quo sit oibz sopie et sue tra:
uit absconditi · que nemi aspire

licitum esse audierat. in agro quo occi-
sus est. et mortem virtute ipsa vin-
cerit. Noli amodo cum apostolo mira-
ri altitudinem divitiarum sapientie. et
scientie dei. cum tibi comprehensibilia sint
iudicia eius astrorum ducatu. per que in-
vestigabiles vie eius. tibi quasi vada-
bilis sit iudiciorum eius abyssus multa
Si dicta nostra dixit que verbis i. fre-
quenti verum cursu versatur. frustra
tibi desiderans familiaritate blan-
diris. cum absoluto verum cursu. multa
diutarunt. et eo maiori admiracionem
ferunt sensibus hominum. quo nostris
insueta. quasi ipsi non videntur adversa
. ut cum solis defectus plenilunio con-
tingit. aut si circa synodum. aut
citra plenilunium. ubi voluerit illius
sui luna patitur eclipsim. Quoni-
am syderibus legem dedit. qui circu-
la temporum. voluntate sue fre-
no moderatur. qui verum momenta
temporibus suis accomodat. quando vult
et quo modo vult. novum stupo-
re nostro. aut verum preter producere effectum
contrarium conquirentibus. que alter pa-
ve consueverunt. Quis enim consiliarius
eius fuit. aut dicit ei cur ita
facis. utique dubius est. Quod templa-
tum est? oculis facere dispositioni
ergo aptare tempora. et verum momenta
variare temporibus. solus ille qui dispo-
suit preter quod est cum multorum notaciam
. secretum templariti sui mensura
. concessit creature. Hoc sibi sin-
tas singularis reservavit. Quoniam ita-
que et quam diu. quod futurum sit no-
vit. et etates temporum ille dispo-
sat. per quem ipsa tempora facta sunt
Ipsa quoque tempora motu et variacione

verum. qui quibusdam coloribus pingit
. et volubilem temporis rotam. iugali
quadam nexu verum. quo tenetur
illaqueat. et ut verum incomprehensibi-
lis ingeat intellectum. causa mirabili
verum proprietatibus que suis informa-
verum est. novit verum altissimi. verum
nosse tempora. ut plene sciatis. quan-
do et quam diu. quod futurum sit. vel
momenta. ut possit modos. et
varietates eorum. que futura sunt com-
prehendere. Certe quare temerarium fu-
tura certo subiugat iudicio. quan-
do pater siquidem potestate sua posuit
non de necessitate eveniendi. Quoniam
que in potestate posita sunt. sic et
non sic esse possunt. Nam quod in
necessitate sic esse necesse est

Sed forte familiaribus. verbis
loquens hoc vrigat. ut
27 tantam prerogativam alicuius. put-
mathematicus reservavit. Certo si
ti fidelis animus acquiescit. Sed
quia ut predictum est. e. certi-
tudo signorum. tempore cum signa
meatus deservire suos. novum ali-
quid credit imminere. Non enim
eo usque contendo. ut res magis
nullis umquam credam indicijs pro-
venire. cum in sole. et luna. et
ipsis elementis. et ornatu cor-
porum significativa dixerit esse
indicerim certum certe esse. quod
quis de futuris admodum interroga-
verum indicat. aut omnino non esse
. aut non dubium innotuisse hominibus
. quod multorum auctoritate et verum
persuasum est. quasi si tu persuaderi

no(n) possu(m) · obstantib(us) hiis que
michi de p(ro)uidencia et fato · inde
sinent(er) opponis · michi q(uod) repu:
gnatib(us) exemplis · que de variis
affers hystoriis · p(er)suasi tu ni:
chil no(n) adquiesce vanitati No(n)
equidem signor(um) · signator(um)q(ue) ca
tholicam arbitror · ut aliu(m) ex
alio nu(m)o (con)sequatur Aut ita
crediderim · nisi te curialium
nuge detineret audi Rex eze:
chias egrotauit ad morte(m) · an
no(n) credis rege(m) iuda · medicu(m)
inuenisse · qui vrine · et pulsu(m)
· et multiplicium p(ro)nosticor(um) indicio
· morbi dep(re)henderet q(ua)ntitate(m) · Deni(que)
instu(m) mortis · forte accepat in
cor(pore) suo · qui eo usq(ue) p(ro)ductus
est · ut se victur(um) ulterius no(n) spe:
ret Postremo sp(irit)us suus mor:
te minabat(ur) · astare p(re) foribus
eius signu(m) tercius querit · Audi
ita est · ut de aliis tacea(m) · si de
testimonio dubitas sp(iritu)s s(an)c(t)i q(ue)m
negabis ysaia(m) dixisse (con)sp(ir)i(t)u(m)
morieris et no(n) viues Dixit
tu · et no(n) mortuus e(st) Aduertis
ci amb(us) p(ri)u(s) p(ri)mo(rum) eius · qui
futuror(um) euentus in sua po:suit
p(otes)tate Et forte morte(m) · qua(m)
na(tur)a vitaliu(m)q(ue) defectus intenta:
bant · quia ille p(ri)mo(rum) mor:
tuus e(st) d(e) culpa · ulterior (con)mi:
nat(ur) dei absorbuit ira (con)iux
q(ue) rex impiissimus · tu ieza:
bel no(n) tam genere q(uam) crudeli:
tate (con)iuncta · tu vinea(m) s(an)c(t)i
nabuthe cruore possedisti · mor:
tem (con)minaret p(ro)nunciante d(omi)no
expectabat Ut michi no(n) credas

q(uam) cu(m) deus ip(s)e p(ro)nunciauit audi
heliam (con)uenit cu(m) hec dicit d(omi)n(u)s
Occidisti et possedisti In loco
quo loco linxerunt canes sanguine(m)
naboth · ibi lingent sanguine(m) tuu(m)
· et iezabel si canes comedent in
muro iesrahel Ergo cu(m) audiss(et)
acab · scidit vestime(n)ta sua · et
posuit saccu(m) sup(er) carne(m) sua(m)
· ieiunauit q(uo)q(ue) et dormiuit in
cilicio · Fact(us)q(ue) est s(er)mo d(omi)ni ad he:
liam dicens Quia reuerit(us) e(st)
acab facie(m) mea(m) · no(n) inducam ma:
lu(m) in dieb(us) eius Ecce pena que
debebat(ur) acab · q(uo)d p(ri)mo egit · di:
ffert(ur) in posteros · et iezabel (con)ste:
lere (con)scendis · p(ro)uti indicio (con)fir:
mat(ur) Vna eademq(ue) fuit sua
que sanguine(m) acab et iezabel ca:
nib(us) exponebat Et tu ex parte
mutat(ur) · et ex p(ar)te manet immo:
bilis · auctore tempor(um) sic om(n)ia
dispensante Dic et nimium a:
p(er)ti exordio libati · d(omi)n(u)m flecteres
suo(rum) · ex dicto regis et p(ri)ncipu(m)
agentes p(ro)uinc(iam) · ad p(re)dica(n)du(m) ione
Numq(ui)d tibi videt(ur) velox et fide:
lior sua · iouis · et martis · q(uam)
sua creatoris Ne vtiq(ue) planti
(con)siliis adquiesces · si q(ua)nd(o) viriu(m)
planetis assensis Aut cu(m) sco:
rta mandragoru(m) p(er)cutetur
· an illi sunt planete placandi
· qui nunc totu(m) rotat eos ma:
dragerius · u(er)o visu faciles · u(er)o
dictu affabiles · esse inde adiutores
· q(uam) et astronomos in ore volunt
· stellas mutant · sola mutare
no(n) possunt sua Dic itaq(ue) ad dispo:
sitione(m) syderu(m) aeternu(m) ueritate(m)

ingerit · ut illo sale satis urbano
elegant irrideat · qui visu certe
in contemplacione corporum · qui visu fugi-
unt · et interpellat eos · qui
loqui dedignatur · et cum athomos in-
ire voluat · verendum est · ne si astro-
nomus genethliaco forte incidat · in
excipienda sententia celestium labatur
Sit ergo corporum insignium auctoritas
dum stabilis et inconpulsa inconvul-
sa maneat creatoris sorte quod
tibi mars tuus aut iupiter sug-
gerat · deus verior est · et tu deum
illis plusquam deo credis · pronuncias
ssime mendacem · astra quidem men-
dacia sunt · ingressu eius · si et de
angelis suis reperit pravitatem · et
tamen fateor tibi astra non men-
tiuntur · si tu ipse te decipis tibi
imputa · certius enim te coegit fin-
gere certius ea que precentibus
signis naturam generatas · immutabilia
esse persuasit · cum fallens eo quod
figulus sibilans · aut hec nuda
ait · nulla sine lege ... (struck through)
errat et iusso volvuntur sidera
motu · aut si fata movet · ver-
bi gracia ... patur ... manare
lucis ... manifestius subicit
· et supponens quod ... posse ...
Cum duo ... venit · due ro-
ma malorum · ... felicem · cla-
demque ... multa ... · inuili
¶ superiori libro bello procul dubio
nulla ... bellum ...
non non potuerunt · ... nulli · ... immo
potius nulla sunt · ... et deus
et dominus potentissimus · Novit enim ille
mutare sententiam · si tu ... eius
malicia finias ... donos-
sor

consilio daniel peccata elemosinis
redimens et iniquitates in misericor-
diis pauperum · sententiam dudum imminentem
· ad tempus effugit · donec in aula baby-
lonis glorians diceret · Nonne hec est
babilon magna · quam ego edificavi
· in domum regis · in robore fortitu-
dinis mee · et in gloria nominis mei
Sic ergo elacionis voce · ipse ipsum
· iam fugientem dei sententiam revocavit
Quod sententia dei moveri potest licet consilium
dei immutabile est, et voluntas dei
Sunt itaque incommutabilia dei propo-
sita · movetur sententia · eventum · et de-
26 terrenum sydera ... manebit im-
mobilis · Si quod modo sententia mo-
veatur · consilium dudum manet im-
mobile · consilium et voluntatis dei
signum certius est · preceptione · com-
hibicione ... cum non vere vide-
batur velle · quod precepit · Abrahe
precepit unigenitum
immolationis filium immolare · et
ne precepta mandavit ...
Sed quid ponam · eo quod mandata
voluntatis · que sententia omnium causa
· et numquam suo fraudatur effectu · Et
ssimum iudicium sit · Ideo quidem
prima est · ut si quereretur de aliquo
cur ita sit · verissime dicatur · quia
ille sic voluit · qui cuncta que
¶ voluit fecit · Si vero cur voluit
inquiratur · inepta questio est
· quia prime cause · voluntatis ...
quiritur · ... nunc ulla ... omnio ...
/ Equidem dici solet · et verum est
· cor in manu principis est · ut
possit minimus iudicare ... lege
· ... et qui legem tulit derog-
are vel abrogandi illius habeat
potestatem · legi ergo quod figul...
sententia omnium causa est quod mathesis vana
dampnacionis est

qui resta ca[pitu]lo de creatione hominis

Quomodo reperit deus baronum triptam cum sacro lapsu ... qui se volunt se querere. Item valuit supponere est questio querere ... unde voluntatis cum ipso sit summa cum omni ...

tuus celo imponit. auctor celi
contradicere non audebit. Contra posita
iustitia et equitate. interpretationem soli
principi et os et leges inspicere. Ubi
aliud ius suadet. aliud equitas
que ad publicam utilitatem necessaria
principis quandam interpretationem. que
generalis est et necessaria ubi descripto
et summa dubitatur. Tu meus est inquit
veranda auctoris. Cur igitur te ce-
lestium fecit interpretem. Cum quid ex-
pediat nosti tua temeritate ali-
ena opera. tuis immo dei stellis
ascribis. Teneo cum tu illud sub-
tilissimum argumentum. Tu qui fla-
grante minaces scorpionis necnon
cauda. excelsas quasi puer. quid tan-
gradiens paras. Sed mendacii pri-
mi qui te hoc docuit, celestibus ascri-
bendum fraudulenter sic agit tecum
ut cum hiis notis respexerit catu-
rum. apud catulum sic instruunt au-
ctorem. Postremo dicas miserorum
fraude deceptas. inevitabilium
vaticinio futurorum velatos tu-
morem suspende. in disparacionis
abyssum precipitas. demencia est
porro hunc fructum mathesis sue
horoscopi asserunt et planetis
suis magis crimini. Dum astra
pietatis exorbitat longa per
investigationem signorum. tu eo qui
quasi lucifer matutinus oriebatur
descendit ad infernum viventes
aliosque ruine sue participes fa-
Sed dic tibi tria propono. Quod fact
fidibus equidem et nimis variis
naribus indulges. Ludibus hanc
simplicitatem fidei retrusisti ad
providencie sinum. et te ad abyssum
instabilem. quasi auctus alter

tatus ad inferos. luce mathesis sibi
posuisti refugium tuum. et inde fieri
rusticitatem impugnas. at si fons
veritatis expugnaciam sit certus. Sed
esto vatem hanc providencie circula
sopie non posse. et nodos omni que-
stionum. solvere non sufficio. Cuius enim
adeo sapiens est. ut omnibus unquam ins-
pecti. ne dum tuis questiunculis satis-
faciat. Tacitus denique veteris philosophie
princeps plato. licenciam ut fertur. quod
in de homine vulgus dicitur. nescio quod
nautarum questionem explicare non po-
tuit. Unde cum abeisset impudentia
et pertinacia deridetur. ut erat vir
excellendi ingenii quasi sagittato co-
rusco iaculo percussus ad mortem
spiritum novissimum exhalavit. Pu-
dicat enim quod quam tocius academie
imperio exprobraverunt principi philosophorum
grecie eciam minima ignorare
Hoc autem asserit Favorinus in libro
qui de vestigiis philosophorum inscribitur. Ce-
nophontinos faciente invidia ad
usus platonis gloriam impudenter
finxisse. Licet quam plurimi eum ob
iuramentum veri asserant. ultro
animam posuisse illo etatis sue anno
expleto. quem novenarius in se ipsum
ductus efficeret. eo quod eventuri non acce-
dit humanitati. Nam labor et dolor
Fateor quidem me paucula scire. et
cum multa plurima ignorare. in tua
vite minus quam Homerus pudore
victus abiero. Si ergo providencie
et liberi arbitrii litem componere
non sufficio. si fatorum et fatalis
necessitatis repugnantiam nequeo concordare
nunquid ideo minus verum est ista esse.
Sed dic mihi tu mihi. Verus sequutisse

favorabilior est. ita quedam sunt in
investigacionibus philosophicis. que ple
rumque potior pars videtur auctoris. Hoc
autem modestie nostre arbitror convenire
intellectus cum circa rerum prima principia
deficit curiosius scrutinium providencie
investigacionemque nostre. et fidei nostre
multos articulos. aptissime tempero
mirari Deum improvidencia. Unius
quidem molestiam perimis. velud ydre
precisso capite. plura subcrescunt
capita questionum. Si contra nos silva
congreditur. illico patent que sompni
atores. nisi aliqua. et nullam sibi
constituti. Unde quesita digne tra
ducere nobis intellectus apponit. po
stremo medicina sola. trinitatem veri
tate personarum. non in fidei virtute. quo
modo arrii laqueos declinabis
unitatem una simpliciter et nude
quam admittere sermonem. quomodo sa
bellii. nisi fidei verbo ne manus
effugies. Hec tamen non minus vel sunt
que multe possunt questionibus impu
gnari. Et licet sapiencia dei se incar
nacionis misterio nobis visibilem
fecerit. non tamen eo usque se intellectui 2^
nostro fecit palpabilem. ut possi
mus usquequaque discernere. sicuti est
verorum omnium quanta sit longitudo
latitudo. sublimitas et profundum.
Si vero mathematicorum via esset usque
quaque laudabilis. non tanto opere
penitus magnum augustinum
se eorum consultacionibus inclinasse
Unde doctorum sanctissimus ille Gre
gorius. qui melleo predicacionis imbre
totam rigavit et debriavit ecclesiam
non modo mathesim iussit ab
aula: sed ut traditur a maioribus

incendio dedit reprobate lectionis scrip
ta. palatinus quecumque tenebat a
pollo. In quibus erant precipua que
celestium mentem et superorum oracula
videbantur hominibus revelare. Et cum
multa. Nunc satis est. quod hanc
vanitatem catholica et universalis
ecclesia detestatur. et eos qui eam
ultimus exercere presumpserint. legit
timis penis percellit. Sed ne plane
tariorum. non tam persequi. quam sequi
videamur errorem. iam ad reliqua
congrediatur oracio. Cum enim humi
litati insinuant. non magis
vates esse possunt. quam humiles
et sobrii. qui primos recubitus
in cenis appetunt. et epulantur coti
die splendidissime. Postremo pluri
mos eorum audivi. novi multos.
sed neminem in huiusmodi errore diutius
fuisse recolo. in quo manus divi
na non exercuit ulcionem.

Unde de nigromanticis dicatur
quorum impietas deo au
2^ ctore persequenda ubique iam videtur
non quod morte digni sunt. qui a
morte conantur fidem mutuare. Vel
de auspicibus auguribus salisatoribus
ariolis. phitonicis. aruspicibus
et ab aliis. quorum plurimum tedio
sa est enumeracio. conductore fraudu
lentorum. Cum neo istorum iam progredi
tur in luce. sed in latibulis sequius est
exercent opera tenebrarum. super va
canea est curiositas tamen eorum dt
decrevi aliquatenus tangenda
et si lateant. sufficit adhuc
malo suo aruspices. hos pro
pter inceptus calum divinare pre

¶ Spatulam quidem consulunt nomine. Scilicet
que cutis extremitate teguntur. Inter
illos qui de humeris arietum. vel
quorumcumque ossibus animalium vaticinan-
tibus quorumcumque esse manifestum est.
¶ Chiromantici sunt. Vanum que in rugis
manuum latet. scrutari glorantur. Ego
vero miror. quia vane non mititur
non necesse est vocibus impugnare. Licet
eo ipso illos expugnet quod desi-
nunt vane. Honum tamen est. quod ante. si
me patienter audias. attentissime
quero. Quid nugatores isti. quos
tibi notos esse non ambigo. qui
de dubiis interrogati sunt responderunt.
Cum adversus incolumes britones
regia esset expeditio producenda
de quo te consultus auruspex promi-
sit. Quamvis ab eo veritatis ex-
quiram. non fuit inquirendum. qui ex-
tubiali obsequio contionatorem me-
dacii potius. credendus erat. quam
occulte veritatis interpretes. Vulgo
siquidem cum quis mentiendi nota
convincitur. dici solet. ex quovis
corpore vigili ne mendacior est.
Quorum cyronomantiam adhibitus
et consultus quid contulit. Nam pro
eo articulo utrumque quibus hic egit.
consultus est. Tu quidem paucis
diebus elapsis. cum stella matu-
tina gentis tue. non premonitus re-
cedisti. Cetera que melius nosti.
sicut taceo. cum isti vanitate
sua meruerint. ne ulterius con-
sulantur. Phitonicorum vero eo pe-
rniciosior est consultacio. quo falla-
cia malignorum spirituum. de his ma-
nifestior est. qui sive mentiantur
sive non. de proposito prestantur. ut
noceant. fallunt autem intuitu
studio fallendi. Verum veritatis sue
errore decepti. id tamen agunt assidue. ut
futurorum conscii per omnia videantur. Inde
est quod ambiguitate verborum obnubilare
student oracula, ut cum mendaces a
fallaces inventi fuerint. aliquo vocis
velamento suam queant tueri fallaciam.
¶ Sic utique fallere non desistunt. donec
auditores suos precipitent in ruinam
Dum enim consilio vatum presules responsa
Creso nec. an prius. aut predictum
aut subsequentem magis. Dum thebanus. cum oraculo speraret vic-
toriam. fortis mutacione prodidit. Et
tamen annis laius successu belli vi-
sus est pollicere. Quid enim aliud
significavit. qui per multas ambages
intulit. Certa est victoria thebis. Ce-
tum ne interempto duce. merdam
exequatur. ut fallaciam ambigua
veritatis nota obduceret. qua ma-
licia tueatur subierit. Heu multi
per gladios vicit pater. Si ergo dum
cum fatorum consilio servus aspicavi.
adire invitatur. laqueo impie te-
xitur. Adortasse. patris quem parri-
cide desiderium adimpletur. Dum fratres
impii. quibus impietatis optamenta
ut sanguinis consortia dissiliverunt
mutuis vulneribus perimunt. et al-
ternis gladiis prosternuntur. Cresus ma-
xima regna si aliquis fratri
de oraculorum fide sibi subvenire
confidit. Sed cum res ingiuria cesse-
rit. fallacem appollo se vinci ver-
buli equivocacione. absolvit ab
invidia mentiendi. Quid pirrus
Romanis victis. quos sepe marie
virtute fudeat. Bustero phebi sibi

Thebanus. pontifex ... cum ... successum belli ... pollicens ... (right margin)

Cresus. (right margin)

Pirrus. (right margin)

Cresus perdet alium transgressus plurima regna

promittit imperium. Sic irreparabiliter
stratus in seipsum retorsit culpam
qui amphibologiam oraculi minus
utiliter intellexit. Adiutores tyran-
Pyrrus
atur historias Pyrrus, cum unica et
singularis civilis belli tempestas
orbem concuteret, docente Phebo in sinu
Euboico quietem quesivit, et mortem in-
venit. Oraculum quidem auctore
Lucano celebre est: Effugis inge-
tes tanti discriminis expers bellorum
Romane minas, solus quietem
Historia de Saule
Euboici lateris media convalle
¶ tenebis. Hic ne falsitatis nota
in historias non oracula refundatur
contraria, et cui fides incolumis
adquiescit, destruatur historia:
Saul in tyrannum versus ex principe
cum exigentibus culpis esset a deo
derelictus et adversus populum dei
eo duce invalesceret manus
hostilis, sollicitus fractis rebus
exitum inquirebat. Consuluit
ergo dominum, et non respondit ei neque
per somnia neque per sacerdotes neque
per prophetas. Hoc enim ei ante denun-
ciaverat Samuel, quem diu peni-
tebat quod eum constituerat regem,
eo quod non impleverat verbum domini,
suadente avaritia, pepercit Agag
regi pinguissimo et optimis gre-
gibus ovium et armentorum et
vestibus et arietibus et universis
que pulchra erant in oculis populi.
Quicquid vero vile fuit et reprobum
hoc mandato domini demolitus est.
Certum nullo durum nisi devina
domini expeditum contingat victo-
ria; auctori honorem non refus

gladium viribus suis in facie populi. Et
collato munere applaudebat. Sic enim
scriptum est: Factum est verbum domini ad
Samuelem: Penitet me quod constituerim
Saul regem, quia dereliquit et ver-
¶ ba mea opere non implevit. Contristatus
est Samuel et clamavit ad dominum
tota nocte. Cumque de nocte surrexisset
ut iret ad Saulem mane, nuntiatum
est Samueli quod venisset Saul in
Carmelum et erexisset sibi fornicem
triumphalem, et reversus transisset de-
scendissetque in Galgala. Deinde ad
increpationes Samuelis cum esset de
obedientie subiecto tamen religionis ma-
luit excusare quam delere per penitentiam,
que secunda tabula post naufragium
relicta est peccatori. Dixit enim: Immo
audivi vocem domini et ambulavi
in via per quam misit me dominus et
adduxi Agag regem Amalech,
et Amalech interfeci. Tulit autem
populus de preda oves et boves,
primitias eorum que cesa sunt, ut
immolet domino deo suo in Galgalis.
¶ Ecce quo seipsum excusat et cuius
culpe est aut extenuat aut
refundit in populum. Dixit ergo Samu-
el: Numquid vult dominus holocausta
et victimas et non potius ut
obediatur voci domini? Melior est enim
obedientia quam victime, et auscultare
magis quam offerre adipem arie-
tum. Quoniam quasi peccatum ariolandi
est repugnare, et quasi scelus ydo-
lolatrie nolle adquiescere. Pro eo
quod abiecisti sermonem domini, abie-
¶ cit te dominus ne sis rex. Ego e-
quidem similiter arbitror evenire
omnibus qui in sublimitate constituti
abeunt post concupiscentias suas. Et

principatum divinum simulantes. tumorem
suum exercent in subditos. concupiscentes
libito licitum ac si colla eorum iugo
divine legis subiecta non sint. et nulla
necessitate urgeantur adimplendum mandata
dei. Sed nunquam vel sic ad tantum tantum
comminatio divine. scelerosi pectoris
indurati. aut tumor. qui tyran:
nidis iniquitate in corde Saulis vincu:
lis coaluerat. potuit emolliri
¶ Nequaquam. Dixit enim Saul ad Samu:
elem peccavi. quia prevaricatus sum
sermonem domini. et verba tua. timens
populum et obediens voci eorum. Sed nunc
porta quaeso peccatum meum. et revertere
mecum ut adorem dominum. et ait Sa:
muel Non revertar quia proiecisti ser:
monem domini. et proiecit te dominus. ne
sis rex super Israel. videsne quam
difficile sit. maliciam. cum superbie
fomento coaluit. vides et exporta:
cione aurem peccavi inquit. ti:
mens populum. et obediens voci eorum
Nonne sic fatetur peccatum. ut po:
tius involuat alios. qui si pre:
ceptis essent. sicut velut parendi. quam
¶ scelerum expediat. Nunquam sic audi:
erat fecisse moysen. cum ita se:
viret contra populum. dixisset quod ei dominus
dimitte me. ut irascatur furor
meus contra populum. et deleam eum. et
faciam te in gentem magnam
Quid ergo fecit dux. ideoque fidelis
princeps. contra beneplacito suo constitutus
adhuc. aut dimitte eis inquit
hanc noxam. aut dele me de libro
tuo Sed nunquam contra tante caritatis
affectum precum querebat gloriam superbus
cum mansuetus princeps. pius pro re di:
sertus orator. exercens contra ...

et contra sermone. Dux per ambulum contristata
mandatorum dei. Dicent egiptii. callide
duxit eos dominus de egipto. ut perderet
¶ eos in deserto. Sic ergo et sui ipsius despe:
ctio. dum gloriam portabat. et populum cum
ducatum insistebat liberacionem. David
quod cum culpa eius. dum ad iracundiam
provocasset. et principalem culpe subtus
populus portaret penam. vidit angelum
dei cedentem populum. fudit itaque preces
dimittimus precordiis et adiecit. Ego
sum qui peccavi. ego inique egi. isti
qui oves sunt. quid fecerunt. Verus
itaque rex. et iustus princeps. et
dignus. qui altissimi frangeret iram
qui dum se pro populo. flagellanti deo
opposuit. indignacionis eius flage:
¶ llum amovit. Eum sequitur nulla
compassio flectit. non cum quis proprio
iudicio accusatur nichil movet
advertencia. non cum negocius. nudam de:
tegit culpam. quam nichil admo:
net. non ad animi caritate fructuosa
contra seipso geritur nichil persuadet
expiandum esse. non cum manus manum
operis. extendit ad satisfactionem. Qui
quis cum fatetur culpam. contrariis est
confessio. non satisfactionis ardo erat
advocata. peccavi inquid iudas tra:
dens sanguinem iustum. fuit utique vera
vestis quamquam confessio. sed inutilis quia
ante cucurrit ad laqueum quam venia:
erat. quia ad fontem venie. quem
demeruerat. et obstinacionis sue
¶ duricia pertusit sibi. Eum tamen
penituit fecisse non fecerat. sed ne
co devocionis affectum qui lapidem
adulterii sufficeret emollire pe:
nitencia sequitur ducta laqueo
se suspendit vita ergo eius finivit

supplicio. Sed quia malicia non caruit. venia sibi nullo salutis paravit remedio. Sic enim et apud inferos scribitur de similibus penitudinis licet nulla sit correctio prave voluntatis. Sic saul proculdubio peccatum suum imponere nititur hominis alienis. et deum simulat quod operari velit per preces samuelis exquirit. se ipsum tamen oneratum fortioribus laqueis involvit et irreparabili sententia dampnationis astringit. Sequitur enim

Et conversus est samuel ut abiret. Ille autem apprehendit summitatem pallii eius. que scissa est. Et ait ad eum samuel. Scidit deus regnum israel a te hodie. et tradidit illud proximo tuo. et meliori te. Porro triumphator in israel non parcet. et penitudine non flectetur. Neque enim homo est. ut agat penitentiam. At ille ait. Peccavi. Sed nunc honora me coram senioribus populi mei. et coram israel. et revertere mecum. ut adorem dominum deum tuum. Ecce quanta elationis insania. Se deiectum audit a domino. et tamen cui eo invito regnare contendit. Regnum meliori traditum esse non ambigit. et tamen per pertinaciam irretractabilem. regni gloriam fraudulenter usurpat. Corruit itaque. deum iniunctum nolit agere. et fit se ipso deterior. deum melioris veritate domino vult preferre pravitatem eorum culpa. Sed penam portare dedignatur. Post enim quod ait peccavi. Sed nunc honora me. Quasi si dicat. Culpam tenuius culpa. elationis fastu tyrannice nequicia. iuste deiectus contempni

meruerim. me patria tua coram populo corripi. qui non noverit consilium dei. Sanctus glossa. Revertere ergo mecum. ut tuo mediante fastigio obsequio. et tanto stipatus comitatu. tanta venerabili auctoritate. adorem dominum deum tuum quem meum dicere ultra non audeo. qui ab eo per inobedientiam discessi. et adhuc per tumidam recedo. Videte quemadmodum intumuerat spiritus eius. ut se non tunc hominem. Sed et ipsum deo quedam pre impietate ausu preferre. Sic enim deus propulerat. quanto maior gratia videbat preditum. tanto acrius invidia. ei occultas tendebat insidias. tam manifestas quia iniquas exerens inimicicias. et quo manifestius eundem extollebat. eo avidius non tam deprimere quam extinguere properabat. ipso quod deo se rebellione posito preposuit. deum ei subripere aut eripere nititur iura regnorum dignum ergo fuit. ut non maneret deo spiritus domini. qui tam suum non vero gratia tantum et tante nequicie ferat studio inventum exagitavit eum itaque spiritus nequam a domino. Et expulso retroflue. et deciderunt inimicique regni vires ceperunt. Saluus populus fluctuare. Postea robustior. maior. clariorque virtute. tam regis quam populi. validusque aios frequenter cepit tunc eum. cui deus regnum firmaverat. confirmatum habebat a finibus suis. Crudo ergo tamen cepit consilii nequam utique ut regnum traderet meliori. ut dispositioni divine. que ei immo tueatur ad quiescet. ut primos enim arte vite ageret fortiores

Saul qui adversus dominum calcaneum
tumoris extulerat, periit in monte
gelboe, ubi pruinedus et sterili-
tas erat. Cumque in pluviam desci-
piende in monte debuit, qui non in
alta in se ipso respexit. Verum
ergo cum veritas ipsum deseruit, ad
fontem mendacii falsus et iniquus
princeps confugit. Dixit itaque fa-
mulis suis: Querite mihi mulierem haben-
tem phitonem, et vadam ad eam et
sciscitabor per eam. Quid aliud di-
xisset gentilis, idem quod perfidus
Nerone idem est. At si dicat: Fle-
ctere si nequeo superos, Acheron-
ta movebo. Cum fidelibus vivis
et insanioribus perfidia, si in de-
notata subtilitate veritate, eam tamen
per precem mendacii, eo invito
cognoscam, et velit nolit ac-
cepturus consilium cuius per potestates ad-
versarias explorabo. Et dixerunt
servi eius ad eum: Est mulier habens
phitonem in Endor. Conjugium eius
erat consultatione vili, quem in
tempore prosperitatis fregerat, ut erat
a minimis et infirmissimis
creaturis. Adtuens sibi regnum
quod deus auferebat adversus cuius
potentiam eius auxilium implo-
rare cogitavit. Mutavit ergo habitum suum,
vestitusque est aliis vestimentis,
et abiit ipse et duo viri cum
eo, veneruntque ad mulierem nocte.
Rite quidem omnia, quia vanus est
etiam apud perversos spiritus suus.
Regio namque habitu debuit spoli-
ari, qui adquirendum demonibus
et non deo insumptum acceperat,

iter. Verum qui vestem abiecerat inno-
centie, qui vestitu mutandus indu-
mento, vestibus honoris et glorie non
debuit insigniri. Et abiit latens
per [illegible], qui non stetit in veritate. Et
duo viri cum eo, equidem denominati
et notabiles, qui in regem adula-
tam perfidiam non reluctante fide pessimi
potuerunt. Duorum quoque rex decentius
stipatur comitatu, dum a summa et viri
una unitate recedit. Venerunt ad
mulierem nocte, composito utique tempore de
morte regum, de strage populi, de luc-
tu publico, cum tenebrarum principe
tractaturi. Legitur et Salomon
nocte divinitus sapientiam accepisse, qui
amore mulierum allectus et cor-
ruptus, a deo erat recessurus, tem-
pus quo dum calore fidei destitutus ca-
lesceret, se ad primas de nocte lapsus
est in perfidiam, et eam [illegible] prin-
cipii fecit insignem. Alii etiam simili-
tudine prostrati tempore nocturno fugerunt.
Et ait Saul ad mulierem: Divina
cum frequens spiritus phitonis impletum
Divina mihi in phitone, et suscita
mihi quem dixero tibi. Lege libros,
revolve historias, scrutare omnes
annales sententiarum, nusquam fere
in bona significatione divinatorum me-
mineris. Unde prophetas reprobos divina-
tores non prophetas esse scriptura com-
memorat, quales fuerunt prophete Achab,
qui cum deo permittente, spiritu mendaci
bus multis variis ludificationibus
seducebat. Denique in ore eorum
egressus est spiritus mendacii, et
stultus rex omnem prophetarum Achab
ascensurus in Ramoth Galaad
prospera promitteret, solo Michea
non vaticinante reclamante, quod ostendit
domini consilii. Iste quem dixero [illegible]

montibus videat p[re]mi[n]unt · cesus
ob amore vitatis iudicium abeo · qui
abeo · qui assumpte cornibus fr[ate]rs
d[e]putat · ipse vero cornibus · phirram
ventilabis / p[os]tea d[e] muneribus fere ·
sine munere non fiebat · utpote que
de avaricie · et nequicie spiritu cr[e]sce-
bant · Sicut est · quia in illis virtute · spiritus
sanctus imperat · Duces tui de mu-
neribus iudicabat · sacerdotes de m[er]-
cede docebat · et p[ro]phete de pecunia
divinabant · et super dominum requiesce-
bant dicentes · Nonne dominus est de
nobis · Nonne veniet super nos ma-
la · p[ro]ptea dicit dominus · Syon quasi
ager arabitur · et ierusalem ut custodia
pomerij erit · Qui ergo de pecunia di-
vinabat · et si p[ro]phetare insultant
nomine · sepe mendaces · quia mendo-
si · alieni sunt · a virtute · et veritate
p[ro]phetie · Pythone inquit · quasi
· Dicat · Quia recessit spiritus domini · ideo phi-
tonica patrocinet michi · Et sus-
cita michi quem dixero tibi · Utrique
fallacia fallaciam tendit · Datus
vero inscriptum regibus qui sibi p[er]sua-
serat · phitonem sine p[ro]ph[et]am p[re]-
scium futurorum · archanorum consilij co-
lestis conscium · veritatis interpretem
· sibi quod p[er]suasit eius tanta p[re]ditum
p[otes]tate · ut posset etiam mortuos sus-
citare · et tante benig[n]it[at]is · ut ea
in eo · quod rarissimum est · et diffici-
limum · familiaribus suis mortem
egerit · procul dubio clopsu erat
amentia eius · aut inutiliter terre-
batur · tantum fidelis esse · quia
dominus est · qui mortificat · et vivi-
ficat · deducit ad inferos · et re-
ducit · pauperem facit et ditat · humili-
at et sublevat · et quod ex se ipso

impletum videat saul · suscitat de pul-
vere egenum · ut sedeat cum principibus
· et solium glorie teneat · Et qui hoc facit
procul dubio sicut dominus est · Et ait mulier
ad eum · Ecce tu nosti · quanta fecit saul
· et quomodo erasit magos · et ariolos
de terra · Quare ergo insidiaris anime mee
· ut occidar · Et iuravit ei saul
in domino dicens · Vivit dominus · quia
non eveniet tibi quicquam mali · p[ro]p-
ter hanc rem · Hoc quidem est · quia qui
versatur in sordibus sordescit amplius
· et que gratia despicit · sunt que novi-
ssima illius · deteriora prioribus · Sac-
rilegij sibi phitonissa conscia expa-
vescit · et potestas adhuc constituta
· ad sacrilegia evellenda · alias
quidem timenda · cum negotia populi · cum
domini bella gerunt · ydolatrie p[re]stat
audaciam · et sacrilegijs regiam acco-
modat auctoritatem · Ariolos in-
quit · et magos ne paciaris vivere
Sit ille · atque huiusmodi dicitur
· et qui gladium portat · ad vindictam
malefactorum · bonorum gloriam · non
modo talibus securitatem dat · sed
p[ro]missam pacem iuramenti religione
confirmat · Et sic evenit · ut in
ipso periculo dictat · quia p[ro]lapsi
sunt · necnon testatorum leviathan
· cum sibi tetendit laqueum · ipsi
aperte · a quo sine salutis dispen-
dio non evadit / Et iam certa
complexio · et cornutus quidam
deminet silogismus · Si phitoni-
sse paratur · dominum violatur · impium
preceptum · ut malefica de
terra evadant · Si non paretur
iuramenti religio violatur · Utro-
cumque se vertat impius · comprehenditur

in operibus suis Dixit ergo mulier
Quem suscitabo tibi Qui ait Sa-
muelem. Omnium temporum una est fides
deum esse eundemque iustum et bonum
et remuneratorem sperancium in se.
omnium plene intuitus videntem ante
legem, sub lege, sub gratia. nemini
unquam sapienti venit istud in dubium
Sine ista nemo unquam ingressus
est ad salutem. Saul qui erat in
minimis paulatim ad maiora pla-
bitur. Qui iste primo negligens, de-
inde inobediens, postmodum contu-
max, demum obstinatus, postremo
ad eam prolapsus est cecitatem, ut
nec predictum articulum fidei sibi
servet incolumem. Deum etenim in-
iustum usque quaque non credidit, qui:
nans etiam in stabs. post exitum vite
hominis malignis spiritibus concessam
potestatem. Vocavit enim sanctum Samuelem
phitonicis non obtemperasse deum
vincet. ne aliquid nisi inite fa-
miliaritatis fuisse conventum
Nunc vero eum ad phitonis impium
sibi parat et petit consilium. Dicit
etiam ad hoc cogi defunctum ad quod
vivus impelli non potuit. Regi
siquidem noluit indicare dum
viveret, nisi quod indicandum deus inspi-
rabat. Cum autem vidisset mulier
Samuelem, exclamavit voce
magna et dixit ad Saulem:
Quare imposuisti michi? Tu es
enim Saul. Hec utique deceptam
credidit, et etiam post prestitum
iuramentum notitia et pura
principis oneratam. Dixitque ei
rex: Noli timere. Quid vidisti?
Et ait mulier ad Saulem: Deos

vidi ascendentes de terra. Phitonisse
potuit ab incepto vel tenuis fidei
virum decepisse Cristo. De corpore quidem
pluralitatem inducit, et corporis levitatem
subtilitatem, et in tenebris esse significat.
Dixit ergo Saul: Qualis est forma
eius? Que ait: Vir senex ascendit,
et ipse amictus pallio. Intellexit
itaque Saul quod Samuel esset, et incli-
navit se super faciem suam in terram
et adoravit. Formam illius qui
apparebat diligenter inquirit, for-
te gentilium errore deceptus, eandem
habitus et negotiorum formam singulis
apud inferos credens, qua superstites
tes fuerant insigniti. Unde illud: Que
gratia currum armorumque fuit vivis
que cura nitentes pascere equos
eadem sequitur tellure repostos. Ex-
none potuit sed vivi calor ce-
lat. aut post mortem venam vi-
ventis habitus immutari. Et quidem
prudens et fidelis non dicit scriptura
Samuelem phitonis impio susci-
tatum, sed veritatem impii sensus pro-
dens expressit. Quid enim credita
forma viri et habitu intellexit
Saul quod Samuel esset deceptus utique
intellexit quod et exitus probat. Quod
subiungit: Et inclinavit se et
adoravit. Si enim fuisset Samuel
nequaquam se permisisset ab homine
adorari, qui secundum legem crediderat
et docuerat unum deum et dominum ado-
randum. Postea sic dic. Captate
malignorum spirituum exemplo sunt
postremo decepti homines non sonuisse
errorem. Quod eius consubsequentibus fe-
cisse colligitur. Dixit autem Samuel
ad Saulem: Quare inquietasti me
ut suscitarer? Hec est enim scandalum
Renua

malignorum spirituum · ut ex vestro fiant
et dictat hominibus faciendum · ex post
dissimulent ut hec facere videantur in-
viti Simulant se coactos · et qui
exorcismorum virtute extractos fingunt
et quo minus caveant · exorcismos
· qui in nomine dei · aut in fide trinitatis
· aut incarnationis · et passionis
· virtute accepto · exponunt · ostensis
hominibus tradunt · exercentibus eos ob-
temperant · donec eos securi crimine sac-
rilegii · et pena dampnationis invo-
¶ luat Transfigurant etiam se inter
in angelos lucis · honesta sola pre-
cipiunt · illicita prohibent · indicia
exercent · utilitatibus provident ·
ut qui boni et propicii facilius ad-
mittantur · audiantur · benignius · amentur
arcius · facilius exaudiantur · Habitum
quoque induunt venerabilium personarum ut
eis maior et propterea reverentia
impendatur Et ait Saul coarctor
nimis · siquidem philistiim pugnant
adversum me · et deus recessit a me
· et exaudire noluit · neque in manu
prophetarum · neque per sompnia · Vocavi
igitur te · ut ostenderes mihi · quid faciam
Ac si aperte dicat · in desperationis
abyssum perplexitatis sue · impingunt
homines · deserit deus · et ego
ad te qui in veritate utrisque ini- ¶
micaris confugio · ut qui doctor
discipulus doceas · quid me in tanta
angustia oporteat facere Licet
enim eum qui loquebatur crederet
samuelem · tamen in veritate erat angelus
sathane Nec potuit ei igno-
rancia suffragari · cum nemini li-
ceat ignorare sathanam · que se
appetit adorari in fidelem et pro-
ipse voluntatis esse / Dicebat ergo

Illicitum esse · ariolos et magos
inquirere · et defuturis sollicitare
phitonem Sed sicut ignavia pro-
fane exercitat · meliores credi-
derunt stulti quam periti · et prudentes
¶ quam recti Et ait samuel Non
equidem verus sed umbratilis · et
ficticius Et quo dignus est impius
et reprobus consultato Quid me
interrogas · cum deus recesserit a te
· et transierit ad emulum tuum Prosec-
inimicum · fidei consentaneum est et
accomodum veri Quid eum consul-
tatum illi · quem deserit deus · et
cui diripit spolia Sed sensum
eius quod suum est hostis et fidei
inimicus diluit in misteriis fla-
veris · et mendacia sub veritatis
obnubilans Sequitur enim · faciet
tibi deus · sicut locutus est in manu
mea · et scindet regnum tuum
de manu tua · et dabit illud proximo
tuo david · quia non obedisti voci
domini · neque fecisti iram furoris
eius in amalech Idcirco quod pateris
fecit tibi dominus hodie · et dabit
dominus · etiam te cum israel · in manus
philistinorum Cras autem tu et
filii tui · mecum eritis Sed et castra
israel tradet deus in manus philis-
¶ tinorum Exitum quidem belli · fidei
infidelis exposuit · sed cum verborum
tendiculis infidelem · et infelicem
dolis fraudulentis decepit De-
monis siquidem consuetudo est
varem · et impenitenti post
exitum quietem repromittit Cum
enim dicit eris mecum · quem
locutus est in manu mea · se
procul dubio simulat Sa-
muelem · requiem Sauli quem

denunciat · locutus est dominus. Aliud autem
subiungit · eras tu · et filii tui mecum
eritis · verum quidem · sed fraudulenter e-
nunciat. Erat enim die sequenti · sibi
manum ex desperatione iniecturus · deinde
vos transituri / futurum preteritum vi-
so · quem Amalechitam · facti · obstina-
tione mentis · fuerat persecutus · sed
falsis blandiciis ingerens speciem certitudinis
de se gestis et viis mentitur
Samuelem · cui datum est · tollatam
esse inquiete · sed tamen adiuro · nec
eos qui invocat nomine eius eciam
ergo Sauli Samuelis sui · vel potius
phitonissae professio visa et potuerat
forte non proprium sperare me-
lius · et saltem de alieno con-
silio tuis gladio expectat dia-
boli vero vanitate elevatus gla-
dio suo incubuit · et contemptus
agens · diu per se gloriae consulebat
· qui forcius mori potuisset conplurimo
· amicorum vero pertimuit · et insu-
mi · et prostrati ad consilio cor
et ante morte astruit Allicut
gentes in fortitudine sua · aucto-
res earum dicant · unusquisque
ut sentit · de heroum suorum ti-
tulis predicant · de magnorum
virorum · fortitudine pronatur · Bibat
illis auctoribus Cato venenum
sit eciam Decii · et metus so-
rorum · armet ad voluntariam mor-
tem · per mamillas admota ve-
nenum aspidum · insanabile · Cleo-
patra traiciat. Lucrecia
alienam impudiciciam · sanguinis
sui effusione condempnet. Ego
evenire posse non arbitror · ut
angustiis difficultatis articulo

liceat propria auctoritate · homini sibi
mortem inferre · nec eciam ubi castitatis
periclitatur. Licet sic casta videatur
quorum doctor ille doctorum · cui in
sacrario litterarum · vix aliquem
audeo comparare. Hec mors omnium desperatorum est · et corporis qui licet corpore
vivat · iam mentis morte premoritur
· aut vivere desierint diu non vi-
vorum · sed iam mortuorum · mors est.
¶ Infidelium regum per vere fidem · vero
Baraon · Achab · Iezabel · Nabucho-
donosor · Sennacherib · et alii
quorum exitus · non sufficio enarrare
· quod lucrati sint meritis suis.
qui videbat eis falsa · et stul-
ta · nec aperiebat iniquitatem eorum
· ut eos ad penitenciam provocaret · Omnes
utique enarraverit per prophetam va-
nitates · et de scire quod non licet
vel aliquam legis appetunt · ad
mane et Michelam redacti sunt
Reges vero iste infidelibus contra-
rii · quia tamen regnum unda · alii bodie
· alii mali fuerunt / reges iste
¶ Omnes vero ... extiterunt / Sinque
arcana dei · celum quod inquirere
quid sit / ait Cato / quod quid dete-
statur deus · terra tua sollicitudo.
Omnem potens est expedire / Regere
gere quid etc. / Omnem credi-
dere · tibi delinquisse supprema
Ubrata supervenient que non spe-
rabitur hora. Civitas autem sibi
ubique contraria est · nec iste · licet
armentarii testarlo prestitam · quoque
discordat · sic nec mundicia de
sui integritate inigit · quarumque

Quod deus intendat noli perquirere sorte Katho parte 2 primi 16
Quod statuit de te sine te deliberat ipse
Vale. L. j. c. 8 Et quamvis gloria consurgunt ubi se celestibus proferunt

sordium vicinitate polluitur. Ipsa mor-
tem induxit non timeri. et ad eam
expetendam non horis omnibus precipit
parari. ut quo minus de diuturnitate
vite presumitur in cultum honestatis
virtutum gradibus avidius trahatur.
¶ Mortem siquidem nomen numquam est nisi
in corrupte. Corruptio namque mortis
origo est. Tolle corruptionem. servatur
integritatem munditie et virtutis. iam
in immortalitatis viam ingressus es. et
quandam civitatis tue civitatem comp-
rehendisti comprehendisti inquam. cum acce-
pisti et apprehendisti. Non est enim vo-
lentis neque currentis. sed miserentis
dei. Tamquam sit cum veniet. sero. an
media nocte. an gallicantu. an
mane. Sit enim ait ille nichil mor-
te certius est. nichil hora incertius.
Quae utique non cavenda est. quasi
malum. sed quia malorum finis. cum
¶ venit. gratanter amplectenda. Ve-
rum est quod totis mentis et corporis
viribus fugiendum est. quamdiu illud
sit. queris. Turpitudo. et totius
species inhonesti. Hec enim facit mor-
tem tamen non esse malorum sed cum-
cedentem et succedentem copulam
Verum haec fugiendam non oracula
vatum. non phitonis consultatio nociva
est. fidelius. et utilius adhibetur vo-
data consulitur. Cato in libia cum esset
difficultatis angustia coartatus
. Hammonem. iovem. dedignatus est con-
sultare. vatibus sibi verum sufficere
. ut persuadet servandam libertatem et
non modo divinatorum referre iugum
. sed omnem notam turpitudinis fugiendam
. licet vos errant. quod auctoritate
ipsa vite numquam abierat. Verum non
modo fidelium institutis. sed constitutio-
nibus gentium et sapientissimorum
edictis constat esse prohibitum

¶ Veterum quidem philosophorum princeps pita-
goras. et plotinus. prohibitores huius-
modi non tam auctores fuerunt. quia preces omnino
illicitum esse dicentes. quempiam mi-
licie servientes. absque presidio. et commissa
sibi statione discedere. citra ducis
vel principis iussionem. plane eleganti
exemplo usi sunt. eo quod militia est
vita hominis super terram. Tamdiu sit cum
iubeat. oracula vatum. vel responsa
phitonis. Procul dubio minime au-
diendi sunt. quia ad periculo innocencie
. nemo unquam debet fidem. Si michi
¶ non credis. Romanorum
imperatorem. severe innocentissimum
propter situm. si placet attende. Qui
imitaretur ad homicidium. petito
capite ad sacrificia. censuit tempera
esse credenda. reflectens ad inno-
cenciam. etiam precisi numinis vo-
luntatem. Si uero cum hominis adiceretur
animae. capillos se polliatus est
oblaturum. Tunc non servus incidissent
tiret et sanguinem. postremo in mo-
landum esse vidit. Veritas tamen cum vo-
cis carmen non possit. ut traxit
ad culpam. In medorum sponsum testo-
nio. colloquio deorum. principatus
est esse dignissimum. Nec e quod sibi
exorcismorum precepto. sive quis
tueatur cerdem. qui ad diminuendam
demonum potestatem. et distrahendum quod
tenent ad se sub homine. familiaritatis
commercium instituti sunt. caventes
ipse virtutis effectu. nisi in dei di-
¶ gito convalescat. Novo sponsus
sponsus. discipline effugit fictum
. et corporis pedibus subditum. Sui ce-
lebratum dedignatur. Quinimmo vos
huius modi agatur. fictum est
. et phantasticum. et virtutis flagi-
nescit. videtur quid adesse du-
pribus et oblacionibus invocat

et affectu petitionum prosequente sacrilega
curantes dic desiderium adimpletur
abscedant tamen longe ut subtracta
tutela sui · eos quos perfidia tanta
compagitat · variis ludificationibus de-
monum · trahi sustinent ad gehennam
Et siquidem adhuc huiusmodi flagitia prohibu-
it minime · publica voce ecclesia ad
usus eorum · ne porte inferi prevale-
bunt · cum ergo sic spiritus gratie · aucto-
ritas ecclesie · implicatos subtrahitur
cooperacionis · qui eis non tam utuntur
quam abutuntur · offendunt in spiritum
quo recedente · cum sibi nituntur
virtutem · et efficaciam retinere

Castra sibi specularii simula-
dicunt · quod non immolant · 28
nullo nocent · sepius prosunt · dum
furta detegunt · maleficiis purgant
orbem · et sola utilem · aut necessariam
appetunt veritatem Non sic impii
non sic Qui non colligit inquit
mecum · dispergit · et qui non est me-
cum · contra me est Quomodo ergo deo pro-
hibente excusant impii scandali-
zantur · quam calcaneum erigere
· adversus prohibentem Certe nimis
est quod immolat · qui certo spiritu
sto · idololatre mentem prostituit
Nimium est quod immolat · qui po-
llutas aures · demoniorum pollui-
tat · voce divina conservata Nimi-
um est quod immolat qui mente
cor ut accomodat · ad detestabile
sacrilegium peragendum Quod creti-
nuit creator · qui mentem linguam
corpus · demonibus obtulit Quidquid non
veritati fecit iniuriam · qui integre

eius in tanta corruptione que sunt
complane nemo in talibus · per ignoranciam
excusatur Omnes enim in commune sunt
· aut sciendi dicunt · habeat ignominiam
fidei · anathematis arbitrio conde-
mnatam Non utique hic sacramento mi-
les excepit · pupillus etate mu-
lier infirmitate senex · rusticus
munere agriculture · quia publice
utilitati invigilat · licet enim in diversis
pendiis rerum · subveniatur eis pro
ignorancia iuris · in sublimitate fi-
dei · nullum ab ignorancia remedium
est · obtinere eo · ut qui igno-
rat ignoretur · et insipiens in extrema
· erudiatur in pena · et sapientem
puniatur · qui noluit intelligere ut
bene ageret Quis enim non potuit
discere · ut sine labore atratio la-
bore cessarent · Quod illud laboriose
addisceret · ut laboriose et pestilenter
erraret Non potest in fide · sine la-
bore quiescere · qui potens est so-
llicitudine mentis et exercicio cordis
9 · a fide deviare Qui enim huius-
modi obsequitur · fidem negavit
· et infideli deterior est · et licet
vis domus consistat · ei prius operibus
contradicit Nec fas alicui est homi-
nem huius modi esse fidelem · quem
iudicem incorruptum · qui diligit
munera · et sequitur retribuciones
Cetera quod simpliciorem duos mores
· sed per huius modi consultationem · ab-
scondita futurorum manifestari non
posse · nisi per manum eius · in
cuius potestate sunt tempora et momenta
· nodum non ingerit questionis
Licet enim futurorum sit unus arbi-
ter · qui et deus et dominus omnium est
tamen quod signis inter herbas innotescit

¶ Quid enim ergo mirum si ea quidam prenostant qui et subtilitate nature vigent et experientia temporis longioris et revelatione superiore per statum deprehensa admonentur. Si vero spiritus corporalis mole gravati quos lutee carnis retardat indumentum quorum et creati sensus corruptio hebetat ex precedentibus aliquarumque rerum indiciis que futura sunt ventura cognoscunt quid prohibet spiritus ab omni nexu corporis absolutos quos nulla moles non retardat rerum imminentium aut complurima tempora

¶ succedentium prenoscere eventum. Sed qui fere quotidie natus est per dies paucos decessurus medio tempore ex pluribus plura colligit et de causis sibi interim notis ratiocinatur de posteriore. Nonne hic facilius poterit non modo antiquus sed inveteratus dierum qui ab initio conditus est plenus sapientia et perfectione decorus. Quis adeo hebes est et tarditatis egregie qui tanto temporis tractu propterea adeo coniciendum que futura sunt non assurgat. Preterea proprie potestates que caritatis cultu devotione obediendi Domino assidue famulantur eis quidem sunt et nichil credunt occulta revelare. Nec rerum statim visa est quod reprobi senciunt aut perdiderunt. Sed quia que suspicantur aut timent ut videantur consilii secretorum operari nunciare.

¶ Quale est quod de vastitate templorum Egipti et desolatione corporum et discessu suo demones templorum presides predicebat. Hinc illud apud Trismegistum deceptum nimio religionis ydolatrie: Egipte, Egipte, erit tue religionis sole superest fabule. Et sepe que commiserunt faciunt et coacti se sponte facere simulant quam hominibus indignantes quibus se fingunt infensos. Sepe etiam mentiuntur aut decipientes aut decepti quibus vel dubitant eveniunt vel omnino aut capescendi sunt aut fugiendi.

¶ Hinc in Deuteronomio: Si surrexerit in medio tui propheta aut qui dicit se sompnium vidisse et predixerit signum atque portentum et evenerit quod locutus est et dixerit tibi: Eamus et sequamur deos alienos quos ignoras et serviamus eis, non audias verba prophete aut sompniatoris quia temptat vos Dominus Deus vester ut palam fiat utrum diligatis eum an non.

¶ Hinc plane intelligitur quod et si contingat que divinatores non secundum Deum dicunt non sic accipienda sunt ut fiat que precipiuntur ab eis aut colantur que coluntur ab eis. Hinc est quod apostolus in actibus apostolorum immundum spiritum pepulit quia in muliere erat ventriloqua apostolis et predicatoribus corporis testimonium perhibuit veritatis. Nichil vero adversus pestem istam salubrius est quam si quis huiusmodi vanitati omnino aurem subtrahat. Gratias ago Deo qui michi et in teneriori etate adversus has malignitatis huius insidias supplantati sui scutum opposuit.

¶ Dum enim puer ut psalmos addiscerem sacerdoti traditus essem qui forte specularios magicam exercebat

contigit ut me et paulo grandiu-
sculum puerum · premissis quibusdam male-
ficiis pedibus suis sedentes · ad spe-
cialem sacrilegium applicarent · ut in
unguibus · sacro nescio nescio oleo
aut crismate delibutis · vel contecto
et levigato corde pollicis · quod quere-
bat nec manifestare auditu dum
taceo potius nominibus · que ipso horro-
re licet puerulus essem · demonum
videbantur · et premissis adiuratio-
nibus · quas deo auctore nescio · si-
mul meque · sed nescio quas yma-
gines · tenuit tum et nubilosas
vidi indicasse · ego quidem ad in-
tacta certe conspiciens · ut nihil michi appare-
ret nisi ungues · et pollicis · et
cetera que cum nominibus deinde ego
adolescens · inutilis iudicatus sum
et illi qui sacrilegia hec impe-
traverunt · ne ad illa attenderem contemp-
natus · et quotiens rem hanc conte-
reverunt · ego tum divinatori totum
impedimentum accedebam Sic in illa
ea etate privatus est dum Cum vero
paululum processissem · flagicium hoc
magis et magis exhorrui · et eo
fortius confirmatus est horror meus
quod multas hunc nonnullis · omni
utilitate aliquando defecisse · et de-
[illegible] · aut morte corporali · bu-
fonis [illegible] orbatos vidi · ut certa
incomoda taceam · quibus contra
[illegible] · adiuro quod prostrati · et perlati
[illegible] exceptis duobus sacerdote-
[illegible] · que premisi · et diaco-
no quodam · qui spectatorem vide-
bat plagam effugerunt · alter
confinium [illegible] · alter ad portum

cellule cluniacensis ambo sacris
vestibus insigniti · Cetera hec preter
cum congregationibus suis · adversa plu-
rima quemadmodum perpessos esse · nuntius
sum Sane si ad impugnandum hunc er-
rorem cum sensibus rerum · et katholice
nunc ecclesie auctoritas · non suppeteret
vel copia malorum · eum sufficiat ex-
stirpare Sic autem neque potest bibere
calicem dei · et calicem demoniorum
quod duobus dominis servire · deo et ma-
mone · sic gratiam dei · et huiusmodi mali-
tie commercium nullus assequitur Ecce
quam perstringo · et hec subbula
scilicet prosequor · fidei et morum
iniquitatem · eum certe tecum · spiritus nu-
trimenta [illegible] obedire sa-
pientia · perferat ergo semel in ma-
forti et brachio illius · qui adversus
nostrum egyptiorum divisit mare
rubrum in divisiones · et secundo opus
non est Non est enim qui de manu
illius possit eruere · Educat igitur
gladium moyses · et perforet egyp-
tias abhominationes · et abscondat
eas · ne appareat in conspectu fide-
lium · in sabulo sterilitatis sue lo-
quatur · sicut prosequatur in contemp-
natum errorem · quos divinitus a do-
mino tua abiget precedente verbum
siquidem gladius est · bis acutus
vivus et efficax · penetrabilior
omni gladio ancipiti · pertingens
usque ad divisionem · anime et spiritus · con-
pagum quoque · et medullarum · discre-
tor etiam cogitationum et intentionum
est qui hic gladio imminente
non timet Et ecce in facie ecclesie
in conspectu omnium imminet Denique
et in omnes digitus [illegible]

ingressus fueris terram · quam dominus deus
tuus dabit tibi · cave ne imitari
velis abhominationes illarum gentium
· ne inveniatur in te · qui lustret fi-
lium suum aut filiam suam ducens per ig-
nem aut qui ariolos sciscitetur et ob-
servet sompnia atque auguria · ne sit
maleficus ne incantator · ne phito-
nes consulat · et divinos · et querat
¶ a mortuis veritatem · Omnia enim hec
abhominatur dominus · et propter istiusmodi
scelera delebit eos in introitu tuo
Perfectus eris et absque macula cum
domino deo tuo · gentes iste · quarum
possidebis terram augures et divinos
audiunt · tu autem a domino deo tuo
aliter institutus es · Quis ergo
dubitet hec criminalia et nimio
langwore si fidei contaminium
esse · que tanta diligentia prohibita
· immo spiritus sancti sermo credit
· abhominationes sunt dicente domino
· et hoc se super homines sit opinatur
· cum istorum affectatores disciplinas
propter huiusmodi scelera delete sunt
gentes · et quanta temeritas se
contra hiis multiplicari confidit

Je 29 Dicet hic de futuris aliquis con-
sulatur itaque medicus · si aut
sensu palleat propterea · aut conaminibus
signis quid in corporibus aliud eve-
niat · physica docente cognovit
· aut si qualitates temporis imminentes
· temperamentorum indiciis colligit
dum hic huius potioribus · nequaquam
quis ita animum accommodet · ut
fidei aut religioni preiudicet Sed
non primi audiendi sunt · nisi de eo

quod locuntur a domino · quod numquam religionem
impugnat · Ceteri vero ne quis
esse convincens non bonum bono · Ut p
fieri · dum nec nimium auctoritati
attribuunt vel auctoribus non · adversus
¶ fidei plerique impingunt Non
enim omnes errores de quo · licet plu-
rimos audierimus · de anima · de utilitate
et operibus eius · de augmento corporis
et diminutione · de resurrectione eius
· de creatione rerum · aliter quam fides ha-
beat disputantes · De ipso quoque deo
medicus ita locutus · ut si trige-
mina temptaverunt astra · gygantes et
inani conatu · tum excelsando
ut eis celsiore omnibus ingeniis lum
¶ imponatur cupiat preiudicium Sed
in hiis facile labi possunt · qui
quantiacumque ingenii vires · et pro-
funditatem difficultatis · que in hiis
latet subsistunt · Ubi vero defi-
cit intellectus · fidei racione deducta ·
media est · restat sola opinio
Cum vero de infirmitatibus consulitur · put
de complexione qualis · de causa et cri-
si egritudinis · eis omnino nichil de c
propter effectum operis · si eis desideras
Et quid theoricis · quicquid su
est faciunt · et pro amore tuo op
erogabunt · ab eis singularum
causas et naturas accipies San-
tate · egritudinis · et neutralita-
tis consilia sunt · Dant sanitatis
vitamque et conservat neutral
iubet ista dulce (?) egritudi-
ne undat · et docet causas · medi-
cinarum augmentum · statum · et
¶ declinationem · Sed nulla · cum co
audio · videtur michi possi

mortuos suscitare. nec esculapio
piruvio vero credunt infelices homi-
nes deo. magna mente admirari
distrahor. et perturbor. quod asclepius
tanto voce conflictu. et collisione
sonum dissiliunt. et discordant. verum
perfecto studio. contraria sunt. vera esse non
posse. Quid de medicis petitis di-
cam. absit ut credas. quicquid pre-
sens loquar. Syrmane amicorum. con-
gentibus petitis meis. nimis fre-
quentem nimio. Non sunt compassiondi
bus. sed potius demulcendi obsequio
nolo me teneri dum cum necesse
sentire audes quod omnes clamant di-
cam ego cum sancto Salomone. quia
medicina a domino deo est. et vir
sapiens. non contempnet eam. Neque
siquidem magis necessarius est aut
utilior medico. quod in sit fidelis
et prudens / [illegible] nus cum peritia
illius. declamare sufficiat. qui
salutem acquisiste. conservator vite
in eo dum imitatur. et vices
eius agit. quod salutem. quam ipse
separat. et qui dux et princeps
donat. iste yconomus et minister
providet. et dispensat. Nec aderit
accidet. si qui pseudo. gratiam
vendunt. et qui iniustos videri
volunt. quod nil accipiat. antequam
eger convalescat. neo iniqui-
ores sunt. quam [illegible] ... imo
munus dei. manibus suis astan-
tium ille quem deus eligit. et
rigor eius convalescentis contra
sperans eius fuerit exigendus
Quamvis istud ad pauciorem sit
sibi invicem suadentibus. et

replicantibus medicis. Quid dolet ani-
me. Nec moveor. si opera eorum con-
se compungiet. cum sciamus convitiorum
plurimos esse. quid effertur. Quod cum inter
manus eorum. quibus ipsa collapsus
est. tunc necessitas producet voces. quibus
apparebit. quod vita eius. non fuerit
ultimo protendenda. et ut dicitur. quos
longa afflixerunt media iam
mortuis sorbiunculas faciunt. et
viles. et delicatos parant cibos
Excepitas forte ut dicam quod dicit
pluribus. quia hii sunt quos homines
officiosissime amicus. Quid frustra
Absit enim ut hanc contumeliam proferre-
rem. quam si forte audire volueris
Senecam plinium adeas. et Isido-
rum. qui hoc contra auribus tuis cla-
more valido replicabunt

Quod sit salus universalis et 1
publica quod ne sit prima 2
contemplatio hominis. sapientia affec-
tante. et quibus sit fructus speculationis
honestis. Quod superbia ra- 3
dix malorum est et gravior lepra
generalis. que omnes inficit. Quod
adulator. assentator. et palpo 4
et quod eis nil perniciosius. De 5
cautela adulatorum et fraude
multiplici et comitibus adulatoris
. et sequela. Quod adulatores 6
multiplicati sunt. super numerum. et
occupant domibus honestos. et
dissiles sui expellunt. Quod vanus 7
adulator in inicio vitandus
. et quod muneribus. aut obsequiorum
difficultate. validissime procedit
Quod mundana comedia vel tragedia 8

9 uod induit suos hz . clipeos . et
eadem fides est inter tpis . et credentium patrum / et utriusque cultores ; specte
10 ctores sunt theatri d' sibi personę
captant . et deprecantur dissociate
. et decloepat augusto et scipione
. et q romani vanitati dediti sunt
11 . et quibus sit adulatoris finis e
mimis scularijs et pmissarijs ; et
q pmitte . no expediat aditutem
erronibus . et secretarijs diuitum . et q amicicia no nisi d bonis
est . et q diuites familiarem pocius
expmat . quam amicum . et licz familiaritas diuitum utilis videatur
. seppissime periculosa est . et qd innocent inueniendum est uia venditam pnt . que sunt adulatoribus
acquisita . et delenonibus . et mollibus . et pena corp . et q pudicicia . auffri no pt violent . n
nieß ipa consenciat dulatores
puniendos esse . tamq hostes deorum
. et homi . et vitatem gratanter
complectendam . et pacem custodiendam . tam rombus quam exemplis
maiorum d' ei dulacpat licet
adulari . quem licz occidere . et q
tirannus publicus hostis est

Ostis multorum studium
ineptias nugatorum excercicio . qua decausa
ociam deceruendum et
stile Sed altum mihi
negociorum tumultus excutit . altum
motus ai interrupit Cum cuius
ptate constitutus est . si sapit
. obtempat impio psidenti ; que
simulo assim pugnet ; dissimulare
non pt . qm moueat ad forcitz

passionis exultat ergo . que gaudi
aura demulcet . pces induxit helali
. metu trepidat . dolentes aug merore
confudit . Hec apd singlos alternat fa
cies . boni aut mali . vnum sensus
malorum alacior est . et sepius d conc
mevit Rarus est enim qui malorum
asperitate . sepius no urat . quam
demulceat fomento honore rarus
est qui totius fortune impetum a se
toto possit arcere Rari suis viribus
pualet . inimici . aut familiar
torum . ul forte tempta . licz pa
tiranus sit . que concentorum iactu
no concutit Non satis hoc est
que aliena no mouet . Si sapie
ntibus . iam venit nindubium . a
queat homes . vte sit homi al
nisi virtutes uos pcessus amb
guitates hominis nodum soluit . cu
et comitus uel tirannum . aliquem
a se reputet . et magist tel
. honorem homi diligenti docu
. ut se ipm sinde patz . ind
esse . tanto magis dist
. qui vitati no congaudet et
ipsius publice salutes hostes ti
contendestit Ros uos pparte p
opusculi aliquatenus tangi
intenco . et nugas corp . q
pt . et conuenit . telo deruci

pt igitur salus pub . q
vniuersos fouet et sing
. incolumitas vite Vnde ci
homi pstancia . uita eius
columnitate vite . uel salu
domicz uos constare . copia i
. et carne corruptibili . ant
sapientes diffinierunt . carz
quod viuit abaia . cum aliu

corpi vita ee non possit . qd
p meritie sue corpore quiescat
nisi spualis ue buflcio moueat
her aut . lz et ipa vita sua deo
ctery . vita aie est Crua smaz
medriorz quadā gnit quid et ue
liz melra lenitate . applequis c
vita aie deus hec corpl'. hac
fugere . solmt hoc . pit hec
destituere deo Sic go corpi viue
est . vegetai . moui abaia . et
dispoicoy sui motibz aie adhe:
ste . et ei quadā obediedi necte
reordae . sic et aia . ceco viuit
p suo mo vegetat et ve mo:
uet adeo . et ei subtā deuotoe
obtempat . et d omibz acquiescit
di quo minus . et eo minq vit
lany et corq . qua pte sui noy
mouet abaia . iam in ea corpo:
rey mortf meruit Qui go totu
viuit adeā totu disponit . que
l no ptes insidit ptibz . ß
ota est . et opat d vnius . at
ingius . sic et deus aiaz pste
viuetez . totā occupat . totam
possidz . regnat . et viget in
ota nllus ei . angulg excepto
est Sz quid d aia angulū ue
ctery dico parciū experse
simplict qz ue . et tang dup:
litatef ignara exortes ty
quas potuit sibi . adistributae
lenorz vendicauit Cruas inqs
volutes vtiqz quibz viqz at
opat . et sui experimetu facit
si no go multiplicate priu . et
uantitatef quādā distensioy tre:
tit . rone ty . et intellcu oppe:

titu boni . aufsione mali . manete
simplicit ua dilatat Quo vo ptes
istas spus implet . deus eny spus
est . solida et pfectā ꝯ vita aie Quo
eny intellcus dm̄ . qui sume bonus
est . visus sui acumie . quātū valz
et licet . apphendit . et bonū qd ic
videt . incorrupta volūtas appetit
. et vo . ne declinet ad dextaz . ul
ad sinistraz ei . qui sano affcu ad
bonū tendit : viaz apit . iā quādā
immortalitatf assecuta est gloriy
Quod forte iā senciebat . qui in sua:
uitate ꝯsciē sue dicebat Cor mey
et c . m . e . in . d . n . Utiqz q hac
via incedit . no sperat . aut exti:
mescit no ꝯspat . aut condolet
. dom corp . que assumo et vo bono
recedendo deflaut Qd forte fideles
aias . inuitat sermo prophetice dicens
Conuertimini ad me d toto corde vro
. ut angulq gaudij . aut meroris
. timoris aut spei . no aiutat a facie
mea . mee no displiceat volutati
Implet aut hec vita . omez ca:
pacitatz . quia sine ea nlla subā cre:
ature ꝯme simpl' qd est . eius
pticipacione est . id qd est Sz cum
sit in omibz pncaz . sola inhitat
ronalia pgnan Quit go q d eis
vitas . illustrat : q d eis sapia
est Bonū diligit . q d eis fons
bonitatf . et caltatf est Omis
etery litus anglica ul huana
. quādā diuinitatf vestigiū est . vo li
creatue quādo impsso Spus
sctus inhitans . imprimit aie
stitatez . eiqdez qz riuulos mul:
tiforia pergit . diuisarq querens
carismata gratiarz Et hec michi

Scia prodit v[ir]tute[m]

videt vera · et unica incolumitas vite
tum mentis vivificante sp[irit]u · ad rerum
noticiam illustrat · et attendit ad
amorem honestatis · et cultum virtutis
Prodit ergo s[cienti]a virtutem cultum · q[ui]a
nemo p[otes]t fideliter appetere · q[uo]d ignorat
et malum nisi cognitum sit · utiliter
non cavetur / Porro sic thesaurum
nobis duobus modis exponit / Aliud [illegible]
vanis exercicio q[uo]d studii p[otes]t intellectus
invenit / aut q[uo]d absconditum est · re-
velans gra[tia] oculis ingenii patefacit

Scia dei aq[uiritur] ¶ P[er] natura[m] P[er] gratia[m]

Sit utique aut p[er] naturam · aut p[er] gratiam
adveniat agnicionem · et scientiam eorum
que natura sunt · unusquisque p[otes]t
attendere / Quoque magis mirandum est
q[uo]d quedam libere scrutandorum affec-
tionis apud gerit de corde [illegible]
non modo visibilium species · verum et omni-
um depingit · sed p[ro]prius exp[re]ssius
omnium invisibilium adeo digito consti[tui]t
videre quid et nequaquam valeat
[illegible] concludere · quibus bu-
stacio non · vel que gerendorum series
innotescit / Sicut scriptum est · quod
enim notum est dei · manifestum est in
illis · deus enim revelavit illis
Non tamen corrupte non adversus gratiam
magnifico fimbrias · aut faleras
ergo / quasi ipsa aliquid boni
habeat · quod non accepit · cum totum sit
q[ui]a sine ea nichil possumus facere /
¶ Cognicio igitur veritatis · cultus est
virtutis · publica singulorum atque omnium
et venalis non · universalis inco-
lumitas est · Contrarium vero eius
ignorancia et credibilis · et mira
propago eius intrinseca / Et vere quod

Ignorancia est mat[er] vicij

ignorancia mater vicij est · quia
nunquam adeo stultus est · ut non
credibilem fructum pariat insolite /

Inquit [illegible] In nullo thesauro
tabis deserat insultus brevis
seminaria recti cognicio quid de
tudinem ha · et vel in s[cienti]a vel de fide
consistit Sed fidei regula paulisper
differat · cum eorum tempus · et locus su-
perveniat Ceterum s[cienti]a sui noticia
ha[bet] quod invenire non p[otes]t · si non
mereat · vires suas si ignoravit
alienas

Que sit prima p[er]fectio ho[min]is sapiencia[m] affectantis · et que sit secunda [illegible]

Est ergo primum ho[min]is sapienciam
affectantis quid ipse sit · quid
intra se · quid extra · quid infra
quid supra · quid contra · quid ante
vel postea contemplari Unde est
forte q[uo]d illi qui prima rerum p[rin]ci
elementa · positis tradere curaverunt
substanciam singulorum · arbitrati sunt
intuendam · quandam quantitatem · ad
qualitatem · situm et ubi · tempus
facere et pati · et suas de omnibus
his proprietates · an intensorum d[e]
mittunt · et susceptibilia con-
viorum · et an eis ipsis aliquid
veniat · adversum Unde quid ha[bet]
et diligunt · et si in eo neglig-
rores extiterit quod sui ipsius no-
ticiam de tanta vero luce · non
afferunt · sunt · et lucis materie
bilis noticiam perdiderit / dum eu-
nuerit de cogitacionibus suis
dicentes se esse sapientes · stul-
ti facti sunt / et obscuratum est
¶ insipiens cor eorum · Quod spec-
tavimus · quia traditi de passi-
ignominie · faciebat · que nec
sexui · nec etati · nec statui
conveniat · nec non · ut p[ro]pria
eorum · opus testimonio [illegible]

Dati siquidem sunt in consilio reipublice
exploratum est grecis. qui amplius plenius
noverunt argumentum ad omnia vali-
dissimum est. ut de fide et sinceritate
singulorum credatur operibus. Qua enim
dicit aliquis testimonium perhibente de
se ipso qui se ipsum ignorat. quod
solus novit. Si ignoras inquit
o pulcherrima inter mulieres. abi
in vestigia sodalium et pasce gre-
ges. Oraculum appollinis est et
ostendisse de celo creditur. noscis
alterum. i. scito te ipsum. Nos necessa-
rium hec ethicus dicens. Discite
et o miseri causas cognoscite rerum
Quid sumus. aut quid nati victuri
gignimur. ordo. Quis datur aut
mete quam mollis flexus. et un-
de. Quis modus argento. quid fas
optare. quid asper utile nummus
habet. patrie carisque propinquis quantum
elargiri deceat. quam te deus esse
iussit et humana qua parte
locatus es. Hec etiam contemplatio
quadripertitum parit fructum. Uti-
litatem sui. caritatem proximi. con-
temptum mundi. amorem dei. Quam
non est arbor bona. que tantam
fructuum dulcedinem afferet. tantam
afferet utilitatem. Certe non su-
bibit. qui parvulus est in oculis
suis. Omnia quisque que adsunt. et
absunt appetibilium numquam cogitat
de sua paupertate non erubescit
Si quis non appetenda sui re-
cusat. ei ingeris inania. Mode-
sti doloris et humilitatis occurrit:
Quomodoque se levat. de se ipso decidit

qui petit a domino confortari dicens. Hu-
miliatus sum usquequaque. vivifica me secundum
eloquium tuum. Et iterum. Ego inquit in
flagella paratus sum. et dolor meus in con-
spectu meo semper.

Superbia vero radix omnium malorum
est. mortiferumque fomentum He- — Superbia radix omnium malorum
ret viroli. Si fontis vena compe-
ditur. Nec rami qualescunque radice
succisa desiccant vitia. Si clausis
iugulatur. Ut si sectorum radici con-
gerantur. pinguescunt rami. et
arentium sterilitas reflorescit. Si
fonti liquorem suppendas. accessio
fluit in rivulos. Si camino ignem
addicias. in lingua incendium re-
crudescit. Cui si veritate nature
elationis innate torpidum foveas
vitalia et ipsa. mortiferum virus
inficiet. nec si volueris poteris im-
pedire. Est enim amicus. non tamen — Si cuius diligit se
cognatus. quam connatus. Amor
sui. Cui si modum excesserit.
vergit ad culpam. Omnis virtus su-
is finibus limitatur. et in medio
consistit. Si excesserit. in vicio
est. et non in via. Si amor sui
invaluit. non parent deterius. Le-
pra siquidem est. mirabilior quam
lepra corporis vestis cum pariete lepram
esse Giezi consule. si erubuerit
consilium quod sentit. commune cum
macula corporis. Sed quid dicis Giezi
consulendum. ac si solus sit. ordinem
conveni. quia totus infectus est. Me-
ipsum intraga quam miserorum unus sum

Certe cupiditas misera et miserabilis
lepra est. Nescis forte quid dicam
cupiditatis pestem nescius infirmitatem
ignoras. Homo non cupiscens et
in eo super homines constitutus. Sed testis
meus de celo fidelis. merito asserit
quod omnes corrupti sunt. et abho-
minabiles facti sunt. non est qui faci-
at bonum. non est usque ad unum. Et
tu sis ille tu videris. Certe eius non
esse sicut paulus. qui huius pestis
contagiu clamat et ingemiscit
Infelix ego homo. quis me liberabit
de corpore mortis huius. Certe sicut
non esse illum qui depectore vitalis
proprie flucta potavit. cum orbem
infectum hac labe intonet dicens
quecumque de hic mundo sunt cupiditas
oculorum est. aut carnis. aut su-
perbia vite. Qui ergo sicut amorem
non spat. timeat lepram. et ce-
citatem oculorum. que ceca dominet
primestat. Vtu itaque illi. qui
non respuunt cupiditatem. malorum
utique fontem. et fomitem. disspe-
randum salutis meruit. quid erit
illis. qui eam assentatorum insla-
mat similis. et qui fomenta vi-
ciorum attendunt. Quid facient
aut potius. quid parcent. qui
credulitate aclunt auditum. et ad-
miratione verum corruptibilium
et corrumpencium. non claudunt
oculos. manus expandunt et
omnium sensuum vivacitate excedunt.
Deinde quasi decei non sufficiat
malicia sua. fallacia sua unius
altius fallaciam tendit. Teren-
ciano si quidem vo. libencius

vitor. dum ad cupiditatis fornacem suc-
cendunt queruntur adulatores. et vela-
tores. delatores. et detractores invidi
ambiciosi. elati. fastigiosi. su-
perciosi. flagitiosi. officiorum con-
quaratatores. quos que fere ubique
terrarum sunt. facilius est invenire
quam devitare. Adulatus huius
est. omnibus leprosis de hos omnia in-
quinat. et de eos quasi de puri
salutis hostes. quos omnis crimi-
natura.

Adulator enim omnis virtutis inimicus
et quasi clavum figit
in oculo illius. cum quo sermonem con-
serit. eoque magis cavendus est
quo sub amicicie specie. nocere non de-
sinit. Donec vocis obstrudat au-
rem. et medicam id luminis. quo ad
videbat extinguat. Adulatoris audi-
~~toris~~ aures obstruit. ne audiat
veri. quo quid possit esse illud
~~aut potius~~ perniciosius. non facil
invenimus. Certum est illud felicius
potius tucionis ~~huius auctor cla-~~
~~re sunt ventam. ut veri audire in~~
~~possit. cuius salus desperanda est~~
Quid vero infidelius est. quam
cui fidem debeas circumvenire vocis
blandiciis. ludibrio hominis con-
transfiguratione. et totius vanitatis
lenocinio excecatum. de sordibus vi-
ciorum impellere. et precipitare in
abyssum. Quid crudelius fraude
et dolo. quos sub imagine amoris
et fidei. in simplicem et credulum.
et quod detestabilius est amicum

fidie et maliciarum nequicia compre-
hensor est. si quidem genus hominum cir-
cumquerens ad voluptatem. ad utilitatem vel
[illegible] oris cuius iniquitas et dolus. qui
[illegible] arridentibus amicis ad eorum sub-
sionem ingeminat. euge euge
[illegible] ut plenius noveris. gnatonem
apud comicum vide. et quid de se
fateatur ausculta. Negat quis ne-
go. ait aio. Denique imperavi e-
gomet michi omnia assentari. Ho-
rum gnatonicorum facta comedia
est. Rides. maiore cachinno con-
cutitur. flet si lacrimas conspexit amici.
non dolet. frigus si brume
[illegible] postas. accepit endromedam.
si dixeris estuo. sudat. Vir vin-
[illegible] inquit. Non sumus pares
melior. qui semper et die nocte-
que potest alienum sumere vultum
a facie iactare manus. laudare
paratus. si bene ructavit. aut si
quid fecit amicus. quod forte pala-
[illegible] possit lingua modeste etc.
quid uno amico. si ne libero
homine dignum est. cui res et vita
[illegible] utilitatis [illegible] cadat. et
turpitudo quos inficit. postreme
subiciat servituti. Histriones esse
[illegible] nimium infamia ingerit. histri-
onis [illegible] abiectionis [illegible]
[illegible] persone dignitas. videtur
precepisse Perso qui multum
induit alienum. et varias affectu-
um alternat facies. in voluntati
[illegible] insidias parat. et
[illegible] amicicias alienis collig-
[illegible]stas. et si histriones [illegible] dispositum

cum moribus et turpitudine consistere. Ho-
assentatoris proprium est. qui ad alterius
vivit nutum. et animi sui proferat
iudicium. de singulis comprobat alienum.
Veterum palpo qui iam assentatoris — *Assentator*
vel adulatoris censetur nomine. qui
eadem res. inter [illegible] notatur [illegible]
hominum mentes explorat. pertemptat — *palpo*
voluntates. ut cui rei volueris se
accommodet. ut graciam illius cum
quo agit. fraudulentus surripiat.
Novit enim de [illegible] consensum et
voluntatum unione. qui vinclo a-
micicie statuere. Idem siquidem
velle et nolle. ut ait historicus
ea demum firma amicicia est. Eun-
dem consentire suis studiis. qui
crediderit te. fautor utroque tuum
laudabit pollice ludum. Cum vo-
presenserit voluntatem. sic palpat
sic demulcet. tanta suavitate
perungit graciam. ut [illegible] sopitum
inducat. et tota moderacionis [illegible]
qua nunc vere vivitur formam
Lethei fluvius infusione subruat.
Magnas vero agere gratias Thais mi-
[illegible] est cum tamquam et optimus
qui se nugis [illegible] frequenter in-
misceat. Ingentes inquit [illegible]
quidem satis. si magnas vidissem
[illegible] quia adulatoris fraus. omnia ex-
tollit in maius. et de suo aliquid
adicit. unde sibi graciam cumulet.
Ingentes inquit. Germanus mediocrem
erubescit. Cui enim sibi persuadere
potuit. ut honestatem hominis
tante turpitudinis macula decolora-
ret. quacumque dextera utique consua-
debit. ut quod appetit faciat si possit.

vere. Sic non quorumque suo vero bono
qui suo nomine, ut et ipse loquar,
dicitur adulator, vicia tingens dealbat
et ne seipsum videat, oculos colloquen-
tis quadam nube vanitatis implicat
et aures falsis honorum titulis
vestit. Sunt aliqui, quod adula-
tioni gens prudentissima laudat ser-
monem indocti, faciem deformis
amici, et longum invalidi cervi-
cibus equat Herculis, Antheum pro-
cul a tellure tenentis. Miratur vocem an-
gustam, qua deterius nec ille sonat
quo mordetur gallina marito.
Hoc autem minime videtur mirum si
perditissimi homines et quibus cor-
ruptis moribus et feculentis vitiis
sordidatur, ad tantam temeritatem prorum-
punt impelli. Sed hoc potius dicitur mirabile
quod prepositum sibi creat hunc qui
de se magis aliene lingue
acquiescat quam proprie iudicio con-
sciencie, dum seipsum contemptibilem extra se
querit et nosse dedignatur, quam
sit sibi cuncta suspectior. Mutilis
est enim quod credere de se non possit
dum laudatur non modo diis equa-
ri. Sed quicumque circa se ferventi-
us superbie intumescit.

7 Ut hii qui vulgares et ad-
ulationes plebeias non
admittant, ut qui nolunt vili
unguento oleo ve corrupto, quod
omnibus fetet, inungi. Nam auctorem
aut quinarum expetunt graciam.
Nudum enim corporis est hiis ad lenoci-
nia hypocrisis, tussi gignere vultum,
mutare habitum, motum ducere, et in-
terdum videre aliud quam seipsum gene-
re hypocrisim. Sed in propriis quam ac-
cidit magno hiatu cordis ad tecta
impellendum vanitatis propriis ipsi
si tu amicum vela et latitudinis
tradis ad tumorem conspiciendum con-
dans. Et quia videntur ab omnibus
facilius hii complexi ob vanitatis
obsequia contempnuntur, Semper
magis timenda quia magis
viciosa sunt que quodam caute-
le velamento studiosius occultantur
et qui sub imagine incorporationis
aut conversationis altius non
officii aut virtutis incipiunt
in nullos dum benivolenciam in-
mediacius captat fecisse reperi-
tur. Sic enim Lelius Scipionem ille lat-
legis amicicie, sed suasor belli
civilis et furoris intentor,
qui et ab aliis Lentulus appellatur.
Sed tam lenta tuas tenuit pacien-
cia voces. Conquerimur. Deerat
ne tibi fiducia nostri? Dum mo-
vet hic calidus spirancia corpora
sanguis, et dum pila valent
fortes torquere lacerti, degene-
rem patiere togam regnumque senatus?
Usque adeo miserum est civili
vincere ~~bella~~ bello. Sic et de
mediis suorum calliditate
deluduntur principes, in corporacionem
suas infirmari permittunt
et tandem se victos simulant,
ut et credulorum sensum confun-
dant, et deprecacionis presidi-
um graciam aucupentur. Magna

sata gentes industria · ut semper decipi-
ant · ut nunquam possint argui flat[illegible]
Eorum namque vitas · mendacio finxit sed
quod aucupes novitatum rumusculos
congerunt · eisdem quibus curiosorum auribus
satisfaciunt · ut haec via compendiosa fit
· ad id quod desiderat accedat · Tempus
quoque diligentissimi observatores sunt
ne quid intempestive ingerat · Sed
nec prandentium · aut cum vino quis
exhilaratus sit · aut circumque corpus
voluptatis · Huius cautele meminit
Maro · Cum ad Eneam venerandum
servorum Cupidine missum asserit
· que sola viri molles aditus
et tempora norat · Cum aut non vi-
deat cum agas · non transis titulorum
fastibus comprobat · et non sine
sanna et cachinno audiatur:
Dama trusit dominum Marcum Pape
Marco spondente recusas crede-
re nummos Marco sub iudice:
palles Marcus dixit · ita est
· assigna Marce tabellas · Est
equidem omnibus captanda benivo-
lentia · que fons amicicie et
primus caritatis progressus est
sed honestate incolumi · officiorum
studiis · virtutis via · obsequiorum
fructu · integritate sermonis · ipsi
et fides dictorum sive factorum quoque con-
stantia · et vitas · que officiorum
et honorum omnium est fundamentum ·
Gratiam bonorum · sed et omnium si fieri
possit virtus appetit · sed eandem
dedignatur per sordes accedere
Nobilis utique res est · et deli-
cata · et que omne [illegible]
aspernatur · Omnibus etiam prestes · quia
[illegible] ipsa non lucet · ei suspecta est

Nunquam igitur mentitur ut placeat
Nunquam bonum dicit malum et malum
bonum Nunquam amicum · qui perperam fa-
nus est instigat · ut amplius faciat
insanire · Porro cum omnis assentatio
turpis sit · perniciosior est cum ad
subornandum vicium · persone vel sue
· vel dignitatis accedit auctoritas
Nempe philosophus probabile dicit quod vi-
deatur vel omnibus vel pluribus · vel sapi-
entioribus · aut quod in sua facultate
artifici · Si ergo Sophias cuiusque prolo
commendet · aut Socrates Aristo-
teles acumen ingenii · Cicero di-
cendi copia · Mathematice studium
Pitagoras · metrorum · varietates
Flaccus Naso levitatem versificandi
quis non credat · Subeunt enim ci-
cius et fortius singulos · formata
vitiorum magnis cum subeunt auctores
auctoribus · Huius tamen sui temporis
cum non seduci · Certo quare neo
novit quid sit de homine · preter sum-
mum hominis · qui deus est · unde apud
Virgilium · tempus sui pastor · et
sapientibus et magnis viris in
temporis doctor · ait Me quoque dicunt
vatem pastores · sed non ego credu-
lus illis · Tu quoque Persius si palles
improbe · nummo · Si facis in penna
quicquid tibi venit amorum · Licet
te tota vicinia modestum dicat
· ac pudicum minime vel iuratibus
credas · Memoriter tene quod probasti
didicisti plus aliis de te quam
tu tibi credere noli · Non facile
dixerim · uter sit peior de vitio
· qui lingua adulacionibus polluit
· aut aures eas · operis se delectat
resolvit · Nihil enim clarioris ceritas

in illo fraus excecandi dominatur. Ubique vero dominatur dolus. Sed veritas que astucia est nimium absoluit. Certo quod adulator sit nequior. iste non minus contemptibilis est. Vocat pater lingue tendiculas aliene. si non blanditur ipse sibi. Quid itaque aliud arguit adulacionis quam sibimet adulatur. In quo enim aliud accusat. se ipsum condempnat. Eadem enim facit. que iudicat. De quibus dicit. qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus. et ponunt cervicalia sub capite universe etatis. Utique pulvillos consuunt qui auribus parant insidias. quia vana et mollia congerunt. quibus sensus demulceant. qui opera commendant hominum. ut eos fame preconijs et quadam suavi iocunditate favoris inducant ad quietem. hec enim pulvinaris et cervicalis est mollicies quietis. pulvinar ergo sub omni cubito manus ponit. qui non modo opera. sed quicquid ei adiacet commendatur. Caput vero universe etatis cervicali supponitur. Dum quis adulancium vocibus in tocius vite operibus delectatur. Et alibi Ipse edificabat parietem. illi autem liniebant eum absque paleis. Edificat non domum. quisquis indurate mentis vicio pravitatem congerit operum. Cum in prava parte solo hospicium facit. quocumque ingreditur foris est. Ariete(?) namque pravitate operis. indurata mente congeritur. Astorum severitate se iungit. Edificatum ergo parietem linit quisquis pravis operibus alicuius

[margin: consuunt]

adulantur applaudit. Ideo vero sit tibi omnibus adulari. longe temporis est. Decet(?) ... auctoritatis. aut ordinis viros. adulacio cadat. Ideo quod ut sacrorum canonum institutis cautum sit. clericos irrefragabiliter deponendos. qui noscuntur adulacionibus insistere. Ideo quod. quia omnis adulacio comites habet. dolum et insidiam. prodicionemque. et nota ... tum. sequela eius ignominia prout ... excecacionem premi. et est nimium tocius honestatis. Quam non est ... invicem eiciendus a clero. sed a toto fidelium cetu.

et in preceptis. ca intitulatur

. Quo indignante invalescit(?)

ut si ventus forte fuerit adeo fluctus(?) vereor ne modestos et bonos viros possunt facilius expellere. quia expelli Decepit enim illum fida. et moribus tamen tamquam rosus(?) omnibus. ut nullus aut rarus sit quem labes ista non maculet. Cum enim affectat benivolenciam eorum cum quibus vivitur. Sed quidem licitum modo licitum est. sed honestum. ut ... pote omnia que necessaria. Studium ... rerum. et vite vivendi dumque ope gignit. Sed dum hanc affectum commendacionis regula deficit. sed in preceptis. distinccius quod preconia agenda. et non agenda. primum ... et bona fama. favoris autem ... gere sollicitator. suggestor ... testus. ut ad amicam blandicia

prorumpit. more nutricantis fortune subripiat. et teneat facul-
tates alienas et se congerat spolia
et suum omnia putat adulatorum effi-
citur. ergo ut nulla sit ei molesta
servilis obsequendi occasio. nullum inde-
cens videatur obsequium. omnium offi-
ciorum personas induit. dum primam omnium
fraudulentus precipiat. Cum sint
enim qui vestibus nitent. et fasti-
giati incedunt. qui sesquipedalium
stipantur comitatu. commilitonum et
contubernalium dealbantur obsequio. et
primis salutationibus in foro glorian-
tur. qui primos recubitus habent in cenis
quorum aures nituntur sonito pre-
nominis. et quibus nobilium molles
resonant auricule. quos fortune
gratia alarum suarum remigio. ad
sublimia subvehit. et extollit
et aquilis. quibus magna domus
dispositionis sue formulam tenet
et statum mutuatur. Nempe adu-
latores qui alienum vivunt ad
nutum. dum eos fraudulenter emun-
gant. Veritas aspera est. et plerumque
molestiam parit. dum aliquem pal-
pare dedignatur. Cuius amaritudo
cunctis utilior est. et integris sensibus
gratior. quam nutricantis lingue
distillans favus. Meliora siquidem
sunt Salomone testante amici
verbera. quam fraudulenta oscula
blandientis. Verum ubi fides cum
perfidie antefertur. non ma-
net fides incolumis. ubi aliud
agitur. et aliud simulatur. perstu-
dio et voluntate nocendi. dicitur
enim fides si secundum stoicos. quod
fiat quod dictum est. lux mea. salus

mea. refugium meum. cor meum. et
vita mea. dum ut invicte virtu-
tum. perfectissime omnium largissime
et benignissime. vincentis forma
virtutis spectrum et cetera. Huiusmodi
importune ingesta. nonne plena
sunt. non tam adulationis vitio
quam veneno. Sunt enim qui nec-
essitantes sperum vitant. cum amicicia
consistunt. Venena nescit stolidos non
dant nisi melle circumlita. Ille
igitur adulatores sunt insidie quibus hec
que latet in simulatione officii. aut
aliquo necessitudinis nomine. Tu
obsequium putas. amicitiam suspicaris
metu metiris affectum. insidie sunt
nec ut est in fabulis. quem et me-
dacia poetarum finxit veritati.
Iuno Semelen decepta in mor-
tem non impulisset. si non esset
nutricis induta faciem. et menti-
ta affectum. tibi credis impendi
famulatum. extreme et miserrime
subiceris servituti. Iam cum facilis
distillat in aures. exiguum dente
virique veneno. dispereat ni se-
moneat omnes qui vana locuntur. De-
dignati assentationis subiecte notam
lingue submonetur. et hic si non
iudicatur inimicus. qui potentis a-
mici voluptatibus non modo nil
contradicit. sed etiam non consentit
Siquidem ut consensus arguas suffi-
cit approbare. commendare. applaudare
insipientis amici necesse est. cum omnia male
fecerit. laudandus est. et re bene
gesta. Sic enim redemptitas vo-
luptatum. amoris iudicium est. sic
ex dissensu inimicorum quisque reus
arguitur. Unde satiricus inquit

Quid faciam Rome? mentiri nescio;
librum si malus est nequeo laudare
et poscere; motus astrorum ignoro; fu-
nus promittere patris nec volo
nec possum; ranarum viscera numquam
inspexi. Ferre ad nuptam que mittit
adulter, que mandat, norunt
alii; me nemo ministro fur erit,
atque ideo nulli comes exeo tamquam
mancus et extincte corporis non
utile dextre. Fugio ergo urbem
tantis obscenitatibus plenam et adu-
latorum veneficio toxicatam. Suis
adulatoribus derelinquo. Vivant
Arturius istic et Catulus; ma-
neant qui nigrum in candida vertunt.
Nec tamen omnia urbis tantum vi-
cia depingi credas. Iam totius
orbis sunt. Quo addiscam? Orbem
romanum crede. Memini me audi-
sse Romanum pontificem solitum
deridere Lumbardos, dicens eos
pellem omnibus colloquentibus face-
re, eo quod in exordio dictionis bene-
volentiam captent, et corporum quibus
agitur capita quadam quemadmodum
demulceant oleo. Fili mi, inquit
Salomon, si te lactaverint pecca-
tores, ne adquiescas eis. Ipsi enim
contra sanguinem suum insidiantur
et moliuntur fraudes contra animas
suas. Prohibe pedem tuum a semi-
tis eorum; pedes enim eorum ad ma-
lum currunt et festinant ut effundant
sanguinem.

Hec vir sapientissimus in filio
erudiens innuisset, assen-
tatorum genus omnibus suspectum
reddit. Amicos quos deterret, et hoc
quidem in initio. Et forte quia rei gra-
dientem prius adulatorum congressus
impugnat. Hec fortasse meretricum con-
tinua indicit fugam. Favus, inquit,
distillans labia meretricis et nitidius
oleo guttur eius; novissima autem
eius quasi absinthium, amara et
acuta quasi gladius biceps. Pe-
des illius descendunt in mortem, et ad in-
feros gressus eius penetrant. Per se-
mitam vite non ambulat; vagi sunt
gressus eius et investigabiles.
Nunc ergo, fili mi, audi me, et
ne recedas a verbis oris mei. Longe
fac ab ea viam tuam, et ne appropin-
ques foribus domus eius. Hec et
si ad sectam lectorum tendant
proprie referenda, ab adulationis
fraude non aliena sunt. Si ergo
ad fores domus eius non licet
accedere, numquam admittenda est
in precordia pectoris. Est autem mul-
tiplex sunt vicium adulandi: aliis
vultu, aliis verbo, aliis opere vel
munere assentatoribus. Efficacissima
est adulationis fraus, cum simula-
torum confirmant munera, aut eidem
officialis obsequium contestatur. Si
aliter credis, quam te tua spes
fallit. Cui sepe mel supra
dulcius esse putas quam favus, scilicet
verum dilectionis est. Sublimis tempe-
statis corruptione frequentatio
muneris. Unde accutum est: Si placere
vis, frequenter dato. Si calidus sitis
ponere flumen ... comitem hor-
deolum trita domatque lacerna
alter nervus eius ei. Et si ...

amplius . et apollo . phebo quam pul:
chrior et soror phebi . Nec est quod
de suffragio ipsius desperes . que mu:
neribus pascitur . Alimenta siquidem um:
bratilis gratie . et non constituti mu:
nuscula sunt . et nisi fuerint frequen:
tata . amicitie nomen intermittunt.
Frustra dominus caritate preferuntur
. non enim cupiditatis igne succensa
. crebre visitationis refrigerio tem:
peres . et avaricie urgentem esuriem
frequenti hostiorum interpolatione de:
mulceas . Singularem dicitur esse naturam
. ut cum stomachum plenioris refectione
ingurgitaverit . usque in decimum
diem . vel ut aliis placet . in quadra:
gesimum suspendat esuriem . obla:
torum quamvis ciborum copia affluentem
. una saturitate contente . Verum
longe alia conditio divitum . ymmo
eorum qui venales constituunt gratias
Magis enim aliquatenus accedunt
ad homines . qui recte sunt . quia
crebro esuriunt crebro refici . vix
possunt collectam esuriem per dies
plurimos protelare . Nec indignetur a:
micus . si non avaricie hyatum
expleverint . Solebat antiquitus
gratiarum simulachra . effigiari nuda
. eo quod soliditas amicitie . et veritas
fidei . sine qua non gratie quidem no:
men subsistit . nullo simulationis
fuco valeat obumbrari . Sed iam
tamen ad homines ventum sit : qui:
bus non amicitias . sed seipsos et singulos
amant . multiplicatus fucus ut
placeat . necessarius est . apud quos
cum gratia . non gratis non est . immo
gratia . sed lucri mercatorium est

Facies siquidem meretricis facta est
ei . nec conscientie vicium erubescit . dum
lucri tendit ad questum . Vere que:
rela est . sapientis indignum a:
micicie lugentis occasum . Sed illud
amicitie quondam venerabile nomen
prostat et in questu prometricie sedem
. Sed tertio constat . quod si cessat u:
tilitas . rarus aut nullus est . Et
propter se utrumque amicitie colat . Sed in:
tot titulis scelerum . de tanto statu
lapsu . in tanta multitudine et diffe:
rencia personarum . Nam ut ait
Lelius . tria invenimus . aut quatuor
paria de amore . hac ipsum etate
[illegible] ingemuistit . et si aliquis videtur
induisse personam . Sed cum nomen
amicitie si quatenus expedit
. herent calculus et tabula . Mo:
bile ducit opus . Cum fortuna ma:
net . multum fuerat amici . Cum
recedit . turpi vertitis ora fuga :
Versos agit in stena nimium
pro ille vocatur . Felix hic nomen
divitis ille tenet . Mox ubi vi:
dendas . inclusit pagina partes
. vel redit facies . dissimulata
perit

t quidem eleganti utitur si: 8
militudine . quia fere quicquid
in tota persone multitudine agitur . co:
medie . quam rei geste similis est
[illegible] inquit est vita hominis super
terram . ac si in sua terra . prefectus
spiritus concepisse . dicere egregie quia
comedia est . vita hominis super:
terram . ubi quisque sui oblitus perso:
nam exprimit alienam . Sed forte
eo [illegible] tendit oraculum . ut eos

quos non deum terra absorbuit co-
ceat iugiter militare. Nam qui
captiui vitiorum impulsu trahuntur
ad penam sicut bos immolandus ad
victimam. abeuntes post concupiscentias
suas. et si corpore videantur liber-
tate suspirare vivi tamen absor-
ti sunt et descendunt in infernum
viventes. Et si aliud vicium sequi-
mur tropum terram usque quaque in-
habitant. quorum conspiratio immedi-
cabilis est. ne sibi sciunt aliquando
celo esse. et eo durat ut affectat
animo quod emittitur super terram. Huius quoque
milicia iugis inducitur. quibus
ut ad fabulas veniamus. non modo
tantalici multum vota ipsorum
Belidum urna. saxum sisiphicum
est. dum voluntas nimis implici-
ta. nequit implere propositum. quam
diu pugnat adversus contemptoria
milicia et terre malicie tan-
si absconces. alia in temptacione
decrebere. quia vita hominis super
terram temptacio est. que sufferen-
tates nominis secundum mali frequen-
tius lex notatum. Cum in hac vita
temptacione vel milicia. licet
sibi vii. milia eorum dues reser-
vavit. fere totus mundus est ad
bilis ubi scena minimum videtur im-
plere. dicto comedia sua quedam
respiciens. et quod dictus est eo usque
comedie sue instituit. ut de se eius
opus fuit vedere non posset di-
cunt pueros. tam diu balbucientium
vicia imitari. ut perinde. ubi eius
vellet. vere loqui potuerunt
casus eum. ut ait quidam. egre de-
sistit et consuetudo alicui nec assistat
quam licet appellas frustra. usque revertit
tibi et excipiens. perinde quidem et
veluti optima neget remedii esse.
abdente etate elige eam ut iocunda
usus efficiet. Magnorum perinde virorum
sensus. scelaris levis expugnat co-
media. nova figura. temporum ar-
tium. quedam varietas est. Cum eius
articulis persone desinunt. dum eis
fortune iocantur ludus impletur.
Inde aliud est. quod novum est
et ignotum. nunc amplissimo in-
duit potentatu. et de regni fa-
stigium erigit. nunc aliud pur-
puratum. ante quam natum. de regno culle
in cathenas hostiles precipitat et ser-
vituti addictum in miserias extremas
precipitat. aut quod frequens est. non
modo tirannorum. sed et principum san-
guine. infimorum hominum. aut etiam
vilium puerorum infames cruentat
gladios. Si fortuna volet inquit
fiet de rethore consul. Si volet
hec eadem fiet de consule rethor. Cum
eo quod vita hominum. tragedie quam
comedie videtur esse similior. quod omnium
fere tristis est exitus. dum omnia
mundi dulcia. quantacumque fuerint
amarescunt. et extrema gaudii
luctus occupat. Contubernalibus in
viis suis numquam floreat. et prospe-
rorum concursu maneant. cum ad
nutum fortuna furiat. subvertet
sine gressibus corporis. et tandem
amara erit quasi absinthium.
Quare inquit beatus Iob impii
vivunt. sublevati sunt confortati
que divitiis. Semen eorum permanet

coram eis. propinquorum turba et nepotum
in conspectu eorum. Domus eorum secure
sunt et pacate, et non est virga dei
super illos. Bos eorum concepit et non
abortivit, vacca peperit et non est
privata fetu suo. Egrediuntur quasi gre-
ges parvuli et infantes eorum ex-
ultant lusibus. Tenent tympanum
et cytharam et gaudent ad sonitum
organi. Ducunt in bonis dies su-
os, et in puncto ad inferna descendunt.
Quibus latere prudentes cecitas potest
esse amarior, aut felicis vie quam
felicior finis. Hec est enim via
illorum, qui in labore hominum non sunt
neque cum hominibus flagellantur. Utique
deicit eos consilium domini deum alleva-
verunt. Hi siquidem quos potius ab-
horrenda sunt homini, quam fortune
que aut nichil ipsa est, aut quod magis
vereor omnino non est. Ait namque
satiricus: Noli fortunam que non
est dicere cecam. Homerus quoque
in illo celeberrimo professionis opere
dedignatus est nosse fortunam, adeo
quidem ut in nulla parte tanti car-
minis nominet. Maluit enim soli
deo, quem Iovem vocavit, univer-
sa regenda committere, quam ut
aliquid astrueret temeritati for-
tune. Rursum utique sic constat nichil
esse deam. Sic illud est dici et
pingi cecam. Stulticia ergo ce-
citatis eius arguitur, que cum na-
turam invenire non potest vim et casum
non esse [illegible]. Si enim quis
dispersum eventum esse diffiniat,
ad nichil stat nisi ortum ultima
causa et vero non precedat. et

subditis rationator. nichil contra docet:
at si sine causa. Verumptamen preter
intentionem gerentium aliqua nonnulla
contingunt preter opinionem eorum appella-
tione clauduntur, licet eque dispo-
nente ratione provisa sint. Sic ea
que lege nature [illegible] principibus vi-
dentur creata. Proinde et hec
ipsa contingentia. Removemus omnem causam
sic esse constat adinventa, ut ad
ea omnia referantur, et precipua
opinione. Et ipsa ad productionem omnium
que sunt nescio consequatur. Vide-
bitur forte reprehensores insipientiam
meam, qui deum esse ad perpetuitatem
omnium sequi consentio. Sed ab exemplo eorum
[illegible] ut probabiliter me peripate-
tici docuerunt. Porro doctores
fidei ex omnibus causam nescio
inferunt et qua omnia, per quam
omnia, et de qua sunt omnia, et sine
qua factum est aut subsistere potest nichil.
Ergo aliquid fortune videntur
astruere. Ei nequaquam preiudicat quod
quod nobis ad homines sermo est. Homi-
nibus utimur [illegible] ut predicimus
agentes de singulis. De illo [illegible]
redeuntes verum. Sed si quis ipsum
parentem admittit, ea que a prophetis
genera publice utilitatis gratia
scripta sunt. Audivi quid prohibet.
Quecumque enim inquit scripta sunt
ad nostram doctrinam scripta sunt ut per
patientiam et consolationem scripturarum spem
habeamus. Solum cum pater abest fi-
lius adest, qui ad laborem nati sunt
parati ad flagella, concepti de patre
editi in labore, non tam [illegible] quam

currentes ad mortem | qua nec transig-
est | nec via est patria | Talibus co-
solacio | que de oleo letitie ingestia
et de immensitate clementie dei · p-
destinatos adunat · ipse futurorum fo-
¶ uet et roborat Quantos homines
inquit beatus Job · quanti generis
calamitates in se experimento · quare
posuisti me contrarium tibi · et factus
sum michi met ipsi grauis · Ne-
mo siquidem est · qui exigentibus
culpis in se ipso non inueniat
causas maiores doloris | cum ipsius prophe-
te testimonio · vnusquisque contingat ad
esse quod nollet · vel abesse quod vellet
Vnum et fidelis anima · cui vere beatitu-
gaudia differuntur · cum inflori ui-
rigno · irriguum superius petit For-
go gentilium figmentis prudencio-
modernum auditum · verum enim tra-
gicus finis est · aut nouie co-
medie contentiosus est · non ducta
contentionis funem · dum certet mul-
tos · quod ferre totum nichil inuenit pe-
¶ · tronium exprimat historiam sed
et quendam temporis nostri scriptor egre-
gius · in sola luce vis elegantis
expressit Ridiculos hominum versat
sors certa labores · Scena ma-
iorum · ludibrium est deis humanum
itaque tam de mense · tam mira-
bilis · et incurabilis trage-
die · vel comedie teatrum quo
peragi possit · ei mirabiliter coequatur
Tanta est area eius · quia et
orbis Difficillimum est · ut quisquam
admittatur exclusus · vel emittatur

inclusus · Dum tamen gerit luteum
indumentum Clam quippe tanta subtilitate
texta est equi · ut per foramine acus
possit sine omni articione transire
Alioquin integer hoc nemo egreditur
· forte ideo quia capaces erant
arearum · super nouies infusa co-
herent Vidi inquit ecclesiastes cum
· cuncta sub sole · et ecce statim omnia
vanitas · eo quod omnia · que a solido
veritatis statu recedunt · vanitati
que magis comedia dicatur sub-
¶ iecta sunt Vanitati enim subiecta
est creatura · non volens · licet ab
nouem orbibus · siue globis porcio-
· pondum · maris separata · tota clauditur
omnibus hiis quos egredietur · Cuius
quidem Charon ille inexorabilis
· vetusta sui temporis naue traiciet
omnibus quod succedit alii · et sic
transies homo · manet corpore · quod
aqua prefluente ampnis natus manet con
flumine Tibi sunt inquit viri po-
tentes ab inimico · facientes bellum · a
qui manibus celi de ludunt · et
thezaurizat sibi aurum · de quo
confidunt homines iungentes agrum
agro · domum domui · usque ad terminos
loci · et non est finis possessionis
eorum Statim quod subierit · quasi
et assiduitate iam omnibus persuasum
est Alii ad inferos descendunt · et
¶ alii de loco illorum succedunt · Domini
hii cum egredientibus agitur · qui
non absque fortune ludo transferuntur
eiciendi de tenebras exteriores ubi
erit fletus et stridor dencium · et quia
ab aquis nimium quasi fluctus Job

commendat. ad talem enim nimium amici-
tiscent. Ubi tu illis agitur. qui suos
conspectant elisios. quos pura sua in-
stancie sol verus illustrat. Et quid
est quod elisios campos. amicabilium
vere sepcis. unus certitudo certe per
parte inclusi sunt. patentes de lati-
tudine bonorum mencium. quibus
aperte diuinum datum est. ut de noticia
et amore boni. toto sui agitatu
consentur. Unde ethicus inquiens. quid
se incepta beatitudinem inferenti. quod
querit ubique est. est lugubris
animus si tu non desis eciam

*Et mundus suos habet eli-
sios et eadem fides est nostri
[illegible] et presencium patrum*

Mundus igitur suos habet elisios
solem quidem suum. et sua sydera
nouit. Uirtus siquidem solaris eius
radius est. a fonte claritatis eterne
datus de vsu. et qui omnia que
attingit. claritate sui facit con-
mia. Unde est quod etiam illi. quos
huius radii venustas. eius repercussa
specie sui videtur afflasse. statim
subito conspectu claruerunt. sunt
quodam modo uirtutis titulo:
gloriosi. Absit enim ut quisquam vere
sit gloriosus nisi qui de domino gloriatur.
Non enim qui seipsum. sed quem homo
commendat ~~ille utique vel et sola~~
ille probatus est. sed quem deus commendat
ille utique vel et sola uirtus meri-
tur. non contracturque uirtutis ymagi-
ne. Hoc autem ille arbitror con-
quirit de modis egregium dominice
instruccio et operacio mentis

citra graciam Christi sibi regnum mittunt
eorumque ipsi euanuerunt in cogitacionibus
suis deliberando confisi arbitrio. et
dicentes se esse sapientes. stulti
facti sunt. Stulti quod apparuerunt. unde
ethicus Satis est orare Iouem. qui
donat et aufert. det vitam. det
opes. equum animum ipse parabo. Religio
quod nullum numen abest. si sit
prudencia. sed nos te facimus for-
tuna deam. celoque locamus. Dato
quod licet verum non agnouissent deum
gentium quod superstitionibus aberrandi
de libyaco ammone. quem colebat
contempsit oracula. se adeo. que
sibi gerenda erant. sufficere arbitratus.
Et quidem etiam ipsa ymago uirtutis
sua quadam habet venustate decoris
claritatem. ut quisque in ea intuetur
eius merito. venustum credatur et
decorum. Non tamen usque quaque decorum
est. quod in tenebris ignorancie ab-
sumatur. Non potest quisquam clarescere
nisi de fide illius. qui lux vera
est. et illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum. Ex quo patet
quod nisi de vera dei noticia et cultu
vel uirtus esse non possit. Quod et
visio ezechielis notauit qui eorum
qui precedebat. et sequebatur eum
cantum confessionem esse asseruit doctorum
quippe. veteris et noui testamenti
in eo distinguuntur fides. quod isti iam
sibi gaudent impleta. que illi
conspectabant et desiderabant implenda
Sic ergo venerabilis ymago uirtutis
de summe fide et dilectione superba

Oracius

Nota

Nota

Uera uirtus consistit in dei cognicione et [illegible]

virtutes esse non possit. Et utinam
inveniatur in nobis. qui vel virtutis
ymaginem teneat. Tunc cum virtutem
amplecti operam. Tunc eciam um-
bras virtutum induit. quibus utcumque
floruisse gentiles. licet eis sublato
Christo vere beatitudinis non apprehende-
rint fructum. Themistoclis dili-
genciam. Trontonis gravitatem. con-
tinenciam. Socratis. Fabricii fidem
innocenciam nunc. pudiciciam
Scipionis. longanimitatem
Ulixis. Catonis parcitatem. Titi
pietatem imitatur. Tunc non cum
admiracione vendatur. Improbitas
sequitur laudatur et alget. Isti porro
prudentes et consules. magni quidem
et laudabiles viri. qui quedam
seculorum suorum sydera preluxerunt
illustrantes tempora sua. Preambuli
coetaneorum suorum in via iusticie
et veritatis. quod disposicione divina
illuminat eis. Sic et in successio-
nibus fidelis populi. nunc Christiano-
rum. ad noctis sue tenebras
ceritatis et molestias depellen-
das sua sydera defuerunt. Dum
quidem virtutis titulo nobiles:
magnorum et operum fulgentes in
signibus quorum exemplis. ad cultum
iusticie. per alii provocabantur. Nove
Abel innocenciam docuit. Enoch
mundiciam actionis. Tunc de lon-
ganimitate operis et opis. non
tenuit Noe. quid de obediencia fidei
implenda defuit Abrahe. Y-
saac coniugii castimoniam in-
servivit. et Iacob laboris toleranciam

ostendit. Ioseph parentibus fratres
boni retribucione remunerat. eorum
domini a bonis. bona pro malis retri-
buenda. Tum multis milibus in modum
innovati. et deus per separabantur
populum. Moysi mansuetudo ostendit
et minentibus diversis consedentis po-
puli. magnanimitas declarat.
Iob pacie indicit exemplum. et pre-
ambulus gracie. Baptista salva-
toris. dum penitenciam predicat. et viciis
indicit fugam. confessionem erudit
veritatis et admiracionem munere
et condempnacionem iniquitatis. Dum
fidelium linguas exaruit. Tunc
novi testamenti vestibus patres
quorum tempora sunt disciplina morum
et vetustissima instituta comedi
Isti quidem sunt de septem milibus
virorum. quos sibi deus reservat
ut non curvarent genua sua ante
Baal. aut mitteret vanitati et
prestitit animas preciosas. Isti sunt
qui nunc insensatos habentur
insani. qui aliene insanie
noluit esse participes. et finem
sine honore credunt. Hii vi-
re dignitate vere indigna. Hii sunt
hi tu palliate dedignati. Hii sunt
forte qui de alto virtutum culmine
theatrum mundi despiciunt. Videntes
et fortune contempnentes. nec lib-
illecebrarum impellunt. Adversari
et insanias falsas. Hii iam
de suis gaudent elisiis. adversi-
tate sua videt plurima. et
adeo omnia visa retorquet.
Quo cum fidelis ciam exaltat

atra. tunc demum omnia tegit ad se
ipsam speculantur isti comediam mun-
danam. cum eo qui desuper aspectat. ut quo-
rumcunque artusque corporis et voluntates in-
destinentur perspiciat. Sed cum omnibus conferre
aut histrionem aliquem de natura e-
spectatorem. Licet querat aliquis
motus suos ab aliquo non videri
cum in conspectu dei agant angelorum hominumque
eius. peractorum quoque sapientum qui et
ipsi ludorum istorum transeuntium specta-
tores sunt erubescat potius. siquis
in tanta luce viderentur moveatur. et
se totum conspiratione inimica devenustet

Ceterum in hoc fortune ludibrio
persone sibi invicem coaptantur
et si alterutrum dimitant. tocius
actus facies commutatur. ut si Gli-
cerium tollas aut Pamphilum de-
lato enim alterutro nomen alterius
perit. et si ab amatoribus suspi-
ciosum senem tollas. nullus est co-
mediis amoris clavus. Hinc est
illud. Fortis Marius Cesaris La-
bienus erat. nunc transfuga vilis
cum duce prelato terras atque equora
lustrat. Si enim personas que sibi
affuerunt sibique favent. secretum
fortune dissociet. sit plerumque. ut
utraque adomnia agenda sua vide-
antur inepta. et quam exclusa
regne officii deputatur. Fracta sunt
lenocinia Cleopatre. et quo non
illud invenit. Nam Antonium
equidem orbis victorem Cesarem

domus flexit. et invicti viri
inseparabilem comitem. meretricius decor
et constituta facies superavit. unde
lenocinium eius sollicitudinem poeta
comprehendens adiecit. Vultus adest
precibus faciesque incesta perorat. Lu-
cas iulius verbis lenonis corruptus
ipse. que romani imperatoris gre-
mio fuerat grata. principibus roma-
norum. affectare ausa est servitutem
Licet frustra. cum ad omnia patu-
isse invenisset Antonium. Computabat
enim ad cesaream gloriam. sibi non
deforet. si lectum eius ascenderet
qui successor rerum Pompei. et
ut simulabat iuris Cesarei ma-
gis determinate fortune tempore de
virtutis gesta consuebat. Porro
cum ad sollicitandum Augustum mu-
liebris impudicitie audacia
accessisset. spe sua frustrata
amorem honestatis. reputavit
iniuriam. castitatis nomine dedit
superbie. bellumque credidit indi-
cendum ei. quem Iulio Cesare capta
fuit fortiorem. omnibus nocendi
artes aggressa est. tandemque capta
et prevoluta ad pedes Augusti. etiam
tunc sollicitavit oculos ducis. Sed
frustra quidem. Ultra pulcritudo eius
infra pudicitiam principis fuit.
Sed ubi desperata se ad triumphum
victoris provenit reservari. incau-
torem nacta custodiam egressa
se in mausoleum regum recepit
ibi quoque nobilissimis comptibus induta

cultibus . sedibus acquisitis soliorum
diviciis usque quaque referto . Sempr
suum collocavit Anthonium . et ma-
millis . venustis suis apponebat aspi-
des . Sic morte cum sompno resolu-
ta . Psilli sequuntur . Augusti
mandato adhibiti . qui maliciam
veneni solent sugendo educere . eo
quod Psilli vocati essent . opem ferre
non valuerunt . Digna quidem sic
perire meretrix venenosa . nata
mores corrumpere . nobilium quorum virorum
pudiciciam expugnare . Que profecto
antea regibus imperavit . postremo
misera . nec misera . nec miserabilis
sibi forte tragicum . sed romano
imperio . quod subito moliebatur
finem commodum fecit . Inter cetera
triumphis Augusti titulis connumeratur
quod civitate pestis egressu mansit
immunis . Sempronium in Scipione Affri-
cano . aliquid non iniustius invenit
. qui per singularem de Hannibale
victoriam singularis commemorie in-
signe premium meruit . Hanni-
bal namque romanorum acerrimus
civium . usque ad hostium societatem
. et donum prope militi suo . ut
ille fidem parceret . Deceptorum cada-
veribus in torrente vergello pons
solidus factus est . victoris iussu
duo modii anulorum . Cartaginem
missi sunt . Inter martem suum
tibie presidem . aureo clipeo . ob
insignem victoriam honoravit . Ecce
quod procul dubio . tunc romana . dicere

ultimum habitura . si Hannibal quod
vincere . sicque victoria uti sciret
Providenciam istorum a senatu missus
est Scipio Affricanus . qui corpore-
neis motibus . ad voluptates hiulcis
. et occeanum usque . tanta felicitate
provinciam recuperavit amissam . ut
vix sciatur cuius . an facilius vicerit
. Cui etiam captivos pueros et pu-
ellas egregie pulcritudinis . restituit
barbaris . nec de conspectu suo . corporis
quempiam venire passus est . ne
quid de virginitatis integritate . saltem
oculis delibasse videretur . qualiter
Hannibal cessit . et manifestam
victoriam nota de pueri prora
laurus pollicentur . scriptor belli
punici Titus Livius refert . Eciam
imitati triplici gloria . quid illo ci-
ve modestius . qui se de tanto
successu non dum . neque victorem
ab aliquo . nisi ab Hannibale . pau-
cisque complicibus . qui equabus co-
dicionibus pacis rupto federe
fraudulenter abiecerant . passus
est salutari . Eos quoque qui casti-
gati . non obtemperabant prohibente
imperio . cum adulacionis reos . et
publice salutis hostes . abscidi
tu iussit . cum tam genus eucadum
hanc molliciem aurium . nondum
conceperit . quam adulacionibus dole-
rent . Cum vos ab inimicis gravissi
fuerint . inquo troiane levitatis
cognomen . propere difficient co

Hic vicio etiam Cesarem laborasse historiarum celebre testimonium est. Inde est illud Romanus omnibus adulacione corrumpitur aut corrumpit. Certe si non viribus plurimos omnibus fraudulentis muneribus expugnavit. Et quos muniuisse non decuit honoribus cepit. Urbis auspicia sacrilegio parricidii et fratris sanguine cruore numinibus suis Romulus consecravit. Demum Remum urbis infestatum honore vano simulata amicicie impii fratrem placavit occisum. Quos quidem imperatores quos de more romanus populus fidelius iugulabat desistavit fidelius mani solacio perfidia perpetrans maiestatem. Proinde ac si sorbitiunculas ei quem pemerat instrueret. Certe mentiebantur impetratores tenuisse numinum ac si celo suo mundo quoque regendo et tyrannis assistentes compotentes non sufficeret manus confecti sunt ergo clivi indigentes aut ut aliis placet heroes. quos nec etiam historia forte dignos romanorum perfidia reputavit. Tractum est hinc nomen quo principes virtutum titulis et vere fidei luce perinsignes se divos audeant. ne dum gaudeant appellari veteri quidem consuetudine etiam devicio et adversus fidem catholicam obtinente. Si vero veniat ad vanitatem Romanorum greco perfidiam antecedit. qui eo usque adulandi lenocinium docuit ut adventicii populo facillime tussiat.

Dotes quibus merentur omnibus deum singularitatem honore multimodis decernimus. nato hoc invenit et ad finitimos posterosque sui nominis auctoritate transmisit. Si quis queris illud tibi tempus servat. quo Gaius Cesar convenis nostro. cum perficiens dictatorem. omnia stirps eius occupat. Illius iste temporis non sepe cernit ymago. tunc ad potentioris nutum subiectorum omnia disponatur. et liquido voluntate. in se ipsos pati sunt. exilii aut mortis dictaturam. Hinc quippe procus tribulis hinc augentur. et urentes consciencie stimuli. meticulosa corda quatiunt et propinquam domibus. sibi vendicat auctoritatem Video quidem ut sacerdotes legis divine precepta dissimulent. simplicitatem nostrarum sermones. unde sit unde ignarus prelata auctoritas nescius. disciplineque subiectorum libertate contempnat ingenuus. totaque denique populus quietem et pacem domini cum omnibus omnibus presidentis voluntate: ferunt. unius si et singuli suo provident arbitrio Nonne hic erat facies temporis. cum sedit patres censere pati. si regnum. si templa petat. iugulum quoque ~~senatus~~ senatus. passivas quoque infundam murus eorum solo hiis tunc cunctibus actum est. quod tercie plura iubere crevit. quia Roma pati Nomine tyranni cepio. ad tyrannidis tristes successores. cum suspirant quod leges a se maluit tolli quam ab gentilibus

absumatur in eo quod libertatis fruatur umbra. Si se quis forte quod precipitur simulat voluisse, faciatque imo facere videtur, de necessitate utitur, dum necessitati iungit consensum et quod incubuit gratanter complecti. Hinc porro nulle sunt partes vere aut ingenue libertatis, ubi totum sibi adulatio vendicat. Vanitas totum, nichil vero veritati relinquitur.

¶ Adulatorem vero sine dolo esse non dubitas, cum de adulatorum persona dicere se confiteatur Gnato: questum mercis decipio. tunc triumphos. Sic enim finis oratoris est persuasisse dictione, medici curasse medicina, sic adulatoris finis est suavi eloquio decepisse. Nam et fistula dulce canit volucrem dum decipit auceps, et venena propinantur melle circumlita, quo citius noceant. Verum non est de medico si non valuerit ut eger, et finem suum quod aliquando est orator non assequitur. Sic adulator quidem non si decipit quem decipere cupiebat, fine tamen suo non destituitur, si extinguentibus mendacium omiserit.

¶ Nec enim Ulixes Sirenum voces evasit, quod ei aliquid suavitatis dedisset auditus, sed quod similis voluptatis et meretricantibus illecebris vanitatis solide virtutis opposuit robur. Temptator quoque phariseus et herodianus insidiator quas fraudes sue non adhibuit artes, ut eum caperet in sermone lingua dolosa, in cuius ore non est inventus dolus. Magister inquiunt scimus quia verax es et viam dei in veritate doces et non est tibi cura de aliquo. Non enim accipis personas hominum. Quid quam blandius? Sed dolus quo tendat, invidia quo ferat, subdola interrogatio patefacit. Sequitur enim: Licet censum

¶ dari Cesari an non? Ecce laqueus paratur pedibus innocentis et ad subversionem eius decipulas suas frustra tetendit iniquitas. Si enim censum dandum esse censuerit, periculi aversum populum dei, semen liberum per Abraham, hereditatem domini, dominis et principiis et legalibus cerimoniis nimis tum obnoxia subiacet servituti. Si non tributa neganda vindicat, tamquam qui pro salute et contra eum militabat, quasi seditionis auctor et reus imperatorie maiestatis a publicanis iuste poterit

¶ comprehendi. Verumtamen frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Tortuose eius calumpnie laquei dissolvuntur. Sed prolato numismate censens sua cuique censuit restituenda esse imagines, et itaque que Cesaris sunt Cesari restituerentur, ut suo iure deus non defraudetur. Et quidem non omnibus datum est, ut blanditiarum laqueos sic evadat, cum eos aliquis non perviderit, aliquotiens perversos nequeat declinare. Verumtamen cautum est illis qui hominum vicio dediti sunt, non magis placere virtutem quam illos qui in oleri qui in culina habitant

Nec eo autem adulatorie vis magna
consistit · si omissis propriis · aliena
commoda curare videatur · de tuo michi
aut raro · pro aut sepe loquens
· delliciis que aucupatur emolimento
postea manum contine · ut si quid sed
de meo ingerat accipias · Quod in:
fluat iordanis in os eius qui
quod omnia cupit Sibi quoque omnia
de iure putat competere Esuri:
ens gula insaciabilium quorundam
animalium · donec satietur · quos aliis
inuidet cibum · et de quo aliorum se
ponit inopie · se fraude preocu
pari suspicatur Sic fortunatus Sibi
nichil sublatum putat quicquid · quo:
cumque titulo confertur ad alium teste
crasso · qui ut dicitur · in milite dissi:
mulante · eo quod solus · est preter
apud Parthos aurum sitiens aurum
bibit Pecunia quoque sepe Roma:
num expugnavit et fregit exerci:
tum · ipsius quoque urbis concussit ma:
iestatem · nunc dans plura · promittens
nichil pluriora Sed hic liberorum est
tiis et sepe contingat · qui aliqua
donare consueverunt Aliquando promissio
grate conciliande non proficit · sed qui
deceptio fraudulenta · illa que
esse videtur · plerosque extinguit Da
ta quidem valdius · quo cum
prodiciori · et grauiori pius · ne
gotium gerit · Simplicitas namque
circumveniendum insidiis latens patet
et facilius supplantatur Unde ille
qui non urbem sed orbem lascivius
implevit amoribus sollicitatorem
puellarum · et impudicam meretricis
amatorem ait Permittas facito
Quid enim promittere ledit polli:
ceri dives quilibet esse potest Quod probo
nichil aut rarissime · et hic ex
iusta causa · asserit laudabile Si enim
promissionis implende facultas non
suppetit · temerarium est promittere
quod prestare non potest Si vero potestas
affuerit largiendi · ut voluntas bene:
ficii producat effectum · promissorum
gratiam de promisso · sed de mendacio conspersit
maculam Quod si eventualiter · pro
missi fidem implevit · liberalitatis
decor et beneficii species ipsa fuscatur
eo quod qui distulit · invitum videtur e
noluisse diu Dissimulator egregius
denigrat multum dantis mora
nam data raptim munera · plus
laudis · plus quoque favoris habent

Porro quis defectus citius e
ut sciat se quoque posse implere
quod differtur Nomine consiliarius vitate
assertor fidei · electionis vas
doctorem gentium loquor · fidelium
alios · quos adventus sui expectatione
suspenderat · frustravit a desiderio
suo Quid aliud agit illa ipsius
excusatio · qua apud se est · et
non fuisse · sed esse tunc commemorat · et
se levitate non usum contestatur Si

Non omne promissum est implendum.

non potuit ille dum impediretur
quod voluit. Hoc etenim persolvit quod
promisit quis sapiens servare. Quod per
facultatem non pendet promittit. Cum
leviter possit contrarium eum plurimum
impedire. Aliter contra iusta causa
est intentio mutare quod voluit.
Dignus etenim beneficio propter vi-
detur aliquis qui processu rerum
eorum coepit indignus. Et inter indi-
gnus est qui adfugerit melioris
vite consilium. Beneficium multe et
amantem contrahere ut vulgo di-
ci solet extorquet. In his mu-
tare propositum saepe non turpe est
sed virtutis. Nam ut a fabulis do-
ceamur Theseus unico filio suo
non fuisset orbatus si voluisset mu-
tare propositum. Et Phebus urgente
doloris stimulo quem de pietate
ruina concepit. Consul archi re-
gione Admeti non paruisset Al-
meta si ei votum quo se Stige
interposito sacramento filio ambi-
tioso obligaverat mutare licuisset.
Et ne fabularum inter meta con-
temptas vel mercedula quod con-
nglica habet historia. Salu-
brius incautum et perfidum solvisset
iuramentum quam in festo ingredienda
lucerna viri auferendo precursoris
sive vitatis accidendo preconem
mensam polluet convivium inces-
tavit regiam pessumdavit ma-
iestatem cum incestui nectar sem-
vivit et obsequi saltatrici.

Utique quod regula est quia non
omnia sunt promissa solvenda
si forte aut acceptum dampnosa
aut promittenti sint promittenti. Et
lex amicitie illa convaluit qua
sola honesta peti licet ab amicis
aut fieri. Ipso quoque iure cautum est
ut nulla promissio que contra bonos
mores concepta impleatur. Postmodum ac-
cedens promissio consequitur beneficium
gratum aut extinguit aut minuit.
Et sic iacula que providentur fe-
riunt minus. Et que omnino non pro-
cavetur magis ledunt. Ita et
de beneficiis. Quod ex promissione receptum
est minus accipitur. Et quod ex im-
proviso provenerit gratius acceptatur.
Licet enim nuda promissio apud mul-
tos ut dicitur pretiosa non pariat
actionem. Promissorum omnis apud
civitatem ut dici solet pollicitum
surripit et iure civili cessante
fidei natura obligatur. Sed quis
actor utrique aget quam fidem
si ipsa coepit accusare. Si agit
conscientia quis absolvet. Certe
ex tempore utriusque malo committi-
tur ipsum displicet actori conscientia
est hec ratio quod se iudice in-
nocens absolvitur. Si vero ipsa
iustificat quis condempnat? Pro-
culdubio qui nullo timet ac-
cusatore dux est nisi et dies
contempnit iudicii et conscientia
quod obloquatur non invenit.
Si vero quam accusat ipsa et
illi conscientia testis assistit. et

tam vitas examinat equitate
quis queso creditor de reatu abno:
pitum ex medatio · quis vindi:
cabit · Plane creditor · et si pia
vox iuris esse dicatur · singulis
vitas sua manu irretractabilis
Quia iusticia eius iusticia in e:
ternum · et lex eius equitas dictorum:
de psalmo sepe · summum autem ius sum:
ma iniuria est · Quisquis ergo
promittit debitor est · et vitatis
urgente summa · sponsionis fidem
compellitur adimplere · potius quam
veritas extorquet · grauem minuit
Unde illud philosophicum quod pro:
misi · promitte ne fefimes · ne
tu volens non posses · a nolis
consulta tamen tu posses · aut tu
efferere gratiam perdas quam minu:
as · eo quod te cum illaqueaveris
de verbo oris tui · fit tibi · ut non
modo licitum sit promittere · sed
et commendabile est · ut aliorum
depereant taceant exempla · pa:
clitum corpus ipse discipulis · et
promisit · et misit · his denique
quod filium esset illius · qui omnia pro eo
reliquerunt interrogantibus · sedes
de regeneratione promisit · et iudici:
aria quia tum eo futuri sunt
potestatem ex quibus constat · quia
tamen propositum operis quod emendat
ut liqueat exemplis ex uno verbo
est pro reatu vitiavi

Sed si non modo promissores
sed munusculatores · in gratiam
illius · quem captas antecedere
properes · te vacationibus eius de mis:
teras · paucas sumptibus · eo quod se:
cretorum conscius · qui loculis per:
tit · diligenti patrifamilias
displicere non potest · grata sunt vicia
eius · qui deformitate morum
sumptuum paritate compensat
Optimum ut ait cicero si nesse
vectigal · parsimonia est · de:
nuis parcis impletur facile
et facillime exinanitur · prodiga
diues area arca sane capacissima
fundo licet · et breui exitu · age:
store aquarum quantitatis copia
defluit · fontisque habundancia
tollitur · statuerunt vere fecu:
ditate sublata exili plerique
meatu · inclusum egit vena li:
quorem · Sic minutissimis diu
frequentibus · et continuis sumptibus
amplissime exhauriuntur opes
et breuium subtractione minua:
torum · Nam copia hereditas compilatur
Nisi forte prodigus pertinax habeat
redimiculum · est luxus populator
opum · cui semper adherens infelix
familiaris gressu comitatur egestas
Illis ergo prouidendum est · quorum ne:
cessariis deminuet usus et aliquid
adiciendum est quantitati · Iugi

preciū seductione detrectat. Et licz
ipsi defluat minuciole p̄ronij
gratū est diligenti patrifami:
lias. si uel raciocinij calculo te:
neant. perit. q̄ dup̄ q̄ elabitur
nescienti. Quodsi lucri bonis o
odor. ex re q̄libz. illa tuo fama
per ore vsetur. Dijs atqz ipso io:
ue digna poete. vnde habeat
quis nemo. s; oz habere. Impensis
quidē ostari est actore gratis
fimibz (?) vincari diuiteq; licet
subtilitate ingenij. lucrand
p̄terea vincat. Quid si vtalē
deficit graū. uel uberē fami:
lialitate exhibitis q̄stat. licet
licz vtrumqz nō posses assequi
. et vere p̄uatate p̄ticipacōm
. et calculi raciones te sciat
ingenij. quauis arte cum nesc̄
. q̄ qui p̄gunt. ipsis impalbus
impare. scire volūt secreta
domus. atqz inde timeri. Et q̄o
studiosius occultantur. eo sunt
diligencius p̄scrutanda. Nepe
tacitus est veri. qui vm tpe
quo volt accusarē pt. Si tamen
inter malos caritas aut amicia
eē pt. Hoc etem questitū est
Sed tamen placuit ea. nisi in
bonis. esse nō posse. Magna
vtiqz inter molles. et malos
concordia. s; ea tamen. caritate di:
scedit. quantū lux distat abte:
nebris. et licz inter. malis se
et boni. idem velle. uel idem
nolle possit. amicitie tamen titulū

nō asserunt. Vnde et crispo Salusto
victore inter latinos potissimo
. sed et ipsi ciceroni placuit. in
malis factiom esse. q̄ inter bonos
vera amicicia ē. Quoz hominis vicissitu
impediente malicia. amicus esse nō
possit. et si nō venerabilis ve
rendus tamen est. qui contra sectorum
consilio. tirare pt mente. Stultum
est illud elicici. quia nil tibi
debere putat. nil conferet vnqu
. qui te p̄ncipem secreti fecit. Ho
nesti hoc q̄ iā p̄dem vcet
dubiū. an quenqm diuitū et
potentiū amare contingat. tantū
q̄ raptū est. eos numq̄ amc
. uel raro. et de eis p̄cipue causa
. de quibus se pocius. q̄ alios amare
videantur. Contra siquidē in
eodē eē nō pnt. Et quo diuite
plurimū cupiditatē. eo ibi
minimū caritatē. Hec etem
sibi inuicem magne aduersant
Porro ut ait quidā. diuicias
ues iniqus est. aut iniqui here
Et rarissimū est. ut diuicie
nō defluat. nisi amore et
cupiditatē glutino solidentur
Eas desiderantes ad vigilan
et labor acquirit. s; egrior
sollicitudo retinet et confu
mi quit. Ethicus Non minor
illius q̄ querere. parta tue
Casus inest illic. hic erit
artis opus. Ad quod istud ac
illud casus nomine censeat
. quis eas sine applicatōe imp

mensa. diuicius seruat. Certe ve-
tus prouerbium est. quia vbi amor
ibi oculus. et vbi vigil mentis
intencio. ibi supra cordis positio
est. Hinc licet inuito. et repug-
nanti auro pleraque affluat. cor-
de apponere. Fidelis proinde prohibet
et doctor gencium. eos qui diuites
fieri cupiunt. in laqueum dyaboli
et temptaciones. dicit incidere
et qui vtroque maior est. primo-
genitus mortuorum. et princeps
regum terre. asserit deo et mamo-
ne simul seruire non posse. Cum
impar aut sunt collata pecunia
rumque. Sed diuiti nunquam fuit
aut raro. Hinc liquet. diuites
frequenter iniquos esse tamquam heredes
iniquorum. Ceterum nonnumquam ergo regnat
caritas. vbi iniquitas dominatur
vtique diues familiares esse nouit
amicos nunquam. aut raro. Cete-
rum non decet. qui secundum diuicias
primo est. sed qui amat. Ceterisque
liquet. quia contactus et assi-
milialitate potencium. gracia
videatur. diligentem cautelam
exigit subditorum. philosophi dic-
cius celebria. plus aloes quam
mellis. in capite scriptum est
Sit expedit plurimum ad successum
esse custodium seruatorum. Crudo con-
veniencia crescit. conualescit
auctoritas. accrescunt commoda
proueniunt vtilitates. amicorum
augetur numerus. cultoribus accrescit
deuocio. et fortuna tocius gene-
rie. et felicitatis aurea. videtur
beatulis inspirare. Ceterum istorum
omnium nouissima. quouis absinthio
amariora sunt. Et si interim
non amarescunt. instat amaritu-
dinis suspicionem. Ceterum siquidem pe-
riculosa est. diuitum aut potentum
amicitia secretis. si quid enim eis
per incuriam forte clanculum. cui re-
tonsio imponet. Ceterum cubicu-
larii. aut cursores ajmi-
ajme aut quicunque nebulonum
quibus deliciis diuitis frui. aut
furor. caue non pateat lupanar
vel thabernam presserunt. aut vt
se vendicarent assimilialitate
potentum. diuulgauit in populo. in
illius calumpniam retorquetur. qui
de consiliis aliquando locum visus est
tenuisse. Si motus repentinus
descendas. victoria distulte. et
lucrorum castrensium nequiciis fructuor
Nichil enim adeo stultum. si
eis ex aliqua parte non reueletur.
Si michi non credis. vel aquinati
tuo aures accommoda. Qui cory-
don. corydon. secretum diuitis
vllum esse putas. serui ut tace-
ant iumenta loquentur. et canis
et postes. et marmora. cla-
ude fenestras. vela tegant ri-
mas. claudet prope nemo re-
cubat. Sed tamen ad galli cantum
facit ille secundi proximus an-
te diem caupo sciet perito. Si
tu secretum suum infodiat. vel
arido subercestes. quod producet

in publicum. et licet flata clauderet
proferet. Quis auriculas asini Mi-
das licet Pallas crinium extremum
suum occultare non potuit. cum ip-
sam cognitam carminis garruli-
tas publicaret. Unde quae alie-
ni commissi delatores sunt. et
conscia. coloris prodit venu-
statem. et garrulitatis nituit no-
tam. Preterea secretarii dominorum
qui quidam collutarii et clitella-
rii sunt. et qui corporis delicti servi-
unt. circuitusque ab eis delinquit
in istorum infamiam cedit. nisi
forte ea sit de potente opinio
ut nullo possit consilio depravari
¶ Si enim sollempnius est malicia
eius. si fraudes et doli. vul-
gata opinio. totius familie
fama purgatur. at si capitis
languor. infirmantium denigret
dolorem laterum colloquium si be-
nignior. si civilior videtur
potentatus. omnia deliramenta
eius. familiares quae clitellarii
quibuslibet nobis sui humeris por-
tant. Sed vite gestorum. in
nisi benignitati. aut civilitati
potentis ascribitur. et siquis cal-
culis gravior dominetur. quae pe-
telem ex propelle. caput tuum dabit
dives. pro fama sua. Et ut
in te retorqueat culpam suam
caput tuum. nulli enim. penis
¶ non credit. obiectas. Sed quia
magis maliciose congratulabitur. si
astucia sua. induxisse tue la-

uoces. et sollicitudines. hac iure
deformavit. ut te reddat in-
famem. et faciat aut si imperit
te cunctis inauditis obnoxium.
Non est enim malum in civitate. quod
non inimicitias consiliatores impingatur
cum in manus sit commissa. eo quod de
officium sibi potentatus conformat
nemo quam sapiens diu fluctuat consi-
lio et prudentum. Omnia namque dis-
¶ cernit et iudicat. Sin enim putas
consilia tua. secure quiescere. cuius
turpitudinem producere potes in lucem et
proferre in publicum. Certe omnis qui
malus est. odit lucem et opus
omne artificis sui. Sicut videtur in ima-
ginem cherectarum mulierum fuga-
cium aegui peret alvie. petit
umbras. et timet ne se ipsis
deformiores sint. si immediata
luce videntium obtutibus pateant
Hoc ergo illarum tota vigilantia
comparat. ut quod non est in eis perfecti
oculi videat. et qui vident
ceci fiant. Ut in hiis quae nativum
colorem confidunt. longe aliter est
quia hec amat obscurum. nec
hec publice videri. indicet ar-
gutum quem non formidat acu-
¶ men. Licet itaque scitorum cum
aliquid scrutatur videatur
discere. scrutati in plurimum
desinit. difficile. aut potius
impossibile est. illos preterire. qui
hac via adinstratos descendunt
aut penis noverunt se inge-
rere affectas. Heu mi-

cur vidi · cur inopia liuida feci
inquit ille qui ad dexteram alieni
ad propriis opibus inopia · deportationem
meruerit · mitius est Certum est
quia mala aliena · non impedit
Dampnum sive sanat sive non · mel-
tutius est · quam propria innocencia
confidas · plerique sic inter hostes vi-
uentes vixerunt · tamquam inter amicos
et inter amicos · ac si in medijs
hostibus viverent Et salvius
viuendum · rectius tamen propter plurima et
hijs propeque causis ut linguas
mancipiorum contempnas Nam
lingua mali pars pessima servi
Sed nec modo propter linguas suorum
vim propter gladios · et venena po-
tentum · et insidias omnium · precepto
satirici parendum est

Et qui adulator ei neque 13
quam pare potest · qui nil
aliud querit · nisi ut placeat
Si potest prosit · sui aut persona sup-
posita querit · uxorem forte alia
ne comutetur · ideo inire ea affe-
ctione Affecto tamen efficacior est
eo quod ad maiorem familiaritatem accedit
Ipsum quod unitur due coniuncte affe-
ctionis federe copulatur Nomen est
uxoris preciosior assentatio quam
ea que assertionis inductore pro-
cedit Unde est · quod sepe mari-
ti · arcius amplectuntur · et se

riualibus suis opponunt plerique
et sepius invitant ad cenam · ma-
trimonij corruptores · dicunt publice
dicatur · amator incautus pudice
magis uxori · quam infidelibus
oculis credit Nonne satis delusus
est · qui oculis suis · assertionem
femineam · que ceco solo decipit
crebrius quam incipit · varijs an-
ponit Opera siquidem pollini-
nalis efficacissima est · et ut dici
solet · cornipo nocturna · quouis
oratalis dissertior · et vniusque opis
faciem · quocumque libuerit colore
uestit Quo ergo cautior · eo
suspectior habenda est Si dolus (Si dolus dedit
dedit causam contractui · rescinditur contractui rescinditur)
et reuocantur omnia / que ceco
uel obid · perfecta sunt · heredes quoque
defuncti in solidum · et imperpetuum
tenentur · dolos quod adeos constitit
peruenisse Sed quid adulatore
dolosius · aut forte michi obi-
cies · quia non omnes noui decem
quid est · si audiens michi di-
dicisse videor · vidi moles de-
uellimus iam senes · iam decrepita
corpore · corde quoque tremente · doles
sibi comprobatum esse in iurgio · quod
ob vicio sedatis esset · sese domum
contulit · cuius vxori · coniugis querere
quod neque eum moneat · huius viri
querere medicinam fecisse inquit
Non putasse ora virorum omnium sic
olere Laudare potius eius matri-
monij pudiciciam · et preferre pa-
ciam mulieris · que viri vicium

tanta patientia tulit. ut ille infe-
licitatem corporis non corporis fasti-
dio. sed maledicto senserit. Inimi-
cus et ego de adulatoribus aliquid
tale video. quia omnes arbitror
esse olentes. Omnes fallaces. et dolum
redolent. et quocumque se vertant pu-
tridis naribus. licet impetrabilis non
odorem. sed fetorem. Quamvis ergo op-
era causa acquiratur. etiam absce-
dere iuste potest aurelii. Vix credo
quod possit petitoribus obviare. si
vendicare audeat. quod adulatoribus
¶ contulerunt. Sed quis sapiens et in-
telliget ista. Quis autem adulator quis ydo-
neus. tum non modo in ambitiosorum domo
aut convivio cetu. adulatorum
tanta sit copia. ut si quis mo-
destus. adversus eos mutire au-
deat. illos defendat numerus inter-
que umbone phalanges. Inter-
dum vir honestus. innitens constantie
virtutum insistens officiis. esurit.
sitit. alget. et multiplices for-
tune indignitates iniurias excipit.
vilis adulator. pecto caret
ebrius estro. deliciis ingurgitatur
ad crapulam. vino estuat. lau-
toribus cibis distenditur et par-
sito. variis artificiis celum si-
bi contemperat. Primos namque recubitus
in cenis. in conventibus primos consessus
prelecto pronomine clamatur. salu-
¶ tationes excipit primas. et primas
primas in iudiciis refert. in demon-
strationibus honestissime declarat.

cotibus utilissime sentit. Quicquid loquitur
sal merum est. Quicquid agit. iustitia
aut liberalitas exigere ergo. et inter
istos sapere aude. Illico multa
adulatorum veniet manus. et ve-
luti te iudici cogent in sua con-
tede vbam multitudine itaque tuti
sunt. et artificio. ut ipsos possint
etiam reges. et principes expugnare.
¶ Et miro modo. inermis complures
prevalet inarmatos. et mollicie
que robustissima sunt. potenter expu-
gnat. Dissolutam enim sunt plerumque demo-
libus. qui sunt ignominiosi. ita
sunt. et videntur innominabiles. Si-
lentium indicat. verecundia morum
. et verecundiam animi. nam dictata
. illorum declinat affectum. Quid
multa. Si non negat. facit in-
dignationem. Apud istos ars est
. suam pudicitiam prostituere. alienam
violare. vel expugnare. Vix quidem
simpliciter sua. tum matrimonii te-
nentur iura. et coniugis adulte-
. rinus patet. Dum egreditur spo-
sa thalamo. coniugem noli mari-
¶ tum credere. sed lenonem. Producit
eam. libidinosis exponit. et si
spes dolosi matrimonii refrigeat
. affectus. callida simulatione prostituit
. filia namque decentior. aut si quid
aliud in familia placeat decori
. publica meretrix est. Exposita
quidem. si emptorem inveniat. Quam-
libet iniustus dolor. eos aliquatenus
tinciet. qui thori participes ad-
mittunt. aut faciunt. egritudo

utilitatis compendio mitigat, uel
saltem dolorem dissimulat cruciatum.
Si enim res serio agatur, si libera
ponentur tacitis iudicia, nullus est do-
lor, sic dolor ille, quo corpus suum
quis uidet aliena libidine pollui.
Lecta namque profecto corpus sunt.
Qui fornicatur, in corpus suum peccat.
Hoc inquit os ex ossibus meis, et
caro de carne mea, ut non iam
duo sint uir et mulier, sed una
caro. Haec utique sine dolore non
scinditur, neque sine inuidia committi.
Non bene cum sociis regna uenusque
manent. Et sic nulla fides regni
sociis, ita nec thori. Certe faci-
lius est regni diuitias, quam
affectionem coniugii alii tradere. Atqui
non isti coniuges sunt, sed lenones.
Tunc demum amare credunt, cum
posuisse diuitibus, tum fidei fidem
faciat fides uiolenta. Quid
filias et neptes, cum lege iura pro-
hibeat, tum quotiens uolo, nam compri-
mit, exponi queror, et expium
iuppiter, nam et gigantes alii
theomachias nouas exortus in-
surgunt, filios offerunt uenerosos
et oblatione puparum uirgines
puere compellunt Tyrcllis et etatis
maturitatem expectant. Et de his
sufficiat, alienae impudicitiae uo-
luptatem posse compleri. Pudet
dicere, quod se ipsos uiri, etate per-
nectores et sensu, turpitudo tale
non subiciunt, et cum eos dilecti-
oris sexu natura creauit, adiectionem

contra de ipsis est, consummata malicia
prolabitur effeminati uicio, et torn-
pebra morte cum uix ne bustuo fe-
mine esse non possint. Cum lascivientes
diuitis lupus libidini uota sua
pingit, rubescunt pedes, tala-
rus strata tomaculus excipit,
nitorem de uidens meretricis ipso
in situm, cultum corporis uirginibus
ornatum, triumphalem sed principibus
apparatum, et de aliorum expensa pe-
des, et ne plus dicam, teneris ma-
nibus tibias tractat. Ausoterata
enim necesse diuinis, ut maius
soli subtractas, emolliet aduile
diuitis usum. Deum licencia
paululum procedente, totum corpus
impudico tactu oberrans pruri-
ginem stabilit quam fecit, et ig-
nes uenis languentis inflamat.
Uirum hoc abhominando non tamen
ostendenda est quam exprimenda. Pu-
det eum eam nugis ut exprimere esse
inserta, unde canit apostolus roma-
nis scribens vis manifestius expli-
ssisse, dicens: Quia femine corpora
sua mutauerunt naturalem usum in eum
qui est contra naturam, et masculi re-
licto naturali usu femine exarserunt
in desideriis suis, masculi in ma-
sculos inuicem turpitudinem operantes,
ut darentur in sensum reprobum, fa-
cientes ea que minime conueniunt, et
uiciis omnibus obnoxii indigna-
tionem dei et omnium penarum in se
aculeos prouocarent. Et nunc quid
in auribus romanorum hoc tuba

aplica exclamabat. cum impiissimus
imperator nero. lupine sevientis
puerorum sporum. excisis testiculis
in mulierem nature transformare cona-
tus est. Ab eo tempore publicum naturalis contra
usus formosorum abusio est/ Certi
forme gratia eo minus grata est sa-
pienti. quo corrupto est gratior
corruptori/ Difficilius etenim ab
insimis defensoribus custoditur. quod
pluribus appetitur. Illud quod mani-
to facilius surripit. fraudulenta
aut iniqua pudicicie predo. violenter
extorquet Expatetur hoc predictum di-
ffinitum est/ quia pudicicia au-
ferri non potest. nisi mentis corru-
pcio antecedat Ratio enim. ut
magnus asserit augustinus non
precedente libidine violentus pa-
titur corpus/ uiolacio porrigendi
tenda est. quam corrupto Igitur
ergo sua pudicicia potest. ubi nulla
nisi voluntaria potest esse corrupto
in mentis integritate. ubi metuit
sua pudicicia potest Verum magis
est integra esse carnem/ ubi mens
tetra corrupcionem polluit. Sit
nunc si deceptor amans aut vio-
lentus abest. ita male a teneris
etate instituuntur adolescentes. ut
oculis lasciuientibus. nutu faciei
vel gestu. Tactu quoque coctiori. et
lenocinio. inter ipsos mentibus
concesso. sollicitet corruptores
et leguntur. que in eos ita prime
late sunt. nullam habent reverenciam
vel timorem. licet deos grauissime

Pudicicia non aufertur
nisi mente consentiente
Lucia passagio Non
cum quaeratur corpus
nisi de gestu vel mentis
Nam si uic uiui
tam violari fecerit
castitas merchi du-
plicabitur ad
Coronam

animaduertendum decreuit imperator
Sunt enim Cum vir nubit in feminam
viros porrecturam. quid cupiatur
Ubi sexus perdit locum. ubi scelus
est. quod non proficit scire. ubi venus
mutatur in alteram formam Ubi amor
queritur et non invenitur. iubemus
insurgere leges. armari iura. ut
gladio ultore. et exquisitis pe-
nis subdantur infames. qui sunt
vel futuri sunt rei Sed neque consen-
tientibus parcit. quia eis penam in-
gerit capitalem. cum et lege
diuina. facientes. et consentientes
pari pena plectantur. Ambrosius
magno episcopo auctore ambrosium
mediolanensem attende. consenci-
entes diffinivit esse. qui notum
errorem reticet. aut corrigere
cum possint dissimulant. Sed quid
de eis verendum dicessit quam finemque
protendimus Sit fortem corpus condigno
conclusione claudamus. procul dubio
pluet super eos dominus laqueos. ut
non effugiat. ignis sulphur
spiritus procellarum. pars calicis eorum
et cum auctoribus suis. quos sodoma
deuorauit. erunt stillis in fetorem
et obprobrium sempiternum Quando perdu-
quesso eis. tunc diuitum fauor qu-
ibus potest esse equalium visus. vel vo-
luptas quem tantum dolor. et ta-
ta erubescencia non absorbeat

Sed ut vulgari prouerbio dicitur
deus ille pretereo colendum

lx

creditur. qui subvenit dampnum perditorum
non curat quoniam. Dum tamen hec eis quod
petunt faciant. Egregie quidem
Aurelius Balbus Imperator magister
auguste. tamen vero multis. tamen deo magis
elucet potencia tua. quod isti non
dum te omnino insanum reddiderunt
qui ut tibi applaudant. non modo
diis. sed tibi ipsi. et populo iniuriam
faciunt. Deorum siquidem minuunt
reverenciam. quos parificant tibi. Te
arguunt insipiencie. dum condicioni
tue. repugnante natura. te parem
numinibus esse persuadere presumunt
Nota superstitionis mutant populum
cui mortales deos. pro mortalibus
persuadent esse colendos. Sane vero
eo. aliquid divinum. tibi vero esse
monstrabis. si omnes istos. qui di:
vinitati tue fraudulenter applau:
dunt. rapi feceris ad tormenta:
Tamquam enim deorum ei parat. atque
se deceptum iri intelligitur. Tamquam
non irruat vero cum. qui aureos:
Iovis oculos eruit. aut argento
gemmis quoque sublatis. vestam
mittitur. ceteraque. Tamquam de marte
capite. adamantinum lumen
impune. temerarius effodit
unguibus. Nempe deos invi
sibiles et vero mortales convicio
et eis fallacie paravit insi:
dias. gravioris culpe est. eo quod
absque visibilium deorum. fabrica
sustentatur. et regitur. et hono
rem quam contemptum. qui ipsis exhi:
betur. illi remunerant. Si sapi
ens auguste. vero deorum hostes

insurgens. et te si non deum. quod
nequaquam es. vel deorum. te doce
bis esse ultores. si deceptores istos
extimaveris. execratores tuos. deorum
contemptores. et utrorumque iniuriam
ℭ punias. Hec Aurelius. ℭ Affectio | De pacia
tamen adulatorum prevaluit. quod et
presencium rerum declarat status. video
quidem. ut si quis popularium
modestie conscius. assentatores
et scurrilitatis vitans. reddidit se
pacificum. hostis felicium censeatur
aut invidus. Deorum siquidem
aures tenere sunt. et iam absur:
duerunt. veris et lingua servi:
arum sine offensione gravissima
non admittunt. ℭ Iniquo. contra
auctoritate maiorum. etas nostra de:
generavit. perspicuum est. Sed sic pa
cia. aut nullum. aut rarum esse
apud virtutes. virtus docuerint
et exemplis. ℭ Unde et aristi:
ppus. a maledicente se discedens
dixisse legitur. ℭ Ut tu lingue
tue. sic ego mearum aurium dominus
sum. ℭ Antistones quoque. cuidam
dicenti maledixit ille tibi. Non
mirum inquit. fili. qui dixe. quod
ille culpat agnoscit. Sed et si
michi maledicere curet. non curo
ℭ quod audiatur. lingua dicunt se vabu:
stior. cum singulis hominibus. lingue
sint singule. sed aures bine. sub:
qualecumque tamen curo. quia eo ipso
me fatetur esse superiorem. cum
superiore persone nemo se detra:
ctionibus subiacere. inferiorem rursus
ridendum irrarum. vel urgente hu:
manitate. homini compatere infelici

ℭ Ita veriternum | quia non paciens fuerat

Aristippus

Antistones

Titus ¶ Item Titus tacius maledicenti
sibi metello. facile inquit est
de me dicere. cum non sim responsurus
Xenofon ¶ Quod Xenofon. Tu inquit qui-
dem maledicere didicisti. et ego
consciencia teste. didici maledicta contem-
Diogenes nere ¶ Sed et diogenes cum
ei nunciasset amicus. te amice
cuncti vituperant. oportet inquit sa-
piens ab insipientibus fieri contempne
cum meliorem indicat. mala li-
Plato gua quem carpit ¶ Quid pla-
tonis philosophie robur. paciens est
cum et socrates. non modo non ne-
get sapientem posse offendi. sed
adversus omnem fortunam. robore
virtutis sue. manere immobilem
Alexander ¶ Et ne philosophis solis. paciencia sic
placuisse credas. imperatorum impera-
tore. dicta publicanda exem-
pla serviunt. Quis in grecia quis ma-
ior. aut clarior alexandro.
Hic antigonus pedagogum ci-
tharam fregit abiecitque dicens
etati tue. iam regnare convenit
pudeat quod in corpore regis volup-
tatem luxurie dominari Quod et
ille pacientissime tulit. licet
plerisque impacientissimus fuit. et
preciis sic virtute. ita viciis su-
peravit ¶ Eidem quoque eleganter
et vere comprehensus pirata. sibi
rendisse(?) Cum enim Alexander
interrogaret. quid ei videretur. quod
mare haberet infestum. ille libera
contumacia. quod tibi inquit ut tu
orbem terrarum. Sed quia id uno
navigio facio. latro vocor

Tu quia magna classe. diceris
imperator. Si solus. et captus sis
alexander latro erit. Si ad nutum
dionidis populi famulentur. erit dion-
ides imperator. Nam quo ad rem. non
differunt. nisi quod deterior est. qui
rapit et improbus. qui iusticiam
abiectius deserit qui manifestius
¶ impugnat leges Quas enim
fugio. tu persequeris. ego ut tu
veneror. tu contempnis. me forte
iniquitas et rei familiaris angus-
tia fastus intollerabilis. et inexple-
bilis avaricia. furem facit. Si
fortuna mansuesceret. fierem forte
melior. At tu quo fortunatior
nequior eris. Miratus alexander
constanciam hominis. cum multo argu-
entis. tempiar inquit an futu-
ris melior. fortunamque mutabo
ut non ei amodo. quod deliqueris
sed tuis moribus assistat Eum ita
iussit conscribi milicie. ut posset
deinde salvus legibus militare.
¶ Sed ne a solis grecis mutuemur
Scipio instincta virtutum. scipio affrica-
nus. cum quidam pugnatorem
quidam arguerent imperatorem mi-
nime mater peperit non bellatorem
¶ Marius quoque cum cum theuto-
Marius nus quidam. ad pugnam eum
provocaret. videret. si cupidus
mortis esset. se vita laqueo
posse finisse. et sapientem non
tam pugnam quam victoriam querere
¶ Omnium romanorum imperatorum
Julius

Julius cesar quam pacientissime mld:
ta sustinuit Cum enim calvicium
iniquissime ferret et deficientem
capillum a vertice revocaret ad
frontem a buvato milite ei dictum
est facilius est cesar te cal-
vum non esse quam me de exercitu
romanorum quicquam egisse vel
acturum esse timidique. Quidem lato
clavo veste ad manus fimbriato
utens laxius cingebatur Unde
silla optimates sepius admo-
nens dicebat ut puerum male
precinctum caverent Postea mar-
garitarum cupidissimus erat quarum
pondus earum manibus suis appendens
distrahebat Cum ergo cecilio invito
rem ut faceret senatus auctoritate
denunciasset ut ei videbatur in-
iustam ante mihi secabis mar-
galis Ut hec forte de aliis
videbuntur et que viri fortis
animique honesti dissimularet
Dum et famosi libelli de eo
scripti sunt et ioculatoria carmina
de eo publice divulgata Notum
est illud militum in triumpho ga-
llico celebratum Gallias ce-
sar subegit nichomedes ce-
sarem nichomedes non triumphat
qui subegit cesarem Eo quod
nichomedes rex bithinie ce-
sarem ferebatur stupro subege-
gisse multorumque familiarita-
tum uxorem esse admissum ::

Facilitatem quoque cesaris in allegando
senatu cicero nimis acriter et
palam invexit Nam cum ab hospi-
te suo p. mallio rogaretur ut
privigno suo decurionatum expedi-
ret ait assistente frequentia Rome
si vis habebit pompeiis difficile
est Sed et in epistola ad f o ca-
ssium violatorem dictatoris mor-
dacius scripsit vellem idibus mar-
tiis me ad cenam invitasses pro-
fecto reliquiarum nichil fuisset Nunc
me reliquie vestre exercent Cz au- Augustus
gustus fortune favore et romani
decus imperii avunculo iulio
longe pacientior extitit Hic enim
antonium maternam eius originem
despicientem cum affirmaret genere et natura
pamsiciam duceret hec verba per-
tulit et eius sororem traditam
in affinitatem gratam admisit Cum
vero idem adversus privatum quendam
gravius experiendo ferret Loquere
inquit auguste quod placet quia
diligenciam auribus lingue taci-
turnitatem indulsi quietem mentibus
et in omnibus hiis potenciam tuam
accusa quod nichil aliud argui potest
in patria mea Neque hec non modo
in se probabat paciam sed eciam cau-
aliis indicebat Dum cum tiberio
quereretur per epistolam quod multi de eo
perverse loquerentur ita rescripsit
age tiberi noli nimis indi-
gnari quemquam esse qui de te

male loquatur Satis est enim si
hoc habemus ne quis nobis male:
¶ facere possit Idem tanta comitate
quoslibet se adeuntes excipiebat ut
quendam ioco corripuerit quod sic
sibi libellum porrigere vereretur quasi
elephanto desfricto stipem Et cum
nero adulationibus captus tantum
iste abeis ausus est dominum appella:
tionem dum ut maledictum et ob-
¶ probrium perpetuo exhorruit Deinde cum
eidem descendenti prospectum via de-
ppratus quidam diceret attiane si
essem mortuus non diceres Obserua:
tum etenim est quociens ingrediebatur
urbem ne supplicium de quoquam
¶ sumeretur Curtius eques roma-
nus deliciis affluens cum macro
turdum sumpsisset in convivio Caesaris
interrogavit an mittere liceret Respon:
dit princeps Quidni liceat
¶ Ille statim per fenestram misit cui
leo pitus aucupii noctuam que
Caesaris noctes inquietabat spe
ingentis premii captam tulit ad
Caesarem Laudato imperator mi:
lle nummos dari iussit Et ille
ausus est dicere malo malo
malo vivat avemque dimisit
Abiit que contumax miles non sine
admiratione multorum Caesare non:
¶ offenso Veteranus cum sibi die
dicto periclitaretur Caesarem rogavit
in publico ut adesset Ille prestan:
tissimum advocatum quem elegerat
sine mora dedit commendavitque
ei litigatorem Veteranus alta ex-
clamavit voce magna At non
ego Caesar periclitante te bello Acti-
aco vicarium quesivi Sed pro te ipse
pugnavi detexitque impressas
cicatrices Erubuit Caesar venitque
in advocationem ut qui vereretur non
superbus tantum sed etiam ingratus videri
¶ Intraverat urbem adolescens simi:
llimus Caesari productum que ad Caesarem
interrogavit Augustus dic michi
adolescens fuit umquam mater tua
Rome Negavit ille nec contentus
adiecit sed pater meus sepe Cori
itaque asperitate urbana notitiam
omnium et familiaritatem imperatoris
¶ sibi conciliavit Augustus in Polli:
onem scripserat phescenninos
At ego inquit pollio taceo
Non est leve in eum scribere qui
¶ potest proscribere Sicut autem non faci:
le excipiebat eam ita non fa:
cile admittebat ad amicitiam
ita et quos semel admiserat
constantissime retinebat Cuidam
inter varia dedecora a quodam
probrose obiectum est quod adoptionem
avunculi stupro meruerit
quia cum in illis circuitis admi:
sisse dictus est non sine rumore
¶ prostrate pudicicie Alius quoque eius
iratus obiecit quod solitus est
crura ardenti suburere fac-
¶ quo mollior surgeret pilus Sed
et eo tympanizante ut dixi primo
libro dixisse me memini vides
inquit plebeius quidam cinedum

orbem digito temptat. Et cum gra-
vius ob corporis brevitatem convicia-
tis cuidam impetu diceretur sibi
calciamentis conduisulis (?) utendum
esse videt. Tiberius quoque cum de mul-
tis legatur fuisse culpabilis, tamen
adversus convicia satis firmus ac
paciens extitit, dicens quia
in civitate libera linguas esse li-
beras et mentes hominum oportebat.
Et ut ad peiores transeam. Domicius
vero satis paciens fuit, in quo
cum lusisset ille orator Licini-
us: Non est mirandum quod eneam
habet barbam, cui os ferreum, cor
plumbeum est, eo quod dura dum-
taxat loquebatur. Que cum mini-
quitate adire (?), quam corde con-
ceperat prodebat. Iniquitas eius
sedes describitur super talentum plum-
bi. Vespasianus quoque, de quo dicit libro
secundo de Iherosolimorum destructione
describitur, ferimus (?) mentorum etiam
infimorum convicia pacienter tulit,
adeo ut seve buculo (?) proclama-
te in impetu eius, vulpem pi-
lum posse mutare, non animum,
eo quod valde cupidissimus esset
pecunie, licet avariciam minueret
processus etatis. Vidisse dicatur (?)
hominis (?) hominibus debemus visum
nobis correctionem sed penam crimi-
nis. Item de filio eius Tito quidam
dicunt, qui prius avariciam tanta
liberalitate compurgavit ut a-
mor et delicie humani generis
ab omnibus diceretur. Constatuisse tenetur (?)
in moribus ne quem postulanti
gratiam adesse accedentem sine re vel
spe quotiens in eo dimitteret. Vim (?) mo-
gantibus domesticis cur plura po-
lliceretur quam prestare posset, respondit
non oportere quemquam a sermone princi-
pis tristem discedere. Idem quoque
recordatus super cenam quod nil tota
die cuiquam prestitisset, dolens et ge-
mens dixit: Amici, hunc diem
perdidi. Ceterum de vita offendit a
Iherosolimorum reversus extendo (?) non
… legi. Et forte illum vindicem
innocencie et Christi redemptoris
elegit Deus, qui populum excecatum
incolumi consciencia non nisi inno-
centis sed et religiose deprimeret
et deleret. Narratur etenim horam
qua moriendus erat, cum lectica ve-
heretur, suspexisse dicitur celum
multumque conquestus est eripi sibi
vitam immeriti. Neque enim extare
ullum factum suum quod sibi penitendum
esset excepto uno, dubitat (?) …
quale fuit. Neque ipse tunc prodidit
neque cuiquam notum fuit. Verum de pa-
ciencia huius loquor, cuius tanta be-
nignitas erat ut sua iniuria dum
… abstineret, nunquam crederet
quemquam posse moveri. Tante siquidem
civilitatis et humanitatis in imperio
fuit, ut omnibus prodesse, nullum quoque
punire studuerit. Convictos coniura-
tionis contra se dimisit illesos
et in pristinam familiaritatem admi-
sit. Vespasianus et Domicianus quod …

De Vespasiano, Tito pacientia (?)

i. persecutionem
theomachiam exercuit. post Neronem
cuius utique aliquid plerisque incredi-
bile sit civibus. licet de eo quanti quisque con-
sanxerat. Homo quidem usquequaque
contemptibilis et qui nichil aliud habebat
virile. nisi nomen. impius ut ty-
gnaviam mentis. et inertiam corporis
sub pretextu principatus occuleret. co-
tidie sibi. secretum habere spacium
vendicabat. ne quicquam interim facere
consueverat. nisi captare muscas et
easdem stilo preacuto configere. ut cui-
dam interroganti. ne quis intus esset
cum cesare. non absurde sibi responsum
sit a metello. Ne muscam quidem.
Quod licet impiissimo principi dis-
placuerit. dissimulare maluit quam
punire. Sed cur patrie exempla
propono. cum omnibus liqueat. nichil
firmum esse et stabile. quod levi flatu
aura concutitur. Quis virum forte
credat. quem voce movet impul-
sus. et ei quietem excutit. et
virtutum compage disrupta. ipsius
anime sanguinem elicit. Unde de publi-
cis iure statutum est. ne pro verbis
frivolis. quisquam severitate penarum
mulctetur. Extat enim imperatorum di-
vorum Theodosii. Archadii. et Ho-
norii. statuta continens. Si quis
modestie nescius. et pudoris igno-
rarus. improbo petulantique ma-
ledicto. nomina nostra crediderit
lacescenda. ac temulentia
turbulentus. obtrectator temporum fuerit.
eum pene nolumus subiugari. ne-
que durum aliquid. neque asperum

sustinere. quoniam si id ex levitate processit
contempnendum est. si ab insania miseratione
dignissimum. si ex iniuria. remittendum.
Unde integris omnibus. hoc ad nostram
scientiam referatur. ut ex personis hominum
dicta pensemus. et utrum pretermitti
an exquiri debeat. censeamus. Ex
quibus colligitur. dictis hominum non
moveri eum. qui aut virtutis ama-
tor est. aut iuris constitutioni ob-
temperans. Omne namque vitium in-
decenti flatu animos tangit. et ad
ingressus virtutum precordia ledit.
Familiare siquidem sapienti est.
ut magnus platonicus. Augustinus. potius
a quolibet reprehendi. quam sine
aberrante. sive adulante laudari.
Nullus etenim reprehensor formi-
dandus est. amatori veritatis. Et-
enim aut inimicus reprehensurus est
aut amicus. Si inimicus insultat
ferendus est. Si amicus aut si er-
rat docendus. Si doceat. audi-
endus. Laudator vero et errans
confirmat errorem. et adulans
illicit in errorem. Erit ergo vere
fidelis. clavus de supplantatis dudum
relinquens si sapiat regibus
et principibus. iustitie. humilitatis
exemplum. et fortitudinis. Corripiet
me iustus in misericordia. et incre-
pabit me. oleum autem peccatoris
non impinguet caput meum. Con-
sonat ei ethicus dicens. Falsus
honor iuvat. et mendax infa-
mia terret. quem nisi mendosum
et mendacem

114

erumpit cui debet. Et oleum peccatoris quod requirat. Pambulus vagus fidelium. et adeo eminentius infatuitate sua. optulisset vrginibus. mittit evangelicum sermonem. Et utique qui de sordibus est. et iusto dei iudicio. sordescit amplius. et vulgi opinione potius splendere appetit. quam caritate. oppressus eius ferme incendio. Unde et de scolaribus litteris tantum est. quia aliud cum amico. aliud vivendum est cum tyranno. Amico utique adulari non licet. sed aures tyranni mulcere licitum est. Ei namque licet adulari quem licet occidere. Porro tyrannum occidere non modo licitum est sed equum et iustum. Qui enim gladium accipit. gladio dignus est interire. Sed accipere intelligitur qui eum propria temeritate usurpat. non qui utendi eo accipit a domino potestatem. Utique qui a deo potestatem accipit. legibus servit. et iustitie. et iuris famulus est. Qui vero eam usurpat. iura deprimit. et voluntati sue leges submittit. Armentur ergo merito arma in eum qui leges exarmat. et publica potestas sevit in eum qui evacuare nititur publicam manum. Et cum multa sint crimina maiestatis. nullum gravius est eo. quod adversus ipsum corpus iustitie exercetur. Tyrannus ergo non modo publicum crimen. sed si fieri posset plus quam publicum est. Si enim crimen maiestatis omnes persecutores admittit. quanto magis illud. quod leges premit. que ipsis debent imperatoribus imperare. Certe hostem publicum nemo ulciscitur. et quisquis eum non persequitur. in seipsum. et in totum reipublice mundane corpus delinquit.

De differentia principis et tyranni. et quid sit princeps. | 1
Quod lex. et quod princeps. licet sit legis nexibus absolutus. legis tamen servus est et equitatis. gerensque personam publicam. et innocentem sanguinem fundit. | 2
Quod princeps minister est sacerdotum. et inferior eis. Et quid sit ministerium principatus. fide vero agere. | 3
Quod innate legis auctoritate constat. principem legi. iustitie esse subiectum. | x
Quod principem castum esse oportet. et avaritiam declinare. | 7
Quod debet legem dei. habere prae mente. et oculis suis et peritus esse in litteris. et litteratorum agi consiliis. | 6
Quod timorem dei docere debet. et humilis esse. et sic suadere humilitatem. quod auctoritas principis non minuatur. et quod propterea alia mobilia. alia immobilia. | ^
De moderatione iustitie. et clementie principis. que debent in eo ad utilitatem rei publice contemperari. | 8
Quid sit declinare ad dexteram. uel ad

Epistoli [illegible] [illegible] predicto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Rubrica. Liber [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

10 sinistra. quod princeps prohibet / Quid utilitatis de cultu iustitie princeps
11 quod princeps consequatur / Que sit alia
12 merces principum / Ex quibus causis transferantur principatus et regna

~~Vera quidem res est professio veritatis~~ et que in auribus incautis errorum tenebris aut negligentia persistentes frequentissime viciatur / Quid enim purum sit quis vere exponat. robur incognitus. Notitia autem veri eo quod mentis non dirigit gressus iustitie aculeos exacuebat in pena delinquentis. Est ergo primus philosophandi gradus genera rerum proprietates quoque distinguere, ut quid in singulis verum sit prudens agnoscat. secundus ut quisque ad veritatem quod ei illuxerit fideliter consequatur. Hec philosophantium strata illi soli pervia est qui devagans vanitatis proclamat in libertatem qua liberi sunt quos veritas liberavit. et spiritus principes colla iuga iniquitatis et iniustitie subduxerunt. Ubi enim spiritus dei ibi libertas. metus quoque servilis vitiis quoque consentiens. optimator spiritus sanctus est. Quorum spiritus sanctus est qui loquitur equitatem in conspectu principum non erubescat et pauperes spiritu regibus anteponit aut equat. et quos sibi fecit tollere. Docet scire, loqui et facere voluntatem. Qui vero veritatem non vult audire vel loqui a spiritu veritatis alienus est. Verbis autem hunc in quo tyrannus distat a principe audiamus. De differentia principis et tyranni Et quid sit princeps.

Est ergo tyranni et principis hec differentia sola vel maxima. quod hic legi obtemperat et eius arbitrio populum regit cuius se credit ministrum. et ad reipublice munera exercenda et oneribus subeundis legis beneficio sibi primum vendicat locum. in eo quod presertim ceteris quod cum singuli teneantur ad singula / principi vero onera incumbunt omnia. Unde merito in eum omnium subditorum potestas confertur ut ad utilitatem singulorum et omnium exquirenda et facienda sibi ipse sufficiat. et humane rei publice status optime disponatur dum sunt alter alterius membra. In quo quidem optimam vivendi ducem naturam sequimur que microcosmi sui id est mundi minoris hominis sensus universos in capite collocavit. et ei sic universa membra subiecit ut omnia recte moveantur dum sani capitis sequuntur arbitrium. Tot ergo et tantis privilegiis apex principalis extollitur et splendescit

Poli. li. 1 c. 11 [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] vero [illegible] est

1 Ioh. 4 perfecta caritas foras mittit timorem
Virgilius li. [illegible] Degeneres animos timor arguit

Poli. li. 3 c. [illegible] Quid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cass. li. 3 c. 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

11 q. 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 11 q. 4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quod et cuncta sibi ipse nulla reddidit. Certe quidem et pro nichilo utilius. huic ut principis nolitas expleatur. Quippe. cum voluntas eius iusticie inveniat adversa est. ergo ut eum plerique diffiniunt princeps potestas publica. et in terris quedam divine maiestatis ymago procul dubio magnum quod divine virtutis declaratur inesse principibus. dum homines. nutibus eorum colla submittunt. et securi. plerumque feriendas prebent cervices. et impulsu divino. quisque timet. quibus ipse timori est. Quod fieri posse non arbitror. nisi nutu faciente divino. Omnis etenim potestas a domino deo est. et cum illo fuit semper et est ante evum. ordinate vero potestate. Quod igitur princeps potest ita a deo est. ut potestas a domino non recedat. sed ea utitur per subpositam manum. et omnibus doceat nam patiens. clementie. et iusticie sue. Qui ergo resistit potestati dei ordinationi resistit penes quem est auctoritas. conferendi eam. et cum vult. auferendi vel minuendi eam. Magis enim potens est. cum vult saevire in subditos. sed divine dispensationis pro beneplacito suo punire vel exercere subiectos. Sic et persecutorem Hunorum. attila interrogatus a religioso cuiusdam civitatis episcopo. quis esset. ad inducias. ego sum attila. flagellum dei. venerabilis eo ut scribitur. divinam maiestatem reveritus. bene inquit venit minister dei. et benedictus qui venit in nomine domini ingeminans. reseratis ecclesie foribus persecutorem admisit. per quem et assecutus est martirii palmam. Flagellum enim domini excludere non audebat. sciens quod dilectus filius flagellatur. et nec ipsius flagelli esse nisi a domino potestatem. Si itaque a deo venerabilis est bonis potestas. eciam in plaga electorum. quis eam non veneretur. que a domino instituta est ad vindictam malefactorum. laudem vero bonorum. et legibus devotissima promptissima famulatur. Digna vox est ut ait Imperator maiestati regnanti se velle vivere legibus profiteri. cum de legibus non arceatur ut patet iusticie divina auctoritate principis pendet auctoritas et revera maius imperio est. submittere legibus principatum. ut nil sibi princeps licere existimet. quod a iusticie equitate discordet.

et in eo sibi principes detrahi arbitrentur. nisi iusticie sue statuta preferenda crediderint iusticie dei. cuius iusticia. in eternum est. et lex eius equitas. Porro equitas ut iuris periti asserunt. rerum convenientia est. que cuncta coequat

Attila flagellum dei

C de legibus Digna vox

Equitas

ratione et de paribus rebus paria iura desiderat. In omnes equabilis tribuens unicuique quod suum est. Lex vero eius interpres est. utpote cui equitatis et iustitie voluntas innotuit. Unde et eam omnium rerum divinarum et humanarum compotem esse Crisippus asseruit. adeo quod prestat omnibus bonis et malis. et tam rerum quam hominum principem et ducem esse. Cui papinianus vir quidem iuris expertissimus. et demostenes orator potens. videtur suffragari. et omnes homines subicere obedientie eo quod lex omnis inventio quidem et donum dei. dogma sapientum. correctio voluntatum et excessuum. civitatis compositio. et totius criminis fuga. Secundum quam decet vivere omnes qui in politice rei universitate versantur. Omnes itaque necessitate legis servande tenentur astricti. nisi forte aliquis sit. cui iniquitatis licentia videatur indulta.

Princeps a lege est absolutus

Princeps tamen legis nexibus dicitur absolutus. non quia ei iniqua liceant. sed quia is esse debet qui non timore pene. sed amore iustitie equitatem colat. rei publice procuret utilitatem. et in omnibus aliorum commoda private preferat voluntati. Sed quis in negotiis publicis loquetur de principis voluntate. cum in eis nichil sibi velle liceat. nisi quod lex aut equitas persuadet. aut ratio communis utilitatis inducit. Eius namque voluntas in hiis vim debet habere iudicii et rectissime quod ei placet in talibus legis habet vigorem. eo quod ab equitatis mente eius sententia non discordet. De vultu tuo inquit. iudicium meum prodeat. oculi tui videant equitatem. Iudex etenim incorruptus est. cuius sententia ex contemplatione assidua. imago est equitatis. Publice ergo utilitatis minister et equitatis servus est princeps. et in eo personam publicam gerit. quod omnium iniurias et dampna. sed et crimina omnia. equitate media punit. Virga quoque eius et baculus. adhibita moderatione contractus omnium et errores ad viam reducit equitatis. ut merito potestati spiritus gratuletur dicens. Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Sed et clipeus eius fortis quidem. sed infirmorum clipeus est. et qui malignantium iacula innocentibus potenter excipiat. Officium quoque eius his qui minimum possunt plurimum prodest. et illis qui nocere desiderant. plurimum adversatur. Non ergo sine causa gladium portat. quo innocenter sanguinem fundit. ut tamen vir sanguinum non sit. et homines frequenter occidat. ut non incurrat nomen homicidii aut reatum. Si enim magno credimus augustino. David vir sanguinum dictus est. non propter bella. sed propter uriam. Et samuel nusquam vir sanguinum aut homicida scribitur. licet agag pinguissimum regem amalech interfecerit. Hic gladius columbe sine felle irascitur. sine

iracundia ferit et cum dimicat
nullos animo concipit amaritudinem.
Quia sicut lex culpas persequitur sine
odio personarum, ita et princeps de-
linquentes rectissime punit non aliquo
iracundie motu sed mansuete legis
arbitrio. Quia et si suos princeps
videatur habere lictores, ipse quasi solus
aut precipuus credendus est lictor
cui ferire licitum est per suppositam
manum. Nam si ad stoicos accedimus
qui causas nominum diligentius inve-
stigant, lictor dicitur quasi legis ictor
eo quod ad ipsum spectat officium fe-
rire quem lex iudicat feri-
endum. Unde et antiquitus officia-
libus quorum manu iudex no-
centes punit cum reo gladius
imminet, obtemperare legis arbitrio
dicebatur, ut legem impleret ut
rei iustitiam mitigaret ut man-
suetudo vocem

Hunc ergo gladium de manu
ecclesie accipit princeps
cum ipsa tamen gladium sanguinis non
omnino non habeat. Habet tamen et istum
sed eo utitur per principis manum, cui
coercendorum corporum contulit
potestatem, spiritualium sibi in pon-
tificibus auctoritate reservata.
Est ergo princeps sacerdotii quidem
minister, et qui sacrorum officiorum
illam partem exercet que sacerdo-
tii manibus videtur indigna.
Sacre namque legis omne officium
religiosum et pium est. illud tamen
inferius quod in penis criminum exercetur
et quandam carnificii representare
videtur imaginem. Unde et Constanti-
nus Romanorum fidelissimus imperator
cum sacerdotum concilium Nicee convocasset
nec primum locum tenere ausus est nec
se presbyterorum immiscere consessibus, sed
sedem novissimam occupavit. Querelas
vero quas ab eis agitatas audivit
ita veneratus est ac si eas de divine
maiestatis sensisset emanasse in-
dicio. Sed et libellos inscriptionum quos
adinvicem conceptos sacerdotum crimina
continentes et imperatori porrexerunt
suscepit quidem clausosque repo-
suit in sinu suo. Quos autem eos
ad caritatem atque concordiam revocasset
dixit sibi tamquam homini et qui
iudicio subiacet sacerdotum illicitum
esse deorum examinare causas qui
non possunt nisi a solo deo iudicari.
Libellos quos receperat non inspe-
ctos dedit incendio, patrum veritus
crimina publicare et
Cham reprobi filii maledictionem
incurrere qui patris verenda non
texit. Unde et in scriptis Nicolai
Romani pontificis idem dixisse
narratur, ut si propriis oculis vidisset
sacerdotem dei aut aliquem eorum qui
monachico habitu circumamicti sunt
peccantem, clamidem meam expli-
carem et cooperirem eum ne ab ali-
quo videretur. Sed et Theodosius
magnus imperator ob meritam noxam
non tamen cotenus grauem a sacerdote
Mediolanensi a regalium usu

Constantini religio erga sacerdotes

et insignibus impii suspensus est. et Da-
vid sibi primam homicidii paenitentiam
et sollempnius egit. Perfecto uero do-
ctoris gentium testimonio uitam. maior
est qui benedicit quam qui benedicitur. et
penes quem est conferenda dignitatis aucto-
ritas. eum cui dignitas ipsa confertur
honoris priuilegio antecedit. Porro per
rationem iuris eius est nolle. cuius
est uelle. et eius est auferre. qui de iure
conferre potest. Nonne samuel in saulem
propter inobedientiam. depositionis sententiam
tulit. et ei in regni apicem humi-
lem filium ysai subrogauit. Si
uero constitutus princeps. susceptum mi-
nisterium fideliter gesserit. tantus honor
ei exhibendus est et reuerentia
tanta. quantum caput omnibus membris
corporis antecellit. Gerit autem
fideliter ministerium. cum suae conditionis
memor uniuersitatis subditorum se per-
sonam gerere recordatur. et se non si-
bi suam uitam. sed aliis debere cogno-
scit. et eam illis ordinata caritate
distribuit. Totum ergo se deo, plurimum
suae patriae, multum parentibus et pro-
ximis, exteris non nichil. Sapien-
tibus ergo et insipientibus debitor est
pusillis et maioribus. Haec quidem
inspectio communis est omnium praelatorum. et
eorum qui spiritualium curam gerunt. et
qui secularem iurisdictionem exercent.
Unde et melchisedech. quem primum
scriptura regem introducit. et sacer-
dotem. ut alia eius mysteria taceantur.
quo praefigurat christum. qui de celis
sine matre. et de terris sine patre
natus est. ille nequaquam uel patrem
uel matrem legitur habuisse. non quod utroque
caruerit. sed quia regnum et sacerdoti-
um non pariunt. caro et sangui-
nis alterutrius creando parentum respec-
tus utilitatem multam spirituale non debeat
sed saluberrima subditorum fidelium nota
et cum alterutrius culminis apicem
quisque conscenderit. obliuisci debet
affectum carnis. et id solum agere
quod subditorum saluti expediat. Subditis
itaque pater sit. et maritus. aut
si tenerioris nouit affectionis uoca-
bula. amari magis studeat quam
timeri. et se talem exhibeat ut
uitam eius ex deuotione praeferant
suae. et incolumitatem illius quandam
publicam reputent uitam. et ei
tunc omnia recte procedent. et pa-
ucorum stipatus obsequio praeuale-
bit si opus est aduersus inimi-
rabiles. etenim est mors dilectio
et cuneus qui uinculo amoris
constringitur. non facile rumpitur. Do-
renses cum atheniensibus pug-
nam decreuerunt prelii. oracula consu-
luerunt. Responsum est. superiores
fore si regem atheniensium
occidissent. Cum uentum esset
in bellum. militibus cum omnia re-
gis custodia praecepit. Atheni-
ensibus eo tempore rex codrus erat.
qui responso dei. et praecepto hostium
cognitis. castra hostium ingreditur
mutato regis habitu. sarmenta
collo gerens. Ibi turba obsisten-

Valerii li. 7

a milite · quem falce percusserat
interfectus est. Cognito regis corpore
dorenses sine prelio discedunt. Sic
ita · athenienses · virtute ducis pro
salute patrie · morti se offerentis
bello liberantur. Ut ligurgus in
regno suo · decreta constituens populum
in obsequia principum · adversus imperia
eorum firmavit. Aurum argentique usum
· et omnium scelerum materiam sustulit. Se-
natui custodiam legum · populo eli-
gendi senatum · potestatem dedit.
Statuit virgines sine dote nubere
· ut uxores eligerentur non pecunie.
Maximum honorem non divitum sed etatis
senum esse voluit. Ista ut res pa-
ne rustica · nec locum honoraci-
orem senectus habet. Deinde ut
civitatem suis legibus daret · iu-
reiurando obligat civitatem · ne
eos · de eius legibus mutaturos
ante quam reverteretur. Confi-
cit autem cretam · ibi perpetuum
exilium egit · abiensque moriens
· ossa sua in mare iussit ne relatis
ossibus lacedemonii solutos · se
religione iurisiurandi · in dissol-
vendis legibus arbitrarentur. Hiis
quidem exemplis · eo libencius
utor · quod apostolum paulum · eisdem
usum · dum atheniensibus predicaret
· invenio. Studuit predicator
egregius · ihesum christum · et hunc
crucifixum sic mentibus eorum in-
gerere · ut ignominiam crucis ·
liberacionem multorum · exemplo genti-
lium provenisse docet. Dederat

ista persuasit fieri · non solem · nisi in
sanguine iustorum · et eorum qui publice
gererent magistratum. Porro adli-
bationem omnium · scelus iudeorum · et ge-
ntium · nemo sufficientes potuit inve-
nire · nisi ille · cui in hereditatem
date sunt gentes · et possessio est
· omnis terra possessio eius. Quia ac
aliud esse non posse · quam filium omni-
potentis dei asseruit · cum per deum
· gentes et terras omnes · nec subie-
gerit. Quod ergo sic crucis ignominiam
predicaret · eo usque · ut gentium pau-
latim evacuaret stulticia · sensum
addidit virum · deique sapientiam · et
ipsum etiam divine maiestatis solum
· virum fidei · et linguam predicationis
invenit · et ne illius evangelii pro
carnis infirmitate vilesceret · scan-
dala iudeorum · gentiumque stulticia
· opera christi · que etiam fame te-
stimonio roborabantur exposuit · cum
apud omnes constaret · opera non
posse facere nisi deus. Sed quia
multa in utraque parte · crebro fama
mentitur · ipsam iuvabat fama
· quod distincte illius maiora facie-
bant · dum adumbrata distincte · an-
tiquis [illegible] salvabant egrati
Rursum multa · astucias aristotelis
· crisippi acumina · omniumque philosophorum
tendiculas · resurgens mortuus re-
futabat. Decios duces romanorum Vale. li. 1. c
· se pro suis exercitibus devovisse per
celebre est. Iulius quoque cesar · dum
inquit · qui non laborat · ut mi-
litibus carus sit · militem nescit
armare. Nescit humanitate ducis

in conspectu adversus hostes se. Nec numquam
dixit militibus ite hinc, sed venite.
Dicebat enim quod participatus cum duce
labor videtur militibus minor. Pro-
terea voluptas corporis, eo quod actrice
vitanda est. Dicebat enim in bello
corpora hominum gladiis, in pace volup-
tatibus vulnerari. Denique talem ge-
nus triumphator voluptatem
nullo modo iam facile superari, quam
fuga, eo quod ipsum qui gentes do-
minearat, veneris nexibus innodavit
mulier impudica.

x

Sed quid adhuc mendicata gentium
exempla sectamur, que tamen
plurima sint, cum veteris quousque possunt
ad faciendum legibus quam exemplis
regere. Sit nec ipsum principem
usquequaque solutum legibus opinemur,
audi quam legem imponat princi-
pibus rex magnus super omnes terras
terribilis, et qui aufert spiritum prin-
Deut. 17
cipum. Cum inquit ingressus fueris
terram quam dominus deus dabit tibi
et possederis eam, habitaverisque in
illa, et dixeris: constituam super me
regem, sicut habent omnes per circuitum
nationes, eum constitues quem dominus
deus elegerit de numero fratrum tuorum.
Non poteris alterius gentis hominem
regem facere, qui non sit frater tuus.
Cumque fuerit constitutus, non multiplica-
bit sibi equos, nec reducet populum
in Egyptum, equitatus numero sublevatus,
presertim cum dominus preceperit vobis ut
nequaquam amplius per eandem viam re-
vertamini. Non habebit uxores
plurimas, que alliciant animum eius,
neque argenti et auri immensa
pondera. Postquam autem sederit in so-
lio regni sui, describet sibi deutero-
nomium legis huius in volumine,
accipiens exemplar a sacerdotibus
levitice tribus, et habebit secum
legetque illud omnibus diebus vite
sue, ut discat timere dominum deum
suum, et custodire verba et ceri-
monias eius, que in lege precepta
sunt. Nec elevetur cor eius in super-
biam super fratres suos, neque de-
clinet ad dexteram vel sinistram,
ut longo tempore regnet ipse et
filius eius super Israel. Nunquid
queso nulla lege arctatur, quem
lex ista constringit? Est utique divina
est, et impune solvi non potest.
Singula verba eius, si sapiat, de
auribus principum tonitrua sunt.
De ipsa electione et forma eius
que in principis creatione exigi-
tur, videndi formula que est pre-
scripta est. Inde paulisper attende.
Cum inquit fuerit constitutus, qui
se totius populi fratrem religionis
cultu et affectu caritatis profi-
teatur, non multiplicabit sibi
equos, quorum numerositate sit
subditis onerosus. Equos enim
multiplicare est plures quam ipsa
necessitas exigat, vane glorie
causa vel cuiusvis alterius con-
gregare. Multitudo enim et pare

peripateticorum principem sequimini
ctime civitatis diminucionem. in
singulis rerum generibus signifficat. vel
expresso. Licebit nec gorranes
multiplicare. volucres nec rapaces
aut truces bestias. aut quecumque
portenta nec tui equore. qui-
dem milicia necessarium sit. et usum
communis vite. celeberrima civitate
confinitis est nimis. Idem de histrio-
nibus et mimis. scurris. et me-
retricibus. lenonibus. et huiusmodi prodigiis
hominum. que principem oportet. potius
exterminare. quam fovere. non fuerat
in lege mencio facienda. que
quidem omnes abhominaciones istas
non modo a principis aula conclu-
dit. sed eliminat a populo dei. Ecce
nomine totius familie. et imme-
torum omnium necessarius intelligitur usus
cuius legittima civitas est. quam
vero necessitatis. aut utilitatis exposcat
Ita tamen ut utile et honestum co-
currant. et civilitas conservetur
honestis philosophis cum iam
pridem placuit. peripateticorum illas
esse opiniones. illorum opinione
qui utile separant ab honesto et
summis vilissima. et utilissimam
esse. honestum et utile de se usque.
quam converti. Plato ut refe-
runt philosophi gentium. cum vidi-
sset dyonisium. Sicilie tirannum
corporis sui septum custodibus
quod tantum inquam malum fecisti
ut a tam multis necesse habeas cu-
stodire. Hoc utique principem non

De Dionisio tiranno

oportet. qui officiis ita sibi omnium
vincit affectus. ut quisque subditus
pro periculis imminentibus caput
opponat. Quod etiam urgente natura
se pro capite soleat membra exponere
et pellem pro pelle. et cuncta que habet
ponat pro anima sua. Sed per reducem
populum de egipto. equitatuque nimio sub-
levatus. Magna siquidem diligentia
providendum est animo. qui in sublimi-
tate constituitur. ne inferiores corrumpat
aut exemplis. et abusione rerum
et presumpcione. aut linquere viam
ad confusionis tenebras reducat.
populum. Frequens enim est. ut subditi
superiorum vicia imitentur. quia
magistratui populus studet esse con-
formis. et unusquisque libenter
appetit. de quo aliud cernit illustri
Celebre est illud versificatoris egre-
gii. sensu et verbo. magni Theodo-
sii exprimentis. In commune iubes si
quidem censesve tenendum. primus iussa
subi. tunc observancior equi fit
populus. nec ferre negat. cum viderit
ipsum auctorem parere sibi. componi-
tur orbis. regis ad exemplum. nec sic
inflectere sensus humanos edicta
valent. quam vita regentis. mobile
mutatur semper cum principe vulgus.
Eorum singulorum facultates nequaquam
omnium copiis adequantur. Velocius
corporis quidem sunt. at potestas dicitur
res publica. vel cunctis haurit
Cunc si forte deficit ad singulorum
minorum facultates. At qui pro-
natum quemquam sibi necesse est esse

Superiores vel
aut inferiores
corrumpi
ex lib

contentum. Que si fuerint extenua-
ta, qui nuper potentie appetebat
fulgorem, paupertate sordidus con-
fusionis sue tenebras erubescit.
Unde etiam Lacedemoniorum decreto
potestatibus de usu publicorum honorum
paritas indicta est. Dum tamen here-
ditariis uti et his que propugnato-
ri fortuna attendit quam iure li-
ceat.

Dicit lex: **Non habebit uxores
plurimas que alliciant animum eius.**
Licitum quidem fuit, cuique ex consilio dei,
ut propagande sobolis gratia et fidei
propagande dilatandi plures quis sorti-
retur uxores. In exemplum licentie
huius occurrit patriarche. Cum Sara
usa sit viro suo thoro, si Abraham in
utero alieno ancille ministerio domino
suscipiens filium Ismahelem. Jacob
quoque sororum sibi duplicato coniugio se-
cundas etiam ancillas asciuit. Sunt
qui reges persice (?) pellicibus laqueo
tenet, et ad plurimum uxorum amplexibus
arcet, et cum de aliis plures unius
esse. Licitum fuit de regibus persarum ob-
tinet, ut una unius sit. Nunquam
fornicari vel adulterari, stuprumve
committere licet, cum pluribus cum non erat gentis
multiplicandi causa ac propagandi he-
redis licet uxoribus admisceri. Nunc
omnino stupra, adulteria, aut quaslibet
fornicationes punit potestas. Eisdem
sub ea temporibus multas uxores David
quisquam obiciat, qui forte de hoc
sic et de multis aliis speciali pri-
vilegio gaudet. Licet facile concesserim
quod et ipse in hac parte deliquit. Cum
enim affectus ille uxorius proditionem
et homicidium de adulterio impegit,
nec de illius excusatione laboro, cum
prophetica correptus et convictus pa-
rabola seipsum reum mortis esse iudicavit.
Habes itaque regem cum regibus
delinquentem, et utinam cum penitente
peniteat, et fateatur cum confitente
culpam, et satisfacientes cum satis-
faciente. Ne oblitus (?) sit audita opera (?)
quod sapientiam Salomonis mulierum
infatuavit amor. Sequitur: **Nec ha-
bebit argenti et auri immensa
pondera.** Docet enim et duo prohi-
bente argentum sibi et aurum the-
saurizent, facientes ex calumpnia
questum, de paupertatibus aliorum ha-
bundanciam querat, de rapinis di-
vicias, et singularem sibi beatitudinem
statuat in calamitate multorum.
Sed copia Salomonis obicit (?) ab
exemplo (?) principes locupletes fecit (?)
non per libros (?) si auri nomine
aurum et argentum Salomonis tempore
viluerit. Non utique viluisse,
si corporum immensa pondera, et que
usum excederunt, sibi vel cupiditas
congessisset. Contemnendum ea mulier (?)
defodiens quo cariora fierent
humanis usibus subtraxisse. Apud
Petronium Trimalchio refert
fabrum fuisse qui vitrea vasa
faceret tenacitatis tante ut non

magis quam aurea vel argentea
diligerentur. Cum ergo fialam huius-
modi de vitro purissimo et solo
ut putabat dignam cesare fabri-
casset, cum munere suo cesarem
adiens admissus est. Laudata est
species muneris, commendata manus
artificis, acceptata est devocio do-
nantis. Faber vero ut admiracionem
intuencium verteret in stuporem et
sibi plenius graciam conciliaret impera-
toris, petitam de manu cesaris fialam
recepit, eamque validius proiecit
in pavimentum tanto impetu ut
nec solidissima et constantissima eris
materia maneret illesa. Cesar autem
adhuc non magis stupuit quam expa-
vit. At ille de terra sustulit fi-
alam, que quidem non fracta erat
sed collisa, ac si eris substancia vitri
speciem induisset. Deinde martellum
de sinu proferens vicium correxit
aptissime, et tanquam collisum vas
eneum crebris ictibus reparavit.
Quo facto se celum iovis tenere
arbitratus est, eo quod familiaritatem
cesaris et admiracionem omnium se
promeruisse credebat. Sed secus
accidit. Quesivit enim cesar
an alius sciret hanc condituram
vitreorum. Quod cum negaret, eum
decollari precepit imperator, dicens
quod si hoc artificium innotesceret
aurum et argentum vilescerent
quasi lutum. An vero sit relacio
et fidelis, incertum est. Et de facto
cesaris dum sic diversa senciunt, Ego
vero sapiencium non prejudicans intelle-
ctui, devocionem potentis artificis
male remuneratam arbitror, et in-
utilis humano generi respectu tam ars
egregia deleta sit, ut fomes a-
varicie, pabulum mortis, contencionum
plerorumque causa, pecunia, pecunie quam
materia suadet de precio. Quia si diligen-
ter omnibus fuerat cognita, tamen sine se
esse non posset, que vere precium est
utique de precio. Precium nunc est. Dat
census honores, census amicicias,
pauper ubique iacet. Longe utilius
quidam antiquorum maiorum et
tam ceteri a suis rebus publicis con-
firmare studuerunt, ut causa deficien-
te effectus malicie evanesceret.
Quale est decretum Ligurgi apud
lacedemonios et in antiqua grecia
que nunc pars ytalie est, Samii do-
ctrina pittagore, qui constitucionum
suarum robore et virtute edixit tota
suasisse ytalia summa aurum cum
argento vilescat. Dum sit sola utilitas
de precio, et illa quorum usu optima
dum per vivendi via commodat corpus
itaque non iacebit nec dives, solius
pecunie beneficio honorabitur, dum
unusquisque sui ipsius dote erit in
precio vel vilesceret. Certe quedam
esse quedam ab aliorum opinione. Sunt
precii dignitate. Panis siquidem
aut victualia que in alimentum
aut indumentum necessaria constant
dictante natura sicut ubique tenentur in precio

Que sensus oblectat. natura ambobus
grata sunt. Quedam vero. Que nec se
non modo eadem. sed vigent apud omnes
Que opinionis arbitrio sequuntur. mu:
tata sunt. et sic ad placitum sunt. ita et
ad placitum evanescunt. Non sinat
ergo timoris imperator. ne iura commer:
ciorum deficeret. cum eciam adhuc apud
illos venalicium frequens sit. qui
pecunias non noverunt. Scio equidem
tante sapiencie fuisse salomonem. ut
nunquam timuerit. ne aurum et arge:
ntum vilesceret posteris. quorum magis
videbat esse famelicam. et propter
materiam. nil aliud quam pecuniam
esurire. Unde prosperitatem suam
hanc rubiginem. rex contempsit
egregius. ut ad contemptum pecunie
sui ipsius exemplo. posteros imi:
taret. Porro ea esse reges expedit
copiosos. ita tamen. ut divicias suas
populi reputet. Non habebit ergo divi:
tias. quas nomine possidet alieno
nec sibi privata civium bona fiscalia
que publica consistent. Nec mirum
cum nec ipse suus sit. sed subditorum

6 Postquam autem sedit in solio
regni sui. describet sibi de
uteronomium legis huius in volu
mine. Ecce quia princeps. non
debet esse iuris ignarus. et licet militie
privilegiis gaudeat. nec militie pre:
textu. legem domini permittitur ignora:
re. Describet ergo deuteronomium legis
i. secundam legem. in volumine cordis
ut sit lex prima. quam littera ingerit
secunda quam extra misticus intellectus
agnoscit. Prima quidem sibi po[tuit]
lapideis tabulis. sed secunda non impri
mitur. nisi in puriore intelligencie
mente. Et recte in volumine deutero
nomius scribitur. quia sic apud se sen
legis. princeps revoluit. quod ab
oculis suis. littera non recedat. Et
sic quidem insistit littere. ut ne:
quam ab intellectus distorqueat puritate
litteram magis occidit. spiritus vivificat
et penes ipsum thesauri vite et ex:
media interpretatio. nova et qua:
lis expetat. Accipies autem exem
plar. a sacerdotibus levitice tribus
Recte quidem. omnium legum in manibus e[orum]
censura. si non divine legis yma
ginem gerat. et inutilis est con
stitutio principis. si non est ecclesia
stice discipline conformis. Quod
et christianissimum non latuit prin
cipem. qui legibus suis indixit
ne dedignentur sacros canones
imitari. Et non modo sacerdotes
ad exemplaria peti precepit. sed
ad leviticam tribum. mutuandi
gratia princeps mittit. Sic enim
legitimi sacerdotes audiendi sunt
ut verbis. et attendentibus ex:
cusso. aurem nec iustus claudat
auditum. Sed qui sunt sacerdotes
levitice tribus. Illi utique quos
sine avaricie simulis. sine ambi:
cionis impulsu. et sine affectione
carnis et sanguinis. lex domini eccli[a]

introduxit. Moyses autem legem littere
que mortificat. sed spiritus qui de spiritu
vivente. iudicia cordis. fidei sin-
ceritate. et operibus caritatis vivifi-
cat. Sicut enim umbratilis lex
et genus omnia figuralis. sacer-
dotes in singularitate carnis et
sanguinis preelegit. sic post quas re-
spirantibus umbris. veritas pate-
facta est. et iusticia de celo prospe-
xit. quos vite commendat meritum
et bone opinionis odor. et uni-
tas fidelium. aut prelatorum di-
ligens providencia. de operibus ministerii
segregavit. Spiritus applicat
ad leviticum tribum. et legittimos
instituit sacerdotes. Scribatur et
habebit secum. leget que omnibus
diebus vite sue. Attende. quanta
debeat esse diligencia principis. de
lege domini custodienda. qui eam
semper habere. legere precipitur et revolvere.
Sic rex regum. factus communis. factus
sub lege. omnem implevit iusticiam
legis. ei non necessitate sed voluntate
subiectus. Cuius de lege voluntas
eius. et de lege domini meditatus
est. die ac nocte. Credo si ille
declaratur parte. non credit imitandum
qui non regum gloriam. sed fidelium
amplexus est paupertatem et in-
dutus forma servili. reclina-
torium capiti non quesivit
nativitatis. et nutritus acquirendo
regnum suum. debet nudo non esse
confessus est. Confitear non omnia
regum illustrium quorum memoria in bene-
diccione est. Confitear ergo de capitulo
isto. david. ezechias. et iosias.
et ceteri. qui deo sibi regni gloriam co-
ram credebant. si dei querentes gloriam
se et subditos. divine legis mentibus
immiderent. et ne illorum remota
videantur exempla. et exeo sequenda
minus. quod a lege cordis. et virtutum operum
et religionis cultu. et fidei confessione
aliquantulum videmur abscedere. licet nobis
et illis eadem fides sit. ita tamen. utrique
illi futurum expectabant. nos expectare ma-
gna gaudeamus. et venientem mysterium
tum abiectis tantum umbris figurarum
ex quo veritas de terra orta est. et in
conspectu gencium revelata. ne nostrorum
illorum. tamen aliena. aut prophana
contempnantur exempla. Constantinus
in. theodosius. iustinianus. et leo
et alii christianissimi principes. prin-
cipum primi instituere christianum principem
imagine precipua operam dabant. ut
perfectissime leges. que constringunt
omnium vitas. fierent et tenerentur
ab omnibus. nec illorum esset. quisquam
ignarus. nec aut publicam utilitatem
civium dispendium compensaret. aut
minoratione etatis. aut seu quisquam inte-
llectus arbitratur eviter ancellos
Illorum utique gesta. ut tamen imita-
menta sint. vera cum sint. tot insti-
tuciones morum. Denique domita vi-
ciis subiugatis. et captivatis. quem
arcum triumphale consecratum po-
steritati magnifice. inclitis titulis

exceperunt. fideli confessione predica-
tes deum omnibus. quia non modicam
expressa sed dum facit hic omnia. Et
quidem constantinus romana ecclesia
fundata. et dotata ut certa eius
tardarunt egregia. benedictione perpe-
tua insignis est. Iustinianus et
leo. qui fuerunt. quos tradit. per
totum orbem. sacratissimis legibus
emulabantur quasi quoddam templum
. iusticie sacrare studuerunt. Nam
de theodosio quid dicam. quem ipse
virtutes habuerunt exemplar et
ecclesia dei obreligiosum et iusticie
venerabilem notam. et sacerdotibus
pacientissime tum. et humilime indi-
gnatum. non modo ut imperatorem ve-
neratam est. sed ut antistitem. Qui
leges tulerat. quam pacienter tulit
sentenciam. sacerdotis mediolanensis
Et ne sentenciam emolliti presbiteri
et principibus applaudentes fuisse
teneam putes. a regalium usu
suspensus est princeps. exclusus
ab ecclesia. et penitentiam coactus est
explere sollempnem. Sed quid eum
tante necessitati subiacere cogeret vo-
luntas utique subiecta iusticie dei. et
legi eius. iuste quamquam obtemperans
Et nisi quem mentita levitate
seducunt. superbis tenenda precepti
exemplis quibus filium instruxit. apud
clarum claudianum. quis ipse in
seculo more extitit. paucis
agnoscens. Ceterum cum premisse
legis verba revoluo. singula michi

videntur omnista. menti occurrit
Habebit ergo inquit secum legem
providens ne addagnatum sua
hoc est cum necesse sit. licet cum se pre-
tentes et tum potentes tormenta
pacientur et adiciat. leget eam
. legem siquidem habere dominum manibus
parum prodest. nisi fideliter custodia
domina. legenda ergo omnibus
diebus vite sue. ex quibus liquido
constat. quam necessaria sit principi
pericia litterarum. qui legem domini co-
tidie revolvere lectione iubetur.
Et forte nec sacerdotes legem co-
tidie legere iubentur. non fre-
quenter invenies. Princeps vero
cotidie legit et diebus vite. Et
qua die non legit legem. ei non
dies vite. sed mortis est. Hoc
utique sine difficultate illiteratus
non faciet. Et in litteris quas
regem romanorum. ad francorum
regem transmisisse recolo. quibus
hortabatur. ut liberos suos. libera-
libus disciplinis instrui pararet
. hoc inter cetera eleganter adiecit
quia rex illitteratus. est quasi
asinus coronatus. Si tamen contingat propter
sacrum. ob egregie virtutes natura
principem contingat esse illitteratum.
eum agi litteratorum consiliis. ut
ei res recte procedat necesse est. Assi-
stat ergo ei. nathan propheta et
sadoch sacerdos. et fideles fi-
lii prophetarum. qui eum a lege dei
divertere non pacientur. et quam

pe orbis aio non audit. linguis
nis mederetur. que quedam alium
sortio litterati. legat itaque meus
mcipis. ut lingua sacerdotis et
putquid egregium videtur d[e] in dibus
que legis domini venetur. Sed ri
a. et lingua sacerdotum. quia quidam
ute liber est d[e] sancte scriptore. ffor:
so forte spectat. quod exemplar
legis a sacerdotibus leuitice
tribus iubetur assumi. et predicatorum
orum. de potestas commissi ingratus
gubernacula modulari. Ad exercens
omino lector est. qui et si ipse non
legit. que leguntur ab aliis fideliter
audit. Qui vero neutrum facit:
quo modo de contemptu precepti. princ:
cipis fideliter adimplebit. Constan:
tius magis de solabilium omni. Sapie
accessio est. Ptholomeus ad
... tumulum bibliothece. nomine
sibi aliquid deesse credidit. donec
acceptis septuaginta interpretibus. licet
gentilis esset. legem domini gratis im:
tauit. Ieronimus enim refert. quod
interpretes in eadem cellula clausi
contulerint. que prophetauerint. Nichil
domino constet reges de utilitate ... sic ...
sollicitudo. legem domini de greciam tra:
iecisse. Mathias noctibus legi:
sse me memini. quod cum philippi ma
cedonis. morem legerint insignia
... litteratorum studium. quasi
belli negotia. et victoriarum trium
phos. liberalitate inesse quam ...

officium. et quecumque lepide gessit dicta
vel facta sunt. colorauit. Regem et hic
ipsum. inquo se aliis excellentiorem no:
uerat. quasi honorem hereditatis
fundamentum. ad omnia quam probabat:
regni et felicitatis. filium heredem
transmittere curauit. Obstant tamen
epistola eius. destinata aristotili. nup
nati alexandri. ut probabatur. magno
visa est existenda. Est igitur contempta
adhuc ferme sententia. Philippus aristo
tili salutem dicit. Filium michi genitum
scito. quo equidem diis habeo gratiam. non
proinde quia natus. quam pro eo. quod eum
nasci contigit. temporibus vite tue. Spero
etenim fore. ut educatus. eruditusque
a te. dignus existat. et nobis et rerum
istarum susceptione. Romanos imperato:
res aut duces. dum eorum res publica
viguit. illiteratos extitisse non memini.
Et nescio quomodo contigit quod ex quo
de principibus virtus languit litterarum. ar:
mata quoque milicie infirmata est manus
et ipsius principatus quasi precisa radix.
Nec mirum. cum sine sapientia. nullus stare
aut esse valeat principatus. Socrates
appollinis oraculo. sapientissimus
iudicatus est. et qui sine contradictione
septem illos. qui dicti sunt sapientes
incomparabiliter antecessit. non in opi:
nione sapientie. sed virtute. tunc demum
res publicas fore beatas asseruit.
si eas philosophi regerent. aut rectores earum
studere sapientie contigisset. Et si tibi socie
videtur contempnenda auctoritas. per me

Epistola philippi ad aristotilem

inquit sapientia. reges regnant. et
conditores legum. iusta decernunt. Per
me principes imperant. et potentes
decernunt iusticiam. Ego diligentes me
diligo. et qui mane vigilant ad
me. invenient me. Mecum sunt divicie
et gloria. opes superbe. et iusticia. Me-
lior est fructus meus. auro et lapi-
de precioso. genimina mea. argento
electo. In viis iusticie ambulabo in
medio semitarum iudicii. ut ditem di-
ligentes me. et thesauros eorum re-
pleam. Item meum est consilium. et
equitas. mea est prudencia. mea
est fortitudo. Et alibi. Accipite disci-
plinam. et non pecuniam. doctrinam ma-
gis. quam aurum eligite. Melior est
enim sapientia. cunctis opibus preciosissimis.
et omne desiderabile ei non potest comparari.
Unde gentiles nichil sine nutu numi-
nis credunt faciendum. unum tamen quasi
deum deorum. et omnium principem celebra-
bant. scilicet sapientiam. ideo quod ipsa omnibus
preest. Unde et philosophi veteres. ymaginem
sapientie in foribus omnium templorum pin-
gi. et hec verba sibi debere censuerunt.
Usus me genuit. peperit memoria.
Sophiam me vocant graii.
vos sapientiam. Et Seneca item. Ego odi ho-
mines stultos. et ignava opera. et
philosophicas sententias. Et quid ele-
gantius. Illi ista sumpserunt. licet ultimate
ipsam. plene non noverint. ad eam
tamen aliquatenus accedentes. deum sa-
pientiam. omnium que vere sunt. ducem et
principem arbitrantur. cum et ipsam vari-
ter gloriatur. apud omni gente et populo

a principio principatum tenuit. superborum
et sublimium colla. propria virtute cal-
cavit. Salomon quoque. se eam. super sa-
lutem. et omnia pulcra dilexisse
fatetur. et adeptum. cum ea. bona omnia
accessisse.

Sequitur ut dicat. time do-
minum deum tuum. et custodire man-
data eius. que in lege precepta sunt. Ad
legitime observationis legem ipsa
subiungit. ut dicat magister. Dili-
gens namque lector. legis disciplu-
lus est non magister. Nec ad sensum suum
captivatam retorquet legem. sed sen-
menti eius. et integritati sensus
suos accomodat. Sed discipulus
iste. quid discit. utique timere
dominum deum suum. Recte quidem. cum
sapientia pariat. et firmat princi-
patum. Et qui initium sapientie non
duo. Cum igitur timoris non initi-
at gradu. frustra ad legittimi
principatus culmen aspirat. Lectio
nunquam cuncta de quibus dicta. dedalle
natur deiectis. et imperiis dei
ciendis. scriptum est. ipsi regnaverunt
et non ex me. principes extiterunt
et ego ignoravi. et alibi. Tenentes
legem nescierunt sapientiam. Time-
at ergo princeps dominum. et se promp-
ta humilitate mentis. et pia ex-
hibicione operis. servum profiteatur.
Deus etenim servi dux est. Servit
itaque domino princeps deum confitens

precepta { immobilia
{ mobilia

-bus subditus sit. fidelis fuit qui
et dominum deum esse agnoscat. cui non
solus timore et maiestate. quam
amore et pietate exhibendus est. Pa-
ter etenim est. et cui nullam creaturam
propria faciente merito. negare potest. Di-
lectionis affectum Si ego inquit dominus
sum. ubi est timor meus Si pater
ubi est amor meus. Verba que legis
custodienda sunt. quod et primo timo-
re gradu. quadam que virtutum scala
felici procedit ascensu Dilectio in-
quit illius. custodia legum eius. Quia
initium sapientie. timor domini. Propterea
qui deum timet. faciet bona. et
qui continens iusticie. apprehendet
illam. et obuiabit illi. quasi mater
honorificata Sed que tanta diligencia
tanta custodiatur. Utique que precepta
sunt de lege. ut apud principem. iota
vel apex legis. non cadat in titulum
et non ille preceptis. vel manibus subtrahere
-cipiat Sunt autem precepta que-
dam. perpetua tenentia necessitatem apud
omnes gentes legittima. et que
omnino impune solui non possunt
Ante legem. sub lege. sub gratia.
omnibus lex una constringit Quod
tibi non vis fieri. alii ne feceris
et quod tibi vis fieri. faciendum. hoc
facias alii Procedat nunc
de abbatibus potencium. si surrexit
aut si hic par est. publice pro-
tonent. principem non esse legi sub-
iectum. et quod ei placet. non modo
de iure. sed forma equitatis con-
cedo. sed qualiscumque legis tenere vi-

-gorem Regem quem lege neptibus sub-
trahunt. si volunt et audent et lege
faciat. ego non modo hiis renitentibus
sed non reclamante. ipsos hac lege te-
neri confirmo Cui enim magis quam non
fallit et fallitur. iudices iudicantem
iudicabimus Et tunc iudicium grauissimum
de hiis qui presunt fiet eo quod mense-
suram bonam. confertam coagitatam
et super affluentem. refundetur in sinus
eorum Nec tamen dispensacionem legis
subtraho manibus prelatorum. sed perpetua
preceptionem aut prohibicionem habencia
libito eorum. nequaquam arbitror
sub ponenda Ea tamen hiis itaque dumtaxat
que mobilia sunt. dispensacio eorum
admittitur. ita tamen. ut compensacione ho-
nestatis. aut utilitatis. mens legis
integra conseruetur. Nec eleuetur
inquit. cor eius in superbiam super
fratres suos. Quod precipue necesse est
sepius replicat. eo quod humilitas
numquam satis videtur commendata princi-
pibus. et difficillimum est. ut gloria
honoris. tumorem non pariat. de ea
impudente Superbis itaque resistit deus
et humilibus dat gratiam Proinde
ego rex orat. ut non veniat ei
pes superbie. quia ideo ceciderunt
qui operantur iniquitatem expulsi nec
potuerunt stare Non itaque superbiat
super fratres. sed ad fratrem meminerit frater
tamen sibi esse omnibus impendat af-
fectum Et quidem prudentes humilitate
cum discrecione et caritate. indicit
principibus. quia sine ista. omnino prospere

Jacobi

Humilitas est nove civitatis in regimine conservativa et conservatrix

Vincencius in Cronicis li. 2. c. 14. Eutropius [illegible] cap. 27

non potest principatus. Quisquis ergo gradum proprie celsitudinis amat, humilitatis cultum cum moribus diligentissime teneat. Nam qui absque humilitate operibus recedit a dignitatis sue fastigio tumoris pondere cadit. Obtinet enim preceptum quia qui se humiliat exaltabitur et e contrario qui se exaltat deprimetur. Reges romanorum novissimum Tarquinium deiecit superbia et ei absque humilitate magistratus annuos substituit magistratus. Denique quem superborum regum exitus regnare dimiserit eorum namque qui per superbiam ceciderunt historia copiosa est. Nec in catenis superbiam initiet ut incidat in contemptum quia sicut elatio ita et abiectio declinanda est. Unde et de iure romano cautum est ut qui ius reddit se quidem in adeundo facilem prebeat contemptui tamen non paratur. Mandatis quoque adicitur ne presides provinciarum in ulteriorem familiaritatem provinciales admittant eo quod ex conversatione equali contemptio nascitur dignitatis. Servetur ergo in publico propria maiestas et apud se private condicionis status pariter meciatur. Hoc ipsum antiquis priorum documentis faciendum agnosce. Quod prius Thaurus Athenas visendi cognoscendi que eius gratia venit presente provincie preses et pater eius sed privatus. Taurus venientibus placide assurgit, resedit que permutua salutacione. Allata est mox una sella que in promptu erat et dum

Filii dignitatis que prefertur est patri in publico et non in privato

Gellius

alie preberentur apposita est. Invitavit ergo Taurus patrem presidis ut sederet. At ille: Sedeat hic potius qui populi romani magistratus est. Absque preiudicio inquit Taurus tu interea sede dum conspiciamus querimusque quid conveniat: te ne patrem sedere decet qui pater es an filium qui magistratum gerit romani populi magistratum. Cum pater assedisset appositumque esset aliud filio super ea re Taurus sic qui convenant verum fecit cum summa boni equi honorum atque officiorum perpensatione. Eorum verba sunt hec fere fuit. In publicis locis atque municipalibus patrum iura cum filiorum qui in magistratu aut potestatibus sunt collata interquiescere paululum convenire. Sed cum extra rem publicam in domestica re atque vita sedeatur, ambuletur in convivio quoque familiari discumbatur, tunc inter filium magistratum et patrem privatum publicos honores cessare et naturales nos exoriri. Hoc igitur inquit Taurus quod ad me venistis, quod nunc loquimur, quod de officiis disceptamus privata actio est. Itaque tu pater utere hiis honoribus prius quibus quoque domi vestre te uti prior decet. Hec ergo in gratiis curarum persuadenda arbitror ut in expletione rei publice dignitatis rectores sint proprie condicionis et sic attendant proprie condicionis statum ut non devenissent publice dignitatis gradum. Sic etiam collati sibi honoris integritatem servet ut aliorum non minuat dignitatem. et sic

priuata quisque polleat dignitate
ut non fiat iniuria publice potestati

De moderatione iustitie et
clementie principis

Obtineat ergo in principe quod
in omnibus obtinere, nemoque
sua sed que aliorum sunt querat. Sed que aliorum
ipsius affectionis modus
quo caritatis brachiis subditos ut
fratres amplectatur, moderationis li-
mitibus clauditur. Sicut enim sanitatis
diligit, et errores corporum medi-
cinaliter corrigit, sic delictis cri-
minalibus agnoscit et sanguinem, ut ca-
pitis subiciat ditioni. Medicorum
vero consuetudo est ut morbos
quos fomentis et lenioribus me-
dicaminibus curare nequeunt, gravioribus
adhibitis igne puta vel ferro
curent. Verentur enim, quibus
nisi cum lenium auxilio desiderata
sanitas desperatur. Sic et potestas
cum subditorum vitia mansueta manu
curare non sufficit, penarum acri-
moniam dolens recte vulneribus
infundit, et pia crudelitate seuit
in malos, dum bonorum incolumitas
procuratur. Sed quis sine dolore
proprii corporis membra valuit am-
putare? Dolet ergo cum delinquentibus
culpis vindictam opponit; eam tamen
peragit invita dextera. Membra
namque non sunt principis et ut cetera
membrorum corporis. Cuius ipse caput
est. Legimus tamen et gemens fa-
mulatur. Philippus cum audisset
Pythiam quendam bonum pugna-
torem alienatum animo sibi, quod
tres filias inopsque vix aleret, nec
a rege adiuvaretur, monentibusque amicis
ut eum caveret: Quid si, inquit Philippus,
partem corporis egram abscin-
derem potius quam curarem? Deinde
familiariter secreto elicitum Pythiam
accepta difficultate necessitatis dome-
stice, pecunia sufficienter instruxit,
ac meliorem fideliorem habuit
quam fuit antequam crederet offen-
sum. Ut enim ait Lucius, princi-
pem senem moribus esse oportet, et
qui moderatione sequatur consilia, et
virum gerat medicorum, qui morbos
curant nunc cominatione inhibentes,
nunc refectione immutantes, et do-
lorem sedant nunc cautio, nunc
fomentis. Porro sit in verbo affa-
bilis, munificus in beneficiis, et
integre auctoritatis seruet in mo-
ribus dignitatem. Affabilia namque
benignitatis consiliat sermo bonus
et in lingua gratiosa, animum fide-
lissimum et constantissimum etiam a
durioribus extorquet beneficia, et
quem fecere fouent et solidant
a morte dignitatis debitam reverentiam
subditorum. Egregie quidem Traianus
gentilium optimus Augustorum, ac-
quirentibus eum amicis quod in omnes ni-
mium et ultra quam imperatorem de-
ceat communis esset, respondit se talem
velle imperatorem esse privatis, qua-
les imperatores sibi esse privatus op-
tasset. Unde et relatu Plinii
secundi ammonitus qui tunc inter ce-
teros iudices persecutor erat christiane de-
stinatus erat, dicere maluit ...

persecutionis gladium revocatis edictis
temperavit. Et forte cum fidelibus egi-
sset mitius. non decessorum suorum legi-
bus. et exemplis. et paterna ut
putabat consilio. et auctoritate iudicia
ad delendam sectam hominum. opinione
publica. superstitiosam. et vere religio-
nis inimicam invitatur. Nec tamen
usquequaque commendo iustitiam hominis
qui christum ignorabat. sed nihilominus ipsius
exterius. qui aliorum credebat im-
pulsu. et ad inflam... misericordiam
quasi pietatis agebatur instinctu na-
clemens in omnes. austerus in paucos
quibus parcere nefas esset. adeo ut
toto imperii sui circulo. unus dap-
natus sit. senatorum nobilium ne
urbis. licet inveniatur plurimi in
tempore eius deliquisse. Hic autem
a senatu dampnatus. est ignorante
traiano. Dicebat enim insanum esse
qui oculos si habeat lippientes eos
malit effodere. quam curare. Dicebat
et ungues. si acriores sunt re-
secandos esse. non avellendos. Si
cum citharedus. aliique fidicines
multa diligencia procurant. quo-
modo observata corde. compescat unum
et eandem aliis unanimem reddat
faciatque dulcissimam dissidentium
consonanciam. cordis non corruptis
sed tensis proportionaliter. vel remissis
cum tanta sollicitudine. oportet principem
moderari. nunc rigore iustitie nunc
remissione clemencie. ut subditos
faciat quasi unanimes esse in domo
et quasi discordantium. in iustitia pacis
et caritatis operibus. una faciat ex

sectarum et maxima armonia. Hec
autem cum est. quia tucius est cordas
remitti intensis. quam protendi. Re-
missarum namque intensio artifex pro-
qualis sit. et debitum soni reddit gra-
sed que semel rupta est. nullo artifi-
reparatur. Porro si sonus exi-
guos non habent. frustra tendunt et
sepe citius veniunt ad nullum. quam
adeum qui nimis exigit. Sit
Ov. etherius. Est piger ad penas prin-
ceps ad premia velox. Et cui quique dolet
quociens cogitur esse ferox. Ultima
namque iustitie. alteri pars est. que
adeo principi innata sit. ut quisque
sine illis. non modo principatum sed
quemlibet magistratum vendicat. frustra
sed ipsum irridcat. sed et aliorum in
se provocat visum. contemptum et
odium. Misericordia inquit et veritas
non te deserant. circumda eas
gutturi tuo. et scribe eas in ta-
bulis cordis tui. et invenies
graciam. et disciplinam bonam. coram
deo et hominibus. Gracia namque
debetur vite. iustitie disciplina
utique gratia et amorem sublatorum. hec
divina producit gratia. optimum instrumentum
est. omnium gerendorum. sed et amor
sine disciplina non prestat. quia
cessante iustitie stimulo. amplius
dilecta resolvit. Accedit ergo
ingeritur sceptrum et secat sic in-
iustitia operatur. Lex clemencie
est in lingua eius. Et sic cle-
mentia temperat rigorem iustitie
~~Et sic clemencia temperat~~. Lex lin-
gua eius iudicium loquitur

Officio namque eius iusticia in iu-
dicium vertitur. ea quidem necessitate
ut varicari non liceat quis se ipsum
sibi collato destituat honore.
Honor autem regis iudicium diligit
et delinquentium culpas tranquilla
mentis moderatione compescit. De
ingratitudinis moderatione librum perfectum
scripsisse plutarchus qui instituit
archigramaton. et ingratitudine sue
urbis dispacatam. et iusticie cultum
verbis instituisse dicitur et exem-
plis. Hic autem servum habebat ho-
minem nequam et contumacem. sed
liberalibus disciplinis eruditum congeri-
e et conspectatum satis in disputa-
tionibus philosophorum. Contigit ut ob
nescio quam noxam ei tunicam de-
trahi cedique iuberet plutarchus lo-
ro. Cepit verberari dum vapule-
ret. cum ei inficiaretur culpam dicens
se nil egisse mali. nil sceleris
admisisse. et obloquebatur se
nullis demeruisse obsequiis ut
vapularet. Postremo cum non profi-
ceret. vociferari cepit et inter vapu-
landum. iam non querimonias et
gemitus eiulatusque. sed verba seria
et obiurgatoria iaculabatur. Non
ita se habere plutarchum. ut philosophum
deceret. irasci turpe esse. ei presertim
qui de malo ire sepius
dissertavit. librum quoque pulcherrimum
scripserat de paciencia. contradicebat et
perverse. quod doctrinam suam moribus
impugnabat. eo quod a mentis in-
tegritate prolapsus. effususque et

provolutus in iram. plurimis pla-
gis multaret innocentem. Contra hec
plutarchus. lente quidem et leniter
et summa cum gravitate. Numquid
quia vapulas tibi irasci videor.
Est ne ira mea. si a me debitum
recipis. Ex vultu ne meo. an
ex voce. an ex colore. an etiam ex
verbis. ira me correptum intelligis
aut correctum. Michi quidem. neque
oculi opinor truces sunt. neque
os turbidum. neque immaniter
clamo. neque in spumam ruboremque
effervesco. neque pudenda dico
aut penitenda. neque omnino trepido
ira aut gestio. Hec omnia quippe
si nescias. signa irarum esse solent.
Et simul ad eum qui cedebat conversus
interim inquit. dum ego atque hic
disputamus. tu hoc age. et sine
iracundia mea verecunde simulatam
contumaciam. et iniquum penitere
doceas. Quam integre ergo plu-
tarchi exemplo non nichil eruditionis
relictum est. omnibus qui in sub-
limitate sunt.

equitas neque declinet ad dexte-
ram neque ad sinistram. Ad
dexteram declinare est. iniuriis suis
vehementer insistere. Ad sinistram de-
clinare est. de iniuriis operibus. qui
de suo consistit modum excedere. Animus
vero vehemencia. salutis inimica
est. Et excessus omnis in culpa
ponatur. quia rerum consuetudo nimia

i mach c 6

pessima est. Unde ethicus insa-
ni sapiens nomen ferat, equus ini-
qui ultra quam satis est virtutem
si petat ipsam. Et plus cave
quod est nimium quia si hec ipsa cau-
tela modestia deserit, eo ipso
atramite virtutis incaute recedit.
Salomon quoque noli inquit esse nimis
iustus. Unde ergo nimium procedit
si regina virtutum iusticia in sui
nimietate obest. Alibi quoque ni-
mia humilitas maxima pars superbie
est. Ad sinistram declinare est pa-
rupta viciorum avia virtutum deviare.
Ad dextram deflectitur ad sinistram qui de
subditorum culpis nimis pronus est
ad vindictam. Et ad dexteram contra
retorquet qui delinquentibus ex
mansuetudine nimis indulget. Utr-
umque utrumque devium est, sed quod ad
sinistram vergit perniciosius est.

10 Ad legittime regiminis observancie
que non est utilitas bonorum
utique prosequitur sermo. Plinius dixit
dicit enim. Et longo tempore regnet
ipse et filius eius super ipse. Ecce
que non tante difficultatis futura
sit merces. Sed regna prima. Si
hiis longo tempore protelantur. Delitie
namque parentum protendit successio
filiorum et succedencium felicitatis
quod decedencium iniquitate perditur.
Nam spiritus sanctus contrarium est testimonio quia
iniusti disperibunt. Sed et reliquie
impiorum interibunt. Salus autem
iustorum a domino est. Qui protegit eos
de tempore tribulacionis. Sed cum eternitatis to-
cius temporis. Quantacumque sit proximitas
momenta defluat. Et in eo toto non
nisi admodum breve momentum sub-
sistat. Quid de eo potest esse longum
cum ea omnia si colligantur de unum
vero eternitati collata non puncti quidem
locum obtineant. Eo quod finitorum
ad infinita omnino nulla est comparacio.
Certe tenui admodum spera ut circum-
ferencia et si exigua. Aliquantum
ut plurimum plangi proporcio est eternitatis
et temporis nulla. Unde ergo
longum erit in eo, quod totum breve
est. Aut que beatitudo temporis, ante
videbitur dimidia si ea fidei et
perpetua anima est. Quantolibet tempore
inesse taciturna. Sed ego de loco
isto. Ut in fine prudencior sine
saniori dictum intelligatur. Longi
temporis regnum dici arbitror, ipsius
ante indeficientis etatem, quia pro
bene administrato regno eterne
beatitudinis gloria donabit. Deus cum
eternum sit, quod deus remunerabit opera
singulorum. Et omni de mia ubi
iusticia plenior quos luce
clariori respiciet quam illos
qui omnes ad iusticiam erudierint
vel secum traxerint ad mortem.
Sicut ergo potentes potenter tor-
menta pacientur, sic et iusti
premiis fruentur plenius. Si vere
exercuerint potentatum. Et tanta
de futuro prosubditis debebunt gloriam

quia virtute eos in magna delinquendi licentia prosperitas possuit. potuit inquit transgredi et non est transgressus facere mala et non fecit. ideo stabilita sunt bona illius in domino. Item iusticiam namque principibus reputatur etiam cum temperant ab iniuriis. et facultas delinquendi est eis magna multorum declinare a malo deis magnum est. etiam si magna bona non faciunt. Divitum subditos indulgencia malorum non premat. Bone magnum est. quam beatitudinis quam habere videntur. eis ipsorum si recte egerint promittitur. Comminatio impossibile dicitur quidam et habere florem tamen nudo. et metrum gaudere cum populo et sua quid verum est. si vero nudi flores reputes lenocinia viciorum sunt qui et reges flores possunt. et mutabilium florum dulcissimos et utilissimos metrum earum fructus. Unde aut beatus est. quod si de diviciis ad divicias. de delicijs ad delicias. de gloria ad gloriam. principes transferunt. de temporalibus ad eterna.

et hoc quod littere prima facies promittit conclusio. que et legi tribus regnum promittit prelibus et eiusdem successionem protendit ad filios. qui sunt temporalis regni et eterne beatitudinis successores. Tercio enim. quia lex carnali populo loquebatur. quatenus ad hunc tribus lapideum intercisus mente non tamen vitam eternam aperte nesciebat etiam magis faciens si ei bona terre daventur. ut promittentur in cibum. Eterna itaque sapienti fidem et promissio carnibus. et ei promissa est diuturnitas temporis qui non diu propter concepit eterne beatitudinis et temporale in successione filiorum protendit regnum. illius qui non diu quidebat eternum. separatim post tempora succedit filius. si patris iusticiam imitatur. Custos inquit salomon impietate de vultu regis et firmabitur iusticia thronus eius. Si enim a vultu a voluntate recedit impietas. totius regni opera iuxta equitatem. et vultu iusticie dirigitur. Unde illud Rex qui sedet in solio iudicij. dissipat omne malum intuitu suo. Ecce quanto privilegio gaudeat principes. quibus ut de eterna beatitudine taceam. perpetuatur regis gloria. etiam in carne et sanguine suo. Dilatur deus. se virum invenisse secundum cor suum. et cum in regis apicem quomodo sublimasset. futurum demum sibi filiorum titulo regnum ei perpetuum pollicetur de fructu ventris tui inquit super sedem tuam. et si custodierint filij tui mandata mea que ego dedi. et testimonia mea que praecipe. ego vicaris meos docebo illos. et ipsi et filij eorum sedebunt super sedem tuam et ponam in seculum sedem semen eius. et thronum eius sicut dies celi. Si aut dereliquerint filij eius legem meam. et iudicijs meis non ambulaverint. si iusticias meas prophanaverint et

mandata mea nō custodierit. vi
sitabo iniq^tes eorum. ut translato
regno de gente in gentem. et de
letis huius heredibus qui secundum car-
nem esse videntur de semine. transferatur
successio ad illos. qui fidei et
iusticie inveniuntur heredes. In
quorum promissionis subsistit veritas
et rata permanet. que ore
altissimi processerunt. quod iustis re-
gibus. successionis fidelium. semen
permanet in eternum. Hoc autem ad
presens de xpo. qui factus est ex
semine david secundum carnem vere re-
gnum est. et cuius dominationis nulla
sit mencio. etiam secundum litteram
perpetuo arbitror obtineri. ut suc-
cedant parentibus filij. si eos in
mandatis domini fideliter fuerint imi-
tati. Adeo quidem. ut si omnibus
rite dispositis. et de eo manentibus
nullam videatur esse sollicitudo. ne
officium presidentis. constat huius qui
semel principatum admiserit de se-
mine illius successorem nō defuturum
et si nō ab alium. vel ad quamquam
sanguinis realitatem. Et huius
iam liquet magnus allexander
exemplis fertur enim. quod cum ma-
gnus allexander. ultimum litus
occeani perlustraret bragmanorum
insulas debellare pararet. ad quem
illi de huius viris epistolam miserunt.

De Bragmanis

Invictissime rex. pre-
tua. et felicitatem victorie. ubique
subsecutam. Sed quid erit homini
cui totus nō sufficit orbis. divicias
nō habemus. quarum cupiditate nos de-
beas expugnare. omnium bona. omnibus
comunia sunt. esca est nobis pro diviciis
pro cultibus et auro. vilis et rara
vestis. femine autem inter nō ornantur
ut placeant quia quidem ornamentorum
cultum. potius oneri deputant quam
decori. Et enim nesciunt in agenda pul-
critudine plus affectare. quam quod nate
sunt. Contra nos. duplicem usum
prestant. tegimentum de vita. de morte
sepulturam. Regem habemus nō propter iusti-
ciam sed pro nobilitate conservanda. Quid enim
locum habet vindicta. ubi nulla fit
iniusticia. Huius vis mortis allexander
nullam ratus victoriam. si corpora pa-
cem perpetuam haberet. inquietem sua
dimisit. Et forte si eos bello fuisset
aggressus. minime prevaluisset ad-
versus innocentes. eo quod innocencia
nō facile superatur. et veritas sine
viribus constans. de malicia conti-
nuis armata triumphat. Sed quod
notandum est. quod magis desiderent ho-
mines quamquam de bonis suis ha-
beant filios successores. ut qui
per dum conditione perdiderunt mortem
de propagine carnis sue protelent
vitam. Hoc philosophus est promissum
dum magis sunt ad cultum iusticie
imitales. Contingit enim eos. quid de
sceptris secum sunt. de statu filiorum
inger esse sollicitos. In corum ani-
mum caritatis ordo servatur. quod
amorem qui patre parentibus pro
reponere debebat. prius transfudit de
filios. Sed filialis affectus. primi
parentis culpa solus exclamavit

Epistola Bragmanorum
ad Allexandrum

Condigna quidem mite videant parentibus
filii. cumque suis impacientes affectu
quo parentibus accepti sunt. hic aliud
ordinem exigat caritas ordinata quod
poetarum doctissimus prodens expressit
¶ Eneam namque anchisem ardua troia
in humeris pii filii collocauit. pa:
rentis onere dextram dedit ascha:
nio. et marito (?) gitur creusa re:
cessit (?). antecedentium pro muliebri in:
firmitate legens vestigia. compa:
ratore omnibus ducem dedit. virum
armis et pietate insignem. Alias
omni duce esset inutilis. cum sine
viribus regna adquiri non vale:
ant. aut sine iusticia retineri
Nunc vero omnium unica sollicitudo
est. liberos qualescumque sint di:
uitiis et honoribus potius. quam
virtutibus insignire. Negligitur
etenim quod onus reipublice imponatur
¶ Expulso superbo tarquinio. qui Vale. li. 5.
regnauit in urbe nouissimus. cum
brutus primus consul. liberos suos
de reuocandis in urbem regibus agere
cognouisset. eos protraxit in forum
et in media concione virgis
cesos. tandem securi percutti iussit
ut plane publice patris in loco
liberorum. videbatur ipse adoptasse
ergo quid et si parricidium pro
horrescamus. consulis non possumus
non comprobare fidem. qui maluit
salutem liberorum suorum periclitari
quam ipse Recte ne fecit iudicent
sapientes ergo cum tanquam

De Bruti Seueritate

apud oratoribus. late patere co:
gnoui. et ideo declinatores in
ancipiti materia sepius desudasse
dum in absolutione parricidii fides
laborat et parricidalis impi:
etas. multum fidei conatur extingue:
re. Quod si me ad summas urgeas. re:
spondeo quod iam causa smirnensi ari:
opagitas gneio dolabelle
¶ invenio reddisse. Adque (?) pre:
ciam asiam proconsulari imperio Vale li.
obtineret. mulier smirnensis
adducta est. confitens se mari:
tum et filium. dato clam veneno
occidisse. eo quod illi filium eius ex
altero matrimonio. optimum et
innocentissimum iuvenem. exceptum
insidiis nequiter occidisset. si
bi licitum esse asserens. quamuis ne
gencia legum. et iuris ignorare
et suam et suorum. et totius rei:
publice sue. tam atrocem iniu
riam vindicare. Huius exempli causa
erat. cum de facto constaret. et de
¶ iure quereretur. Cum ergo dolabella
rem in consilium deduxisset. non
fuit qui in causa ut putabatur
ancipiti. manifestum veneficium
et parricidium auderet absoluere
vel vindictam que in impios impios
et parricidas processerat condempnare.
Rem itaque ad ariopagitas athe:
niensium. tamquam ad iudices gra:
uiores exercitatiores quod reiecit sed
illi causa cognita. actorem et ream

mulierem centesimo anno adeo in-
seruit Sic autem neque veneficium
quod de lege non licuit. absolutum est
neque nocens punita mulier. cui
optima ultorum venia potedit
4 indulgeri. Hoc ita fuisse no-
mus liber memorabilium dictorum
ut factorum valerij maximi docet
Scetis et brutum et mulierem deli-
quisse sentencia facile. eo quod ce-
cessit medicinam modum. nimium
quod secuta est. qua morbi duxe-
manum. et licet magna fuerint
crimina. prestancius fuit eadem sine
4 punicione dimittere vindicari Unde
et infelicitatis testimonium bruto
perhibet etiam poeta laudator eius
enim de sexto virgilius Natos
quod pater noua bella mouentes
ad penam pulcra pro libertate vo-
cabit Infelix ut cumque ferent
ea facta minores Uincet infor-
tunium paricidij. sic ipsi se-
queti excusat. ut manis glorie
arguat vanitatem dicens Uincet
amor patrie laudumque immensa
cupido Sed ne quis amodo tam-
tum imitetur populi liberis presens
frustra sollicitaberis tu ut vicia
liberorum saluti rei publice pre-
ferantur. licet eternum sit. quod salutem
populi liberis omnibus optet ante-
4 ferri. In libro regnorum arguitur
saul. quod tum voto facto de diurno
ieiunio. sub districcione illius. qui

Virgilius li. Eneidos 6

Salus populi liberorum saluti liberorum est anteferri

ante noctem tantum votum sumerat
cibum. ionathas filius eius. mel
quod sceptro. i. hasta tetigerat pre-
gustasset. primo motus affectu eius
religionis votum perimit filio.
tunc prevaricacione populus ipse. ea
die. visus est corruisse. Heli
quod licet sanctus de se fuisse legatur
quia filiorum perperit vicijs. ausa
sella. fractis cervicibus corruens
expirauit Ut de ceteris taceam
quantum queso publicam hominum delo-
et quesiuit salutem. qui proprio
filio non pepercit. sed pro nobis tra-
didit illum. ut que meruerunt
vincula flagella. crucem. susti-
net communis et innocens morte
4 turpissima contemptus Regum
scrutare historiam adhuc petitum
reges adeo innocens. ut pre-
det faciem populi et prelactum
bella eorum. et adsolutum gen-
tium totius populi honera susti-
4 net. Rui licet non fuerat nimis
nisi et ipse prevaricatus esset
de similitudinem gencium. ut deo rege
sibi non videtur esse contenta
Si enim ipse iusticia caluisset
si de mandatis domini fideliter ambu-
lasset. privilegio singulari deus
hostes eorum. et super tremulantes
eos mitteret manum suam. ut
solito dei auxilio. unus perse-
queretur mille. et duo fugarent
4 decem milia. Hospitem meum pla-
centum duxisse vetolo. virum

utriusque sanguine generosum . sententiamque Senece mundi [illegible] . de timore domini habet de civitatibus Italie visu frequenti celeberrimum esse . quod dum pacem diligunt et iusticiam colunt et privijs abstinent . tante libertatis et patris gaudio perfruuntur . quod mitissimo est . quod vel de minimo quietem eorum conturbat . Qui vero prolabuntur ad fraudes et pravitates de iustitie semitas student de semetipsis statim vel fastum romanum vel furorem theutonicum . aliud ve flagellum . inducit deus super eos et promovet manus eius extenta . Denique ipsi ab iniquitate perimam revertantur . Quo solo remedio . apud illos omnis cessat tempestas Dicebat etiam quod multa populi . omnem evacuant principatum . aut eum faciunt esse mitissimum . vel econtrario crudelem sit . quod propter peccata populi . permittit deus regnare ypocritam . et impossibile esse . ut deus regno gaudeat . qui de populi tribulacione et proprio fastigio . superbe nimis exultat Sed illud dicebat pretendi principatum . qui apud se degustat humilitatem . quia in se augetur quasi regnet invitus Hec michi placentinus hospes et ut credo fidei consentaneum est Tale aliquid invenit de septus maiorum Dum enim Helius Rome prefecturam splendidissime ageret . consensu senatorum imperator creatus est Cuicum obsecrante senatu . ut filium cesarem . quem habebat augustum appellaret . sufficere inquit debet quod ego ipse invitus regnaverim cum non mererer . principatus enim non sanguini ~~meretur~~ debetur sed meritis . et mollius regnat . qui rex nascitur non meretur . Et proculdubio parentes affectum exuunt qui parvulos suos importabili mole superiecta extinguunt . Hoc quidem est suffocare liberos non promovere . Colendi potius sunt et in virtutibus erudiendi . et eo usque profecerint ut preferantur illos virtutibus antecedere . quos debent honoribus anteire . merito ascendant et se iniuriis suorum nequaquam subtrahat votis . Cum enim illos ambigit aliis preferendos . Qui quasi naturali probitatis privilegio ampliati . maiorum titulis immitantur adultum . et eorundem beneficio future bonitatis aliis faciunt fidem . Hec ille . et quidem eleganter . privilegium expressit principis . cui ex antiquo munere dei succedunt filii indubitanter nisi iniquitas subvertat principatum .

Ex quibus causis transferuntur principatus et regna 2

Celebre est illud sapientis quod regnum . a gente in gentem transfertur . propter iniusticias et iniurias et contumelias et diversos dolos

Eccli. x

Danielis 2
Transfert regna atque constituit

Gg^e in registro c. 278.

Deus transfert regna et mutat tempora
Deus dat regna cui vult

Ecce nunc vides quam brevi sub-
iectum sit solium primi regis electi a propheta
dei Saul et Jonathas cum ceteris
filijs exigentibus culpis cum morti-
bus corruerunt ut thronus illius
qui de pecore stantes eductus est fir-
maretur. Cum hystoriarum percurreris se-
riem et regum successiones obver-
ni videbis et quasi ab exordio
tele. Deo providente succisos. Et
quo reges fuere clariores eo
citius si adversus deum contumuerint
gravatur sentencia eorum. Non est
sapiencia, non est prudencia, non est
consilium contra dominum. Certe nec
fortitudo. Quis ille insurgit si prose-
quitur. Ad emendicata sacramen-
torum suffragia, ad presidia mu-
nicionum frustra decurritur, quia non
est qui de manu illius possit eruere.

Allexander

Quis Allexandro maior cui gloria
sed tamen non sunt legitur successisse
sed filius saltatus. Quis cesa-
re domus severiorem nescit. Nam
corporum aut nullus filium reliquit
heredem et omnes cum brevi post
varia pericula et cedes sui et
suorum plurimas diversis mortibus et
fere ignominiosis cum contemone
to delecti sunt et descendentes ad
inferos successores habuerunt
aut hostes aut ignotos. Quid
asseram tam potencia regna tam
cito subvertit et transtulit. Certe
indignacio dei quam de se multiplex

iniusticia provocabat. Est autem ut
stoicis placet iniusticia mentis
habitus que a regione morum
exterminat equitatem. Quam namque
privare iusticia ut comparativa par-
ticula nominis declarat. Et quos ac
magis constat iusticia si non
noceas et compassio quam maxime
subleves nocentes. Illud vero noces
accedis adiuvando. Illud nocentes
non impedis iniusticie famulans.
Est autem contumelia tamen tumor
mentis cum lesione alterius mani-
festa operis sequela comitatur
Quoque iniquitati sunt. Propter quod eum
cui reverencia pro conditione officij
vel nature consorcio debetur insul-
tans insurgit. Dolus autem est
ut diffinit Aquilinus cum aliud
agitur et aliud simulatur, mali-
cie quociens sit intencione
nocendi. Differt autem plurimum
dolus a contumelia. Tamen hec super-
be et cum in manifesto, ille
fraudulenter et quasi ab insidijs
nocet. Hec sunt que eum maiori
cathedras sublimius eum pertina-
tum quia a contrarijs perpetuatur
precipuum gloria. Dolus namque
cum timiditatis imagine inf-
irmitatis notam habet et fortitudini
plurimum adversatur. Contumelia
prudencia reprimit ingeni-
nate inguit. Quod tam et
timet superbus ira et cum
iniuria. Temperancia non admitti

Prudencia
Temperancia
Fortitudo
Iusticia
Gra
Continencia
[illegible]
Dalius
Iusticia

nolens inferre alij . q sibi nollet
abalio irrogari / Et iniusticia iusti
a
cecludit uisqz quacqz faciens alij .
q faciendorum . nollet abalio fieri
sibi ipsi . Hee sunt quatuor virtutes
quas phi cardinales appellant
eo q de primo fonte honestatis
quasi primi rivuli manare vi:
dantur . et de se bonorum omnium flue
ta propagare / Hec forte sunt quatuor
flumina . que de paradiso delicitiarum
dei egrediuntur . ut irrigent om
terram . quo fructu desiderabilem
afferat in tempore suo / Domina et ad
me de fonte vite . Dum grauia
loquor . huius plenitudinis pertranseat
rivuli . aviditatis mee inebri
antes terram . ut succrescente
fructu bonorum operum saltem
declinare valeam . imminentis
securis ictum . que exigentibus cul:
pis meis . ad radicem mea . qu
ad radicem infructuose arboris
posita est . Quecumqz lignum se:
cus aquas istas positum est non
arescit . Quod vero uel radici:
tus non humectat . dissoluitur
et aridum perit . tamqz pul:
uis quem proicit ventus a facie
terre . Hij quidem non duces et
rectores arbitror . non potestes
qua regium gladium transferetur
si iniusti iniuriosi . contumeliosi
inventi fuerint . aut dolosi
De quibus dominum locutum est
Simplex salus intellectui sapientorum

non abre est . ut opinor . quod
nomina virorum . locucione pluralis
composuit . et de ipsa pluralitate
diuisit quosdam . prouidencie ius
uit . Dicit enim . ut predictum est
quia regnum de gente in gentem
transferetur . propter iniusticias et in:
iurias . et contumelias et diuersos
dolos / Quod autem diuersos in
fine subiecit . puto quia ad
omnia resoluendum . et tam plenos
contemptum intellectum . ut non nos
resciatur . ad diuersas species viciorum
sit et varias figuras personarum
complectatur . et modos omnes .
quibus a quocumqz hec vicia com:
mittuntur . Princeps enim tenere
de omnibus et omnium auctor esse
videtur . quia eum omnia posset
corrigere . corpus nimirum princeps
est . que voluit emendare . Cum
enim potestas publica sit ut predi:
ximus . omnium vires exhauirit
et ne in se deficiat incolumitate
omnium debet procurare membrorum
aut in administracione principatus
restant officia . tot sunt principalis
corporis quasi membra . Dum autem
singulorum officia in integritate
virtutis . et suavitate opinionis
conservat quosdam quasi membris
suavitatem procurat et decorem . Cum
vero per negligenciam . aut dissimula:
cione potestatis . circa officia . virtu:
tis . aut fame dispendium . qui

Ecc^ri x

ↄmobia eius · morbi et ma-
tule meruit. Non diu subsistit
incolumitas capitis · ubi languor
membrorum invalescit.

1 [D]e epistola plutarchi instruentis
traianum. Quid res
2 publica secundum plutarchum et quid
vicem anime in ipsa optineat : aut
3 membrorum. Que precipue vere-
antur in intentione plutarchi
et de reverencia exhibenda deo
4 et rebus sacris. De reveren-
tia et rerum et personarum · et quo-
modo persona sit venerabilis.
5 Que pena immineat his
qui ministros ecclesie locorumque
venerabilium iniurias inferunt
et de privilegiis locorum venerabilium
et quod absolucio vel proprii confessoris
queri vel superiori pro offensa
6 De principe qui caput est rei
publice · et electione eius · et privi-
legiis · et primo utitur exemplo
et quod beatum iob debeat imitari · et
7 de virtutibus beati iob. Que mala
vel bona subditis proveniant · de
moribus principum · quod et aliquot
strategematicis roboratur · ex-
8 emplis. Quare traianus vi-
deatur omnibus preferendus. De
9 his · qui in republica · obtinent
locum cordis · et quod iniqui arcen-
di sunt a consiliis potestatum late-
rum · et de timore dei · et sapiencia · et philosophia.

10 De lateribus potestatum · quorum ne-
cessitas explenda est · malicia re-
11 primenda. De oculis · auribus
· et lingua potestatum · et de officio
presidis · et quod iudicem oportet scire
· ius · et equi noticiam · voluntatem
bonam · et potestatem exequendi · et quod
iuramento debet esse legibus alliga-
tus · et a sordibus munerum ali-
enus. De sacramento iudicum
12 et collacione pithagore · et ale-
xandri · et in quibus rebus gratiam
partibus possit facere iudex · et de
13 questionibus captiosis. Quomodo
iudicium debeat ordinari · et de ex-
ceptione sacramenti calumpnie
· quod communitate prestant · actor et
reus · et quid immineat illi
qui iuramentum subire detrectat
· et de sacramento advocatorum et
pena calumpniatorum · sive pre-
varicatorum · aut tergiversatorum
14 De racione institutorum. Que
15 pertineat ad religionem proconsulum
· presidum · et ordinatorum iudicum
· et quatenus exennia prendi li-
ceat · et de decretione · bernardo
moatino · gaufrido carnotensi
16 De crimine repetundarum qui
tenentur · et presides et iudices
· qui aliquid animo acceperint prop-
ter causas res · que sibi sunt ex officio
faciende · et de samuele · qui do-
cet · iuge sacrificium esse debere
· condempno iudices · que se ipsos

oblacione iusticie et honore capi
cuilibet templum dei etiam con
temptenda esse presopia quod etiam
veterum philosophorum probatur exemplis

Qui solent adminiculare grandia sine modo lustrari in spatiale est principatum longitudinem et latitudinem immoneto lustrare. Sic res magna sucincte quidem aspiciente intuitu promittit sed nunquam perfecte subangusta sermonis minima explanat. Quid autem in humanis rebus maius est principatu cuius officium quoddam modo omnia circuit implet et penetrat et qui robore virtutis sue tocius reipublice molem portat. Cuius itaque contemplacio tractatum et moram exigit tum pulcritudine sui tum preeminentie quod in capite reipublice locatum est omnibus contemplari. Modesta quoque brevitate inspiciendo capitis eius in morem morem. et quid plutarchus super hoc consciat audiat. Ratio deducta super statuam gentilium fidelis est in sentenciis in verbis luculentus et spiritualis morum tantum arbiter ut facile preceptorem traiani posset asscipere. Si quid autem apud eum aliud discentit aut moribus temporum potius quam viro asscribitur. Si enim virgilio licuit aurum sapiens de luto ennii querere que invidia est ea que ad erudicionem magis agere talibus scripta sunt inquirere. His ergo omissis ad reliqua procedamus.

Extat epistola plutarchi traianum instruentis que quandam politice constitucionis exprimit speciem. Ea dicitur esse huiusmodi. Plutarcus traiano salutem dicit. Modestiam tuam noveram non appetere principatum quem tamen semper morum elegancia mereri studuisti. Quo quidem tanto dignior iudicaris quanto a crimine ambicionis videris esse remocior. Tue itaque virtuti congratulor et fortune mee si tamen recte gesseris honorem quem probe meruisti. Alioquin te periculis et me detrahencium linguis subiectum iri non dubito cum et ignaviam imperatorum roma non ferat et sermo publicus delicta discipulorum refundere soleat in preceptores. Sic seneca neronis sui merito detrahencium carpitur linguis. Adolescentium suorum temeritas in quintilianum refunditur et socrates in pupillum suum fuisse clemencior criminatur. Tu vero quidvis rectissime geres si non recesseris a te ipso. Si primum te composueris si tua omnia disposueris ad virtutem recte tibi procedent universa.

Epistola plutarchi traiano missa

Politice constitucionis maiorum vires
et exempla scripsi . cui si obtemperas . plu
tarcum vincendi habes auctorem . alio
quin parietem explanavi . testem invocato .
quam ad perniciem impii . non pergis
auctore plutarcho .

2

Sequuntur eiusdem politice
constitucionis capitula . de libello
qui inscribitur . institucio traiani
que propterea presenti opusculo curavi
inserere . ita tamen ut sensuum vesti-
gia . potius imitarer . quam passus
verborum . Est ergo primum omnium ut
princeps se totum meciatur . et
quid de toto corpore reipublice
cuius vice fungitur diligenter ad-
Diffinicio reipublice advertat . Est autem res publica sicut
plutarcho placet . corpus quoddam . quod
divini muneris beneficio animatur
et summe equitatis agitur nutu
et regitur quodam moderamine ra-
cionis . Ea vero que cultum religionis
Anima in nobis instituunt . et informant
et dei ut sedum plutarcum . deorum
dicam cerimonias tradunt . vicem
anime in corpore reipublice obtinent
Illos vero qui religionis cultui pre-
sunt . quasi animam corporis suscipere
et venerari oportet . Quis enim san-
ctitatis ministros dei ipsius vicarios
esse ambigit . Porro sicut anima
totius habet corporis principatum . ita et hii
quos ille religionis prefectos

vocat . toti corpori presunt . Augus-
tus cesar . eo usque sacrorum pon-
tificibus subditus fuit . donec et ipse
ne cui omnino subesset . vestalis creatus
est pontifex . Et paulo post . ad
deos relatus est vivus . Princeps
vero . capitis in republica . obtinet
capit locum . uni subiectus deo . et hiis
qui vices illius agunt in terris . quoniam
et in humano corpore . ab anima vege-
tatur caput et regitur . Cordis
cor locum senatus obtinet . a quo bonorum
operum . et malorum procedunt inicia
oculi Oculorum aurium et lingue
officia . sibi vendicant iudices
et presides provinciarum . Officiales
manus et milites manibus coaptantur . Qui
semper assistunt principi . lateribus assi-
milantur . Questores et comme-
Ventri tarienses . non illos dico qui
carceribus presunt . sed comites
rerum privatarum . ad ventris et
intestinorum refert ymaginem
Que si immensa aviditate
congesserint . et congesta tenacius
reservaverint innumerabiles et
incurabiles generant morbos . ut
vicio eorum . totius corporis ruina
immineat . Pedibus vero . solo in-
pedes herentibus agricole coap-
tantur . Quibus capitis providencia
tanto magis necessaria est . quo
plura inveniunt offendicula . dum
in obsequio corporis in terra gradiuntur
corporis ipsius tegumentorum est

1 Tess 4

suffragium . qui totius corporis eiusdem sustinet et promovet molem . pedum adminicula . robustissimo corpori tolle suis viribus non procedet . sed aut turpiter motilitur et moleste manibus repet . aut brutorum animalium ope movebitur . Posuit autem hunc modum more suo quam plurima . que diligencioris disquisitore tractatu consequuntur ad informacionem rei publice . et magistratuum erudicionem . Que omnia sillabatim consequi . similis inspiracionis est . que pocius affectat sperni . quam vivas auctoris exprimere . Et quia ad ipsum de cerimoniis . et cultura deorum plura que religioso principi putabat ingerenda . superstitiosa disputata sunt . hiis omissis que ad ydolatrie cultum pertinent perstringamus breviter sensum Plutarchi quo principem . et officia rei publice . ad cultum iusticie informabat

Summa ergo quatuor sunt que inserit rei publice principibus inculcare . reverencia dei / cultum sui / disciplina officialium . et statum / affectum et protectionem subditorum . Deum ergo in primis asserit honorandum . deinde sequentem tolerandum / romanos . ut sicut apostolus sentit . hic ille apostolus non agno

Reverencia dei — Affectus ... cohibicio operis
Principi que sunt necessaria — Cultus sui
— Disciplina officialium
— Protectio subditorum

stat . unusquisque vas suum possideat in sanctificacione et honore Post ut doctrinam propositi totius disciplina domus redoleat . et tam universitas subiectorum . Decepcio prepositorum . sibi de voluntate letetur . magnorum cognatorum quam virorum

Strategematibus et strategematicis utitur . que si perstringam inserantur . tediosa erunt lectori et propterea aliter mee simul te recedent . Refero quia sola pre et principum leges . illius deducta sunt presidia . videntur inherere vestigiis . doctrina eius sermone catholico . et sufficienti . adiectis ex parte strategematicis eius attingamus Primo ei manu areuencia numinum est . nobis adeo . qui ab omnibus quantum amandus est / et colendus ex toto corde ex tota anima . ex omnibus viribus suis sed bacto vel dilectionis . ex exhibicio operis est / Et licet perfecte possit amari . tamen qui extra opem medii . se insudat amari ad cultum excitorem . aliunque mediatores invenerit necesse est eo quod deum nemo videt unquam .

Videndi vel nominem . ad appellatum omnis sensuum . unusquisque vite dilatabilis quia principaliter et pure . non senciet eum homo . et vivet . nisi forte ea sensuum parte . que corporis nescit angustias vel defectus temporis sentit . sed vivacitate sui ex gra

permanet in eternum Caritatem loquor
que non euacuatur. Hec perficit. quito
deum. quem desiderat familiarius
accedit. Nam fides velud habitus
et spes desiderii mistique fomento
gratiam demulcente noti sui
¶ leticiam in futurum protendit. fides
itaque et spes innitantur. quidem
sensu. subsistit hic circa. agen:
tes intimi. quasi per speculum et
in enigmate. donec caritate spe in
mutata. veritatis specia plenarie
illucescat. Qui vero nullo per
sensu conspicere videri facile ne:
quit agnosci. Quod autem non co:
gnoscitur. diligenter coli non potest
nisi per medium. Unde et nimiam
pompilium. cerimonias quasdam
legimus indidisse romanis. et
sacrificia. ut sub commortalium deorum
pretextu. adolendam pietatem re:
ligionem. et fidem. et cetera. que
cis intimare volebat ipsos fa:
cilius imitaret. Testantur hec ancia:
lia atque palladium. sacra quedam
¶ imperii pignora. Janus bifrons
belli et pacis arbiter. Sacribus veste
virginibus consecratus. quo in honore
celestium siderum. flamma custos im:
perii. iugiter vigilaret. Sed et anni
commenses fuit. dilatatis fastorum
et ne fastorum dierum. varietate de
pictus. pontifices. augures. et
sacerdotiorum varii ritus. quibus
ita barbariem occupavit. ut ab
iniuriis temperarent. feriarentur

abarmis. iustitiam colerent. et
similem sibi mortem impenderet affec
tionem. fervorem redegit populum. ut
impium. prius ut dictum. et iniuria
occupaverat. iusticie et pietatis legi
¶ bus. feliciter gubernaret. Sed quid
per foro mundum vel et primos fidei
nostre. veteris legis sacrificia asseri
instituta. in demoniorum cultu
populus occupatus. vere religionis
dedisset cultum. ritu gentium.
sacrificia sua. demoniis immola
¶ et non deo. Colitur ergo deus aut
affectu mentis. aut contemplatione
operis. Sed affectus dilectionis in
pure attingit. hic aliquo sensu
corporali. ubi anima. deum per cognitionem a:
domino. et mens mole corporali aggra
vatur. plene nequeat comprehendi
Et certe eo amatur ardencius. et
studiosius queritur. quo altitudo
et immensitas diviciarum. potencie
et sapientie sue. omnem consuperat
intellectum. Virtute hic tanta hec
creaturis circuit. penetrat. im
plet. et protegit. ut nequaquam
latere valeat. quamque rationabili
creaturis. Ipsa quoque in ratione
ipsum esse. et bonum esse. et tantum
¶ plurimis indiciis protestantur. Quia
itaque modo. sic intelligenciam
sui infudit. ut subtrahat. sic
subtegit. ut infundat. et secundum
mensuram beneplaciti sui. sic
operatur in singulis. ut ad intel
lectionis et remissionis vicibus gu
ret. et si non per certam quam cum

repleet uniformit' creatura plus
vel minus videat' d ee p gratiam
nã pporcionem. d solo unigenito
virginis filio. esse fide' approbatum
est itaque nunc qm singula d sin-
gulis. futurum ut scriptu. omnia d
omnibus electis. Et sic nã ignis
et collacione tm dispari. que
ei nil psit pariliter compari.
a solo divisos et corpore divisi[te]
pducit effectus. sic illa. si tm
magna maximis conferre licet:
at d multis multipliciter lucet.
Solaris siquidem radius. si forte
madat d carbunculum. egrediens
aut rubeatus. rutilus videatur
fiat aerem rutilat. Sic ignis
d smaragdo virescit. smaragdo
purior. d saphiro conformatur
jacincti quoque speciebus efflat' gro-
ler crisopazio qui quo rarior
eo preciosior est. omni fere co-
lore superbit. Si ei yrim
obicias. in adamanticadis re-
putabit ymaginem. Si que sup
iectus videat d carmani. sic
at ignem celestem d subposita
trahit p berillum vides:
igit' d multis. quia multa sit
ignis. Sic d alijs est prudn-
cia fortitudo d alijs. tempan-
cia in quibusdam. in aliquibus iusticia
Im no nullis fides. longanimi-
tas spei d alijs. d quibus fervor
est caritatis. Sic parva labo-
ris. illic dolorem consolato. alibi
reverencia honorem exprimit. que

ex singula d singulis. est unum et
idem deus. Et in futuro qm im-
mediata facie. p gratiam eius vi-
debimus eum. sicuti est. omnia d
omnibus erit. qm nulla additu-
ra alicuius utilitatis suba deerit. cum
ipse d omnibus. futurus sit plenitudo
utilitatis. et cumulus beatitu[dinis]. adeo
quidem. ut nisi tradicionem patrie
tanta maiestatis sue plenitu[dine]
videat' adesse electis. ut nichil
eis desit. d ulla gradu. et ipse se
solus videat' d illis. et illius
nomine censeant'. salua veritate:
gre. et sine omni ubilitate ne-
Huic forte est illud exultabit
sci d gloria. letabunt' d cubilibus
suis. cum sibi tunc prima credant'
esse. corda sanctorum. et consistere
non suo d sua. sed et d omni gloria
glebur. Sic enim ignis. ut in
pdicta moveri similitu[dine] fer-
rum penetrat. et accendit. ut nil
fiat' deo. nisi ignis. et sic
solaris radius. illustrans aerem
solis cum radij censet' nomine. sic
deus omnes replebit electos. ut
omni infirmitate et mutabilitate
absorta. cum mor[ta]le d mortali[ta]te
et corruptibile incorruptibilitatem
induit. deus fere solus d eis
agnoscat'. Adhuc non nulli singulis
referunt. qm angeli in futurum be-
nedicis una p tempus. nisi ab hijs
adorant'. eo qm d eis visa e quam
pnica deitatis. cum hic ta crea-
turam creatura adorari divino non
liceat. Sic erat d facie salvatoris

aliquid deitatis resplenduit qui
de funiculis facto flagello . venden-
tes et ementes eiecit de templo
. docens omnem negociacionem contemp-
nandam esse a domo orationis et
aliis . et si adsit divinitatis pre-
sencia plenitudo eius corporaliter
nequaquam adest . sed vestigia quoque
latere non potest constringitur in
maiestate ineffabili . veneranda
a superbia . a bonitate amabilis
. et hinc cultus . sicut omnem medi-
etatem . potest ei fidelis impendere
creatura Triplici enim ratione adeo
sic ut eum timeamus / veneremur
. et diligamus / Et hic est forte
funiculus triplex . inter creatorem
et creaturam . qui facile solui
non potest Sed omnium tenacissima est
unius amoris caritas siquidem
nunquam excidit . quia siquis
adheret deo . unitur ei . et cum eo
unus spiritus est / Utique qui unitur
ei . et sic . ut unus spiritus sit . fa-
miliaris est . et ab obsequio eius
quod est spiritus . arceri non potest ille
aut cultus . qui in exteriorum operum
exhibicione consistit . medio indi-
get . eo quod ad spiritum . corporalibus no-
bis non patet accessus . quod et illud
planum est docuisse . qui de samari-
tana ecclesiam misteriis ait Spiritus
est deus . et eos qui volunt ado-
rare . in spiritu . et veritate . oportet
adorare Ut tamen adhesionem illius
quocumque modo , humilitatis nostre
. concedat infirmitas et aliquam

Timoris / Funiculus / Veneracionis / Amoris

Exhibicio operis

habeat materiam intercorporis . sensuali-
tati voluit . qui sensum dedit . et
qui animam glorificabit . et carne ve-
stitum fidelem appetit famulatum
Unde voluit etiam corporalem honorem
. ut contumaces tarditas . infideli
aut negligenter . excusacionem non
habeat **De Reverencia Rerum et personarum et quot modis persona sit ve[neranda]**

Reverencia ergo que corporaliter
impenditur . aut circa personas
consistit , aut circa res / Personarum
vero racio habetur , aut carnis . aut
ab officiis / aut a moribus / aut
a condicione / aut a forma / Natura
parentes veneramur et liberos
. et quos nobis carnis coniunxit
. ut pote uxorem . cognatos . et
affines / Unde et gencium iure
receptum est . eo quod parentes sunt
apud omnes gentes colligi et
et divino iure urgemur . Scriptum
novimus . honora patrem tuum
. et matrem . ut sis longevus
super terram Et qui patri vel
matri maledixerit . morte
morietur / liberos non vultu oportet
commendari . eo quod nemo carnem
suam odio habuit . sed nutrit . uxo-
rem . propter quam homo patrem
relinquit . et matrem . adherens
uxori sue . ut sint duo in
carne una Uxorem in hac pre-
dine legis mandata desunt . et
si pro ea similem . qui sanis
diliget carnis miseratur . pri-

Honor qui impenditur consistit circa

Personis — Natura / Officio / Moribus / Condicione

Rebus

tendunt per ad cognatos et affines quos ipse natura commendat. Officium vero est debito exequendi quemadmodum unicuique constituitur. aut moribus agenda sunt. Ex eo namque personis singulis proprii congruunt actus. et in hiis atque sic agenda sunt. alia ad publicum alia ad suum cuique pertinet statum. Ex quo liquet. officiorum quedam publica. quedam privata conveniunt dici. Privatorum vero tanta multiplicitas est. quanta fere est diversitas personarum. Publica quidem omnia referuntur ad duas partes. Aut enim a divino. aut ab humano iure descendunt. Hec autem ex publicis officiorum latius patet. sed pertinet ad principes actionum. ut publicis officiis reverencia impendatur. Prelata namque debetur eis. quia eminencia cuiusque in gratiam. Nam quidem aut facit aut indicat. unicuique competentes iurisdictio. cum reverencia in gratiam et contemptus reducit. de honore et querelam subiectorum. Unde de constitucionibus procedit. ingratitudo edictis. aut promulgacionibus per plerumque sit plurium concepto personarum, ut non tam persone. quam universitatis tota conventio videatur esse. vel quevis alia promulgacio. Per certa iura vel canones ignoranti. consuetudini cottidiano prescriptum est. Porro variorum officiorum. non modo tantum et legum statuta sed et exercitatione omnis preceptum exequitur.

Mos autem est mentis habitus. ex quo singulorum operum assiduitas manat. Non enim si quid semel fit. et amplius statim moribus aggregatur. id assidue faciendi statum designat. Hic autem virtutes et vicia. eos complectitur. licet vicia non nisi mores esse. sed complexos dicant moribus obviare. In quo planum est. solas virtutes tenere nomen morum. tum bonos tamen aut malos dicimus mores. vicia distinguendo et virtutes. Hinc moratos a bono. sive morigeros. morosos vero a viciis notamus. Illud et hic plenitudinis nomen videtur minime. tum nullus dicitur quod congruat. adeo societatem morum. et nulla affert supplicitas viciorum. Aliud itaque a moribus quibus reverencia convenire dicatur. ei virtutes quibus honor exhibendus est. de esse significat. Precius enim non venditur. et vereatur illud quod prudentem fortem temperatum credit et iustum. Hinc est etiam consilium sapientis ei. qui timeri appetit dari honorem. et prescribit ut deum timeat amet. venditur. et ei se tota devocione submittat. Condicionem quidem esse diffiniunt. fortuitum persone statum. quo aut adversis deprimitur. aut extollitur prosperis. et alterutrius forte natura. sive uniusque facie prestatur. Equale est quod alios vendunt ingenuos. aliis servilem conclusionem, irrogamus. Prosperorum divicias ceterique illorum contraponimus paupertati.

Mos

Virtutes dicuntur nomen morum

Condicio

Honor est exhibicio reverencie in signum virtutis
Reverencia est ad ponere ... ...
Laus est sermo elucidans magnitudinem virtutis
Glori est frequens cum laude fama

Fortuna

Rem diffinire difficile est, asse-
ruit Tullius. Ego difficilius credo
diffinire fortunam, eo quod eius nulla
illius aliqua substantia est. Verum si quis (?)
verbi originem prebet, quod nequaquam
esse, si de veritate ipsa non esse. Rem
enim omnino non est aliquam potest non
potest diffinire ut sit. Cum fortuna
cum non sit, non potest diffiniri. Nec
siquidem quod non est non potest umquam
¶ comprobare quid sit. Efferavit epi-
curus precipuas sententias suas, quas
kyriasdoxas vocat, quibus totius
philosophie putat summe processum (?), et mo-
re suo fortune subiciat universa.
Ego de hoc sic et de plurimis Plu-
tarcum censeo audiendum, qui deam
eam colendam esse negat. Asserens
¶ enim ut arceas celi non posse (?) [illegible]
ta [illegible] ponit exempla, quibus
liquet omnes fere dee cultores te-
meritatis et precipitatis tandem in fo-
veam [illegible]. Testatur hoc Galba
qui totam etatem [illegible]
in senium, cuius dee familiaritate
et cultu in brevi elatus, et [illegible]
nimio (?) precipitatus est. Quare autem
apud Suetonium querere [illegible]
sunt prefatus (?) plurimus (?), et dare (?) eam
dicti principis lacrimabilis inge-
misit, quod hoc vicio temeritatis et
temulentie (?) probrosa dea, et omnibus
ignominiosa numinibus, cum
deorum templa fedavit, et deorum
cum precipuit cultum, ut potest edes
[illegible] quas in orbe et urbe pa-
ssim habet, rupem eciam tarpeiam

occupavit. Supremo Iovi [illegible]
et publice fortune imago aurea
in capitolio [illegible]
¶ et [illegible] publice [illegible]
tantam competere sibi auctoritatem, quod
in tota voce mortalium ut dici solet
sola utramque paginam videtur im-
plere. Videas eam ubi vota ipsa (?)
volubilem, quam magis [illegible]
vote impulsu de pectore iovis [illegible]
¶ pensa precipitat, et [illegible]
eam fortunam statuit. Fata [illegible]
Fata inquit stoicus regunt [illegible]
fatum est in partibus illis quas simus (?)
abscondit. Hinc paradoxe
stoicorum, kyriadoxa epicuri re-
clamat. Fatalem inquit tolle
necessitatem, quia si fortuna volet, fi-
et de rethore consul. Si volet hec
¶ eadem, fiet de consule rethor. [illegible]
ut eam fortuna minimus agamus (?)
sic inopinatorum eventum for-
tuitum [illegible] videatur plurimum
[illegible], eo quod fortuitorum [illegible]
statum efficiat, quem [illegible] esse p[illegible]
[illegible] eo sunt plurimum differt
quod [illegible] nec [illegible] nec ab
officio nec a moribus est, nec
[illegible] sequitur eventum fortuna
[illegible] consistit in [illegible], que in [illegible] e-
mergit. [illegible]
[illegible] Plutarcus, et [illegible]
[illegible] loco [illegible] officii [illegible]
[illegible] tantique reverencie [illegible]
[illegible] originem. Superstitiosi [illegible]
[illegible] more [illegible]
[illegible] nullas [illegible] eius sensu

et sermone catholico . auiani inse-
rui. Ille quidem in cultu deorum . eos
precipue asserit venerandos / qui ei
familiaris . et vicinius accedunt / vel
natura . et ut liber in deorum derivator
hercules qui eo ipso deus se iovem
protestatus est . anguibus iugulavit
inmanius vicinus / aut officio ut
pontifices perfectos quam sacrorum / vel
moribus . ut philosophos / qui mentis divine
haustum . investigatione . et dispen-
satione sapiencie . iudicat sua que dicere
ut quos favor numinis extulit
ut aliis preessent . certa potius fa-
miliari . quam officio publico . Nemo
quidem perfidus est . et ad republice
dignus . sensus quam verorum . qui persi-
no decet . sed forte quid sentiat deorum
sentiebat . de quibus corrupti populi
proloqui non audebat . qui legerat
conscriptos esse libros . per pictagoram
et ipsum atticum esse de celum ablatum
niciliis . eo quod dubitavit an
de diis vel essent que vulgo di-
cebant / quid ego contra audet asse-
rere . qui nec ipsius dubitacionem ex-
pers evadat impunitam / Testis
itaque vel ipse ille . quam mox auditoribus
confecit . et ut eos abilliceret re-
vocaret . aliquid indulsisse errori
Vel de doctrina morum lentulen-
tissimus est . Eo quod hunc eximiam
facilis adquiesco . quam apostolus gen-
tium . fide tum et religione incolum
omnibus omnia factus est . ut omnes
lucrifaceret . Nos at quibus de
celo vitas illustre . non deorum quod
nulli sunt . sed veri dei ministri

et amici . magna reverencia et
dignius adhibenda . sed et inter cognitos
qui hic ipse precipit qui sepe ma-
ioram adversitatem suorum perpessus
hominibus . contulit potestates / Unde illud
Subditi estote omni humane creature
propter deum . Sive regi . quasi precelle-
nti Sive ducibus tamquam ab eo missis
ad vindictam malefactorum . laudem vero
bonorum . Et illud servi subditi esto-
te dominis vestris / non tantum bonis et mo-
destis sed etiam discolis . Amici quidem — Amici dei
dei sunt . aut gratia . confessionibus multis — Gratia singularis
ut Jeremias et Iohannes . sanctificati
antequam nati . et gemma sacerdotum
Nicolaus . quarta et sexta feria sole
lactens in cunis / aut multa confessione — Multa expositio
ut qui facili via bonorum operum
se penitens latro / vel difficili — Difficili et felici instituto
et felici instituto . meruit regni celorum
velut apostolorum chorus et martirum
Ad at tres ordines . convenit ma-
ro . facilis descensus averni:
Noctes atque dies patet atri ianua
ditis . Sed revocare gradum superas-
que evadere ad auras . Hoc opus
hic labor est . pauci quos equus a-
mavit iupiter . aut ardens evexit
ad ethera virtus / diis geniti potuere
Eos ergo morum elegancia divine
virtutis bonitatis conformes . dignius tamquam
verissima et fidelissima dei ymagines
venerari . Ministri vero sunt quos di- — Ministri dei
spensatio divina vocavit . ut corripien-
do et corrigendo vicia . virtutes
inserendo . et propagando sua . et aliorum
procurent salutem / Qui vero ei divine
gracie ministrant . tanto inferiores sunt
hiis qui ministrant in divino . quanto divinis
humana cedunt

Qui sunt
Ministri
dei vide
Augustinum de
civitate dei li. 12.
c. 8.

7

Clericis autem qui intra diuina mi-
nistrant. decus preciis honoratur. et
spernitur. cum illorum honorem et contemptum
sibi reputet. hinc est illud Ego
dixi dii estis. Et labia sacerdotis
custodiunt scienciam. et legem requirunt
ex ore eius. quia angelus domini ex-
ercituum est. Ipsa quoque ueritas ait. Qui
uos audit. me audit. Qui uos
recipit. me recipit. Et qui uos
spernit. me spernit eum qui me mi-
sit. Et qui tangit uos. tangit
pupillam oculi mei. Illa uero reue-
Reuerencia rerum ¶ rencia que circa rerum uenerationem con-
sistit. multiplex est. Aut enim cor-
corporales porales res sunt. ut edes et loca
sacra. et que piis deputantur usibus
et sacrificia que uisibiliter offeruntur.
Incorporales Aut incorporales. ut iura. que
sacris rebus competunt. Que te-
merare sacrilegium est. morte pian-
dum. aliaue pena grauissima ex
qualitate admissi. Horum ergo sacrarum
immunitates quicumque [illegible]
est. et qui uendicat eum constitutum
¶ Et quidem de iure diuino. ipse posset
multa exponi. sed ut emule potestatis
non obloquatur audacia. de hac parte pa-
tuta principum. laicus et benignius
patet. que sicut sancta ueneratur
et approbat. et ecclesiarum. et ministrorum
eorum quoque locorum uenerabilium. priuilegia
uniuersa confirmant. Quis enim principes

tur in iniuria de benedictione est. quod ad
¶ loquor constitucionum non audiunt. Si quis
deinceps genus sacrilegii perpetrauit. ut in
ecclesias katholicas irruens sacerdotes
et ministros. uel in ipso cultu loco. ali-
quid importet iniurie. quod geritur
prouincie rectoribus animaduertatur.
atque ita prouincie moderator sacerdotes
et katholice ecclesie ministrorum. loca
quoque illorum. et diuini cultus iniuriam
capitali in conuictos siue confessos
reos. sentencia nouit uindicandam.
nec expectet ut episcopus iniurie
proprie ultionem depostulet. cui sanctitas
ignoscendi gloriam dereliquit. sed et
cunctis laudabile sit atroces sa-
cerdotibus et ministris iniurias. ue-
luti publicum crimen persequi ac
¶ de talibus ultionem mereri. Item Clemens
clemencie nostre. ut nulla que eccle-
siis publicis actionibus teneantur. uel
adiacentibus pertinentibus. cuique corpori non
sunt adnecti. Et alibi Si qua eccle-
siarum uenerabilis priuilegia. cuiusque quam
fuerit uel temeritate uiolata uel
dissimulatione neglecta commissum
v. librarum auri condempnacione
¶ plectatur. Que uero priuilegia ecclesiarum
locorum quoque uenerabilium et ministrorum
diuino sunt et humano iure notissima
et in usu ita liqueat. quod non
sint. nisi apud iudices ecclesiasticos
conueniri. et si quis in aliquem cle-
ricum uiolentas manus iniecerit
anathemate feriatur. ut nisi
a romano pontifice absolui non
¶ possit. Huius autem alibi singula
quibus uenia. nisi articulo mortis

immineat. qui non proprium extorqueat
non surripit per fraudem. auctore
Claudiano Theodosius ait. non extor-
quebis amari. Hoc altius fides. hoc
simplex gratia donat. Nichilominus verum
est. quia non extorquebis absolvi. quod
sola gratia cordis. confessio oris. et
satisfactio operis. promeretur. Utique
non ius. sed gratia sola iustificat impium
et fraus peccati non prodest. quia spiritus
sanctus discipline effugiet fictum. nec
habitat in corpore subdito peccatis. Ubi
nec duplicitas recalo. quia teste magno
patre Augustino. similata simulata
innocentia. non est innocentia. sed
duplex malicia. quia et malicia est
et simulatio. Equitas quoque simulata
non est equitas sed duplex iniquitas.
quia et iniquitas est et simulatio.
Unde commodatis stupore et fuedore
eum frequentissime videam. nescio fide-
les an infideles dicam. In sacrilegio
sanguinis deprehensos. addicentes turbis vi-
bus tranclate. ut minis et ter-
roribus urgeat sacerdotes ad absol-
lutionem prestandam. quam non isti fide-
dant. nec illi in contumacia. velut
arripere possunt. Plane facilius est utrorum-
que iudicium quam alterum istorum excipe-
dici. Utriusque enim culpa sit gravior
non facile dixerim. Hec de his que
in politica institutione Plutarchi
vicem ait obtinet

exequitur ut eius imitatores vesti-
gia demerebitur reipublice di-
spiciamque. Dictum est autem. principem
locum obtinere capitis. et qui solius
mentis regatur arbitrio. Hunc ita
ut iam dictum est. dispositio divina. in
arce reipublice collocavit. et eum
nunc archano providentie sue mi-
sterio. ceteris prefert. nunc per sacerdotum
iudicio sacerdotum. nunc adeo preficiens
totius populi vota concurrunt. Unde et
in Veteri Testamento legitur. quod Moyses
ordinaturus eum. qui preesset in populo et
convocavit omnem synagogam. ut eli-
geretur astante populo. nequa post-
modum retractatio nasceretur. ne quis scru-
pulus resideret. Legitur in libro Regum
quod Saul rex futurus apparens in facie
populi ab humero et sursum supereminebat
universo populo. Quare queso
nisi quia. quem oportet preesse aliis
pectore debet et ore preminere. ut
quasi bonorum operum plenitudinis totius ple-
bis latitudinem amplecti valeat. et pro-
tegere. tanquam doctor. fautor. et suppe-
tor. et ad virtute prestantior. Dicit
enim dominus ad Moysen. Assume ad te
met ipsum. Iosue filium Nave. virum
qui habet spiritum Dei in semetipso. et impo-
nes manus tuas super eum. et statues
coram Eleazaro sacerdote. et precepta
ei dato. in conspectu totius synagoge. et
precipe de ipso coram cunctis. et dabis cla-
ritate tua super illum. ut audiant
illum filii Israel. Audis evidentem or-
dinationem principis populo tam manifeste

prelatus aliis debet
precedat eos virtute

manifeste de scriptura ut pene expositione non egeat. Si cetera ma-
nifestius queris. ea (?) auctore
deo loco suo et tempore. cum pertigero
explanabo. diuersis etiam nominibus istorum
et quorundam sanctorum metrorum signiferacion
Hic autem plane nulla est ppla (?) acla-
macio. nulla consanguinitatis racio
nulla propinquitatis. vita contemplacio e
Nu 27 Mortuo salphaat filie patrem apud
moisen vendicant hereditatem. exspe-
ctacionem earum iustam esse. deus ipse te-
statur. Propinquis namque agrorum et
prediorum hereditas relinquenda est
et ut plurimum arcanum. Gubernacio
vero populi illi tradenda est quem deus
elegit. Homini scilicet tali qui habet
spiritum dei in se. et precepta dei in
conspectu eius sunt. qui moysi valde
notus sit. et familiaris. i. in quo
sit claritas legis et sciencia. ut possit
eum audire filii israel. Verum libatum
est. favore nonnullorum. veterem consan-
guinei principum. quibus privilegio diuine
promissionis. et iure gratis debetur
successio liberorum. si tamen ut scriptum est
ambulaverint in iusticiis domini. Si vero
a via paululum deflexerint. non statim
usquequaque deiciuntur. sed paulatim corripi-
untur in iusticia. Donec fiat aspiciam
eos pertinaces esse in malo. Roboam
roboam. statim ex quo iussus est a consilio
patris. eorumque seniorum contempto con-
silio. recessit a via salomonis. onus
importabile volens imponere humeris
filiorum israel. corruptum scissum est regnum
eius recedentibus decem tribubus post

Ieroboam. servum salomonis. fuerunt-
que regna divisa. duo regnum habuit
iuda unum israel. Sensit ergo degenera-
cia pena. de gracia dei. et privilegio
sanguinis minorum. ut rex quidem ma-
neret. sed magna regni parte mutila-
tus. viri hoc illi Roma adheserat
consiliis iuvenum. contempnens ma-
et precepta prudenciae. Impossibile
enim est. ut salubriter disponat prin-
cipatum qui non agitur consilio sapienci
Ve inquit tibi terra cuius rex puer est. et
cuius consiliarii mane comedunt. Bea-
ta terra cuius rex nobilis est. et cuius
principes vescuntur tempore suo ad refe-
ctionem non ad luxuriam. Ubi etenim sa-
piencia esse non potest. Unde scribitur iob
Sapiencia ubi invenitur et quis est
locus intelligenciae. Nescit homo precium
eius. nec invenitur in terra suaviter
viventium. Non equabitur ei. aurum
nec quicquam. Trahitur enim sapiencia de occul-
tis. Longe utilius iuvenes repulsant
repulissent adquiescentes consilio se-
niorum. Vita beati iob regnandi
forma. Audi ergo quid de se fa-
teatur. Cum procedebam ad portam
civitatis et in platea. cathedram
parabant michi. videbant me iu-
venes et abscondebantur et senes
assurgentes stabant. Principes ce-
ssabant loqui. et superponebant
digitum ori suo. vocem suam cohi-
bebant duces. et lingua eorum gutturi
suo adherebat. Auris audi-
ens. beatificabat me. et oculus vi-
dens. testimonium reddebat michi

eo quod liberassem pauperem vociferan-
tem. et pupillum cui non erat ad-
iutor. Benedictio perituri super
me veniebat. et cor vidue conso-
latus sum. Iusticia indutus sum. et
vestivi me sicut vestimento. et
dyademate. iudicio meo. Oculus
fui ceco. et pes claudo. Pater
eram pauperum. et causam quam nesci-
ebam diligentissime investigabam.
Conterebam molas iniqui et de
dentibus illius auferebam predam.
Dicebamque in nidulo meo moriar
et sicut palma multiplicabo dies.
Radix mea aperta est. secus aquas
et ros morabitur in messione mea.
Gloria mea semper innovabitur. et arcus
meus in manu mea instaurabitur.
Qui me audiebant. sententiam meam
expectabant. et intenti tacebant
ad consilium meum. Verbis meis. ad-
dere nichil audebant. et super illos
stillabat eloquium meum. Si quando
ridebam ad eos. non credebant. et
lux vultus mei. non cadebat
in terram. Si voluissem ire ad eos
sedebam primus. cumque sederem. quasi
rex. exercitu circumstante. eram tamen
merencium consolator. Ecce re-
gnandi in viro iusto. ex magna
parte. expressa est formula. quam
si per singula exequi voluerimus. iuste
[illegible] libri magnitudinem. misteriorum
virtutum series. ut sola complectitur
diligens lector. singula verba
distinguet. quia in hiis omnibus
nec iota unum apicis. a misterio

salutis vacat. comparata his que in
ipsa superficie verborum eminent. quanta
potero brevitate perstringam. Lavabam
inquit pedes meos butiro
et petra fundebat michi rivos o-
lei. Cum in porta cathedra residerem
in platea. abscondebantur iuvenes. et
michi senes astabant. Communiter [illegible]
quod rerum affluencia. gratiarum quas consecutus
et prudencia non excesserint. sed in
hiis omnibus ex gratia et testimonio bo-
norum operum. auctoritas in [illegible] per-
mansit. Egrediebar cum ad portam
qui latebris non egebat. et qui de-
cendi promeruerat sedem. semper pa-
ratam erigebat. levitate vivendi
abscondita. Cessabant loqui principes.
et lingua ducum gutturi adherebat.
non audientes grandia loqui. et im-
ponere in humeris hominum. onera im-
portabilia. que ne superficie digiti
tangi solent. Docebat enim. omnes
virtutis laudes in actione consistere
cassasque ac splendorem vi. cui non
subest soliditas operis. Unde et operi
inquit Salomon. erit habundancia
ubi autem verba sunt plurima. ibi fre-
quenter egestas. Principum non et ducum
est. alios in via morum precedere. non
que facienda sunt. aliis tantumdem in-
tonare. Auris audiens. et oculus
videns beatificabat me. In presentia
corporis eleganter expressit. quibus
sensus anime maxime qualitatem ex-
teriorum rerum noticia. oculi et auris
obsequio fidelissime suscipit. adauget
et thesauris cordis sepius lingua

laus virtutis in actione consistit

inrauta diripit. Sed vero audiens
et videns adiecit. sapientis iu-
dicium exprimit. iuxta illud beatus
qui loquitur in aure audientis. Non
itaque beatificatum se dicit. linguis
hominum. que in alterutra partem. uel
amore. uel odio. frequenter impelluntur.
sufficit ei testimonium conscientie. presertim
cum roboratum sit. iudicio sapientum.
Eo inquit quod liberassem pauperem.
pupillum et vociferantem. et consolatus
sum cor vidue. In his enim magis
principalis claret auctoritas. que
a deo instituta est. ad iniurias propul-
sandas. Hec enim sunt opera
misericordie. et erit nomen agentis ca-
thedrati in secula. Sed ne credas eum
remissiore clementia. vicijs auda-
ciam prestitisse. Iusticia inquit in-
dutus sum. et dyademate iudicio
meo. Causam quam nesciebam dili-
gentissime investigabam. Oportet enim
iudicem cuncta rimari. et ordinem
rerum plena inquisitione discutere
ut dum obviat alium. quam causam
legittimis racionibus plenissime li-
mitata. Ut enim ait ethicus. cito
penitendum properat. quisquis cito
iudicat. Conterebam molas iniqui
Iniquus est. quisquis in iudicando.
sequitur non causam. sed predam. qui sic
munera diligit. ut sequatur retribu-
tiones. Et licet equum sit. quod decimet
corpus. avaricie furiens. sequitur
in mortem verum sequitur. et de denti-
bus illius auferebam predam. Dicebam
quoque In nidulo meo moriar. mentem
itaque opponat. qui rerum suarum

amplitudine contentus erat. Nec ava-
ricie aut ambicionis stimulo vrge-
batur. ut domum domui. agrum agro
coniungeret. iungeret. usque ad terminos loci
ac si solus habitaturus esset in superficie
terre. et sicut palma multiplicabo
dies. Rem admirandam. aristotiles
in septimo problematum. et plutarchus
in octavo memorabilem dicit. Si
super palme ingerunt arboris ligni
magna pondera imponas. ac tam
graviter vrgeas oneres. ut ma-
gnitudo oneris. sustineri nequeat.
non deorsum cedit. nec in terra flecti-
tur sed adversus pondus resurgit. et sursum
nititur. recurvatque. Placet inquit
plutarchus. placuit palmam signum
esse victorie in certaminibus. quoniam
ligni ingenium huiusmodi est. ut
vrgentibus opprimentibusque non ceda-
t refertur etiam. quod ramus eius pal-
me. que grece dicitur basileios
avelli non potest. si trahatur deorsum
sed si sursum producatur. cedit. Con-
stat autem quia trunci palme. uel
stipes. a radice erigitur. sed super-
ioribus dilatatur. Secus autem de quibus-
dam arboribus. que tanto magis turge-
scit. quo ad terram stipes vicinius
accedit. Recte palma ergo signifi-
catur iustus in immobilis. que
descensum non novit. sed solum ad
superiora processum. Unde iustus ut
palma florebit. Radix mea ap-
ta est. secus aquas sapientie.
utriusque et virtutum. de quibus super. et
ros in messione mea commorabitur in messione
mea. Intellige bonorum operum

quorum manipulos electi reponent
apud se in illa die iustus videt dei
sequitur Gloria mea semper innovabitur
et arcus meus instaurabitur. quia est
aliquid quo tendit. et de quo dirigit
arcum iustus. Nec passim sequitur cor
nos testa quasi lutea. Qui me au
diebant expectabant sententiam et tacita
Sepe dum est. sententiam de bono. semper
accipiendam esse. nisi aliud sapientior
videtur esse sibi prius. septem viros lo
quentibus similes Audis de sapiente. ta
men Contenti inquit tacebant ad
consilium meum. verbis meis nil addere
audebant. stillabat super eos eloquium
meum Res ardua desiderat atten
tionem. et virorum gravium decet consilia
meditari. ut quicquid agit quicquid
loquitur. sit consilio homo sapientiam
affectanti Est autem oris vicissim
illa prosa. quibus nil demum liceat
ad apponi Est autem nimis gravi
turpissimum. si ingerit se fabulis et
nugis de misceat. et nil congrui
entes perstrepat. veluti vel ut
anser admixtus oloribus. et dem
mariam credat apta esse lingue suis
immergitur. quod cum castor stat
cum sodalis plus immediatum ini
mici melius via ducat cum apes
porrecta que habundant sui ca
prositate vilescunt. et tunc multi
loquio peccatum non deest. pauca
prudenter loquentes simul et pre
ciosus Unde socrates quesiti
quomodo quis famam optimam com
paraet si gesserit inquit optima/

Comparatio fame bone

et locutus fuit pauca | Hinc est
quod vir iustus. et vitius delinquere
de sermone. Dicit sallustius eloquium
suum Qui enim non delinquit de ver
bis perfectus est vir Si quando ridebam
ad eos non credebant Risus levitatis
indicium. et quo patentior eo im
prudentior. et reprehensibilior est
Qui cum stultus de risu exaltat
vocem suam Et salvator flevit
qui utique risisse non legitur Nec
eum facile credidimus prius esse
ad cachinnum. qui sublata am
biguitate. de risu loquitur. ut et
si riserit. non credatur Et lux vul
tus mei. non cadebat de terra Visit
forte vir iustus. si eum de hilari te
temporalis inopia nulla resplenduit
et quicquid tamen erat de moribus
multum verebatur austere Si vo
luissem ire ad eos. sedebam primus
prima sequitur cathedra dignus
erat. qui alios tantarum virtutum
lumine precedebat Cumque sederet quasi
rex familiaritatibus aliis lacrimas
merentium abstergebat Secunda quidem
conclusio. cum potestas publica sic
providet compesse. ut de unicuique sua
tristem aliquem esse non patiatur.
Qua vero arte id fiet moralis
campus subiectus exequitur Da
ta quidem amenitate florum. et
fructuum ubertate. ut siquis eum
ingreditur. paradisi deliciis se gau
deat interesse equalis forte. et
attonitus obstupescens. quemquam
de psilio carmine [illegible] tate dulce
dine esse [illegible]. et celestium

Risus est signum levitatis

Job 31

iniuriam esse convincit. Sed ad ista possit operibus viri iusti. tu ipse diiudica. Si negavi quod volebant pauperibus. et oculos vidue expectare feci. Si comedi buccellam meam solus. et non comedit pupillus ex ea. quia ab infancia crevit mecum miseracio. et de ventre matris mee egressa est mecum. Si despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum. et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius. et de velleribus ovium mearum calefactus est.

Si levavi super pupillum manum meam cum viderem me in porta superiorem. humerus meus a iunctura sua cadat. et brachium meum cum ossibus suis conteratur. Semper enim quasi tumentes fluctus super me timui deum. et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum. et obrizo dixi fiducia mea. Si letatus sum super multis diviciis. et quia plurima reperit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret. et lunam incedentem clare. et letatum est in abscondito cor meum. et osculatus sum manum meam ore meo. que est iniquitas maxima. et negacio contra deum altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat. et exultavi quod invenisset eum malum. Si non dixerunt viri tabernaculi mei quis det de carnibus eius ut saturemur.

Foris non mansit peregrinus. ostium meum patuit viatori. Si abscondi quasi homo peccatum meum. et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad multitudinem nimiam. et despectio propinquorum terruit me. et non magis tacui. nec egressus sum ostium. Si adversum me terra clamat. et cum ipsa sulci eius deflent. Si fructus eius comedi absque pecunia. et animam agricolarum eius afflixi. pro frumento oriatur mihi tribulus. et pro ordeo spina.

Qui non credit cum ambulat in latitudine deliciarum dei. in corde puro. et consciencia bona. et fide non ficta. sub impcacione tanta de se quidem fatetur. Quibus istorum verborum desiderat interpretacionem. aut in tanta luce non videt. Nimis plane hebes est. et obtusi ingenii. cui ipse ista non lucent. exponenda sunt plurima congerunt. quorum vel unum orbem quendam illustrare sufficit. Si principes plura legere vel audire fastidiunt. saltem hoc tantillum legant. audiant et inspectione diligenti discutiant.

quid mittentur. Sequitur enim in eodem. Si audierint reges. et observaverint voces dei. complebunt dies suos in bono. et annos suos in gloria. Si autem non audierint. transibunt per gladium. et consumentur stulticia. Vides ne invitum regum duplicem eventum. Aut enim per gladium transeunt. aut stulticia consumuntur. Et vere videtur transire per gladium. non finiri commune gladio. quia quidam transitus eis est. ad locum nisi secundum multitudinem iniquitatum suarum. potentes potenter puniuntur. Sed et stulticia consumit

impios · cq̄ʒ d depssioꝫ ꝑplī · vo
bur p̄ncipis enervat᷑ · Populus
naqꝫ g̃tus erigē vires p̄ncip̄
no pt · aut no vl̄t

Quasi inquit qui mittit lapid
in acervū mercurii · sic q̄ dat
insipienti honorem · qr adversis
dulcis no opponit᷑ · Ego saluatore
venia impetrata · acervū credo
mercurii · in quo q̄sistit vo calcula
di · quia mercurius numen core
est · qui negociatorū exercent · et
raciocinijs suis diligent᷑ invigi
lant · Mitte go lapid̄ d acervū · q̄
regi᷑ vo calculadi · est tota tēn
re calculi vim · et honorē q̄fe
insipienti · est reipublice subuerte
vitā · Et impossibile est · ut quis
utilit᷑ regat · quem ꝑprius subuertit
error · Ait enim · Ubi no e gub
nator · ꝑpplus corruet · et alibi ·
Rex insipiens ꝑdet ꝑplm̄ suū · et
civitates d̄ habitabut᷑ · super sensū
prudenciā · Omnis potentatus brevis
vita · languor prolixior · gravat
medicum · Brevē languorē p̄ſci
det medicus · sic et rex · hodie est
· et cras morietur · Cum enim morietur
homo · hereditabit serpentes et
bestias et vermes · Nunquid quos
pauperes opprimunt᷑ · iniurijs / atte
nuat᷑ exaccionibus · rapinis mi
serabilibus spoliant᷑ · iubent᷑
ipse q̄re ꝑpli · et orbem toruite
· ut potentibus isti succedat heredes
Isti naqꝫ succedut oibus · iure suo

nec desideratur sollempnitas testamenti
ab intestato emergit · velis nolis
hos habebis heredes · quibus litteris
fertur dixisse plato / Unde est
· cum subditos opprimit ingratus · At
si caput corporis · intumescat · ut
membra · aut omnino · aut sine mo
lestia ferre no possit · Nam aut
passionem · sine gravissimo dolore me
brorum tolerari · vel curari impossibile
est · Si vo incurabilis fuit passio
sic vivere · quia mori miserius
est · Miserere aut nec utilius e · q̄
ut cuiqꝫ finire miserias · Idem quoqꝫ
dixisse legit᷑ · Cum d subiectos
ptas sevit · idem e · ac si tutor
pupillum persequat᷑ · vel eum suo mu
crone iuguleris · Abiuit defensor
abcessit · contra tibi gladium accepisti
Rem naqꝫ publicam · iure pupilli
tueri percelebre est · et eam tue de
mū · re ꝑcedere · cum caput eius se
inutile esse cognoscit · nisi fidelit
membris coherecat · Hec ille · et
quidem eleganter et vere · ut m
videt᷑ · Coherencia · fidelis et sincera
ee no pt · ubi no e tenax unio
voluntatum · et qi ipsorum anime
conglutinato · Nec si desunt · hominum
fructus sibi congruit opera · cum dolus
impuniter ꝑgat · sine affectu ꝑsi
ciendi · Simulatores inquit iob
et callidi provocant iram dei · neqꝫ
clamabunt cum vincti fuerint · mo
rietur d tempestate aia eorum · et
vita eorum inter effeminatos · Operibus
naqꝫ carnem prestat · nunc pudor
timor interdum · Sed inchoata illa

fides. Caritas

solidissima est. que caduce fi-
dei et dilectionis procedit. et in
solo virtutis fundamento subsistit.
Opera igitur. quia morum argumenta
sunt. gratiam pariunt. qua nil uti-
lius. nil efficacius est ad placandum
iratum et oppressum. Unde est
illud imperatoris. aut si mavis
versificatoris egregii. diu iam idem
eos sensisse non ambigas. Sis

nota

pius in primis. Nam cum vinca-
mur in omni munere. sola deos equat
clementia nobis. Heu dubie su-
spectus agas. falsus amicis. ru-
morum ne avidus. Qui talia cu-
rat. inanes horrebit strepitus
nulla non anxius hora. Non sic
excubie. non circumstancia pila.
quam tutatur amor. non extorquebis
amari. hoc alterna fides. hoc simplex
gratia donat. Alexander cum hi-
eme duceret exercitum. resideret ad
ignem. recognoscere preeuntes copi-
as cepit. Cumque conspexisset quendam
senem exanimatum frigore. iussit
eum sedere in loco suo dicens. Si in
persis natus esses. in regia sella
resedisse capitale foret. sed in ma-
cedonia nato conceditur. Fertur et
aliud decorum. quod cum virgo eximie
pulchritudinis. finitime gentis prin-
cipi desponsata. inter captivas
adesse nunciaretur. ei abstinencia
summa pepercit. ut nec illam quidem
aspiceret. Que mox ad sponsum
remissa. universe gentis. per hoc
beneficium. sibi mentes conciliavit.
Qui humanitate suorum. alienorum

De pietate Alexandri erga milites

et virginis virgine

animos. sibi iusticia devincit. Sile
est. quod scipio affricanus. in his-
pania gessisse legitur. cui cum virgo
nobilis eximie decoris admira-
cione convertens oculos. adducta esset.
eam sponso nomine alicio reddidit
adiciens. et aurum quod parentes in
redempcionem captive attulerant. ut
esset virgini in dotem. aut marito
in munus nupciale. Itaque vel
triplici magnificencia. universa gens
victa. que forte alias ressula
non fuerat. romano imperio populo
accessit. Camillo Faliscos ob-
sidenti. magister ludi. liberos fa-
liscorum. tamquam ambulandi causa
extra murum eductos tradiderat
duces. retentis obsidibus. civi-
tatis facturus imperata. Camillus
vero non solum reppulit perfidiam
sed revinctis manibus post terga
magistrum virgis agendum. ad parentes
pueris tradidit. Adeptus beneficio
victoriam. quam fraude non concupi-
erat. Nam falisci ob hanc iusticiam
sponte se dederunt. Extat quoque
eiusdem camilli non ignobilior ti-
tulus. Qui cum post subactas civi-
tates. et triumphos insignes. mi-
litaris manus invidia concitata
dampnatus et expulsus est civi-
tate. in ardea cum irruentibus seno-
nibus gallis in urbem. et roma-
nis undecimo miliario victis
apud flumen alliam. nec in ipsa
urbe quicquam preter capitolium tueri
possent. et hoc auro dato. ut galli
recederent. camillus contra ingrat

gallis

pale h. 1 5 1

comparites pace . cosso vacidit / aurum
abstulit . romanorum aquilas repor-
tavit . Unde de sexto virgilii inter ce-
teros eneadis / perdixit eneas re-
latis signa camillum . Itaque ab exi-
lio revocatus tris triumphans urbem
ingressus est . et appellatus secundus
romulus . quasi alter patrie conditor .
Julius ignius de libro vi . de vita
rebusque illustrium virorum . quod de fabricio
sequitur refert . Nam predicta :
plutarchi . de institucione traiani . et
julii frontini . de libro strategema-
ton suo . Venerunt ergo sic legati
sampnitum . ad gaium fabricium mul-
tas et magnas res memorantes
quas bene . ac benivole post reddi-
tam pacem sampnitibus fecerat .
offerentes dono grandem pecuniam et
orantes . ut ea acciperet et uteretur
eo quod multa admodum videntur et
splendorem domus . tanto victu deesse
constaret . Fabricius autem planum pa-
tum quod erat . pro amplitudine hominis
et dignitate illustre . fabricius vero
planas manus . ab auribus ad oculos
et infra . et deinceps ad nares
et ad gulam . et ad os . et deinde
ad ventrem et ad ima deduxit . et
legatis dixit vera videritis dum
omnibus hiis membris que attigi .
resistere . atque imperare potero . nunquam michi
nil quoniam deerit . ideo quod nobis
refutate pecuniam . nunquam vosque
utor . non ea . quibus utantur aut
grata non est ingeratis . Roma-
nis quidem . non videtur habere aurum
sed imperare volunt habentibus aurum .

Et julius ignius / frontinus vero
refert . quia ad fabricium ducem ro-
manorum . medicus pirri epirotarum
regis prevenit . pollicitus se venenum
daturum pirro . dummodo vices sibi . in
qua ope pretium foret constitueretur .
Quo facinore fabricius . egere
victoriam suam non arbitratus . regi
medicum detexit . atque ea fide
meruit . ut ad amiciciam romanorum
appetendam . compelleret pirrum pa-
te mea . de tertem de casu isto va-
lerius maximus . et claudius quadri-
grigarius . contendentes de nomine et
officio proditoris . Qui testimonies
sunt . unus valerium . pater illius
qui de rege quinto . pocula ministrat
. alius sicut quadrigarium nichias
medicum . non multum tamen . dummodo
constet consules romanorum . eo rexisse
pirrum . quod perdicia fuerant assignati
Epistolam vero consulum ad pirrum . Hanc
fuisse quadrigarius refert consules
romani . salutem dicunt . pirro regi
Nos pro tuis iniuriis continuo . ani-
mo commoti . inimici tecum bellare studemus
sed tuis iniuriis exempli et fidei .
Ergo visum est . ut te salvum velimus
quo sit . quem armis possimus vi-
cere . Nunc nos venit nichias . fa-
miliaris tuus . qui sibi a nobis pre-
mium peteret . si te clam interfecisset
Id nos negavimus velle . neve ob
eam rem quicquam commodi ex-
pectaret . Simul eciam visum est
visum est ut te certiorem facerem
ne quid huius modi si accidisset
nostro consilio fuisse putarent civitates

statuerunt quod nobis non placet premi-
ssis aut precio aut dolis pu-
gnare. Tu vero Caucus iacebis quod
rescivi quod cum ei regnum medie-
tate pueris abstulisset ut patet condi-
cio cum tribus equis admitteret
contemptus est. Sed nunc regni me-
dietatem adquievit accipere ut
amiciciam promitteret regi. Cum vero
Cineas vir prestantissimus qui
romam missus fuerat reversus
interrogaretur qualis roma esset
respondit se regum vidisse patriam
eo quod fere omnes tales essent illic
qualis esset solus pirrus de epi-
ro vel reliqua grecia. Audi-
ta ergo constancia Fabricij inquit
rex. Hic est vir ille Fabricius
qui difficilius a virtute quam sol
a cursu suo averti potest. Imperator
cesar augustus germanicus eo
bello quo victis hostibus germa-
nici cognomen meruit cum in
finibus copiarum castella poneret
constructibus locorum que vallo com-
prehendebat precium solui iussit
atque ita iusticie famam omni-
fidem assumpsit. Aliud de continencia
dicam rerumque contemptu quod quidem
plutarcus strategematica non
nulla premisi. Marcum catonem
eodem vino quo remiges contentum
fuisse traditur. Attilius regulus
cum summis rebus prefuisset adeo
pauper fuit ut se coniugem li-
berosque toleraret agello qui
colebatur per unum villicum. Cuius au-
dita morte scripsit senatui de
successore sibi creando et destitutis
rebus abitu suo necessariam esse presenciam
suam. Gneus Scipio post res pros-
pere in hispania gestas in summa
paupertate decessit ne ea quidem
relicta pecunia que sufficeret in
dotem filiarum quas ob inopiam
publice dotavit senatus. Idem
prestiterunt athenienses filiis ari-
stidis post amplissimarum rerum
administrationem in summa paupertate
defuncti. Hanibal de nocte surgere
solitus non requiescebat ante
noctem. crepusculo demum socios
ad cenam vocabat neque amplius
quam duobus lectis discumbebatur
apud eum. Idem cum sub hasdrubale
militaret imperatore plerumque super
nudam humum sagulo tectus
somnos capiebat. Emilianum
scipionem traditur in itinere cum
ambularet accepto pane vesci
solitum. Idem et de alexandro
macedone dicitur. Augustus cesar
minimi cibi erat atque vulgaris
fere secundarium panem et pisci-
culos minutos et caseum bu-
bulum manu pressum et ficus
biferas virides maxime appe-
tebat. Vescebatur quidem ante cenam
quocumque tempore et loco stomachus
desiderasset. Unde ipse in quadam
epistola. Nec iudeus quidem tiberi
tam diligenter sabbatum servat
quam ego hodie servavi qui in
balneo post horam primam noctis

duas buccatas manducavi. prius quam
ungi dapem (?) quam citius se vomi-
tebat. ad minutionem (?) animi. videret
commutationem. Et sic ipse dicebat cele-
rius quam asparagi coquuntur. Hoc enim
vo. rei festinate. velocitatem sole-
bat exprimere. In sermone siquidem
et litteris. et quedam alia. nobiliter
usurpavit. ut littere eius anti-
graphe ostendunt. In quibus cum aliquos
numquam soluturos crederet. illud sepe dice-
bat ad kalendas grecas. Mas-
missam (?) nonagesimum etatis annum
agentem. meridie (?) in tabernaculum
stantem vel ambulantem. capientem
cibos legimus. Claius (?) curius. cum
victis a se sabinis. ex senatus
consulto ampliaretur ei modus
agri. quem consumati milites
accipiebant. gregalium portione
contentus fuit malum civem dicens
cui non esset idem quod ceteris satis.
Continuisset (?) quod exercitus. et sepe nota-
bilis fuit continentia. sic eciam quod
sub marco scauro insignem gloriam
meruit. Extra memorie tradidit
scaurus continentia militarem po-
miferam inquit arborem. quia
in pede castrorum fuerat complexa
metatio. postero die continentibus
excitatis et abeuntibus nobis
intactis fructibus. exercitus reliquit
in demptionem (?) Auspiciis ergo impera-
toris. cesaris. domiciani. au-
gusti. germanico bello. quod iulius
civilis in gallia moverat. lin-
gonum opulentissima civitas que

ad civilem defecerat cum adveniente
exercitu cesaris. populationem timeret
quod preter spem inviolata. nil ex
rebus suis amiserat. ad obsequium
redacta. septuaginta milia armatorum
tradidit. Nichil lucius Mummius
qui corintho capta. non italiam
solum. sed et provinciam. tabulis sta-
tuisque exornavit. adeo nichil
ex manubiis tantis. in suum convertit
usum. ut filiam eius inopem senatus
ex publico dotavit. Constat ergo
cum ex plurimis strategematibus pa-
teat. in virtute romanorum maxime
claret. Eorum siquidem magnificencia
et virtute. si omnem generis historie
revolvatur. nil clarius lucet. De-
clarat hoc amplissimi splendor
imperii. quo nullum minus ab ex-
ordio. neque maioribus incrementis
processu continuo dilatatum. Quantam
per memoriam recordari. Nam et
quiete libertatis. iusticie cultu. re-
verencia legum. finitimarum gentium
amiciciis. maturitate consiliorum. et
gravitate verborum. et operum. obtinu-
erunt ut orbem sibi subicerent
dicam. Sed quia de constancia eorum
cepimus. unum de strategematibus
Iulii frontini. in fine ponatur in
medio. Cum itaque urbis menibus
hanibal assideret. ostentande fi-
ducie gratia. supplementum exercitibus
quos in hyspania habebant. diversa
porta miserunt. Eidem agrum
in quo castra hanibal erant
defuncto forte domino. venale

adid prij · dicendo produxerunt · ex
us ager ante bellum venierat
Hij dum ab hanibale obsiderentur · et
ipso absidere capuam decreverunt · ne
n ea capta venderetur · inde
exercitus

Ut aut ut de traiano plutar-
chi strategematicis ponam
modus · tante fortitudinis et civi
litatis fuit · ut romani imperij
fines · qui post augustum defensi
non magis fuerant · quam nobiliter
ampliati longe · lateque diffun
deret · Gloriam militarem mo
deratione superavit rome · et per
provincias / omnibus se equalem
exhibens · amicos salutandi
causa frequentans · vel egrota
tes · vel festis diebus · cum eisdem
indiscreta vicissim habens convi
via · exceptus corporis et vestibus
indiscretus vehens · publice et
privatim ditans omnibus munimen
tates civitatibus largiens · re
laxans tributa promovens · nulli
gravis · carus omnibus adeo · ut
usque adnostram etatem in senatu non
aliter principibus acclametur · feli
cior augusto · melior sis traia
no Sic itaque in ore eius
delatum est · et opinio bonitatis
eius · in tantum prevaluit · ut
amicis laudantibus · vel assen
tantibus · occasionem vera magni
ficentissimi prestet exempli · pre
laudatur in melius · ad magnitudo

inuicti · et efficacia operis · ad dilig
mentis · et manus · adferre impossibilia
sibi sufferrerit Quatenus dacia nata
militia fuit · non modo galli
britonesque · primum ab eo subacti sunt
tota civilis belli fortuna · et ascri
vere domus se potestati pullulatia
torum studio · tantus erat · ut qua
tuor sibi dictaret epistolas / Cuius
de iuris civilis peritia fuit
veteris romanorum indicant leges
Potentes ingenij vires comingi
ter in opera exercuit · producat et
extollit · vel sola inventoribus
scripti Sed aut omnibus in abi
lius est · amoribus et negocijs
sibi operam dabat · et de singulis
que agere dicebat · tanta erat
· ut eis solis vacare crederetur
Sed totus erat · singulorum et omnium
laudes · vero augusti totus orbis
predicabat · et cum amore huma
ni generis · suas · si delicias · roma
dam memoria venerabatur ecclesijs
omnibus · traianum esse non du
bito · qui de solius illius cultu
regni constituit maiestatem
theodosium imperatorem · qui vere fecit regem
arbitratus Tale est illud ex
subnominie theodosij propter clau
dianus Tu licet extremos
late domine penitus · te me
dus · te mollis arabs · te
sericus adoreret · si metuis · si
prava cupis · si duceris ira
servicij patiere iugum · tolerabis

iniquas inutiles leges Tu cia
iure teneberis. tu potes rex esse
qui per clemenciorem vsus . ad peiora
datur. suadet quod licencia semper ille
cebris quod effrena fauet Tunc
vince caste aspiciens. tu propri
a remus. tu durius ire con
sulit. tu pena patris. secundo prime
motus. non tibi quid liceat. sed quid
fecisse decebit. occurrat. mentem
que domet respectus honesti. Vt
non de laude traiani parumper ad
quiescatur. qui alios ei preferendos
estimatur. virtutes eius legitur com
mendasse. sanctissimus papa grego
rius. et fusis pro eo lacrimis. in
ferorum compescuisse incendia
duo remunderunt (?) de vna vbi
iusticia. qua vidue flenti exhi
bueat traianus. Cum enim me
moratus imperator. iam equum a
scendisset. ad bellum profecturus. vi
dua apprehenso pede illius misera
biliter lugens. sibi iusticiam fieri
petiit. de hiis qui filium eius optimum
et innocentissimum iuuenem iniuste
occiderunt Tu inquit auguste
imperas. et ego tam atrocem
iniuriam patior Ego inquit
imperator satisfaciam tibi cum
rediero Quid inquit illa si
non redieris Successor meus ait
traianus. satisfaciet tibi. et illa
Quid tibi proderit si alius bene
fecerit Tu michi debitor es
secundum opera tua. mercedem recepturus
fraus vtique est. nolle reddere quod de
betur Successor tuus iniuriam pa
cientibus pro se tenebitur Te non li
berabit iusticia aliena Bene
agetur cum successore tuo. si libe
rauit seipsum Hiis verbis motus
imperator. descendit de equo. et causam
presencialiter examinauit. et condigna
satisfactione. viduam consolatus est.
Refertur autem beatissimus papa. tan
dem. pro eo fudisse lacrimas. donec
ei de reuelacione intimatum sit. iam
traianum. a penis inferni liberatum
sub ea tamen condicione. ne vlterius
pro aliquo infideli. deum sollicitare
presumeret Hinc multo presumitur aliis
cuius virtutes preteriis. ita sanctis pla
cuit. ut corpore mittis. solus sit
liberatus Et hec quidem de capite
rei publice. dicta sunt

Greg.

9

**ordines locum auctore plutar
co. senatus obtinet**

Sena
tus vero. sicut maioribus placuit
officii nomen est et lex etatis nota
Siquidem senex dicitur. a senectute. Eum
vero athenienses. ariopagum di
cebant. eo quod de illius. tociusque plebis vtilitate
consisteret Et tum ab eis preclara plurima
inuenta sunt. nichil salubrius. nichil
gloriosius institutum est. quam senatus
Quid nobilius est cetu senum
qui emeriti. ac collegialibus officiis
ad consilii et regiminis officium fulserunt
et in marcido tempore. operum mun

vires . ea sapientie magis apti nego-
tiis / quo de eximiis certe minus
puto corporis utique . tantusque honor ex-
Patres conscripti — titit . apud grecos . ut duces rei
publice . nusquam prodirent . nil egre-
gium agerent . quod senes instituti non
induxerint . aut approbaverint / et quod magis
est . ab initio urbis condite . nota
eorum . aureis litteris scripta sunt /
Apud quos patres conscripti . ab omnibus
appellati . qui alios sapientia . etate
et affectu patricio precedebant .
penes istos consiliorum erat aucto-
ritas et omnium publice gerendorum
Cum vero sit ab etate . nomen videtur
esse origo . hanc ego arbitror
tam certe esse . quam mentis sa-
pientiam . a qua omnium officiorum con-
sistit distributio . et artificium to-
cius vite . rerum namque vere cognitio
. ut stoicis placet . ars artium est .
Nullum vero esse artem maximarum
rerum . cum de minimis quam arte esse
nullus ignoret . opinio est hominum parum
considerate loquentium . et de moribus
vulgi errantium . sicut magis quam
libito statuentium . quia pro veritate
est autem ut antiquis philosophis placet
Sapientia — . sapientia . rerum divinarum et huma-
narum principiorum et gerendorum omni-
tendorum quoque scientia . hinc vero insi-
Philosophia — ste philosophia est . eo quod phi-
losophia sit studium sapientie .
Ut ergo antiquis placuit . ad
ostium sapientie . philosophia pulsat . et
cum ei apertum fuerit . tanta rerum luce
. dulcis illustrata . nomine philosophie

evanescit . aut sicut perspicacioribus
visum est . voluntatis appetitus impleto
. cum flos studii . vergit in fructum
Nam philosophie finis sapientia est . Sed ne-
scio . quo nam pacto . iam vestimentum
de facie illius . cuius initium nondum
agnovimus . quod de rebus omnibus pote-
tissima prius esse censetur . Simpliciter
qui finem novit . initium ignorare
non potest / cum radices initium . multipli-
ces iterum tramites . usque ad eterna
finis . fructusque dulcedinem . viva-
citatis sue soliditate pertingat
Certe inquit beatus iob . timor domini
. ipsa est sapientia . et recedere a malo
intelligentia . Alia vero radices sa-
pientie . nusquam invenio . cum
deo consonant omnes . quod initium sa-
pientie timor domini . Timor ergo initium
. et in timore progressus est . et omni
virtutum culmen . sive aliud tale
. sive sapientiam dicas . non usque quaque
alienum est a timore consiliali se-
velorum dividere . Dicit initium de illo .
sapientie constituere perfectum / et eorum
perfectionum utrumque vero se invicem
verum extollat . verum est quia sa-
pientia initiatur in timore . et quod sensus
timor domini . permanet in seculum seculi
Manet itaque radix . et de virenti
gre invalescentes . in ramos ultra-
tum proficit . et inde eius ad fructum
perfecte caritatis . usque pertingit . quae
penarum nescit aculeos . cum non
sit metus in caritate . qui penam
habet . et sit timoris initium proba-

opera ingit facit. et iusti quimes eamdem apprehendit / quietus ergo videtur redere. dum grauis perficit adiutorem quia eum non timet simulet. quia filiali affectu. adversarium. et bona opera meditatur. Semper inquit beatus iob quasi tumentes fluctus. super me timui deum. et pondus eius ferre non potui. Utique se non umquam deum timuisse fatetur. et eum perfectum esse non dubitatur. cui ipsius domini testimonio. uir ille non erat contra dei. sed eum metu penarum. caritate deducta. credibile est amando te peracisse. quem ex perfectione iusticie fuisse non ambigitur. consumatam . . . commendatione timoris sermo expressit. et nodum innocuit quod sit timor. Sed utrum constat in corde. cuius appellacio tociens resonat in ore. Si enim ille metus tetigerit. lingua efficacius. et sibi salubrius disputabit. Ira dore frustra uoluntur. uana. Si uirtutes desiderant opera. Est autem timor dei. sicut beatissimus papa Gregorius asserit. ne decorum quod agenda sunt pretermitte. Hec utique pretermittit. qui nec opere nec uoluntate impletur. Cui itaque cum uiribus. et non potes. factum deus reputat. eo quod uoluntas plena. totius operis mercedem consequitur. Lectu est autem. quia qui deum timet nichil negligit. et bona facit. Qui uero diligenter eum investigat. et cognitis rebus. que sunt agenda exequitur. procul dubio sapiens est. et aptissimus consiliis principum. Ubi tanta morum gravitas innocuit. etatem corporis fuisse quisque causetur. Hic est enim senex. quem peligendum consiliis sapientie monita docent. Sicut enim senectus venerabilis est. non diuturna. neque numero annorum computata. Sed sensus canicies hominis sunt. hominis. et etas senectutis. vita inmaculata. Beatus plane. qui hanc apprehendit etatem. ut deinceps vite conscientie sue testimonio gaudeat. At sed dicit forte. quis est hic et laudabimus eum. Utique eum non arbitror esse pretermittendum. Ueniendum consiliis. qui peccatum non fecit. sed quem peccare non iuuat. qui peccatum odeuit. uirtute gaudeat. et carum magnus desiderio concupiscat bonorum si bone uoluntatis. Sed ut iam adiungeremus referendum est. benigniori pocius. ut dicitur minerva qui non semper. sed aliorum collatione innocens videatur. Cuius enim constabit. se ipsos quasi castum tabere cor tuum et astra munda. non sunt. in conspectu illius. qui in angelis suis reperit pravitatem. Quicumque ergo decendi sunt superbi et avari. et omnibus hominibus peste hominum nutrite enim perniciosius est. in quo diuitiis consiliaris. Omnium nequit custodia sua cor tuum. cum ex ipso vita procedit. Est itaque prouidendum potentie ne consiliarii eius indigeat. ne alie

Quid est timor dei

ꝯ moderatiq(ue) concupiscat. Sed cum
adeo usq(ue) extendit(ur). qui ꝯ cor(pore)
reipublice. interiorem obtinet vicem
quos questores. et commentarien
ses. et rerum privatarum comites
esse perdiximus. Hec enim omnia ad
sanctitatem restituenda sunt. et hec
communicate et usu. ista ratione p(er)
sonarum oportet interpretari. Si enim
refitiat(ur) aviditas. et minus
digerat(ur). generat morbos. aut
incurabiles aut difficiles. Impo
ssibile siquidem est. quemquam iniusti
et pecuniam sequi. Aut enim unum
istorum quibus adherebit et alterum
contempnet. aut torquebitur
altero. meliore compertus. Avaro
namq(ue) teste sapiencia nil scelestius
est. et nil iniquius quam amare
pecuniam. Hic enim animam suam ve
nalem habet. et ꝯ vita sua. proiecit
intima sua. Et forte ideo crea
tor pectoris. costarumq(ue) soliditatem
et compage cutis claustra
na(tura) diligentissima pactus interpo
suit intestinis. quo adversus omnem
exteriorem violenciam. sicut tutoria
et eis quod necesse est ministrat. nec
umquam sine salutis sue dispendio
exterioribus exponuntur. Oportet autem
ꝯ republica. hanc ne cupiditatis
servari ymaginem. et huius necessariorum
copia. de publico ministrari.

Sed et de lateribus huius. s(cilicet) qui princi
pibus semper assistere. que non
formula servanda est. Constat

enim. quia a corruptis moribus formatur
qui tangit picem inquinatur ab ea.
unaq(ue) contacta. livorem ducit ab uva
Nec domini illorum iusticiam esse credas
aut veritatem. aut pietatem. apud
quos vides omnia esse venalia. p(er)
ipse exclusus e(st). et si pulsat ad
ostium. non aperitur ei. Fugiunt. et fu
gaverunt gratiam. qui omnia ad precium
et gratiam faciunt. Nil. Si preces pre
vigende sunt. si res commendanda.
si execucioni mandata sua. si
confitienda causa. omnia nu
mmus agit. Vitas recta e(st) sim(pli)
citas manca. diu quidem quietus
sua. munimentum sinat ꝯ atria. tali
bus et scelere contempnere fulmina
paup(er) credit(ur) atque deos. Diis ig(itur)
stentibus ipsis. Cum corruptior
moribus et corrumpencior muneribus
apud istos beacior est. Si princi
pium magis suaserit. grandis
tibi restat via. arta et ardua
antequam tortores eorum effu
geas. sudandum est tibi. Certe
instrumenta tua conficit confusus si
cum salutare licuit. pro magno
reputa. Si cedula non attulerit
frustra accedes. Si autem attulerit
inutilis est. non adquiescet. ut
manus nobilis vicio membrane
degeneret. Crimen multa. Quia nota
est comparari. cum non opera. non ca
lamus. aut sepiole. aut nigre
colligimus succus constet ꝯ
emptus. Sed et ipsas sillabas
et apices. nisi cum precium fecerit

.10.

sic distorquebit. tot tibi ubique
ponet tendiculas. ut pro pace be-
lla. pro quiete litigium. amici mi-
nisterio videatur inferre. Si singulum
forte tibi venustius fuit. si mi-
strum aptius. si quid de minuta
supellectili decentius. velis eius gra-
tiam. vel tibi prius velis operam
et impensam. aut hiis pro rebus ex-
torquebitur. aut eius liberalitate
provenies. Tandem pilleum qualecumque
sit. asportabit amicus de mensa (?)
via tui. Jam accesso digrediens (?)
si tibi ignis purgatorius deminuet
Super est argento. quem multa solli-
citabis instantia. et magno arti-
ficio gestum. pretium et munerum ut
te clauso labello respiciat. tunc
de singulis viis de consilium eius. de-
liberationi perstabit instantia. Ni-
si eum permulseris. occurrat tibi
non fides rei geste excepta servi-
eis. aut stilus multus aberit
aut a publica forma notarii
vel scriniarii diutius benigni-
tas. aut negligentia inest. et
aliquibus per nodus. pecunia vi-
dere indigebit. Ut vos minime
ledat. longa exspectatione torque-
beris. dum differtur quod negari non
potest. Experto crede. de manus
eorum miles maudi. et ut aliquid
de fabulis mutuemur. portitoribus de-
mittis tanto. qui nemini pepercit
numquam. iste longe clementior
est. Stipe siquidem vel triente

solus esse contentus. at isti asses inte-
gros. sibi multiplicari iubent. Sed
quid est. quod apud curiales omnia
queruntur esse venalia. cum ea etiam
que non sunt rerum sint. Provocationes (?)
venalicio constat esse obnoxias.
Verborum opus. non sermo gratuitus est.
non tacetur nisi ad pactum. silentium
namque res venalis est. Hoc forte
a demostene acceperunt. qui cum
aristodimum actorem fabularum
interrogasset. quantum mercedis ut
ageret accepisset. et respondisset
ei. talentum. at ego inquit de-
mostenes. plus accepi ut tacerem.
Causidicorum siquidem est lingua
dampnifica. nisi eam ut dici solet
funibus argenteis vincias. Nec
vincies. nisi forte potentissimus
sit. potest illaqueare muneribus.
quia de quo unusquisque tibi gratulatur
gratia aliorum invidia concitatur.
Tibi namque propter arbitrantur
ex aliis exigatur. Hoc autem ama-
rius est a minimis. qui
nisi mulceantur obsequiis. et
reficiantur muneribus. sibi fieri in-
iuriam suspicantur. Ergo cuncta quoque
domus servus est plena superbie
et eius cupiditas plena est et avaricie
Illi tamen preciosius notentur inter
omnes curie nugatores qui sub
pretextu honestatis et liberalitatis
iniurie sue solent inopiam colo-
rare. qui nitidiores incedunt. qui
splendidius epulantur. qui propriam

ad mensam. sepius commensales appellant
accedunt. humaniores domi. foris
benigniores. affabiliores in sermone. li-
beraliores in suis. in proximorum eru-
minis. et omni virtutum imitatione
preclari. Sed cum autem ait Tullius totius
iniusticie. nulla est capitalior
quam eorum. qui tum maxime decipi-
unt. cum id agunt. ut boni viri esse
videantur. Hijs utique et virtutis
umbra. licentiam facit. et cum nec
oporteat peccari veniam. gloriam
asserunt. putant impune plurima ex-
torquere. qui parvo non putant ni-
mio non dignantur esse contenti
Notum quidem est. et generale proverbium
. quia fruitur ceteris. qui proprio
nescit uti. Sed tamen cum hijs me
bellum inexorabile gerere putes
. munera curiales. licenter accipiant
. dum non extorqueant impudenter
Pudor aut abicitur simulatus. ad
actiones ventum est. Verbum multum
veretur supplici ac submissa vo-
ce dicendum. rogo. nec gratis tu-
lit. qui tum rogatus accepit. Bis
enim emit. qui rogat. Cluvei-
narum. vel speci prium. vendidit. re-
dedit. Animus vero iuste reprehe-
nsionis. non sub nota. quod devocio
liberalitatis obtulit. non quod plurimas
dispensacionis extorsit. Ita tamen ut
iniquorum munera non accipiat. cum
ingrati hominis sit. nolle hominis
favere beneficio. et impium pro mu-
neribus iustificare. dicente domino
. sit iniquum. utique beneficio accipe

Tullius li. i. de officiis

est vendere liberalitatem. et dedecus est
suos esse. qui debent alijs imperare
. virtutem et cause ratio habenda est
. et persone. ut non a quolibet. non quoquo modo
accipiant. ex colore et tempore. et mo-
destius oportet inquit. Nam
plerique amant. plerique accusant
. absque muneribus. alacres. vel modo. perplexos
munera et sordescunt. Sed improbitas
curialium. eo usque innotuit. ut
detestationi esse. de venustate mo-
rum. de odore opinionis. de simplicitate vite
. de torrente eloquentie. nisi precio
intercedente. quibus fructus confidat
ipse licet venias musis comitatus
homere. si nihil attuleris ibis
homere foras. Non modo leones
et tigrides. eloquentie beneficio
leniisse dictus est orpheus. sed apud
inferos deorum. voce dulciori revocavit
. cancerosque tricipitem exoravit
. ita favorabilior. ut admissam se-
mel euridicem. tum morem
inferorum. licet educere. Tu vero
licet orpheus sis. aut arion vel
ille qui solo testudinis sono
saxa ut dicitur emolliunt. nec
apud curiales efficies. ut plumbea
corda. aureo. vel argenteo
malleo. vanitatis. vel cupiditatis
intrude emollias. Inclementia
cerberi animos absorbere. ego
me credo vidisse curiales. cer-
beris duriores. Apud inferos tamen
cerberus unus est. et quot sunt
domicilia curialium. tot cerberi sunt

Ut anses quos cerberus sustinebit tota quasi familia. que per aut mordet aut latrat. Unus vero quotquot sunt de vino medicos audierunt dicentes. dum dolet accipe. facturi contra. si sibi expedire crediderint. ut doleat quasi facturum est. In uno tamen pissimos ce mirabere quod querelas libenter audiunt. fovent humiliorem causas et eo usque patrimonii afflicti. dum exhauriant loculos pleniorem vero quotiens modo causa prodat quo sensim peragitur. ut loculi impleantur et si avaricia nequeat saciari. Demum si de ipsorum manu si penitens invenerit. quamvis mori hec tormenta. ei sufficere posse advenia. Vicium adeo grave est quod hic comparari non possit. Tunc cum insipiens est. quia superbus assidere limitibus. peregrinationum tolerare fastum. et contemptibilium tantum contemptu. Preter molestias ceterorum. et ab indignis quemvis indigna perpeti. Socrates cum Alcibiades introgaret. quare Xantippen uxorem admodum morosam. ingratam iurgiosam. et hi die noctuque muliebribus strepebat molestiis. domo non abigeret inquit. cum talem domi perpetior. insuesco et exerceor. ut ceterorum quoque foris petulanciam et iniuriam facilius feram. Verbum celebratum publice quia varie mentis temeraria petitio et profecto importunus peccator est. qui

dandas res. adversa assidue Istrabus cum sit apud mulieres. et medicos abstinet. persolis vero montanis plurimum herbis. pecun rebus pigmenta et propolis. Sunt alios tamen benignos sunt. qui nimium pinit. licet fere omnes pium sunt admovendum quo mi nus longe facilius est quam prodesse. Aspertat ergo mundicias suas. loculos alienos exhauriat. farciat suos. possideat quantum appetitus montibus aurum exequet. nec amet thesaurum aliquem. ut ametur a nullo. Dicit admiratio igitur. dum domesticus sunt odio vel contemptui. Tale aliquid de vetulis romanorum scripte invenies. Quod publius cincus germinus. aut si alio pacis dicatur nomine. arguetur ab amicis. quod uxorem formosam. castam. et nobilem repudiaret. videt et hic sedeus. quem detrimente. novus elegans. et inspectoribus omnibus placens. et sed nemo scit ubi me premat. solum ubi me premat. Legitur in libro morum. quod cum madianitis fornicatus est. indignationem dominus provocavit. donec Phinees Zambri filium Salu cum Cozbi madianitide educto ense transfodit. et de occasu necentum requievit ira dei. Scriptum est ergo Primo dominus ad moysen dicens. Tolle cunctos principes populi. et suspende eos contra solem de patibulis. Strangulat eos amplius. et fornicacio principum non exprimitur. rapi tamen precipiuntur principes/ Nu. 27.

ad patibulum · et in pena corporis · qui es
delinquenti populo reparatur · eo quod
neglegentia presidentium sepissime
peruenit excessus publicorum [Refert
itaque · potestate istorum cohibere ma·
liciam · et eisdem de republica proui·
dere · ut omnis grassandi occa·
sio subtrahatur / Sed et iure ro·
mano antiquitus cautum est Aliquando
auctor videbitur maleficii · qui per
misso officio emendare contempnit
Huius enim flagellis homines · inno·
centium quoque tortoribus · quo preclarior
et potencior · eo plenior · et peri·
culosior curia est [Frequens

De fuga curie

etenim est · ut curia recipiat · uel
faciat viciosos · apud quos · in·
valescit audacia delinquendi · ad
quorum familiaritate potentum · uiciis
indulgetur · Sed et decante acta
vita · nugaces sunt propositum cu·
rialis nisi possit innocencia
retinere · Rarus est enim · cui virtutem
non corrumpat · curialium nuge ·
Rarus est tantus · qui tam solidus
· ut corrumpi non possit · contingere
· qui resistit durius · qui validius
qui corrumpit · nimis Ira ut sit
virtus incolumis · curialium via di·
uertendum est · Prouidi quippe inde quasi de
hoc dixit · et prudentis curie
nugis corruptus exeat aula qui
vult esse pius · Unde eleganter
senis salmatis · infamia molli·
ciei insignis · eum gratia · Est enim
in fabulis et inuidia illius · aspectu de·
cora est · gustu dulcis · suauis tactu
et omni sensuum usu gratissima · sed
tanta mollicie · ingredientes ener·
uat ut viros effeminare · nobilioremque
adunat sexum · ut ante quisquam
egrediatur · quam sapiat · et doleat
se mutatum esse in feminam · aut enim
cedens animo sexus · inferiorem dignitatem
· aut veteris dignitatis · aliqua ma·
nente vestigio · hermafroditum in·
duit · qui quedam de delinquentis ore
ludibrio · sic utriusque sexus ostentat
imaginem · ut neutrius retineat
veritatem · Hec autem poetici nube
figmenti · nugarum curialium re·
presentatur imago · que viros ob·
lecta virtute emolliunt aut ima·
gine retenta peruertunt [Qui curia·
lium ineptias induit · et philo·
sophi vel boni viri · officium pollicetur
hermafroditus est · qui duo vultu
et hispido vilioribus deturpat ve·
nustatem · et virorum vilioribus polluit
et infestat [Res siquidem mon·
struosa est · ut philosophus curialis · et
dum utrumque esse affectat neutrum
est · eo quod curia philosophiam excludit
et ineptias curiales philosophus usque
quaque non recipit [Non tamen
ad omnem curiam comparatio tendit · sed
ad illam dumtaxat · que insipientes
distemperatur arbitrio · Qui enim sa·
piens est · nugas abigit · quo
domum et uniuersa illius sibi subiciat
domini · Sed enim ait scriptura · que
comparatio sancto homini ad canem · aut
lucis ad tenebras · Omne animal di·
ligit simile sibi · et omnis homo

Curia et philosophus non possunt simul esse
Res monstruosa est philosophus curialis

proximum suum. Omnis caro ad similem
sibi coniungitur. et omnis homo sociabitur
sibi. Si lupus agno aliquando communicat
sic peccator iusto.

equitur oculorum animi et lin-
gue collacio. quia de presidi-
bus provinciarum consistere superius di-
ctum est. preses igitur est. qui
de iure reddendo provincialibus
presidet. Sic autem equi. et nunquam
de iure notitiam et facultatem et
animum eius. quod iustum est consequenti.
Nam sicut medico. eventus mortali-
tatis imputari non debet. ita si quid
triste per imperitiam eius contigit
ei merito imputatur. Sed si novit
et non vult. non est ignorantia. sed
est malitia condempnatur. Sinus si
quidem utrisque dampnatio est. licet
ignari mitius puniantur. nisi
forte ignorantia negligentia pro-
vauit. Nam si ignorantia invinci-
bilis est. non affert mortem. sed
abhominabilis tenebris concluditur si vo-
luit et vult equitati servire. nec
potest. non tamen presidet sine culpa. quia
presumpsit. Sed ad electionem iudicis
sic cadit proximus iustissimus est. cum
ipse imperator optat habere notitiam
voluntatem bonam. viros conqui-
di. et sacramento debeat esse legi-
bus obligatus. ut sibi omnino

illicitum noverit. ab eorum societate
discedere. Nam de sapientia eius. sapientia
docet. Iudex inquit sapiens. iudicabit
populum suum. et principatus sensati
stabilis erit. Secundum iudicem populi sic
et ministri eius. et qualis rector est
civitatis. tales et inhabitantes in ea. Sed
et virtutis necessitas esse non tacuit di-
cens. Noli querere iudex fieri. nisi
valeas virtute irrumpere iniquitates
ne forte extimescas faciem potentis
et ponas scandalum malignitate tua
Non pecces in multitudine civitatis
nec te immittas in populum. neque alli-
ges duplicia peccata. nec enim in uno
eris immunis. Noli esse pusilla-
nimis. in anima tua exorare. et fa-
cere elemosinam. non despicias. ne
dicas in multitudine munerum meorum respi-
ciat deus. et offerente me deo
altissimo. suscipiat munera mea.
Non irrideas hominem in amaritudine
anime. est enim qui humiliat. et exal-
tat circumspector deus. Consequens di-
ligenti rectori occurrit. quod voluntas
boni non minus iudici necessaria est
quam notitia vel potestas. cum non mo-
dicis. sed et alienis delictis teneatur
et duplici suorum et aliorum premat
onere. ut nec in multitudine munerum
causa iniusticia voluerit. sit ei fiducia
ante deum hominem. et plato egregie
quidem et luculenter sicut audiatur
eos qui reipublice gerende negotia-
tum contendunt. ita necesse esse asse-
rit. ut si naute. subadversa tem-
pestate decertet. quis eorum debeat

potissimum gubernare. Quos fortune
calculo. aut nullus. aut varius. ideoque
temerarius est. qui sine arte et mo-
ribus. vendicat ingratus. et ideo quod
tempore meo instabiles vidi. qua iudices
sunt legis ignaros. bone voluntatis
inanes. quod commitat amor numi
et reclamando. et sanguine carnen-
tes. sed nimium quod sunt de obsequio
avaricie iactancie. aut carnis et
sanguinis. carentes. et auctoritate sa-
cramenti legittimi absolutos. Ex
quo planum est. principes qui eis ordi-
nariam iurisdictionem contulerunt
iuris esse ignaros. vel contemptores.
Sed quantum de scientia iuris dicamus
aut de moribus consequendi iudicium
est de religioso. et qui omne in-
quam. morte ipsa magis odit. quem
ergo presides sunt ordinariam iuris
dicendi potestatem. ipsorum et iudicum
aliorum. vita est speculum. et
quod de illis dicitur facile ad aliorum
consequentiam trahitur. Est itaque primum
quod competentie officii. utrisque iudicii
ut iustitia in omnibus pareat. et non
corporis que facienda sunt. fiat ad
precium. Nam quod iniustum est. iustus quisque
non licet. ut non temporali vita fieri
liceat. Quod vero iustum est. mercede
interveniente non indiget. ad presens fieri
debeat. et iniquum sit vendere. quod
debetur. Iustitiam ergo vendere iniquitas
est. Iustitia iniqua iniustitia.
Nec siquidem ubique reprobatur. ut
nisi precio debeat illa ubique debita
est. ut sine scelere vendi non possit

Neque enim Balaam precio culpatur
quod populo dei eum imprecaretur. aliud
nec dixit. quam quod deus inspirabat.
Sed quia avaricia excecatus. in il-
lud tamen insistens. quo ad vocatio-
nem dei. delinqueret iste. dictante
malicia peccavit. Credebat ergo quod
non iuste iustificaret eum impium. et
quam illius deo. gratiam eius subtraherent
electi. Aut si adversa iustificari
non posset tamen. hoc saltem agebat. ut
et adversa recederet deus. expugna-
tionibus namque iniquis. vincere ut dicitur
convenit. qui iuribus superior est Ba-
laamitas videas plurimos. qui licet
iniqua noluerint facere saltem cor-
rupti tamen muneribus. iustitiam pretermi-
serunt alterius quamvis arte (?) non
leuit (?). Non facile discernitur
utrum sit nequius. licet venditor
equitatis malicia sua fallacie
coloret. Est tamen vendere nequior
officii sui principem. et regnum om-
nibus scandat. quasi rectum defor-
mis (?) [illegible] at si sinit infidelis
vendat. Omnis etenim ingratus
iustitie famulus est. Constat autem
quia equitas alienam a venditore
licet ad emptorem non transeat. et
empta iniquitas. sic ad emptorem
transit. ut nequaquam a venditore
recedat. Et quod de aliis contrahentibus
non recipitur. solus ille iustitiam
vendit. qui non licet precium. cum
temeraria relinquit sordidum
venditorem. Nonne sordidus est
qui ad acceptas vel oblatas

sordes · consciam polluit · et non tam
iusticiam venalem habent · cum autem summus
Doctor gencium · diviciarum honores
et tocius mundi varietatem supplectilem
contempnit ut stercora · ut solum lucri-
faciat · christum · vanitas omnia · que
dispendium salutis afferunt · sordi-
bus aggregavit · Recte quidem et fi-
deliter · eo quod nichil mundi · nichil hono-
rum · nichil decens · salutem impedit
sed sola cupiditas · que sic sordescere
facit · et contra munda est · et ista in-
utilis · adeo dampnosa · ut nullo
temporali emolimento valeat
compensari · Quid enim prodest
homini · si universum mundum lucretur
· faciens detrimentum anime sue · et
vide quod non dixit mundum mortalem
nisi salus perdit · Sed etiam ubi
minuitur gloria · Sentiunt nisi ruti-
lent gemme · aurum splendeat
· et omnibus honoribus suis ac-
cidat · mundus · quicquid mundicia
hominis premit · sordidum quod de-
corem anime contingit · tempore · quod
honestatem subduxit · ignomino-
sum est · Unde et apud antiquos
· etiam salutifere veritatis igna-
ros · omne quod ex debito affertur
gratuitum esse oportet · si fiat
adoptivum · in sordibus computatur
spiritus quod per se dilatavit nec
peccatorum · ut non modo pecuniam
sperem ne contineat · sed obsequium
omnemque operam · quatenus dare
non debetur · Quod enim ex sordibus
est · quid erit nisi sordidum

Non enim potest arbor mala fructus
bonos facere · nec deo nisi nature
constat · ut filia consiliis perve-
¶ centur · Setus quam possidet · et aliorum
iudicum · quem esse inspectorem
premissum · equitatis · et publice
quietis · ministri sunt · quos tales
inspectores cautiores oportet esse
· magis quam sollicitos · quo illis
refugiant · corpaminis · cumque fiducia
· cavere non potest · aut iusticia
corrumpi · illo abiurete · ut iniquo
iudicio iudicaverint · iudicentur
· et mensuram bonam et confer-
tam · et coagitatam · et supereffluen-
tem in sinus suos audire iusto
recipiant ·

12

Et quidem iudices · sacramento
legibus alligantur · iurati
· quia omni modo iudicium non veritate
· et legum observacione disponent
ipso quam iure cautum est · ut sacrorum
evangeliorum scripture tabules · ante
sedem iudicialem deponatur · ubique
ab inicio litium · ad finem usque per-
maneat · nec amoveatur · nisi
sententia recitata · que tocius consistorii
latitudo · dei spiritus repleta preca
· omnibus ad sacrosanctas scripturas
metum incutiat · et reverenciam · et
ab universali veritatis · omnis iniquitas
¶ expulsetur · Omnes quidem carnis et san-
guinis · religio iudiciaria expellit
affectus · cunctas iram · et odium me-
tum · et amiciciam · quia ut ait

iulius testis. Haut facile amicum inveniet ubi ista officiunt. Hinc est illud publium auctore cicerone apud antiquos celebrius, perit persona iudicis quisquis personam amici induit. Exuitur equitas eius cui iudex obsequium debet. Odii sinistram aut amoris dexteram nescit vera equitas nec legis in utramque declinare. Ut nec plus indulgeat amicicie amico interdum dilationis gratiam facit. Hoc ipsum tamen raro et non nisi causa cognita. Porro dum causa anceps est dilatio protelatur si non contentionis saltem deceptionis. Nam iudicia festinata penitentiam pariunt. Unde et greci cum urgentur ad summam cuiusque decisionem, ne causa liqueat, videntur preces suos solem apud antipodas non vidisse sed expectasse semper donec et ipsis oriretur. Dicunt enim parem esse viatorem qui antequam lucifer oriatur crassis adhuc tenebris lucemque remota dietam aggreditur. Sed nec iudicii auctoritas tuetur litigatorem cum pitagore, cum longissimum tempus sit dilata peticio, et allexandri macedonis, cum castrensi iudicio sit causa dampnata. Nam et ille acceptum habuit iudicibus agens gratiam quorum deos fidem comprobavit, quod iusticiam suspectam tamen proferebat. Veritate vero pertractus de allexandro illo quem publica opinio magnum asseruit cum aliqua

Vide in Melibeo

Mapl[?] opus allexandri

hystoria meo iudicio reperiatur, quam eius quid prope ut ad parem eorum loquar qui temeritatem virtuti preferunt ditissimo allexandro pauperum pittagoras maior est. Nam ut mecum conicias collationem philippi et alexandri, Trogo pompeio vel iustino compendiario eius sic maximis auctore revolvas: Fuit ergo philippus rex armorum quam conviviorum studiosior. Cui maxime opes erant instrumenta bellorum. Divitiarum questus quam custodia sollertior. Itaque inter cotidianas rapinas semper inops erat. Misericordia in eo et perfidia pari iure dilecte. Turpis enim nulla sibi vincendi ratio. Blandus pariter et insidiosus alloquio, qui plura promitteret quam prestaret. In seria et iocos artifex. Amicitias utilitate non fide colebat. Gratiam fingere in odio, instruere inter concordantes odia, apud utrosque gratiam querere sollempnis illi consuetudo. Inter hec eloquentia et insignis oratio acuminis et sollertie plena, ut nec ornatui facilitas nec facilitati inventionum deesset ornatus. Huic alexander filius successit et virtute et viciis patre maior. Itaque vincendi ratio utrique diversa. Hic aperta ille artibus bella tractabat. Deceptis ille gaudere hostibus hic palam fusis. Prudentior ille consilio

Hic dicendi magnificentior · ira pater
dissimulare · plerumque etiam vincere
· hic ubi exarsisset · nec dilatio
ultionis · nec modus erat / Vini ni-
mis uterque avidus · sed ebrietatis diver-
sa vicia · patri mos erat · etiam
de convivio in hostem procurrere · se te-
mere periculis offerre · Alexand-
ro in hostem · sed in suos seviebat
quam ob rem · sepe philippum
vulneratum prelia remisere / Hic in
amicorum conviviis frequenter excessit
Regnare ille cum amicis volebat
Hic in amicos regna exercebat
Amari pater malle · Hic metui
litterarum cultus utrique similis · So-
llercie pater maioris · hic fidei ·
Verbis atque oratione philippus
· hic rebus moderatior · Par-
cendi victis · filio animus promp-
tior · et honestior · frugalita-
ti pater · luxurie filius magis de-
ditus erat · Quibus artibus orbis
imperii · fundamenta pater iecit ·
operis tanti gloriam · filius consummavit
Iust(inus) de uno · non modo patrem · sed
omnium ingeniorum transcendit vi-
cia · quod continentissime fuit in-
vidie · adeo ut etiam paterni
triumphi ei lacrimas extorquerent
· ac si ei virtus patria · omnem ge-
rendorum preriperet gloriam · Nos
etiam · aut propriis manibus interfi-
ciebat · aut rapi precipiebat
ad penam · qui prime virtutis pre-
conia predicabat / Sic pitagoras

De invidia Alexandri erga suum patrem

apud philosophos · tante extitit auc-
toritatis · ut ad omnium questionum
decisiones sufficeret · si ipse cre-
deretur · pithagoras extitisse / Tan-
tum namque · opinio predicata po-
terat · ut nil qualecumque ab oppo-
sito · dum diceret · ipse dixisse diceretur
· et omnino adquiescendum · vox
ipsa pronominis · pithagoram indi-
cabat / Aliud enim semper dicebatur
· ipse hoc dixit · contempta aucto-
ritate · teste tullio · pithagoram
intelligi optabat / Hic tamen tota
auctoritate sua · nequaquam · iudicium
flexit · sed adhuc in crescente
dilatione · propter rei ambiguitatem
pendet sententia / Thema quidem
q Gellii est / Evathlus adolescens
dives · eloquentie discende gratia
causarumque orandi cupiens fuit
· hic in disciplina pithagore se
dedit · promittens pecuniam · quam tamen
pithagoras petierat · data me-
dietate · antequam ingrederetur · da-
turum alteram · quo primum die · causam
apud iudices orasset et vicisset
Postea cum diutius auditor
assectatorque pithagore fuisset · satis-
dica quam promovisset a studio · et tem-
pus esset longius · causis tamen
patrocinium denegaret · ut putabatur
· ne doctorem impleret mercedem · isto
consilio litem cum eo pithagoras
contestatur / Aliud quo ad iudices ine-
undo constituende quoque cause · queisti
gratia pithagoras sic exorsus est

Disce inquit stultissime adolescens utroque id modo fore, uti reddas quod peto, sive pro te pronunciatum erit sive contra te. Nam si contra te lis data erit, merces mihi ex sententia debebitur, quia ego vicero. Sin vero secundum te iudicatum erit, merces mihi ex pacto debebitur, quia tu viceris. Ad ea Euathlus:

Occurrere inquit huic tue tam ancipiti captioni isse obviam, si verba non ipse facerem atque alio patrono uterer. Sed maius mihi in ista victoria prolubium est, cum te non in causa tantum sed argumento quoque isto vicero.

Disce ergo tu magister sapientissime utroque modo fore, uti non reddam quod petis, sive contra me pronunciatum fuerit, sive pro me. Nam si iudices pro causa mea senserint, nihil tibi ex sententia debebitur, et ego vicero. Si contra me pronunciatum fuerit, nihil tibi ex pacto debeo, quia non vicero. Sic adolescente discipulo magister eloquencie inclitus suo argumento confutatus est, et captionis versute et excogitate frustratus fuit officio.

Tum iudices ut antique veritatis hystorie dubiosum hoc inexplicabile quod esse, quod utrimque dicebantur, veriti ne sententia sua utramcumque in partem dicta ipsa sese rescinderet, rem iniudicatam reliquerunt, causamque in diem longissimum protelantes. Hec nihil refert ad propositum, pittagoras an pittagoras sit, quintiliano et agellio placet litigaverit. Neque enim ius est in omne. Dum constet rem ambiguam sine temeritate diffiniri non posse. Sunt autem multe captiose questiones quibus tucius et commodosius presertim in iudiciis differtur quam acceleratur.

Unde et apud dialeticos genus hoc cavillatio appellatur et agreris dicitur, ubi quicquid unum ce statueris falsum reperitur. Et si plerumque in hiis per receptionem doli mali possit res temperari et equitas ipsa nihilominus queat mitigare rigorem, nisi urgentissima rerum necessitas cogat, in hiis sententiam expedit differre quam [illegible] apud didicasti. Quia in questionibus que sunt perorationes implicitas et que latenter involvunt contra laboriosa solutio est, nisi forte te antiquo nestora reputes cautiorem.

Quem ne credas sophismo agamemnoni dormienti in somnis. Dum decennio troie guerra laboraret, somnii inspiracionem ioui consuevit, grecorum sapientissimum renuncia. Laboriose udi quod plures dum quilibet eam qui dicat ego mentior verum dicat. Sed neminem vidi qui stellam vitaret et caribdim nisi debilem aut parvum sustineret hostem. Sit in litigiosis disputacionibus et declamacionibus scolasticis sine periculo ista nesciuntur. Sed ubi ad forum ventum est, in quo inanis ostentacio ingenii conquiescit et seria:

A

dum pat agitant. sive periculo
litigatorum. aut videtur contra sive
calculo non errat. Hec est ut
opinor quedam utilis quod plurimum
diffusa. Si enim non omnino vitari
non potest iniquissimum hoc est
iurgia protelari. vel altrinsecus
litigantium periclitatur utilitas.
et rei difficultas mora non co-
ligat cunctos agit expediri
pro accelerando est quod consultore
frustra videtur diffinit

Ut vero verum vitas. cunctis illu-
cescat. litigatores ipsos per-
sonas videlicet principales. non
ante ad litem videtur admittit
quam ei prestito sacramento faciat
fidem. quod iustitie sue insistet
et calumpnia omnes faciet pro
Actor quidem iuret. non calump-
niandi animo. litem movisse
sed existimando bonam habere causam
et in ea tota lite faciet calump-
niose. ut non probatio. non dila-
tio frustratoria exigatur. sed
solum quod iustitia videtur exigere.
Reus autem iurabit quod putans se
bona iustitia uti. provenit ad
reluctandum. et quod contra nullo tocius
litis articulo. calumpniose ver-
sabitur. vel solum audire. vel ad
iustitie exigentis quod veritate pu-
tat competere iustitie exhibendum

Uterque vero iuramenti sui. extrema
clausula hoc complectetur. ut iurant
se nichil dedisse. aut promisisse. aut
daturos esse. vel per se. vel per media
personam. sive iudicibus. sive aliis.
quibuscumque personis. preter tamen expensas
his que advocatis. et quibusdam
aliis hec personis. dimittit indul-
gentia prestare lex. sed si actor
sic iurare recusavit. exclusus ali-
ter. cadit ab actione. tamquam improbus
litigator. Reus vero detrectans sub-
ire iuramentum. habetur pro confesso
et sententiam condempnationis expectat.

B

Sed et ipsi patroni causarum. quo
fidelior possit de examinatio. ab
ipsa contestatione litis. iuramento ar-
tantur. advocate et fidem iurantes
quod in omni virtute sua. omnique ope
quod iustum et verum existimaverint. cli-
entibus suis. inferre procedant. nec
studii relinquentes. quod tamen quidem po-
ssibile est. et quod ex industria sua non
protelent lites. sed causas oportet ante
dicitur. infra biennium. vel triennium
terminari. Ipsos quos advocatos. pa-
ri distinctione partibus exequabit
sive eos petierint. sive non. ut
equo marte. possit tamen procedere
hec aut paritas. et contra ubertate milites
et vivacitate ingenii. consilii
profunditate. et opinione sue. et
nominis auctoritate consistit. ut hec
omnia. si fieri potest. equus partes. quidam
equitatis lance liberentur

Quod si unquam preter spem fama
huiusmodi lavior [?] ex officio iudicantis fuerit
potius parti adversarie compensabitur.
Qui tamen alicuius litigatorum archana
prenovit non patrocinabitur adversario
nisi forte aliqua conniventia iudicis
separatim cum pluribus aliis tractaverit
ut alii parti defensionis copia sub-
trahatur. Nec est qui audire mo-
nitus sine excusatione probabili possit
utrique parti patrocinium denegare
nisi forte sibi preludi velit ut per quem-
modum de causis agendis minime audiatur.
Si vero prevaricatus fuerit advocatus in
convictum oportet pro qualitate commissi
penam congruentissimam exercere. Agimus
siquidem patrocinii fidelissime imple-
dum est et sine adversariorum iniuria
rationibus [illegible] non probris contendendum
est. et ex predicto principis patitur
opinionis dispendium qui suscepto nego-
tio derelicto per se vel adversarii
sui contumeliam aut palam fecit
aut subdole. Sed licet patrono in li-
tibus ex causa honorarii debeatur
contumeliatorem [?] vel redemptorem litium
esse non licet ut hec pactis emolumentum
cum gravi dampno litigatoris et
quadam depredatione paciscatur. Quic-
quid autem patronus allegavit pre-
sente domino perinde est habendum ac si
proferatur a domino nisi ex contumenti [?]
infra proximum triduum contradixerit.
Licet autem patrocinium vinci contigerit
in nullo leditur fama eius si nichil
omisit ex contingentibus et silentibus

sui iustitiam fide servavit. Vos enim
cogit patrocinii mandato. Si quid
vero lesionis affert causa de litigantibus
cadit sive civiliter sive criminaliter
actum sit. Hoc autem crimen sit sua
diffinitione declarat que reos condempnat
vel absolvit. et inter de ipsos actores
consultissime arbitratur effundit acuteo [?]
cura ut de civilibus taceat. De quibus
est eadem similiter invenire [illegible]
satorum temeritas tribus modis de-
tegitur. tribus quoque subiacet penis. Qui
enim calumpniantur aut prevaricantur
aut tergiversantur. Est autem calump-
niari crimina falsa intendere. Pre-
varicari vera abscondere. Tergiversari in
universum ab accusatione desistere.
tergiversari est. Sed lege remmia
calumpniatores adiudicata pe-
stat similitudo supplicii. ita tamen
ut per quam reus absolutus fuit aut
de accusatoris consilio et mente
constiterit si iusto errore lapsus
est absolvatur. Si vero in evidenti
calumpnia deprehensus est pena
legittima condempnatur. Sed ipsius
prevaricationis manifestatur vero ra-
si prevaricatum est non probasti pro-
tecti actori. Si vero calumpniatus
es condempnavit eum. et licet
de pena infamie nichil subiecerit
tamen potestas legis adversus eum exprobr-
acio ut importet infamiam

Et in ipsa disquisitione consilii. tam ciuilibus quam criminalibus causis. ad examinandas probationes. instrumentorum vero habenda est. Et quidem instrumenta dicuntur omnia quibus causa instrui potest. siue sint testimonia. siue testes. Et certe illis potiora sunt. eo quod testes testimoniis preferuntur. Verum ad testes examinandos possunt. testimonia prodesse. ff. et apud omnes eadem sunt. In ipsa vero testium examinatione. non potest ex aliqua regula diffiniri. Sed magis quid iudicem sequi oporteat. Si enim testes omnes. eiusdem honestatis. et estimationis sint. et negotij qualitas. et iudicis motus. cum his concurrit. sequenda sunt omnia testimonia. Si vero quidam eorum. aliud dixerint. licet impari numero. credendum est. quod nature negotij conuenit. et inimicitie aut gratie. suspicione caret. confirmabitque iudex motum animi sui ex argumentis et testimonijs. que rei aptiora. et vero proximiora esse compererit. Non enim ad multitudinem respici oportet. sed ad sinceram testium fidem. et testimonia quibus potius lux veritatis assistit. Ipsis quoque presumptionibus. frequenter ipse stabit. donec probetur contrarium. Nam et Salomon. cum in litigio meretricum

18 infantem diuidi preciperet. et altera (B) Reg. 3.
cum mallet. alteri viuum cedere ipsa sibi reclamante. nec michi nec tibi sit. sed diuidatur. illi viuum infantem restituendum censuit. que non acquieuit. ut viuus moreretur.

Argumento sequitur probabili. et habetur ut mirum credat. que diligebat cum opinionem eius. aut fidem. ad ipsa probatio. nequaquam euacuaret. Unde et diuus Adrianus rescripsit iudicantibus delatas. de examinatione testium facultatem. Et vadit quidem esse scribit. Tu magis scire potes. quanta fides habenda sit testibus. qui cuius dignitatis et cuius estimationis sint. et qui simpliciter visi sint dicere. utrum unum eundem et sermonem meditatum attulerint an ad ea. que interrogaueris ex tempore verisimilia responderint. Que argumenta. et quemadmodum. cuique rei probande sufficiant. nullo certo modo satis diffiniri potest. Alias numerus testium. alias dignitas et auctoritas. alias veluti consentiens fama. confirmat. rei de qua queritur fidem. Hoc igitur solum te rescribere posse summatim. non utique ad unam speciem probationis cognitionem statim alligari debere. sed ex sententia animi tui. te estimare oportere. quid aut credas. aut parum probatum tibi opineris.

Studeri ergo plurimum licet. ut
ab omnibus seruiat veritati. quam
si ut fas est apud improbos pe-
riclitari cognouit. ad possessionem
eius. qui uerus fuerit reuo-
cabit. et ad testimonium compellet
inuitos. Huius hec exceptio.
quos aduersus cognatas personas
testificari iura non cogunt

177 existimet aut ad religionem pre-
sidis pertinere. ne potio-
res viri iniurijs afficiant
humiliores. ne defensores
corpore calumpniosis criminibus
insectentur innocentes. prohibe-
bit que illatas exactiones et
violencias factas. et extortas
metu venditiones. et cautio-
nes. uel sine precij numeratione
. ne et ipse provincia in prebendo
hospicijs honeret. deniqz. ne
quis iniquum lucrum uel dampnum
senciat. providebit. Congruit
cum bono et graui preside cu-
rare. ut pacata et quieta
sit provincia. quod facile obtinebit
. si sollicite agat. ut malis
hominibus provincia careat. eos
que conquirat. Nam et sacrilegos
latrones. fures. plagiarios
. conquirere debet. et prout quisque de-
liquerit. in eum animaduertere

. receptatores quoque eorum. sine quibus
latro. diutius latere non pot-
est. Omnino vero ius reddenti. obseruan-
dum est. ut in adeundo quidem
faciles se prebeat. sed contempni
non paciatur. Unde mandatis adicitur
. ne presides in ulteriorem familia-
ritatem provinciales admittant
Nam ex conuersatione equali contemptio
nascitur dignitatis. Et summatim
ita ius reddi debet. ut auctoritatem
dignitatis ingenio suo augeat
sed et in cognoscendo neque excandes-
cere aduersus eos. quos malos
putat. neque precibus calamitosorum
illacrimari oportet. Id enim non
est constantis. et recti iudicis
cuius motum animi vultus detegit.
Crudum enim in viro graui defor-
mis. quasi adamas gene
pallent. vultus in rugas contrahuntur
scintillant oculi. tremunt multi
sunt si sanguine facie. rubra
attendit. et quem excludit insup-
ficere spumacia. torquentur
labia. brachia iactantur. saliunt
pedes. corpus trepidat. et toto
gestu non tam vultu exprimit
quid insanum. Certe cum hec vi-
deo. comparari illis. multi quoque
metuo. memor hominum. quos
in affrica esse. in libro naturalis
historie. apud plinium
didici. dicuntur enim effascinare
voce et lingua. ut si impensius

forte laudaverint, pulchras ar-
bores, segetes ameniores, leci-
ores infantes, equos egregi-
os, pecudes pastu et cultu
optimas, repente moriantur
aut pereant. Fascinatio quoque
oculorum specialis est. Refert
idem homines esse in Illiricis qui
interimant videndo quos diucius
irati viderint. Eosque ipsos ma-
res feminasque, qui visu no-
centes sint, pupillas in singulis
oculis habere binas. Appoloni-
des quoque perhibet in Scithia nasci
feminas que bithie vocantur, et
easdem in oculis binas habere
pupillas et perimere si quem
visu forte irate aspexerint.
Vereor ne huius toguati sint
iudices iracundi. Tradunt etiam
phisionomi eos qui habent
oculos maculosos ad nequitiam
proniores. Hec vero de presidibus aliis-
que iudicibus dicta sunt, debent
et apud proconsules, quos no-
strates vulgariter dicunt iusti-
tias esse errantes, obtinere. Et
nomen quidem errantis et si non
officio, personis tamen eorum convenit
qui curtes per concupiscentias suas in-
festant avaricie et depredacione
populantur, a limite equitatis
aberrant. Decent autem officia digni-
esse gratuita, ut nec constitu-
tum exigatur nec recipiatur. Sed for-
te quid statutum sit queritis:

Plebiscito continetur ne quis presidum
munusve donumve caperet nisi escu-
lentum poculentumve, et id quod
intra dies proximos prodigatur.
Quod et ad proconsules aliosque
magistratus ex mandatis principis transit.
Non vero in totum dicit exeniis ab-
stinere, sed modum adhibere. Ut neque
in totum abstineat nec avare
modum exeniorum excedat. Divus
Severus et imperator Antoninus
elegantissime sunt epistola moderati
cuius epistole verba sunt hec. Quantum
ad exenia pertinet, audi quid sentimus.
Vetus proverbium est: nec omnia nec passim
nec ab omnibus. Nam valde inhumanum
est a nemine accipere, sed passim
vilissimum est, et per omnia avari-
ssimum. Quod autem mandatis continetur
ne donum vel munus ipse proconsul
vel qui in alio officio erit accipiat
ematve, nisi quid victus cottidi-
ani causa, quod ad exenia iam
non pertinet, sed ad ea que edulium
excedat usum. Sed nec exenia produ-
cenda sunt ad munerum qualitatem.
Licet enim patrimonium iustum possit
vendere advocatus, et peritus iuris
scienciam consilium iudicium vendere omnino
non licet. Alterum in palacio
domum vel aream emere et peculia in
provincia non licet. Ancilla qui tunc
reus erat, mulio, septimum
miciens tacite accepit, eam res
postquam emeret prodita est, et in
vulgus exivit, abiectissime ei

quod pecuniam domus emende causa
reos accepisset. Atque Cicero in
opinata obiurgatione permotus ac-
cepisse se negavit dicens se
domum non esse empturum. Quin adeo
falsum est inquit quod obicitur ut
verum sit me pecuniam accepisse
si domum emero. Sed cum postea
emisset et hoc mendacium in sena-
tu ei ab inimicis obiceretur risit
satis atque inter ridendum imprudentes
homines esse cum ignorarent pru-
dentes et cauti patrisfamilias
esse quod emere velit empturum
sese negare propter competitores
emptionis. Sic itaque quod infitiari
non poterat urbano facetoque di-
luit dicto verum magis dignum
faciens risu quam crimine. Fami-
liare siquidem habebat ut quo-
ciens obiectum turpe negare non
posset derisione ioculari [illegible]
cluderet. Amplectende memorie
et imitande sedulitatis summus po-
tifex Eugenius tertius quem vidisti nullum

Eugenius

omnino munus hominis litigantis
recipiebat aut cui litem haberet
in animo. Unde cum in adventu suo
prior quidam modice facultatis
tunicam tamen novam audiret ei
marcam auri devotione multa
instantius offerret. nondum inquit
domum ingressus es et iam vis
corrumpere dominum. Incorruptum itaque
vir sanctus credidit quicquid

offerebatur iudici lite pendente.
Bernardus quoque claravallensis
monachus et sancte Cosme et Da-
miani diaconus cardinalis ro-
me degens in ecclesie singula-
riter habitavit continens
manus suas ab omni munere ut
nondum natus sit cuius aurum vel
argentum in munus acceperit.
Aliud referam maximum qui
contra morem allegatione prestita
veniens cum archiepiscopo Florentino
equum socio meritum magna com-
pulsus instantia accepisset eundem
restituit donatori cognito cum
ab inimicis dati muneris causam
in curia romana veri laudandam
fuisse cognovit. Sed et plenius
sanctus Bernardus claravallensis
abbas qui eum perfectius noverat
refert in libro cardinali quem
ad sanctum Eugenium de contemplatione
vel consideratione scribit. Taceo quod
venerabilis pater Gaufridus car-
notensis legatus Aquitanie
provincialium munera non recepit
nisi in esculenti et poculenti
et hoc cum summa frugalitate sed
ea que in pretiosiora venire affe-
rebantur ut sacra contempnebat.
Testatur sanctus claravallensis quod
piscem quem vulgo sturionem
dicunt adeunti quodam legato
presbiter clericus gratis accipere noluit
nec ei adquievit offerenti

improbitati · quod ei · pro admisso
crimine precium meruerit ·

Cum crebrescentibus vitijs · etc
De clero · sunt hodie · committe
tante · exempla rarissima · cum
sit · seuerissima legum · summa co
ercitio · ingratibus omnibus sit
indicta · Adeo quidem · ut qui
ordinariam gessit prelaturam · quive
ex parte delegationis titulo presi
gnauit · cum dispendio pudoris atque
fortune · vel honoris · atque dignitatis
deperditis facultatibus · inter prouin
cias positus · iniuste cogatur · Lege
quoque iulia · repetundarum tenetur · qui
cum aliquam potestatem haberet · ob iudi
candum · vel non iudicandum · decernendum
· vel non decernendum · aut ob denunciandum
testimonium · vel non denunciandum · pe
cunias accepit · et cum summa quo
magis · aut minus · quid ex offi
cio suo faceret · Nec vsu capi
potest · quod accepit · antequam redeat
· in potestatem eius · a quo profectum est
· aut heredis · Venditiones quoque · et
locationes · pluris · minoris ne
factas · lex ista rescindit · et ea
dampnati testimonium publice dicere
· aut iudices esse · aut postulare prohibentur

Et lege conuicti · ex ordine
hodie pellantur · plerique dampnantur
exilio · vel etiam durius prout ad
miserint · Sed et ab heredibus
pena repetitur · Suscipite vestra legis
et cum indignatione · crimen hic
prosequatur attende · Ut vnius magis
pena · metus possit esse multorum
· Dureri qui male egit · ad prouin
ciam quam iudicauit · cum custodia
competenti · iure propinquus ut non
solum quod egit · non etiam domesticus
siue manipularius · et minister acce
pit · verum ut id · quod ipse ex prouincialibus
meis rapuit · aut sustulit · in
quadruplum inuitus exsoluat · Sit
quoque omnes cognitores · et iudices
ex pecunijs manus abstineant · nec
alienum iurgium · putent suam
predam · Etenim priuatarum litium co
gnitor · idemque arbitrator · statuta
legibus cogetur subire iacturam
Et illud iubemus quoque · et hortamur
· ut siquis forte · honoratorum de
curionum · possessorum · postremo
et colonorum · aut cuiusque ordinis iudice
fuit · aliqua ratione concussus · siquis
sciat venalem · deinceps fuisse sententiam
· si quis pene · vel precio · remissam
· vel vicio cupiditatis ingestam · siquis
postremo · quacumque de causa · impro
bum iudicem · potuerit comprobare · is
· vel administrante eo · vel post ad
ministracionem depositam · in publicum
procedat · deferat crimen delatum com
probet · cum probauerit · et victoriam

reportabimus et gloriam. Ultima habet
uel audiant apostolum nam ut
fuerunt optans inquit audeo deuos
quociens sedulo diligentius intueor. con-
cupiscens melius potius uideor uidere
quam iudices. ac si ad hoc solum
dati sint ut prouincias spolient.
Sed et leges ipse et consuetudines
quibus nunc uiuitur. insidie sunt
et laquei calumpniarum. hec lorum
tendicule proponuntur. et aucupatores
sillabarum. ne simplici quod sillabi-
zare non nouit. Feci inquit iudi-
cium et iusticiam. non tradas me ca-
lumpniantibus me. Et si apte
dicat. Cum iudicium putat et
iusticiam deserunt. tradunt ca-
lumpniatoribus. qui filios adam. ante
conspectum dei accusant. die ac nocte.
Reg. 12. Legitur in libro regum. adiunc-
tus iste. dixisse samuelem.
Ecce audiui vocem vestram. et iuxta
omnia que locuti estis ad me. et
constitui super vos regem. Et nunc
rex graditur ante vos. ego autem
senui et incanui. porro filii
mei. nobiscum sunt. Ita conuersatus
sum coram vobis. ab adolescentia
mea. usque ad diem hanc. Ecce
presto sum. Loquimini de me. coram
domino. et coram christo eius. utrum
bouem cuiusquam tulerim. aut
asinum. si quempiam calumpniatus
sum. si oppressi aliquem. si de manu
cuiusquam munus accepi. et contempnam
illud hodie. restituam que vobis.
Considerandum animum. ostenderunt
manum. o iudicem incorruptum
et vocem magnificam. admirandam
et imitandam vniuersis. que de con-
sciencia pura. sic loquitur. Loquimini
de me. coram domino. et christo eius. qui
in celo. et in terra. iudices iudicat.
Loquimini inquam. si bouem cuiusquam
aut asinum tulerim. utique villas
et predia. aut de mensa ponderata
auri. uel argenti. aut preciose suppe-
llectilis. omnia. non extorserat.
qui magni reputabat. iudicem
bouem oblatum accepisse. uel
asinum. Si quempiam calumpni-
atus sum. si oppressi aliquem.
Nemini iniuste vexare debeat. hoc
omnes calumpnias concludebat.
ut iudicium eius putabat tamen
uel sanguis. quem nullum unquam
oppressit. Si enim de manu eius quid
incideret. non eum iudex. sed propria
iniquitas comprehendebat. Si de manu
cuiusquam munus accepi. contempnam
illud hodie. restituam que vobis.
Cum quero conspicimus dici po-
terat. hic de summa omnis aua-
ricie suspicionem tollat. nullius
muneris contactum. se docet habuisse
paratumque contempnere. et restituere
si quid emo corrigi passus. Uale-
bat enim illud restituere de puri
quam cum usuris reddere de futuro
et contempnere illud hodie. sancti

indicabat . quia d conspectu dei . et
omni clericorum . opera causa . in
civium contemptibilis apparet Quod
quid addicat contestacionem eius vin-
dit auditor quidi . et dispersit
Cui usque totum istud Vera adversus
symonem dirripeat Non es calump-
niatus nos . neque oppressisti . neque
tulisti de manu alicuius quippiam
Si quis per consulem . presidem ne . aut
tribunus . aut centurio decurio-
ne . aut domino aliquis ingratus
ille testimonium . a provincialibus
meruit . ad provinciam magis ipso
accedat . ut magis doceat ma-
gistratus Vera de iuricomitibus
. et iusticiariis . que ut vulga-
ri nostro utar . recte dicuntur cura-
tes . nichil ille auditur . omnes dili-
gunt munera . et sequuntur re-
tribuciones . non liberant pauperem
a potente . advene . et pupillo
non iudicant . et causa vidue . non
ingreditur ad eos . Porro nec
iudices ecclesiastici . sequuntur sa-
muelem . sed sicut populus . sic et sa-
cerdos . In commune omnes ceperunt sapiencia
Tenentes legem nescierunt me
principes facti sunt . et ego igno-
ravi . Quod ut ab humilioribus
liqueat . qui decani sunt . vel
archidiaconi . nisi illi . ut symonem in-
venerabiles doctores . d lege domini d
ce consueverant . In quorum manibus
iniquitates sunt . dextera eorum reple-
ta est muneribus . Ecclesiasticus

regem anglorum . et normannorum
. et aquitanorum . adhuc invicti-
ssimum ducem interroga . quid ecclesie
de suis senciat . quos intrudit
. et ducet ut opinor . quam non
de malum d clero quod ipsi non faciant
Operum tum nomen . et officium ve-
nerabile est si tanta implerentur
sollicitudine . quanta modo petitur
ambicione Et diligerentur ut
patres . timerentur ut domini . co-
lerentur ut sancti . et preciencie
aio quantumque provenit ex calumpnia
. et omnem questum minime crede-
rent pietatem Dictum sibi reveren-
ciam subtrahunt . et amorem
. et dum honores ambiunt . pecu-
niam cupiunt . et vel suas faciunt
. vel alienas calumpnias fovent
Et quid nescio . quomodo nota
. et pena omnem cuadat . qui oc-
casionem . et tocius calumpniosi que-
stus . sibi ad nunc assem vendicat
Vera aut solidum assem usurpat
sibi . aut ut vilius . trentem
dutaxat archidiaconis . et aliis
officialibus . ne dicam cum populo . in-
stet in igitur . tedunt Sed nec
legati sedis apostolice . manus
suas excuciunt . ab omni munere
qui modo d promissis . ita deba-
chantur . ac si ad caulis flagel-
landum . egressus sit sathan a
facie domini Concuciunt angulos
domus . ut perimat filios . et fili-
as eius . qui languores et dolores

auarorum tradunt in cruce abhominaret
et contemnant turam . ut videatur hic
quod seruandum optant . Sicut tamen non de
omnibus sermo est sed de hiis qui pro
voluntate contempta sumunt sive
q Constat enim quod in omni officio do-
mus domini sic relinquunt quedam
ut alia assumant . Vidi ergo ipse
in omnibus hiis decanos . et archi-
diaconos . episcopos et legatos tan-
ta sollicitudine operari in messe
domini . ut multo fidei et virtutis
rarite videri possit . vineam prius
in manu eorum . prudenter et uti-
liter collocatam sicut alii sic
versantur . ac si ad thebas insa-
niens concitandas . mutantur ab
inferis tesiphone . ut megera
nova fiere sic abaula . Cum omni
nota fidelium . adeo elle publica
officia accesserunt . apud hos
nichil est nisi publica .
merces . atque eques in ea . qui
sedet . empta probat . Justificat
impium pro muneribus . exultat in
rebus pessimis . letantur cum ma-
la fecerint nunc que tenent lacri-
mas . cum nil lacrimabile inveniunt
q Quippe peccata populi comedunt
et vestiuntur eis . et in eis mul-
tiplicantur luxuriantur . Acceptores
personarum . et quasi quidam bonorum
mallei . ita confunderunt ab eis
a quibus electi . ait sapientia
Ca° 13 Venacio leonis . onager in

heremo . sic pascua sunt divitum
pauperes . Et sic abhominatio est
superbo humilitas . sic execratio
diviti pauper . Dives commotus con-
firmabitur ab amicis . Humilis autem
cum ceciderit . expellitur et a notis .
Diviti decepto . multi recuperato-
res . locutus est superbe . et iustifi-
caverunt illum . Humilis deceptus est
insuper et arguitur . Locutus est
sensate . et non est ei datus locus
Dives locutus est . et omnes tacue-
runt . et verbum illius usque ad nubes
perducent . pauper locutus est et dicunt
quis est hic . et si offenderit
subvertunt illum . et hec quidem vici-
a eorum . quos curia docuit
immo omnium qui iusticie dicatis
preferunt . et nec porcus diurnus
quam hec divicias . quo tamen nimis
q aliquid mobilius est . nullus istorum
exultat . cum proprium videt in re
nullus eorum est . qui velit cum
cum hominibus conversari . nullus qui ad
bona opera promoveret . decantet
gloria in excelsis deo . et in terra
pax hominibus . bone voluntatis
Hoc siquidem canticum est fidelium
prelatorum . qui speciosi incedunt
pedibus . et ecce beati qui pacem
portant . et pacem simonie so-
ciam . sine qua nec vivere sciunt
deum diuitiis et hiis cum sapiencia
quia bona est subtili . cui non est

precium constricta · et nequissima pau-
pertas · dolore impii Clamitant
in plateis · quia beatus vir · qui
inventus est · sine macula · et qui
post aurum non abiit Et si aperte
dicant Cuiusque in munere avaritia
ingratus · aurum quilibet · maculam
venit sine qua · nec acquiri non
esse potest · apud avidum possessorem
Cuius unquam pecuniam · sine sordi-
datione manuum · tractant divitias
spera tamen ite · minus manus sordes
quam animus Volo michi maiorem
frigestas lineam · aut denarii
carmina sonare. Sic · littera vide-
atur. non pono os meum in celum
ut de pastoribus qui orbem iudicant
et anello iudicantur in lite · aliquid
dicam · nisi plenum fide · caritate et
reverentia Dicam tamen · quod virtus est adeo
ut ei · nemo fidelium audeat vestiga-
gari · Dicam quod ipsum predicat Dicam
inquam · quia non potest civitas abscondi
supra montem posita · et nequaquam
latere potest notitiam publicam · quod
in conspectu gentium fuit Siquidem
omne ad vicium · tanto conspectius in
se crimen habet · quanto maior qui
peccat habetur. Sal quoque infatuatum
valet ultra · nisi ut proiciatur foras
et conculcetur ab hominibus · ut pote
vilis abiectio · que nec ad stercora-
tionem agrorum prodest Sol quoque or-
bem illustrat plenius quia in

eminenti est Quid multa Ipsa
singulorum · testimonia perhibebant
dicens Sic Samuel proprio testimo-
nio iustificatus est Sed ne vi-
deretur populus ei blandiri · et
quasi ex timore · vel fallacia
false innocentie · et manus iuste
testimonium perhibere · populus religiose
iuramenti · ad confessionem veri-
tatis coartandum respexit dicens Testis
est dominus adversus vos · et testis
christus eius · in die hac · quia non
inveneritis · de manu mea quip-
piam et dixit populus Testis
Et si fidem deo · et regi suo
debitam · religiose affirmationis
obsidem faciat Quod autem escu-
lentum · et poculentum · acceperit
¶ de scriptura tamen non habeo Sic enim
scriptum est Iudicabat quoque Samuel
Israel · cunctis diebus vite sue · et
ibat per singulos annos circuiens
Bethel · et Galgala et Masphat
et iudicabat Israhelem in predictis
locis · revertebaturque in Ramatha
Ibi enim erat domus eius · et ibi iu-
dicabat Israel Quid aliud videtur
sonare littera · nisi quod provinciam
compositio circuibat · ad complectionem
iudicii · et revertebatur domum · ut
de proprio satisfaceret necessitati Edificavit
etiam ibi altare domino Sic quidem
eo quod nusquam sacrificium · hic expectat
de domo iudicis que cultu iustitie
et morum honestate · et luce bonorum

opum . se ipsum exhibet templum dei
¶ Ubi amodo non ymolatur san-
guis hyrcorum . et vitulorum . nec
cinis vitule . inquinatos sanctificat
. ad emundacionem carnis . sed per ponti-
ficem magnum . qui penetravit
celos . ihesum filium dei . ubique lo-
corum offerri debeo corporum meus
sanctus ad . sed quod vetustius nichil
. et incorruptum generosis pectus
honesto . veri siquidem adorato-
res . sic adorant patrem . in spiritu
¶ et veritate . Cum ne eum credidi
. accepisse aliquid nomine sportu-
larum . Hoc enim preceptum . non tam
iudices . quam iudicorum caupones
. qui negacionem suam . honesta no-
lunt palliare licencia in iusticie
suam colorare nituntur . querentes
sub aliqua emolumenta nego-
ciorum . quorum ex parte onera por-
tant . Aut si emolumentum esse
non licet . sit saltem compensacio
sumptuum . aut dampnorum . Sunt et
vani sic . Quibus enim credebatur
dicere . quid michi dabis . ut tibi
iusticiam faciam . Ita ut se ipsa
exhibeat . sicut expectas . Non
ne sile est . ac si dicat . quid
michi vultis dare . ut me ipsum
abnegem . officium prodam . et deum
vendam . Pecuniam contempnendam esse
per sapientiam . et eam veterum philosophorum
probatur exemplis
Consequitur plurimi philosophorum dicias
non modo contempnisse . sed ab
iecisse . quasi impedimentum sapien-
cie et virtutis . fecit et sortes . que
omnium philosophorum sorte . qui prudencie
et virtutis . unicum fontem vene-
rantur . Antistenes quoque tam glose
reversacionem docuisse . audisset quod
socratem . dixisse fertur . addiscit
suos Abite . michi quere . ego
enim iam repperi . Statimque ve-
didit que habebat et publice di-
stribuit . nec sibi plus quam palli-
olum reservavit . ¶ Huius diogenes
ille famosissimus . sectator fuit
potencior rege alexandro . et
nature humane victor . Ad alios disci-
pulorum . antistenes nullum recipet
. et perseverantem diogenem . remo-
vere non posset . novissime ei mi-
natus est clavam . nisi abiret
. cui ille subiecisse caput fertur
. ac dixisse . nullus tam durus ba-
culus erit . qui me . a tuo posset
¶ obsequio separare . Refert satirus
. qui virorum illustrium scribit hysto-
rias . quod iste diogenes . pallio
duplici usus sit . propter frigus . pe-
ram pro cellario habuit . secum
portavit . et quod clavam gerebat
. ob corpusculi fragilitatem . qua iam
senex . membra sustentare solitus
erat . et emerabiliorum . vulgo sit
appellatus . in presens hora . postea
aquolis . et amplos cibum habi-
tavit . ad in portarum vestibulis

et in porticibus civitatum. usque quaque
prostitutis vix. et consentiant. abigeres
aut notans vitia. que mores fe-
dabant. Aliquando se torquens in dolio
se domum volubilem esse rotabat
et se cum temporibus commutans frigore
enim ad solem vertebat ad me-
ridiem. estate ad septentrionem
et ubicumque se sol inclinaverat
Diogenis simul pretorium vertebatur
Quodam vero tempore. cum ad usum potandi
caucum ligneum gereret. vidit puerum
manu concava bibere. et elisit
eum in terram dicens. Nesciebam
quod natura haberet poculum. Nil unquam
quam decem urgere remisit. in
eadem vultus tenore. etiam adversis
interpellantibus perstitit. et ut ple-
ne servaret nosses. calcatis
terminibus fortuitorum. adversis decem
dolorum. et miseriarum. uniformi
duravit proposito. Dicebat enim quod
semper apposito aliena. et impotem
sui dixit. in quem fortune quippiam
liceret. Senectutem eius et constantiam
mors quoque indicat. Nam cum ad ago-
nem olimpium. qui magna fre-
quentia grecie celebrabatur. iam
senex pergeret. febri in itinere
apprehensus. accubuit intrepide
in via. Volentibus autem amicis aut
in iumentum. aut in vehiculum tollere
non adquievit. Sed transiens ad ar-
boris umbram. aut probate isto

et spectatum pergite. Hec nox me
aut victorem probabit. aut victum
Si febrem vicero. ad agonem
veniam. Si me vicerit. ad inferna
descendam. Ibi quoque per noctem elisis
gutture non tam mori se ait. quam
febrem morte exclusisse. Deceptus
communi virorum fortium. et quorum
in extreme difficultatis articulo. ne
aliunde instaret. mortem ultroneam
credidit appetendam. pervulgata
sequitur opinio. sapientes ita sibi per-
suaserat quoque. ut mortem pre-
vocare mallent. quam tempore aliquid
sustinere. Fecerat hoc Cato. fecerunt
quidem et alii. qui ferro aut cicuta
aliove tempus precipitantes
... et sola. ut putabant
turpitudinis effugiebant nota De-
ritatis namque ignorantia. eius pa-
trocinari videtur. Sed crassa est
et supina. que ita perponit
incertis. et quibus queritur opinionem
certam in animi abiicit et expellit
Nec deo fortitudinis nomen asse-
quitur. Sed se pretiis fraudulen-
ta opinio consequi gloriatur. Utique
fraudulenter et vane. quia ut
ait ille. Rebus in adversis facile est
contemnere vitam. fortius ille facit
qui miser esse potest. Nec corpus
qui mortem pervorat. corruptibile
est corruptibilioris sunt. quam dimi-
nutem abhorret. Cumbat quisque
diu cognovit. et an post mortem

impudentem · quamuis vix effugerit

Sandrocottus
Leo · Leo hospes ho[minis]

Sandrocottus a rege alexandro interfici iussus saltem · celeritate pedum quesiuit · Ex qua fatigacione · cum sompno captus iaceret · leo ingentis forme · ad dormientem accessit · sudorem que fluentem lingua ei detersit · et blande expergefactum reliquit · Hoc prodigio · primum ad spem regni · maiestate animis impulsus est collecti · Deinde bellum adversus prefectos alexandri · elefantus infinite magnitudinis · ultro se obtulit · et veluti domita mansuetudine · eum tergo suscepit · dux que belli · et preliator per omnia insignis extitit ·

Androclus
Leo
homo medicus leonis

Androclus quidam dampnatus ad bestias · cum leoni obiectus esset · qui et vastitudine corporis · et impetu suoque · fremituque terrifico · sonoro que torvo commissoque cunctum fluctuantibus · animos omnium · oculosque · in se converterat · Illesus evasit · Ergo ubi eum leo · procul aspexit · repente quasi admirans stetit · ac deinde sensim · et quasi noscitabundus placide accessit ad hominem · Tum caudam more atque ritu · adulancium canum · clementer et blande movet · hominisque se corpori adiungens · crura eius et manus prope iam metu exanimati · lingua leniter demulsit · Cum homo inter illa · atrocis fere blandimenta · amissum animum recuperare posset · et visu paulatim que oculos · ad contuendum leonem applicare · Hoc se · Appion in urbanis spectaculis · rome vidisse refert · adiciens · quia tunc facta · quasi recognitione mutua · letos inquit videres · et gratulabundos · leonem et hominem · Et ob hanc rem · et clamores populi maximos · arcessitus est homo a cesare · quare illi uni atrocissimus leo pepercit diligenter quesitum est · Ille vero rem mirificam narrans ait · Cum provinciam affricam · proconsulari imperio meus dominus optineret · ego ibi iniquis eius · et cottidianis verberibus ad fugam coactus sum · et quo mihi latebre tute illic forent admodum tuciores · in camporum · et arenarum solitudines concessi · Et si quid aliud defuisset consilium fuit · quolibet modo mortem petere · Cum itaque sole medio et flagranti · quandam precipue caueam · nactus essem latebrosam · in eam penetra · meque recondo · Non multo post · ad eandem speciem venit · hic leo · debili et cruento pede · gemitus edens et murmura · dolorem cruciatumque vulneris ingemiscens cum miseracia auditoris · siquis adesset · Atque illic primo quidem conspectu · advenientis leonis · territus sum · et quasi toto animo consternatus · Sed postquam ingressus leo · ubi res

specu appulit. mansitator illius specus
me videt. ingressum tunc ille et deli
tescentem. mitis et mansuetus ac
cessit. et sublatum pedem ostendere
michi. et porrigere quasi opis gracia
visus est. Ibi inquit ego. stirpem
ingentem vestigio pedis eius
herentem revulsi. conceptam quoque sa
niem. vulnere intimo expressi.
accuratiusque iam. sine magna for
midine. siccavi penitus. atque ex
vulneris detersi cruorem. Ille tunc
mea opera et medela levatus pe
de in manibus meis posito recub
uit et quievit. atque ex ea die
totum triennium. ego et leo in eodem
specu. eodemque victu viximus. Nam
si quas venabatur feras. membra
opimiora ad specum subgerebat. que
ego ignis copiam non habens. meri
diano sole torrida edebam. Sed ubi
me inquit vite illius ferine
iam pertesum est. leone venatum
profecto. reliqui specum. et viam
ferme tridui permensus. a mi
litibus visus. apprehensus. et ad
dominum ex affrica romam deductus
sum. Is me statim rei capitalis
dampnandum. dandumque ad bestias p
curavit. Intelligo autem hunc quoque
leonem. me tunc separato captum
gratiam nunc beneficii referre. et me
dele. Solutus itaque est pena:

Andronicus. et eidem. leo. totius
populi suffragio donatus. Exinde cum
tantibus sibi. homine et leone. et
urbem peragrantibus. dicebant omnes
Hic est leo hospes hominis. hic est Leo hospes hominis
homo medicus leonis. Scriveris ne homo medicus leonis
historias noveris de lacu leo
num eripuit daniel. et pueros de
camino ignis eruasserit illesos. et
apud omnes gentes exegerit. propter
opinionem. ab imminentibus malis
liberati sunt plurimi. Sed nullus
eorum. qui manus deo iecerit sibi
satis consultum est michi. licet
magnis promissis. ecclesiastica his
toria. aliquos offerat provocatos
mortem. qui temporalem vitam
apud se. quam providencia perpetui
tati malebant. Sed eos sic ex
cusat. infirmitas carnis. et ig
norancia iuris. et intencio auctoris
et forte mandatum familiare
dei. ut sic ad simpliciter sua sal
venter. ut nequaquam ad consequendam
transeat. quod semper presupserunt:
Cuius enim longa est fortitudo. si
sic tedeat dierum vite sue. ut quam
paciencia victa. preciosa semita me
ritorum. quod precipitur. aut negat
aut negligat sustinere. Apud
sapientes. sic vita contempnitur
quod turpitudine preterit. eciam etas
altera sordet. sic diligitur. ut
deum innocenter teneri pro nullius

difficultatis irruente articulo
compellatur. Sic ergo suada est
vita ut sit contemptui · sic contem-
nenda est · ut proficiat saluti ·
Sed quis est · qui hodie contempnat
divitias · tu nullus aut rarus sit
qui toto mentis conatu · pecuniam
non concupiscat. Audivi sed genus
Oracij c 6 et formam · regina pecunia donat
et bene nummatum · decoret suade-
la · venus que. Qui dives est
qui prosperatur in viis suis · sapi-
ens et felix iudicatur. Iste
alius uxorem ducit · alius quinque
iuga boum · aut villam emit
comitates potius divitias sua · ce-
cos que et claudos et debiles repu-
tant · quibus iudicis nequaquam
invidet · quos hii · eiectis divi-
tibus ad cenam nuptialem · sapientia
introducat · ubi inebriantur ab u-
bertate domus dei · et torrente
voluptatis eius potantur. Ita
sentencia quod quicumque non habet divitias
stultus est · asinus · stipes in-
plumbum · aut si quid insensibilius
est. Stultus ergo et miser est
si quis est pauper. Sed non amari
potest ab aliquo · quem mala for-
tuna premit · eo quod nulla fides
umquam · miseros elegit amicos
et iuste creditur quicumque mala
fert que sustinet. Video quod regnum
pecunie invaluit · ut desperetur
de fide iudicis qui repellit munera
offerentis. Si parasiti detractas
pollicentis videris addixisse causam
et fortasse affectum · vel munere
excecaveris per corruptus · si perma-
nere nisi incorruptus · sentencia · vel
opinio plurium · omnis evanuit
adeo sic omnes per divicias currunt
ac si alibi laborum requies · do-
loris quod solacium inveniri non possit
ac si naufragi · de profundo conantur
enatare facilius · si per gravem sar-
cinam fuerint onerati. Sed quis
umquam volterosus · spinas compressit
ut voluptatis membris quiescat
mollius. Perfecto si ei proferte
creditur · qui ait · divicie sunt
spine · minime tanto studio · a
sapientibus viris temporibus querebantur
Ut ergo publius cecilius ait · di-
vites · pauperibus inferiores sunt
eo quod a sapientia longius abeunt
appetitus diviciarum · sapientie compendi-
um est · et fuga viciorum. Secunda
virtutum paupertas · nam optimam
bene vivendi ducem · imitatur et
virtutum parens · et custos est; so-
larque securitatem parit · que sola
nescit incentiva bellorum. Non
habet invidiam · que contemnit ceteras
ignorat. Trepidat orbis · et cetera
rerum manu. Solus pauper non
timet. Latrones si ab alia causa
non fugerint · quia contempnent divicias
vel quia sapientie vias sapiunt primis

cas oportueat non amari Re
tu scis qui paupertatis crube
stis utilitate pestifere . philosophorum
sit molesta opinio diviciarum
non inducit prava fuga . si in rebus
appetitu agentes sui compotes quis
et quod omni fortune calculo
sufficiat sibi . ita tu ut sufficien
tia eius . quodeo sit . Vir auro
tamquam fictilibus . fictilibus quasi
auro utatur . Vasa sic opes ad
mittuntur adversa sic aspectu
contempnuntur abiectu . Sed forte
suppellex vilis . videbitur igno
miniosa magnatibus . et honoris
splendorem . res tenuis deco
lorat . At qui longe post an
nus e mollibus splende . tu rebus
nec omnium verum spe illustrabitur
quem sue turpitudinis macula de
honestat . fictilibus cenasse fe
runt Agathoclem regem . atque abacum
Samio sepe oneravisse luto :
Querenti causam respondit Rex ego
tu sum Sicilie . figulo sum geni
tore natus . fortunam reverenter
habe . quicumque repente dives ab
exili progrediere domo . Res itaque
non sunt divicie . sensus . et est phi
losophantis ad . fructus nobilis
generosa equanimitas mentis
vasa si est stupore est . ut equanimiter
omnia portet . mens egra ab
mollicitate virtute degenerat

¶ Viri philosophandi sunt multe
semite . illa preterea mihi videtur
esse nobilior et laudabilior que
sic prandet olus . patientur
rebus ut uti novit . et verum quam
sit usitatum dorsum . ut olus . et
quam extreme paupertatis experimenta
docta sit non fastidire . Fructus
siquidem philosophie opinionis est . ut no
vit quis habundare . et penu
riam pati . ut leto animo equanimiter
omnia portet . ut obiecto solide
virtutis obice . omnem fortunam [illegible]
[illegible] Profecto quisquis hunc
assecutus est . non peccat optime
stat . et deum pro fortuna quem
manca vincit . Nudum inquit cu
riosus philosophie perscrutator tibi philosophia
contulit . Et Aristippus ut ad
omnibus ait hominibus intrepide
fabularer . Utque si honoris esset
aut penurie . rei ne altius cupi
dus . tu minime possis veraciter
videre . Ad salutem tu via tutis
sima est . diviciis et rebus dives
expedito . Difficillima enim est
ut possessorem sui non impediat
cursum . quis nescit Ippodamiam
provolasse ad palmam . dum contan
tum precursum [illegible] auro po
tuit retardare . Hausit itaque
lego divicia . Donec ventum est ad
penuriam contemptorem . qui de contemptu
auri ignes superavit . auru

Fructus philosophie

obtinuit. et opere ut fugeret. ce-
titatis puelle. ceteros acces fecit
. diu de corruptionis amor. pecunie
¶ amore absorbuit. Nove quippe
commendat iudicium dei. et eas contemp-
tibiles facit. quod de egestate honore
. opus nichil afflaunt effecit. in medio
. nescio quo pacto. ut ad subitorum
iustorum se eis ingerant. et quos
diligebant excludunt. ad hostium
contemptoris sanctissimi pulsant
crebro voces eugenie. munera au-
tem abigebat. adeo undique
multiplicata confluebat. Hoc quoque
fere ubique accidit. ut fugiant
diu quesierunt. diu fugant ante-
levant. Et hec quidem via com-
pendiosissima. et honestissima
est ad divicias. Dum enim divicie
prudenter excluduntur. et vita eterna
acquiritur. et cumulus diviciarum
¶ accidit. Et si hec nimis arduum
videtur aliis. vel a iudicibus ec-
clesiasticis. saltem mundanis. qui
professione aut sacramento iusticie
obligati sunt. impleri oportet
utrorumque siquidem forma samuel
est qui sic prefuit sacerdos. ut
non parceret sanguini impiorum. et
iudicia utraque exercuit. ut nullum
opprimeret. et de manu cuiusquam
nichil acceperit. Testatur hic consciencia
samuelis. attestatur et populus. et
tamen non satis sit consciencie scrupulose
. nisi sacramento suum populus testi-
monio roboraret. Erit enim testis

est dominus adversus vos. et testis
christus eius. in die hac. quia
non inveneritis de manu mea
¶ quippiam. Et dixit. testis. Hinc utique
obtestati provinciales. ille testi-
monium perhibent. ad iudicium deponitur
. et omnia sciencie dei. securius
accedat. Quemadmodum namque causa
instruit. qui de examine conscienciam
producit. et deus quarum. quorum
iudices constituit in excelso sed
vel ad samuelem. non distinxit
. hic iudicia sua. Exempti ad
excusaciones de peccatis. qui lavit ma-
nibus. cum pylato clamat. mundus
ego sum. a sanguine iusti huius. Qui
contra legem peccaverunt. per legem
dampnabuntur. Sed et illi dam-
nacionis erunt participes. qui eos
punire cohibere. non volunt. Et de
hiis quidem. satis dictum est sapien-
ti. Quemadmodum ad proporcionem manuum
. hic plutarchi iudicium. transeat stilus

1 Quod manus reipublice alia
armata est. aut inermis
. et que sit inermis. et de officio
2 eius Quod milicia delectum
exigit sacramentum. et approbacionem De
3 militibus gloriosis. qui milicie in-
4 utiles sunt Quare verbo scilicet
5 . et opere. oporteat fieri milites
. et quod eos ornat non lex. et de
augusto. qui filias suas. fecit
7 instrui in lanificio De eo esse

propria que milites faciunt. de-
lectu et sacramento Que 6
mala proveniat ubi neglecto
delectu militum et quare Arolidi [?]
Valenses sub egerit Quod sit 7
proprio sacramenti militaris et quod
sine eo militare nolis. Quod arma- 8
tam militiam ad religionem quam
necessitate teneri sicut illa que in
clero divinis obsequiis asscribitur
et quod miles sit honoris ita
et laboris nomen est. Quod fides 9
deo debita sit omnibus homini pre-
ferenda nec servatur homini nisi
deo servetur. De privilegiis mili- 10
tum et quod sacramento astricti sunt
ecclesie et quare gladius offeratur
altari. Quod milites divinis 11
castigandi sunt si militie lege
contempta privilegiis abutuntur
Quod varia animadversio 12
procedit in eos qui duci non ob-
temperant et qualiter debeat
obediri et in quibus mandatis
locum habeat excommunicatio militaris
in quibus non. Quare cingulo 13
priventur milites et quod exaucto-
ratus non habet aliquem tum gladio
telo ne committeretur et quare
gladius insertus est cingulo Quod 14
disciplina militaris plurimum pro-
desit et quod militiam maxime
frangit. Romanos in disciplina 15
ceteris viguisse et in eis milium
separari [?] pedicasse [?] preterea [?]

Que in malis mala proveniat 16
ab indisciplinatione. Nobis a 17
malis esse exempla virtutum et
quas omnibus Italiam concederet
breviter [?] secundum antiquas historias 18
Exempla veterum historiarum
et quomodo rex Henricus secundus tem-
pestatem et procellas regis Stephani
serenavit et pacavit insulam
De honore militibus exhibendo 19
et modestia indicenda et qui
militie auctorem tenuerunt [?] et ge-
neralia quedam precepta eorum:
Qui sint pedes rei publice 20
et de cura eis impendenda Rem 21
publicam ad instar vite ordinandam
et ordinem ab apibus mutuandum
Quod sine prudencia et sollici- 22
tudine nullus magistratus subsistit
incolumis nec viget respublica
cum caput infirmatur De cautela [?] 23
sic loquendi ita et audiendi ra-
tionabiliter [?] et quod finis voluptatis
pena est. Vicia principum ferenda
sunt eo quod in eis auspicia publice
salutis constant et quod dispensa-
tores salutis sunt sicut stomacus
in corpore animali nutrimenta distribuit
et hoc exemplum Adriani. De
coherentia capitis et membrorum
rei publice et quod princeps quedam
imago deitatis est et de crimine
maiestatis et de hiis que sunt
infidelitate puniendae. Quod vi-
cia ferenda sunt aut tollenda et

a flagiciis distat. et qualia quedam
de officiis principis et brevis e-
pilogus. quanta sit ei reverencia
exhibenda. Quod gnatonici
putant omnia. nec vel fateri pa-
tiuntur. et quod eius exemplo maiesta-
torum detrahendum est si sapi-
ant divites. et quod calumpniatores
pauperum. deus ipse persequitur a-
uctoritate socraticorum. quomodo quis
de suo commendatur. et quod sit ali-
ena laudacio. Quod primo
principes formatur amplius. et quod
quid multo formatur principatus
deo quod placido creatura quelibet
mansuescit. et fuit homo b-
revis epilogus adversus gnatonicos

Notum est illud e-
thici. quod emulum
citra ludum. faber
imus et ungues ex-
primeret et mol-
les imitabitur
ere capillos in-
felix operis summa que ponere
modum nesciet. Hunc ego me
siquid componere curem. non
magis esse velim. qui naso
vivere pravo spectandum nigris
oculis. nigroque capillo. Dum
plutarchi vestigia in traiani
institucione familiaris sequor
ne ipsum hac in imagine arbitror
compellari. eroque lucubracio cum

nisi diligencius prosequar. quem in-
cepi. Age enim in primis clientem
eius esse professus sum. sequar ergo
eum. et acephale rei publice. cum
eo adpedes usque descendam. ea
tamen condicione. ut si hiis quibus
vina permittitur ignorare. mor-
dacior in hac parte apparuero.
id non michi. sed plutarcho ascri-
bant. aut sibi pocius. qui regulas
quas consistentur. et qua vivendum
est eis. discere noluerint. Verum
quod de viatibus dictum est. ea sola
intencione adieci. ut adiutores
ocia reddant vel inviti. Ceteros
namque. ad agenda sufficiunt ani-
mare. tot exempla maiorum. Quod
principis magnitudo invicti aug-
titulos. nunc apud me in unum
congero. ut cum aliorum tuba et
litui. et omne genus musicorum
laudes eius prosequitur. in unum concla-
mabunt. ego vir plebeius et
indoctus. mei status. Comparacionem
fistula studenti dissipata vel
quis a semipagano. tibicen
vicialem imitans. et emulans
tube grandiorem expectet. quid
ero tamen. et me tantum sollem-
niis ingeram. et quod ingenii ve-
na subtrahit. devotionis copia
supplebit. Qui iuga montis
aperit. fluvios qui pusillos amaris
qui quod extremo passent aperit

sed vere ricade. sempr honos nomen qz sua laudes qz manebut eciã si ducas. d(e)minuciom sua. aliquid dictu putat. doceant aspirope. quia nõ ɔpniacez s(ed) salutez egrotanciu ppinant amara medicinę Hijs p(re)missis Ad reliqua ɔgrediat oracio

Manus itaqz reipublice. al armata e. aut inermis Armata quid est. que castrensem. et cruenta exercet milicia Inermis. que iusticia expedit et ab armis feriando. iuri familiare p(re)stit. Neqz enim rei publice militat. soli illi. qui galeis toracibq(ue) qz muniti. i(n) hostes excent gladios. aut tela quelibet Sed et patroni cause. q(ui) glose vocis confisi munimine lapsa erigut. fatigata reparant nec minq(ue) p(ro)uident humano generi. quam si laborancium vita spem. posterosqz armorum p(re)sidio. ab hostibq(ue) tuerent. Militat et publicanu apparitores. et officiales cum iudicu. Sic enim alia sunt officia pacis. alia belli. ita eadem necce p alios. et alios expediri. Armati itaqz manq(ue). I(n) hostem dimicat exercet. At inermis expedi

et inimicum. Porro vtriusqz nota est disciplina. qz vtriusqz solet insignis ac malicia Usus qz manuum. capitis sui p(re)stat ymagine. quia ut ait Sapia. vox iniquus omnis ministros impios habz. et qual(is) rector e ciuitates sunt et inhabitantes in ea Oportet itaqz p(ro)ules. collegam sophie. ab iugubus. p(re)torum no modo manus. s(ed) et oculos hec continetes est aut possidenciu contineria illa laudabilis. cum ab exactionibq(ue). et iniuriis cotinet manus suas. et cohibent alienas. Manus h(ec) vtriusqz milicie armate videlicet. et inermis manus p(ri)ncipis est. et nisi vtrasqz cohibeat. parum continens est. Et quidem armatis conpescenda inermis. eo qz tui armati. p(ro)pria abstinere ab exactionibq(ue). et rapis inermis eciam a muneribq(ue) arce(ntur) Si h(ec) pena alicui irrogatur legittima. si exigit. aut accipi ex iure statutu est. vel concessum nequaqua p(uni)tur. aut rep(re)hendi Hoc enim militi sit. exactionis nomen no recipit. neqz cadit i(n) muneris vicium. qz officiales accipe p(ro)hibent. Quia vero officialium licencia maior est. dum sub p(re)textu officii. spoliare p(re)u aut vexare subditos. quod tocius officium p(re)sumunt. pena feriend(i)

est graviori Sicut enim beatus lau
rentius mediolanensis episcopus
Quid est publicanus nomine
caput rapine et lex violencie
Quid est publicanus predo sine
pudore mercator criminum Nonne
immanior est furibus publicanus
Fures namque vel timentes furantur Hic
autem delinquit confident fures la
queos legis timent Hic quicquid
fecit iustum putat lex furem
dampnat publicanus Hic adiniquum
malicie sue compendium legem
¶ trahit Quis eo iniquior qui
vias iusticie iniusticia decomprat
et armis innocencie spoliat
vulnerat occidit innocentes Ergo
qui utique legem premit et deum
alios urget ad legem quod lex
est ita sicut pastor et cum inimicus
dicit ius dicit beato enim res
pectu non adid quod facit sed
adid quod facere debet sic et pu
blicanus eciam cum delinquit ius
videtur implere Circa enim officii
¶ non malicie vere Sed quod est
officium publicani Luca re
ferente didicimus quod publicani
venerunt ad iohannem ut bapti
zarentur ab eo et dixerunt
Magister quid faciemus Iudex
autem dicebat illis Nichil
amplius quam quod constitutum est nobis
exigatis Circa officium publicani
exigere et recipere quod statutum est

Quicquid autem amplius est a malo
est exigentes et accipientes non
proferentes Hoc autem ad omnes magi
stratuum officiales porrigitur ut
ab eis nichil amplius exigatur Superna
tores namque licent exigunt
quod eis debetur et sportulas et
omnes stratilatum ordines Sala
rium constitutum iuste accipiunt Ex
cutere enim et rapere non licet
¶ ut quod torquentur et munera igitur
inquit beatus Job Devorabit
tabernacula eorum qui munera
libenter accipiunt Concepit dolo
rem quod eorum et peperit
iniquitatem et uterus eius preparat
dolos publicanorum omnium ama
rissimo usque ad minimum rectus
concessioni tunc nunc porcius qua
iusticie vacat et ita in pluribus
debaccantur ut quod reliquit unus
alii non moverunt ausi Hec si
mile conquestionem prophetica ad
hec instituti sunt ut residuum lo
custe comedat bruchus Et ut
eis sit maior licencia nocendi
Dominus dixit plura coacervat of
ficia ut quod ab uno non accepit
¶ officio tollat ab alio Tradunt
phisiologi quod de locusta nascitur
bruchus qui ita vocatur quousque
alas habeat deinde succrescen
tibus alis cum ceperit volitare
vocatur athelebus Cum enim pleni
ssime volare poterit efficitur locusta

uiij . et multo grauior est bruchus
quam locusta . et athelebus . qui
ei desunt ale . nec cito potest ab-
cedere . ideoque quocunque venerit . fru-
ges omnino consumit Locustarum et
athelebus . quocunque venerint
nocet . et forte de locis pluribus
sunt in uno bruco . qui cum de-
sedeat . non mouetur . donec labo-
res hominum omnino consumauerit Sic
de officialibus . eundem brucum athe-
lebum . inuenies . et locustam
qui propinquis noceat . et racel
et illis cui semel insederit . for-
tunas deuoret . nec ante absce-
dat . quam omnes eius auferat
facultates Quis enumerare potest
quot pupillos officiosissime cir-
cumscripsit . et quot viduales in-
iuria fecit agros . et quot ege-
nos . literarum ignaros suis nuda-
tos bonis . sub ymagine religi-
onis . aliove pretextu . non-
tam vomipetas . et peregrinos
quam complures fecit Sitque iam
sunt ista palam . non eos presides
aut proconsules cohibent . qui ut
dici solet . operibus lupi congratula-
tur cornus . et iniusto iniquitatis
impiis iudex applaudet Sic
aut omnibus hiis vestri innocuit
principes quorum infideles sunt
socij furum . quos cum de male-
ficio viderint . currunt cum eis

adiacentes iniquitatis pretereo ut hu-
iusque recipiat portionem Si
iniustus fuerit pauperis . si occasio
iusticie fluxerit . si deuenerit
subuenire . si admittere audes
et ad singula . que dicit . de fa-
non dupeis . euge . euge . accu-
santibus herodianis . lese ma-
iestatis reddes . eadem preside vox
Cui nisi de omnibus adquieueris
cesari contradices . et quicquid
dicet . nisi sic erat . et nisi
sic stet . est de persona regis
contra quam tota consurget . inge-
minabitur . et usque ad nubes in-
valescet . officialium clamor
replicantium voce magna Quem
inuenis subditorum populum . et
prohibentem tributa dare cesari . ne-
gantemque cesarem regem esse . et
iniustis eius vniuersa demere licet
Quem inuenis cruciatorem priuas
leges . nouas introducentem . et
vetustissime consuetudinis contemptorem
Huius rei testes testes sumus
Credo si tua pergas volumus in-
nocentia . aut pusillanimitate cuiusque
astrue . si propriis dapibus regem
esse . cui magis oportet . quam
hominibus obedire . si ecclesie eius
quamquam sacrosanctum est . aliquod
preualet priuilegium . contra vocife-
rantes intonabunt . quid amplius
desideratis testes Ecce nos istis

audistis blasphemiam Quisquis
asserit talia · contradicat cesari
Si vero iudex innocenciam vides
· iusticiam et reverenciam · dissimulauit
vndique acclamabunt · si hunc dimi-
ttis non es amicus cesaris Utrumque
pena · liberacio sit vltore · tolle
et dele hunc · ut viuat · et va-
leat barrabas Omnes enim sunt
quasi corpus vnum · et sic ma-
nifesta conuincuntur opera · que patre
diabolo est · cuius isti sunt membra
Egregie quidem describit beatus Job
ait Corpus illius · quasi scuta
fusilia · et compactum squamis
se prementibus Una vni coniungitur
· et nec spiraculum incedit per eas
Una alteri adherebat · et tenentes
se nequaquam separabuntur Consistunt
sibi · quia conuenerunt in vnum · ad
usus dum · et aduersus deum omnes
Tantaque vigent auctoritate
· ut quicquid decreuerint · ita obtineat
· ac si inueniatur in actis presente
stacio corporis · veritati preiudicat
Non est potestas principem · cui liceat
· obuiare corporis sentenciis · Nisi
eos princeps corrigeat · legittimos
dicat · quia pax est · non est
vtique pax · aut illa pax sola est
in qua est amaritudo amarissima
Nam cum alias habita moderacione
inculpate tutele vim vi repellere
liceat cerdicientibus · spoliantibus
torquentibus hiis: iniuriare non licet
Iura etenim uidentur esse iniusta

Excusatur qui aliquid ob tutelam
sui corporis fecerit si tanquam
iniuria · trahentibus hiis · re-
stiterit dignus pena qualibet
iudicatur Si cenem turbatum
et turpatum protrahit · si barbam
vellit · si aures quasi nimium
breues producit · si dat alapam · aut
pulsat pugno impresse · si alte-
rum eruit oculum · sustinet paci-
enter · nisi vtrumque malis a-
mittere · quia quicquid presumunt
· cesaris dextra sibi iacticant
si eciam manum gestas · si sponta-
neam detrectas prebere ceruice
te · ventre nudato cunctat in-
gulum · ceruice extendit · et te
prouocat · ut si aut eos · cesaris
intestino telo timeris et quo
libuerit · manum mittas in ce
sarem · Hec enim persona cesaris
gerere gloriatur · ad si hec est dex
tera cesaris · que nam sinistra
erit Profecto factio istorum ·
non iusticiam exequitur · sed illu-
dit et non implet · sed euacuat
legem · licet non nulli secua pro-
gatiua verborum aduersus mentem
legis · suum fraudulenter tue-
antur errorem Sapientes enim
sunt · ut faciant mala Cum vero
prouincialibus · sit hec pestis per-
niciosa nulli perniciosior potest
esse · quam principi Bona siquidem
prouincialium principis sunt · ad ne-
cessitatem et vsum principis omnia
que prouincialium sunt de iure
exponuntur Prouincia tota quasi
arca principis est · quam quisquis
exhaurit grauissime delinquit

in principem cuius extenuat facultates. Nam provinciales quasi quidam suffraganei sunt et quotiens usus exigit potestatis eorum facultatum non tam domini sunt quam custodes. Si vero necessitatis non incumbit articulus, sua sunt provincialium bona, suis quibus nec ipse princeps licenter abutitur. Si enim expedit reipublice ne quis re sua male utatur, sic enim est abuti aliena utique quamquam non licet. At tamen per ministros iniquitatis et satellites sathane viros herodianos fuit exhausta provincia: si necessitatis imminet quibus utetur princeps. Proinde si sapit in chamo et freno maxillas eorum constringe ne in more luporum quos improba ventris agit ingluvies vastare possint et lacerare provinciam et in iniuriam principis quasi vires totius reipublice exhaurire. Alioquin et ipse in egestate incidet provincialibus omnibus odiosus redditurusque suo iudici rationem in districto examine de opibus manuum suarum et de lesione provincialium quos iniuste et quasi per fraudem sub umbra tuitionis manum spoliavit et laceravit inermem.

2 Est at armata manus que castrensem et cruentam ut dictum est exercet militiam. In hunc autem moderacione sapientia et iustitia principis elucet plurimum. Ut enim agit vegetius vel plura vel meliora scire quam principem tamen

doctrina debet omnibus prodesse subditis. Cum enim pacis pariter atque belli debeat opera moderari, legum rei quoque bellice peritiam eum habere precipuam. Et quidem de pacatis studiis aliqua supra dicta sunt. Nunc manus armata describitur que sine delectu scientia et exercitatione non convalescit. Tironum enim istorum recensente non prodest inutilis manus. At in his scientia et exercitatio utiliora sunt. Scientia enim rei bellice dimicandi nutrit audaciam. Nemo facere metuit quod se bene didicisse confidit. Etenim in certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam promptior est, quia rudis et indocta multitudo exposita semper ad cedem. Videmus romanos per quem orbem fecit esse victores? Scientia utique exercitatio et fides quoque electi ex sacramento reipublice impendebant. Namque quid adversus gallorum multitudinem romana paucitas valuisset? Quid adversus germanorum proceritatem brevitas potuisset audere? Hispanos quidem non tantum numero sed et viribus corporis manifestum est prestitisse romanis. Afrorum dolis atque divitiis semper impares exstiterunt. Unde adversus hec omnia profugit tironem sollerter eligere et ut ita dictum sit docere ius armorum cottidiano exercitio roborare doctrinaque quecumque possint in acie et preliis evenire prenosse meditatione et in desides severitas vindicte. Hoc memoratus auctor testatur et fere

Ad bellum utilior est scientia quam potentia

vis eiusdem adiciens. Inutilem de
milicie multitudinem tenere et deli-
tijs assuetam, preferens tamen ap-
tiorem plebem rusticam, que sub
divo et in labore nutritur, solis
patiens, negligens umbre,
balnearum nescia, ignara deli-
ciarum, simplicis animi, parvo con-
tenta cibo, duratis ad omnem
laborem tolerantiam menbris, cui
gestare ferrum, fossam ducere, onus
ferre consuetudo de rure est. Piscatores,
cantores, aleatores et aucu-
pes non opus sunt, adicit et
vementer idonei complane et
ytos et pistatores, dulciarios,
linteones et omnes qui aliquid
tractasse tractasse videbuntur ad gyne-
cea pertinentia a militari
officio sic repellit, ut fabros
ferrarios, itemque lignarios, cervorum
aprorumque venatores in usu mili-
tie censebat eligendos. Madian
et ierobaal ut figulum mi-
sia tarcant. Domino mandante
plebibus est in multitudine timi-
da et in exercitata, hic fiducia
et illos solos ad usus madi-
anitas conducere, quos robustiores
et exercitatiores corpore comprobavit. Cum
Judicum 7
ergo Gedeon cunctis audientibus
proclamasset, qui formidolosus
et timidus est revertatur, rece-
sserunt ex populo viginti et duo
milia virorum, et tantum decem
milia remanserunt. Sed ab hijs
decem milibus illos solos tamquam
expeditiores ad bella ut dictum
dominus preelegit, qui de siti sua
velut canes festinum lambe-
rant manu ad os proicientes
aquas. Hijs velut hij qui defle-
xo poplite libabant. Hij terrentur
itaque viri fracte libacio populi
hostes cesi, captivati reges
et interfecti. Non tam milicie quam
malicie principes. Percussit quoque
Zebee et Salmana, De ore gla-
dij et tulit ornamenta et
bullas quibus colla regalium
camelorum decorari solent, or-
natamenta quoque monilia et
vestem purpuream, quibus reges
Madian uti consueverant. Sibique
de tanta preda solas de aureis
aureas ismahelitarum restituat,
ceteris ex terrone populo distribuit.
Dicit ergo in innumerabiles hostium
copias inexpedita paucitate
virorum fortium, quos non facile
crediderim in delicijs urbium et
regalibus epulis cottidianis
quoque convivijs didicisse, ut aquam
lamberent. Hij eos dux pretextis
censuit eligendos. Si non ne-
cessitas cogit, urbanos, de-
licatores quoque ad arma compelli,
exquo primum nomen dedere milicie
laborare decreverunt, pro tanto pondere

22000
10000
300

et solem. pulverem que ferre . toleraret . parco victu utantur . et rustico . modo pulvino . modo subpapilionibus tomoventur . tunc demum . ad desiderium diorent armorum . et si longior expeditio emergit . in angarijs plurimum . dericiendi sunt . pro tulorum habendi . a billerebile civitatis . ut eo modo . et corporibus eorum . robur accedat . et ais Ver mirandum est . per urbem conditorem . romanos primi . te pre pastores hec adbellum . Sed tunc nullis delicijs fungebantur . sudorem eorum et campestri exercitio collectum . intra natandi usu . iuventus abluebat intiberi . Idem bellator . idemque agricola . sub genere tantum conmutabat armorum . Quod usque adeo verum est . ut aratori quintio in nunciato . dictaturam constet oblatam . quem trepidantes boves dictatoris induit vapor . et sua aratra domum lictor tulit . Ex agris ergo . robur exercitus pro tempore supplendum est . Est enim aut . Vegetio que parco mortem minus timet qui delitiarum minus novit in vita / ✓

rubescent forte milites 3 gloriosi . et qui curationem comitum . porum vita . et mollis . primi professione . et nomine reprimet Hec armate milicie munia . quam non tam . ut eis videtur . destrui ius redolet militarem . quam ignominiose fiunt angustias . Deo namque militarem constat gloriam exprimant . Si nitidiori splendeat cultu . ut lineas suas . vestes ne sericas sic perfungent . et torqueant . ut quam cutem decisam . alijs ve fucis ac nominum . tacui faciat calere . si gradarijs equis . insideat mollis . si calamistrati crinatune . adeo non cedat appellini . et delicijs sint magis . qua virtute pugnes ¶ Eorum si forte constrigis acierum castrorum . quia hanibal . tunc expugnabis . Cuius eorum in aula . rectarior est . ad adplorare discrimen accedit . Tardes duce stoiga . timatus promittet adpugnam . novissimos presidij causa subsequens . tunc sudentes alijs que qui in hostem tela . eminus mitte . qua manum conserere volunt . Tu vel sine nullus . et citatur . quod frequentis evenit . domum redeunt tunc ostensa tamen pelia . marte gravi . Illic cariles . illic tedebat achilles . et pinguet fluido pergama tota mero ¶ Et quis . mortes nulle . ita res sua . curasse fliat ¶ Quomodo gloriam eorum fore non potest . fabula ludi . in domo centesimum pretelabit . filijs que qui nascuntur . et consurgent . enarrabunt filijs suis . Si hastas aliquis quemadmodum carmina fragiles diligens in bellaria. pro curavit :

quis fregerit . si aurum mimum
color ne albus . quorumque ictu . casu
ne . a clipeo excidit . Sic garrula
lingua . si licuerit . memoriale fa
ciet . in seculum seculi Isti primos re
cubitus habent in terris . et quibus re
natus est . Dere militari tradidit
copulant si fortuna permittit . co
tidie splendide . Amet quod laborem
. et exercitacionem . quem non inevitabilis
necessitas ingererit . tamen . et angue
deterius fugiunt . et quibus contra mi
net difficultatem veniunt Hesbitos
Iulium clippeos sic inauratos
. sic ornatos . omnia instituta ca
strorum . ut quilibet corpore . non tam
cultorem . quam presidem martis ve
das . Cuius istorum clippeus . destra
aut galea . spolia eius . ipse mar
tem potuerit honorare

gregie quidem stupro affirmas
sicut in libro strategematum
Iulius frontinus refert cum scuto
elegancius . cuiusdam vidisset orna
tum dixit . non miror si . quod tanta
cura ornasset . in quo plus presidij
quam in gladio haberet . Sed non fastum
illorum reprehendere potius . nisi fuere
superne gnedior (?) Vadit ut incipias
corpore non invideas . nulla modestia
potest cohibere . Cerius octaviano
augusto felicior . aut maior filios . et si non genuerit adoptavit
quibus et si sufficere posset . clarus
sanguis adgloriam / et bona here
ditaria . magis ad copiam . quam ad
usum . ea tamen diligencia instituti
sunt . ut si sua retinere vel alie
adquirere . nequaquam possint nisi
per virtutem Eos ergo ad gradum mili
tarem . et cursum . et saltum . fecit
exercitari . usumque natandi . et
cestum . et pugnam . feriendi . et
iaciendi missilia . et lapides
. manu et vel funda docuit . et
qualiter bellum omne . aut sustinere
debeat . aut inferre Noverit enim
prudentissimus . et diligens imperator
. quia . quo semel est imbuta
recens . servabit odorem testa
diu . et quod non tantum celerius
sed etiam perfectius imbuuntur . que
discuntur a pueris Deinde militaris
alacritas . saltus et cursus . ante
temperanda est . et temperanda . quam
corpus etate pigrescat . velocitas enim . que precepta . et firmata
est exercicio . strenuum efficit bel
latorem Vegecius multum refert . si
certa pluralitas gerant insignia
preceres sint . an statue breviores
Utilius enim est . milites fortes esse . quam
grandes Delectori suo fertur
dixisse pirrus Tu grandes eli
ge . ego eos fortes reddam Quod
tumulum anthenoris . dum ludos
sollempnes . grecia celebraret
Tydeum capaneo prestitisse prelebre

quia maior de propinquo regnabat
corpore ictus De exercicio magni
pompeij · memorat salustius
quod cum alacribus saltu · cum velo
cibus cursu · cum validis · vecte
certabat Neque enim ille potuisset
par esse sertorio · nisi se · et
milites suos · frequentibus exerci
ciis preparasset ad prelia Verendi
assultandi · insiliendi · ars non
mediocris est · cuius vsus illa
servatur cautela · ut miles adin
sendi nuiquam · sic instatur de hostes
ut eum ex aliqua parte · non pa
teat ad plagam Exercicium na
tandi commendum est · cum nitro
pori plio · ut navali · quod cu
nitatis parat · nemo peritiam
sit · non est presumptum quispiam · qui
non deberat capitulis expeditum
ad pallum quo vsus est maximus
· quibus hostis eminus ledatur
· aut tueatur · et exercicio corpo
lacertis robur acrescat · etia
culandi peritia · atque vsus adquiritur
Hoc autem · tanti exercicij · assidua
meditacio conservabat · ut in tu
multu bellico vtiliter versarentur
introspiciendi · qui in pace studuerunt · ta
studiose instructi filias quoque legitur
prefatus augustus · sic in lani
ficio fecisse institui · ut si per
fortuna ceciderint · vitam possent
spem · eas in extremas paupertates
· fortuna pieresset · vitam possent
tolerare · sed dueribus facilitatibus collidere

Ita et vendi · tependi · et acum
exercendi · vestesque formandi · fingendi
et componendi · non modo artem · sed
vsum habebant · et consuetudinem utique
qui ocia non indulgebat virginibus
· nunquam permittebat milites ocia
quorum professio instituta est · ad labo
rem Neque credo eum · de molliorum
militum gloria · adque non seniorum
multu · et honestiori habitu attendere
· filia non audebat quod Curtanum
Nerui quondam precomio · catonem co
mendat · et milicia romanorum ·
adicienis nunc ceteras · quod ei vestes
fuerat parasse · Curtani membra
super romani more quirites indu
cisse togam Quod profecto non dixit
· nisi durioris toge usus · de quirita
consuetudine precessisset Sed modo · quod
mollibus vestiuntur · in domibus regiis
sunt · immo in castris · et sic ad bella
procedunt · quam ad nupcias dealbati quod
Magnis antiquitus milicie prelogijs
se tuentur · quam in eo imitantur plu
rimum · quamvis ignorant At quod
quidam tolerabile esset adhuc · nisi eg
dinas · et hyanas · contemperent
leges · ut velis nolis · futurorum
illud · tibi frequenter occurrat Domo
martes ego sum suspecta · sed can
didus · esto Dum non deterius pa
piat parmimia sanctis · cum bene
distincto tabaut extrema verne

7

ne me tu putes imitari.

militie et vitia professorum
in officia veterumque. ego patroci-
nium eius quovis renitente sus-
cipio et cum auctore domino sufficien-
tissime excusabo. Professio namque
tam laudabilis est quam necessaria et
quam nemo vituperare potest salva
reverentia dei a quo est instituta
Veteris testamenti revolve seriem
et invenies ita esse ut dico. Nec
tamen adversum attinet si isti prava-
ricantur. cum eis professio militie
posita non est. nec aliquis corporum
ut vere loquamur est miles extra legem
libros. tam ecclesiasticos quam
mundanos. quibus agitur. Sed rem mi-
litarem et manifeste invenies
duo esse que milites faciunt elec-
tionem scilicet et sacramentum. Sunt
enim duo que sunt his qui
spiritualem et corporalem militiam ag-
gredientur. Hos enim ad ministerium altaris
et cultum ecclesie vocat lingua
pontificis illos ad defensionem rei
publice eligit lingua ducis. De
quibus officiis latius. quales et
qualiter ad alterutrum officium eli-
gendi sint. maiorum scripta decla-
rant. Sed quia nunc instat
militia. constat de maioribus. vel
legitimis. veraciter super electione
militum audiatur. Erit ergo iusti-
tia rei publice salus restituitur
ut tirones non tam corporibus sed
etiam animis prestantissimi deligantur.
Duces regni et romani nominis fun-
damentum de prima delectus compara-
tione constituit. Nec leve quis
putet officium aut passim qui-
buslibet mandandum. quod apud veteres
inter tam varia genera virtutum pre-
cipue constat esse laudatum.
Iuventus enim cui defensio provin-
ciarum committitur et moribus ex-
cellere debet et viribus. Honestas
enim idoneum militem reddit. et
verecundia dum prohibet fugere. facit
facit esse victorem. Quid enim pro-
dest si exerceatur ignobilis. si plu-
ribus stipendiis moretur in castris.
Numquam exercitus proficit. cui in pre
belli. cui in probationibus tironibus
claudicavit electio. Et quantum
usu experimentoque cognovimus
inde tot ubique ab hostibus
illate sunt clades. dum longa
pax militem incuriosius legit.
dum honestiores quique civilia sectantur
officia. dum indicti possessoribus
tirones. per gratiam aut dissimulationem
probantium. tales sociantur armis
quales domini habere fastidiunt.
A magnis ergo viris. magna ergo
diligentia. idoneos convenit eligi
iuniores. Quia vero diligens electio
iudicio fuit approbata. signandi
sunt. et ascribendi sunt militie
qui ad ea inveniuntur idonei.
Vita et velocitas requirenda

Duo milites faciunt
Electio et sacramentum
Electio
Sacramentum

et robur. et ut armorum disci-
plinam quis edoctus valeat. et
audeat habere confidenciam militarem
Plerisque enim tirunculis non impro-
babiles videantur conspecte. hii experi-
mentis comprobantur indigni. Repellen-
di ergo minus utiles. et in
locum eorum strenuissimi subrogandi.
In omni enim conflictu non tam prodest
multitudo. quam virtus. In qua ex-
ploranda. formanda. et promo-
venda. ducis utilitas tamquam opera eque
indicium. Dignatur namque tironibus
pro cottidiana exercitacia armorum
est demonstranda doctrina. ut levi
armatura. et gravi. terra itaque. et
pelago. pedites sint. atque equi-
tes. strenuum militem possint
implere.

Sed huius disciplinae usus
in desuetudine abiit. aut
ex indulgencia longe securitatis
aut invicte. mollicie. et
pravorum animos frangente. luxuria
. aut ignavia iuventutis. et
inercia ducum temporibus nostris armorum
enim invenies. qui strenue do-
cere possunt. quod ipse non didicit.
Nunc patimur longe pacis ma-
la. senior armis luxuria di-
ruit. virtutesque violaverit orbes
Antiquas et modernas revolve
hystorias. et plane invenies

. que confusio preliorum. armorum colli-
sio. clades hominum. et plaga ter-
ribilis. luxuriam semper aut comita-
tur aut sequitur. Nec longe petantur
exempla. vim in calamitate. hostes
irruunt. et iam protendunt timores
suos. et egressi de cavernis sub la-
tebrisque silvarum. plana occupant
nobilium procerum. videntibus ipsis
impugnant. expugnant. et diruunt
aut sibi retinent municiones. eo
quod invenerint inertem. que tecto gaudet
. et umbris. nata fruges consumere
. Dentes dormiens. stertantem. ho-
nesta proponens. officia. toto die
insectans. voluptates. citharam
. liram. et tympanum. et voces
organi. que quivis magis agnoscit
. quam lituum aut tubam vel castra
In qua aut non fuit aut erravit
ducis electio. cessavit. aut languit
6 disciplina vera si maiorum to-
ta vel optat. vel armatura leni
. parum habet fiduciam. ingenii mini-
mum alacritatis. Sed ita que ene-
rvantur. ut hostem sequi non
possint. illa exanimatur. ut
eum tamquam adversus expositi ne-
queat sustinere. Nam deprecantur illi
fines meos. dum inveniunt inermes
inerm. et dum novus miles ar-
matur. hostis evadit. et ut dici
solet dum canis mussitat. tutas
latebras ingreditur lupus. Non
est qui apprehendat abeuntem

aut insequatur hostem. eo quod im-
peditus. nec sufficiat nec praesit ad
usus expeditum. Ille tamen. non
murorum. fossarumve petit prae-
sidia. sed locum qui militi meo. sic
et sibi. et si non aeque notus. tamen
accessibilis est. utrique tutus est ibi
quia miles meus. non de corporis
virtute. sed de praesidio confidit armo-
rum. Anglorum veterum narrat
historia. quod cum Britones irrup-
tione facta. Angliam depopularentur
a piissimo rege Edwardo. ad
eos expugnandos. missus est
dux Haroldus. vir quidem ar-
mis strenuus. et laudabilium
operum fulgens insignibus. et qui
tam sua. quam suorum. posset
apud posteros. gloriam dilatare
nisi maiorum titulos. nequicia
patris mutasset. perfidie. praesumpto
regno. decolorasset. Hic ergo cum
cognosceret levitatem. quam parit
stantem militiam eligens expe-
ditam. cum eis censuit congredien-
dum. levem exercens armaturam
corio rudi incedens. fasciis pectus
et pro duris tectus corio. mi-
ssilibus eorum. levia obiectans
ancilia. et in eos torquens
nunc spicula. nunc mucronem
exercens. sic fugientium vestigiis
inhaerebat. ut conterere pede pes
et cuspide. cuspis et umbo um-

bone repelleretur. Walliam itaque
totam ingressus. vastavit omnia
et expeditione in biennium pro-
tracta. reges cepit. et capita
eorum. regi qui eum miserat prae-
sentavit. et universos adultos omnium
masculorum. quos invenire
potuit interficiens. in ore
gladii. pacavit provinciam lege
statuta. ut quicumque Britonum
extra terminum. quem eis
praescripsit. fossam scilicet ostentui
telo inveniretur. ei ab
officialibus regni. manus dextera
praecideretur. Videoque virtute duc-
tus tunc confecti sunt Britones. ut fere
gens tota. deficere videretur. et
ex indulgentia iam dicti regis
mulieres eorum nupserint Anglis.
Videas ne contra electio ducis
et exercitium iuventutis. militie
conservant. Quid sit exceptio
militaris et quod sine ea mili-
tare non liceat.

Exemptum citra religionem
sacramenti. quantumque lege
nemo militie cingulo donabatur.
Sic apud Julium Fronti-
num legitur. Lucio Flacco. et
Gaio Varrone consulibus. milites
primo iure iurando facti sunt.
Antea enim sacramento tantummodo
a tribunis rogabantur. Ceterum ipsi
inter se coniurabant. se fuge. atque
formidinis causa non abituros
neque ex ordine recessuros. nisi

teli petendi · hostes ne feriendi
ca / aut inius fugandi · Et hoc
dicebatur milicie sacramentum / quod
et christianissimorum principum · au
ctoritate firmatur · et usu / Co
tempto vero iuramenti · teste vege
tio · Cuius modi est / Iurant enim
milites · per deum · et per christum eius · et
spiritum sanctum · et per maiestatem princi
pis · que secundum deum · humano generi
diligenda est · et colenda · Nam
cum quis · legittimum accepit prin
cipatum · tamquam presenti · et corporali
deo · fidelis ei est · prestanda de
uocio · impendendus · per vigil fa
mulatus / Deo enim · uel priuatus
uel militans seruit · cum fideliter eum
diligit · qui deo regnat aucto
re / Iurant inquam se strenue
facturos omnia · que preceperit
princeps / numquam deserturos miliciam
uel mortem recusaturos pro re
publica · huius sunt conscripti milicie
Cum uero hec presteterint iuramenta
singulo militari donantur et pri
uilegiis / Ideo quod obtinuit · ut
electio · et sacramentum milites
facerent · ut sine electione nemo
conscriberetur · aut iuraret / sine
iuramento · uero nomen militis
aut officium sortiretur / In libro
officiorum · marcus tullius · refert
quod pompilius imperator · tenebat
prouinciam · cuius exercitu filius
Cathonis tyro militabat · Cum
autem pompilio videretur una
dimittere legionem · cathonis quoque
filium · qui in eadem legione mi
litabat · dimisit · Sed cum amore
pugnandi in exercitu remansisset · cato
ad pompilium scripsit · ut si pateretur
in exercitu remanere eum · secundo obligaret
sacramento · et priore amisso iure
cum hostibus pugnare non poterat
Marci quidem catonis senis · epistola
est · ad marcum filium · in qua scribit
se audisse eum factum · dimissum
esse a consule · cum macedonia bel
bello persico miles esset · Conuenit
igitur · ut caueat · ne prelium ineat
negat enim ius esse · cum hoste pu
gnare · qui miles non sit · Erat
enim vir · sapientissimus · militem
non credebat · nisi eum qui sacra
mento ad miliciam constringatur ·

Armatam miliciam ad religionem ex ueritate
teneri sicut illam que in clero diuinis
obsequiis constant · ? · miles

Sed ipsius iuramenti verba
reuolue · et inuenies · ar
matam miliciam non minus · quam
spiritualem conueniente officii · ad religionem
et dei cultum artari / cum fideliter
et secundum deum · principi debeant ob
sequium · et rei publice per vigil
famulatus / Hii ergo prodigi · qui nec
electi sunt · nec iurati · et si mi
litum nomen teneant · non magis
in veritate milites sunt · quam sacer
dotes · aut clerici · quos ad ordinem
ecclesia · non uocauit / Miles namque
sicut laboris ita honoris non est.

Honoris ita
et laboris
non est.

8

Nemo vero sibi honorem sumit sed qui vocatur a deo. De collato honore gloriatur Moyses. et fideles populi duces cum hostes oporteat impugnare. eligebat viros fortes. et ad bella doctissimos. Electionem namque ipsa preveniunt. Cum vero non electus seipsum milicie ingerit. Ipse gladium preoccupat quem propria temeritate usurpat. Sugestionem ergo perpetuam incidit. quia qui gladium acceperit gladio peribit. Si vero deo. Ciceronis auctoritas recipitur. is non miles. sed sicarius vere nominatur. Nam in Tacitum scripsit sicarii dicuntur. et latrones quicumque lege non precipiente arma tractant. Arma namque quibus lex non utitur legem impugnant.

Duos gladios sufficere imperio christiano. cognitum sacra testatur historia. omnibus aliis coercetur. cum gladiis et fustibus accedunt. ut captivum capiant christum nos cuius delere cupientes. Illi ergo quod sunt milites. qui vocati ex sacramento non obtemperant legi sed de eo milicie sue gloriam constare credunt. si contemptibile sit sacerdotium. si ecclesie vilescat auctoritas. si ita dilataverint regnum hominis. ut christum impium contingat. si laudes suas predicare et se ipsos falsis promissis mitescunt. et extollant ad invisionem audiencium. imitantes militem gloriosum Terencii. Ideo magis elucescit si clericorum et inermem miliciam aut telis aut linguis confodiant. Sed quis est usus milicie ordinate. Tueri ecclesiam. perfidiam impugnare. sacerdotium venerari. pauperum propulsare iniurias. pacare provinciam pro fratribus. ut sacramenti docet conceptio. fundere sanguinem. et si opus est animam ponere. Exultationes dei in gutture eorum et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nacionibus. increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus. et nobiles eorum in manicis ferreis. Sed quo fine. Non ut furori. vanitati. avaritie serviant. aut proprie voluntati. Verum ut faciant in eis iudicium conscriptum in quo conquisitionem non tam suum quam dei. angelorum et hominum sequuntur ex equitate. et publica utilitate arbitrium. Ut faciant inquam. quia sicut iudicium dictare iudicum. ita et istorum faciendo exercere. officium est. Utinam gloria hec est omnibus sanctis eius. Sed et qui agentes pro militesse [illegible] sue. et de eo fideliores [illegible] fuerint studiosique. fuit dei

et utilitate sue. utiliusque gloriam promouent. quo fidelius dei sui dominus gloriam quaerunt. Ut fides deo debita sit cunctis homini preferenda nec seruatur homini nisi seruetur deo. 9

Nec refert fideli quis militet. an infideli, dum tamen militet. fide incolumi. Diocleciano. et Iuliano. et aliis impiis leguntur militasse fideles, et eis in defensione rei publice. tamquam principibus. fidem exhibuisse, et reuerentiam. Impugnabant cum hostes imperii. sed mandata dei seruabant. Si uero precipiebant. temerare legem. deum homini preferebant. Videbat principes. et accusabant eos. illi gaudebant in iustificationibus domini, constanter loquentes. et agentes. sine confusione mandata eius. Sub cuius fiducia Dauid quoque militasse legitur Achis. et fidem. et reuerentiam militantis implesse. Hec autem omnis militie. formula preferenda est. et implenda. ut deo primum. fides debita. deinde principi. et reipublice seruetur incolumis. Et semper maiora preiudicabunt minoribus, quia nec rei publice. nec principi fides seruanda est. contra deum, sed secundum deum sicut habetur in sacramento militari.

sacramenti. Unde plurimum miror si quis princeps illius habeat fidem quem uidet deo suo. cui ut rem tantam etiam sacramento militie obligati sunt, fidem debitam non seruare. Certe uario namque morbo uomitus laborat. qui eum sibi fidelem. fore credit. quem uidet esse corruptum. et perfidum in illum. cui plurimum debet. Sed timet principem? Certe si fortior superuenit. contemnet et illum. Amat forte principem? Et si benignior et liberalior apparuerit. et illum spernabit. Non est quo se utatur impius. qui hominem deo prefert, nequaquam seruabit fidem secundam. qui primam irritam facit.

De priuilegiis militum. et quod baltheo astricti sunt ecclesie sunt. et quare gladius offeratur altari. 10

Recte uero militantium. priuilegia multa sunt. que de iure ciuili quo latius patent uidet. et liberiores sunt. et pluribus immunitatibus gaudent. ab angariis. et parangariis. et sordidis muneribus. Alieni iuris quod licenter ignorant. et licet in potestate sint. in castrensi peculio. testari possunt. et ob publicam sollicitudinem. quod maximum est. non permittuntur agere. et in tantum modum plurima. que longum est enarrare. Licet autem sint qui sibi non tenent. uidentur ecclesie sacramento sollempni tenere.

consuetudine plerorumque non praestatur
nullus tamen est qui sacramento
tacito vel expresso ecclesie non
teneatur obnoxius. Et forte idcirco
cessat sollempnitas iurandi
quia ad haec omnes invitat et
coartat necessitas officij et sin-
ceritas fidei. Unde iam inoleuit
consuetudo sollempnis ut ea
ipsa die qua quisque militari
cingulo decoratur ecclesiam solle-
mpniter adeat gladioque super
altare posito et oblato quasi
celebri professione facta seipsum
obsequio altaris devoveat et
gladij id est officij sui iugem
deo spondeat famulatum. Neque
necesse est ut hoc profiteatur voce
cum legittima professio militie
facto eius videatur inserta. Quis
enim de homine illiterato et qui
magis arma debeat nosse quam
litteras professionem exigit litteralem.
Ita episcopi et abbates professione
scripta vel dicta ad fidem et
obedientiam videntur artari. Et
vere artantur quia deo
mentiri non licet. Sane quid plus
est aut non minus quam milites
faciunt qui non cedulam sed gla-
dium offerunt et sic primicias
officij redimunt ab altari. Hij
ecclesie imperpetuum famulentur. Ita
sicut eis precepta plurima

ita continent ecclesiam licet vel vest-
ibulum quam milites ut baptiza-
rentur accesserunt ad Iohannem
interrogantes Magister quid fa-
ciemus et nos. Et ait illis. Ne-
minem concutiatis neque calumpniam
faciatis et contenti estote sti-
pendiis vestris. Fidelis sermo et
omni acceptione dignus quod deceat
parabulum gratie preconem veritatis
dum professorem. Monet enim ma-
num militarem promptam ad in-
iurias rapinis assuetam et
cui numquam aut raro sufficiunt
sua qui appetat aliena. Con-
cussione ergo prohibita conclusit
iniurias rapinas compescuit
conclusa calumpnia qualitatem
quam dampnavit. Dum precepit unum-
quemque contentum esse stipendiis
suis. Sic enim dictum est militi
agere non licet cui dum militat
milicie sue praestant stipendia
et cum emitis est prebenda vel ali-
menta quo ad necessitas exigit
de publico provident.

i vero contra prohibitiones
et legittimas sanctiones
infracta dilabitur et rapinas
duris castigandus est ut quod semper
fecerit durius tractatur et ita
cohibenda est audacia eius
ut in seipso discat quanta

ua ad visione ferienda sunt. qui le-
gem impugnat quam suscepe
rant defendendam Sicut enim
multis immunitatibus: et emi
nentibus priuilegijs militia
gaudet ita acerbioribus pe
nis subdenda est si sua de
meruisse priuilegia conuincatur.
Nec in ea sibi parte potest ig-
norancia iuris tamen et si iura pub
lica permittantur, simul tamen offi
cium: non licat ignorare: li-
cet enim sacerdos: in ordina-
cione ordinis sui difficulta
tem ignoret, eo quod sine co
tradicione onerose succedit
officio, suscepti sacerdocij one
ra cogitur sustinere Si vero
negligit aut malignatur: cor
ripitur grauius eo quod maiori
pena digni sunt hij: quibus ad
cultum debeatur honor aut
oculto aut manifesto inueni-
untur in crimine Aliter tamen crimina
aliter puniuntur excessus: quam
illa plerumque penam irrogant
sanguinis, hec quam medicinalem.
pro qualitate delicti exigunt cu-
ram Ipsa non minus simplex
crimen qui quodam acrimoniam
miscet ueruntamen in professi
one disciplina necessaria
sit nusquam magis quam in cle
ro et re militari At rei
militaris que nunc exactatur
in spe: acerbius est corporaliter
punienda Nichil est autem quod
vtramque magis impugnet quam
quia cum intemperancia ordina
tam plurimum aduersatur Por-
ro vbi ordo non est confusio locum
habet et nisi reprimatur correctionis
stimulo procul dubio ignominiam
ex necessitate importat Unde
cum faciat fortiter quem luxuria
et intemperancia: non tamen exarmat
quam ex animauit quartus
liber strategematicorum: Iulij fron
tini: refert quod publius scipio
ad numanciam corruptum superiorum
ducum socordia exercitum correxit
dimisso ingenti lixarum numero re-
dactos ad munus quotidiana ex-
citacione militibus quibus ad
frequens iungeret et portare
complurium dierum cibaria impera
bat: ita ut frigora et imbres
pati: vada fluminum pedibus
transire assuesceret miles.
exprobrante subinde impera
tore timiditatem et ignauiam:
frangente quod delicacioris vsus
ac parum necessaria expedicio
ni vasa Quod maxime notabiliter
accidit gaio Iunio tribuno:
cui dixisse traditur scipio:
michi paulisper tibi et rei pub
lice semper nequam eris

metellus iugurtino simili[ter] lapsam militum disciplinam pari severitate restituit cum vesci prohiberet alia carne quam assa elixa ve milites. Philippus cum primum exercitum constitueret vehiculorum usum omnibus interdixit equitibus non amplius quam singulos calones habere permisit. Peditibus autem denis singulos qui molas et funes ferrent. In estiva exeuntibus triginta dierum farinam collo portari imperavit. Gaius marius recidendorum impedimentorum gratia quibus maxime exercitus agmen honerat: vasa et cibaria militum in fasciculos aptata furcis imposuit. sub quibus et habile onus et facilis requies esset. Unde proverbium natum est: multi milites mariani. Lisander lacedemonius egressum via quadam castigabat. Cui dicenti ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse respondit: Ne speciem quidem raptim prebeas volo. Publius nasica in hibernis quamvis classis usus non esset necessarius ne tamen miles desidia corrumperetur aut per licentiam ocii sociis inferret iniuriam naves edificare instituit. quoque frontinus inter multa constantie insignia refert: quod casilini obsidente hanibale tanta inopia pressi sunt ut

murem centum venisse denariis memorie proditum sit eiusque venditorem periisse emptorem autem vixisse: et in tanta angustia fidem servasse romanis. Petilini a penis obsessi: parentes et liberos propter inopiam eiecerunt. ipsi coriis madefactis et igne siccatis folijs quoque arborum et omni genere animalium vitam tolerantes undecim menses obsidionem toleraverunt. Hispani sabcenses eadem passi sunt: quietamen oppidum hanibali tradiderunt. Cizicum cum oppugnaret Mitridates captivos eius urbis produxit: ostenditque obsessis arbitratus futurum: ut miseracione suorum ad dedicionem compelleret opidanos. At illi cooptati captivos ad mortem fortiter excipiendam: fidem servare romanis. Sygomenses cum a viriato hijs liberi et coniuges redderentur preoptaverunt spectare supplicia pignorum suorum quam a romanis deficere. Numantini ne se dederent fame mori preclusis foribus domuum suarum maluerunt: vicisse utque romanos auctore orosio nisi illi sub scipione pugnassent

Eos vero qui ducis aut legis
non obtemperabant arbitrio varia
animadversio percedebat Nam alii in
fortuna: infamia alii: alii in
sanguine puniuntur constituti
enim de lege et usus quaesita ac
inveniet Nam Aurelius Cotta
consul cum ad opus equites ne
cessitate cogente iussisset acce
dere eorumque pars detractasset im
perium questus apud censores
effecit ut a patribus notaren
tur deinde optinuit ne eis prete
rita era procederent Tribuni quoque
plebis de eadem re ad populum
pertulerunt omnium quoque consensu stabi
lita est disciplina Titus vero me
tellus Macedonicus in Hyspania
quinque cohortes que hostibus ce
ssissent testamentum facere iussas
ad locum recuperandum remisit
minatus non nisi post victoriam
iri senatus receptum cum milites
publii valerii turpiter fuga
ti essent: decrevit ne eis au
xilia submitterentur nisi victis
hostibus: hiis vero legionibus
que punico bello militiam de
tractaverant in siciliam velud
relegatis per septem annos: or
dinem ex senatus consulto datum
est Appii claudii sententia
senatus quoque consultum omnes
qui a pirro rege epirotarum
capti et postea remissi erant
equites ad peditem redegit
ad levem armaturam omnibus
extra vallum iussis tendere
donec bina hostium spolia sin
guli referrent hiis fratribus aut
pluribus asserit quia fuit hic
quoque antiquis animadversio militaris
urbe ignominie causa militi
venam solui et sanguinem dimitti
cuius rei rationem et si in veteribus
litteris non potuerit invenire
hec tamen primo factum est opinatur in
militibus stupentis animi et a
naturali habitu declinantis ut non
tam pena quam medicina videretur
Postea tamen ob plera quoque alia de
licta id factitatum esse credit
per consuetudinem quasi minus sani
viderentur omnes qui contra offi
cium delinquerent Nam leviores
culpe non erat ignominiosa
animadversio et sic vel illa co
rigore discipline militaris
dissimulationi locum relinqueret
veteres quoque grecos anulum habu
isse in sinistra manu digito
qui minimo proximus est celeberri
me traditur Romanos quoque
homines aiunt sic plerumque v
sitatos anulis causam quoque huius
rei apion in libris egypti
acis dicit: quod in sectis apertis

quod corporibus ut mos fuit quas
greci anatomas vocant re
pertum est quendam tenuissimum
nervum ab eo uno digito
de quo diximus ad quod cor hominis
pergere ac pervenire. Visum
quod esse eum potissimum digitum
tali honore decorandum qui
continens et quasi connexus cum
principatu cordis videretur.
Unde et quasi ex cordis arbi
trati sunt curandos aut pu
niendos qui in militare of
ficium deliquisset. Ut vero ad
ad frontinum. Crassus a sem
pronio asello et plerisque aliis
hystorie romane scriptoribus
traditur habuisse quinque re
rum bonarum maxima et pre
cipua: quod esset ditissimus quod
nobilissimus quod eloquentissimus
quod iurisconsultissimus quod pon
tifex maximus. Is cum in con
sulatu obtineret asiam provin
ciam et circumsedere atque oppu
gnare leucas pararet opusque
esset firma atque procera trabe
qua arietē facerent unum
oppidanorum quateretur: scripsit
ad magnum gaium maiorem
atheniensium sacerdotem: amicorum
quod populi romani, ut ex ma
lis duobus quos apud
eos vidisset: uter maior esset
ei mitte procuraret. Tunc magnus
gaius comperto quamobrem
malum desiderasset: non uti
iusserat maiorem: sed quem
magis esse ydoneum aptiorem
que faciendo arieti facilioremque
portatu existimabat: minorem
misit. Crassus eum vocari
iussit: et cum interrogasset:
cur non quem iusserat misisset
causis rationibus quas dic
tabat spretis: vestimenta de
trahi iussit virgis que multum
cecidit corrumpi atque dissolui
ratus omne officium imperantis
si quis ad id quod facere iussus est
non obsequio debito sed consi
lio non desiderato respondeat.
Verum quid queso amplius in mo
nasterium arctioris regule
dictasset abbas severus? In eo
magis solo deliquerat: quod non
paruerat mandato: et si forte
re ipsa utilius esset quod fecit.
Nam sicut in religione degenti
bus prelatorum mandata dum
preceptorum preceptorum non impu
gnant: a subiectis non oportet
discuti: sed impleri: sic in
re militari ita mandata
ducis nulla est examinatio
militaris nisi forte quod papi

expssium. saluti reipublice
inuenia adhuc sinu: Naz in eo
no aptempat nisi pfidus
et impius miles. Crudeli
iniquus. quid detestabilius
quam sine fidei reverentia
aggredi quicquid dictaverit
imperator: Nove apud oeb
nox funesta est: et crudelis
plena qz pfidie. pectore si
fris gladium iugulo qz patris
condere me iubeas. plenaqz
in uisera ptu giugis: invita
peragam tn oim dextra. casti
sup tisti. si pone tibredibus vu
das. espios audax. venia
metator in agros. tu quo
scuqz voles in planum effudit
muros. hijs aries actus disperget
saxa lacertis ille licet pereti
tolli quam iusseris vrbes. ro
ma sit. Crudelem nequius dici po
tuit et vnde mag debebit
si fidelis esset. romanum impa
torem offende. In eo namqz sce
leratus miles fidem suo fidem
fate studuit. Vnde scripturiam
xime infidelem et pfidum
esse eduit. mag quid dbe
reverencia dicit et fidei religione
servata quedam ita necessaria
sunt ut mandatum non expectatis.
alia sic detestabilia ut nullo
omnino mandatum admittant. Me
dium

quedam que nec sint necessaria
nec detestabilia mala gestum
in arbitrio arbitrantes psidet
Velit nolit pfecto ex necessi
tate boni diligendus est. Deus
velit nolit pfecto ex malicia
iniquitatis est adultum dati
naudum. At militare vel non
militare egredi vel non egredi
ceta qz qui pslt indifferencia re
putant ad pponti diligencia
et reverencia spectant. In hijs
vbi mandato psidentis oculum
aprire instar criminis est. Aut
q seya sua ad cuiuscumqz opis
fructum manum reverenter
extendere. Sic decus in hac
pte subiectus ut vivat qz quod
qz dic quasi extra disrecione
ad arborem sciencie qui pbi
et platis reservat dns teme
riam manum inserit laqueum
mortis incurrit. Crudelem bo
num aut malum in talibus sit
non licet iudicare subiectis. sed
plena reverencia ppositis exhi
beatur et fidelis obediencia
mandatorum. Milite ergo in
omnibus hijs que ad statum pub
licum ptinet nichil omnino tepta
re licet. nisi ducis iussu l licen
cia. qui ipe faciendum decreverit
roboretur. Vnde hijs plerumqz
qui ducem contempto vel non ex
pectato impio congredientes
cum hoste reipublice victoriam

Vale. li. 2 c. 2 de disciplina militari

Vale. li. 2 ca. 2 de militari disciplina

contulerunt. sepe non tam gloriam
assecuti sunt de victoria quam
de temeritate vel negligentia pe-
nam / Quid ergo merebitur turpis
fuga stationis vel desertor pro
pe disciplina militari. tanta
severitate corripitur stratagemator
In strategematibus iulij frontini
Clearcus Lacedemonius ducem
dixisse imperatorem exercitui po-
tius timendum esse quam hostem
Eo quod qui in prelio dubia mor-
tem timuerant. eos statione
relicta certum manebat sup-
plicium / Lucius papirius cursor
fabium ruptilium magistrum
equitum quod adversus dictum eius
prius prosperum pugnaverat. ver-
gis preposuit cesum. securi per-
cussurus. nec contioni aut pre-
cibus militum concessit. quam
dilationem. eum quod profugientem ro-
mam prosecutus est. ne ibi quidem
remisso prius supplicij metu
quam ad genua eius. et fabius
cum patre provolveretur. et pariter
senatus et populus rogarent.
Et ne cui videatur. fecisse
pro odio precedenti. Manlius
tunc imperiosus postea cognominatus
fuit. filium quod is. contra
edictum patris. cum hoste pu-
gnaverat: quamvis victorem
in conspectu exercitus. virgis
cesum. securi percussit: persuit
aut disciplina militaris pe-
ut rei publice necessaria
. ita et omnibus gloriosa. ab eo
quidem, ut manlius filius
pro se adversus patrem exer-
citu seditionem parante ne-
garet tanti esse quemquam
: ut propter illum corrumpe-
retur. disciplina militie. et
obtinuit ut ipsum puniri pa-
terentur. Appius claudius
. ex hijs qui loco cesserant
. decimum militem quemque
. sorte ductum / fuste per-
cussit. fabius rutilius con-
sul. ex duabus legionibus
que loco cesserant.
vicenos sorte ductos. in
conspectu militum securi per-
cussit. Eadem cenos ex
centurijs. quarum statio
ab hoste perrupta erat
. ab dixit securi exercitus
fabius maximus transfugarum
dextras precidit. Ma-
rcus cato tradidit in furto
comprehensis. ut commi-
litones dextras esse p

tatis. aut si benignius in
se animadverti volu-
issent, in provinciis sanguinem
missum. Seditio quoque se-
pius provocat. ita tamen
ut pro arbitrio ducis eius
in pena parcere, severitas
et quies rei publice infor- 7
metur. Quibus certe orta
seditione militum. paucis
percussis. cito sedasse. le-
giones. et fidem militum
recepisse::

At medium ut de 13
delicto suo. prin-
cipes milites militie cin-
gulo, in his maxime ubi
sacrilegia committunt. Certe
namque me statutum est.
et novo. non est tibi ablat-
um, ut qui non senatus
militie sacramento, religionem
suam prestitum impugnat
cinguli amissione mulcte-
tur. Confertur. est edicto Iu-
lius: compescuisse milites
prius: circa urbem ingressus
non licuit: thesauros spolia-
re: aut templa deorum: q

ei permodum ingravascente
seditione imperat. Nam mi-
nibus namque romanis ani-
mus cum: irati impugnare
non poterant: quos sacramento
militie susceperant de-
fendendos. Sic quoque ga- 7
ius curio. bello dardanico
circa dirachium: cum una
de quinque legionibus: seditio-
nem indixisset: eam prece-
dere iussit inermem. distinctam
que in conspectu. armati ex-
ercitus: sacramenta cogit
iterare. postremo autem si-
militer fossam: distinct-
os milites facere: ullisque pro-
cibus legionis misceri ab eo
potuit. nec signa eius sub-
mittere, nomenque ab olere
exmilites aut in supplementum
aliarum legionum distribuit.
Non cum restituebatur. qui
merueant. penam cingulo
antiquam eos pretiis ante-
rum inita impugnavit, capi-
tales. qui ex cannensi pug-
na cedentes: imperium sici-
liam fuerant relegati. po-
stulaverunt. a marco mar-
cello consule: ut in pristinum
reducentur, ille senatum

compulerint: senatusque negat placere sibi eis committi rem publicam qui eam deseruissent. Marcello tunc precipit facere quod videtur: lege tamen prescripta: ne quis eorum munere vacaret, neve donaretur premio aut honore, aut reportaretur in italiam: dum peni in ea fuissent. Dum non cingulo spoliati sunt: eis vero era perdunt: ut militaribus privilegiis gauderent: nec sunt apti cum .ysto. gladio tali ne commercium. Decore prudenti constitucione maiorum est gladius insertus cingulo: aut collato honore cinguli. Potestas quoque usus gladii aliqualiter intelligatur collata esse vite cingulo decoratur: ad militiam quisquis accedit quia cum expeditum esse: ad munera rei publice: officij sui necessitas exigit: constringi vero tamen solet cum gerenda imminent: et cum vacacio datur, licet esse distinctum. Unde illud in libro regum: David eque gloriatur accinctus: ut discinctus erumna ...

nus sollicitudo laboris immineat. Claudi lictorumque non admittit. et ornandi laboris: et sanitatis quiete: Plerumque et tollerare sunt: cingulum ergo indicium est laboris: labor honoris initium: ut liqueat omnibus quod qui laborem in dictum militie subire detrectat honorem gladij in militari cingulo frustra portat. Usus quoque cinguli census est significacio ut fidem eius roboret et solidet labor. Videas multos cinguli honore munitos: sed non honorem: laboriosa impleat munia: idem est ac si professor sub alba quis venderet speciem. Profecto dignus est privilegium perdere qui concessa sibi abutitur potestate. Abutitur autem vel non faciendo quod oportet vel faciendo quod fieri non oportet. Et in utroque sit malum. ut dicitur rem ferre? delicto convincitur esse reus. delinquit enim qui non implet officium. Sed plane peccat quisquis committit sceleratum. Talibus ...

nigrum / magis opponitur
quam non album / et tristicia
leticiam magis impugnat
quam spes aut timor: que
necesse in leticie maiorem ce-
dunt: ut ei maxime adu-
lantur / et cingulo quidem
non utitur: tam ille qui non
implet quod oportet et mil-
itie sacramento: quam ille
qui impugnat militie sa-
cramentum: relinquit tamen
grauius qui impugnat: sicut
hostis uerius ignauo mi-
lite odibilior est: Unde
qui rem publicam: et
morum maiorum / militaribus
armis impugnat: ipso iure
exauctoratur: tamquam ille
qui signa in hostilem in-
ducit. Et preterea omnibus
diuino et humano iure: gra-
uius feriuntur sacrilegi: et
heretici: qui variis perturba-
tionibus impugnant castra
dei / quibus lex non suspensio-
nem decernit: sed penam
irrogat capitalem. Si
patrocinium illorum assumat
cicero et demostenes
si in defensione eorum lin-
guam acuat: et totius in-
genii sui vires et hauri-
et. quintilianus si ipsa

nigrauerunt / quod post demum in-
manum principis est: fortunas
eorum et capita / quam legitti-
mis suppliciis feriantur: te-
neri non potuerunt / Sed si
gladium quem aduersus tales
non exerit princeps: ipse
ipsum sine dubio prouocat
gladium: bis acutum quem
in ore suo gerit filius ho-
minis gladium utique qui vi-
uus et efficax est: qui cor-
pus findit et animam et mi-
ttit in gehennam: ad quem
obtusus est omnis gladius
armatura fragilis: fluida
et infirma: preter illam quam
sola constituit gratia: in bo-
norem fabrica murorum sunt
tam plurimi qui maiorum
clamorem operum quando
militie consecrandi: cingu-
lum altari obtulerunt: vi-
dentur protestari se eo tunc an-
imo accessisse: ut altaris
ministri eius: sed et deo
qui ibi colitur: bellum
denuntiarent / faci-
lius eodem hos militie
consecratos: quam ad legittima
maritalia consecratos

18

[P]rovide victoria et
disciplina milita-
ris. cuius quanta sit utilitas
non facile dixerim. Ut enim
dictum est, romanus ab eo
profecit adeo disciplina: ut
orbem sue subicerent dici-
oni. Alexander quoque ma- Alex.
cedo: exiguam manum
militarem perfecit: apte
ad doctam qua assuefa-
cta militie: orbem terra-
rum aggressus innumeras
hostium copias fudit. Xe- Xerxes
rxes absentis lacedemo-
niorum apud thermopolas re-
pulsa: cum tot manum infini-
ta. plurimis suorum amissis
vix evasisset, in eo se de-
ceptum dicebat: quod multos
quidem homines haberet:
viros autem discipline tena-
ces nullos. Hoc equidem
7 vere dixit. ut et fuga
illa testatur: qua apud
salaminam: turpiter
victus: qui tot gentes
in bella trahebat: ut
duces: non possent facile
numerari: vix una na-
ve evasit: refertur enim
quod duces: exercitus eius
non conspicerent multitu-
dine. aliud inirent: quas
singulis telis: receptis
a singulis: ut ex innumeris
telorum: [illegible] quoque
numeris tenetur. Est autem
dux. ipse quoque: inutilis
apud quem disciplina
non viget: et frustra spe-
rat victoriam: qui animos
et manus militum
assidue non exercet: Mi-
les subitus. subito dese-
rit ducem: et laborem
ferre non sustinet: quem
continuus: non exercuit
labor: Equidem animum
fiducia roboravit: quod ci-
ves erat: adversus milites
subitum: ducemque cre-
ditum: et qui se longa
pacis quiete: dediderat
ducem. Quod et in victoria
desperatum: ad spem vin-
dicte erigendus est animus
est cum [illegible]: una
salus victis: nullam spera-
re salutem: et ut se vic-
tores putent: si qui non
moriantur multi. sangui-
namque nimis loco est
[illegible] ultione: et dissi-
militudinem vite: vindicte
solacio comparandi: sa-

tile: assumunt pugnandi
necessitatem: cui fugiendi
imponitur difficultas.
Laudabiliores sunt: qui bel-
lum inferunt et ipsi ali-
orum hostinge. viriliter-
que mori cupiunt: feliciter
vincunt: audentes namque
fortuna iuvat: et ut quin-
que discrimen immineat
degeneres animos. timor
arguit. quo nichil
ignominiosius est. Hiis qui
nomen et officium mili-
cie: profitentur. Timidos na-
mque gravissime lex mili-
taris percellit. Duo que
in re militari diligen-
tissime precavendum est:
ne venus et vinum: per
ignavia pectora fran-
gant: Semper enim vincit
luxuria: sed eos dum ta-
xat: quos ante corrupit
Eoque studiosius fugien-
da est: et mulierculam
quas acerrime sentit: A-
ntiochus tante luxurie
et superfluitatis: instruxit
exercitum: ut etiam grega-
rii milites: auro caligas
ficerent. pulchritudinis materia
cuius amor ipse simu-
lant. Hic eos quoque: parthorum: Parthi
eum: acerrime superatus
est et luxuriosissima est
Nam equites indiscreti te-
porum ibitur: emollitque
eos clementia celi. Solent
enim non in acie commi-
nus preliari. sed quo ad poss-
unt. hostem eminus led-
unt expugnare. Pugnant
autem procurrentibus equis. aut
terga dantibus. sepe etiam
simulantibus fugam. Sig-
num hiis. ex antiquo more
non tuba. sed tympano datur.
Nec pugnare diu possunt
quia intollerabiles essent
si quantus est eorum impetus.
tanta esset perseverancia.
Natura taciti: ad faciendum
quam ad dicendum promtiores
Quibus parva: fides dicti
promissique nulla. Dominis
metu. non pudore. vel
religione parent. Principatus
vero quem corrumpit luxu-
ria. diu stare non potest
Aut si steterit: respiciente
iudicio dei evomet: quia
quis immoderacio luxurie

ad eos tractum

obsessas urbes mora et viribus nesciunt

hausit. et odium pinguedinem
sui reliquit: nec ante interem-
tionem desiuit: quod ex in-
dulgenciore licencia: incre-
tricem turpitudinem prola-
batur. ¶ Assiriorum dy-
cunt plagas. et hystori-
corum testimonio quantas
ignavia eorum impulsu
luxurie esse subversa:
de Sardanapallo
¶ Inter cetera refert Tro-
gus: quod postremus rex As-
siriorum: regnavit Sar-
danapallus: vir mulie-
re corruptior. Ad hunc
videndum: quod nemini a-
nte eum permissum fuerat
prefectus eius admitti ma-
gna ambicione: cum ob-
tinuisset: invenit. eum
inter scortorum greges
purpuram colo nentem
muliebri habitu, cum mo-
llicie corporis et oculorum
lascivia: omnes feminas
anteiret: pensa inter
virgines particientem: Qui-
bus visis: indignatus: tali
femine: tantum virorum exerci-
tum. ubi subiectum: tract-
antemque ferrum: et arma

patere
presentes parere. egressus ad
socios: quid viderit refert
negat se ei parere posse
qui se feminam mallet
esse: quam virum: fit igitur
coniuracio: qua ille audi-
ta: in aulam regiam se re-
cepit: ubi extructa incen-
diaque pyra. et se et divici-
as suas in incendium mittit
hoc solo imitatus virum
Et precedencia quidem
regnum robur a luxuria
emollitum est: de inde per
singulos: quasi per gradus
in nequicie molliciam con-
versum tandem: effeminatum
factum: et consummatum est
Imperium fere Romanum
exhaustum est. et dimersum
Nerone imperante. pri-
mum gula: fere omnia de-vorat: ma-
culavit libido: exhausit
avaricia: fregit ignavia
luxuria ad superbia extimaui-
uit: Hic illam vestem bis
induit: ut vel malignos
ceteris: singularem gloriam pol-
liceret: Sed dum Roma peri-
pit: totam urbem fecit inglori-
am: Deinde ... aliorum que-

cepit industria: Hanc iner=
cia fere amisit.

Ad cuius summam
generis: exempla
revolvo: Disciplina Roma-
norum · Preteris lucet: exem-
plis plurimis · profuisse legitur
disciplina · ut imperantibus
qua finitimis superatis: ad
Romanis amplius fuit: sub
imperio gentium dominatione:
Unam feri aut extiterint
exercitus eorum colligitur
quibus adversus romanos
pugnaturus: Unus ducum cym-
bricz · postulato plenco vos
inquit · qui estis: Responsum
est: Romani gentium domini
et ille: Ita fiet inquit
si nos viceritis: Grani
bandez conflictu pugna-
tum est: sed Romani vic=
cerunt: et hostium plures
et fortiores viribus: et
exercitatores usu: multis
tamen amissis suorum: eo quod
ris colluctatio prevaluit: adver=
sus ipsum disciplinabilis exer=
citus: Verum in tota re mi=
litari nichil utilius: nich-
il clarius duce erudito

Nam virtus et industria
ducis: efficaciam exercitus
sicut proverbialiter dici solet
: quasi altera: lance com=
pensat: Cesarem summi=
os duci potius quam exerci=
tui: vetustas ascripsit: Ut
enim Solinus · ait: quis unquam
senius: aut forcius · inter
milites: bellum inter duces
: immo inter omnes homines
Cesar dictator · eminuit: Si=
quidem ductibus: undecies: cen=
tum viginti et duo milia
hostium cepit: nimias ad=
notavit · Signis collatis
quinquagies · et bis dimi=
cavit: Marcum Marcellum
solus supergressus · qui no=
vies · et tricies: pari modo
fuerat preliatus: Id vero
nullus celerius scripsit · ne=
mo · velocius legit Quaterna=
nas etiam epistolas: perhibetur
simul dictasse: Benignita=
te adeo prestitit: ut quos
armis subegit: clementia
magis vicerit.

Ad quid maiorum
virtutem considero
et revolvo: defecit caritas
vera. et fere ad nichilum
redacta est: honoribus inhi-
ant: honore nescientes
gradus: vanitate nominum
delectantur: contempta re-
rum veritate et fructu. Ale-
atores: aucupes: quibus magis
incedere. stulti cives. et qui
virilia. numquam tractaverunt
sed neque nota: habuerunt
officia. tunc ad opera lapsi sunt
pilo fructificate. cuncta in-
dicata: tamquam in habi-
lis exornantur: militem
induunt: Compilatio. du-
tate quod affectant. se duct-
ores et doctores pollicen-
tur officii. quod numquam didi-
cerunt: Porro numquam inter-
im sic virtus dilatavit
cuius isti non sufficiant considera-
re fines. aut omnino vi-
res enarrare: Si mihi non
credis: vel operibus crede:
pudet dicere: quod dolor est:
et ignominia sustinere. Dum
armata nobis milicia ste-
terit: dum alienam expugnat

pudicitiam. suas prostituunt
dum nobilium. frequentant
domos: quinimmo explorant
ut opulentiores cottidie sp-
lendide. dum ampullas
proiciunt. et sesquipedalia
verba: sine rubore: tru-
cidantes: sarracenos. et pa-
rthos. et si quid aliud. ho-
stili tempore nomine. dum se
faciunt milites gloriosi. inco-
lumis indomitus insolescit
inermes et britones int-
invaserunt. Propterea. qui dicunt
palatini comites. et regum
sanguine glorantur. fere
ad deditionem compellunt. et
quasi tributarios faciunt
Non est qui cum eis velit
manum conserere. aut qui ve-
lit equo marte. quod va-
leant experiri et armati
inermes ad amplexia pro-
vocantur. Et inermes
ad plectria. quam de sua
virtute diffidit. Nemo nostrorum
precipitur. Utinam memo-
riter. tenuisset quod scrip-
sit paucis Romana narrat
historia. cuius vera legit
sunt. Clarissimorum indoles
animi. ferarum corpora. plerique

Hispana erant. Sed ex practi-
co deprehensum est quia utique
eorum sicut primo impetu ma-
ior est quam virorum: ita sequens
minor quam feminarum est. Alpi-
na enim corpora humente celo edu-
cata: habent aliquid simile ni-
vibus suis. cum mox incalue-
rint pugna: statim in sudorem
eunt. et levi motu quasi quo-
dam sole laxantur. Alibi quoque
alpinarum gentium feritas faci-
le vel per mulieres ostenditur que
deficientibus telis infantes
suos afflictos humi in ora mi-
litum adversa miserunt. Si essent
plane qui impugnarent inimi-
cos illinos nostros procul dubio
vincerentur. Sed ut ait anti-
quus non est qui faciat facienda
que fere per se facit ultronea for-
tuna repellit. Armata pru-
riam inermis in bellis que
barbaries aggreditur. depopu-
latur et vastat. et qui domini
sue esurit. milite nostro cedente
de nostro saciatur. et in nostro facit
luxurie diem festum. Numquam enim
non cedit miles. qui non repe-
llit hostem irruentem et immi-
nentem. Si vos nec amor patrie
nec rerum dampna nec salu-
tis imminentis ab hoste dispen-
dium vel pudoris stimulus utcum-
que militie vestre excitare
debuerat. cum iam inermis:
et insolens valensis insultat.
Et quod proverbiale dici solet: quam mi-
sera terra est cuius agaso vel mu-
lio depredatur. Quod si nulla
exhortatione virili non possunt
milites ad virilia incitari:
vel matres et uxores redeuntium
eos urgeant ad virtutem. Nam

aliud tale in persarum hystoriis in-
venitur. Cum enim irruentibus
medis acies persarum pulsata
in fugam ageretur et omnino
deficiens nec victore respice-
ret audet. matres et uxores eorum
passim obviam fugientibus cucur-
rerunt. et mulierum densata acie
orant ut in prelium redeant. Non vo-
lentibus sublata veste obsce-
na corporis ostendunt rogantes.
Num in uteros matrum vel uxo-
rum velint refugere. Hac repre-
hensi castigatione in prelium redeunt
et facta aggressione: quos fugie-
bant fuge compulerunt. Utinam
sic faciant uxores et matres no-
strorum marchionum. cum quacumque
occasione patriam servent incolu-
mem: et labem et labes pudoris
amoveant

erum quamvis nunc quemque 17
iam pridem perierit. et eo usque
maiorum nostrorum virtus ma-
naverit ad alios: ut plenitudo
divitis vene a fonte videatur in
rivulos defluxisse. Neque enim a ro-
manis et grecis tantum nobis
sunt exempla virtutis. una et
domesticis habundamus. Tradunt
hystorie brennum ducem senonum: Brennus
qui exercitum romanorum apud
flumen alliam confecit. ipsam-
que urbem romam irrupit. captis
et cesis patribus et subacta Ita-
lia invasit greciam. Vastans
omnia: cum milibus que tribulis: usque ad
delphici apollinis templum: quod
positum est in monte parnaso processit.
opimis que apollinis appetens
spolia: scurriliter locutus ait.
locupletes deos largiri hominibus.

Nunc in quantum traditur de maiori britannia que ab adventu saxonum
in insulam appellatur anglia:
ordinemus: apud trogum pompe-
ium in vicesimo reperitur: quia
senones galli commilitones bren-
ni: cum in ytaliam venissent: thu-
scos a suis sedibus expulerunt.
in ea condiderunt urbes egregias:
mediolanum cumam brixiam: ve-
ronam pergamum tridentum atque
vincenciam: Nam quod urbem senen-
sium: senibus suis et valitudina-
riis tamentariis quod construxerunt:
non modo fides hystorie sed cele-
bris tradicio est: ex eo quidam vali-
dior quod senenses et liniamentis me-
brorum et venustate faciei et co-
loris gratia moribus quoque ipsis: ad
gallos et britones a quibus origi-
nem contraxerunt: videntur acce-
dere: licet eos vetustas temporis orbis
plaga: situs regionis: convictus
finitimorum: quibus satque et mo-
ribus diu permixti sunt: ex ma-
gna parte mutaverit: Non deinde
colorem in galliam candorem
scilicet: hec omnia ad vicinorum similitu-
dinem exterminasse sufficiunt: Gre-
ci namque lac: gala dicunt: Unde
et galaxias: lacteus appellatur
et galli quasi colore lactei: et
galate: qui nunc dicti sunt: gal-
logreci in finibus grecie quos
gallorum milicia occupavit: Man-
sit autem exercitus ille brenno duce
triumphator: et semper invictus donec
insurgere ausus est in deos: Spre-
appollinis delficam madens templum:
Ubi cum incole dei opem suppli-
citer implorarent: invenem super-
humanum modum: in signiis pul-
critudinis in delubri culmine
conspexerunt: Auditus est et stri-
dor arcus: et strepitus armorum.
subito eciam fremotu per motis
abrupta: gallorum stravit exerciti
subsecuta deinde tempestas est: que
grandine et frigore saucios
absumpsit: Dux ipse brenni-
num dolorem vulnerum ferre non
posset: pugione vitam finivit:
Hec moneat quemque ut dictum est
in templo visum esse apolline ad
ducis invicti audaciam coherce-
delendum quoque exercitum. qui permittente
deo: exigentibus culpis hominum:
multas delevit naciones: ad hoc
sit aeriae potestates: plurimum ne-
quicie sue exercent in illos qui sa-
ne fidem expertes sunt et vere re-
ligionis ignari: Christus namque gratia
subtrahitur datur quoque malignis spi-
ritibus licencia nocendi: cum nisi
deo permittente: omnino nocere non pos-
sint nec si velint: et sicut evan-
gelico docetur testimonio: Quod
nisi concessa licencia: non aude-
ant aut queant ruere in gregem
porcorum ./.

18 Et quia brevem hystoria aliam
forte minus remota videbitur
ad demonstrandam virtutem gentis
cui non nostra sed doctrina extraneum
atque et forte dignius decet: attendo pre-
cimus: et ea que fere sunt omnibus
nota: compendioso sermone perorando:
Cum inviuna quanta virtute anglorum
datas danos ne fregit: motus quoque
conpescuerit noricorum: vel ex eo per-
spicuum est: quod ob egregie virtutis me-
ritum: quam ibidem potenter et patenter
exercuit: tanta mora: prime cohor-
tis honore et primos congressos ho-
stium: usque in hodiernum diem in
omnibus plus obtinet: Provincia
quoque severiana: que modernis

visu et nomine ab incolis wilte-
sim vocatur: eodem iure sibi ven-
dicat cohortem subsidiariam ad-
iecta sibi denomia et cornubia.
¶ Ad tempora nostra descendo. Rex
anglorum qui Ruffus cognominatus
est, armis quidem strenuus, sed
parum religiosus, et qui persecutor
sanctorum et precipue sancti anselmi
cantuariensis, speciali iudicio quo suffo-
catus est, in se visus est provocasse:
his in quibus cenomaniam urbem expugnat,
comitem cepit: nec tamen dignus
est eum carcerali custodia man-
cipare: tanto quod opere attestabitur
in perpetuum. Mons barbatus vel
si alio nomine censere malue-
ris: dicatur mons barbarus,
aut barbarorum. Transeo ad succe-
ssorem eius henricum, inclitum
regem, qui leo iusticie appel-
latus est, quem sicut publice
notum est, non modo urbes, sed
¶ turres gallie timuerunt: sed
quo regem francorum commisso
prelio fregerit et fugaverit, et
quam preclebre est, et victorie in-
signi utroque regno: qui publi-
co prelio interfuerunt, plurimi testes
extant. Ne replicare notissima
tediosum sit: sicut pretereo Norman-
norum ducem, virum bellicosum ar-
mis strenuum qui Ierosolima liberata
redierat sub umbra nominis quo
cepit alienum regnum: ingressus est
inimicos: referre super natanenim
credo: cum etiam in moreas eundem
captum viderit, in custodia pub-
lica: habita tamen estimatione di-
¶ gnitatis et sanguinis. Testatur hoc
normannorum proceres: alii capti,
alii incarcerati, alii exheredati
in hodiernum diem. Sed et sepulcrum
capti ducis apud nos est in pretorio.

ne longe petant exempla: nepos
illius: Carolus comes, si collate iam
genere virtutum, cum fine coherescit
nita: rex optimus apud britanni-
as, normannorum et aquitanorum
dux felicissimus et princeps, tam ampli-
tudine rerum, quam splendore vir-
tutum: quam strenuus, quam magnificus:
quam prudens et modestus, ab ipsa
ut ita dicam infancia fuerit: nec
ipse livor silere aut dissimulare potest:
¶ Cuius opera venerata et narrata sunt: et
a britannicorum finibus ad hyspanie
limites, virtutis sue protenderit et
continuaverit titulos, vobis ingenium
et rerum prudencia: velox ante
pilos venit, dicenda tacenda quod
callet: et potens est magnum virum per
fingere terram volens namque deus gentis
prevaricatis punire maliciam.
rupto fede quod iuramento parum
cum filia leonis iusticie firmatum fue-
rat: vanorum presumpsit sublimari
favorem et in regno alieno re-
gere hominem, contemptorem boni et
equi, cuius consilium infatuatum est
ab initio, cum tamen est ab iniquitate,
et proflia fundata est negligentem
disciplime: ut eo non tamen regente,
quam conniuente et colludente clerus
et populus: provocarentur omnes ad
¶ omnia. Mensura namque iniquitatis
erat, Animadversus ergo regnum ex-
hereditavit, exclusit dominum: per quod
quidem si fides esset in homine:
et decessorum nostrorum: et generosi-
tate iuramenti sibi fuerat moderan-
cendum: vicinas studuit corrum-
pere naciones: cum principibus ma-
rinorum contraxit, et amicicias,
ne quod deus avertat: puerulus qui
adhuc vagiebat in cunis: ad
peticionem hereditatis posset accedere
plurima quidem: ad usus innocen-

tiam machinabatur: sed in omnibus
his mentita est iniquitas sibi.
Eo quod innotuit quia deus verax
est. quod fidem quam deo suo domino contrac-
to non seruauit: eam neque re-
pperit in subiectis: Eadem namque
mensura: remensum est ei: qua
ipse alijs alijs prius mensus fuerat.
ac si omnes apud eum didicissent:
neque deo neque homini infideli unquam
fidem: Et cum multa male pauca
bene. illud quidem pessime egit:
quod in contemptum dei in episcopos eius
manus iniecit. non sine nota per-
fidie. et proditionis: quam nefarii operis
merito. contraxit apud omnes: ut
ad curiam eius: exinde nemo se-
cure accederet: Non tamen so-
los: et si primos: ad principem sui
cepit episcopos. sed omnibus quos sus-
pectos habuit: proditionis sue tetendit
dit insidias: At in captione episcoporum
initium malorum fuit. et ab ea die.
non defuit gladius lateri eius: et
facta sunt semper nouissima hominis
deteriora prioribus: Et cum multa. In
diebus eius. multiplicata sunt ma-
la in terra: ut siquis ea summatim
recenseat: hystoriam iosephi po-
ssunt excedere: Verumptamen: se ille
pueri ditque opposuit et fere ante
etatem: aut immunis militie. sit
malignantium impetum fregit:
ut theodosio minore. quem hysto
rie conferunt alexio. quamquam dictus
sit non esse. et utraque unique inueni-
atur inferior: Nec mora. in primis
adolescentie annis inpubes adhuc.
militiam aggressus est: vultu quoque
ferociori. et fortiori. manu diuini
auxilij. hostium corda concussit.
et fregit Statim quod insurrexerunt
in eum. reges francorum. et anglo
rum: collectis viribus suis. et totis
inmanior hostis. eustachius. ille

sororius regis francorum. qui pro-
agens causam non tam propriam quam
sibi. paternum patruum diadema
conseruare nitebatur: Et cum quod
non modo vilis neoptolemus
vir sustinuit: sed ex maxima parte
potentem superauit: Unde tactus
dolore cordis intrinsecus eustachius.
que predixi. quam in vita optimum se
rebus gessisse hinc arbitratur: que leta-
tibus bonis. et publice fortune
congratulantibus. quam hunc flagel-
lum aliud patrie iminebat: Iu-
venis ambulabat dorum collegia
pharmacopole. mendicantes
balatrones. hoc genus omne. Nec
tamen obitus eius. gloriam ducis
nostri. quicquam detraheret: Dedita
controuersie. in cuius subsidium. cum
patre venerat. in manu vali-
da. et non ampliori nimis. ar-
matque. militum instructus copia:
sustinuit presens et vidit: Dux
tum consilio venit premonitque inter
castrum. quod rex muniverat. et
regis copias: suum. sed longe mi-
norem exercitum iniecit Nec tamen
hec alienigene. ascribant viribus
suis: non precipue milite nitebatur.
Ad hec demum exigentibus aliquibus
productus est. qui regnum occupa-
uerat: ut cogeretur exheredare
re filium. et dura tandem. regni suc-
cessione. et totius regni proceres. et
militiam fidelitate prestita obligare.
Transeo ad obsidionem chinonis:
quia ibi anglos et normannos
quos iam multiplex confederatio
vinxit. precipuos et magis stre-
nuos in captione castri extitisse:
nullus ignorabat. Nam silca de
naueta. et toto minoris britan-
nie. cuius grandis prima sit.
comitatu: qui rebellis esset in

hodiernum diem. nisi robur
gentis anglorum esset formidini
et ipsum autem vitus. amore
se seu virtute allectus. inclitus
enim. illustris blesensium. et car-
notensium comes. castra que pu-
pillaris etatis tempore amissa fue-
rant: ducatum normannorum re-
stituit: longum est. si inclita ge-
sta. tanti principis enumerare co-
nendum: que sicut omnes admirari
necesse est: ita plene describere im-
possibile: Nec ego viribus meis ar-
rogo. in quo si iuxta precedentis
gratie cursum. sibi diu successerit
prosperitas: sudare poterunt orosius.
egisippus et trogus: Ceterum ado-
lescentie exitus: aliquibus suspe-
ctus est: et ut frustra a bonis ti-
meatur

um mororum commendatione
gentis: qua de natura con-
stat esse laudabilem: Beatus
Eugenius. cum ad quecumque ve-
llet applicari. dixit esse ydoneam.
et preferendam aliis: nisi levitas
impediret Sed sicut hannibal.
negabat posse vinci romanos.
nisi in patria sua: ita et hec. dum
peregrinatur invincibilis est: Nam
in sedibus suis: facilius expugnatur:
hoc autem forte commune sunt cum
ceteris gentibus: incole britannie
atque italie Si vero vite fuerint insti-
tuti. et doctrinam exercitatione firma-
verit: honorem merebunt. habe-
antur patrie defensores. utcumque
cibi. qui tamen vinos decet sua-
cultus lascivior: nec in muliebri
sexu vitio caret. aut cerota. Cre-
bro namque compertum est. in bellis mi-
litie. lascimente et splendidum
apparatum. non tantum iusticie conferre
victoriam: quam hostes invitare ad
predam: Unde et hannibal. cum

apud regem antiochum moraretur:
causa perfugii: facetissime cavillatus
est: rege ostentante exercitum insignibus
aureis et argenteis florente: in-
ducentemque currus. cum falcibus. et
cum turribus elephantos: et cumque
equitatum. frenis ephippiis. monili-
bus. ac faleris prefulgente: Cum
igitur rex. contemplatione tanti ac
tam ornati exercitus: gloriabundus
hannibalem aspexisset: putasne
inquit. satis esse romanis he-
c omnia: Tunc penus eludens ignavi-
am. imbelliamque militum eius
pretiose armatorum: plane inquit sa-
tis esse credo. et si romani avari-
ssimi sint: Tepide quidem breviter
et acerbe Nam rex de numero exercitus
: et de estimanda equiparatione quesierat
: et illud liquet audisse de preda:
Denique si naso. a militia artis sue
arcet. et iubet esse procul. iuvenes
ut femina comptos: quibus co-
dat eos. ad robustam militiam ad-
mittendos: Opifite circum singulos.
ad rerum suarum. preciis ornat. a quibus
se sciunt. preciis honorari. Unde li-
quet milites oportere. armis.
quam vestibus nitidiores esse: Eucas
quam vestibus gemmas. ad ensem mu-
a digitis gemmas. ad ensem mu-
to ad pocula. legitur transtulisse
Machabeos quoque constat clipeos
in aurasse: et ex fulgore eorum.
fortitudinem gentium dissipatam: Nec
tamen credibile est. veste communi.
fuisse contectos Nichil est quod minus
deceat militem. quam cultus molli-
or. et delicie vestium exquisite. nisi
forte eum crassone ad mucrone ta-
cidis expugnandam: veneri devo-
verit. militiam suam marte con-
tempto: Sordes quoque vitande sunt:
et mediocritati que incedit aureo
tramite iugiter insistendum: Hoc
autem volo me persuasum iri militibus:
si creant. Utitem vero decesse quam
tamen frequenter incidit: si vero di-
sciplina firmatur. Artem vero
rei militaris: lacedemonii tradis

Esse dicitur. Unde et Hanibal Itali-
am petiturus: Lacedemonium quesi-
uit doctorem armorum: Qui de-
siderat pacem: preparet ad bellum.
Qui victoriam cupit: diligenter
imbuat milites. Qui secundos optat
euentus: dimicet arte non casu.
Nemo prouocare nemo offendere au-
det. quem sentit superiorem fore si
pugnet: Athenienses unum preceptis
mandasse militibus perhibentur loquuntur
annales. Miles nostra cunctis ex-
ercicio et labori iugiter assuescat:
Nam hec solent in castris sanitatem.
et in conflictu prestare victoriam:
Idem etiam tradiderunt: qui in pe-
dibus robur consistit exercitus: et pa-
rum aptum esse milicie. qui nisi
equester sit. pugnare non nouit. Ve-
rumtamen nec exerceri. nec ad pu-
gnam vocatur utiliter. cui stipen-
dia non preduntur Si enim subtrahas
alimenta: tibi miles obsequium ne-
gabit aut fidem. Fames enim. ut
dici solet: pugnat intus. et sola
hec. que tutissima videntur expu-
gnat. Nesciat plebs ieiunia timere.
Si vero alimenta presserit: nunc ti-
more pene. nunc premiorum spe ad
officium incitetur. Sunt ubique capi
doctores. et militarium et militandi
exercitiorum magistri. et hiis ipsis era
proueniat. et videbis in breui gentem
in id virtutis esse reductam. quo inge-
bat quondam maximus imperator. Iulius
Cesar. trita quesitis audit terga Bri-
tannis: Sed et deliberaciones castren-
ses. secrete tamen frequencius agitentur.
ut in hiis exercitatus miles. oportuni-
tas. et usus exegerit. quod magis
expediat. sciat eligere. Si non res
fuerit seria. lateat milites. eo quod
militare preceptum est. quid fieri de-
beat. tractato cum multis: quid uero
facturus sis. cum paucissimis et fide-
lissimis: vel potius ipse tecum. Tacitum
enim manet absconditum. quod aduo-
ticiam multitudinis venit: Mili-
taria quoque precepta et exempla. scri-

morum maioribus sepe refunde-
sunt ut hiis adicientiam nostram
illis accedant. et annuentur
ad utilitatem nec tamen proprium munus
est rei militaris. Hic autem tradere
que quidem maxima est. et per ne-
cessaria: et sine qua. ut verbis
Plutharchi utar: mancus quilibet
intelligitur principatus. Qui siquis
edisce voluerit: adeat Catonem
censorium vel legat. et illa que Cor-
nelius Celsus. que Iulius Iginus
que Vegetius Renatus. omnium ex
quo elegantissime. et diligentissime
rei militaris arte tradidit. licet
exempla perstrinxerit. plura nu-
mero legat in qua. que isti poste-
ris scribenda duxerunt. Hoc tamen mo-
nitum utilitate lisatur. ut neque
preceptis exercicium desit Nam sicut a
ceteris in una quaque rem. dare
precepta. facilimum est. sed eam effi-
caciter exequi. laboriosissimum
Quod vero in preceptis eloquencie ad
Herennium scribens. de arte dicendi
asseruit. eam scilicet inefficacem: et
inutilem esse. sine usu et exercita-
cione dicendi. ad omnes artes arbi-
tror transferendum. que tales non
firmantur usu. nec exercicio ro-
borantur. Adeo quidem. ut si arte
usum quis dissocies: utilior sit usus
expers artis. quam ars: que sui usum
non habet. Nam et Dauid. in fun-
da et lapide. quorum peritiam. et
usum habeat allophilum strauit
et in baculo suo: aggredi ausus
est. virum tantum terribilem. et bella-
torem. ab adolescencia sua Re-
iecit quam loricam regiam. et arma.
quibus exercitatus non fuerat. ra-
tus omnia. esse impedimento mi-
licie: quorum usus: exercicio non for-
matur. Certum sicut ars sterilis
est. usus ignara. sic et usus im-
perfectus est. qui ex arte non prouenit:
Est ergo singulorum initium a na-
tura reluctante. et ut dici solet.
inuita minerua: nichil.

Usus sine arte imperfectus est et non e contra sine usu sterilis

recte recte aggredibitur. Progre
ssus ab usu a barte perfectio: si
tamen iugi exercitacione fuerit
consolidata: Obtinet hoc in libera
libus. virilibus. et mecanicis:
aut si que sunt. quarum non dum
audiebam mencionem: ut ars
infecunda sit. sine usu. et usus
temerarius sine arte. Milicia
ergo. sine arte inhers est: inoffi
ciosa sine usu. Eruo ita qui mi
les esse voluerit: perdiscat artem.
eamque usu et exercitacio firmet et
cum electus fuerit. et milicie sa
cramento asscriptus. reipublice.
et sibi utiliter vivat. et non sit
sicut plutharcus ait. manus man
ca. Hijs enim verbis. in institu
tione traiani. novissime usus
est: cum amanibus perlapsus est
ad pedes. Sequamur ergo eum et
sicut ipse ait. quasi soccos pedibus
faciamus: ut non offendantur ad
lapidem obicem vel aliud: quem
multiplex ingerit casus

20 Pedes quidem. qui humiliora ex
excercent officia appellantur.
quorum obsequio: totius reipub
lice membra: per terram gradiuntur.
In hijs quidem: aggricolarum ra
cio vertitur. qui terre semper ad
herent. sive in sacionalibus:
in consitiuis: sive in pastuis. sive
in floreis agitentur. Hijs etiam ag
gregantur. multe species. lanifici
artes que mechanice. que in ligno
ferro. ere. metallis que varijs con
sistunt. serviles quoque obsecun
daciones. et multiplices victus
adquirendi. vite que sustenta
nde. aut rem familiarem ampli
ficandi formeque nec ad presi
dendi pertinet auctoritatem. et
in universitate reipublice usque quaque
proficiunt. Hec autem tot sunt: ut
respublica: non octipedes can
cros. sed et centipedes. pedum nume
rositate transcendat. Et quidem pre mul
titudine numerari non possunt. cum ta
men infinita sint per naturam. sed quia
tam varie figure sunt: ut nullus
unquam officiorum scriptor in singulas
species eorum specialia precepta dederit.
Verumptamen quod generale est. omnibus et
singulis precavetur ut leges suas
limites: non excedant et ad pub
licam utilitate. omnia referantur:
Debent obsequium inferiora superio
ribus: que omnia eisdem vicissim
debent necessarium subsidium provi
dere. Unde plutharcus ea dicit.
in omnibus exsequenda. que humiliori
bus: id est multitudini prosunt Nam
paucitas semper pluribus cedit:
Ea ergo causa: instituti sunt ma
gistratus: ut a subditis. iniurie pro
pulsentur ipsa que respublica:
quasi illorum opificio calcietur. Est
enim quasi discalciata: quando iniuri
is exponitur. quo nichil potest ig
nominiosius esse. gerentibus
magistratum. Afflictus namque populus:
quasi principis podagra arguit et
convincit Tunc autem tocius reipub
lice: salus incolumis preclara que
erit: si superiora membra. se impen
dant inferioribus. et inferiora superiori
bus: pari iure respondeant ut sin
gula sint quasi aliorum ad invicem
membra et in eo sibi. quisquis ma
xime credat esse consultum: in quo
alijs utilius noverit esse prospectum:

21 Scripserunt de republica: et si di
verso modo. cicero et plato. Ca
alter qualis esse debeat disseruit:
alter qualis fuerit a maioribus instituta
Hanc tamen utraque. et instituere et insti
tuende perscripsit formulam. ut vita
civilis. naturam imitetur: quam optimam
vivendi ducem. sepissime nominavimus
Alioquin non modo in omnibus. sed
potius bestialis. et bruta rite esse

De Apibus

bitur. Que sit autem vere institucio
ipa racionis experiencia monstrare
¶ Sufficit Poetarum doctissimum ma-
ro. adque plutarchus. sunt describat
tractandum ut similem vitam ab apibus
ducitur. Admiranda tamen levium
spectacula rerum: Sole communes na-
tos consortia tecta. urbis habent. magnis
que agitant. sub legibus evum. Et
patriam sole. et certos novere penates.
Venture que hyemis memores: esta-
te laborem experiuntur. et in medium
quesita reponunt. Namque alie
victu invigilant. et federe pacto.
exercentur agris: pars intra septa do-
morum. narcissi lacrimas et lentum
de cortice gluten: Prima favis po-
nunt fundamina: deinde tenaces
suspendunt ceras. alie spem gentis:
adultos educant fetus alie pu-
rissima mella stipant. et aliqui-
¶ do distendunt nectare cellas Sunt
quibus ad portas. cecidit custodia
sorti. inque vicem speculantur aquas.
et nubila celi: aut onera acci-
piunt venientum: aut agmine fac-
to. ignavum fucos. pecus a presepi-
bus arcent. fervet opus. redolent
¶ que thimo: fragrancia mella Cum
veluti lentis ciclopes: fulmina
massis: cum properant: alii tauri-
nis follibus auras accipiunt. re-
ddunt que alii. tridencia tingunt
era lacu: gemit impositis incudi-
bus antrum. Illi inter sese magna
cum bracchia tollunt in numerum. versat
que tenaci forcipe ferrum Non aliter
si parva licet componere magnis:
cicropias innatus apes amor ur-
get habendi munere quamque suo. Gra-
ndevis opida cure et munire fa-
vos. et dedala fingere tecta. At
fesse multa referunt. se nocte
minores: crura thimo plene
pascuntur. et arbuta passim.
et glaucas salices. casiamque
crocumque rubentem. pinguem ti-

liamque et ferrugineos iacinctos
¶ Omnibus una quies operum la-
bor omnibus unus: Mane ruunt
portis: nusquam mora. rursus eas-
dem vesper ubi e pastu tandem
decedere campis admonuit. tum
tecta petunt. tum corpora curant.
fit sonitus. mussantque horas.
et limina circum. Post ubi iam
thalamis se composuere: siletur
in noctem. fessosque sopor suus
occupat artus: Nec vero a stabulis
pluvia impendente recedunt
longius. aut credunt sese adve-
nientibus euris: sed circum tute
sub menibus urbis aquantur.
Excursusque breves temptant. et se-
pe lapillos ut cimbe instabiles:
fluctu iactante saburram tollunt
his sese per inania nubila librant.
¶ Illud adeo placuisse apibus
mirabere morem: quod nec concu-
bitu indulgent. nec corpora se-
gnes in venerem solvunt. aut fetus
nexibus edunt. verum ipse foliis
natos et suavibus herbis ore
legunt. ipse regem parvosque qui-
rites sufficiunt. aulasque. et cerea
regna refingunt. sepe etiam duris
errando in cotibus: alas atque ul-
troque animam sub fasce dederunt:
Tantus amor florum et generandi
gloria mellis: Ergo ipsas. quamvis
angusti terminus evi excipiat:
neque enim plus septima ducitur
estas: at genus immortale manet
multosque per annos stat fortuna
domus: et avi numerantur avo-
rum. Preterea: regem non sic egyptus
et ingens lidia. nec populi par-
thorum. aut medus hydaspes ob-
servant. Rege incolumi mens
omnibus una est. amisso: rupere fidem.
constructaque mella diripuere.
Ipse eciam crates solvere favorum

Ille opus custos illud ad mirantur et omnes circumstant strepitu denso: stipant que frequentes. et sepe attollunt humeros. et corpora bello obiectant. pulcram que petunt per uulnera mortem: Reipublice omnes auctores priores rerum publicarum reuolue hystorias: vita similis tibi vetustis et elegantibus ingenijs occurret: esse que procul dubio beate ciuitates: si haut sibi viuendi pscribent sortem

Mota que venerabilia. si apium insistant vestigijs. via compendiosissima. et expeditam sic statuitur ad vitam: Vide apud Maronem fundamenta cartaginis. et earum collatione. beate vrbis auspicia. poteris admirari Omnemque laborem. communem agnosces. et neminem ociari ipsam que reginam. cuius ope ciuitatis structura consurgit. et si laboriosiorum manus suas. nequeque misceat. oculos tamen impedit operi. et totius metus exercet sollicitudinem: Nam sine prudentia et sollicitudine. non modo respublica. non procedit. sed nec minima consistat domus. Unde in commendacione vlixis homerus. ei comitem docet. semper prudenciam affuisse. quam ritu poetico mineruam nuncupauit. Imitator quoque illius magnus virum insignem. armis et pietate describens. et quem dignum censuit. ut pater fieret romanorum. ei in vite gerendis omnibus achatem sociauit. eo quod sollicitudo. prudentie que gerenda sunt rectissime promouet et raro sine ista sic negotia sepe procedunt:

ut ullis insidiarum dolis prediatur. et qui in insensibilibus via gerendorum publicata: ad simul interomnes puciat distantiam: Elegauit eandem cum ut rebus multorum ut pietatis opus sed sollicitudine et prudentia valeat con. fidelis utique contractus est cum sollicitudo prudencie socia? que et ingenium perspicax. vetudi ocio. et sollicitudo non perficit nisi diuitis uene fundamento innitatur. Alteris sit altera poscat opem res. et coniurat amice. sed cuiuslibet rei quibus recta initia. non procedunt.

27 Comminerua recedente procedat poeta mantuanus qui. sub ymmagine fabularum: totius phie exprimit veritatem: Attende ergo nouorum ciuium diligentiam: Qualis apes estate noua per florea rura. exercet sub sole labor. cum gentis adultos educunt fetus. aut cum liquencia mella stipant. et dulci distendunt nectare cellas. aut onera accipiunt venientum aut agmine facto. ignauum fucos pecus a presepibus arcent. feruet opus redolentque thymo fragrantia mella. Ita varijs viys tenentur occupacionibus ciues. et diuisi colunt officia singulorum, ut communitati conspiciant: Sed iusticia colitur: finis omnium mellea dulcedo perfudit. Nec rursus nulla reipublice est diuturna felicitas. nisi communitati perspiciat. capud in columne Quod si non moneris: vel didonis doceas exemplo. quanta cum lenitate eneas admitti. quantam [illegible] ignotis consul: fugitiuis cum [illegible] ignota [illegible] suspecta. [illegible] situate excepta sunt ab auribus principum

fabulose narrationes. Homines:
suarum enarrantes culpas: propriam
querentes gloriam. et id captantes. vnde
posset auditorum sublimare mentes:
¶ Procedunt ergo ad introitum hominis:
sermones blandi. illecebre laudum:
conciliant hospitii gratiam. communem
curiositatis instruunt. omnium captata
sedulitas: fabule scilicet quinimo ve-
nandi. multiplicis luxurie leui-
tas commixta: Quaestum parit hec
incendium desolacionis animarum. et
perpetue hostilitatis prorogat acies:
Hic finis semper et effeminati re-
giminis: quod licet virtutes habuerit sum
[…]: succedentibus prosperis mi-
nime potuit inuenire processum.
Sicut admissus est. qui quoniam
expectatus officio. ut hospes
non fuerat excludendus: opor-
tunius tunc fuerat eum ut aduenam.
¶ Non quam inditate (?) introire: quod
leuitas audiendi fecit. et loquendi

Seueritatem sunt loquendi sic audiendi vitandi
et ex finis voluptatis pena est.

Omnia inquit fac cum consilio:
et post factum non penitebis. Propterea
sicut principe. leuia proferre non
decet. sic nec facilem quidem esse
ad leuia audienda. Autem sa-
piencia. Principes qui libenter au-
dit verba mendacii omnes ministros
habet impios: cum fabulatoribus et con-
uiuiis. sed totis viribus innisat
venenum cum quo pena missilia. libenter
admittit. quem posterioribus temporis
concluditur vix euadit. Visus et
alloquium contractus: et oscula. factum
sicut se precedunt ordine: ita et ex-
uentute doloris inferrit partum.
Voluptatis siquidem finis: pena
est. Si michi non credis: vel demo-
stenis crede. qui satis bene hoc

voluptatis finis pena est.

S. li. i. c. x

laydi dicitur audisse: Erat autem lai(s)
cornicia ob eleganciam venu-
statemque forme. grandem
peccuniam deuehebat: ex omni
grecia celebres erant nec
admittebat: nisi qui dabat quod
¶ poscebant. Poscebat autem illa
nimium quantum hinc natum est na-
tum est frequens illud prouerbium a-
pud grecos. frustra quis chorin-
tum tendit ad laydem: nisi
queat. aut velit dare quod poscit.
Ad hanc ille demostenes clan-
culo adit. et ut copiam sui
faceret: petit. At lays hic quantum
poposcit quod nostras nummi
denariorum faciet decies mille:
equaliter medietatem talenti
maiorum: quod nostras denarios x
milia claudit: tali petulan-
cie atque petitionis magnitudine
victus. expauidus quod demostenes
auertitur et discedens: ego inquit
penitere tanti non emo. Verum
ne proximiora. nosti quis dixe-
rit. quia hec sit voluptas om-
nis: stimulis agit furentes: apium
quod par volancium. vbi grata mella
fudit: fugit et nimis tenaci. ferit
icta corda morsu: Inuicia namque
cupidis: dulcia sunt super mel
et fauum: At nouissima eius
quouis absinthio amariora
sunt. Quis cum eis finis confabula-
torum conuiuiorum. et explete libi-
dinis: nisi pena mansa et que
eum omnes eius desolatos incen-
dia fregit.

Vade inquit salomon ad for-
micam. o piger. ut prudenti-
am habeas. At plutarchus rerum po-
liticam mittit ad apes. ut ab
illis suum discat officium. cui si hu-
ius adquievissent: nequaquam
luxurie indulsissent. et degentes
perpetua incolumitate gauderent.
Sed quia vitium in mulierem animum
radicavit: effeminati cives sub
imperiis colla statuti. Porro et
si in officio constitutus. rectior sit
principatu: colendus tamen est: et
sicut apes in humeris regem suum at-
tollunt: ita subiecti. quos pedes.
et membra esse perdocuimus: dummo-
do vitiis perniciosus non sit: omnimodo
ei exhibeant famulatum. Nam et
si laboret vitiis: ferendus est.
tamquam in quo salutis auspicia
provincialibus constant. Regem in-
columi: mens omnibus una. amisso:
rupere fidem. Illiria et thraces
cotidiano exercitio indurati.
gloria bellice laudis finitimos
terebant macedones: Hii prelio
pulsi rege. suo regis defuncti
filio in cunis prolato. et pone
aciem posito acrius certamen repe-
tiere: tamquam ideo victi fuis-
sent: quia bellantibus defuerant
auspicia regis sui. victores fu-
turi: vel propterea quia ex superstitione.
vel fide animum vincendi ceperant.
Nam et miseratio infantis. eos
tenebat quem si victi essent: ca-
ptivum de rege facere videbantur.
Conserto itaque prelio. magna
cede. illirios fuderunt. ostendentes
hostibus suis priori bello. regem
non virtutem macedonibus defuisse.
Cauti ergo esse debent in puerilita-
te. et dignitate. si tali licitum utique
prehendendus: Licet tamen divinus tale
videatur tractare prelatum. tam
auctoritas dignitatis. et utilitas

27 officii. debet principalem animos
mitigare. Memini me causa visitan-
di. dominum adrianum. pontificem quartum.
qui me multiorem familiaritate
admiserat: profectum in apulia:
mansisse cum eo beneventi: ferme
tres menses. Cum itaque ut fieri
solet. inter amicos. sepe sub plu-
ribus conferremus: et ipse. quid de se.
et ecclesia romana. sentirent homines.
a me familiarius. et diligentius
quereret: ego apud eum usus spiritus
libertate. mala que in diversis provinciis
audieram: patenter exposui. Dicebatur
enim dicebatur a multis. romana ec-
clesia. que mater omnium ecclesiarum est:
se non tam matrem exhibet aliis. quam
novercam. Sedent in ea scribe. et
pharisei: ponentes onera impor-
tabilia in humeris hominum. que
digito non contingunt. Dominantur in
clero. nec forma fiunt gregi: quam
recto calle pergit ad vitam preciosam
supellectilem congerit. auro et ar-
gento onerat mensas. sibi etiam ab
avaricia nimis parcit. Nam pauper.
aut nullus aut rarus. admittitur.
quem introduxit non tam Christus. quam
vana gloria introducit. Concutiunt
ecclesias. lites excitant: collidunt
clerum. et populum. laboribus et mi-
seriis afflictorum. nequaquam compatiuntur.
ecclesiarum. letantur spoliis. et questum
omnem reputant pietatem. Iusti-
ciam non tam veritati. quam precio re-
dunt. Omnia namque cum precio hodie
Sed nec cras aliquid sine precio
obtinebis. Nocent sepius. et in
eo demones imitantur. quod tunc
prodesse putant. cum nocere desistunt.
exceptis paucis. qui nomen et
officium pastoris implent. Sed et
ipse romanus pontifex. omnibus gra-
vis et fere intollerabilis est. Preterea
omnes arguunt. quod ruentibus et
collabentibus ecclesiis. quas pa-
trum construxit devotio. altaribus

quoque multis palacia extruunt. et ipse non modo purpuratus. sed ¶ deauratus incedit. Palacia splendent sacerdotum. et in manibus eorum Christi sordidatur ecclesia. provinciarum diripiunt spolia. acsi thesauros Cresi: studeant reparare: Sed recte cum eis agit altissimus. quoniam et ipsi aliis et sepe vilissimis hominibus. dati sunt in direptionem. Et ut opinor. dum sic in invio oberrant: nunquam deerit eis flagellum domini. Os siquidem domini locutum est: quia quo iudicio iudicaverint iudicabuntur. et qua mensura ¶ mensi fuerint remetietur eis antiquus dierum mentiri non novit. Hec igitur pater allocutus populus: quandoquidem vis. ut illorum tibi sententias proferam. Et inquit tu quid sentis. Angustie inquam sunt undique. Vereor enim ne mendacii. vel adulationis contraham notam. si solus populo contradixero: Sin autem: reatum vereor maiestatis: ne tanquam qui os meum in celum posuerim: crucem videar meruisse. ¶ Veruntamen quia Guido dives sancte Potenciane presbiter cardinalis populo testimonium perhibet: cui usquequaque contradicere non presumo: asserentem in romana ecclesia quandam duplicitatis esse radicem: et fomentum avaricie: que caput. et radix est malorum ¶ Nec hoc quidem in angulo. sed considentibus fratribus. sancto Eugenio presidente quando adversus innocentiam meam Remis furoris gratuiti exarserat. hic publice protestatus est. Unum tamen audacter. conscientia teste profiteor. quia nusquam honestiores clericos vidi. quam in ecclesia romana: aut qui magis avariciam detestentur. Quis Bernardi Redonensis. sanctorum Cosme et Damiani. diaconi cardinalis continenciam. contemptum pecunie

non miretur: Nondum natus est a quo munus acceperit. Et tamen a communione fratrum. successore iure proveniebat: vix tandem accipere persuasus est: Quis non stupeat in episcopi Prenestini: qui scrupulo conscientie metuens: et a participatione bonorum communium: abstinebat: Plurimum tanta modestia. tantaque gravitas est: ut facile non inveniant superiores/ que agnita salute vi... ¶ Quod dicis omnibus contradicit:/ quod ergo instas. urges. pater. ad hoc dictum sit: quia spiritui sancto mentiri non licet. fateor quia quod precipitis faciendum est: et si non sint omnes operibus imitandi: Nam qui a doctrina vestra dissentit: aut hereticus: aut scismaticus est: Sed deo propicio sunt qui non omnium vestrum opera imitentur: Paucorum ergo labes sinceris maculam: et universali ecclesie ingerit infamiam: et mea opinione ideo frequentius moriuntur ne tota corrumpatur ecclesia. Sed et boni rapiuntur interdum ne malicia immutetur. et quia Roma corrupta apud deum: Christus reperitur indigna: Tu ergo quare id hoc officii quod et inserere titulo vane glorie. et pretium contempto vos: Sed timeo ne diu pergis quid queris ab imprudente amico ¶ Audias que non vis. Quod est pater. quod aliorum discutis vitam. et teipsum minime perscrutaris. Omnes applaudunt tibi. pater omnium vocaris. et dominus. et capiti tuo infundunt de oleo peccatoris. Si ergo pater es. quare a filiis munera. et retributiones expectas. Si dominus quare romanis tuis timorem non incutis. et temeritate repressa. eos ad fidem revocas: At urbem vis ecclesie tuis muneribus conservare inquid. Numquid sit Silvester muneribus adquisivit. Primum pater eis: et

non in via. eisdem est tessera da
muneribus: quibus est adquisita:
quod gratis accepisti: gratis dato. Iu
sticia regina virtutum est et erube
scit quibuslibet precio prostitui. Si gratiosa
futura est: sit gratuita. nequaquam prosti
tuatur ad precium quae corrumpi non potest.
Integra est. et semper incorrupta.
Dum presumis: et tu gratis opprimeris?
Risit pontifex: et tante congratu
latus est libertati. precipiens ut quociens
sinistrum aliquid. de ipso mentibus au
ribus insonaret hoc ei sine mora
nunciarem. Et tunc plurima cum ipse
me contra se retulisset apologum
quendam michi opposuit. sed et eo acci
dit ut adversus stomachum membra
omnia. totius corporis conspirarent
tamquam adversus eum qui vorac
itate sua labores omnium exhauriret
Oculus a visu auris ab audi
tu laboribus institit manus pedes
ab itinere cessant: ipsa quoque lin
gwa. utiliter sermonem et silencium
moderatur. Omnia denique membra pub
lice vigilant commodis. et in tanta
sollicitudine cum et labore solus
quiescit venter. et cum omnia parta fue
rint que labor multiplex acquisivit
solus omnia: devorat et consumit.
Quid multa? condixerunt ut a labo
ribus abstinerent et gravi inedia
conficerent illum. nequam et publi
cum hostem. Exacta est sic una dies
secuta est altera tediosior. tercia. adeo
perniciosa fuit: ut fere omnibus defectum in
duceret. Urgente itaque necessitate fra
tres iterum in unum convenerunt. acturi
de salute sua et hostis publici statu
Cum vero omnes assisterent: oculi lang
werunt pes molem corporis non ere
xit: Torpebant brachia, sed et
ipsa lingwa inertis. et deficiente
palato saciata: causam communem expo
nere non presumpsit: ad cordis ergo
consilium omnia redierunt. ibique habita

deliberatione racio patefecit: quod illa
mala ingerebat qui ante denunci
atus fuerat publicus hostis. Ex quo enim
ei tributa subtracta sunt et ipse pu
blicus dispensator omnibus alimenta
subduxit: Et quia nemo potest sine
stipendiis militare. ad stipendia
non procedentibus: debilitatur et frangi
tur miles: Sed nec dispensatorem pote
rat culpa refundi. qui quod non acce
perat: minime potuerit aliis erogare.
Longeque esse tutius esse. ut ei quod distri
buat ministretur. quam illo evacuato.
omnia membra esuriant. Factum est
ita. et suadente racione repletus est
venter resuscitata membra. et pax
reformata. Absolutus itaque
est stomachus. quem licet vorax sit
et avidus alieni. non sibi tamen
petit. sed aliis. que eo exinanito
nequeunt sustentari. Tale est inquit
frater. si recte attendas. in corpore rei
publice. ubi licet plurimum appetat
magistratus non tam sibi. quam aliis coacer
vat. Si enim exinanitus fuerit: nichil
est. quod membris valeat impertiri: Nam
et quod membris stomachus in corpore. et principibus in re
publica. idem officium est in potestate id est
quidam senserunt: Rem stomachum regem
totius corporis esse contendunt. vera
in racione videntur. Hunc cum invali
dus. firmat tremor. omnia membra.
Nam cum cupido frangit tutela de
lore quiescit nisi cura muniet: inanis
cerebrum feritur. et integros illic
ante fregit. Noli ergo nostrum nunc neque
scelerum principium: dum tacitis nectimur
sed omnium utilitatem attende. etc.

7 Ipsi non satis sciuimus. et per
suasus sum deuotos homines
sub pene potestati nec modo sacro
sanctis sed etiam diuino sbtracte: et
illius ordine sequitur. Aliorumque si di
uinis reluctetur mandatis et nec thero
matrie sue. uelit esse participem:
libera voce rudo. dum tunc hoc
psendum. Sic ergo tolerant infe
riora superioribus. sic omnia membra
se subiciant capiti. ut religio sue
incolumis. Rem politicam legi sot
tes instituisse. et in eam dedisse
precepta: que asiccitate sapiencia qua
si quodam fonte natiue induxe dicun-
tur. hoc aut in summa colligitur. ut que
in re publica humiliora sunt: maio
rum officiis diligentius astructur-
institucionem traiam: cuius mentio
supius facta est: diligentius relege-
et hic latius conscripta inuenies. Nos
aut quod sit de vitate capitis. et membrorum
ad punus dixisse sufficiat. hoc ad
iecto quod primissimo. quod leso capite
ut per dixi modus ad omnia membra refert.
et cuiusque membri velud iniuste iro
gatum: ad capitis spectat iniuriam.
Ceterum qui adlesis capiti. aut pruin
cipatum membrorum. dolo malo. ma
licia posuit: crimen committit et p
prium sacrilegio. quia sicut id demum
acceptat. ita et istud principe. que
constat esse in terris quadam diuina
gnie deitatis. Et crimen quod maie
statis dicitur crimen: quod perpetuum
illius pmagnie. qui plus sicut
ille illustris comes loge cestrie.
robtus modeste propulatum gerebat.
apud britanias dicte consueuit:
acre et ingenue maiestas retinet
veritatem: puta ad quem. ad aliqua
principis securitate. aut populi: quod
molitur. siue per se siue per aliud. hu
ius aut execucione. omnibus equi
condicio est. et plerumque fit ut u
mortis beneficio. in hiis ac quibus
nemo quicquid in uita liceat. Sed
conuicte mortuus: illorum dampna
memoria: et bona successoribus
auferet. Nam ex quo scelerati
quis consilium cepit: ex mente qu
dam modo: sua mente punitus est: ex
quo quis tale crimen cepit: nec
alienare neque manumittere posse
constat. nec ei soluere inde debito
ffamiliis quam qui alias non accusa
re non queat: sine ulla dubitatione
hic admittitur. Sed et milites
qui alias causas defendere non pu
Nam qui patrie pertubat. mag
magisque deberi hanc accusatorum ad
mittendus sunt. Servi quoque dominos suos hic
deferunt: et liberti patronos: hoc tamen
crimen cum duabus. Non in accusacionibus.
Ob principalem maiestatem ueneratione
habendus sed in vitate. Nam et
spectanda persona. an potuerit fa
cere an fecit. et an antea hoc presumpsit
sane mentis fuit. nec lubricus lingue
ad penam fatale trahendus est. Sed cum
qui cum temerarii pena sunt dig
tamen et ille parcendus est. si non tale sit
delictum. quod uel ex scriptura legum
descendat. vel quod ad exemplum legis
uindicandum est. Audiuit multos in le
maiestatis questione: Nam contra
tam sergii catheline: uilia uile
decepit. et marcu tullium con
sulem e iudicaui eius instituit: Tor
mentis quidem subdendi sunt si hoc
racio exigit: aut utilitatis indu
cat: quia crimen eius rei esse credunt
ad illius quorum ex plio: atque insti
tui ad accusacionem nisi sui acce
pisse. Vt ab omnibus commissi constituet
uindicta possit iusta tuta repor
tari. Sunt aut plurima que ma
iestate informant crimen. Vt si de

morte principis tractet, a ingratitudine h
aut arma quis contra patriam tulerit
aut relicto principe de publico be-
llo profugerit, aut concitatum in sedi-
tionem adversus rempublicam sollici-
taverit populum; aut nec opera dolo ma-
lo hostes populi romani publice com-
meatu armis telis pecunia quaque
alia re adiuvantur, vel ex amicis
hostes reipublice fiunt, cuiusve do-
lo malo opera pecunia factum erit
quo magis obsides pecunia dentur
adversus rempublicam, quo minus
gentes externe regionis reipub-
lice optemperant fecerit. Item qui
confessum in iudicio reum ... in vin-
cula coniectum emiserit et in hunc
modum plurima: que longum aut
impossibile est narrare. Sed quia fidem
fidelitatis in eo potius servari oportet:
pauca sunt, ex quibus quod non liceat
commodissime colligi potest. Necessa-
rium magis contrarium impossibile est:
et ei quod oportet fieri sola illicita con-
tradicunt. Exigit autem fidelitatis fo-
rma: que necessario fidei sunt
inserta: incolume, tutum, honestum,
utile, facile, possibile. ne cui fidelita-
te tenentur astricti in columnitate
ledantur corporis: aut munitiones
quibus tutus est detrahantur aut
personas committere unde honor aut
illius utilitas minuatur: sed nec id
quod facile est difficile fieri liceat
aut quod possibile est impossibile. Preterea qui
custodiam alicuius fidelis est possidet
gerendis eius auxilium et consilium
debet. Unde quantum omnino domino debentur
hiis quibus sola fidelitate tenentur
astricti. Sed et pena huius commissa
tanta est: ut non facile crediderim ut
a divis insulanorum qui frequenti
tirannidem induunt severius quip-
piam excogitari posse: Et nec a
tirannorum sententia pene severitas:

processisse credatur: principis modestissimi verba
ex parte posuimus. Aut ergo. Quis-
quis cum militibus: vel cum privatis
vel barbaris scelestam inierit fa-
ctionem aut factionis ipsius susceperit
sacramentum: vel dederit: de nece etiam
virorum illustrium, qui consiliis et consi-
storio nostro intersunt senatorum etiam
nam et ipsi pars corporis nostri sunt vel cuius-
libet postremo qui nobis militat cogita-
verit: eadem enim severitate voluntatem
sceleris qua effectum puniri iura vo-
luerunt: ipse quidem ut pote maie-
statis reus gladio feriatur omnibus
bonis eius fisco nostro addictis. Filii
vero eius quibus vitam imperatoria specia-
liter lenitate concedimus paterno enim deberent
perire supplicio in quibus paterni hoc
est hereditarii criminis: exempla metuun-
tur: a materna et avita omnium etiam pro-
ximorum hereditate: ac successione
habeantur alieni testamentis extraneorum
nichil capiant sint perpetuo egentes
et pauperes infamia eos semper paterna
comitetur. Ad nullos umquam honores:
ad nulla prorsus sacramenta perveniant
sint postremo tales, ut hiis perpetua
egestate sordentibus sit et mors sola-
tium et vita supplicium. Denique iubemus
etiam eos notabiles esse sine venia, qui
pro talibus umquam apud nos intervenire
temptaverint: ad filias sane eorum quot-
libet numero fuerint falcidiam tantum
ex bonis matris: sive testata sive in-
testata defecerit, volumus pervenire
ut habeant potius mediocrem
filie alimoniam: quam integrum e-
molumentum et nomen heredis. Mi-
tior enim circa eas debet esse sententia quas
pro infirmitate sexus minus ausuras
esse confidimus. Uxores sane pre-
dictorum recuperata dote si in ea
condicione fuerint ut que a viris
titulo donationis acceperunt filiis
debeant reservare: tempore quo usus
fructus assumitur: omnia ea fisco

nio · se relictuas ee cognoscat · que
iuxta legem filijs debebant̃ zfala
dia etiam ex hijs rebus · filiabus tm̃ : nō
est filijs depute : Id q pdictis : eorū
q filijs tantum est de satellitibus eo
stijs · ac inistis · filijs q eorū simili
seueritate censemus : sane si quis ex hijs
in exordio inite factionis · studio vere
laudis accensus ipse pdiderit factum :
et pmio a nobis et honore donabit̃ :
hijs vero qui vsus fuerit factione : si ea
incognita adhuc consiliorum archana
patefecerit : absolucone tm̃ et venia
dignus habebitur ·

25 et quidem pauca · de multis excepta
de sinceā vena iuris / pnti opu=
sculo / curaui inserere : quo et insigna=
ri · a maiestatis crimine scrpos longius
amouerat · hijs inspectis : et ne q̄s
quam me cpm calumpniet̃ maligo ·
adusus auctoritate pncipis · quippi
am psumpsisse : dici solet quia sy
lesione unguium nō facile remoue
rabur a subd sed multo equus et ri
trig leditur · quisquis absque me
brorum inigit accapite / vigeat sp
excellencia capitis : quia in eo totius
corporis consistit salus : Varro in sati
ra / que manipea inscribitur et
de officio mariorum instituta e : ait
vicium coniugis : aut tollendum e : aut
ferendum : Qui tollit vicium comodio=
rem coniugem pstat · Qui fert : seipsum
efficit meliorem · Sic pncipis · et sub
iectorum vicia / aut ferenda sunt : aut
tollenda : horum quippe consedero :
affinitas coniugij aut equat : aut pce=
dit : sed et ipa varronis vba ferre
et tollerare : lepide quidem apposita
sunt · apparet autem quia tollendi
nomine : correctionis e nota · constat
equidem cuius ee simus : ut seruatur
quod tolli nō pt : hortis fidelis
addicit interptaco : ut vicium intel
ligatur quod honeste serui pt · et
religione incolumi vicia cum flagi
cijs temora sunt : et sunt nonulla
que nō serui licet · aut q fideliter
ferri nō puts ex ea fornicacione
licenter dimitit quis a coniuge : et
plerumque prouerbiis e hpitudinis : q
tenens celat vxorem : Inde e forte q
adulteram retinet : stultus et impius
e : hec autem in menbris corpali
et spuali quo adaliquid · consp
tinet : et si detior spualis et studi
osius declinada Similit et in me
brorum compagine : ferendi aut tollendi
varronis e regla admittenda ·
Nam qm menbra mariti optat ue
nemo ambigit · siue in fomento ol
siue in austitate vini · q samaritanus
infundit uulnerato pcedat cura :
Quod aut tollenda sunt ex eo
liquet · q scriptum est : Si oculus tuus
vel pes · scandalizat te : erue eum
: et pice abs te : hoc in menbris di
bus · pncipi arbitror obsuandum :
ut nō mō eruant̃ eiciant̃ abscin
dant̃ : et procul eiciant̃ / si fedum :
aut publice saluti / denturi in scan
dalum : sed ita coterant̃ : ut in exte
rminio omnis / vniuersorum incolumi
tas pcuretur / cum iniqs pcet : qui
est in oclos suos seuire ppitur
utique nec aures / nec lingua aut
si quid aliud in corpe reipublice
degit · securum e : si insurgat in
eam abgras cui ipi oculi offodiunt
dum aut deus offenditur · ab usu
tenuium aut cotidia consuetud̃ : toci
dic pclitatur salus : q ita decorum est
ab officio pncipis ut quocies ista
puenint in republica aut omnio
nō sentire credatur pnceps · aut
dormire : aut in dulsario ee : sol
eminet vniuersis · ut cuncta videat
et diiudicet vniuersa : Colere al
tum pncipem esse credo : Recte vti

faciat eum ignavum fucos. pecus a pre-
sepibus arcet. qui alvearia spoli-
ant. et quicquid dulce est ebibunt aut
asportant. Recte faciat cum ecclesie promo-
uet culmine cum religionis dilatat
cultum. cum superbos humiliat. et exal-
tat humiles. munificus egenis. circa
prodigos frugalior. cum virtutes premio
et vicia equa penarum lance remu-
nerat. cum iusticiam usquequaque cumulat
ante eum. et ponit in via prudencie
aliarum que virtutum. gressus suos. eq-
dem si petit celum: ut non ferat ossa
olimpus summa que pelia: sidera tan-
gat apex. Inquit sapiencia Ne glori-
eris coram rege et in loco magnorum
ne steteris. Eo quod spectat sapientis
edictum, ut quisquis non humiliat in facie
principis invita confusione abductus
gloria quam usurpavit dignus est spoliari
honorum siquidem distributor est. et dum recte
ministrat principatum: penes eum est ipse
tua dispensacio munerum: Recte quidem
ministrat: cum eo presidente letantur
populi et in regno equitatis totius
terre latitudo exultat. Perpetuatur
quia ut scriptum est Rex qui iudicat in
veritate pauperes: thronus eius in eternum
fundabitur. Cuius ergo ei honorem
detrahat: que audet a deo perpetuo
nunc honoratum: plane insensibi-
lem principis statuam. quicquid presu-
me: quibus tunc extitit maiestatis
et morte acerbissima putant veteribus pla-
cuit puniendum. Cuius ergo in yma-
gine dei que est princeps. malicia presume-
te impune offenditur: Proinde con-
siliosissimum est illud sapientis. In co-
gitacione tua regi non detrahas. et in
secreto cubiculi tui ne maledixeris di-
viti. quia aves celi portabunt vocem
tuam: et qui habet pennas annunciabit
sentenciam. Numquam ergo quicquid
licebit in opere aut verbo. cum et ipsa
cogitacio cubiculi secretum et sentencia
cordis arceatur: ne quid molliatur aut
concipiat adversus principem.

Ceterum si gnatoni creditur quis-
quis non arridet divitibus eorum
cum malefecerit: aut non applaudit
impressionis eorum videtur aut invidere
fortune aut officio non deferre. Nam
apud gnatonicos virtutis eloquium: tunc
est maiestatis suspectaty venia: com-
procumbens in auditu capitis misero-
rum ego: sed spiritus sapiencie spiritus veritatis
spiritus sanctus: Qui obturat aurem suam
ad clamorem pauperis, et ipse clamabit
et non exaudietur. non equidem exaudi-
etur a capite suo: quoniam caput eius Christus
est et in Christo deus et deus Christus. Qui li-
berat pauperem a potente et confringet
omnium iniusticia regna tirannorum lapis
precisus de monte sine manibus: eripiens
inopem de manu fortiorum eius egenum
et pauperem a diripientibus eum. Si quis
quisquam quicumque est ille insurgit in
eos quorum pronus in vivo patre est Christus:
procul dubio in scripturis incurrat lapidem
quo ut lucente comminuta est statua
quam vidit nabuchodonosor: que regno-
rum varium splendorem et robur ferreum
signabat. Nec prosit in tormentis pau-
perum multiplicare vota: et qui deus
muneribus corrumpi queat cum simulatis
precibus quam veris ab impenitentibus de-
linquentibus attemptare: cum sapiencia pro-
testetur quia iniqua est homini devorare
sanctos et post vota tractare et illud hostie
impiorum abhominabiles deo quia offe-
runtur ex scelere et qui offert sacrificium
de rapina pauperis quasi filium ymmolat patri.
Nec vero imputetur si de manu eorum quo-
rum sanguis exquiritur aut opus suo-
rum reportant omnia in eadem mensura
quam ipsi intulerunt quia non eo: sed
altissimus dicit. et facit hoc omnium: ego quidem
non tantum bonus et modestus sed
et discolus: arbitror simulandum in
omni humilitate et reverencia fideliter

et in cultu ptatis / deum venerandum
a quo e instituta. Vnde et hebrei
precipiuntur orare p babiloniis. quia
in pace pricipum quies e populorum
: et xpus ipse. tazari tributa a fideli
bus. censuit ee soluenda. Quam tn
putat gnato: et eo iudice. veri p
fesso maiestatis cuius coequatur.
digniq plane cui alumpnus appoli
nis. id est sapie cultor pelleum detra
hat. exemplo marsie. qui dum conte
dit febum supare canendo. victus in
diuincto uitae spoliatur. eum nam adula
torum factio inita et infelicem satirum
implet. dum nimium sua fortunatos
loquor variis laudibus venit inst
mentis cunistis. non tam supare molit
quam excecare: sempque quidem inuene
sat inuidum. qui nunc gintate seu
suum matuatur. leuius lascima. loquax
et que adornet aurem. quamuis arri
dine ticius agitatur. Autoritate
Socraticorum. Non quis de suo
se comendat et quam sit alienum querendum

t licet hiis tibi tuices vanitatis.
aliorum supplantatorum: semper
insistunt in commendacione illius.
quod ingenue suum cuique e aut rarius
anticipant aut nimis: tunc enim quisque
maxime. et de suo commendator. tum
ad sapiencie laudes: lingwa pdi
cantis attendit. Ceterum nam omnia: ac
na sunt. suum e cuique quod sapit.
: suum in quam inopia a se: sed ab eo
cuius nimis est. quidquid laudis
inetur in homine. et hec quidem non meos
e sermo. sed quem omnium sapientum actis
concelebrat. et que in libro qui in
scribitur de deo socratis. facile e inueni
re. Cuius verba ppter elegantiam sensu
um. et oracionis lepidam venustatem.
curam inserere: ut hiis que scribun
pupponis ad hibeatur fides tamquam de
purissimo fonte maiorum. eadem
pfluxisse constiterit: Ait itaque apu
leius: Nichil ergo mirer: quem cum omnes.
et cupiant optime viuere. et sciat
non alia re viuere quam animo. nec

fieri posse. quin ut optime viuas.
animus colendus sit: tamen homines
animum suum non colant: At si quis
velit acriter cernere: oculi curandi
sunt: quibus cernitur. si velis pnici
ter currere: pedes curandi sunt quibus
curritur. Itidem si pugillare. ualde
velis: brachia vegetanda sunt.
quibus pugillantur. Similiter in om
nibus ceteris membris: sua cuique cu
ra pstudio e. Quod cum facile omnes
pspiciant. nequeo satis mecum pu
tare. et proinde ut res e admirari
tur non eciam animum suum racione
excolant: Que quidem racio viuen
di omnibus eque necessaria e: Non racio
pingendi. nec racio psallendi. que
quiuis bonus sine ulla animi
vituperacione. sine turpitudine.
sine labore contempserit. Nescio
quidem ut ysmenias tibiis canere
: sed non pudet me tibicinem
non ee: nescio ut appelles colori
bus pingere. sed non pudet me non
ee significum: et idem in ceteris ar
tibus. si omnes psequar licet tibi
nescire. nec pudet me nescire.
Enimvero dic sodes: nescio bene vi
uere. ut socrates. ut plato. ut pita
goras vixerunt: nec pudet me ne
scire bene viuere: Nunquam hoc dicere
audebis: Set in primis mirandum est
quod ea que minime nolunt nescire
discere tn negligunt. et eiusdem artis
simul disciplinam. et ignoranciam
detrectant. Igitur quotidiana
eorum era dispungas. et in racioni
bus multa prodige pfusa. et in
semet nichil in suo dico demonis
cultum. qui cultus non aliud; quam
philosophie sacramentum e. Plane quidem
villas opipare extruunt. et
domos ditissime exornant: et fa
milias numerosissime comparant. Sed
in istis omnibus in tanta affluen
cia: nichil e pter quam dominus ipse

Opipare. i. habundanter et curiose pa... [illegible]

prodeundum: Nec iniuria. Cumulata
enim sunt que sedulo proluit. Ipsi
autem sordidi indocti inculti que
tenuerunt. Igitur illas spectes in
quas prodigia sua profuderunt:
amenissimas et extructissimas
et ornatissimas deprehendas vil-
las. emulas urbium conditas. do-
mus vice templorum exornatas
familias numerosissimas et calami-
stratas. opiparem supellectilem
omnia affluentia. omnia opulenta
omnia ornata preter ipsum dominum qui solus
tantali vice in suis divitiis inops
egens pauper. non quidem fluentem
illum fugitivum captat. et fallacis
unde sitim, sed vere beatitudinis id est
secunde vite et prudentie fortunatissime
sitit et esurit. Quippe non intelli-
git eque divites spectari solere: ut
equos mercamur. Neque enim in emendis
equis faleras consideramus: et bal-
tei polimina inspicimus et orna-
tissime cervicis divitias contempla-
mur. Si ex auro et argento et ge-
mmis monilia varie gaze depen-
dent. si plena artis ornamenta ca-
piti et collo circumiacent. Si frena
celata. si ephippia fucata. si cin-
gula aurata sunt. sed istis omnibus
exuviis abolitis: et amotis. equum
ipsum. nudum. et solum corpus eius
et animum contemplamur: ut sit ad spe-
ciem honestus: ad cursuram vegetus.
et advecturam validus. Iam primum
in corpore si sit argutum caput. si ven-
ter modicus: obesa quoque tergora lumbi-
at quam thorax: Animosum pectus hone-
stum: Postea si duplex agitur per lumbos
spina: Volo enim non me prolixitate
verborum prosilire perplexat: Si
velis igitur et in hominibus contem-
plandis. noli illa aliena estima-
re. sed ipsum hominem penitus con-
sidera. ipsum ut meum Socratem pau-
perem expecta / aliena autem voco

que parentes pepererunt. et que fortuna lar-
gita est. Quorum nichil laudibus So-
cratis mei admisceo: nullam gene-
rositatem nullam prosapiam. nullos
longos natales. nullas invidiosas
divitias. Hec enim cuncta ut dico aliena
sunt / Sat Porthaonio gloria est qui ta-
lis fuit ut eius nepotem non puderet.
Igitur omnia similiter aliena numeres li-
cebit. Generosus est parentes laudas.
Dives est: non credo fortune magis
ista dinumero. Validus est: egritudine
fatigabitur. Pernix est: abit in senec-
tutem. Formosus est: expecta pauli-
sper. et non erit. At enim bonis arti-
bus doctus. et adprime est eruditus et
quantum licet homini sapiens et boni
consultus. Tandem aliquando ipsum virum
laudas. Hoc enim nec a patre hereditari-
um est. nec casu pendulum: nec a
suffragio annuum. nec a corpore ca-
ducum. nec ab etate mutabile. Hec
omnia meus Socrates habuit et ideo
cetera habere contempsit. Quin igitur
et tu ad studium sapientie accingeris.
vel suscipis saltem: ut nichil alienum
audias: in laudibus tuis sed ut qui
te volet nobilitare: eque laudet: ut
Actius Ulixem laudavit in Philocte-
ta. primo eiusdem tragedie sue
principio. multa prius preterite pri-
nomina celebri. Clarum quam potens
pectore. Achivis classibus auctor
gravis. Dardanis gentibus ultor
Laertiade. Novissime patrem nomine
commemorat. Ceterum omnes laudes eius
viri audisti: Nichil inde nec La-
ertes sibi. nec Anticlea nec Arcesius
vindicat: Hec tota ut vides laudis
huius propria Ulixi possessio est. Nec
aliud te in eodem Ulixe Homerus
docet. qui semper ei comitem vo-
luit esse prudentiam. quam poetico
ritu Minervam nuncupavit. Igitur Ulixes
at eadem comitante. omnia orre-

da subiit: omnia adversa superavit: Erumpe ea adiutrice. ciclopis specum introiit. sed egressus est. solis boves vidit sed abstinuit. ad inferos descendit sed ascendit. Eadem sapientia comitante. scillam preternavigavit. ut arreptus est Caribdi conceptus est: nec retentus. circes poculum bibit: nec mutatus est: ad lotophages accessit. nec remansit. sirenas audiit nec accessit:

29 et apuleius: eleganter quidem et splendide. et utiam audiatur. Si enim in summis cultum quis perlaborat. et que exteriora sunt reputet aliena: perfecto optimus erit. status singulorum et omnium vigebit corporis. et racio prevalebit regnante undique mutua caritate: ut sit caro subiecta spiritui: et spiritus plena devocione deo famuletur. quasi processerit: ut timore capitis omnia abeunt membra: ut destitucione membrorum aut ignavia languorebit caput. Ista siquidem apertum insanitate prevenit. Iram et inferiorum delicta bonum principem demerentur: et peccata superiorum: subditis sunt occasio et auctoritas delinquendi Unde illud: Omne caput languidum. et omne cor merens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Mansuescit itaque princeps ab innocencia populi: et populares motus reprimit innocencia principantis. Placando namque deo: omnis creatura mitis est: et servit homini. et eo indignante: omnis creatura armatur in ulcionem eius: corvus etiam pavit visus famulatum impendit prophete: ut peteret danielis feroritatem. nature dedisit leo: et collectam nesciit esuriem Unda siccis nisterium calcantibus pedibus: adversus pueros suavis ignis in fornace: non prestitit votum fidei Aer imbres et terre fructum negat. et celum ipsum in impios euomit ignes suos:

30 Ceterum dum ista persequimur vos insidiantur gnatonici: et in invidiam felicium: quecumque sunt dicta retorquent. ut mendacium auctoritatis nos reos faciant: minantur nos legem imposuisse principibus et colla eorum iugo importabili oneasse. Veritas siquidem inimica est illis. inimicicias dum compararat: amatoribus veritatis: quo ut gregem consequatur ancillinum blandiciis aut ope erubescunt: ad singula clamat gnato: seu bona seu mala sunt: probare. hic: vere: Pallescat super his: ex stillabit amicis et oculis rorem: saliet: tundet pede terram: Ut qui conducti plorant. in funere. dicunt et faciunt prope plura dolentibus ex animo: sic derisor non plus laudatore movetur Et nescio quo omnes ipsos et probos expugnat et qui adulatorum nequiciam detestantur: a quibus et si non sit laus quesita: nichilominus oblata delectat. Ipsius dum veritati insisto. nequaquam placere possum. sed nec ob eorum contemptum dignor non adquiescere veritati. Non est tamen quod in possunt opponere: nisi quod mithi. et illis non conveniunt. et quod interdum aliorum amicorum. dum in manibus eorum labitur in

aure suggero: ne te decipiant.
animi subdole latentes. hii qui-
dem imperatores sunt. curialium
nugatorum. Quorum si vitium offe-
deris omnibus aliis reus eris. Conve-
nientium ergo consilio convenerunt.
ambitiosi. cupidi. superstitiosi. et simi-
les. dicentes sibi bella parari. et
me in eos. ut dici solet. animad-
facundiam exerte. cum tamen id minime pro-
posuerim: nisi aut eorum iniuri-
is urgear. aut auctoritate supe-
rioris amici. ad hunc stilum licet
hebetem impellerer. Et quia
magis affectat animus. ut curi-
alibus tedeus nugis: illis quibus
placent faciam locum. Nam et de
aliis tacerem: non possem ferre
quietes gnatonis: qui sibi nil
actum credunt. dum aliquis resti-
terit. cum oculos non obdu-
cant ad tenebras. reprobato o-
leo peccatoris. Sed si quis ef-
fugerit: non tamen gnatonis exem-
plum principalium virorum conscius hostis.
valeat ergo cum tam tolerabilibus
nugis. dum gnatonicorum factio
habeat semper in malam rem: et
fiant iugiter novissima illius
deteriora prioribus. Dectos dies suos
exoptat. et cum. et si conferendi
pectoris angustia. et oris avidi-
tas infaciendi non licet penetrasse; quod
possit omnibus impertiri. Tu quoque
ambitiosos. et invidos arceas quasi
domui mee. latentes egredi vel
si tamen premissi libelli placuerit:
expectanti denuntia: et in verbo
tuo calamus urgebunt: ut in
publicum prodeant. Non enim omnes
aggrediendi sunt pariter nec posset
confertus eorum cuneus facile ex-
pugnari: nec ipse cohor-
tes leviter in unum cadant.

Virgilius li. 6 eneidos

Non mihi si centum lingue sint.
ora quoque centum: omnia nugarum perire
nomina possem

Quod achademici modestiores 1
fuerunt. aliis philosophis. quos te-
meritas excecavit. ut darentur in
sensum reprobum. De errore aca- 2
demicorum. et quos eorum licet imita-
ri. et que sint dubitabilia sapienti.
Unde dicti sunt achademici. et quis 3
timor. aut passio metus. secundum A-
gellium et stoicos. in sapientem ca-
dat. Unde dicta sit philosophia. et de sancto 4
pitagora. et doctrina eius: qui ytha-
licis philosophandi auctor extitit.
De fonte generis philosophorum. et auctori- 5
tate socratis. et dogmate platonis:
et opinione eius post mortem. De 6
aristotile. et opinione eius. et stu-
diis. et quod variis disputationibus
eius. dubitationem achademicorum
nouit. et de regula eorum. Quod 7
alia sensus. alia ratio. alia religi-
onis auctoritate probantur. et quod fides
in omni doctrina. aliquod stabile
tamen vendicat. quod probari non
debet. et quod alia per se. doctoribus non
testibus. alia rudibus et quantum du-
bitandum sit. et quod plurimaria. vitatis
inquisitionem. plurimum impedit.
Quod unus unica via est philosophandi: 8
et eundi ad beatitudinem. et de tribus
gradibus. et de tribus sectis philosophorum.
De arrogantia multitudinis im- 9
perite. et qualiter legenda sunt ea que
prodesse poterunt et obesse. et quod
ingenio et exercitio sine gratia. sapientia
non contingat. Omnes scripturas 10
esse legendas. et de benedictione
que primigeniis. data est. et filiis
noe. et quod romani auctoritas nullius
gentilium prevaleret. Quid sit vere 11
philosophari. et ad quod finem omnia scriptura
referatur. De scepticis in- 12

gatorum qui sapientiae verba putant. et
quod aliter legendi sunt libri divi-
ni. aliter gentiles. Quae sunt ne-
13 cessaria. et quasi claves philosophandi.
et quod simplicitas amica veritati est.
et quid sit aut prosit adnotatione
14 sapientiae: relinquere priora. De
septima clave discendi. In quo
15 consistat et finis. et summum bonum con-
16 stituant: et qui per labores nituntur
ad voluptates. De amore divi-
tiarum. et quod in eis animus non quiescit.
17 De ambitione. et quod cupiditas
stultitiam comitatur: et quis sit ordo
circueundi. et de diversis viis ambi-
18 tiosorum. Quod ambitiosi dissimu-
lant se velle quod maxime appe-
tunt. et quibus excusationibus comportu-
19 tegant. De his qui impudenter ir-
rumpunt: sine dissimulatione ambi-
tionis quos neque ratio neque aucto-
20 ritas reprimere potest. De legibus secu-
larium principum: quibus curiales et
officiales arcentur ab honoribus eccle-
siasticis. et quibus exemplis de cha-
ritate et abrenuntiatione nituntur optinere.
21 De ypocritis. qui ambitionis labem
falsa religionis ymagine nituntur
22 occultare. De isdem. et de Ezechi-
ele qui thesauros: quos ostentavit
23 amisit. Quod Cartusienses.
dum moderationis habenis avaritiam
cohibent et magni moris nova
religio dum omnium mundana contempnens.
et de crastino non cogitans repellit
omnem avaritiam excludit: ab ipso
[illegible]ctarum nota et nomine longius ab-
sunt et qui sint seculares: aut reli-
giosi. et quae regula canonicorum. et
quae ociosorum et quibus sit finis ipso-
24 [illegible]scos. De invidis et detractoribus.
25 De libertatis amore et favore:
et de his qui libere dicta: pacienti
animo maiorum tulerint. et de dif-
ferentia ledorie: et stomatis.

gressus aula curialium
declinassem consortia
nugatorum. nisi me
in ipso limine ab-
euntem: tue preceptionis
detinuisset auctoritas. Sed cum
tibi cordis mei angustias de-
nudarem: et de temporis: et vite ia-
ctura conquererer: omnia mea quo-
ad deus aliud revelaret statum-
que meum reformaret in melius:
forti animo perferre precepisti. sua-
dens. ut more laborantium qui can-
tilenis et vocum dulcedine labo-
ris tedia propulsant aut minuere-
rem temporis que dispendia compensa-
rem. Nam et itinerantibus via facilior
videtur et brevior: si iocunde nar-
rationis sermonibus: aut vocis dul-
cissone modulos recreent. Sic et
me lectionis: aut alicuius officii
studio: iubes insistere: et si aliud
non conceditur: de meipso: et variis
fortune formis conqueri saltem in-
et nugis: Grandes cum profectus est
ad philosophiam aspiranti: virtus in se de-
ploratione defectuum. Adhuc quid tibi re-
deam: continuo fugerit: quia omnes
cum valemus: recta consilia egrotis
damus: tu autem si hic esses aliter sentias.
Si sic captivatis: quorum orga-
na in salicibus suspensa sunt: quo-
modo vera canticorum: quae cantari
nequeunt: aut non solet in terra
aliena. Licet cum verbis iniurias
captivatus ignoret aut suo pre-
non possit officio: vixque est admodum
qui professus. et talibus officiis suf-
ficiat mores gerentium sibi ple-
rumque: constet plurimum ad usum
vero se impassibilem videri
imparem conspectum: cum ego. hic
sub potestate constitutus. vel invitus fa-
ciam plurima. necessitate ob-

sequendi sunt et in his · que ipse volu-
tatis et sapiencie instinctu ge-
randa sunt : in vix tempus indul
geatur ad pauca : dies et nox
inter his et aliis occupacionibus sus
figuntur : ut nec rei familiari
curam impendere liceat · et tu hor-
taris ut scribam · Homo quidem impe-
ritus sine sciencia et sermone · et
vnde quod non accepi aliis errogabo :
Namque si postulat sibi · perornatus
arator luciferi rudis exclamat
melliterra perisse fronte de verbis
Si itaque vis ut scribam : da : vel po-
tius : ab eo ; qui scienciam dedit e-
scienciam impetra · Vnde scribam :
da tempus expeditum · et necessitudo
inexcusatam : exclude molestias .
Nam si exigilio puer · et tolerabi-
le desit hospicium : caderet omnes
actibus preterea vereor : ne dum
ad obsequium devotus accingor : di-
spendium pudoris faciens : cum
lorum provocem linguas · que mala
aliena facillime carpunt · et bona
difficillime imitantur · Quod autem
si aliud non licet · nisi ut de forte
calculo · in et omnibus contra · sua-
dente quidem mentis angustia ·
facillimum est · cum teste Gregorio
nazanzeno : nichil facilius vi-
deatur hominibus : quam aliena lo-
qui · vel aliena curare · sed a propo-
site me tu : arbitror videre animum · deum
cum sapiente : mentem componere
ut ad omnem fortune impetum quere
lis exclusius sentiat vacuus ·
quam volubile pretorium mediis
neutri opponet · Vnum cum cum statu
sui qualitate rixatur · nisi for-
te de peccatorum corrupcione · lacrimis
ingemiscat : Rondum plautus
ingressus carcerem : de me quidem
multo queri possum : qui exige-
tibus culpis meis · in id mise-
rie protectus sum : ut in flagella
paratus videar · et ob meum noctem

doloribus perficitur · et qui me comedunt
non quiescat : Sed ergo dolor meus
in conspectu meo sit semper : putas ne
posset calami · vel stridencium plectru
le suavitate mulceri · ut faciam hoc
ut credis : auctore deo : quod hortaris
et inter varias opes et delicias na-
torum · quibus affluis : et ieiunii pe-
ctoris : et avide lingue · quasi atque
munuscula · tuo non consecrabo :
Non enim de subtilitate sensuum aut ver-
borum venustate presumo : sed de sinc-
ritate devocionis · ante ad quamvis ora-
tore contendam : certus quod ea-
pauco sapientum · et eloquencium arge-
to acceptabis : discipulus illius qui
duo minuta vidue · pompose ob
Clacionibus divitum pretulit : Erit eadem
favore digna simplicitas · et non
que sensu prima facie · verba signifi-
cat : sed ex quo sensu · vel ad que sen-
sum fiant : fidelis lector attendens :
Sic enim iugis · seria immisceantur
et falsa veris · ut ad summe utili-
tatum · omnia ad expposito referantur :
ver Moveat si qua eorum · que hic scri-
buntur · aliter inveniantur alibi : cum
et hystorie · in diversis gestorum casi-
bus · sibi invicem repugnantur contrarie
sed ad unum · utilitatis et honestatis
perficiunt fructum Nam periculum veri sta
tuendi · in non facio : sed que apud
diversos auctores legi : ad utilitate
legencium · sine invidia quidem cercius
posui · Nam et apostolus · nec omnes
scripta sunt : vera sunt aut : sed quecumque
scripta sunt : ad nostram doctrinam scripta
sunt : licet veritas eorum de quibus
loquitur ad illa sola possit arctari : que
in lege scripta sunt · et prophetis de quorum
veritate nemo ambigit · nisi · qui
fidei katholice · non concordat · Que-
dam vero · que in libris auctorum non
repi : ex usu quotidiano · et verum
experiencia quam de quadam morum
hystoria excerpsi · Si qua vero ad
sensuoris physice excitacionem videntur

accedere: achademicorum more investigandi animo quam pertinacia contendendi. Sic constet esse proposita: ut in examinatione veritatis suum cuique iudicium liberum reservetur et nullius scribentium censura auctoritatis ubi sua potior refragatur. Propositum tamen est in his precipue versari unde principaliter error non contrahitur et ad illorum diffinitionem presumptione temeraria. Non assurgere in quibus sine periculo non erratur. Nemo autem in iniuriam suam reputet proprie dici: cum nulla sit derogatio personarum sed fugiendorum sola concussio vitiorum. In quo quidem me prestitum iri obsequium tam malo quam bonis arbitror dum in his applicari quod faciunt: et hi notabilis vitiis possint prestare ut probentur. Sed hec hactenus. Cur autem achademicos preteris placeat imitari: sermo subiunctus aperiet./ Achademici modestiores fuerunt aliis philosophis

Antiquos quidem philosophos floruisse ingeniis et studio profecisse iam non celebris opinio est: sed omnibus in omnem persuasa sententia. Ad res enim expertas ferme incomprehensibiles studio et exercitatione viam sibi fecit ingenium et illorum beneficio plurima publicata sunt posteris quibus gaudemus et miramur inventis. Mundum dimensi sunt celum suis regulis subiecerunt nature varias scrutati sunt causas et universitatis opificem deserentes quodammodo sunt celi contemplati. Tum ergo mole gigantea subvecti et iam non humanis viribus roborati intumuerunt: induxerunt quoque bellum contra deum de vigore rationis et libero confisi arbitrio: ac

si secundum fabulas celo captivo: celestium quibus efferebantur brachia iecturi. Deiecti sunt itaque: dum allocuerunt et dicentes se esse sapientes: stulti facti sunt: et obscuratum est insipiens cor eorum ut qui omnia scire pronuntiaverunt: pretiosissime errarent in maximis: et variis distracti opinionibus: certam minime ignorarent. Si tamen vero fabularum instrumenta vilescunt licet et ab hoste doceri sapientis animus non detrectet cum peculiaris populus dei auro argento vestibus et toto egiptiorum ornatu resplendeat. Si gentilium numquam figmenta vilescunt: sic dum in campo Sennaar fundamenta babilonis iacit impietas dum turris elatio et contradictionis machina in celum erigitur: de alto principaliter a deo facta est linguarum divisio: subtracto quoque impiis verbi commercio: ex necessitate secuta est secessio populorum. Sic et philosophi dum ingenii sui machinas: suo quodam theomachie genere in altum erexerunt: eis vere incommutabilis et indeficientis unitatis subtracta est veritas. et ignorantie nebulis obvoluti eorum qui ab una et singulari veritate exciderunt: maiorem notitiam perdiderunt ut in sensum reprobum dati esse convincerentur ab operibus suis: et tamquam recedente duce spiritu scilicet veritatis dispergentur in varias sectas errorum: et insanias falsas. Et ideo quidem miseriores effecti sunt: quod in his defectum suum minime agnoscebant. Hinc est quod dum providentiam suam stoicus veneratur: omnia necessitatis lege constringit. epicureus econtra: dum restituetur libertatem: dispositionem evacuat: et omnia casibus fluctuare

Stoicus dicit omnia fieri ex necessitate
Epicurus dicit omnia fieri a casu
Achademicus dicit de omnibus dubitare

Nos aper auditu precellit aranea tactu
Vultur odoratu lynx visu simia gustu

Frā h. 2 r 91.
animalia quinque excel-
sciora sunt hec

Exigione

contendit Exigione consistentes
utriusque utriusque cultores et de singu-
lis fere rerum articulis dimicant
et quam palladis sacrificio astricti:
solas paradoxas locuntur: aut kirri
adoxas. et eas usque que veras esse
confirmat: Academici vero veritatem
propiciunt falsitatem: in eo quidem mo-
destiores sunt: quod defectum suum immune
diffitentur. et in rerum ignorancia
Epoca: fere de singulis dubitat. Sed
quidem longe tucius est: cum incta-
tamen diffinire. Achademicorum quoque
iniuat opinionem: quod non modo eva-
clides porticus. et accedentem in summa
ingenio solum virorum laude recepti-
tandem ad eos transierunt. sed et
alii plures. quos pontrum longum
esset. Nunc ergo prefedi sunt aliis:
quos asserendi modestia: et tantorum
virorum commendat auctori-
tas. De errore Achademicorum

Non tamen omnes qui a Acade-
micorum censentur nomine: 2
haut dico modestie regulam tenu-
isse. cum et professio stulta sit: et pro
parte tamen visui pateat quam error.
Quid enim ineptius. quam fluctuare
in singulis et nullius rei habere cer-
titudinem et nomen philosophi profiteri.
Nam qui de omnibus dubitant eo quod
nichil sciunt certum: tam a fide quam a
sciencia alieni sunt. licet enim fi-
des. ad sciencie bravium non perve-
niat. dum quasi per speculum veritatem
absentium contuetur. sed tamen certitu-
dinem. caligine ambiguitatis exclu-
sa. Porro si de singulis achade-
mici dubitant: de nullo certus est.
nisi forte et hoc ipsum incertum habe-
at. Cum contrariis existentibus
in eodem: eta idem. possit et du-
bius: et certus esse. Nam dubitat
incertum habet. dum hoc ipsum nescit.
an nesciat. Cum vero homo in

ceteris animalibus precellat: quod ratione vigeat
et intelligencia. Nam in sensibus
qui huius anime sunt corporis eo dicit
fatale superatur. neque linci valeat equi-
ri. perspicacia oculorum. sive auditus
valeat. vultur aut canis odoratu
: gustu simia. aranea tactu: ad in-
quam discernendi. et intelligendi vi-
bus: homo precedat. quis primatum
bestiis: aut pocius quis non inferi-
orem. et ut ita dicam quis non bru-
tiorem. credat hominem. cum racio-
nem discernit. intellectus non sapit.
cum et bruta ad quandam racionis ymaginem
quodammodo videantur assurgere.
Nam et canis suos discernit affectus
bus suorum memor est. familiaritatem
cum homine. ab experiencia rerum: et
usu contrahit. et amicitie precetere
quasi fidem: familiaribus exhibens.
racionis et intellectus quodam nobi-
litatur ingenio. Sed et inviatam
memoria: tamen seculo tenacit. resident
rinocerum qui et unicornus est. virginis
integritatem. sic agnoscit: ut dum eam
illius se amplexibus capiatur. Odorem
panthere. cetera sequuntur animalia
et quod mirabilius est: pisces in gur-
gitibus: ad sonum auri conveniunt
unde et senectus luxurie imperator Nero
retibus: aureis ut dicitur retibus piscabatur.
Quid multa: torva leena lupum
sequitur: lupus ipse capellam. et
florentem citisum: sequitur lasci-
va capella. et in hunc modum vo-
luptate sua trahuntur plurima. quod
ut credo evenire non posset: si de
affectibus suis. vel bruta animalia du-
bitaret. qui ergo ad singula nescii
sunt: qua temeritate. vel impruden-
cia philosophandi professionem accipiunt.
Nam sicut ab eo quod notum est no-
cio: sic et racio. ab eo quod ratum est:
Idem est certum. et firmum: gramatici
denominant. et profecto mavis est
racio hominis. cui nichil persuaderi
potest: qui semper. et in omnibus opini-
onum lubricio vacillet. Quid enim

Linx
Sus
Vultur
Simia
Aranea

ei philosophia confert: qui semper fluctuat
opinionibus: et cui mundande fe
licitatis via rationis lumine extin-
guitur et quasi oculum eruit: ut
caecius et certius pergat viator
cui censura est viam: Ratione et plu
rimum abest illi qui errat: Quid
potius sequetur qui tanta contrarieta
te distrahitur. Sane ad patriam nemo
pervenit nisi qui unam sequitur viam:
et qui omni verbo aurem accomodat
numquam quietus erit: Ratione similior est
letargico: aut insipienti: sive insa-
no: quam philosopho: qui cum se comperit nec
meminerit: an dormierit dubitat: et
an cibo saciatus est: an ieiunus sit nescit.
et nullius eorum: que egit. vel in pro
ximo scienciam habet: Deinde quam
nam viam in philosophie investigatione
prosequatur: cui ratio nichil persuadet: quod
teneat aut sequatur. sed est ad omnia
semper incertus: Talis utique achademi-
cus cum nec brutis animalibus va-
leat adequari: nec dignus est hominis
nedum philosophi: vel honore vel nomine.
Et quidem adversus istorum ineptias:
magnus pater et fidelis doctor ecclesie.
augustinus: sed acutis validis rationibus:
et sermone elegantissimo copio
sius disputat: Verum ad illos qui
de singulis dubitant: qui sapienti
faciunt questionem: acutis scripto teste
cum sint: nec eos ut augustinus pro-
sequitur: cum et ipse in operibus suis.
achademico temperamento utatur
frequentius: et sub ambiguitate propo-
nat multa: que alii confidentius.
Magis vero temerarie disputanti:
non videntur habere questionem
michi tamen non videtur quisquam:
eo loqui securius: qui ita circumspectus
est in verbo: ne prolabi possit ad falsa.
Sunt autem dubitabilia sapienti. que
nec fidei. nec sensus: aut rationis
manifeste persuadet auctoritas: et que
suis. in utramque partem nituntur
fundamentis: Talia quidem sunt: que
queruntur de providencia. et de sub

Que sunt dubita
bilia
sapienti

stancia: quantitate. viribus. efficacia.
anime. et origine anime. de fato: et fa
cilitate. nature. casu: et libero
arbitrio: de materia. et motu. et prin
cipiis corporum: de progressu multi
tudinis. et magnitudinis sectione:
an tamen omnes animas non habeant: an
eos duntaxat alogos tandem nunc
vocat. De tempore. et loco. de numero.
et oratione: de eodem. et diverso. in
quo plurima attritio est: De divi
duo. et individuo. de substancia.
et forma vocis: de statu universali
um. de usu. et fine. ortu quoque virtutum.
et viciorum. an omnes virtutes ha-
beat. qui unam habet. an omnia
peccata equalia. et equaliter punienda:
Item de causis rerum: et adiunctione
causarum. Vel repugnancia et de fluc-
tione occeani: de ortu nili: de hu
morum animalibus corporibus aug
mento: et diminucione. ad motum
lune. de variis latentis nature
secretis. de officiis et variis figura-
rum causarum: que in contractibus: aut
quasi contractibus: maleficiis:
aut quasi maleficiis: aut aliis
rerum formis. varie oriuntur. De
natura et operibus animi: de unita
te et primis rerum initiis. In quibus
humanum ingenium deficit: an an
geli omnino: sua non habeant: aut
qualia habeant corpora: et que
pie queruntur: de ipso deo: qui to-
tius nature rationalis. excedit
investigationem. et superiora que
iuste potest concipi: exaltata: Po-
ssent in hunc modum enumerari
quam plurima: que sic dubitationem
sapientis admittunt: ut in du
bitatione ipsa vulgum precedat: In
his itaque facile crediderim acha
demicos. tanto modestius dubi
tasse: quanto eos temeritatis pre-
cipicium. diligencius precavisse reperio

Adeo quidem: ut eum apud scriptores
in locis non possim dubiis: verba qui-
dam primo ambigua: qualia sunt hec: si for-
te fortisse et forsitan proferuntur: a-
chademica dicuntur. usi temperamento:
eo quod temperatores aliis achademicis
fuerunt: qui omnem veritatem sub tene-
brarum diffinitionis sublimem notam et
precipicium falsitatis: Unde dicti sunt
achademici et cuius timor
aut passio mentis secundum agellium
et Stoicos in sapientem cadat.

Achademici quidem dicti sunt
ab achademia villa unde plato ex-
titit oriundus: qui eandem sue nati-
vitatis locum et studendi usu et dis-
cipulorum frequencia: multorum quoque suorum
celebritate: fecit insignem. Illum vero
locum ceteris pretulit. eo quod ad incipien-
dum timorem. quo vicia reprimuntur.
et agnita condicione sui modestia
facilius servaretur: maiore visus est ex
frequenti terre motu. quo sepe colliditur
esse ydoneus. Timor enim sicut modo
sue cognatus est. ita familiaris est insi-
pienti. Non ille tamen. qui mentem
turbat: et quasi turbine quodam ra-
cionis: et intelligencie perstringit
oculum. sed qui compot animum. et
qui humilitatis fomes: hominem red-
dit ad omnia virtutis officia apciorem.
Unde in libro noctium atticarum
scribit agellius vir elegantis elo-
quii et multe sciencie. se aliquando navi-
gavisse cum quodam philosopho eo quidem nobili
inter stoicos: Illius autem commagistri pre-
in sentencia sedit: timori locum non
esse in animo sapientis. cum omnia ex
necessitate proveniant. stulti quod sit timere
quod vitari non potest. et cum timor sit rei
medium: ut vir prudens: fortitudinis
vires pararet. et robore paciencie
quasi solidissimo animi invicti cli-
peo. omnia tela necessitatis excipiat.
Cum ergo navigium turbato mari
ventorum vehemencia. celo quoque minaci
periculosissime iactaretur. philosophus
vi timoris expalluit. Deinde cum tempe-
state subacta securitas prebuisset colloqu-
endi ut fit. et garriendi locum. sociorum
unus dives: luxuriosus. asiaticus ce-
pit compellare philosophum: et illudere ei. eo
quod contra professionem suam timore pallu-
erat. Turpe. qui minime qui philo-
sophabatur. mansisset intrepidus. in eo quod
impendebat exicio. At ille: aristippi
socratici responsum tulit: qui cum in re simi-
similiter. et a consimili argueretur: re-
spondit illum pro anima nequissimi ne-
bulonis. merito non fuisse sollicitum. se
autem debuisse timere pro anima aristippi.
Dimittens ergo questione depulsa: accer-
sit agellius. non exagitandi animo:
sed discendi familiariter querens: que
causa esset causa timoris sui: cum preceptum sit
discipline stoicorum. ne mortis timeatur
adventus. quam constat esse indubium
terminum vite. Ille autem. cum discenti
aviditate quavis attentum vidisset
hominem: librum epicteti stoici: de ma-
tica protulit. In quo scripta erat ea que
congruebat decretis zenonis et cri-
sippi. qui dicuntur fuisse principes stoicorum.
Cum ergo librum in manibus agellius
tenuisset invenit stoicos placuisse non
esse in potestate hominis ut visas. Quas
fantasias appellant in animum veni-
ant aut recedant et cum venerit
ex terribilibus: aut cetera: Necesse asse-
rit moveri animum etiam sapientis:
ut paulisper: dilatetur leticia. metu tre-
pidet tristicia contrahatur. dilatatur
leticia: cupiditatibus moveatur tanquam
hiis. et similibus passionibus preveni-
entibus racionis et mentis officium.
nec tamen ideo constituit mali in mente
versari: nec approbari ista. aut eis
aliquem indulgeri consensum. Hoc enim
esse voluit in potestate. id quod interesse cen-
sent. inter animum sapientis. et stulti.
quod stultus consensum mentis: passioni
cedit. Sapiens autem. licet eas neces-
sitate paciatur. retinet tamen. de vo-

Differentia inter animum sapientis et stulti

[illegible] in polic' li 3 c 13 refert eandem historiam

nabilis appetendis . vel fugiendis
verum et sinam inmutanda incte studium:
Victoria passionum est ex gratia dei
Hec quidem illi auctore agellio . et
aparte elegant et vere . Erras tu .
si victoriam passionum . que necessarie
sunt reprehensione et castigatione : citra
graciam . viribus suis ascribis : eo quod so-
lius miserentis dei est . non utique curren-
tis hominis aut volentis . ut hec in psu
iusticie continet ; hoc aut suffraat de-
monstrare . quod timore racionali : mo-
destia dispensatur : et perfandi prima sternitur
et disponit via . Siquidem scriptum est
quod initium sapientie : et finis mo-
destie . timor domini .

Pitagoras

Primum vero philosophie nomen : a pitagore
ytalico : inventum est . qui tante fuit
auctoritatis . apud antiquos : ut pro
indiciali opinione . sententias omnes
superaret : et quod satis . ad qualibet
sentenciam roborandam : si hoc ipse dixi
xisse docetur : ipsa itaque vox pro
omnis . usurpacione quadam . pro racionis
explebat officium : Fuit aut hic matrem
samius . negociatoris dimites filius :
cui nomen maratus erat : sed pu-
te longe dicior : eo quod negociatoris pris .
tanta nequiit adquirere . quanta filius
contempnere maluit : quam habere . Ma-
gnus itaque sapientie formatus incre-
mentis : egiptum primo : mox babilo
niam : ad perdiscendos siderum motus .
origineque mundi spectandam . profectus .
summamque sacramque consecutus erat : In-
de regressus : cretam : et lacedemonam .
ad cognoscendas minois . et ligurgi
inclitas ea tempestate leges : conten-
derat : Quibus omnibus instructis :
ad crotonam urbem . animo resolu-
tum : et solius virtutis opa indigente .
Fortune siquidem indignatus . deserere
arma . que ad usus locrenses . in
feliciter sumserat : mutasset quod vitam
luxuria . nisi eis pitagoras plurimus
obstitisset : Ex quo patet . quod homo
prae homini . cum virum persone auctori
tas iam lapsum : ad surgere incho

uis vite renovaverit populum .
Laudabat ergo . virtutem quotidie :
et vicia luxurie denudabat . et casus
urbium perditarum enumerabat et causas :
Tantum quoque studium . ad frugalitatem
multitudinis provocabat . ut aliquos
ex hiis luxuriatos esse : incredibi-
le videretur : Matronarum vero sepa-
ratam a viris doctrinam . et puerorum
a parentibus : frequenter habuit . Do-
cebat nunc has pudiciciam . et obsequia
in viros : nunc illos modestiam . et li-
terarum studium : Inter hec velut geni-
tricem virtutum . frugalitatem . omnibus
ingerebat . Consecutusque disputacio-
num assiduitate erat . ut matrone
auratas vestes ceteraque dignitatis sue
ornamenta . quasi luxurie instrumen-
ta deponerent ea quod omnia delata
in Junonis edem . ipsi dee consecra-
rent asseverantes . vera ornamenta
matronarum . pudiciciam non vestes esse .
In iuventute quoque quantum profligatum
sit : victi feminarum contumaces ani-
mi manifestat . Sed trecenti ex iuve-
nibus . cum sodalicii iuris sacramento
separatam a ceteris civibus vitam a-
gerent : quasi cetum clandestine co-
niuracionis habentes . adversus pita-
goram . civitatem in se converterunt .
Que eos cum in unam domum convenis-
sent cremare voluit . In quo tumul-
tu sexaginta ferme periere : ceteri
in exilium profecti sunt . Ab hoc itaque
philosophorum genus ytalicum . nomenque
philosophie exortum est . Tantus autem
extitit in illa parte philosophie . que specu-
lativa vocatur . ut ei quisquam
philosophancium vix potuerit adequari .
Tantus innocencia . ut ab omnium ani-
mancium temperasse credatur edulio .
Tantus in cultu virtuose iusticie :
ut populos illius partis ytalie . que
antiquitus magna grecia dicta est .
eciam post mortem hominis . eius auc-
toritas rexerit . Illi vero antea
sapientes dicebantur . qui videbantur

Italici

alijs prauitores esse interrogatus quid se profitetur: philosophum se esse respondit id est studiosum vel sapiencie amatorem: quoniam sapientem profiteri arrogantissimum videbatur. Denique cum ad propulsandam laborem morum xx annos egisset crotone: metapontum migrauit ibique decessit. Cuius tanta admiracio fuit ut ex domo eius templum facerent: ipsum quasi pro deo colerent. nacti forte occasionem ex verbis eius dicentes domum philosophi esse sacrarium sapiencie: et verissimum dei templum. Traditur ac persuasisse hominibus esse animas immortales: et post dissolucionem corporis vite precedentis premia recepturas. Impie tamen fabulam nulle animorum per sua dyxi dei induxisse.

Ytericum vero philosophorum genus est quod ionicum dicitur et a grecis vel terroribus traxit originem. Huius princeps fuit tales milesius: unus illorum septem qui dicti sunt sapientes. Iste cum rerum naturam scrutatus inter ceteros emicuisset: maxime admirabilis extitit. quod astrologie numeros comprehendens solis et lune defectus predicebat. Huic successit anaximander eius auditor, qui anaximenem discipulum reliquit et successorem. Diogenes quoque eiusdem auditor extitit et anaxagoras qui diuinum rerum quas videmus effectorem diuinum animum docuit: Cui successit auditor eius archelaus. cuius discipulus socrates fuisse perhibetur. magister platonis. qui teste apuleio. prius aristocles dictus est. Sed deinde a latitudine pectoris plato et in tantam eminenciam philosophie et vigore ingenii extitit. et omnium morum ve-

tustate. eloquii quoque suauitate et tota pre subiectis est et quasi in throno sapiencie residens precepta quadam auctoritate nisus sit. tam auctoribus quam successoribus philosophis preponi.

Socrates

Et primus quidem socrates vniuersam philosophiam ad corrigendos componendosque mores flexisse memoratur: cum ante illum omnes physicis id est rebus naturalibus perscrutandis maximam operam dederint. Probe quidem et sapienter cum ad voluntatem suam omnia retorqueri. parum posset nouisse opera dei: que sunt omnia valde bona et creatorem suo consequntur similia: nisi quis id precipue agat ne ipse sit malus. Preclara igitur vite mortisque fama socratis philosophie sue reliquid plurimos sectatores. qui pertiti sunt verba eius in varias sectas, de quibus in sequentibus pauca dicentur.

primus ad mores ordinauit

Plato

Porro et tante multitudinis dissidencia, plato qui preeminebat auctoritate consilium et in se attencionem omnium diuinus prouocat et tenuit. Sunt qui platonem credant non aristonis filium: sed augustiore conceptu natum; eo quod appollinis figura matri eius persona se miscuerit. quem constat a salone sapientissimo fundatore legum atticarum traxisse originem. Natus est autem mense qui apud atticos targelion dicitur. die qua apud delon latona peperisse creditur appollinem et dyanam: pridie quidem socratem genitum ferunt. Talis igitur et de talibus omnibus. non solum herouum virtutibus prestitit: sed equipasse dicitur deorum. platonis sororis filius speusippus domesticis documentis instructus et pueri eius acre in percipiendo ingenium: et admirande verecundie indolem laudat. et pubescentes primicias labore atque amore studii imbutas refert. et in viro harum incrementa virtutum conuenisse testatur. Ex hiisdem genitoribus glaucus.

Salone

Tales. Anaximander. Anaximenes. Anaxagoras, diogenes Archelaus Secta philosophorum. Aizles

Ionia

et ad amatus. cui sic fuerunt doctores. Habuit in prima literatura Dioni-
sium. in palestra Aristonem Argis oriun-
dum. Tantos progressus ei exercitacio
contulit: ut pisticie luctando certamina
vicerit. Picture non aspernatus est arte.
Tragedias quoque et ditiri iambis se
utilem finxit. Iamque carminum con-
fidencia elatus certatorem se profiteri
cupiebat: nisi Socrates humiliatorem
tumidam cupidinis: ab eius animo ex-
pulisset. et vere laudis gloriam cuncta-
rum inserere. Et antea quidem Era-
clidis secta fuerat imbutus. Verum
ad se Socrati dedisset. non solum ingenio
atque doctrina ceteros socraticos vicit: sed
etiam labore et elegancia sapien-
ciam illustravit. eique varia asserto-
ne sensuum. et maiestate verborum
plurimum adhibuit dignitatis. So-
crate quidem excedente. se ad Pita-
gore contulit disciplinam. Quam
et si racione diligenti. et magnifi-
ca videbat instructam: tamen eius
continenciam et castitatem magis capi-
ebat imitari. Deinde Theodorum
Cirenensem adiit. ut geometriam dis-
ceret. Inde Egyptum perrexit. ut astro-
logie vacaret: ibique a plerisque cre-
ditus est. didicisse oracula prophetarum.
Unde rursus in Ytaliam rediit.
et Pitagoreum Tarentinum Architam
secutus est. atque ad Indos. et ad magos ma-
gos. animum intendisset. nisi eum per-
de metuissent bella tardassent. Qua-
propter annuente Parmenide. et Ze-
nonis. diligencius executus que
apud magnos philosophos admiracioni
fuerant singula: in libris suis
collegit. universa docens prius studia
philosophie. non modo non esse contraria. sed
invicem necessaria sibi. eo quod mutuis
auxiliis universa consistunt. Multi
adiutorio eius rotiusque sermonis in
philosophia floruerunt. Patrimonium in ortu-
lo qui achademie iunctus erat.

in duobus ministris. et patera qua
diis supplicabat reliquit. Anu-
lum tantum habuit. quem puer auricula
gestaverat. in nobilitatis insigne.
Tres adventus eius ad Siciliam. ma-
li diversis opinionibus acceperunt.
Primo ut hystorias nature cog-
nosceret. in ethna. et incendiorum
intelligeret racionem illuc profectus
est. Secundo petitu Dionisii. ut Sira-
cusanis assisteret. et ut municipa-
les provincie illius. disceret leges.
Tercio ut fugientem Dionem restitueret
patrie sue. venia a Dionisio impe-
trata. Sed in hiis omnibus adeo di-
ligens extitit: ut a studiis. aut of-
ficiis philosophie. nullo unquam tempore suspe-
deretur. Itaque cum studium philosophie partim
in accione. partim in contemplacione
versetur. Socrates activam excoluit. mo-
res instituens. quibus feliciter ad bea-
titudinem vita tenditur. Pithago-
ras contemplative institit. per quam
ingenium exercetur. et propagatur
sciencia. Proinde Plato utramque
iungendo alteri. philosophiam perfecisse
laudatur: quam in tres partes distri-
buit. ethicam. phisicam. et logicam
i. moralem. naturalem. et racionalem
qua verum discernatur a falso.
et sine qua discerni nequeunt. que vel
in accione. vel in contemplacione
versantur. Putatur a nonnullis
quod in peregrinacione sua. Ieremiam pro-
phetam viderit. audierit quod in Egypto
et legerit scripturas propheticas:
sed supputata racio temporum que
in cronicis continetur hystoriis.
docet eos nequaquam contempora-
neos extitisse. Cum ortus Platonis.
vix etatem illam apprehenderet.
et inter labentibus centum annis.
tempus quo prophetavit Ieremias attin-
gerit. Et scripture prophetice post
mortem Platonis. annis ferme

sexaginta: regnante Ptolomeo qui
librorum studiosus a Ierosolimis septu-
aginta assumpsit interpretes, Egyptum ve-
nerit. Opinio tamen illa convalu-
it: quia in libris Platonis inveniuntur multa
dictis consona prophetarum. Nam in Thimeo
de constitutione mundi subtilius investigat
manifeste videtur expressisse Trinitatem
que deus est, in efficientem causarum
constituens in potentia dei, in sapientia
formalem, finalem in bonitate, que
sola induxit eum, ut omnes crea-
turas bonitatis sue participes fa-
ceret, prout natura cuiusque capax
beatitudinis esse potest. Unde et hic in libro
visus est intellexisse et docuisse
summum deum opificem universitatis
et formatorem deum unum esse asserunt
quem ab insigne bonitatis et dilec-
tionis affectu deum bonum genitorem que
propter infinitatem maiestatis potentie
sapientie et bonitatis sue tamen
invenire difficile, quem inventum
digne profari impossibile. Eundem quoque
remuneratorem sperandum in se
esse, et volentium se videre astruen-
dum sapientem esse cultorem dei;
philosophum qui animo et voto accedit
ad sapientiam; et eum esse amatorem
dei, qui sicut constitute universitatis
causa est admirabilis; ita bibende
felicitatis idem est fons indeficiens
et singularis. Moyses auctor est
quia in principio creavit deus celum
et terram; et in medio eorum aquam
collocavit et aerem. Plato quod ab
initio, ut mundus qui solidus et vi-
sibilis futurus erat, videri posset
et tangi, deus iecit duo prima mun-
dani corporis fundamenta: ignem et
terram et eis concordi proportione me-
dia sociata insolubili vinculo inter-
cerat, nisi tamen voluntas conditoris
que sola tanta similitudinis nexu fide-
lissimum est dissolutionem admittat;
Omne siquidem quod vinctum est natura

dissolubile est; sed ut bone conciliacionis
federis peccat, non est voluntas dei: vo-
luntatis bona duntaxat. Ait Moyses:
Qui est misit me ad vos; et illum
singulari verbo et prerogativa signi-
ficationis censuit esse, qui semper idem
est, ut ei nec preteritum transeat, nec futu-
rum immineat, sit quoque immunis omni mo-
tu. Nam illa subsistendi dignitate
est verbo: que cum tempore festinant
ad non esse, et singulis momentis per
varios motus sui consistunt in mor-
tem. Et de homine quidem Plato,
quia vita eius non status est, quod verbo
substantivo debeat exprimi, sed
transitus de utero ad tumulum, et quasi
fuga aut umbra exponendi. Pla-
to quidem id quoque solum proprie dicit esse
quod semper est idem, nec motibus va-
riatur. Hec vero sunt abnoxia mo-
tui, non quidem sunt, sed videntur
esse, et neque manent, sed iugiter
evanescunt et fugiunt nec spectant
appellationem. Sunt preterea Platonici
et nunc multa quidem, ut sint omnino
inexcusabiles, deum veritatem dei
in mendacio detinent. Magnus pre-
sul Augustinus auctor est, si hi que sub no-
vicius concepta legi, recolo fideliter, quod
in libris Platonicorum inventum sit
quod beatus evangelista Iohannes altius celo
intonuit, et quod lingua nec ipse pro-
queat, licet auris ut cuique possit
audire; inventum est in quaque quod ait
abunde evangelista: In principio erat
verbum et verbum erat apud deum et
deus erat verbum, et cetera usque ad locum
quo ait: Et lux in tenebris lucet
et tenebre eam non comprehenderunt.
Ego quidem non nisi a me paterna scripta
legeretur, nequaquam alicui infidelium
concessum crederem: ut in tante lucis
oraculum apparerent; quem oculus
mundanus non sufficit intueri. Apertum

In principio erat verbum
libro confessionum
7 c 9

tum: et familiaritatis intime privilegium astruunt: quod omni fidei bonique operis perseverantia. tum philosophi enarraverunt non modo 6

¶ In cogitationibus sed opibus suis. Conscripsit libros plurimos: et politicam hominis vitam: contemplationi non preposuit: et contemplationis actionique actionis unitatem non extinxit. Cuius liber qui de doctrina dogmate eius est contemperatur: in laudem eius origenes. Plurimum augustinus omnium philosophorum attestationibus fieri sufficiunt. De morte eius diversi diversa scripserunt. sed probabilius est eum quod innocenter vixit: et philosophie precepta: pluribus fuerat inscriptus: vitam visum non cessisse. Nam quod de eo nonnulli tradunt. quia verecundia motus emiserit spiritum: eo quod nautarum propositam non potuit solvere questionem: constat

¶ nomine errare compositum. Verum quod de eo: grecorum loquuntur fabule: sic de homero non platone valerius maximus refert. Ex eo tamen: et sic vulgatum est: quia fuerunt et homerus et quidam platonis dicunt. Fuit excellencia sapiencie. sermonis elegancia et latitudine pectoris. nam cunctos nobiles: extitit e polinomiis extitisse. ·81· Decessit autem octuaginta annis et uno expletis: in tanta veneratione omnium et integritate auctoritatis: ut diu dubitatum fuerit diis. an semidiis esset potius aggregandus: sed tum etate illa deficiente. multa virtutum eius: et tamquam incredibilia quedam: ad antiquitatis fabulas vigerent. propter quod inter semideos vocandum: labeo scribit. ut quedam maius homine. minus deo fuisse doceatur

Aristotiles

Sol celo visus est cecidisse: quando dictus philosophorum princeps plato rebus excessit humanis. et qui lucernam videndi coniunctam defleverunt quod ad thronum sapiencie. cui ille diu presederat. sua arbitrabantur studia referenda.

¶ Sed cum ei aristoteles discipulus: vir excellentis ingenii plenum imp eloquio: sed multos facile superans: in docendi officium successisset: qui velut [illegible] sidus effulsit hominibus: et quibusdam multiplicis philosophie preceptis velud variis sapiencie radiis illustrat orbem et tamquam oculorum detersa caligine: ad continuendam veritatis speciem. mentes hominum reparavit.

¶ Doctrinam hanc peripateticam condidit. sic utique dictam: quod deambulans disputare consueverat. plurimosque discipulos preclara fama excellens: et arte suadendi. omnino ad hunc preceptorem. in suam heresim congregavit. tractavit quidem omnes philosophie partes et precepta dedit in singulas: sed partes sic venerabilem se reddidit in eis suum: ut a possessione illius vitam omnes alias exclusisse. Ita tamen in aliis viguit: ut nomine commune omnium philosophorum: anthonomastice id est excellenter sibi proprium esse meruit. Sicut enim urbs romana maronem poetam exprimit. sic et philosophi nomen ita aristotelicum placito contractum est:

¶ Fuit autem facundus eloquio. sed uberior sensibus. et doctrina omnium sententiis obviare. Hic etiam quod primo studiorum quatuor in agro altiori et exoterico dicitur distinxisse: Nam familiares et quasi domestici admittebantur in agricultura: exoterica [illegible] non vero extranei sed hospitibus patebant.

Peripathetica

et peregrinis. Fuerunt qui eum incubi
demonis filium crederent propter
agilitatem corporis: perspicaciam
ingenii: et glorie appetitum: quam
multiplici industria. omnibus prope
consciverat. Testatur de eo vale
rius maximus: quod supreme vite
reliquias. senilibus ac rugosis ue
tustis (?) breves. in summo litterarum otio:
corpus custodiens a deo ualenter.
pro salute patrie incubuit: ut eam ab
hostibus armis. solo equatam. in
lectulo athenienses iacens quondam.
macedonum manibus: quibus abiecta
erat eriperet. Ita urbe strata. atque
euersa. allexandri quod familiarita
te. qua uestibita est: amplius (?) motu est
opus: Licet autem nomen: et librorum
turbator habeatur: non minus subtili
tate: qua auctor celebris est: sed minus
suauitate dicendi enaluit: adeo
quod dicit plenius. multo proximus fuis
se uideatur. Cum laudis fuisse ani
dissimum. vel ex eo constat: quod cum the
odoti discipulo. libros artis ora
torie ut eos ederet concessisset: mo
leste ferens postea. tantum laudis
et glorie titulum. se alii cessisse. proprio
volumine quibusdam rebus insistens:
planius sibi de hiis. in theodoti
libris dictum adiecit. Unde valerius
maximus. Nisi me tam late. et
tam patentis scientie. uerecundia te
neret: dicerem dignum philosophum. cuius
stabiliendi moris: alterius animi
prius traderetur. Ceterum gloriam: ne
ab hiis quidam. qui contemptum eius
introducere conantur: negligi. Nam
et voluminibus nomina sua diligenter
adiciunt. ut quod professione lauant:
usurpatam memorie assequuntur.
Hec est enim disputationibus efficax et
ut achademia moneat: magis ratio
num qui collisione uerborum. Licet
cum peripatheticis. non achademicis
eruscat. eo licet probabilitate de sin
gulis: maxime aperuit plato
nica. qui velati erant. fere de

omnibus dubitatio. Siquidem post mortem
platonis. eusippus. sororis eius filius.
et xenocrates dilectus eius discipu
lus. in scolam que achademica voca
batur: eidem successerunt. et ob hoc
ipsi. et successores eorum achademi
ci appellantur. a loco. sicut platoni
ci. a magistro. Ex quibus valde nobi
litati sunt greci. plotinus: iambli
cus: et porphirius: catholice ueritatis
ut dicitur pessimus impugnator. In
utraque vero lingwa. greca scilicet et
latina: nobilis extitit apuleius.
affricanus magnus: in primis. et qui ve
nustate morum. et dicendi copia:
socratico fonte: et torrente ploti
no facile redolcat. vel tenuiter sa
pienti: Ab hiis fluxerunt. et alii mul
ti qui dubitabilia discutere sic ut nulli
prudicacitur maluerunt. quam ausu
temerario diffinire. maxime cum et
cultam credere. ueritatem eorum. de quibus
in utramque partem. probabiliter disputatur.
Unde et achademicorum antiquissima
regula est: ut quisque quod sibi occurrerit proba
bile suo iure defendat.

ut enim nonnulla que sensu uel ratione
aut religionis persuadet auctori
tas. horum dubitatio. infinitatis. et
erroris. notam habet: aut omnis ignorare
et aut sol splendeat. albeat nix.
ignis calcat. homines est: sensu indi
gentis: At vero an tuaains (?). binario
maior sit. quin quod totum. et medie
tatem eius contineat. querere. et an
quaternarius sit duplus binario. in
discreti est. et cui est ratio otiosa. aut
deest omnino. Cum vero an deus sit
deducit in questionem. et an idem
potens et sapiens sit. an bonus.
non modo irreligiosus: sed perfidus

ce: et pena docente. digne construi-

primaria .1. Sunt enim in omnibus philosophicis
disciplinis quedam prima: et ut ita
dicatur tractatum verbo: primitiva principia:
de quibus eorum auctores ante dubitare
non docet licet: nisi hiis quorum la-
bor in eo versatur ne quid sciant.
Nam sicut quedam se corporeis sensi-
bus ingerunt ut apud sensatos la-
Subtiliora .2. tere non possint: quedam subtiliora
sunt ut nisi familiarius adhibita
et perspecta diligentius et pertractata
sint non sentiantur: sic sunt aliqua
tanta sui luce perspicua ut latere
non possint rationis aspectum: sed
similiter videantur ab omnibus magis
tamen et minus pro capacitate et vi-
.3. ribus singulorum. Alia quedam sunt
que quasi quodam scrutinio indigent
et quia istorum consecutiva sunt di-
ligentiusque perscrutantium latere non possunt.
Et hiis tamen et illis quedam videntur
anteriora esse: que ratio philosophie que
in fidei fundamento constituunt: petens
ut in spe proficiendi ea sibi gratui-
to concedantur. Sic et geometre pro-
petitiones quasdam: quasi totius artis
iaciunt fundamenta. deinde communes ani-
mi conceptiones adiciunt et sic quadam
acie ordinata: ad ea que sibi sunt
demonstranda procedunt. Sed et petitiones
ipse adeo consentiunt rationi: ut pro-
terve contraire videatur: quisquis eas
vel hostium non concedit. Hic tamen
nequaquam agitur de hiis que ad cul-
tum religionis pertinent: quia et ibi no-
nulla quodammodo petuntur: que ut
fides amplius valeat: experientiam
rationis excedunt iuxta illud: et si ra-
tio non exigat: debentur pietati.
Ut cum sacramentorum ubi ratio deficit
adhibeatur fides: multis beneficiis
magnisque miraculis promeruit Christus
cui non credi impium est: sicut ap-
probabilibus dissentire pertinacie est.
Experimento didicimus cum in infinitum a-
pertissimis negaverit. qui ab omni pre-
to ad omne predictum oppositum po-
ssit lucrativo contendi. Nam sicut

in edificiis uti necesse est aliquid fixum esse
et stabilium cui erigenda structura
possit inniti: sicut in omni doctrina
aliquod stabile initium procedendi
necessitas consultissime rationis ex-
poscit. Alioquin quicquid opifex ad-
iecit nutat. ac si in lubrico are-
ne aut bituminis quis edificat
aut scribat in fluminis lapsu. Nam
cum cetera certiora faciunt fidem er-
go nichil sequitur nisi aliud an-
tecedat. si motus omnis a quiete
procedit: quis potest ei probationis esse
processus: qui numquam quievit
ad nulla adquiescit. Ei namque cui
omnia eque probabilia sunt: nichil
probari potest. Sed eorum que perspicua
sunt alia sunt omnibus nota alia
doctioribus tantum communisque studii pro
facultatem. Nam numerum omnem parem
esse vel imparem ita publice no-
tum est: ut nec pueros lateat quibus
licentia etatis indulget ludere
par impar equitare in arundine
longa edificare casas plostello
adiungere mures. Hoc autem quod omnis
multiplex: quoto loco distat ab
unitate tot superparticulares sui ge-
neris antecedit hiis dumtaxat
innotuit: qui huius operam impe-
derunt. Mathematicis aut consul-
tior novit quia diversa sunt idem
quod esse et esse rei. Et sic in singulis
disciplinis quedam sunt opificibus
innotescunt: que non modo
vulgo: sed aliis philosophis occultantur.
Habet et religio quelibet principia
sua: que aut ratio communis aut
pietas persuasit: quibus proficit in
cultu dei et morum eruditio ad
celsitudinem obtinendam. Est autem
unum omnium religionum principium
quod pietas gratis et sine ulla
probatione concedit: deum solum
potentem sapientem bonum ve-
nerabilem et amabilem esse.
Nam epicureorum deum esse ne-

gantium. et tamen subiciencium omnia:
iam pridem auctore deo homine ex
plosa sententia est / Obmutet ergo
principiis. aut rebus per se notis: sive
de hiis ambigere: insensati: est aut
vecordis: sive quod deterius est cuncta
si: Sed nec de hiis dubitare licet
que ex principiis consecuntur. Dum ca
bi. sed probatum sit: Multum namque
sunt questionibus agitanda. dum
illorum ad principia: vel consequencia
eorum consequencia pateat Nam de sin
gulis istorum dubitare. non est inutile
Sit quidem in talibus. donec apprehe
dat veritate: Academicorum proba
bilium disceptatione utebantur. Cuius
cum refert: aut quorum interest. sic
semper. et omnia querebant discentes
et numquam. ad scienciam veritatis perve
nientes: quia nichil certum habere
noverant Hac ergo lege achademi
corum proscribit cicero. ut cui perhaudi
ipsorum est: dum res obscura est. querat
dum probabiliter elucescat veritas: ad
quiescat. At cum hos que sectemur
probabilia. nec ultra id quod probabile
occurrit progredi possumus: et re
fellere sine ira iracundia. et refelli
sine pertinacia. paratissimus Hec
cum duo inimici veritatis plurimum
adversantur si at vera dicenti quis
succenseat: aut pertinaciter in falsi
tatis defensione laboret Nam
ut ait ethicus impedit ira animum
ne possit cernere verum / et veritas
ipsa incarnata. recessit ab eis.
qui in corozaim et bethzaida
spiritui sancto pertinacius restiterunt:
sed et iudeos pertinacia excecavit.
ut ad hunc oculos eorum velamen te
pli teneat: quod in domino paciente
scissum est. a summo usque deorsum /

Virtus unica via est perhaudi
et eundi ad beatitudinem / et de
tribus generibus hominum et de
tribus sectis philosophorum

Veritatem quia non omnes: omnia po
ssunt. et spiritus ubi vult spirat:
et frequens est ut eorum que a docto
ribus proferuntur. multitudinis sit mul
tiplex intellectus Ex quibus socratis et
platonis. secte multe profluxerunt.
omnes tamen ad unum. sed quasi per va
rias semitas properantes. Illud at
quo omne racionabilium vergit in
tencio: vera beatitudo est. Nemo et enim
est. qui non velit esse beatus: sed
ad hoc quod desiderant: non una via
omnes incedunt Una tamen est omnibus
via aperta: sed quasi strata regia
funditur in semitas multas: Hec at
virtus est. Illuc nisi per virtutem: nemo
ad beatitudinem pergit. Citra virtutis
opera forte quis. et paulo dubio sine
operibus. ad beatitudinem trahitur sed eo
nullus: nisi virtutis passibus pergit:
Virtus ergo felicitatis meritum est feli
citas virtutis premium / Et hec quidem bona
sunt summa. alterum vie alterum patrie.
Nichil enim virtute prestancius. dum excol
pugnat a deo / nichil felicitate me
lius: dum cuius regnat et gaudet
cum deo / Sed aut hec omnibus aliis
prestanciora. quia virtus omnia agenda:
felicitas omnia optanda complectitur.
Felicitas tamen virtuti prestat. cum in
omnibus prestancius est propter quod aliquid:
quam quod propter aliquid / Non enim felix
est quis ut recte agat Sed recte agit:
ut feliciter vivat / Unde et socraticum
illud. in saturnalium libro laudatur.
Alios homines: propterea velle vivere.
ut ederent et biberent / se bibere atque
esse: ut viveret. Unum est et singulare
summum omnium bonorum / beatitudo est /
Sed ab eo est. aliud quodammodo quadam
dam collacione summum: et corpore super
ius aliis: quod ad illud quod vere
singulariter. et unice summum est. fami
liarius accedit / Ceterum ad mentis
apprehensionem: in philosophia duce humana
infirmitas convalescat / Quisquis

virgilius in Bucolicis

Quilibet vult esse beatus.

Virtus est via ad beatitudinem

Beatitudo est summum bonum

Fortitudo

Virtus

philosophia

Virgilius in Georgicis: Felix qui potuit rerum cognoscere causas / Atque metus omnes et inexorabile fatum / Subiecit pedibus strepitumque Acherontis avari

Philosophia

enim sine ea ad beatitudinis viam tendit, quasi in lubrico tendens ad alta presumptuosius cadit. Unde eam divinarum et humanarum rerum compotem esse Crisippus asseruit. Nec enim quod satis posse laudari, que vicia expellit, virtutes cudit et confert, et humana infirmitate divinam quandam reparat integritatem. Et ut sensum suum expressius proferat, omnes qui non ab illa vel ad illam vigilant, quod tamen ab illa est, brutis animalibus dicit esse conformes. Mirum et stupendum contra naturam miraculum: in corporibus humanis brutos homines esse.

3 genera hominum

Tria vero genera hominum qui homines sunt; alios enim brutos esse asserunt.

Fruuntur / Accedunt / Aspirant

Alii enim iam iocunditate sapientie perfruuntur, et hii sapientes sunt; alii accedunt ut fruantur, hii sunt philosophi; alii aspirant ad accedendum, scilicet qui non dum sunt et esse philosophi concupiscunt. Constat enim esse tempore plurimos qui non dum philosophantur et vitam philosophorum si non opere saltem desiderio emulantur. Ego sententiam eius tanto securius approbo quanto eam michi videre video sancti spiritus auctoritate subnixam, dicente propheta: Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore.

Sapiens fruitur

In quo michi tres premissos ordines manifeste videtur expressisse. Unde enim Plato sapientem dicit esse cultorem dei, quis alienus habendus est sapiens quam ille qui moratur in iustificationibus domini: et inlicentem se conscientia bonorum operum vere felicitatis saporem tota mentis aviditate iam pregustat et sentit. Procul dubio nequaquam illius expers est cui agnita beatitudo dulcescit et ei concupiscibilem cumulus adest, qui minima gustat et videt quam suavis est dominus.

Philosophus accedit

Philosophus autem tamquam interior dirigitur illuc ut sapiat eodem auctore amator dei est et vicia subigens usque ad veram beatitudinem possit accedere. Hec enim homines beatificant, si et vincendum solvantur vincula; quasi quibusdam gradibus contemplationis lucidum et indeficientem fontem boni dicitur inniscere. Felix qui potuit rerum cognoscere causas, et ut ait poeta: Nobis ubicumque fuerimus placent incitamenta virtutum. Felices anime quibus has cognoscere primum inque domos superas scandere cura fuit. Credibile est illos pariter vitiisque locisque altius humanis exeruisse caput. Non venus et vinum sublimia pectora fregit officiumque fori militieve labor. Non levis ambitio perfusaque gloria fuco magnarumve fames sollicitavit opum. Admovere oculis distantia sidera nostris etherque ingenio supposuere suo. Sic petitur celum, non ut ferat Ossam Olimpus summaque Pelion sidera tangat apex. Nullum enim officium est militie aut domini quod non philosophia pertractet: quippe que sola excludit vicia et sine qua nichil recte vivit homo.

Ceteri pe. Sicut autem moratur in iustificationibus, id est in contemplatione mandatorum dei, sapientem facit, nam et propheta dicit: a mandatis tuis intellexi; sic animum contemplandi aptare eadem philosophia necessarium est. Hec sunt qui non dum contemplent aptantur contemplandis, approbantque quod suspiciunt in aliis, et in actore deo desiderant conformari. Est ergo genus eminentissimum eorum qui in iustificationibus occupantur. Secundus quorum animus expeditus est et ad ipsum cum amore occupatus in illis. Infimus qui desiderant expedire ut has ipsum concupiscere possunt: quod et si adhuc non sunt, desiderant tamen esse philosophi. Horum personam induerat propheta dicens: Concupivit anima mea d. i. t. i. o. t. Eius namque

Sapiens – fruitur
Philosophus – accedit
Aspirans – aspirat concupiscunt

tanta est pulcritudo. Quod si ut ait
plato. uideri posset oculis corporis:
amores sapientie. inestimabiles homines
inflammaret: adeo quidem ut primo
aspectu. uniuersi omnes in amorem
eius inciderent. Hanc amat et ex
quirit. a iuuentute sua. fidelis auc
tor cuius senectus constat in fornicatione
amorum. et puerilis etas in igno
rancia. et lubrico uiciorum. Super
salutem inquit. et omnem pulcri
tudinem: dilexi sapienciam: et po
sui pro luce habere illam. venerunt
michi omnia bona pariter cum illa.
Si ergo bona omnia. sapientie acce
ssoria sunt. et per ipsam studium sapi
encie. perfecto philosophandi contemptu
bonorum omnium exclusum est. Unde
colligitur: quod quanto quis philosophie
diligencius insistit: eo fidelius
et verius. ad beatitudinem pergit.
Nam virtutes. quibus ipsa in sin
gulis officiis. prelata dispensat.
Sed quia veteres. licet ex parte.
animas crederent immortales. vi
te eterne. que post istam futura est. non
adeo instructionem acceperant: summum
bonum in virtute constituerunt. quo
plane nichil melius est. nisi
frui eo. quod summe bonum et summum
bonum est. Usus enim virtutis non op
timus est: et utendi. deus ipse est fruc
tus. Cum ergo virtus sola: beatum fa
ciat. ad thronum eius sumpta ora
sione contradictionibus doctorum:
per uarios calles: ascendere conati
sunt. Stoicus enim. ut rerum tote
prius doceat. in mortis medita
tione versatur. Peripateticus in inqui
sitione veri uolutatur. in volup
tatibus epicurus. et licet ad unum
tendant. uarias sententias quasi vias
beatitudinis: auditoribus suis ap
eriunt. De quibus dubitare et querere
liberum est. donec ex collatione pro
sitorum: quasi ex pugnancium racionum
collisione. veritas illucescat. Sed
de hijs lacius in sequentibus dicetur.

Illud sufficiat audisse: in quibus a-
chademicos vacillantes. licet unitatem

De arrogancia multitudinis imperite et qualiter legenda sint ea que prodesse poterunt et obesse. et quod ingenio et exercicio sine gratia sapientia non contingit.

Quanti tamen sunt. qui achademi
corum imitatores. esse dignantur:
cum unusquisque pro libitu potius. quam ra
tione eligat quod sequatur. alii
namque propriis: alii doctorum opinionibus:
alii multitudinis consorcio distrahuntur.
Quid enim dubitat qui iuratus in ver
ba magistri. non quid: sed a quo. quid
dicatur attendere. Quiuis enim clamat
acriter. et quo imbuta est. puerilis
etas: de intimis philosophie abditis. cer
tum putat. patres et de lana caprina
contendere. credens inopinabile si
quid ignotum auribus eius insonuit:
nec racionibus acquiescat. que docto
ris captiuauit opinio. Quamquam enim
enim ille protulit autenticum. et sacro
sanctum est. Ille tamen citius contradi
cit. et pertinacius reluctatur. qui in
paucitate: rerum addiscenda: consu
mpsit etatem. et tanta eorum angu
stia premitur. ut si verbum unum aut
duo sub diuersis: elinguis fiat. et
quauis statua taciturnior. Marmo
reum putes. et in adiutorio pitagore:
aut monachorum claustro: non tam
consuetudine. quam necessitate silencium didicisse.
Si quis istorum in manus tuas forte
erudiendus inciderit: multo facies
quod thimoteum. qui in arte tibicinum ex
cellebat. fecisse refert quintilianus in
libro de institucione oratoris. Sic quod
duplas mercedes exigebat. et a-
probat ab hiis qui fuerant male in
stituti. quam si omnino rudes accederent. — Thimoteus
Error enim duplicem laborem exigit.
tum et delenda sunt prius. institucionis
vicia. et bona sint fideliter in
serenda. Suscipe ad moderatores
priorum temporum. uide illos qui
alcius protonantur. quos auditores

De tribus sectis philosophorum: Peripatheticorum — [illegible]; Stoicorum — [illegible]; Epicureorum — [illegible]

multitudo circumstrepit. diligenter alte
decos. in regula una aut duobus
aut paucalis verbis inuenies occu-
patos: aut ut multum paucas que-
stiones: aptas ingeniis elegerunt:
in quibus ingenium suum exercerant:
et consummat oratorem. Has tamen non suffi-
cit enodare. sed nodum. et totam
ambiguitatem. in narratione sua: pro
auditores suos transmittunt posteris
dissoluendum. Eo loci ut congrediar
inuitant: instant. postulant quod con-
flictum. si differs manum conserere:
si paululum moraris: in [illegible] si-
lent. Si accedo: si tantum inita
congredior: si primus lacertum que-
rit: variat faciem: verba distorquet.
prestigiis conformatur. lubricum et volu
bilem postea in cadauere redisse. nisi
quod teneri facilius potest: si in corpo
stiteris: ut quocumque verba diffluant
et voluantur: quid velit intelligas:
et quid sentiat in tanta varietate ver-
borum: et tandem vincietur sensu suo:
et capietur in verbo oris sui: si verba
eorum. que ducuntur attigeris. Sunt
quod tenuerit. Earum de quibus maior
disceptatur subtiliora. et aliis utili
ora sunt: tum patuerit. Si pergeris.
si pudet. et piget: in ungiis diutius
occupari: ad diuiticula proposite questionis
velaberis: et qui ad singulum [illegible] re
tierens: more antei. ab eo unde
genitus et unctus est vires repara-
re contendit. Si exiuit. tot facit an
fractus. ut ad visitata recurrat.
Ac si laborintum optat exiuire: ser-
pente circumua. pullos inuit. et inue-
ta pecunia rura lacita: illi caz
sumptus: querunt animalia peruis:
Voltur inuicto. et canibus cruribus
quod relictis: ad fetus properat. pretz
quod cadauera affert. Hic est ergo cibus
magni quoque volucris. et se pa
scentis. propterea cum iam facit arbor

mudos: Sed leporem. aut capra
aut famule Jovis. et generos si-
saltu venantur aues. hunc predi
cabili ponitur. Inde aut cum se
matura leuabit presentes. Obui-
late fame. festinant ad illam. quia
primo rupto predam gustaverat quo
Si ergo eos a verbis suis suspendi-
sere in omni facultate inopie
poteris misereri. Sunt enim qui
prauare videantur in singulis. Sed
qui pretas professione vendicat vniuersis:
Nec minus tamen sunt in singulis
professione copiis destituti. Sunt qui ab
professionem sperant. Sunt qui vniuersi
inuigilent inopes singularum.
Non facile tamen discernimus quos
magis credam esse erroneos. an
nec ab una professione constat: et
nemo fideliter querat omnibus insi-
stere: Quia tamen ab una petiti
ones inceperis est: arrogantia
qui omnes profitetur. Primo ad
omnia occupari desidiosus est: sed fa
dentis et non profitentis omnia [illegible]
Ceterum qui multa poterit. ut eliga
cui sit potius insistendum: circumspe
ctus est. et aliis comparatis. professio-
nem sue fidelius seruit. Eo fa
spectat preceptum ethici legere libros
sapientis. in libello quod paruuli
initiantur. ut virtutis instructi
et vsus teneris ebibitus animus
facile nequeat abolere. quem et
testa diutius seruat odorem cui
quo semel est imbuta recens: aut
vel certa vel alius. nam auctor
inductus est. multa legas facito
lectis plege multa. Duo quidem
aliquid esse vtilius ad scientiam a-
spiranti: facile non crediderim. preter
obseruantiam mandatorum dei in
qua singularis et vnica indu
bitanter est proficiendi profectus. Si

tamen omnia legenda sunt: ut eorum aliqua, cum lecta fuerint, negligantur: nonnulla aliqua vero aut cognita, ne sint omnia incognita. Sed potioribus maiori diligentia insistendum est: que aut politicam vitam, sive incivili, sive in divinis preceptis instituunt, aut procurant corporis aut animae sanitatem. Cum illa que precipua est inter liberales disciplinas, sine qua nemo rite docere aut doceri potest, sic in transitu et quasi a limine salutanda, quibus in aliis censeat immorandum, que aut intellectu difficiles aut effectu inutiles et pretiose non faciunt hominem meliorem. Naturam et ea ipsa quorum usus necessarius est, si hominem immoderatius occupaverit, periculosissima sunt. Poetas, historicos, oratores, mathematicos, probabiles mathematice, quis ambigit esse legendos, maxime cum sine hiis viri esse nequeant vel non soleant litterati? Qui enim istorum ignari sunt, illiterati dicuntur, et si litteras noverint. Ceterum qui in suis sensu vendicant animum, et si polliceantur notitiam rerum, virtutis tamen dedocent et submovent cultum. Unde Cicero cum de poetis ageret, ut diligentius audiatur, exclamat: Clamor et approbatio populi quasi magni cuiusdam et sapientis magistri, et qui ad commendationem sufficiat plausu suo, quos vult facit autenticos. At illi qui tantis laudibus efferuntur, quantas obducunt tenebras! Quos invehunt metus! Quas inflammant cupiditates! Hii stupra, adulteria que conciliant, varias doli reparant artes: furta, rapinas, incendia docent, que sunt aut fuerunt, immo que fingi possint malorum exempla proponunt oculis multitudinis imperite. Nunc incendia celi succensi aut maris

inundationes aut terre hiatus tantas fecit populorum strages, quantas isti faciunt morum. Comicus qui poetas placet, in Eunucho refert adolescentis libidinem inflammatam, cum tabulam pictam videret continentem quo pacto deus, qui celi templa sonitu concutit, per impluvium auro misso inclusam turre et septem custodibus corrupit Danaem. Si miles in singulis picturas videt, miratur et laudat multitudo; naturam que virtutis incitamenta sunt rarus spectator attendit. Et que res in se neque consilium neque modum habet ullum, eam consilio regere non potes. In amore hec omnia insunt vitia: iniurie, suspiciones, inimicitie, indutie, bellum, pax rursum. Incerta hec si postules ratione certa facere, nichil plus agas quam si des operam ut cum ratione insanias. Et quod nunc tute tecum iratus cogitas: Egone illam? que illum? que me? que non? Sine modo. Mori me malim. Sentiet qui vir siem. Hec verba una mehercule falsa lacrimula, quam oculos terendo misere vix expresserit, restinguet, et te ultro accusabit, et dabis ei ultro supplicium. Ad depellendum inclitum contumelias ratio eminens est, quem servus inducit. Et quicquid in hanc partem loquitur, ita accipitur ac si insanum amatorem revocet servus. Eos tamen alibi commendat plurimum idem Cicero dicens: Poetas et varios scriptores artium aut rerum gestarum solus ille contemptibiles facit qui non veretur contemni. Naturam et virtutis sunt usum et plaudendi materiam prebent recitantem eum; non docent vitia, et que utilitatis causa gesta sunt aut voluptatis. Sic autem per morum descriptionem transeunt ut virtuti faciant locum. Naturam prelia, pugnas, per mare varias procellas, per tot motus, seditiones et insidias procorum Scillam pertransiit et Caribdim, ut ad patriam suam saltem in senectute Ulixes repedaret. Socios variis exilii amisit casibus, sed eos aut fortune

violencia aut nature infirmitas a
animi voluptatibus absumpsit. Horum
tamen omnium iocunda relacio est. Raro
vel amici premissus casus: et si a-
marus sit proficit ad cautelam. Et
quo familior fuit eo labente sorte
tas: eo casus quoque magis absterret.
De efficacia exemplorum vet. Si quidem exemplis sepe magis
Cognicio mali experiencia est cautelarum proficitur quam preceptis. Mala enim vi
tantur facilius quo fidelius percogni
ta fuerint. Mixo et quodammodo solus
euasit vlixes sed ad plenum eruditam
tem et quam patrias voluptates: pa
naores euadunt. Consonat ei si
liricum quarente lira. dignam audi
starum aut si maius oracius. qui plus
honestatis scit apud incoaciorem inue
nisse gratulatur: quam plerum stoicorum
Oracius c. 2 est preceptis copiosum. Ait enim. Tro
iani belli. scriptorem maxime lo
lli: dum tu declamas rome. preneste
relegi Qui mecum sit pulchrum: quid tur
pe: quid vtile quid non. pulchris
et melius. crisippo et cantore dicit:
fabula que propter paridis narrat
amorem. grecia barbarie lento co
lisa duello. stultorum regum et populorum
continet estus. Antenor belli cen
set presinde causas. quid paris. ut re
gnet. saluus. viuat quoque beatus: co
gi posse negat seditione dolis. sce
lere atque libidine. et ira: iliacos intra
muros peccatur et extra Quidquid
delirant reges plectuntur achiui. Ego
aut in illorum sententia facillime
cedo: qui non credunt. sine latio
ne auctorum. posse fieri hominem
Copia librorum non facit philosophum sed gracia literatum. Literarum tamen copia non
quamquam philosophum facit. Gracia siquidem
est que ad sapienciam sola perducit.
In summa siquidem copia librorum. an
ignorancia: inter dum. aut neglige
cia virtutis est. sine qua impossibile
est quemquam fieri sapientem. Unde
et doctor ille catholicus. cuius nomine
satis memor esse potest. augustinus varro
nem arguit. quod tamen. ut litera
tissimum fuisse doceat: ait post certa

quibus singulari preconio commendat.
Denique et ipse tullius: huic tale
fert testimonium perhibet ut in libris
achademicis dicat. cum quo ibi
versatur disputacionem. se habuisse
cum marco varrone. homine inquit
omnium facile acutissimo et sine
dubitacione doctissimo Non ait
eloquentissimo. et vel facundissimo.
quoniam re vera in hac facultate il
lum impar est: sed omnium facile acu
tissimo et indubitanter doctissimo
In primo autem libro. cum eius re
rum. literaria opera predicaret. nos
inquit in nostra vrbe peregrinan
tes errantesque tamquam hospites: tui
libri. quasi domum reduxerunt. ut
possemus aliquando. qui et vbi esse
mus agnoscere. Tu etatem patrie. tu discri
pciones temporum. tu sacrorum iura.
tu sacerdotum. tu domesticam: tu pu
blicam disciplinam: tu sedium. regi
onum. locorum. tu omnium diuinarum
humanarumque rerum. nomina. genera.
officia. et causas aperuisti. Iste
vir tam insignis. excellentis quoque
perite. qui tam multa legit ut ei
aliquid scribere vacasse miremur.
tam multa scripsit. quam multa vix
quemquam legere potuisse credamus.
Iste inquam vir tanto ingenio
tantusque doctrina: si rerum velut
diuinarum. de quibus scribit. oppu
gnator esset. atque destructor: eas
que non ad religionem. sed ad super
sticionem diceret pertinere: nescio
vtrum tam multa in eis ridenda
contempnenda et detestanda con
scriberet. Cum ergo viri acutis
simi. et sine vlla dubitacione
eruditione. teste doctissimi super
cio. scriptis propriis ea conuincantur ac
guatur. constet quod supersticione
falsitatis vicio. virtuti que in sola
veritate consistit. esse oppositam. et
sapienciam. sine virtute. esse non pos
se. quis ex sola lectione. nisi a
sit gracia illustratio. creatoris. inuitato

quod lituum credat posse fieri hominem
sapientem. Omnes scripturas esse
legendas Et de benedictione que
primogenitis data est et filiis Noe
et quod racioni Auctoritas illius
gentilium premdicat.

P.
10

Omnes tamen scripturas legendas
esse probabile est; nisi sint reproba
te lectionis, cum omnia non modo
que scripta: sed et que facta sunt
ad utilitatem hominis: licet cibis
utatur uniuersum instituta credantur
Nam et angeli quodammodo propter ad
ministracionem indices corporeis studiis ac
sectorum patrum ad corporis usum
institutus est: Abinicio benedixit
deus homini dicens; crescite et multi
plicamini: et replete terram. et subicite
eam: et dominamini piscibus ma
ris: et volatilibus celi. et vniuersis
animantibus: que mouentur super
terram Et adiciens. omnem herbam
afferentem semen et vniuersa ligna
in usu suo. nam a carnibus edulio
ante diluuium. creduntur abstinuis
se; concessit eis in cibum. Illis
quoque quos aposte diluuium: archa
prefiguratrix ecclesie liberauerat.
benedixit. et legem dedit dicens;
crescite. et multiplicamini et replete
terram: et terror vester. ac tremor
sit. super cuncta animalia terre et super
omnes volucres celi: cum vniuersis
que mouentur in terra: omnes pisces
maris. manui vestre traditi sunt
et omne quod mouetur et viuit:
erit vobis in cibum Quasi olera
virentia. tradidi vobis omnia: excepto
quod carnem cum sanguine non comedetis
Ecce quia primogenitis. et filiis
noe eadem benedictionis collata est
gratia: eadem auctoritas dignitatis.
eadem et ciborum. fere concessa est
indulgencia. Augmentum namque et
multiplicacio generis dilatacioni corpo
rum. dominium terrarum: priuilegium po
testatis: victualium vniuersitatis: est

indicium libertatis Omnia siquidem
munda mundis Licet vetolo homini bene
dictionis priuilegium. alio indultum tempore:
quam quo innocentia per creacionem data
est: aut per medicinam sacramenti. vel
penitencie reparata Nam et filiis status
post diluuium. et illis ante peccatum: ideo
forte dictum est. crescite et multiplicamini:
ut illius duntaxat augmentum: et
multiplicacio adquiratur. quod deus ho
mini contulit per naturam: aut reformauit
per graciam Hoc autem et crescere iubetur
in se et quodammodo multiplicari in so
bole. In se quidem et virtute proficitur:
in sole: vnitiosa quadam propagacione
virtutum Cum vero natura sit viciata
per culpam: ut crescere aut multiplicari
iubeatur non mirum: Licet autem
quod premissa sunt. stare queant ad ad
literam: cum omnia in usum vite hominis
cedant: et ea ipsa. que videntur esse
mortifera causa. visu. ordinatu. au
ditu. nec dum tactu vel gustu. qualia
sunt nocentiua venenosa cibus sit
hominis. aut eius utantur in cibum
Poterit tamen et aliud sensum. scrutator
domestici inuenire. Sensum tamen hysto
ricum roborat quod pisces sanissimos
et feras quarum carnes. utilissime sunt:
videmus crebro. venenatissima rep
tilia deuorare: et ipsa venena in
seruntur medicamentis: quibus non mo
do sustentatur homo: sed eciam infir
mitas conualescit Cum vero primum sit
exquirendus sensus hystoricus; quamquam
communis: vel ad fidem vel ad opera fidei.
que sunt boni mores. magis infor
matiuus. laudabilior et plane utilior IV
est Hoc enim lectione semper querendum
est: ut homo. semper melior fiat;
Verumtamen cum littera precedens. utiliter ad
multa possit referri: et ad hoc posse
aptari consentio. ut per graciam. ex bene
dictione dei collatam. ad virtutis incre
mentum: et multiplicacionem. liberum ex
citetur arbitrium. et virtutibus multipli
catis per graciam: adiciatur subiecte terre
quod cum in seipso homo subiecerit do
minium sui. aliorum quoque consequitur.
ut cunctis animantibus prelatus sit.

morem et tremorem incutiat omni-
bus que mouentur in terra. Sunt
ei ergo dicta in cibum: quia in omni-
bus creaturis ei verba salutis sue
loquutus dominus: plane cibatur in crea-
tis: quibus ad vitam: aut mores compo-
nendos vita hominis proficit. Constat
enim quod omnis edificacio morum: a domino
est: et cuique: ad virtutem aut ad opere
aut a verbo: aut quocumque modo instruc-
tionis sibi a deo utiliter cibatur.
Omnis enim instructio salutis quodammodo
verbum dei est: et a quocumque veritas
doctrine proferatur accepta est: eo quod veritas
incorrupta semper et incorruptibilis
est. Ante diluvium et post. dum sanguine in
quo sedes est anime abstineatur. concessus
est omnis esus. et ante baptismum et post.
dum modo peccatum vitet nemo undecumque
instrui prohibetur. Si apostolus est. aliquibus
odor mortis in mortem: quid prohibet
et vasa mortis aliqui prodesse ad vitam.

Sine sanguine comede id est in lege de vicia fuge.

Sic ergo dicitur quecumque vis preter san-
guinem comede. proinde est ac si quadam
ymagine dicatur. dum modo vicia fu-
gias quicquid volueris lege. Sicut
in escis carnalibus: quedam sunt que
digeruntur utiliter. quedam convertuntur
in crudos humores. alia per vomitum expu-
lsionem eiciuntur omnino. quedam sunt
que sanis si tamen modeste sumantur
conferunt. et obsunt egrotantibus. quedam
debilioribus faciunt. minus tamen condu-
cunt sanis. et sanatiuis. Nam hec ipsa
non a deo naturam roborat. delica-
tiora siquidem minus nutriunt. magis
gemmia. et alimenti ut ita dixerim

Diverse scripture.

pinguioris: Sic et in libris sunt que
omnibus prosunt: dum tamen legantur
modestia dispensante. ut que nichil
contineant nisi edificacionem fidei et mo-
2 rum. Sunt que solidioribus animis fa-
ciant. habenda quidem prius altercati-
3 one simplicium. Sunt que natura
bone mentis omnino eiciat. Sunt que
4 digerat in usum morum: aut eloque-
5 cie. Sunt que inducant animam. etiam
fide et bonis operibus. solam faciunt
credulitatem. Vix autem invenitur
scriptum in quo. si non in sensu. vel
in verbis non reperiatur aliquid

quod prudens lector emittit. Ceteri
libri catholici. tucius leguntur. ca-
nonicis et gentiles simplicibus pe-
riculosius patent. sed in utrisque ex-
erciciis fidelioribus ingeniis utilissi-
mum est. Nam ex quesita lectio singu-
lorum: doctissimum: tanta electio me-
liorum: optimum facit. Ut enim in li-
bro saturnaliorum: et in epistolis Se-
nece ad Lucillum. legitur. apes quo-
dammodo debemus imitari: que va-
gantur. et flores carpunt. deinde
quicquid attulerunt disponunt. ac
per favos dividunt: et succum varium
in unum saporem: mixtura quadam
et proprietate spiritus sui mutant. Nos
quoque. quicquid diversa lectione hau-
simus: convertamus in usum utile
ut omnia in ordinem gerendo
varietatis iudicio digerente coale-
scant. Nam et in animo melius
distincta servantur. et ipsa distinc-
tio: non sine quodam fermento quo
conditur universitas in unius sapo-
ris usum. varia libamenta con-
fundit. ut etiam si apparuerit
unde sumptum sit: Aliud tamen esse
quam unde sumptum noteretur appa-
reat. Quod in corpore nostro fa-
cere videmus: sine omni ope nostra na-
turam. Nam alimenta que accipimus: quam-
diu in sua qualitate perseverant
et solida innatant: male stoma-
cho oneri sunt. At cum ex eo quod erant
mutata sunt. tum demum in vi-
res transeunt. Sanguinis ex divino manda-
to dicitur. dum vicia declinat.
Pastor ecclesie reptilia. et immunda
mactare precipitur. et comedere
quod licet adnotacionem gentium proponere
feratur. vel exempli conformi-
te docere potest. ut iugulatis
erroribus gentilium dogmata
nequaquam horreamus. Dum inde
ciam frugalitatem. contemptu-
mundi docent pitagorici audiant
dum animas quas in celum conexe-
runt retardant in corpora bestiarum.

inquietetur vel plato. Nam in eo pita-
goram nimis secutus est: quod sicut
mortuos ex vivis ita ex mortuis re-
ciproce vivos fieri docuit. et preciosa
corpora pristinorum qualitate ingredi.
Unde illud: Ipse ego nam memini:
troiani tempore belli: pantoides eufor-
bus eram. cui pectore quondam hesit ab
adverso. gravis hasta minoris atride.
Sic ergo legatur. ut auctoritas non
preiudicet racioni. Nam et verba-
rum rosa legitur: quando quis mandu-
cat gestis verit. Sapiencia siquidem fons
quidam est. de quo egreditur flu-
mina: que irrigant omnem terram: et
non modo ortum deliciarum: divine
pagine replent: sed etiam ad gen-
tes pertranseunt. ut nec ethiopi-
bus omnino desint. Inde sunt flo-
ridi. redolentes: et fructiferi ge-
nera orti. Quos si forte simplex
lector ingreditur: semper pocius
illius meminerit. Qui legitis
flores et humi nascencia fraga:
frigidus o pueri fugite hinc: latet
anguis in herba. Nam et poma aspi-
dum. que draco pervigil servat. n
nullus asportat ignavus: aut
quis scripturas: non quasi vigilans
legerit sed quasi dormitans semper
manserit: ac si ad finem legendorum
uterus caltaribus properat. Certum
est. quia fidelis lector. et prudens.
et qui hic ex amore vigilat. vi-
cia semper excludit. et in omnibus
attendit ad vitam. Huic est illud doc-
toris doctorum Ieronimi: Ama
sapienciam scripturarum: et carnis vi-
cia non amabis. Quid sit vere philosophari
et ad quem finem omnium scripturarum vigat intencio.

Hoc autem revera philosophari est. et hic
est vite lectionis iocundissimus
et saluberrimus fructus. Ipsa si-
quidem rerum omnium continet discipli-
nam: et omnium moderacio. universis
humane vite actibus. et verbis
et cogitacionibus. modum et terminos
ipsa constituit. Est tamen. cui nec
ipsa novit terminum prefinire. Est

enim in eo perscribit. ut non habeat mo-
dum. Quicquid enim aut loquitur il-
luc tendit quod apud vere philosophantes non
habet terminum. Nam et eius substancia
in eo consistit. ut illud nequaquam
finiatur. Si enim secundum platonem philosophus
amator dei est. quid aliud est philosophia. nisi
divinitatis amor. Hic est utique quem
terminari non vult. ne et ipsa. quod non expe-
dit finiatur. Quod enim finitur. esse
desinit. et si amor dei extinguitur.
philosophie nomen evanescit. Sic et dei incar-
nata sapiencia: cum nullus perscribat
dilectioni modum. deum sine modo precipit dilige-
re. Nisi quia caritati. modus ille
perscribitur. ut deus sine termino amore di-
ligatur: Qui enim aut diliges proximum
tuum. sicut te ipsum. idem premisit. dili-
ges dominum deum tuum. ex toto corde tuo.
ex tota anima tua: ex tota mente tua: et
ex omnibus viribus tuis. Idem quoque
adiecit. In hiis duobus verbis: pen-
det tota lex. et prophete. Si ergo omnia
que scripta sunt. prophetis famulantur.
et legi. id est si omnis doctrina. illuc tendit
ut homo subditus sit legi dei: quis am-
bigit. ad regnum caritatis. universa
referri. Qui vero philosophando. caritatem
adquirit: aut dilatat: summum philosophantis
assecutus est finem. Hec est itaque vera
et inmutabilis philosophancium regula:
ut si in omnibus legendis: aut di-
scendis: agendis: aut omittendis:
quibusque videtur: ut proficiat caritati:
Ipsa vero unicus magis aut sola est. que
honestatem: modestiamque tam sobrieta-
te: pudiciciam. et aliarum venerabilium
virtutum cetum: in ipsum hominem. que
pietati consecrat: quasi in templum
domini introducit. Quicquid aliorsum
vergit in artibus. sive quibuscumque
scripturis: non philosophie dogmata. sed in-
anes fabule sunt. et figmenta eorum:
super quorum impietate. ira dei de ce-
lo revelatur. Quicquid illi garriant:
vere philosophanti ineptum videtur. insipi-
dum et insulsum. Audi non me
sed prophetam. dicentem de talibus:

Philosophia

Regula philosophantium

Nota

Narraverunt michi iniqui fabulaciones
sed non ut lex tua / Loqui ergo vera
et iusta placentibus: et non complacentibus
commune est / Vera et falsa loqui.
bona docere et mala non placentium
est / Sed et recta dum taxat inutilia
docet vanus philosophus imitator / sed qui
recta que docet sequitur: vere philosophus est

Verus philosophus

De ineptis imitatoribus qui sapientiam verba
putant et quod aliter legendi sunt libri divini
aliter gentiles

12: Errant utique et impudenter errant
qui philosophiam in solis verbis consi
stere opinantur / Errant qui virtutem
verba putant / ut lucum lignum Nam
virtutis commendacio consistit ab opere
et sapiencia verbis insophistica committi
Unde constat quia illi qui verbis
inherent malunt videri quam esse sa
pientes / Plateas circueunt terunt
limina doctorum: questiunculas
movent / intricant verba ut sunt
et aliorum obducant sensum paucosque
ventilant: quam ex animo: siquid
difficultatis emerserit / Verentur ti
prodere imperitiam suam: iactatores
sapientie nec amatores. et id quod
nesciunt: pravo pudore nescire. quam
querere et discere malunt Presertim
si assint alii quibus noticia attribue
tur. quod ipsi nesciunt / Fastidium tamen
eorum. ferre non potest / de omni materia
loquuntur. subito diiudicant omnes.
culpant alios: se ipsos predicant / iac
tant se invenisse de novo / quod tritum
est ab antiquis: et testimonio li
brorum: petitates multas. ad tempora
nostra perductum. Verba multiplicant.
ut sepe minus intellecti sint omni
et multitudine verborum. quam verum
difficultate / Cum enim ne intelli
geretur effecit / arbitrantur se meruis
se. ut peritus philosophus videatur. Et
sepe qui paucissima novit: pro
mit plurima. que nec ipsi pita
goras sufficeret explanare / In-

terim ea replicat. et revolvit
quia non habet quo dilatet. labo
rat misere et item texit et car
minat auras dum cum ptolomeo
tamen celestem celo [illegible]
cecidisse Nuclez cum homine: a
tulisse videbitur Si professionem
quorum aut artem: est gramma
ticus. rethor. geometer pictor aly
tes: augur. aruspex medicus
magus: omnia novit: et esuri
ens grecus: longe prestancior Nos
et si iusseris: ibit in celum: et de i
lo doctor. tempus quo voluerit
volumen per manus traicit Ora
de ut doceatis. quid in scripturis sua
auctores senserint. diligenter in
quire ex ore litium. statim ma
nifestabit duriciam tuam: et a fine
archadie. te dicet tardiorem Apud
hos ebreior es: dum quid in littera
latet interrogas: licet inuti
lis est: nec curandum est. quid lo
Si instas: inconcebile fuge quod p
maiora est et occidit: Cave ne fia
peius sit: qui tantum post comedit omnibus
diebus vite sue Aut ludendum
aut fabulandum: aut disputandum
est: tibi nec quod sibi bosior est videtur
doctior Nec curandum est Unde
aut quid. de quo sentiat. aut p
ferat aliquis: dum loquatur Nec
refert. qua quisque vocem vital
dum non instauraz. sed umbram
eius. quisque dat sufficiat: Cum
verum aut falsum. quid probabile
aut non probabile sit. frustra quid
dubii in magis probabilium pre
feratur Statuo quod voluerit stat
illud aliqua similitudo cuarum
at Nam quod obtinet in uno si
mili: velis nolis in alio obti
nebit. Constat tamen quod vero simi
le est non statim esse verum: et quod
falsum videtur non semper fal
sum esse: Si comparatorum similium

12

dissimilitudinem interius aperie-
rem inanem aggrederis. Aut enim
te vel clamore impediet. aut sup-
fluam operam dari debit: ad omnium
similium. aliquam dissimilitudinem
esse oporteat. Alioquin non tam simi-
lia. quam eadem merito dicentur:
docetur ita non sit: non modo frivo-
lum sed irrisione dignissimum indi-
catur. Statim queritur. an vel corona
vi. dicitur ut peripateticum. non cruma-
goram audiant convenisse: Cum
hi deambulatione et contione vi-
cium. potius quam diligenti investi-
gatione rerum: peripateticos imi-
tentur: Si tamen hoc. ad copiam
eloquentie comparandam: exercitatur
disceptatio. et similia et dissimilia
conquirantur. exercicium quidem lau-
dabile est. et quo aliquid esse com-
mendabilius iuventuti. non facile di-
xerim. dummodo fallaciarum in-
be multiplici. sibi nequaquam prestigi-
oculos patiantur. Nichil enim uti-
lius. nichil ad gloriam. aut res ad-
quirendas commodius iuventuti. quam
eloquencia. que ex eo plurimum
operatur: si rerum in mente. et in
ore. copia sit verborum. Verba na-
mque preferre rebus incognitis: desi-
pientis potius. quam docentis est.
aut discentis. Multos videbis huius-
modi. qui totum longo detinent
sermone diem. et nichil omnino
dicunt ad minimum. Tu defessus es
audiendo. et ipse nisi verbosior esset
loquendo. perfatigari potuerat. quo
tamen tendat. aut quid velit. ne-
dum intelligis. Tu finem expectas.
ille nondum initium fecit. Prefer tamen
ut videas. quam contrarius sit: re-
collige tandem. que contexit. et
occurret tibi velud egri sompnia:
vane fingentur species. ut nec pes
nec caput. uni reddatur forme.
turbati cerebri hominem credas.
et qui ex defectu rationis: lin-

guam continere contumeliosam non possit:
putes eum noctes. continuare in som-
pnes. et sopita ratione. inclamato-
riam solam. in eo excitatam. Si forte
miseratione ductus: ei modestiam
persuaseris: succendetur. et quelibet
in quemvis. finget obprobria. compa-
cientibus. et deridentibus. eque
conviciabitur. nec amicis. nec hosti-
bus: ab eo nisi conspectus abscedat. Si
cepisti. preferas necesse est. aut procacis
lingue. sustinebis iniurias. Desiste
ergo. nisi sordida lingua malueris
inquinari. Nam et immunda que magis
moventur. eo amplius fetent. Vi-
ri prudentes dictum agnoscas. quia
vesanum tetigisse timent. fugiunt quippe
poetam. qui sapiunt. agitant pue-
ri incautique sequuntur. Fiat autem
apud senatores. aut serio invectus
homo huiusmodi. rectissime videatur
inutilis: commodus tamen est. in cetu
multitudinis. que hilaritatis. et iocu-
laris leticie. materia gaudet.
Optimum enim instrumentum est: ad ri-
sus conciliandos. et efficacior quam
mimus. Et venenum eius effugias.
pacienciam indicans auribus morem
geras insano. qui nulli parcit. et si
cum forte eius respuere. benignissime
obsecra. ut in docendo. aut dispu-
tando. sententie plus apponat.
ut eam verborum deductione compe-
scat. Nam qui verba rebus. et res tem-
poris opportunitati contemperat. Eccli. 1
modestissimam totius eloquentie
regulam tenet. Illa vero copia
laudem parit cum virtus utenti et
omnibus officiis amicitie consentit.
Multa siquidem. et fallaciter loqui
nugigeruli est: et famam omnino
negligentis. et in se virorum gravi-
um provocantis odium. et contemptum.
Nam et spiritus sapientie auctor est.
quia qui sophistice loquitur. odi-
bilis est. Nec mediocris tamen utilitas
est. in deprehendendis importunitatibus
sophisticis. sine quarum noticia quis

De util. Eloquen

quibus ad examinationem veri et cribri
ventilationem progreditur quasi iner-
mes inutilis est qui adversus eos con-
certatur et instructum hostem provide
exarmatus. Licet ergo ad glo-
riam colloquentem victissime fallere
et quasi in campis doctorum scola-
rium inter tirones iocularem militiam ex-
ercere. Sed ubi se colloquium in ter-
tio ad philosophie sobrietatem erigit impo-
rtunitates sophistice delitescunt
Et si forte ab alterutra parte consur-
gunt sic a sapientibus corripiuntur
sicut in republica inter contrahen-
tes dolus malignantium coercetur.
Ceterum verba rebus res temporibus coa-
ptare et intervenientes fallacias pro-
videnter prudentis argumentatoris non pau-
corum dierum est aut levis opera. Un-
plurimi accedentes retrorsum abeunt
et aliquam vestium philosophie porticulam
preferentes gloriantur apud indoctos
ac si in iurisdictione eorum tota co-
essent. Ut enim ait quidam verbis
magis manantibus nomine excidit
grato quisque duas iungere partes
sic stat sic loquitur velut omnes
noverit artes. De generibus et speciebus
nova affert sententiam que Bo-
ecium latuit quam doctus Plato ne-
scivit et quam iste felici forte in se-
cretis Aristotilis nuper invenit. Ve-
terem paratus est solvere questionem
in qua laboravit mundus iam senuit
in qua plus temporis consumptum
est quam in adquirendo et regendo
orbis imperio consumpserit cesarea
domus plus effusum pecunie quam in
omnibus divitiis suis possederit Cre-
sus. Hec enim tam diu multos tenuit
ut cum in hoc unum in tota vita que-
rerent tandem nec istud nec aliud
invenirent. Et forte ideo quia curio-
sitati non sufficiebat in eis quod solum
potuit inveniri. Nam sicut in um-
bra cuiuslibet corporis frustra solidi-
tatis substantia queritur sic in hiis que
intelligibilia sunt dumtaxat et

universaliter concipi nec universaliter
esse queunt solidioris existencie su-
bstantia nequaquam invenitur. In hiis eta-
tem terere nichil agentis et fru-
stra laborantis est. Nebule siquidem
sunt rerum fugacium et cum queruntur
avidius citius evanescunt. Expo-
nunt tamen auctores multis modis
variis et sermonibus et dum indifferen-
ter verbis usi sunt varias opinio-
nes immiscere visi sunt et litigio-
sis hominibus multam contendendi
materiam reliquerunt. Unde est quod
sensibilibus aliis quod singularibus
apprehensio quam nec sola veraciter
esse dicitur ea in adversos status
perhibet pro quorum ratione in ipsis
singularibus specialissima genera-
lissima que constituit. Sunt qui
more mathematicorum formas
abstrahunt et ad illas quicquid
de universalibus dicitur referunt.
Alii discutiunt intellectus et eos
universalium nominibus censeri con-
firmant. Fuerunt et qui voces
ipsas genera dicerent esse et species
sed eorum iam explosa sententia
est et facile cum auctore suo eva-
nuit. Sunt tamen adhuc qui de-
prehenduntur in vestigiis eorum
licet erubescant auctorem vel sen-
tenciam profiteri solis nominibus in-
herentes quod rebus et intellectibus
subtrahunt sermonibus ascribunt.
Magno tuetur quisque se iudice et
ex verbis auctorum qui indifferenter
nomina pro rebus vel res pro nominibus
posuerunt suam astruunt sententiam
vel errorem. Ordinatur hic magna
seminaria iurgiorum et colligit
quisque quo suam possit heresim
confirmare. A generibus et speciebus
nequaquam receditur sed eo appli-
cabilis undecumque institutus sit sermo.
Poeticum illud te subito inaberis
diminuisse pictorem qui ad ea
que vetustas exigit scit fortasse

simulacra cupissimum. Desipit itaque
sub in venia a qua eam teste quo-
quo nullus magis avertit. Nam quicquid
aut rufus nichil est nisi venia. Rufo
si gaudet si flet si tacet: aut loquitur
clenat. comminat. postulat. negat. innuit.
Una est venia. si non sit venia. mu-
tus erit. Res illa ad philosophandum videtur ap-
tior. in qua liberior est licentia fin-
gendi quod volueris. et minor est ex
rei difficultate. aut disceptantium
imperitia. certitudo sepe. sicut ad
hostem impediendum facilius sale-
bras. et angustias transcendi mi-
les cautus observat. sic difficiles
quis. aut a scripturis aut a vocibus
excitat questiones. Aut si aliud
propositum est. comindustria in eas: quan-
tum commiscenti prolabitur: et si satisfa-
cere non sufficias. quia nemo est. qui ad
omnia. que ex abrupto querimus.
sufficiat complanare. statim annuit
oculis. distorquet vultum. brachia
iactat. clamat. salit. et tussiguam
gestibus quinquaginta histrione vel
Comino videantur inepti. Non utique
satisfacies. nisi ei rudeas verbis
suis. et id tibi dicas. quod consueverint
audire. Ipse tamen licet scrupu-
losior sit: tociens est solucionis igna-
rus. In uno tamen fortasse sibi perspe-
xit cautius. quod in marsubio omnia
quibus inflatur ingessit et facile
tamen et quam acu vesicam haut
perforando. quicquid loquacitatis in
follibus inepiti gutturis resona-
bat: Interdum uno sapientum ver-
bulo conquiescat. Nec illos ad philosophan-
dum crediderim aptiores qui omni
verbulo. longam orationem obiciant. ac
si ad omnia. que queruntur. sermo
sit ad populum faciendus. Regulariter
si quidem proditum est. quod qui plus ul-
timus respondet. quam queratur
ab eo. lineam recte disputandi ig-
norat. Ceterum eum quis docendus
est: illa sunt dicenda dumtaxat
que solutionem propositorum ad mini-

culum prestant. Unde illos qui in
singulis legunt omnia et dum omnia
queritur. nituntur omnia expedire
planum est recte docendi formulam
non tenere. aut enim nesciunt quid sit re-
cte docendi modus. aut dissimula-
tione officii vendicant forte inge-
nia sua. et ut ait Tullius: non quid
proposita disciplina. sed quid ipsi possi-
Ostentant. Qui ergo porphirium
omnibus philosophie partibus replent. intro-
ducendorum obtundunt ingenia. me-
moriam turbant. et qui instruendus
erat. tanta gravitate tonent. ut omne
reputet importabile quod suscepit.
Divine pagine libros. quorum singuli
apices. divinis pleni sunt sacramentis.
tanta gravitate legendos. forte con-
cesserim. eo quod thesaurus spiritus sancti.
cuius digito scripti sunt. omnino nequit
exhauriri. Licet enim ad unum tan-
tum sensum: accomodata sit superficies li-
tere. multiplicatas misteriorum in-
tus scriptura latet. et ab eadem re sepe
allegoria fidem. tropologia mores.
variis modis edificat. Anagoge quoque
multipliciter sursum ducit. ut littera non
modo verbis. sed rebus ipsis insti-
tuat. At in liberalibus disciplinis ubi non
res sed dumtaxat verba significant. quis-
quis primo sensu litterarum contentus non
est. aberrare videtur michi. aut
ab intelligentia veritatis. quo dirigi
teneantur. se velle suos abducere
auditores. Planum porphirium recep-
tum credo. si ita scripsit. ut sensus eius
intelligi nequeat. nisi aristotile.
platone. et plotino prelectis. Valere
at quisque. ne in aliquam disciplinam.
disponit introducere compendio li-
tergo siquidem illud sequar. qui litteram
aperit. et quam superficie patefacta
sensum ut ita dicam historicum docet.

Que sint necessaria et quasi claves
philosophandi. Et quod Simplicitas Anima
vitam est. Et quid sit et prosit
ad vocacionem ~~philosophie~~ sapientiam relinquere
pruriem. Et quid sit luctari cum
Angelo. et abare eum.

no 13

Que vero sint discendi claves
et que proficientibus adinvenienda
spem veritatis vie compendia expedi
unt: senex Carnotensis paucis
expressit Et licet metri eius sua
vitate non capiar sensum approbo.
et proficientium credo mentibus fideliter
ingerendum Ait ergo Mens humilis. stu
dium querendi. vita quieta. scrutini
um tacitum. paupertas. terra aliena. hec
reserare solent multis: obscura le
gendo Humilibus namque gratiam dat deus.
et illis veritatis scientiam et intelli
gentiam confert. qui timore initiati
cum dilectione et execucione man
datorum suorum: fideliter adherent.
Nam ex testimonio sapientis qui con
fidunt in deo. intelligent veritatem.
Superbis autem resistit deus Cuius eo
invito prohibitum/ aut eo renitente
in aliquo obtinebit Humilitas est ut
nec personam docentis contempnat quis
aut quamcumque scientiam nisi forte quam
religio reprobavit Sicut dici solet in
vita minima. nichil vile agredimi
mus ad scienciam sine eo poterit. qui
quibus ad scienciam deus est. et in quo sunt omnes
sciencarum thesauri absconditi Hoc
sapientie thesauri absconditi Hoc
utique moliri. arduum nimis est. et di
fficilius et longe maius quam ut fa
bulam veterum clavam eripe
de manu Herculis. quo etiam longe
minus. cum nichil est: si tamen quod
omnino nichil est. aliquo maius quam
minus est. Cuiusque ergo proficiendi
ingreditur. ad hostium gradus eius.
humiliter pulset. in cuius manu liber
cum sacerdotium est quem solus aperit.
agnus qui occisus est. ut ad viam sa
pientie: et vere felicitatis semitam
reducat aberrantem. frustra qui
sibi de capacitate ingenii. de memo
rie tenacitate et assiduitate studii:
de lingue volubilitate blanditur.
quia si hec. nimia fuerint: quo ef
ficaciora videntur: eo longius ab
errabunt Nam et equus quo velocius
aberrat: eo tardius domum quisquis
insistit redit Est autem humilitati co

Mens humilis

mixta simplicitas. qua discendi in
telligentia plurimum adiuvatur:
Humilitas enim. hiis que scribuntur
a doctoribus acquiescit. et simpli
citas si qua secus. ac oportuit.
dicta videntur. in partem meliorem.
fidei interpretatione torquet. Suspec
tus enim est qui scripturis a qui
bus instruendus est. apetit dual
et captivata sensu carnali: ad in
tellectum suum. eas nititur trahere
repugnantes. Nam in eis quere
re non habent. proprio sensu obstruc
tum est. non addiscere aliquid Nonne
et discipulorum oculi tenebantur.
ne sapienciam. que eos ex cardine
comitabatur agnoscerent. quia tar
di erant ad intelligendum que
prophete loquebantur. querentes quod ab
erat auctoribus prophetarum. et non
attendentes Christum. qui latebat in
littera Sed quia caritatis ardenti
studio. querebant quod latebat sapi
ens quem querebant affuit: et aperuit
oculos eorum. ut intelligerent scriptu
ras. et suam visio. visio domino cogne
verunt tarditate Sic enim prodest queren
di studium: si aviditas ipsa sciendi re
feratur ad Christum Sed nec ipse nisi in
fractione panis agnoscitur. quia
in mens scripturarum. nisi refectio fidei
aut morum detur anime. omnino
non videtur Cuiusquis enim ad
voluptatem suam. ingenii aut stu
dii viribus. scripturarum integritatem
attemptat. quasi a sacrario prophete ex
clusus: ab intelligentia veri alienus
extat Nam et sodomite. dum
angelos corruptores malicie. et
viri iusti hospites corrumpere voluerunt
cecitate percussi sunt et circa pietate
aberrantes. palpitando in meridie
crassis tenebris obvoluti. Iusto
dei iudicio submersi sunt Sic dum
elati et maligni oberrat. ad piete
scripturarum. sensum fidelem. qui in
domo simplicis. in quo est commora
natio dei. et qui corruptorem mali
cie videt angelum: non attingit

Studium querendi

Angelus siquidem scriptura est qui
deo mittente constat ad marpada
maliaaz ysaie immundi sodomas
descendisse. Audite inquit verbum
domini principes sodomorum auribus
percipite verba mea populus gomorre.
Vermiendum est ergo scriptulis non dua
nidum nisi forte quis seipsum dignum
credat: ut angelis debeat dicari
utique viri iusti eos adorasse et cibum
ministrasse leguntur et eos hanc ta
ntitatis vult proferri. Cibantur autem
fidei et bonorum operum fidem cibus:
nam et magni consilii angelus ad
puteum sic cibavit mulierem samaritanam
et forte eos adorasse non perdurit. Si
cibus subtrahatur. Nove quemdi
studio viguisse scribitur patriarcha
qui scalam videns cuius summitas
celum tangebat angelos ascenden
tes et descendentes vidit et ipsum
dominum innixum scale et cum angelo do
nec aurora illucesceret luctaminis
certamine certavit ut ante ab angelo
fatigatus: adquievit ut cederet: quin
femore altero debilitatus benedictionis
gratia voti compos a cedente an
gelo reportaret. Hec ei in spiritu et
in figura contigerunt sed nobis
apostolo teste figuralia serviunt. In
via ergo peregrinationis nostre appren
damus angelos scripturarum et in
fatigabili certamine luctantes: cui eis
non cedamus donec nos aurora vita
tis illustret. Nec solum nosse su
fficiat veritatem nisi femore amoris
temporalium marcescente eo vere
virtutis aditum de benedictione an
gelica facilius consequamur quo
magis eternorum amore cepabato:
in appetitu temporalium claudicamus. Eo
cum lucta ista perdurat: ut triumpha
tis hominis testimonio dicitur est quod
summa virtutis est facie ad faciem vi
deatur. ~~Nunquam cum homini insede-~~
~~ant apibus apparet imago quedam~~
~~divine visionis est~~. Et rite ancta

sine benedictione non expedit angelum
~~quia notitia veritatis~~ sine gratia bone
operationis sine conscientie non habet
fructum. Porro ad studium querendi non
modo domesticis sed et extraneis
animamur exemplis. Nam solon
qui summo sapientie fervore semper
flagraverat: supremo die assidentibus
amicis et conferentibus iam fere ia
cens fatis caput erexit interrogatus
cur hoc fecisset. Respondit ut cum istud
quod hoc est de quo disputatis percepero mo
riar. Emigrasset profecto ex hominibus in
ertia si eo animo vitam ingrederentur:
quo eam solon egressus est. Carneydes
laboriosus et diuturnus sapientie
miles in studio XC explevit annos
Cui siquidem idem ei vivendi et philoson
di finis fuit. Cato octogesimum et
sextum agens annum: animositatem iuve
nili virili robore gravitate senili
in republica agens: ut nec memo
riam tardiorum aut laterum infirmita
tem: aut quassatam cervicem: membra
torpentia aut linguam impeditam
quisquam animadverteret grecis cum
litteris appetiit erudiri: qui sero et se
nex latinas didicit. Sed ne sibi elo
quentie gloriam compasset id egit ut
iuris quoque civilis peritissimus haberetur.
Cuius vero proles mirifica et patre
catone digna adeo doctrina cupidita
te flagravit ut nec in curia quidem
qua senatus cogebatur temperaret
sibi minus grecos libros lectitaret
sibi. Quamquam industria condit alius
tempora decem alios super esse temporibus
vitam quoque necessariam esse vel etiam
docet qui studentes mane expectandum re
putat si ad ostium cuiusque pulcrum se tu
multum turba pulsat. Aut cum strenuus
locus ingenio suo ad se carminis solo
vocant et dicis precium in se que se
runt pectora curam: divas non admi
ttencia curas: Magne mentis opus
nec de lodice paranda. Attonite cu
rrus et equos faciesque deorum aspicere
et qualis rutilum confundat erinis.
Nam quod turba vitatos hinc impe
diat. Certe evangelicus docet quod

Solon

Carneades

Catho

Vetruvius

turbe precedentis et sequentes increpa
bant · prius ut taceret · siquidem dicitur
duo qui versatur in turbis : turbatur
erga plurima : quo nichil studiis a
bonis moribus excolendis periculosius
est · Si enim studium ut ratione placeat ·
est vehemens applicatio animi · ad ali-
quid agendum : magna cum voluntate ·
perfecto mens · que turbata : ad plura
distrahitur : nequaquam in uno virtutis
opere · fideliter occupatur · Sed studiis tum
exercitatio plurimum proficit · cum virtus
in singulis · que legit · aut audit ho
tacito apud se · veri iudicii scruti-
nio convalescat · Ibi namque ratio cuncta
examinat · et fructum boni appendit
in statera · Ceterum vita quieta esse
non potest · si nature necessaria subtra
huntur · et econtra · si luxuriat ani-
mus in deliciis rerum affluentia lu
men rationis extinguit · Unde se
cunda morum paupertas · et vere hu-
militatis custos · et socia virtutis · pru-
dentibus adhibetur · ut luxuriam · mode
ratione ista compescat : et stimulis
suis · hominem sui memorem · officio
virtutis iugiter instare compellat
Honesta quidem res est · ut ait Seneca ·
leta paupertas : nec tamen est pa
upertas · si leta · sed certe divitiis po
tior : Unde Democritus : cum divitiis
censeri posset · que tante fuerunt ·
ut pater eius · exercitui Xersis : com-
plurium dare · ex facili potuerit · quo
magis vacuo animo · studiis litterarum
esset operatus · parva admodum summa
retenta · patrimonium suum patrie
donavit : athenis autem compluribus
annis moratus : omnia temporum mo
menta · ad percipiendam et exercen-
dam doctrinam conferens · ignotus
illi urbi vixit : quod ipse quodam vo
lumine testatus est · Crates quoque ille
thebanus · proiecto in mare : non
parvo auri pondere : abite inquit pes-
sime male cupiditatis stimuli · ego
vos mergam · ne ipse mergar a
vobis · Sed et anaxagoras cum a

diutina peregrinatione · patriam repeti
isset possessiones quod desertas vidisset :
non essem · inquit · ego salvus · nisi
iste perissent · Socraticum fertur ora
culum · neminem locupletem fieri
futurum · ut doceat nisi addiscendi ·
pauperem et egenum credat · Semper
enim discentibus · plura desunt · que
scitu iocunda · aut necessaria sunt · Terra
aliorum pericula exigit · et suam inde
alienam facit · Immo alienam facit
suam · et nullo unquam gravatur exi
lio · hoc est · quod domesticas · et que
carnis sunt · abigit sollicitudines :
ut homo · totus quodammodo · versus
in spiritum : omne quod sapientie pro-
fectum impedit · reputet alienum :
ubique tam domi · et ubique in presidio ·
quia ubique locorum · apud se · et
ubique · aput sapientiam commoratur · Et
forte hinc preceptum imitatur dominus ·
quod cum exire de terra · et de cognacione
sua precipit : ut in peregrinatione
proficiens · multiplicetur in gentem
magnam · ipsam quam terram adquirat
feliciter · quam reliquit · Cum adeo
tacitam sapientie : omnia que sunt
mundana contempnit · Si quidem
virtus modeste paupertatis exerci
tio crescit : et fortitudo facilius
divitiis quam laboribus expugnatur ·
Cum vel incogitatione temporalium ·
quibus quodammodo ingenitus est pe
dem sui figit affectus : ferme et
minoratur · et iure dominii feliciter
adquirit omnia : que immundi
cordis affectione · quasi nectis
pede calcantur · Sed quis est qui
hanc arduam viam · vel intrare
disponat · Angelum fortem · quis
aggreditur · aut quis si aggredi
perseverat · Nec tamen sine dis-
crimine colluctandi · videtur faciens
veritatis : et nisi pauperis exilii
amaritudo precedat : vitis et
lie · coniugatio non dulcescit : nec
fructificat soboles virtuosa : nisi in

Scientia in tractu

Paupertas

Democritus

Crates

Anaxagoras

tria alia

virtutis baculo iordanem labencium solido transierit. et in duabus turmis spiritualium et corporalium bonorum in patriam dives regreditur. qui certe inter cognatos exul. in puritate contemplacionis. et recte operacionis labore diucius sudavit. Cum vero a via philosophari intuitur: errat et urgente fama. primogenita distrahet. si tu inveneris germanum: qui vel lenticulam sapientie pro nomine largiatur. Est enim ut fertur dixisse Aristippus indulgere vicijs: a legendi studio temporare.

De Septima clave discrecionis. Amor doctoris:

In libro quintiliani de institucione oratoris. septima discrecionis clavis ponitur amor doctorum. quo preceptores ut parentes amandi sunt et colendi. Sicut enim illi corporum. ita et illi quedam sunt genitores animorum. non quidem de se spiritus propagando substanciam: sed quasi sapienciam mandatorum mentibus gignunt. in melius reformando naturam. Et hic quidem pietas studio plurimum confert. Nam et libenter audiunt quos amant et dictis credunt. et eis similes concupiscunt. et pio facientes affectu in ipsos cetus scolarium. leti alacresque conveniunt. Emendati non irascuntur. laudati non erubescunt ut sint. et ipsi karissimi studio mereantur. Nam ut doctorum officium est docere: sic auditorum prebere se dociles. Alioquin neutrum sine altero sufficiat. nam sicut hominis ortus ex utroque gignencium est confectus: et frustra sparseris semina. nisi ea permollitus foverit sulcus. ita eloquencia coalescere nequit. nisi sociata tradentis accipientisque concordia. Hec quidem quintilianus in preceptis eloquencie. sed multo melius sunt ad institucionem sapiencie applicanda. Perfecto nec eloquencia. nisi preceptorum sapiencie comparatur. et in forum

illorum qui aures audiendi habent. non modo ridiculosos sed quodammodo vesanus irrupit: quecumque philosophi ut loquentur diligencius non instruxit. Preter alias claves. quas ad intelligenciam scripturarum. ticonius posuit in lucem profertur liber qui de doctrina christiana inscribitur. sed ne quamquam istis obviat. omnes porro versantur in una istarum. eas itaque studium querendi complectitur. Ceterum de tradicione gentilium: sermo fuerat institutus. ita tamen ut ad institucionem fidelium. ex opposito referatur. Una tamen est et singularis. et quasi clavium clavis illa que aperit. et nemo claudit. claudit et nemo aperit. et sine qua ad intelligenciam veri nullus accedit. quam quisquis non apprehendit. aut non tenet: potius insanire crediderim: quam philosophari.

In quo Epicurus et sui summum bonum constituant, et quod per multos labores itur ad voluptates

Multa quidem sunt et difficilia quibus philosophancium probatur virtus: quia ad summum non est iter: nisi per ardua. In spe tamen perficiendi omnia mansuescunt. et dum labores pensantur utilitas. mens ad omnia roboratur. Et quidem ad summum tendunt omnes: sed via dispari. Nemo tamen ut opinor. illuc sine labore pertingit aut tendit. Cum enim sint tres philosophancium secte. que et ipse scinduntur in secunitas multas. omnes et si dissimiliter laborant. tamen in assequendo finem quem statuunt. Ubi quidem epicurus et totus grex sodalium eius. vitam beatam asserit. que semper tanta iocunditate letatur ut tristicie et perturbacionis non metuat. vel ternis motus. Vera quidem diffinicio est. et quia nichil potest esse rotundius. Ab ea tamen plebs que eum sequitur. defluxit in voluptates. reputans se carnem vesti. beatissimam esse futuram. Agi-

De 4or clavibus Ticonii

Epicurus

Wm li. 2 c 26

Nichil prope ... dici quod ... pervertere ... possit

esse autem in persuaderi nequit
hoc aliquem habuisse. de sancte
Socratico. qui tantam morum de
cent puritatem. ut apostolus cre
ditus sit. non humanum modo. sed
divinum spiritum habuisse. Sed quia
facile est. amore vel ore. nisi pi
entium dicta optima depravari ad
compendium iniuriae tracta sunt. que
salutis esse debuerant instrumenta. ad
siquidem opinata et ... hoc utique
sedatus homo non sentit. quam amoe-
noris ... vel est iocundius vel suavius
parasitica vita: aut eorum qui epu-
lantur quotidie splendide. qui venus
estuant. splendidis vestiuntur vesti
bus. denique omnia que mens. lingua
manus appetit. cogitare loqui et
facere. et in nullo contraire sibi. aut
motum reprimere ipse voluptatis vi
tam esse hominis. vera et summa felici-
tate gaudentis. Sed inquid hec sine
labore reperiuntur. quod obtines ne sit
vincantur. veritatis ... fortis
interiacet ut rebus itaque ceteris
adhibendum. opulentia necessaria est. hijs
cum egens ita non vitibus. quia desunt
aut parat sepe ne desint. sed potenti-
am esse inter multos competitores.
et tanta eventus aviditate. eas for-
tune aspectabit. Omnibus itaque opus
est. ut serventur. Exigitur ergo
ut potentia. Neque hec gratis. idem
sine labore. et sollicitudine adquiritur
et in hijs contempni. durum quidem
est. et intollerabile. eo quod amor eo
modi mutatus est homo. ut etiam
qui non agit. ut bonus sit. bonus
videri velit. et in estimacione sui.
aliorum errare iudicia. Nam ut bo
nus sit non commodi quidem. sed in
sti amor efficit. Queritur er
go vendica commercium. sed hoc pa
nisi fame beneficio protenditur
leniter evanescit. At illam que
gloriam parit. et propagat exul
tis surgit articulus. sed ma
xime a virtutum operacionis

convalescat. Patet ergo. quam laboriosus
sit transitus ad beatitudinem per voluptates.
que sufficientie causa. divicias conge
runt. ut potenciam intrantur ampli
tudines. querunt dignitates ad re
verenciam. ad fugam contemptus. et
conciliande celebritatis gratia. aspirant
ad gloriam. Hijs in omnibus. non
ea vita. quam epicurus describit.
ad quibus. et que tristicie sit. et
totius perturbacionis ignara. Aut
cum hec. in unum quelibet. non con
currit. quos pollicentur effectus
Immo et sepissime. tam qui re-
gione consistant quoniam votis
contraria operantur. Si michi non
credis: liber de consolacione philosophie.
revolvatur attencius et plane
cernet hoc contrarium credere. Et licet
liber ille. verbum non exprimat incar-
natum. tamen apud eos qui veneran-
tur. non mediocris auctoritate
est. ad reprimendum qualem excul...
vate ... dolorem. congrua eius
medicamenta conficiat. Nec inde
quidem. nec grecus sub pretextu religi
onis. medicine declinet usum
ad sapientibus in fide. et in perfidia
despicientibus. sit nunc racionis con
fectio artificio perficiat. et nulla reli-
gio quod misceat abhominari audeat.
nisi qui ... est. Sine diffi
cultate profundus est in sententijs.
in versibus sine lenitate conspicuus.
orator vehemens. efficax demonstra
tor. ad id quod sequendum est. ... probabi-
liter suadens. ... quasi stimulo ... im
pellens. Si hunc ut necesse est ad ge
neris ... ista laboriose nimis
queri ob aliud: et ... gratia
... Illud in ...
queritur gratia. ... et com
pendiosius poterat inveniri. si
non aliunde quam a se queratur
Etiam fere malicia invalescente
non queritur. sed ... du-
cibus ... : etiam si occurrat

Nam cum omnia bona sapientie acce-
ssoria sint, ipsam quoque constet super
salutem et omnem pulchritudinem ap-
petendam, ipsa ceterorum collatione vi-
lescit, et sola sunt accessoria eius
in precio. Ceterum cum philosophatur ut sa-
piat, nam ut rebus habundet ac
temporaliter floreat, vendibis multos. et
si non philosophatur tamen philosophos imitari velim
facilius est ut dicie philosophantem impe-
diant: quam ut philosophie compendia conferant. Deo
enim et mammone fideliter non servitur.
Nec necessarium ut quisque propria deserat:
ut paupertatem spontaneamque ample-
ctatur, ut studio vacet. Nam philosophia
ipsa labor videtur inutilis nisi
fructus opulentie consequatur. Alios
ut sciant curiositas excitat, alios
ut scire videantur elationis stimulo
vanitas urget. Alios ad questum
cupiditas inflammat. Rarus est
qui caritatis aut utilitatis pede sa-
pientie vias scrutetur ut doceatur aut
doceat. Nam ad immunde volup-
tatis aut vane utilitatis incrementa
omnia referuntur. In hiis enim finis
est anime aberrantis. Philosophia interim
viatica est, pauciorum tamen quamquam
via longe videtur esse compendiosior.
Nam ut dici solet: amor nugarum ne-
minem unquam divitem fecit.

Qui solas divitias congerere credunt. 16
nichil in vita potius credi vo-
lunt: vitia quidem ceteris protulerunt ut
eos indulgentia compleatur. Iussa
probantur a divitiis. Nullum enim piacu-
lum est si spes dolosi animi refulge-
at. Ipsa fere namque vivat amor
pecunie: et res pene impossibiles
ad possibilem redigit facultatem.
Avaro nichil vile videtur aut sordi-
dum, et sibilante populo semper con-
solatur, immo et sibi applaudit:
simulat nummos contemplatur
in archa. Petronianum illud in
gestum omnibus credas. Quisquis

habet nummos, secura naviget aura:
fortunamque suo temperet arbitrio. Uxorem
ducat Danaen, ipsumque licebit Acrisium
iubeat credere quod Danaen. Carmina com-
ponat, declamet, concrepet omnes et
peragat causas: sic quoque Catone prior.
Iuris consultus paret, non paret habeto-
que esto quicquid servius et labeo. Multa
loquor: quidvis nummis presentibus op-
ta et veniet. Clausum possidet archa
Iovem. Quid itaque questum faciat nulla
pars mundi videtur inaccessibilis et ipsius
torride zone estum maior avaritie
ignis contempserit. Unde est quod hic mutat
merces surgente a sole ad eum quo
vespertina tepet regio. Hic toto impe-
tu fertur in hostem: concutitur horre
cruento: Itala mors venit: aut voit
terra leta. Alius superbis gaudet assi-
dere liminibus ut ex familiaritate
maiorum facilius ad opes que deside-
raverat accedat. Si plus versatur in aliquo
ministerio: sui autem sufficit vel minima.
Curiola curialium esse conscriptum. Sola
quidem conscripto questuosa est ut ini-
unctum locum parsimonie facit. quam nullum
vectigal uberius. Quis enim commodissime
parcat: que loculi exhibent alienum? Mi-
litatur maurra usque ad canos, immo
et illos consumit curia. Ubi ipsa est ut que
curia perduxit ad canos domum redeat
vel exclusus. Si emigraverint: fame pe-
reunt: quia ut ait Sydonius eos non tam
bonum pascit quam panis alienus. suavior
enim est: et quoddam ab alieno immane
dulcedinis habet. Nescit uti suo qui
semper avidus est alieno. Si honesta fun-
guntur officia: pasti partes non erubescant
complere vel mimi. quemvis indignam
patiuntur: antequam evocat: apud Var-
ronem Trebium cogetes discumbentem.
Nam et hunc idem propositum et semper cadu-
cus est: ut bona summa putet aliena
vivere quadra: et ea patienti perferre
animo: que nec Sarmentus iniquas Ce-
saris ad mensas nec vilis Gabba tu-
lisset. Innumerabiles vero sunt quibus
palam aut clanculo imperatur ad questum.
Et quos non subigit amor pecunie interdum
superat cupiditas specierum: equos vestes.

Auaricia est { immoderatus appetitus aliena / tenacius sua conservare.

ames armatas: venaticos canes.
innumeros greges armentorum. et pecorum.
et variam mundi supellectilem. quem per
singula avare curas humanas excedit.
plerique pecunie perscrutantur: et totius
hominis vires exhauriunt. in adquiren
dis his aut tenendis. Nam in his duo
bus articulis. furor totius avaricie
constat. quod immoderatius appetit alie
na. aut sua tenacius servat. Et qui
dem immoderatius appetit. quisquis.
quod decet. legem necessitatis excedens et
usus exposcat. tenentur quoque avi
dius: que usui subtrahunt. Ea vero
que sine usu possessoribus elabuntur.
inutilia sibi esse. quis dubitat. avariciam
vel ullo modo fugiendam. sed detestan
dam constat quod a celestibus procul secta
tores suos: a consortio divinitatis. et
visu celestis beatitudinis removet. et
elongat. Omnia siquidem que celesti
bus vicinniora sunt minus cupiunt.
et congregant pauciora. Volatilia ce
li. neque serunt. neque metunt neque uel.
neque congregant in horreis. neque pe
num construunt. sed omnem excludunt
sollicitudinem crastini. E contra mu
res. et reptilia congerunt in futurum
et in cavernis perhibentur esse. quibus
terra est in cibum. et eadem parte vivunt.
timentes neque eis terra deficiat. in quibus
tamen ipsa procul dubio resolventur.
Censeat unusquisque quod vult. ego ava
rum posse fieri compotem voti. non
credo. nisi forte. et eciam. fame
licum. et siti aridum. et languente ple
ne voluptatis iocunditate frui cen
seat. Siquidem ceterique famelicus
est: sed periculosius esurit avarus. qui
semper indiget. et saciari non potest.
Avaror cum est hiatus mentis quem corporis.
et hunc nisi semper. deus infundat: omnino
nequit impleri. Nam cum una spiritualis
virtute propria sit corporalia complecten
dat. ut nulla quantitate distendat.
ut res una loco occupato. altera
impedimento sit. quo minus illa con
hondatur. et quo plura concipiuntur.
eo pluribus locus est late clausus

est. quia res corporalis. duas que spiritus
est. implere non potest. Totum enim undique
angustum est ad hanc quantitatem. Ergo quo
patent. cum in eo toto anima non qui
escit. nisi forte in augusto clausum
ergastulo. spinis suppositis incuba
tem. eciam quiescere nobilem opi
natur.

Celitiac nituntur aliqui. et
si non maculam edibilem tamen
avaricie notam. Nam et ab alie
nis videntur abstinere. et suis cum
res exposcat. libere uti pati sunt:
Sed tamen de fonte malorum. oritur
aliquam venam vena. quo semitas
eorum. a beatitudine vere felicitatis defle
ctat. Sicut enim in orto deliciarum
de uno fonte oriuntur flumina: que
fecundant suavissimi odoris agrum.
cui dominus benedixit: sic in loco hor
roris. et vaste solitudinis in terra
scilicet oblivionis. quem illi inhabitant.
qui sui obliviscuntur in mundo ve
lut stupidus. ludorum vanitate.
captus in theatro. quasi de fonte
uno omnia pullulant. capita vicio
rum. aut putei cupiditatis est. Nam
vero sicut patrum diffiniunt auctori
tates. ut dicitur cupiditas est. amor
eorum quos quis amittere potest invitus. Eo
aatur ei stulticia comes. suaden
do amari. et queri. quod teneri non
potest. Et est stulticia. eorum que facienda
sunt: viciosa ignorancia. Secundum
librum magni Augustini. de libero arbitrio
Competit si cum nescias. quod sciri non
potest. in nomine stulticie mihi cadit.
at cum sui ignorancia. quibus teneri
convincit ad stultos: si in bonis. que
minora patenter sunt. maioribus
prefert. stulte indicat. Si vicia se
quens propter suam delectationem faciat:
stulticie maledictione dampnatur.
Si ergo error fuerit cupiditate sic
causas: precipitium multiplex via
patet. non aberrare potest ut homo.
quid sit sequendum ignoret: et ipsum

1. ad Thi. 6. Radix omnium malorum est
cupiditas

inimicis abeuntem. formam cupidita-
tis inflammet et quod adhuc peius
est verba iniquorum. dum homo se
condicionis ignarus. et debite subiecti-
onis detractans iugum. fictam quandam
affectat libertatem. ut possit omnia
sine metu. et impune. quod vo-
luerit facere. et quodammodo eam esse
sicut deus. Non tamen quod divinam
velit imitari bonitatem. sed deum
dando impunitatem malis: ad
suam vult maliciam inclinare. De
radice ergo superbie. surrepit ambi-
cio potencie scilicet cupiditas et ho-
noris. ut hinc vires habeat. et
ne spernatur. hinc proveniat reveren-
cia. non vilescat. Nemo enim est qui
non gaudeat libertate. et qui vires
quibus eam tueatur. non optet. nil
est. quod non impunitatem eius in-
veniat. si locus assit. Servitus enim
quedam ymago mortis est. et libertas
securitas vite. Inde est quod ad conci-
liandam potenciam. effundunt opes.
et quanto quis potencie cupidior est:
tanto eas facilius expendit. Cum
vero potencia nacta est: erigit
in tirannidem. et equitate contemp-
ta: nature et condicionis consortes.
inspiciente deo deprimere non veretur.
Et licet omnes occupare non possint.
principatum et regna: a tirannide
tamen omnino immunis est aut nullus aut
rarus. Dicitur autem quia tirannus est
qui violenta dominacione populum premit.
Sed tamen. non modo in populo. sed in
quantumvis paucitate potest. quisque
suam tirannidem exercere. Nam et si non
populo. tamen quantum quisque potest dominatur. Non
enim de hiis institutus est sermo. qui sunt
animo animi defecati. et subiec-
cione cotidiana gaudentes. aliam
immutata posse refugiunt. Vita potius
politicorum exprimenda est. Numquid
michi dabis in illos. qui non ve-
lit. vel una potencia anteire.
Rarus est qui nolit sibi ius esse in
aliquem. Rarus est. qui sic subditum
tractet. sicut se vellet tractari.
si subderetur. Dum ergo ambicio

innotescit. calcata equitate. prodit
iniusticia. tirannidis percursus ceterum
omnia quibus illa crescit exequuntur. Cui
ergo fines non prevalet. viribus nititur
alienis. Est videre quamplurimos ante-
pos statum. honorum processus. adherere
potentibus. se reipublice immixtos
immiscere temptantes viam. qua
se possint elatiore vel gradu in al-
tum tollere. quo palam possint aut sal-
tem posse. racione consorcii videantur.
Effundunt propria. labores immensos
aggrediuntur. et perferunt. instant absequiis.
et blandiciis sollicitant quos
captant non verentur. Nullum ergo of-
ficium gratuitum est. Non dux. aut iudex.
centurio. aut decanus. seducet pro-
curator campo. nisi ad precium fiet. Et
hec de prophanis tolerabilia. dum que
publica sunt. ambicio non corrumpat.
Nam quoque publica sunt. pietati
debent et fidei conservari. Ceterum
hec ambiciosiora sunt. et vix a-
liquando gratis in aliquem cadunt. Quid
poterit de hiis. que sunt ab insti-
tucione. tamen supra dicta sufficiant.
Domesticas calamitates. et thala-
mum sapiencie. corruptum fornicato-
ribus. et sanctuarii interioris rece-
ssum. in prostibulum permutatum: sine ge-
mitu et lacrimis nequeo deplorare.
Domus namque oracionis deo prohibente
negociacionis facta est domus: et tem-
plum fundatum in lapide adiutorii:
in latronum speluncam versum est. Si-
quidem cuilibet data est iurisdictionem.
aliis palam. aliis clam occupantibus
eam. Nam et ipsam occupanti concedit.
eo forte quod in unius bonis est. Non
est enim inventus vir probatus. qui accin-
gatur gladio. super femur suum. ad
presumpcionem ambicionis reprimendam.
Illa namque. machinas multiplices eri-
git ut eam expugnet. nemine defen-
dente. Alius de nobilitate confisus.
aut viribus prestatum. violenter in
sedem irruit. et si forte pulsat ad ho-
stium. parietem. aut limina. sub fores
non veretur. Nam et sedicionem

contrectabit in moyses . et alienum ig-
nem in templum inferret . et vasa
sanctuarii contaminabit Alius spatiis
in latitudine divitiarum . simone
ducente ingreditur . non invenies ibi
qui eum et pecuniam suam . ire iubeat
in perditionem Alius in muneribus . ad
petrum reformidat accedere . clauso
tamen . per impluvium auri : ac si per te-
gulas impeter illabatur . ingrediens
danes . sic in sinum ecclesie . perinde desce-
dit incestus Alius obsequio . qui mu-
neris ignarum adest : at si obsequia
non credant in muneribus reuocem Pro
facto nullum indignus est numquam quam cu
homo . seipsum . homini devovet servi-
tuti Alium collusione quadam . voca-
tis liberalitas prevenit . sed postmodum
collatam gratiam . suo giezi plenius
compensabit Alius agit ne ipsum pu-
lsare oporteat . sed ad ingrediendum
compellatur invitus . et quasi ab
nubilam lucernam dei . ut eum impune
irrideat fraudulentus . Dum siquidem
alius simulavit . Ambitionem namque
multis indiciis prodidit . et se dudum
potentem . insignem . velle fieri co-
fessus . sed alia via . sed in alio statu .
sed in minori periculo . maiore libertate
Voluit esse nobilis inter laicos : aut
certe magnus in clero Ubi hec principum
curiarum . quesivit gratiam . familiaritatem
iniit : ab eis quascumque suscepit
functiones Utrimque forte plateas
aut consignandi suscepit officium aut
civilis custodiam . et publicas claves
erarii . aut vacationis varias cau-
tiones : aut si aliud nequit : ut tre-
dibus prefectus obtinuit Non tamen
quod ad eum pertineat de egenis . aut
de pauperibus curam gerat . sed quia
fur est : et loculos habens . quos ava-
ritia solvit ad tempus . ut sub
ymagine pietatis . eos sacrilegus
faciat et de mendicitate et mor-
te egenum . preciatas sibi divitias
paret Si cum vere compassionis mo-
veretur affectu . sua fidelius . et
utilius pauperibus erogaret . Quam

ad dispensationem aliam . mercator
impurus accedit Nam palam emunt
omnia nisi modestia venditoris
impediat Adeo cum sacris altari-
bus avaritie prophanus iniunctus ardor
ut hi omnia quasi quadam parodia
permutant . et quia per se non veniunt
in commercium : licite et iuste credunt
adquiri . si permutata fuerint aut co-
Compta Crudeum Nunquid in foro
approbante pretore . non veniunt . que
iure antiquo . sic possident a laycis .
ut transeant ad heredes . et titulo do-
nationis . aut permutationis alicui
ab eis . Ius ergo advocationis . aut
patronatus ecclesie . quod prohibet distra-
hi . Nam quod beatus ambrosius . heresim
simoniacorum . quinti dicit in talibus
permutationis detrectum nisi prestantur esse
et quod in sola utilia . et inter hunc bar-
dos debeat obtinere . At constitutio
apostolica inhibens . ne illi qui dum
ecclesias ambiunt . quo facilius sub-
introeant . ius advocationis querunt
admittantur in ecclesias . quarum ad
vocatio fraude quesita est . ad hunc
dictum referunt . et nequaquam esse ipse
fundi : sed pro loco et tempore dispensandum
Ut eum ait beatus Cyrillus . in epistola
ephesine sinodi : dispensationis
modus . nulli umquam displicuit
sapientum Si dispensationis mo-
dum queras . probabilis quidem est
si erga divites . erga nobiles .
erga potentes . aut curiales ri-
gor canonum temperatur Nam de
moribus ultima fiet mentio . et
istis lex canonum nequaquam posita est
Iustitie siquidem liberi sunt . et eo
dicuntur spiritum ut necesse non habe-
ant esse sub lege Statuit ergo lex
quod placuit latori Nam isti
privilegii participalis . gaudentes
beneficiis . que sibi ambiunt . sibi co-
petere opinantur Episcopos ad prima
beneficia obligant . et de futura suc-
cessione . pacisci non verentur .
Restat itaque . ut tristi pactio re-
pleatur eventu . et illius qui sp

committetur et datur in nece-
ssarium ambit successionem. Si cum
adhuc movetur. adulantur. ve-
xant et multipliciter conterunt posse-
ssorem. Possessio namque parit
adversarium actioni in rem. Si vero
quispiam praelatorum. sive conductici-
us minor. eis pro voto. non ob-
audierit: amaras illico audit
hystorias eo quod indignum. et con-
tumeliosum sibi reputant. si tps
et inhonesta petitio. repulsam
alicubi passa fuerit. Ergo. diversarum
sectarum feruntur remigio. Indi-
ficant in provinciis singulis. vix
quot nidos habeat. vel ipsum sci-
unt. Diurna ad peragranda ali-
cuius orbis plagas eis comparantur
hospicia. et in tanto numero: vix ipso
spaciolo uno donabitur horridu-
lus comes. Nam si quis hoc fecit.
probate liberalitatis est virtutis et in-
signis prudentiae. si quis tot quot
cuique suo contexit altaria: ut quasi
ritu Memphitico. cotidianas
hostias. novis possit altaribus
immolare. noluit in sacerdotio
onerari. et servire altario. qui
de altario vivunt. Ne ut populus
arguit dicam lupinant. Sed perso-
natus quosdam introduxerunt.
quorum iura. ad aliud onera. ad
aliud referuntur. emolumenta. et
non apostolus dicat. qui non laborat.
non manducet: qui minimum meri-
tus plus percipit. et labores alienos
ociosus. aut flagiciosus ingredi-
tur. Quis ergo dicat in hac emenda-
bienna. cum non vos sacra sit. sed
prophana. symoniam posse committi
hunc cum ut vulgo dici solet. per
argenteum pontem. turpiter a sor-
dibus: que tuscutem. vel ponte
aureo prosequitur.

ecce ad aliquid pretorium pro-
uendum. aut cogitur aut con-
ueniuntur. talia ut dicat hosti dome-
stico. amice ascende superius. Stupi-
di itaque obstupescunt. nomen digni-
tatis abhorrere refugiunt omnes. et
ut audiunt impellantur: more
ut dicitur arietis. ut fortius feriat
retrocedentes. cum suspiriis: gemi-
tibus et singultibus. interrumpenti-
bus simulantes lacrimas. retroce-
dunt. Nolo siquidem etc. qua scilicet
hos trahit. et compellit invitos:
et quos notat ambitum repellit. Ni-
titur ergo rationibus. et auctoritatibus
docere quae eos oportet. non doceat.
Non sum inquit medicus. et in
domo mea. non est panis. nec pe-
nes me thesauri sunt. Unde in
novitatis articulo. nova et vetera
indigentibus proferam: Possum uti
quod uti excusatione prophetica: quia lo-
qui nescio. et quia puer ego sum.
et si non aetate. tenera tamen scientia.
ut levitate morum. Sordidis vestibus
ab initio indutus sum: et eas nun-
quam sanguine agni. aut vestibus.
studui dealbare. Numquid ergo
sancta tractabo pollutus: aut quod sa-
cerdotem oportet. polluta mundabo
Nam legem indesinenter contempsi.
et scandali. increpante Ezechiele.
Pollui non cessavi. Mea ergo pre-
varicatio: populi deceptio est. Ruina siqui-
dem populi: sacerdotes mali. Facti
sunt enim in laqueum populi. existen-
tes in specula. et sicut rethe extente
sunt. ad involvendas animas. Detestetur
me Aggeus parabola mistica. sacer-
dotum proclivium exprimens et male
doctus. quia populus. a sacerdotum
moribus. facilius vicia contrahit.
quam virtutes. Interroga inquit
sacerdotes legem. et dic eis. Si tetigerit
sancta. vel sanctum contigerit.
alicuius vestimentum. si sancti-
ficat enim ex eo quod contingit:

Et cum dixissent sacerdotes quia
nos sanctificat. dixit ad eos rursum
Si inmundicia contigerit vestimentum
mei. utrum polluat eum. Et dixe-
runt quia polluit. Tollerabilius
ergo est me mori. Ipsius eo sunt vi-
cia quia in multos vicium diffi-
di pestem. Adhuc si persona esset
insignis. quamquam laudabilis. si non certe
curie nexibus illigatus: me in-
theas durissime repellit ab aditu.
non serens syon edificari in san-
guinibus. et urbem in iniquitate.
principum suorum. hec aut nulla e-
aut compulsa. aut simulata ele-
ctio hanc quoque preterea. precensa di-
sputacione prosequitur. postremo
se promoveri non posse. sine suspicio-
ne. symoniace pravitatis. cum
ob hoc ius. et auctoritatem sig-
lli. aut comitis curulis. aut servi-
li emisse videatur: liceat alia-
mente. ad obsequium potestatis. sicut
presens testatur deus: qua dilatum ho-
norem respuit. teste consciencia
accesserit: et affectans ut per hoc
sine onere. sortietur honorem.
Aplicans quoque sanctiones repli-
cat et revolvit. quibus sepe testatum
est. ut a sacris ordinibus et omni
promocionis spe arceantur: qui unquam
secularis curie eunt officia: et
qui coles. aut sorules obscanda
cones. principibus prestant. aut quorum
electio. non est a clero in ecclesia. et
sine promulgacione cuiusque mundane po-
testatis canonice celebrata. Eos
si aliter electum fuerit: suo periculo ana-
thematis universalis ecclesia. prohibet
consecrari. Unum principium moveo.
noviss siquidem immemor sum. in
causa simili egregium facinus. egi-
sse memoratur Henricus fuerit
an robtus robustus non multum re-
fert. Unum ambiciosus quidam mo-
nachus: ad abbaciam quam perme-
rat vocaretur. et ille modesti-
am simulans. ut audivimus pete-

omnes refugeret recusaret hono-
rem. et se palam tante rei fatetur
indignum. plane inquit princeps.
indignus es. quia certe clarum data
mihi tanta pecunia. summam quam
expressit. emisti sed qui quidem pre-
non stat. quoniam pactio impla-
liberum me haberi iustum est. et tu
dominum videas. et qui dignus est.
Destitute perficatur ecclesie. sed nunc
hec longe aliter succedit. excusa-
tori ambicioso. hec enim. et alia
quamplura multiplicat. ut credatur
nolle. quod appetit: et tandem grate
accipe quod petiit. Unde tamquam
cor modestie singularis. rapit-
trahitur. et ad kathedram. co-
clamantibus turbis. concinentibus
choris. multitudine pressus. deduci-
tur. Nec prodest ignobilitatem pretendisse
carnis. aut sanguinis. eo quod impera-
tori non queritur successor. sed
piscatori. fabri filio: non augusto
Sicque accurata excusacio perdit. et
religiosus ex comunia. electo quod
dignitatis ascendere diucius recusat
rursus cum noluisse. qui distulit.
que vero de canonibus sibi opposuit.
habita racione. loci. temporis. et
persone. simili via. tendencium ad ho-
nores socia multitudo dispensat
Si de pueris uti nequeunt. aut
preteritis. futurum vaticinatur perfec-
tum Sicut callidus mango. dum qui-
durius preclusit equum. aut pul-
lum probitatis incognite. gradarium
promittit in futurum. et fructus gre-
ssibus. mollius incedente. precur-
sor laude. in stabulum incauti emp-
tatoris extrudit

[A]liqui
consistunt ex regione quasi lumi-
19 necquaquam dissimulantes
propositum. sed ambicionis. quasi ut
dici solet. insignia preconatus predi-
catorum deridet ignaviam. velut

militiam . qui militie sue titulos non
audeant profiteri . Hii licet impuri
sint et nec vitam suam velint corri-
gere . nec sciant instruere alienam .
nudis . ut dicitur pedibus . statim
irrumpunt . in sancta sanctorum . panes
domini propositionis . et carnes agni im-
maculati . assas igne passionis in
cruce . non modo illotis . sed pollutis .
si dici liceat manibus tractaturi
¶ Hii sunt qui licet primo aditu ac ia-
nuis . habeantur indigni : continuo
tendunt ad sacerdotium : festinant ad
thuribulum . et repulsis ceteris . sic sacris
altaribus incubant . ut iam non ad
formam . et exemplum probatorum plebi .
ordo ille videatur institutus . sed oc-
casio quedam . in habundantia
et scurrilitate vivendi . Nec putatur
officium . de stricto iudicio dei obno-
xium . sed scientia quedam . et minus
despicienda administratio . Credas
illud poeticum . voce preconis . omnibus
commisse clamet : exsolvemus sta-
bies [Jude c] quod omnes . qui in stadio
agone contendunt . anhelantibus
singulis : ne spatium accipiat alter .
¶ Votis ergo . et si non re . plerique
sunt rectores : quam illi quos
regunt Nam qui regi volunt . pre-
parati sunt : cum quinque : ut emanci-
petur a iugo rectoris proprii . talis
viribus querat diffugium . privilegio
siquidem apostolico . aut regio precepto .
plurimi tuti sunt . ne iudicibus
suis obtemperent . ne iustitiam faciant .
ne legi dei subditi sint . non repre-
hendo clementiam apostolice sedis :
sed hanc indulgentiam cuius . et lic
¶ dei . non arbitror expedire : Nichil
tale . in illa . tam gloriosa familia
cristi legimus : licet et in illis . conten-
tio facta sit . quis eorum videtur esse
maior Nullam emancipationem huiusmodi
ab apostolis factam meminimus . licet pau-
lum . et barnabam . audiamus ab invi-
cem discessisse Nullam in illa super-
na civitate . que sursum est mater

nostra . contradictionis materiam credimus . sed
nec hoc esse debere . nisi urgentissima ra-
tio flagitet . De hiis enim ut pace multi-
tudinis . et eorum qui illius fovent ini-
quitate loquar . ducam quod sermo neque
subtraham veritati : aut probabilitati .
dico ergo . quod indubitanter credo . quia
hii qui effrenate sapientia . huiusmodi ema-
cipationes quesierunt . a cervice sua
iugum cristi . et patris eius . si fieri pos-
set excuterent . plus dico . immo et
quidem in ipsis est excutiunt : et divi-
ne ordinationi fallaciter contradicunt
¶ Nunquid ergo illud apostoli Non omnes prophe-
te non omnes magistri . omnes enim prophete et
magistri sunt Ita ut studium antiquum
publicum . merito dicam . quod et saul inter
prophetas . et veneranda . sanctus Gregorius Na-
zanzenus in nulla historia tradidit .
vel tantum in ecclesia fuisse numerum ministro-
rum . vel tam viriliter congregatum
Unde religioni et doctrine christiane que
obprobrium nascitur . quod sacerdotia .
vel ministeria . ambitione potius . et
ad gratiam : quam meritorum iudicio referunt
¶ Omnes itaque currunt . sed cum eo ventum
est : unus accipiat bravium . Ille qui
in cursu ambitionis aliis velocior
extitit . et qui prevenit cicius petro .
et quemvis discipulorum christo ascendit
cum illico . et omnem celeritatem festina-
te vocationis prevenit . Hii sunt qui
crebris muneribus . insistant prelatis .
laterales . et familiares eorum solli-
citant . alienum primus se commendant .
applaudunt omnibus . et ipsos magnarum
domorum : non modo officiales . sed citu-
flones rogant . ut eis locum viderent .
meminerunt sui Hii sunt amici om-
nium . et qui non se . sed amicos in se
¶ desiderant promoveri . Hii sunt qui vitam
scrutantur alienam . negligunt suam :
infulatorum annos dinumerant . curiis le-
tantur . phisicos . et genethliacos . de
fatis presidentium consulunt : librant
humores . et qui instatem appendunt .
elementa vinarium . et quos diutius
superesse conspexerint : etate nostris

diunt expectare. et terminant terminis.
iam impletos mensuram debiles etate vel
morbo tabescunt. eciam successores. cum-
bus incrustant simulatis. et quan-
doque dispote vacillancium cathedris
insidiantur. turpique interveniente com-
mercio: occupatarum sedium sepe illi-
citas impetrant cessiones. Hii sunt qui
de se vadimoniis et promovendis:
nepharias obligaciones interponunt.
et tandem cum ad rem ventum est.
immemores fidei contra fidem date
seipsos ambicionis et avaricie stimu-
lis impediunt. et repellunt. Hic ergo
plerumque dum competitorum rixa non
desistit. sapiencia dei preoccultam et re-
ctam dispensacionis sue viam. fidelem
incognitum introducit. de quo nequaquam
presserat sermo. vel cogitacio. Illi
tamen ex contingentibus nichil omittunt.
nisi forte in eo contingencia pretermi-
ttant: ut ambigendo modum expre-
dunt. sed tamen in eo: aliquis est non
expressus ubi nullus est omnino modus.
Pulsant itaque et perpetrant pravitates.
si obsequia non sufficiunt. si intercessio-
nes non possunt. vires suas ambicio
erigit. sue et aliene facultates di-
vicias ondit. iam palam loquitur.
et in montem elacionis ascendit. et
clamat: Hec omnia tibi dabo. si a
fundamento fidei cadens: procidens me
hoc siquidem credendum est. cum certum sit.
ex auctoritate sanctorum patrum. quod per
heresim symoniacam. a sinceritate fidei
corruit: quisquis in spiritualibus. id est
rebus sacris. et ecclesiasticis. nummo-
rum avaricie committit. Nec refert.
quando pecunia intercedat. in contractu
vel ante. vel post. cum omni tempore ne-
gociantes in talibus. dampnatio
Symoniace pravitatis involvat. Hic
cum a Petro prohibitum sit. ob hoc accipere.
vel dare quippiam. numquam dare. vel acci-
pere erit licitum. quod est usquequaque pro-
hibitum. ut enim ait Tharasius pat-
riarcha. dare est quemque dare. et acci-
pere quemque accipere. egregium quidem

dam in talibus accidit in apulia
temporibus meis regnante rogero
siculo. contigit vacare ecclesiam Aucl-
lanam. Campanie. apulie. et Cala-
brie. Robertus iam dicti regis can-
cellarius presidebat. vir quidem in
rebus gerendis strenuus. et sue ma-
gna copia literarum expertissimus. et
acutissimus. in summis provincialium
facundissimus. corpore non impar eloquio.
decentibus omnibus. similogio preferens
et morum elegancia venerabilis.
eoque mirabilior in partibus illis. quod
inter longobardos. quos parcissi-
mos ne avaros dicam. esse con-
stat. faciebat sumptus in mensis.
et gentis sue magnificenciam ex-
hibebat. Erat enim anglicus natione.
Ad eum utique tres viri accesserunt.
abbas quidam. alter archidiaco-
nus laycus. tercius quidam. Regis
fratris sui clericus. causam agens.
singuli clam. pro iam dicto episcopatu gra-
dem pecuniam offerentes. et nemine ulla
adhibitis familiaribus: seorsum cum
uno quoque eorum. convenit de precio.
Empcio ergo et vendicio undique
perfecta est: de solucione implenda.
sufficientissime tantum pignoribus.
et fideiussoribus datis. dies qui pre-
fixus est. eleccioni solempniter
celebrande. Cum itaque ad diem.
archiepiscopum. episcopum. et multe venerabi-
les persone convenissent: prefatus
cancellarius. competitorum causas.
et quod cum uno quoque eorum egisset
exposuit. dicens se expiande ex
eorum sentencia processurum. Damp-
natis ergo competitoribus symo-
niacis: pauper monachus. et tocius
rei ignarus. canonice electus. ap-
probatus. et introductus est. Illi tamen
coacti sunt. solvere id. in quo se ob-
ligaverant. usque ad novissimum qua-
drantem: Utinam ita agatur cum
pristinis viris. qui omnes sedes affe-
ctant: attencius quidem et cautius sig

quas edoctus . aut sagittas tamen
formellas leporum . aut ferarum late
bras . deprehendat Sed cum credatur sic
excluduntur . et illi . qui dissimu-
lata ambitione ardent ut validius
irrumpant in sedem: atque sicut
ipsi fatentur . fuerant repellendi .
Sed quidem iustum erat . ut de se sibi .
contra se credatur tamen cum in eis
lateat: nemo fidelius novit plu
res tamen incautius ambiunt et
imprudenter . frustra cum ut que
intra eorum excipias . aliquem oppones
titulum Set cum procul dubio quam cla
more et conductio prevalente de
bitur convenientibus exemplis
et sanctionibus primum Regum nobilis
est sed nec parentibus extitit . aut
alicubi delectate . sanguinis glari-
amor est: iteremiam: et preciso
rem dum habens auctores . Puer est .
et monstrat seniores . a daniele
pueri condempnatas felicitatibus est
nec scolas frequentasse legitur
apud Coniugatus est . et apostolus unius
uxoris precipit virum eligendum Oy
minuria matrimonii . suas reliquit ux
orem . et Iohannes a nuptiis . ad
evangelium traditur revocatus
Expertus aut parens eliusus est . sed
aaron vicarius moysi: qui erat impe
ditioris lingue . et sacerdotum le
gitur instrasse Si moderamina
desiderantur exempla . valerius
invencio fidei et morum auctor ex
titit . et exemplar martirium consecra-
tus sectatus est . sed ozee mandante
deo . amplexibus meretricis adhe-
sit Insipiens est: sed pusillipendere
mundi decreverit deus . salvans creden-
tes Persecutor est . et petrus gladium
exercens . servi phariseis sacerdotum
auriculam amputavit . Meticu-
losus est . sed ionas ad ninivi
tes missus est accedere . thomas
ad Indos tenetur functionibus
publicis alligatus . sed matheus

de thelonio assumptus est Vinolentus
est et deditus gule . sed dominus ipse di
ctus est potator vini et vorator
carnium non ad quesit maioribus
sed et paulus in faciem restitit pe
tro . Contentiosus est et inter discipu
los ihesu facta contentio memora-
tur garrulus et linguosus facundus
habeat . cum et apostolus sic dictus
est seminiverbius: Militiam arma
tam exercuit . sed martinus inlia-
cuo legitur militasse Vir san
guinum est . sed moyses egiptium in-
terfecit et abscondit in zabulo Ma
nifestum est homicidium et samuel
preter populo rege pinguissimum
interfecit Perfidus est . et periurus . sed
petrus perfidiam periurio cumulat
Mutus est . sed hec zachariam a sacer
dotio non exclusit Cecus est sed
et paulus videre non poterat quando eum
ananias dominus consecrat Ex egestibus
culpis depositus est . sed multi tales
restituti sunt . et per modum calice dei
Corpus in perferunt Surdus est . sed hoc
cum pronunciari legem dei . non prohibet
predicator cum queritur . non audi
tor reprobus est . sed de pastore
pastorum . catholica recolit quia nec
speciem nec decorem habens apparuit . qui
excludendus videtur tamquam
leprosus et nec humano dignus
aspectu . persona despicabilis est
sed in simili repulse titulo ad-
iungus martinum . non audiunt catholica
defensorem . Errat in fide hoc
fuisse dicitur cipriani . valitudinarius
est sed gregorius in summo languore
romanam optime gubernat catholicam .
super hiis et variis est . sed talis fuit
Brictius turonensis corpore et me
bris debilitatus est sed hoc egregio
confessori pannonio legitur accidi
sse condempnacionem aniculis tulit
et filiorum zebedei petencium primatum
est petitio reprobata Heresim quis
docuit sed augustinus se manicheum fuisse

fatetur / coluit ydola. sed et marcel
linus martir insignis. in papatu
turificare compulsus est. forte non
dum est cristianus sed dum cathecuminus
esset. beati ambrosii sunt ut tra
ditur electio celebrata Persequutus
est ecclesiam dei. sed et paulus. ap
postolus. factus est predicator. electio
defuit sed et apostolo non petentibus
populis missi sunt Non vacuit
sancti sedes in qua possit intrudi
accedat presidenti. Non et augustinus
valerio yponensi. non tamen successis
se. quam accessisse describitur. Quare
vero est dispersa poterit congregare
et nimbit non distrahet congre
gata Ut peraurus commissa comple
tur. ad omnia ineptus sed sam
psom mandibula asini philisteum
expugnavit Potens est et inde deus
de lapidibus suscitare filios habrae
Est adhuc dubium esse non debet.
quod kathedra episcopalis. sanctos reci
pit aut sanctos faciat Nam et cum saul
inunctus esset in regem insiluit in eum
spiritus domini prophetavit quod et mutatus
est in virum alienum. Caiphas quamlibet
sacrilegus. et qui cum iudeis conspirave
rat in necem salvatoris cum esset ponti
fex anni illius prophetavit. ut constet
ipsum ab officio prophetie gratiam quam
de moveat accepisse Cum ergo sedes
suavis et dulcis dignum est et sine
labore omnia desiderabilia conferant
cum nec superflua sollicitudo est dies
laboriosos. et noctes insompnes
ducere. ut ad sacrum presule accedat.
Dulcius est iacuisse thoro tenuisse
puellam treicias digitos incrpuis
se liram. Aut si hoc nimis videtur
arduum ipsum tactus lire sonum elia
cus suum laborem habet. et indu
striam exigit tamen est exultare
gestiente ad sonum lire et voce ca
nant et portas omnium sensuum volup
tatibus aperire Histerium pharaonis
studia deridentur si quid audit
incognitum quod prophanum sit condepnatur

aut si inodicus est contempnitur Nam
ut ratione aut auctoritate reprobetur
frustra expectatur Si ratione vel
auctoritate utitur: consuetudinem
quam abrogant et quod sectantur obiciunt
Dicunt quod precium alterum ad alterum. Hoc
est cur pallet. cur quibus non prandeat
at pallet. Hoc est. doctores qui tuos
cunctis tenuisse licet. et psallant in
sobrios: hii qui bibunt vinum Verum
ambitione tanta episcopalis dignitatis
dumtaxat oppugnatur. eo quod iam summus
et minimus. eadem est dicendi presiden
di quod libido Cum cum aspirare non au
det ad kathedram. pari aviditate et
eisdem machinis perfectus archidiaco
natus. et alias aggreditur dignitates
Indulge ei modicum audebit ampli
ora. procedet paulatim. rem in secus.
quod audentes fortuna iuvat. et ti
mor animos convincit esse degeneres
Nemo repente turpissimus fit Si paulu
lum successerit eis nichil est quod se
fieri posse non speret Tandem ita
quod quod petitur optinetur. sed ut dici so
let. deo irato Tunc crassos tra
sire dies. lucem quod palustrem. et si
iam misera vitam gemere relictam
Novam ergo concipiunt sollicitudinem.
et seram. eo quod temporis iactura.
reparari non potest Quod in claust
lium pluteis continetur excutiunt
litteratorum expilant scrinia cor
rogant cedulas. verborum flosculos
legunt. orationculas conquirunt.
et modis omnibus elaborant ut
videantur scire quod nesciunt Nam
prout sciant aut in virtute proficiant
non dum solliciti sunt umbram
dumtaxat virtutis affectant. quam
semper virtuti pretulerunt utique nichil
miserius quam in alieno fulgore
gloriari et constat esse inopem
debitorem: qui solucioni celebrare
Non potest nisi novi gratia creditoris
Verumptamen sic tempus redimere gestiunt
ut tibi saturnus vere illis videatur
accurrere cum imperio ingerens humidum et molle lutum

est · iam nunc sperandus · et cui sin-
gendus siue sine vota · tibi ludi-
fluus : aures contemptue · sonat
hic vitium prorsa malique eudit ·
viridi non tota fidelia limo : hic
cum nonmodo adversus prelatos alios ·
sed omnes qui antedicendi officium
presumpserunt · quam disciplinam sororum
impleverunt · ad pigriciam operandam ·
qui stimulum libitas vitas edidit · Cum
ergo · nova et vetera proferret · qui scriptu-
rarum nova · et vetera contempserunt ·
noc est quod error generantium · sub pre-
textu ultimus expresse · quia vivendi
forma · a quinientium similitudine ne-
quaquam trahitur · sed a verbo dei · cum
unus via · bene ambulat · et erecto ca-
lle · adversae felicitatis patriam pergit · Non
quod cum quis a multis peccat · peccatum non
est · sed ideo gravius · quia cultum Nec
delinquentes culpam sociam minuit multi-
tudo · sed pergravat · eo quod vilibus suis
aut corrigatur obstat · Non tamen adusque
iusticiam dei · ambiciosorum multitudo
prevalebit · non modo divina sed huma-
na iura armatur · lex et prophetae euan-
gelium · et omnes regule patrum · illo-
rum detestantur audaciam : inextinguibilis
tamen adversus deum aggrediuntur · Eru-
besce sidon · ait mare · et tu clerice
quod sentis · tu laicus sic legibus ig-
narus · ambiciones tuas arguit et
compescit · Obstupesce propheta · cum
asina te sessorem suum revocat · et
tuos convincit errores · Brutum
al. homo stupidus · angelum videt
tenentem gladium · i. spiritum · qui latet
in littera · et tu cecus in tanto lumine
scripturarum ruis in mortem · Eru-
besce ergo · obstupesce subsiste · et
a maledictione · ad quam avari-
cia stimulante festinas · recede ·
et qui contempnis moysen · et prophe-
tas · vel asinam · quam ambicionis tue
calcaribus urges · audi · Mira-
culo siquidem opus est · Balaam

etiam · non corripit · nisi asina loquitur ·
Noli erubescere · quod te sic increpavit ·
sic possedit · fuit ipsius ignea ambicio ·
ut prophetas et divinis oraculis indicium
asine preferas · Terreris forte · et con-
tremiscas ad vocem asine · sed nequa-
quam compungeris · Hoc enim divini
verbi est et dominum illius · qui solus in
mentibus electorum ignem caritatis accen-
dit · Unde liquet quia utiliter
asinam audit · quamque verbi dei contempnit
vocem · Audi tamen et asinam uti-
lia suadentem · quia et in ea · ad eru-
dicionem tuam spiritus loquitur · Procedit
angelum · cohibentem illicitos gressus
tuos · et eum obedit tibi · Nimia via
ad honores ecclesiasticos ascendendum sit ·
que via fugienda · canones docent ·
contempnis tamen · quia in via man-
datorum dei · non vides angelum tenen-
tem gladium · ut occidat te · Eadem
incedit asina homo · cui collatum
stolidus et tardus · et qui verbi et ex-
empli tui calcaribus exigendus
est · ut faciat legem : videt angelum ·
timet et subsistit · et consilium dei ·
tibi enunciat · loquitur in casu · ita ·
Tu omni dulcedine veneracione · et singula verba
eius repone · et exsculpe in tabula
cordis tui //

a It ego imperator Justinianus 20
maxime in omnibus sunt dona
dei · a superna collata clemencia · sa-
cerdocium et imperium · illud quidem divi-
nis ministrans · Hoc autem humanis pre-
sidens · ac diligentiam exhibens · ex
uno eodemque principio · utraque pro-
cedentia humanam exornant vitam ·
Ideo quod nichil sic erit studiosum im-
peratoribus · sicut sacerdotum honestas ·
cum utique pro illis · ipsi semper deo sup-
plicent · Nam si hoc quidem inculpa-
bile sit undique · et apud deum fidu-
cia erit plenum · imperium autem

vite et competentes experiret. traditam
sibi rempublicam erit conservatura quam
bona omnia quidquid utile est. Quando
conferens gerunt. Nos ergo maiorum ha-
bemus plenitudinem bona vera dei dog-
mata. et circa sacerdotum honestatem.
quam illis obtinentibus. ordinem qua
per ea. maxima nobis dona dabuntur
a deo. et ea que sunt firma habebimus.
et que necdum venerunt adquiremus. Si
autem omnia gerantur. et completur
si vobis principium fiat decus. et amica-
bile deo. Hoc autem futurum esse credimus.
si sacrarum regularum observatio custo-
diatur. quas iusti. laudati. adorandi.
inspectores. et ministri verbi dei tradi-
derunt apostoli. et sancti patres custodi-
erunt. et explanaverunt. Sancimus
igitur sacras per omnia sequentes regu-
las. dum quispiam. sequenti omni tempore.
ad ordinacionem episcopatus perducitur. consi-
derari prius vitam eius. secundum sententiam ap-
postolicam. si honesta. si inculpabilis
et undique irreprehensibilis sit. et in
bonum testimonium habeat. et sacerdo-
tem decens. et neque ex officiali. aut
ex curiali veniat fortuna. Neque
ex idiota mox clericus. deinde prius
aliquid perfectus. episcopus appareat. aut
in virginitate degens a principio. aut
uxorem si quidem habens. ex virginitate ad
eum venientem neque filios odibiles.
alioquin. qui preter hec aliquid agit.
et ipse cadat sacerdocio. et qui eum ordi-
nat. contra episcopatum sortabitur. hac
legem offendens. Sed neque ineruditus
existens. sacrorum dogmatum. ad episco-
patum accedat prius autem. aut mo-
nasticam vitam professus. aut in clero
constitutus. non minus mensibus sex.
uxori tamen non coherens. De cetero
autem. nulli permittimus a portione
legis uxorem habenti. talem imponi
ordinacionem. Sicut bonam gra-

vel gloriam. in eo qui ordinatus
est quecumque. ita eciam in eo calump-
niam. qui frustra accusavit puni-
mus. Si autem aliquis dicat con-
sensum se esse alicuius illicitorum ei in-
prius inveniatur apud ordinatorem. qui-
que licet ex amicicia fiat. et undique
innoxius appareat. Quod si pe-
humi contradictionem non passus.
is qui ordinem facit. legittimam ex-
aminacionem. imponi cause curat
ad ordinacionem. fiat quod ab eo
sit periculo esse. Sed is qui contra
legem fit. cadat sacerdocio. et qui
sine probacione ordinacionem impo-
suit et ipse similiter sede cadat sacerdo-
tali. Item Leo. Si quemquam
ad episcopatus gradum. pervenisse eo auctore
re contingerit precibus hominum indicti-
bus. nuda electionis sentencia..
sentens omnium iudicio proferatur. Nemo
gradum sacerdotii. precii venalita-
te mercetur. qualiter quisque me-
atur non quantum dare sufficiat.
estimetur. Pro facto enim quis locus tut-
et que causa poterit esse excusat.
Si veneranda dei templa pecu-
niis expugnantur. Quem murum
integritati aut vallum fidei pro-
videbimus. si auri sacra fames.
veneranda penetralia perserpit.
Quod denique cautum esse poterit.
aut securum. si sanctitas incor-
rupta corrumpit. Cesset altaribus
imminere. profanus ardor avaricie
et a sacris aditis repellatur. pia-
culare flagicium. Itaque castus
et humilis. eligatur nostris temporibus
episcopus. ut locorum quocumque venit
omnia vite proprie integritate puri-
ficet Nam pretio sed precibus or-
dinari antistitem. tantum ab ambi-
tu debet esse sepositus. ut querendus
cogendus. rogatus recedat invitatus

tatus effugiat. Sola illi suffragetur
utilitas ecclesie sancte. Presto cum indi-
gnus est sacerdocio. nisi erat ordina-
tus invitus. Sed sane quisquis hac
se et venerabilem antistitem sedem
pecunie interventu subisse. aut siquis
ut alterum ordinaret. vel eligeret ali-
quid accepisse detegitur. ad instar
publici criminis. et lese maiestatis
accusatione proposita. a gradu sacerdo-
cii retrahatur. Nec solum deinceps
honore privari. sed perpetue quoque
infamie dampnatum decernimus. ut
eos quos facinus par coinquinat. et
equat. utrosque similis pena co-
mitetur. Item iustinianus constitucionum
novella. omnibus illud servari
sancimus. ut nullus per suffragium a-
liquis muneris. episcopus consecretur.
Siquid autem tale commissum. et dan-
tes. et accipientes. et eorum media-
tores. dampnacioni subiciantur.
Et propterea. qui dat. et qui accipit.
et mediator. sacerdocio aut clerici
honore removeatur. Quod autem
per hac causa datum est. ecclesie illi vendi-
dicetur. cuius voluit sacerdotium
comparare. Si forte laicus media-
tor. per hac causa aliquid accepit.
in duplum id ecclesie restituat. Item
Omnes quolibet venerabiles domus
gubernatorem. aut aliam quamcumque
sollicitudinem ecclesiasticam agentem.
dare aliquid illi. a quo constituitur.
aut ulli persone liceat. pro commissa
sibi gubernacione. Unde qui dat. aut
accipit. aut mediator fit. clero
mudabitur. Acceptis. vendicandis
venerabili loco. Si autem secularis
sit. qui accepit. aut mediator
est. quod datum est duplum. eidem vene-
rabili loco. a bono praestatur. Item
sanccimus id opus fieri. episcopum or-
dinare clericos. mox in tribus de-
creta facere personis. propositis sacro-
sanctis ewangeliis. dicentem ipso

decretis. quia neque propter aliquam do-
nacionem. aut promissionem. aut ami-
ciciam. hos elegerunt. sed et scientes
eos. recte fidei. et honeste vite esse.
et litteras nosse. et quia neque uxorem
neque concubinam. neque filios habent neque
Item curiales. aut officiales esse. Item
Sed neque curialem aut officialem fieri
permittimus. Unde ex hoc venerabili
clero. nulla iniuria fiat. nisi forte
monasticam vitam aliquis eorum. non
minus xxv. annis impleverit. Tales
enim ordinari precipimus. quarta parte
substancie. sibi retenta. reliquis partibus
curie. et fisco vendicandis. si in cle-
ro constitutus. monachorum conversa-
cionem. vitam impleverit. Item ab episcopis
deo amabilibus. secundum divinas re-
gulas. religiosos clericos eligunt. cum
multa fieri inquisicione. et boni te-
stimonii viros. ordinari sancimus.
litteras divinas scientes. credentes. sed
nullos magis in sacris ordinacionibus
diligimus. quam cum castitate viventes.
aut cum uxoribus non cohabitantes sed
quondam seculi principes. Nam hec eccle-
sie doctores. hec latius prosequuntur.
Que nimis videntur ardua. que
dicuntur a bono. vilescunt. utique quia
vel istos non audit. acrior est hypsica.
et dulcissima remige surdior. et qui
multo precipitandus est. prostratus ab
angelo quem contempsit. in infimum
inferiorem Dathan abiron. ignem
suo succensos. et extra tabernaculum
elatos. deo mandante. audiebatis.
sed hic templum dei. et sacra sectorum.
moyse repugnante. de lege domini
prohibente. nituntur irrumpere. Sunt
cessit eis soboles innoxia. replet altare
domus dei. alienum ignem accendunt
adolere thura nituntur prohibiti.
et dathanitarum. et abironitarum so-
cietate contracta. irruunt ut mo-
ysem. scindentes ecclesiam. sacerdocium
perturbantes. sediciones facientes
in populo. nisi ad sacerdocium

per mittantur arcendi. Cum enim sibi
conciliaverit gratiam potentum, de iure
potestatem sibi asserunt commissam: eo quod
princeps ut dicitur, legibus non subiacet,
et quod principi placet: legis habet vigorem:
Cum ergo populus ei, et in eum, omnem
auctoritatem suam contulerint, ei obvia-
re crimen maiestatis est: et maxima sub-
versio principatus: Siquidem sacrilegii
instar est dubitare an is dignus sit
quem princeps elegerit: Nec temerita-
tis effugit notam, et hunc circa agi-
si vel penam quisquis ex quacumque causa
voluntate principis evacuare paraverit.
Nullas leges credunt civilibus presen-
dis: hac Anaxarsi sententia: telis
aranee comparant: que infirma et
tenuia detinent, ceterum volatilia transmit-
tunt grandiora. Sic et iura civilia hu-
miliorum reprimunt voluptates: sed
pro facto potentioribus cedunt. Nam
ex transgressione vel contemptu legis tra-
ces non irrogat penam: sed nec
interpellatos quidem tanta dissimula-
tio perterrent. Adde his exquisita tiran-
norum exempla proponunt: quibus persua-
deant: potentibus permissa licere. Maxime
hii, si tibi locorum fuerint, ubi inve-
terata consuetudo obtineat: etiam si ra-
tioni adversetur aut legi: Narrant
quis tirannus domesticam suam, aut
familiarem in quam aliam sine electione
intruserit, quis electum ut ignotum et
indignum eiecerit terroribus et damp-
nis impulerit. quis aliam dei ven-
diderit pallam: quis metropolitanum
expulerit, reprobabilem consecravit, quis
episcopos religiosos in exilium egerit, aut
alios ab aliis coegerit exulare: Ille
aliam: et res sacras oneraverit mu-
neribus sordidis. quis indignis supp-
liciis torserit religiosos: quis vi-
lipenderit: et pessundederit clerum.
quis in provincias induxerit ferale
institutum. quis leges et canones
exterminaverit a finibus suis. quis
induxerit silentium episcopis: ut quis

flagicia impune, et sine ulla rep-
rehensione committet. quis ad usus ec-
clesie romane ditius et preciosius in-
venerit. quis omnia non tam sua quam
pensa lege titulavit. quis tandem
consueverit liberto licitum coequare.
Si quis autem in his commemorandis
copiosior est et inexplenda ma-
licia nequior: sanctior est fidei
et efficacioris industrie. Cum vero
pro utilitate fidei et sanctitate morum
de iure divino aliquid loquitur, aut
superstitiosus est aut inimicus, aut
quod capitale est principis inimicus di-
citur. quia ignis qui per septuagin-
ta annos babilonice captivitatis sub
aqua vixerat, demum extinctus
est Anthiocho vendente Iasoni
sacerdotium: aut quod beatus gregorius
testatur, quia pestilencie et fames,
concussiones gentium: collisiones
regnorum, et quamplurima adversa-
tis ~~pervenimus~~ pervenimus. eo quod
honores ecclesie ad precium vel humanam
graciam conferuntur. personis vero vilis
Si dicas Ozam percussum a domino
eo quod archam nutantem per simul-
erexit. Si regnante Ozia rege lepro-
sum fuisse dixeris Ysaiam: et eo mor-
tuo vidisse dominum sedentem super so-
lium excelsum. Si dixeris onera ta-
bernaculi humeris et plaustris le-
vitarum vectorum indicabat iniuria
et si qua sunt in lege dei similia
his agetur tecum: si non mutilat-
us retrudaris in carcerem: aut in ex-
ilium proscriptus vel condempnaberis
et tam ambiciosi quam fautores
eorum extreme dampnacionis vi-
debuntur. ferre sententiam
Unum tamen remedium tibi dominus pre-
stabit, quod cunctos sapientes et ti-
mentes deum consiliis: conservat vi-
tis. Inde est quod sentencia eorum
de te, quam auctore, non semper
obtinet. Si enim iniquis credentium fuerit
tu quasi lese maiestatis reus: hos-
tis publicus iudicaberis. Decuerit
atque publica evacuare iudicia. Et

dum professionis prezelator, ecclesiasti-
cam erigis libertatem, sapienciam sub-
iectis principum, et eos quasi stul-
tos et contemptibiles reddere machi-
naris. Pacius erit ut diadema de-
traheretur principis capiti, quam
principalis et egregie partis reipu-
blice dispositio, que in religione versatur,
illius subtraheretur arbitrio. Nam prelata
cupit Romana quisquis in urbe
Pompeium cupere parat. Et forte arro-
gancius prelatorum vota transgreditur,
qui sub ymagine libertatis principibus
appetit dominari. Nam siquis principum
superstitioni huiusmodi adquiescat, insi-
piens est, et ab illustrium regum vir-
te degenerat. David autem, sicut re-
gum narrat hystoria, et omnis Israel
ludebant coram domino in omnibus
lignis fabrefactis, et citharis et
liris et tympanis et sistris et cym-
balis; licet ei non defuerit cuius uxor
increpator. Hystoria namque memo-
rata prosequitur: Et egressa Michol
filia Saul in occursum David, ait:
Quam gloriosus fuit hodie rex Israel
discooperiens se ante ancillas ser-
vorum suorum, et nudatus est quasi unus
de scurris. Dixit quoque David ad
Michol: Vivit dominus, quia ludam ante
dominum, qui elegit me potius quam
patrem tuum et quam omnem domum eius,
et precepit michi ut essem dux super
populum domini in Israel; et ludam et
vilior fiam et plusquam factus sum,
et ero humilis in oculis meis, et cum an-
cillis de quibus locuta es gloriosior ap-
parebo. Igitur Michol filie Saul
non est natus filius usque ad diem mortis
sue. David vero sedit rex in domo
sua, et dedit ei dominus requiem undi-
que ab universis inimicis suis. Videtis-
ne quam diligenter puniri docet
hystoria huiusmodi contemptu religio-
nis cum arrogancia tumoris? Unde
devocionem fidei et humilitatis cultum
remunerat. Nam et David quietem
regni assequitur, et Michol prave
increpacionis merito sterilis obiit, et
nullum meliori generis et felicis ma-
trimonii reliquit fructum. Beate

quidem; tamen et Michol omnis aqua vel
ex omnibus interpretatur. Siquidem multi-
tudinis imperite consilium, et que popu-
lare iudicium sequitur, fructus boni
nec fecunditatem nec memoriam habet.
Verumptamen ad istos consiliarios magna-
tum audieris, nequaquam suspicaberis
Michol sine sobole decessisse. Omnes enim
filios Michol esse audies; et si non
carne, spiritu tamen contradiccionis illius
putabis processisse. Et quod istud facilius
tibi persuadeas, hii qui divinam evacuare
nituntur ut suam statuant auctoritatem,
sine liberis moriuntur, aut eos relinquunt
degeneres et ignavos. Procul dubio quis-
quis ecclesie deprimit ubertatem, aut
punitur in se, aut punitur in sobole.
Amittit gratiam filiorum, etiam ipsa cum hiis que
favore cordium prona impietas occupat.

Fit autem populi temeritate aut
licencia prelatorum, preceptis legitimis 21
et divina institucione reprimi possit am-
bicio, tamen domari non potest. Si enim in
manifesto non audet, clanculo serpit
et fraudulenter ingreditur. Si fores
ecclesie muneribus non aperiat, si necessi-
tatis aliena violencia reserantur,
confugit ad artes fallacie sue: omnia
que libertatem impugnat, que decreto-
rum statuta concellunt, et que religioni
contraria sunt, tota libertate spiritus de-
testatur. Simonem, ut simplices et
credulos circumveniat, audies vidi-
isse. Simulat et dissimulat, et astu-
ciam gerit sub pectore vulpem; stoico
quovis liberior est, Cathone rigidior
est quoque in cibo; simplicior Paulo
doctore gentium, sollicitior, fervencior
Petro; et ei vivere Christus est, et mori
lucrum; nec gloriatur in aliquo nisi
in cruce Christi, quam iugiter portat
in corpore, ut spiritus salvus sit, di-
ssolvi duntaxat cupiens et esse
cum Christo; mortificat ergo carnem cum
viciis et concupiscenciis, et non sicut
ceteri hominum, cum hominibus degens vitam

agit angelicam et in celestibus conversatur.
Clamant hii cotidie, sine intermissione
orant, clare tamen ut audiat hospes.
asperis et sordidis vestibus induuntur
et populum increpant. Arguunt clericos
de moribus corrigendis. sollicitant
principatus et prelatos testimonium sibi
adquirentes iusticie. si vite detrahat
aliene. Ut non fraus sub honestatis
specie convalescat. laudabilium virorum
collegia expetunt. arduas subeunt professiones.
ostentant difficilia. et fami-
liaris sibi proprii possibilia. et que
leviora sunt exequuntur. Se ergo
basilii benedicti augustini. aut si quis
parum est. apostolorum et prophetarum. faten-
tur successores: vestes cartusiensium.
cisterciensium. cluniacensium. induunt.
et qui dignantur esse canonici: glan-
tur in laneis tunicis et pellibus
agninis. Veniunt enim in vestimentis
ovium. intrinsecus autem lupi rapaces:
sed ut ait dominus. evidentissime cognos-
cuntur a fructibus suis. Non tamen
a fraude istorum: religionis vere de-
minuitur gloria. Nam indubitanter omni-
bus constat: quia nomina que profi-
tentur. et quorum pollicentur officia.
et honestissima et fidelissima sunt.
Nam religio in hiis: adeo vera.
adeo probata consistit ut nullius re-
prehensionis aculeos refundet. Si quidem
cartusienses. quasi avaricie triumpha-
tores. preipui ubique claruerunt. cister-
cienses: beati benedicti. quem omnium
iustorum spiritu plenum fuisse constat:
precepta et vestigia sequuntur. ad
cuiusquam Cluniacenses. religionis
formam. multis provinciis tradiderunt.
et canonicis sufficere debet. ad pleni-
ssimam laudem. quod regulam eorum. opo-
rtet omnes clericos imitari. Heremi-
te quoque baptistam salvatoris. et filios
prophetarum: institutionis sue. habent
auctores. fratres templi: machabeorum
exemplo. ponunt animas pro fratribus
suis. Xenodochi. sive hospitalarii per-
curatores apostolorum sequuntur vestigia
et ad perfectionis cumulum aspirantes
in eo fidelissime audiunt christum. quod
vivunt innocenter. et omnia que habent
pauperibus erogant. In hiis tamen
omnibus. fideles inveniuntur. et re-
probi. nec ob id religionis. aut pro-
fessionis veritas. deformatur. Que
enim professio est. aut que legitur com-
munior fuisse societas. quam in qua ma-
gistra nostra recepserit Angelum apo-
stantem legimus in primis fratribus
parricidium. prophetam reprobum. apo-
stolum proditorem. discipulos christi
perfidos nec tamen corrumpitur pu-
ritas persistencium angelorum. aut mi-
nus sancta est. societas invicem diligen-
cium fratrum. aut prophete gradus est in
electis culpabilis: aut apostolatus in
fidelibus contemptibilis. Aut di-
sciplina christi. per varios errores a-
berrancium. est infamis. Sicut ergo
angelus sathane. transfigurat se in
angelum lucis. et apostoli pseudo: ad
auctoritatem apostolicam aspirabat
pocius quam ad vitam. sic et ypocrite
ad supercilium pharizeorum confugi-
unt dilatantes phylacteria. et ma-
gnificantes fimbrias. et que in
lege dei scripta sunt: nolunt con-
tingere digito. nisi ut videantur
ab hominibus: a quibus honores.
aut alterius remuneracionis in-
crementum expectant. Unde est quod fa-
ciei pallorem inducunt: profunde
ab corde trahunt suspiria artificio-
sis et obsequentibus lacrimis: subito
inundantur. obstipo capite. lumi-
nibus inclausis: coma brevi. capi-
te fere raso. voce demissa. labiis
ab oracione mobilibus. incessu tran-
quillo. et quasi gressu quadam
proporcione composito. pannosi ob-
siti. sordes vestium. et affectatam
vendicant vilitatem: ut eo faci-
lius ascendant: quo se studiosius
videntur: in locum novissimum de-
iecisse: et qui sponte sua decresce-

ecclesie compellantur inviti. Hii sunt
qui siquid macule inheserit ecclesie
dei, perpetuatur publicis aspectibus
detegunt, ut ipsi ab omni macula vi-
deantur immunes. Hii sunt qui bene-
ficia que iure dei sanctis collata
sunt perdiant auferenda. Hii sunt
qui prelatibus persuadent ut propter vi-
cia personarum iure suo priventur
ecclesie. Decimationes et primicias
ecclesiis subtrahunt, et ecclesias ipsas ac-
cipiunt de manu laycorum episcopis in-
consultis. Hii sunt qui predia a-
vita subtrahentes indigenis vicos
et pagos redigunt in solitudinem
et in suos usus vicia quecumque con-
tulit ecclesias diruunt aut in usus
convocant seculares. Que domus
orationis fuerat, aut efficitur stabu-
lum pecoris aut opilionis aut la-
nificii officina. Et quidem maiora
impune faciunt et quam cornibus
gemine potestatis ecclesiam in cunctis si-
mul quiescunt et protegentur com-
bra venti lac noli cessant. Ad e-
liam namque romanam confugiunt
que pietatis mater religioni con-
fecit. Provide quietem implorant
opem eius protectionis impetrant
clipeum ne cuiusquam possit ma-
lignitate vexari et ut se possint
plenius exhibere et civitatis implere
munus ne decimas dent apostolico
privilegio muniuntur. Procedunt
ulterius ex quo sibi plura impune
liceant, a iurisdictione omnium ecclesiarum
scipsos eximunt et efficiuntur ro-
mane ecclesie filii speciales, et tantum
nisi ut prosoro reos ubique tene-
mant. Sed tamen conveniri non pos-
sunt nisi rome vel ierosolimis.
Deinde secularium potestatum implo-
rant auxilium et eis divinam gra-
tiam pollicentur. Sunt quasi medi-
atores inter deum et homines et
eos qui venia indigent suis ag-
gregant societatibus. Confessio-
nes excipiunt et claves ecclesie

usurpantes aut subripientes pe-
tro legatis presumunt et solvere et
presbitero falcem mittunt in messem
alienam. Potentiores tamen et dici-
ores favore vel mercede recepta
facilius exonerant et pecus alienis
humeros supponentes, iubent ab-
ire in tunicas et vestes pullas
quas illi se gessisse deplorant.
Amplificant viam domini qui neminem
vult perire, quam sicut apertam et pa-
tentem penitentibus sic solis de-
sperantibus precusam esse pronunciant.
Indulgent interim hiis qui criminibus
ardentius et tenacius involvuntur
peccatis in spe, dum tamen sibi in re-
demptionem eorum aliquid porrigunt
et audacter promittunt veniam,
eo quod sicut aqua ignem ita elemo-
sina peccatum extinguit. Penitentia
quoque nunquam sera est si tamen
vera. Consentiunt ergo moribus
iniquis et prelatorum provocantes
affectionem, assentationibus ob-
turant aures hominum ne increpa-
tiones audiant prelatorum. Ad hec
rumusculos inquirunt, tumultibus
gaudent, dissidentium secreta explo-
rant, et eadem nunc ad amicos perse-
runt, nunc ad hostes, utrisque grati,
utrisque perfidi, magis tamen ad ista
videntur idonei quia ab imagine
religionis minus habentur suspecti.
Quid in palacio, quid in foro, quid
in agris expediat, quid in castris,
soli creduntur nosse, qui universa hec
pertereunt videntur tanquam qui ubique
iugiter immiscentur. Si conveniant
proceres in curia, cives in foro, milites
in expeditione, sidemque concilium
aut sinodus convocetur, precipuam
sedium partem percipiunt, condemnabilis
ista religio. Claustrorum fracta cre-
das repagula, exhausta thochia
vel senodochia et aliis venera-
bilibus examina continentium eva-
lasse. Adeo quidem se religionis
speciebus turbis et publicis aspectibus

ingerit primas kathedras: recubitus
primos. primas salutationes usurpant.
et si eas non deferas: vehementi-
ssime indignantur. Si eis obloquaris:
religionis inimicus. et vitalis doctrine
impugnator. Feras itaque patienter.
si iniurias. et dampna intulerint.
Eorum licentiam omnium: apostolica et regi-
a auctoritate obtinuisse videntur.
¶ Nam hoc et iuris eorum deberi cre-
ditur. Sane qui resistit potestati:
Dei ordinationi resistit. nec ego apostoli-
ce maiestati. et regie. arbitror re-
luctandum: Miror tamen ut fidelium
pace loquar: quid rationis sit. quod decimas.
et iura aliena. usurpare non erube-
scunt: Inquient forte: religiosi su-
mus. plane decimas solvere: religio-
nis proprium est: et eas a deo perplus dun-
taxat religiosus exigitur. at qui
eas exigunt: irreligiosi sunt. Vos
autem quis constituit iudices super eos.
aut qui estis. ut contrahatis iudicium
servos alienos. Unusquisque suo domino
¶ stat aut cadit. Stabit autem. Eximun-
tur enim tibi. apostolico privilegio. cum bene-
ficio. de nutrimentis animalium et la-
boribus suis. decimas retinent. Ne-
pe apostolis omnia licent. sed omnia ab
apostolicis fieri. nequaquam expedit.
Esto quod illi. vobis hec. licenter concesse-
rint. vos. an recte petatis videatis.
Nempe qui petit. ut quod debet. non
faciat. iusticie spontanee non obedit.
Numquid de nutrimentis Abel. Deus
non respexit: Cayn fruges obtulit.
recte quidem. quia Deo debebantur.
sed in partitione inequa. dum divisioni
aliquid subtrahit. peccatum committit:
acceptantur pro illo munera eius. quia
¶ Ceterum animalium. cum Deo proferuntur. Et for-
te de animalibus. redduntur rectius.
quia sine cultura. et cura nostra pro-
veniunt. Plus enim laboris est. in
frugibus serendis et metendis.
Non cogitur dare de suis. quibus enim
de laboribus alienis. reddibitur et ra-
tionem. Eorum multa. Multis et lon-
gis allegationibus. videntur astruere
qui alios decimas dare non prohibent.
dum ipsi ab eis dandis immunes sunt.
quia adeo religiosi sunt. quod in capite
derogare possunt: constitutioni divi-
ne: et in eo licenter. ingrati
sunt. gratie Dei: quo eam amplioribus
¶ beneficiis opprimuntur. Eorum enim
que sola gratia proveniunt. ut sunt fena.
et sponte nascentia: non censentur
obnoxia religioni. Primo quidem.
dum religio paupertate gaudebat. et
in aliorum necessitates aut resus-
effundebat. consecta inopie sue: in-
dulta sunt privilegio professionibus:
que veritate cessante. et frigescente
caritate. potius avaritie. quam reli-
¶ gionis instrumenta creduntur. Certe
enim. quia omnes hii privilegiati. que
sua sua sunt querunt. et illud quod
predicatur in publico: aut omnino
abest. aut in abditis latet. Inde est.
quod ea ad unicum compendium avaritie.
privilegia trahi conspiciat. felicis Adri-
anus. volens ea omnino revocare:
licentiam eorum. hac moderatione com-
pescuit. et que de laboribus usur-
pant. circa novalia duntaxat intelli-
getur. Gre enim gaudere poterunt pri-
vilegiis sine gravi dispendio. inter
alienis. Verum tamen est. quod tanto pat
[illegible] sustinuit. et quia patrum
canonibus refragatur: mirabile est in
oculis nostris: Milites namque templi
sui favore. ecclesiarum dispositionem
vendicant: occupant per suppositas personas. et quo-
dammodo. sanguinem Christi fidelibus mi-
nistrare presumunt: quorum fere professio
¶ est. humanum sanguinem fundere. Non
equidem. quod eos viros sanguinum dicam
tam. qui pene soli. inter homines
legittima gerunt bella: cum et Da-
vid. non propter bella. que legittime

expectabat. cuius sanguinis dictus sit. sed
propter cruorem. cuius sanguinem uocem
tex effudit. Ut enim canonibus cau
tum est laicis quamuis religiosis nulla
de rebus ecclesiasticis. legitur attributa fa
cultas. ecclesia utique vere religionis in
dicium: si ab illius rei dispositione spa
verit. quam sibi deus prohiberet. Certe
non licet. Sed nec de rapinis. non di
co ecclesiarum. sed nec quorumque si
delium nimis hospitalitatem. impleri
dum arbitror. quia panem sacrilegum
odit deus et aspernabitur oblaciones
que offeruntur ex sanguine. et quo
ciens innotatur a talibus. claudit au
res suas. ut non pateant ad preces
eorum. De hijs. que in fraudem insti
tucionis dei committuntur a talibus. ad
presens nequaquam. Immo est institutum.
licet omnino iniquum sit. quod amore pe
cunie illecti ecclesias. quas episcopi
claudunt clauserunt aperiunt. Diuina
suspensis celebrant. sepelliunt mor
tuos. quos reiecit ecclesia. et semel
in anno faciunt. ut toto anno. cerno
nens populus. ad eorum ecclesie ob
sequium. et quia toleranti non
subdesinat. ecclesiam contempnat. Insuper
et. cum ecclesia. collegiorum suorum. in
ergo ecclesias collegiorum suorum. in
ta priuatur. abolitiones criminum
portant. et interdum predicant euange
lium nouum adulterantes verbum dei.
quod annunciant. non ad gratiam. sed
ad pecuniam uincentes ad voluptatem.
non ad veritatem et tandem eum in lati
bulis sero conueniunt: Dic de virtute
locuti. dum agitur. errore. et
labore nocturno. si sic itur ad pa
tellas. et vana est. doctrina pruny.
que artam. et arduam. monstrant
viam hominum. tendenti ad vitam. Cum
vero istis ecclesia indigeret. nulli
omnino equius commouentur: qua
veri vere religiosi. in quorum in
iurias. hec omnia refunduntur. Out
reuset propterea. sed religiose professi
onis adusus hanc ypocrisis labem.

iustius amaricantur. Hos enim hoc seculo
esse dicitur ypocrite. sed et cistercienses.
aut cluniacenses. aut hij alij quorum
ventriloqui et ventilogui. habitum in
duunt. et vitam incedunt. Nam clau
strales. qui plane vere religiosi sunt.
cum professionibus seruiunt. absque malicia
simplices sunt. Nulla vita fidelior. nulla
simplicior. nulla felicior. quam eorum.
qui in claustris simul degunt. abiectam
suam gaudentes. obedientes prelatis suis.
in omni subiectione et reuerencia. nec
appetentes. sub obediencie nomine domi
natum. aut fraudandi aut vagandi
aut otiandi licenciam. vasa sua possi
dentes in sanctificacione et honore.
prestolantes in silencio. et paciencia. sa
lutare dei. a detractione. et murmure
alieni. compescentes a bore suo in quiete
verbum. quod salutare pot aras suas. gra
tia miscentes cum deo colloquia. et quasi
qui angeli terrestres sunt: tocius indaue
perturbacionis ignari. Si quid ante est.
quod eos contristare videatur. ad caritate
fraterna refendum est. qua et in celis an
geli vivi quodammodo lapsibus compaciuntur.
et super uno peccatore penitenciam agente
congaudent. Cum vero prophetas imitari
nostro tempore quo totus exinanita
est. et astream relictis hominibus ad ce
los constat redijsse. sit arduum. vita
claustralium. ceterarum professionum incomparabi
liter antecedit. aut quod melius
crediderim: rectissime et tutissime professionum.
Qui vero ad complendas necessitates
eorum egrediuntur. seculum. et in eis
fideliter versantur. et si non seculo
rum: plane utiliorem exercent. et vita
maxima. laude digni et reuerencia:
nequaquam ad epicureorum: nil ypo
critarum faccionem accedunt. Nam ypo
critas. epicureos rectissime aggre
gabiles. qui plurimam profitentur et prope
seruiunt voluptati. Cum lites foueant.
priuilegijs abutuntur. seruiant cupi-

Vita claustralis optima

ditati. caritatis officia. nequaquam exerce-
ant: propterea querat gloriam. nonne secundum car-
nem ambulat. licet se spirituales men-
tiantur. multo expectantes intuitu: car-
nis principes. futuri gehenne illius qui
spiritus est: et quia amantes gloriam intumescentes
altissimo conformari voluit. aut presi-
derectus et precipitatus est in lacum. damp-
nationis eterne. Vane insani sunt. qui
hac via incedunt. et insensibiliores
omnibus gentibus. qui et probis et vite-
bonis preferuntur. et eterne. maxime
cum ille. qui pro peccatoribus: peccatum sustinuit
fieri. et familiarem se exhibuit pub-
licanis et meretricibus. cum ypocritis partem
habere nequiverit/ qui non indige-
bant iustitia eius. quod planum est hiis
qui altercationes. quas cum phariseis
exercuit: diligenter attendunt. Utitur
tamen phisicorum exemplo locum tenere
communis.

22 Difficilium aut impossibile asserunt
Aeg. sapientes: in presenti gaudere cum mundo.
et in eternum exultare cum christo. et pla-
ne miserrimum est. torqueri cum mundo.
et nichilominus cum dyabolo flagellari.
Si ergo in hac vita tantum sperantes
sunt. ypocrite tristes. qui exterminant
facies suas. ut pro bonis hominibus appareant.
et quasi principibus tubis. iustitie sue
opera preconiantur: a deo frustra retribu-
tionem expectant/ qui in presenti receperunt
mercedem suam. De hiis enim. qui verbo
et habitu tenus honorant deum. ex sen-
tentia eius constat. cum ipse elongat
ab eis. eo quod cor eorum: ab eo elongatum
est. Et ipsa opera eorum: dispendium sa-
lutis afferunt. et babiloniorum princi-
pi. sathane famulantur. Omnia enim que
ostentationis gratia fiunt: perficiuntur
in mortem. Legimus narrat hystoria.
quod cum ezechias rex ... : per manum
De Ezechia ysaie filii amos: signum incolumitatis
et salutis: a deo accepisset. umbra
orologii. retrorsum cedente. decem gradi-
bus. quod nature videtur adversum. cum
umbra procedere soleat. non redire

misit berodach: baladan filius bala-
dan. rex babiloniorum litteras et mu-
nera ad ezechiam. Audierat enim
quod egrotasset ezechias. Letatus est
autem in adventu eorum ezechias
et ostendit eis. domum aromatum.
et aurum et argentum. et pigmenta
varia. unguenta quoque. et domum
vasorum suorum. et omnia que habere
poterat. in thezauris suis. Non fuit
quicquam. quod non monstraret eis ezechi-
as. in domo sua. et in omni potestate
sua. Venit autem ysaias propheta ad
regem. et dixit ei. Quid dixerunt
isti viri. aut unde venerunt ad te.
Cui ait rex. De terra longinqua ve-
nerunt de babilone. At ille: quid
viderunt in domo tua. Ait ezechi-
as. Omnia que sunt in domo mea
viderunt. Nichil est. quod non monstra-
verim eis. in thezauris meis. Dixit
itaque ysaias ezechie. Audi sermo-
nem domini. Ecce dies venient. et
auferentur omnia. que sunt in domo
tua. et que condiderunt patres tui
usque in diem hanc. in babilonem. Non
remanebit quicquam. ait dominus. Sed et de
filiis tuis. qui egredientur ex te.
quos generabis. tollent. et erunt
eunuchi. in palacio regis ba-
bilonis. Huius prophetie quidem hystoriam
secundum hebreos. auctore ieronimo.
veritas liquet. cum ananias azari-
as misael cum daniele captivati
sunt in babilone. ibique castrati.
ut in palacio regis. secundum morem
gentium ministrarent. nisi forte re-
pugnet. quod pueri sine macula a
rege iubentur introduci. ut li-
tteram et sermonem caldeorum. et constat
quod non tantum thezauri regis inde in
babilonem translati sunt. sed ma-
gna pars vasorum templi domini in
ierosalem. asportata legatur.
Et prophetata. Eleganter tamen
cum deus regi miraculum indulsisset.
babiloniorum dicuntur nuncii. cum

muneribus accessisse: quia tunc pa-
ruae. quibus salutatur animus con-
fusionis quidem per admirabilem cle-
menciam dei. plus eius clarius inno-
tescat. Sed tunc inprudentis est exul-
tare quia hii non modo suspecti ha-
bendi sunt: sed quasi hostes pru-
dentissimi studiosius devitandi sunt.
Cetera tamen dona serviunt. Cuncta ergo
aromata bonorum operum virtutis
aurum. argentum eloquencie. cogita-
cionum pigmenta. unguenta mi-
sericordie. et utensilium suorum aptitu-
dine ornatur. et decorem. et si qua
in thesauris bone consciencie ca-
rius et utilius reponuntur: audiat
verbum domini sciat quod pro certo. quia omnia
que militie videbantur ad gloriam
confusionis stipendium. et mortis
accepta sunt. Apud quod eciam filio-
rum successio. babiloniorum castratis
principi. quia ea que alias meliorum
virtutis habent. et fructum. domini in-
anis glorie causa sunt. inutilia sunt
actori. Christus enim remunerator ip-
pocritas aspernatur. et solus vitas
in bono cultum acceptat. cuius oculi
nullo fuco. nulla malicia perstringi
possunt: quia videt in abditis. et
cordium profunda scrutatur. species di-
scernit a rebus. ne qua superato
mendosum tumeat auro. Unde
et ypocrisis nomen accepit. que
quidem speciorum indubitata species.

potentarum autem nomen. et nota
cautissime. et fidelissime declinant.
cartusienses. et magni montis
nova professio. in antiquis robustis
culmine salvatorem primo solida-

ta. Ut quid cartusienses. cupiditati
sue. primo necessitati. limites prefixe-
runt. et modica omnibus habentibus. certam
avariciam cohibent. et ut dum ipsi
necessitati aliquid subtraxerint. ne sub
obtentu illius. quippiam avaricia
moliatur. Magnum procul dubio vicit et
inter precipuos mirandi. cum non modo
professiones. sed iam senescente mundo
in tanta multitudine labencium seculo-
rum. pauci prosperent homines. qui sa-
cietatis sibi aliquos prescripserint terminos
Necesse est semper. deesse aliquid cre-
veri. et ipse hyatus desiderii. aliquid
ulterius iugiter affectantis imperfec-
tionis signum est. Quidam dico. defectum
potius ducerim. consciencie manife-
stum. Quodam igitur modo: eo quod glo-
so prefatus est: qui providet. unde vale-
at saciari. quidem. et si neminem
vel admodum paucos gentilium asse-
cutos credam. hunc tamen nonnullos in-
stitisse proposito: certum habeo. cum et eciam
dicat. certum voto pete finem. sine
quo immensum. animi humani co-
natus perditur. et in id quod omnino
nequeat apprehendi. Porro magni
montis incole. vitam pauperem ele-
gerunt. et non modo avaricie. sed ipsius
nature. quodammodo domitores. omnia
necessitatis impia. excluserunt: abie-
cerunt sollicitudinem crastini: omnia
mundi oblectamenta contempnere. pa-
rum est apud eos: quamquam ad por-
tas eorum pulset ymaginem. exclu-
ditur et confusus abscedit. mendi-
Quippe. solus deus ingreditur cuius
innituntur gratie iactantes cogita-
tum suum in eum. qui pullos enu-
trit. et dat iumentis escam. pullis
quoque corvorum. lilia vestiat agri. et eius
beneplacitis spacientibus in se. aut constitucio-
nibus. obtemperantibus legi necessaria
prestat. ut nichil desit hiis. qui
se eius. non subtraxerint voluntati
Totam ergo sollicitudinem suam et
omnem in cunctis proiciunt. cui fidelibus
cura est: cito quod providencie demittat
angustias. ut vita eorum. tota-

nonullis temptacio videatur. Certum si-
quidem patres genus temptacionis
diffiniunt: cum quis agendorum habe-
nas divino dumtaxat committit iudi-
culo. humano vero dum auxilio desti-
tutus. Ceterum ego vitam placentem
deo arbitror: cupiditatis ignaram:
insistentem innocentie. et prodi-
gam in opere caritatis. Quid ergo
in hiis aut in illis sibi palliata
ypocrisis vendicabit. cupiditate
Eradicata. Regula namque verissima est.
quod de radice caritatis non oriuntur
mala. et de cupiditate deducta
planta nequaquam bona proveniet. Nec
est quod displiceat deo ubi sincere volun-
tatis victima immolatur / aut quod
eum non offendat. si cum qualibet pingui
oblacione ipsam eis quis subtraxerit
voluntatem. Ergo qui suam volunta-
tem facere disponit. et irritat deum
et qui sua postposita illius se subicit
voluntati: altissimum placat. Cum eo
siquidem solo. id est iusticie summa consistit.
Unde illud in evangelio iudicium
meum inquit dominus iustum est. quia
non facio voluntatem meam. sed vo-
Cluntatem eius qui misit me. Scriptum est
quoque in Leviticis. Omnis oblacio que
offertur domino absque fermento fiet.
nec quicquam fermenti ac mellis a-
dolebitur in sacrificio domini. Superbie
namque fermentum offertur et mellis.
Cum quis neglecta humilitate et amari-
tudine mandatorum. quippiam offert.
ad nutum proprie voluntatis. Cui vero man-
datis legis propriam subicit volun-
tatem. quicquid offerat tumorem fer-
menti. et mellis a sacrificio prohibitam
Excludit dulcedinem. Isti itaque proprie
voluntatis immemores quietem
iugiter. quomodo placeant ei cui
se probaverint. laudem que ab homini-
bus est contempnentes. nec haben-
tes nec volentes habere divicias que
querendi sunt habere. cum ypocritis par-
tem: quod tamen mirabilis

tam ad carthusienses divertisse. Di-
cturus est aliquis. ut a sanctorum co-
horte evolatum ascenderit. et propterea
conversus retrorsum. quid quesierit
operum testimonio declarasse. At
ille iudicium suum habet. nec tamen
unquam committere potuit. ut sanctissi-
Professionem gloriam denigraret. De ma-
gno monte neminem adhuc assu-
mi audivi sed utrumque aut unquam
assumitur. aut tales qui nullo de-
colorent actu. honorem singularis emi-
nencie vetustatem. Alii basilium
alii benedictum. hii augustinum.
at isti singularem magistrum habent. dominum
ihesum christum. Licet autem duas istas
professiones minime tamen quam meruerunt
concedam. nichil deo teste in
scilicet sigillacionem aliorum in profe-
ssionibus suis vite incedentium per-
tuli. Sancti sunt utique cistercienses
cluniacenses sancti. sancti monachi.
et canonici regulares. et in hiis
sicut stella a stella differt in clari-
tate. sunt alii aliis sanctiores. et
quamvis professionem professio antecedit
in quibus carum forte reperiantur.
qui possunt sanctis superioribus ad-
Coequari. Plane virginum primus gradus.
et singularis gloria [illegible] est. in con-
tinentibus tamen et coniugatis forte
sunt aliqui. multis virginibus preferen-
di Confessoribus martires preferendos.
catholica confitetur ecclesia. et tamen no-
nullos confessores aliquibus martiribus.
forte quo ad aliquid non videtur
Coequari. Nec est quod se aliquis
secularium. unius sancti similitudinem can-
didatis professionibus conferat. quod vix
est ut quispiam talis. vel ignavo
cenobite possit equari. Si quis
enim in nobis a septembris idibus.
usque ad pascha ieiunet omni die. no-
cturnis assit vigiliis. iugiter ab-
stineat. ab esu carnium. omnem ve-
nerem quendamque nesciat. horis
competentibus nunquam desit

aut rara. et si quo iusta causa sobrie-
tatis limites non excedat tantum
ponat. silentium custodiam ori suo. et
diurnos excessus deleat. satisfa-
ctione quotidiana. et que precipitur
in iniunctum. et sine murmure exple-
at. et non solum verborum sed et verbe-
rum acrimoniam sufferat patienter.
ut quorum tondente se obmutescat.
Clericus vero in eum. quasi virtutis egre-
gie et singularis initium hominem ad-
mittetur. et eum reverentia prosequi-
tur tamquam vere apostolicum virum et
expressum christi imitatorem. Hoc autem
est ignarum ex necessitate his faciunt
cenobite. nam in eo a studiosis di-
fferunt. quod illi ex dilectione con-
terunt ea. ad que isti stimulo necessitatis
urgentur. et sepe inviti. Sunt et
in habitu quidam quos seculares non
audeo nominare. cum nichil seculare
sit decencius in talibus. nisi quod se-
culo nequaquam amore federatur af-
fectu. Sicut enim preputium nichil est.
et circumcisio nichil. sed observacio
mandatorum dei. Sic ut religiosorum
pace dicam: monachatus nichil est.
et canonicatus nichil. mandatorum ob-
servacione deducta. Hoc igitur ta-
men presumunt. si quis legem observet
Si vero sine his quispiam observat
legem eum nequaquam dixerim
secularem. Verumptamen genera morum
religiosis sunt seculares interius.
quos vestis pulla ab aliis non di-
~~scernit~~ scernit. Pulla enim iactura
nominis nisi secularis sit et vita.
Indignantur aliqui quod de religi-
osis ego habitu secularis. et talia
tamen pretor ista promdo. et dum
commendo cenobitas. me aliis de-
trahere criminantur: Adversus hos:
non recusarem. sed benedictum appello:
qui scit gyrovagos. et sarabai-
tas arguit: sic manifeste comme-
ndat cenobitas. Auctor michi ie-
ronimus est. licet enim nonnulli

monachorum minus benigne audi-
ant. eo quod clericos quo ad aliquid in-
sius est pretulisse. Auctor est nequaquam quod
vestis nequaquam religionis dignitatem
faciat. sed in animo habitu. qui timet
deum. et operatur iusticiam acceptus
est illi. Iheronimus quoque ait. Vestes pullas
eque vita ut candidas. Ornatus
ut sordes. pari modo fugienda. quia
alterum delicias. alterum gloriam redo-
let. Non absque lineo amictu ince-
dere. sed precium linearum vestium non ha-
bere. laudabile est. Et manifeste
videtur exprimere. sectam temporis
huius. hominum scilicet qui irregularem
quandam. regularem profitentur. quos
ac ex verbis eius. possis agnoscere
audi quod in continenti subiungat. Alio-
quin nequaquam ridiculum. et plenum de-
decoris est. referto marsupio. quod su-
darium. et orarium non habeas glori-
ari. Sunt qui pauperibus parum tribuunt.
ut amplius accipiant. et sub pre-
textu elemosine: querunt divicias.
que magis venatio appellanda est quam
elemosina. Sic bestie. sic aves. sic
capiuntur et pisces. Modica esca
in hamo ponitur. ut in eo matro-
narum sacculi protrahantur. Est utique
melius non habere quam tribuas quam
ut tribuas. petere impudenter. Non
sunt fratres hospitalis et alii. quid hec
de me querantur: qui enim hic loquitur
doctor ecclesie est. et forte ad eos ie-
ronimus non respexit. Ipsi licet ego
non noverim noverunt regulam suam
Novi tamen regulam veritatis. quia
nichil constat. quia religio munda
et immaculata. apud deum et patrem.
hec est. visitare pupillos. et viduas
in tribulacione eorum. et immaculatum
se custodire. ab hoc seculo. hec autem
politicorum omnium est. et huic ad istos
agitur. si eam fideliter servant
Porro in sacro ordine dei. dignitatum
regularium: in scriptura exprimit dominus
prendebam dum in conspectu meo

semper q. a. e. m. n. p. h. d. t. mend
et mariа corrupta a turbis. et in
evangelio sedens secus pedes
dominum: ut audiret verbum eius: At ut
de ypocritis sermo claudatur, quod
Job. 20 beatus Job de hiis proruncit: proferatur
in medium. Hoc inquit scio a principio
ex quo positus est homo super terram.
quod laus impiorum brevis sit et gaudium
ypocrite ad instar puncti. Si ascenderit
usque in celum superbia eius. et caput
eius nubes tetigerit. quasi sterqui-
linium in fine perdetur. De invidis
et detractoribus.
Vere quam miser est finis ypocritarum
2x qui sacro testante eloquio
perdentur ut sterquilinium: quo in-
mundius. Frustra ergo affectaverunt
umbram bonorum operum; nam
si bona erant, revera nequaquam
perderentur. ut desideria carnis
implerent. que adversus spiritum concu-
piscunt. multa sustinuerunt. in fame
et siti. in frigore et nuditate. et
similibus. quibus xpistum prosequi non
poterant margaritam. Non enim in
sola immundicia vel gula consistunt
opera carnis. sicut apostolus ad galatas
loquens. ea in multis viciis mani-
festa esse commemorat. ut sunt. forni-
cacio. immundicia. avaricia. impudi-
cicia. luxuria. ydolorum servitus
veneficia. inimicicie. contentiones.
emulaciones. ire. rixe. dissensiones.
et similia que qui committunt. reg-
num dei non possidebunt. Sive ergo ad
finem immundicie vel luxurie. vel
luxurie vel luxurie. sive ad inanis
glorie. vel avaricie cupitum opera re-
ferantur. quia finiuntur sine suo.
mortem incurrunt. Unde idem a-
postolus Non efficiamur inquit. in-
anis glorie cupidi. invicem provocan-
tes: invicem invidentes. Haec vi-
cia. quibus falsa iusticia innote-
scit. prudenter. et eleganter ex
presserit. cum arrogancie timor. faci-
le provenit. Unde sibi preminere vic-
toriam opinatur. et livor illos in-
videat. quos superiores putas esse
vel pares. Quo quidem nichil con-
siderimus esse miserius. licet nul-
la miseria numquam moveat mi-
sericordiam: et hoc recte. quoniam
calamitas eorum qui sponte beati-
tudinem abiecerunt. Quamvis enim
comparatur eis. qui a felle ma-
licie. malunt esse miseri. quam beati.
virtutibus superiori (?) placuit:
beatitudinem consistere in virtute
et nullam. sine caritate. posse esse
virtutem. Cuius utique fructus iocun-
dissimus est. apostolo testante. qui ope-
ribus carnis hec opera spiritus. que
ad vitam proficiunt. evidenter oppo-
suit. que sunt. pax. paciencia.
longanimitas. bonitas. gaudium.
mansuetudo. continencia. casti-
tas. Qui ergo hos virtutis ramos.
a terra cordis sui sustinuit. et
radicem caritatis. de qua oriuntur
confirmant: qua nam via abstitu-
dinem pergunt. Plane nichil est.
quod magis caritatem impugnet.
quam venenum invidie. Est autem
invidia ut prius placuit: tristi-
cia ex apparenti prosperitate alicuius
iniuria. Sicut detractivi. vel presu-
mens. apparenti quorum prosperitate
contristatur: nequaquam deturpatur
invidie macula. Nam et bonis
displicet cum in prinicem multorum.
succedunt hiis qui ad mala ver-
guntur priores. Si ergo livor
bonis affligitur alicuius: planum
est. quod a caritate plurimum distat.
que sua non querit sed proximorum.
Caritas in bonis nichil suum: in ma-
lis nichil reputat alienum. Ma-
lis compatiens alienis: bona sua diffu-
dit in proximos. Nam et animos
vovit. ut idem velint. idem quod

valent / Ait magnus pater augustinus
Tolle invidiam · meum tuum est · et tuum
meum Et forte non erit aliquid meum
vel tuum · sed omnia una erunt Spa-
cium est · quod quis sibi vult adesse / idem
proximo abesse desiderat Et quod sibi
vult abesse proximo abesse desiderat Et
si non assit vel absit · inficiat cru-
ciatur Et sepe in eo quod non desiderat
quod illud proximo videt adesse torquetur ·
Bene quidem tu et eciam dicat quod in-
iustius invidia nichil est / que primus
ipsum auctorem rodit · excrucians
animum Nec leve tormentum credas quo
nullum gravius potuerunt Siculi exco-
gitare tyranni Hestem hanc licet
poetica nube figmenti · naso depinxit ·
eleganter quidem et vere Pallor
in ore sedet · macies in corpore toto
Nusquam recta acies · livent rubigine
dentes · pectora felle virent · suffu-
sa lingua veneno Risus abest ·
nisi quem fecere dolores · Vix quoque te-
net lacrimas · quia nil lacrimabile ve-
nit Nec fruitur sompno · vigilanti-
bus excitata curis Sed videt ingra-
tos · intabescitque videndo successus
hominum · carpitque et carpitur una Sup-
plicium quoque suum est / Non est autem magis
descripto · licet rei incorporali corporis
composicionem · auctor ascribat · eo
in eo figure · que sarcosegra (?) · vel
sarcographia dicitur · unde constat quod
rebus incorporalibus · corporis linia-
menta · licenter attribuit Hoc quod
pocius attendendum · quod nulla vis
hominum · aut nature · flamma restringit
invidie Nam et palladis viribus ·
et forma mota · describit invidiam ·
et sororis felices thalamos · soror
stimulata · ferre non potuit · et ut
promissam numini vel germane fidem
servaret · nullo precio potuit incli-
nari Sepe mori voluit · ne quicquam
tale videret / Ad parricidium · fratrum
in fratrem procaces excitavit invi-

dia · ut nec impune venerare licue-
rit gratiam : quam fratribus innocenti monstra-
bat insompniis Ergo servitute dam-
pnatur innocens frater · pater orbita-
te · et ut disposicionem gratie dei enervet
in se famem (?) · servitutis iugum · calami-
tatem exilii : calumpnias egipcias (?) ·
femineas pharaonis · a iusto iudice iniqui-
tas impetravit Manus ioseph in la-
boribus servierunt · et successio cophi-
ni in luto et latere · ipsisque paleis reputa-
Cum digna videas multos eisdem livo-
ris urgeri stimulis · ut quos possunt ·
obiaces opponant gratie · et disposicionem
altissimi nitantur impedire Si for-
te quod sompniando quierunt · aliqua
prosperitas obstant · reluctantur · et qui
sortem prosperitatis exponunt · si non
occidunt · incrustant ipsam sinceritate ·
et ut fratrem prosperant scelus: innocen-
cius tunicam induunt cruentatam Hanc
enim in multis video disposicionem · qui ad
omnia · felicioris aure momenta vo-
cantur Sibi quoque vellet adversari fortunam
quam alii gravius leduntur · Et ut esopo
vel aviano credas: videbis qui sibi
oculum altero erui gaudeat / quam utrique
privari proximum Nec est quamvis deliniendi
invidiam nisi miserrimus fias Cele-
bre namque est · ab antiquis proverbio · quia
Sola miseria vacat invidia Conforta-
que hominum miserima est · cui non in-
videtur Refertur plato cum eius discipuli
invideret · socrates interrogasse quo
racione posset homo declinare invi-
diam Cui socrates Esto inquit ut ter-
sites Quod ego torquentur invidi ·
alios miserie sue · volunt esse parti-
cipes undique querentes · ut noceant ·
et ipsam innocenciam : quidam putat
esse mortis ymaginem Unde nas
ut abavo distas omnes · notam i-
videndi ait · et si non aliqua nocuisses
mortuus esses Quo nichil magis
doceat · et plenum aut vivum auctoritate
vel moribus gravem Unde socra-
tes · non ille antiquus · sed quem
auctorem gestorum · cassiodorus interpretatur

Senec[illegible]
Sola miseria caret invi-
dia

bita laudet hystoria. quod ingressus Iulianus
tonsores et cocos a palatio expulit.
non modo imperatoris sed et philosophi opus
egit. Ut autem detraheret atque dilacera-
ret. neque philosophi neque principis sunt cum
eum ex quacumque causa cessant opera.
Decurritur ad maliciam detrahendi. Hec
est cotidie indubitata plerisque invidie. et
caritatem ab ecclesie manifesto iudicio prote-
statur. Et nunc quidem bona aliena
putitur: nunc minuit. mala autem fin-
git que non sunt. at magnificat
et extollit si qua sunt. caritas non
agit perperam. At hec sola pravitate le-
tatur. Cum apostolus apud Romanos vicia gentium
multa enumeraret. novissime et quasi
in culmine malorum. sive profundo-
rum vectus d[...]: posuit detractores.
eos quasi tanquam singulari nota. divine
bonitatis hostes exprimens. quasi so-
los deo odibiles esse pronunciat. De-
tractores illos deo odibiliores. nunc
ceteros esse crediderim: qui latenti
odio. ut magis noceant cuique cre-
datur fidelius. laudes predicant alie-
nas. amiciciam simulant. subiectos
tum in talem sermonis: vel modicum.
quod precedentibus tytulis adiciatur.
felix et nato. felix et coniuge pretheo.
et cui si demas iugulati crimina pho-
ci: omnia contigerant. Nunquid tanti
parricidii labes omnes non primo for-
tune dotes. sed quamvis magnifice
virtutis tytulos grandes non oblitat.
Tale est illud oratoris. Iulium fortu-
natum fateor. virum forte. et quod con-
stat. strenue egisse quamplurima. ergo
tamen pacto. iudicium repetundarum
apud iudices iustos evaserit. mira-
rer quidem. si vis eloquii eius. magis
Sed incognita. Hoc iudice verendum
est. et quodammodo speciem boni operis.
et ut ita dicam. virtutis vitam extin-
guit. Et quidem de gnatonicis et
de adulatoribus: multa supra dicta:
sed quos deteriores dixerim gna-
tonicos. an detractores. non satis li-
quet. utrumque vicium est. apud anti-
quos. crimine morte mulctatum. Rex
et athaniensis thimagoram: inter
officia salutacionis. dario regi. more
gentis illius adulantem capitali
supplicio affecerunt. et lacedemoniorum
senatus caristolum interimi iussit. eo
quod magnorum virorum carpere facta
maluit. quam palam constancia vi-
ri arguere. Hoc cum apud bene
compositos semper licuit. ut quisque
suo iudicio uteretur. palam quod re-
prehenderet. quod nequaquam recte fieri
videretur. Et quidem hanc repre-
hendendi licenciam. caritate sub-
nixam. libertas apponebat. et tunc
mordendi températ rabies. prorsus
sciat et impedit. Ceterum detracto-
res et invidos. sic in curia vide-
bis habundare. ac si in eam quasi
totius orbis sentinam confluxerit.
Non est tecius quicquid. nisi
religiosissimum sit. quod livoris sti-
mulus non attingat. Ubique tamen
qui illustrioribus claruerit meri-
tis. invidie corrupto dente rodi-
[...]urit cum fulgore suo. qui pregravat
artes. infra se positas. extinctus
amabitur idem. Sed preter hec qui dum
prelatos subditi insectantur. Hec si
aut sermonum. ita et subditorum ex-
plorandum quod querulum est: et aut se in-
iuste premi. aut indigne remunera-
ri. studia aut officia. male admini-
strari causantur. Rarus quod invenitur
eis. qui in aliquo non detrahat pre-
sidenti. et si interdum omnia recte ge-
rantur. Comitos velage. revolve
tractatos. familiam fere. semper prin-
cipis familias: videbis ingratam. At non
modo in curia. sed in scola. sed in
claustro. sed in capitolio. modum
tenent. si tum domestica vicia. sunt
moribus aggreganda: mirabe-
ris obtinere. Venerabilis pater
gilebertus herefordensis episcopus

michi referre consueuit claustralium
morem que in se ipso sic fatebatur
expertum. Cum enim monasterium ingre-
ssus esset, feruens adhuc igne sancto
quem de nouo conceperat: magistra-
tuum suorum ignauiam arguebat. Nec
mora: prior(que) in modico: misera-
cione compluvium motus est. Nolebat
tamen preesse maioribus. Paulo
post: ad priores ascendit. prioribus
compaciens: quia tempore non cessant
abbates. Factus est et ipse abbas: et
compaciens coabbates. episcoporum vicia
cepit intueri. Tandem et ipse episcopus
coepiscopis preerat. nec tamen ipsum in die
vicio arbitror laborasse: sed vir
prudens. quod hominibus quodammodo inge-
nitum. eleganter expressit. Et forte
sibi hoc prelatus prius imposuit. ut
sic laborancium turbe sponte con-
sortus benignus audiretur. Sane
Julius cesar audita catonis morte
tandem compassus est laboribus. et
triumphis extincti. et egregium tunc
rebus humanis defleuit exemplum.
Publice tamen confessus est. quod et cato
virtuti eius inuiderat. et quod ipse catho-
nis glorie inuidebat. Nunc vero ad grauis-
sime inuidie. via expeditissima sit.
senex docet inuidia dum filium omnibus
obsequi [illegible] refert. aut quod
sequide [illegible] pro angustiis. quod
dentem [illegible] uel [illegible] cauti-
ssima [illegible] uel [illegible] solidi-
ssima uitas. Alia siquidem virtute ne-
mo detractionibus declinat aculeos.
liber cum reprehensionibus [illegible]
fama nostra minime aspernatur. Licet
inter [illegible] puniantur: famosi quod
libelli. Nam mala condiderit in
quem quis carmina. ius est iudicium-
que. et aduersus quiritatores per leges
est. accepta [illegible] de [illegible]
tia presumencium. et [illegible] obti-
nuit sublato iure nocendi. De
libertatis amore et fauore. Et de
hiis que libere dicta parenti-
[illegible] maiores tulerunt. Et
de [illegible] et [illegible]

Libertas ergo de singulis pro arbitrio in-
dicat. et que sanus videt moribus ob-
uiare. reprehendere non veretur. Nichil
autem est gloriosius hac libertate. preter
virtutem. si tamen libertas vere a virtu-
te seiungitur. Omnibus enim vere sapi-
entibus liquet. quia libertas vera
aliunde non prouenit. Unde quia summum
bonum in vita constat esse virtutem. et
que sola graue et odiosum seruitutis
excutit iugum. pro virtute. que singula-
ris viuendi causa est. moriendum si
necessitas ingruit philosophi consueuerunt. At
hec perfecte sine libertate non prouenit.
libertatis quod dispendium perfectam conuin-
cit: non adesse virtutem. Ergo et pro virtu-
tum habitu quilibet liber est. et quatenus
est liber. catenus virtutibus pollet.
E contra vicia sola seruitutem indu-
cunt. homines quod personis et rebus in
debito famulatu subiciunt. et licet ser-
uitus persone quibus miserabilior appa-
reat: maiorum seruitus longe semper
miserior est. Nichil est itaque amabilius
libertate: quid fauorabilius ei. que
virtutis aliquam reuerenciam habet. Eam
prouenisse omnes egregios principes
legimus. nec umquam calcasse liber-
tatem: nisi manifestos virtutis hostes.
Verum fauore libertatis sunt introdu-
cta. nouerunt iurisperiti. et que ob
illius amorem magnifice gesta sint.
hystoriarum testimonio celebre est.
Cato venenum bibit. astruit gladi-
um. et ne qua mora protendat vitam
ignobilem: inserta manu dilatat
vulneris sanguinem quibus effudit.
ne regnantem uideret cesarem. Bru-
tus arma mouit ciuilia. ut urbem
eximeret seruituti. Apud quos sedes im-
perii. miserabili malunt bello semper
affligi. quam diu licet mitissimum
sustinere. Transeo ad infirmiorem
sexum. coniuges theutonicorum ob
amorem pudicicie. rogantes victorem
marium. ut dono mitterent re-
ste virginibus: sic quoque permittentes
concubitus futuras expertes. cum mi-
nime audirentur. proxima nocte la-
queis sibi spiritum eripuerunt. eliso
gutture. ne seruirent. aut pudi-

pro virtute moriendum

Carie dispendium patentur Si singula
fungi referre voluero · tempus ante
quam exempla desiciet : libertatis etiam
visus · exinnius est · cuique soli displicet
qui moribus similibus vivit/que libe
dicitur aut fiunt · sicut timor ita et
temeritatis exoptia sunt et dum vetat
via incedit · laudem meretur et tamen
Ac tunc sub imagine libertatis · temeritas
sensus sui · offudit vehemenciam repre
sionem intra inter vulgi quod ambit
gracior · quam sapientissimi cuiusque · animo
probabilior · ut potest frequencius · tuta
venia aliena · quam providencia sua
Viri tamen optimi · et sapientissimi est ·
habenas laxare libertati · et quelibet
dicta eius · pacienter excipere sed ut
opibus se opponit · dum virtutis iactu
ram non incurrat · Cum enim perspicua
virtus · quecumque resplendeat · Pacientie
tytulo · glosiori fulgore clarescit · Pri
marium quidam cum interrogaretur
· qualem pacem · habituri essent capti
ui primarium · sibi impunitate dona
ta : Rudit consuli romanorum · si
bona dederitis · perpetuam si malam · non
diuturnam · Etenim voce libertatis non
modo veniam rebellionis · obtinue
runt perseveratos sed et beneficium ci
vitatis romane · quia sic in senatu
Eloqui fuerunt ausus ẽ Philippus
quidam adversus ordinem senatorum ·
libertatem exuit · sequitur quod quam
rostris exprobans : alio sibi senatu
opus esse dixit : nec tamen senatoria
gravitas · moveri potuit sicut ut
prudencia philippi consulis · cum ei
a reo diceretur cum littoris pompati
iri manum · non es inquit · mi phi
lippe · michi consul · quia nec ego ti
bi senator non sum · Magni pompe
ii · inter ceteros in hac parte virtus ex
titit · Cum enim gneius piso · mallium
crispum · reum ageret · cum quod evidenter
nocentem pompeii gratia eripi videt :
iuvenili impetu · ac studio · ad accu
satorem pervenius · multa et gravia cri
mina potenti defensori obiecit · Inter
rogatus deinde ab eo : cur se pre-

des quoque non accusaret : da inquit :
et tu predes reipublice · te si postulatus
fueris civile bellum non conciaturum ·
et ego etiam de tuo · prius quam de ma
lly · capite in consilium iudices mittam
Ita eodem iudicio duos sustinuit re
os accusatione mallium · libertate
pompeium · et eorum alterum lege p
egit · alterum professione · qua solum
poterat · Gneius lentulus marcel
linus consul · cum in concione de mag
ni pompeii nimia potencia quereretur
assensus quod ei · clara voce populus est :
acclamate inquit · quirites · accla
mate · dum licet Iam enim nobis in
punesente pompeyo : id facere non li
cebit Impune tamen · tunc eximii
civis pulsata potencia est hinc in
vidiosa querela : hinc lamentacione
miserabili Eidem candida fascia
crus alligatum habenti Favonius non
refert inquid qua in parte corporis · sit
dyadema · Res eius regias exprobr
avit : cavillatione panni exigui
sed is neutra in parte mutato vultu
utrumque cavit · ne aut hylari fron
te · libenter agnosce potenciam aut
tristi iram prodere videretur Eadem
cum helvio · forniano libertini filio
imperavit · quod viderat ab inferis
ut lucium libonem · avitum pompeii
accusaret : ab inferis inquit helvius
in libonem venio accusator sed dum
illic moratus sum vidi quam plu
mos · in diversa etate · et sexu
innocentes · ibidem · de te gravissime
conquerentes · quod ipsos per hanc impor
tabilem honus · potenciamque tuam · ne
quiter condempnaveris · et eundum
pompeii pulsa · et reprehendenda
audientibus Cuius exposuit Itaque
eodem tempore · et fortissimum erat po
peyo maledicere · et tutissimum · Hoc
et dyphilus tragedus · cum agendum
ipso dictum in pompeium · manu
miseria inquit nostra magnus est
Item gaio carbone consule · in
beute sibi · obsides dari complacenti
ius · marcus castricius / libertate in
flammatus · nec minus · nec viribus

cessit · Carboni consuli · dicenti se habere
gladios respondit et ego annos habeo. Ser-
vius Galba · pro pompeio obligatus ·
cum in foro conveniretur Gai inquit
Cesar · pro pompeio genero quondam
tuo · tertio eius consulatu · pecuniam
spopondi · quo nomine nunc appellatus
quid agam · an dependam · Palam
atque aperte ei honorem pompeii vendi-
tionem exprobrando · ut a tribunali
submoveretur meruerat · sed il-
lud ipsa mansuetudine mitius pe-
ctus · eius · eciam alienum Pompeii ex
suo patrimonio solvi iussit. Pisistratus
atheniensium tirannus · cum eum uxor
hortaretur · ut capitale supplicium
sumeret · de adolescente · qui filie eius
amore succensus: eam in via publi-
ca obviam · fuerat osculatus · re-
spondit Si eos qui nos amant
interficimus · quid faciemus hiis · quibus
odio sumus · vox quidem tiranno digna ·
quam tirannus qui et filie laudabi-
liter tulit iniuriam: et laudabiliter
suam idem a Trasippo amico con-
vivis in cena · sine fine laceratus:
et animum · et vocem · ab ira cohi-
buit · et licet eum Trasippus impetu
temulentie sputo in os eius eie-
cto respersisset: filios et familiam ·
ab ultione retraxit · postera quoque die
supplicem · et voluntariam de se penam
petentem data fide in pristi-
ne gradum amicicie recepit. No-
bilissimis civibus · fortune tamen
disparis: a senatu Hyspania pro-
vincia delegatis audiente senatu Sul-
picio · humili viro · sed liberrimi
spiritus · Cum ergo senatus expectaret popu-
lus prestitisset assensum · Neutrum
mihi placet inquit · Quia alter nihil
alter nihil habet alteri nihil est
satis · eque malam licentis imperii
magistram induxit inopiam atque ava-
riciam · Romanum quoque consulem
Bruttium lusitanie imperatorem · le-
gatus · Cimbrorum · adversus roma-
num imperium arma tractantium ·
nobili gravitate momordisse potuit ·

nisi romanus esset · qui sicut populo-
factores · moderato semper amicitia fuit
sibi cum civibus · ad redemptionem liberta-
tis invitarentur · legatus federis sibi
a maioribus · quo urbem tenerent ·
relictum se respondit · non aurum ·
quo ab imperatore avaro emerent
libertatem · Paschesius iuris ci-
vilis vir · summa libertate · multa-
que sciencia · et domi forisque clarus ·
sed in solo philosophandi studio · interro-
gatus quid sibi tantam daret quod vel-
let dicendi licenciam · Duo reddit in
hominibus horret · senectute · et orbi-
tate · Quid enim timebit senex et
orbus · Pyrrus percunctatus est eos ·
qui in convivio Tarentinorum parum
honoratum sermonem · de se habu-
erant · an que audierat vera
essent · Tum ex hiis unus · nisi in-
quit vinum nobis defecisset · ista
que tibi relata sunt prae hiis · que
dicturi eramus · ludus ac iocus fu-
issent · Tam urbana crapule
excusatio · tamque simplex confessio
veritatis iram tiranni convertit in
risum · Inserat se viris liberi
spiritus · mulier barbari sanguinis · que
a philippo rege temulento in-
nocens dampnata provocarem in-
quit ad philippum · sed sobrium ·
Excussit crapulam oscita-
nti et presentia animi ebrium
resipiscere · causam quoque diligencius
inspectam · coegit iustiorem ferre
sententiam · Siracusana quedam · sola
quotidie tempore matutino votis
expetentibus · a diis · salutem gravis-
simi · et importabilis tiranni Dioni-
sii devotissime exorabat · quod ut is
cognovit · non debitam sibi · admiratus
benivolenciam · ad se vocatam · et
aut quo suo merito hoc faceret interroga-
vit · tum illa · certa est ratio inquit ·
propositi mei · Puella enim · cum gravem
tirannum haberemus · carere eo cupiebam ·
quo interfecto · aliquanto tetriorem ar-

Senectus
Orbitas

Barbara

Syracu-
sana

cem occupant. Cuius quoque furori non
diaconum magni estimabam. Tercium
te superioribus importuniorem experimur
hostem utriusque. Timeo itaque ne si et tu
eris absumptus fueris, qui tibi succe-
dat deterior. Caput meum pro tua salute
devoveo. Tam facetam Dionisius lau-
davit. et si tolerare noluerit punire tamen
erubuit. Eundem securum erit si
omnes virtutes, antiquas precipue, fere
locum libertas optinuit. Puniuntur
Romani quoque sicut aliis prestanciores
ita et ypochrisis patientiores
extiterunt, adeo quidem ut dum non
in conviviis et locis minus sobriis ca-
veatur. quisquis eam instar tamen
horret ac refugit. sobrietatis vi-
deatur ignarus. Nam et si contume-
liam habeat evidentem vel abscon-
ditam paciencia ypochrisis apud
sapientes longe gloriosior est. Quam
Crepera inde ledoriarum et scomma-
tum omnes adversus viros summa potestate
preditos experiencia exercitatissimum magis
quam lectio est. Est autem ut in libro
Saturnaliorum Eustachius docet ledo-
ria que exprobrationem et directam con-
tumeliam continet. Scomma quidem
morsus est figuratus, quia sepe
vel fraude vel urbanitate tegitur
ut aliud sonet, aliud intelligas.
non tamen semper ad amaritudinem pergit
sed non numquam his in quos iacitur
et dulce est. Quod genus maxime
vel sapiens vel alias urbanus exer-
cet presertim inter mensas et pocula
ubi facilius est ad iracundiam provocari.
Nam sicut in precipiti stantem
vel levis tactus impellit, ita vino
infusum vel aspersus parvus quis dolor
incitat in furorem. Ergo cautius
in conviviis abstinendum scommate pro te-
cta. ut si sit in eis iniuria tanta cum
pressius hereret dicta talia quam
aperte ledorie. ut hanc

Ledoria.
Scomma

angulosi quam directo continentes
tamen infigitur. maxime quod
dicta hinc visum, presentibus non
vel quo velut assensu que con-
firmat iniuria. Est autem ledoria
hinc. oblitus nec es qua salsa
Cuncta vendebas. Scomma autem
quod dictum est contumeliam esse relatam
hoc tale: Meminimus quando bra-
chio te te emungebas. Nam cum
res eadem utrobique dicta sit. il-
lud tamen ledoria est quod aperte
obiectum exprobratio, hoc est scom-
ma quod figurate. Sunt scommata
nimis aspera que quasi edentate
belue sunt morsus, ut Tullius
in consulem qui uno tantum die consu-
latum peregit. Solent inquit esse fla-
mines diales. nos consules dia-
les habemus. Et in eundem. Vi-
gilantissimus est consul noster Caninius
qui in consulatu suo somnum non
vidit. Eidem quoque exprobranti sibi
quod ad eum consulem non venisset
veniebam inquit sed nox me
comprehendit. Et de usu ledo-
rie et scommatis. et civilitate di-
citur in Saturnalibus. nunc audisse
sufficiat quod argute dictum est. quod
equum est esse correctum. Unum tamen
de scommatibus allegorici. quia in
calce libelli huius superioribus
adiectam. ad eius rei exemplum damus,
uno et altero prelio. Utitur eius
exemplis auctor regni Thaurorum
mote tenus. et filiam in matri-
monium. ad decem centum milibus
talentum polliceretur. eique provinci-
am. Vir magnus inter allegori-
andrinos. dixisset se si alter
esset. usurum hac condicione.
Audit et ego si provincias es-
sem eadem uterer. tanta
quidem consulari humilitatem

arguens: vere duabus victoriis re-
spondentia dignaque antetatia. sicut
evenit tribunitiis: liberum ergo fu-
it et semper licitum libertati parvu-
de personis: dicere de viciis quibus et nus
est. quo licet veras exprimere voces.
et quod eos inerunt. adversus duos du-
veria locutum: decembrem indiget li-
bertatem Time ergo non impetitam
veniam que ipso iure competit li-
nguas avium. et quicquid eos toto
anno vexit impune redarguint.
palam detegentes et dirimant. dudum
expletis saturnalibus. contra ve-
niam. nequaquam ad accusationem
duorum. pronorum ne prosiliant:
utor ergo libertate decembris. et
iussis tuis obtemperans. quod me et
te vexit. bucefalo inter communis.
fideliter arguo. non necesse ratione
veniam impetrare. in hiis que pu-
blice serviunt utilitati. et tue sunt
placita voluntati

uod quadrantia sub e transa- 1
mane. et de septem principa
libus viciis. et sequela eorum.
secundum beatum gregorium. et quod inanis
gloria nobilem sed ortum uod va- 2
rius est contemptor glorie. et de hiis
locis a quibus laudes viri trahitur.
et quid sit laus vera. quid prestita. que
venditur. et de moderatione largito-
rum uod omnis professio suo tra- 3
ssiones habet. et de personis qui ad
similitudinem eunuchi terentiane
sunt apud maiores glauci. et quod va
na gloria. multis mores loculos facit.
uod nullum meum peius avaricia- 4
net amari posse. qui suspectus est
avaricie. et de dubiliare sortibus libe-
ralitatis. et uter sit potior. et de com-
filio et de gellia e duobus viri 5
libris affectibus scilicet amore iusti et
amore comodi. et de sequela eo-
rum. amore scilicet libertatis. et amore
dicandi. et de comparatione cesaris.

et catonis et de allexandro. cum le
augusto et platone. et hiis qui via
de via ad gloriam pergunt e luxuria et 6
libidine. et quibus pretio mortis initiu-
et quorum sensuum sit voluptas pri
nosior. et triplici gule comminorum. secundum
portunianum et principe gule. et de co
vivio dedonis. et evandri. apud
vigilium De cibariis et sumptuariis 7
legibus veterum. ad intemperantiam co-
hercendam. et de dura cavum. secundum por-
tunianum. et de intemperantia anthonii
et frugalitate Julii cesaris. de au-
gusto. et nerone et de caligula et 8
vitellio. et metello. e communio
philosopho et quod ei simile concipiendum est.
et de sumptuariis legibus eius. uod 9
apud sacra scriptura sunt optime
civilitatis regule. et quod nichil virtute
simulius. et que sunt regule civili-
tatis in communiis observande et de
concordia egula communiandi sensu 10
et fere verbis macrobii sumpta de
libro saturnaliorum. e molestiis et 11
oneribus coniugiorum. secundum ieronimum
et alios philosophos. et de pernicie libidinis.
et de uliciis confine. et similium fi
de uod brutis insensibilibus quedam 12
appetitum conformari et quanta humani
tate cum hominis vincendum sit. et de tu
reliquorum sensuum voluptate et de fru- 13
galitatis commendatione. et nota quanti
habeat in senectute et quod frugalitas
possit avaricie suspicio devitari 14
uod nichil ad gloriam fructuosius quam lau-
de. et favore bonorum. et maxime sapi-
entum. et quod turpium familiaritas ho-
minem prodest. quam obest. et quod viro bene
facto. vel dicto gloria propagatur. onere 15
potestate aut solam. aut pectores ex
petendam. et in eadem. liberali-
tati locum esse precipuum. et quod avari-
ciam glorie pluri adversari. e quod 16
tuor fluminibus que de fonte libi-
dinis oriuntur. epicureis. faciunt
quod diluvium. quo fere mundus
mergatur. et de aquis contra-

17 ris. et vestibus Esau. In quo tyran-
nus a principe differat. et de tyranni-
de sacerdotum. et in quo pastor fur
et mercenarius ab invicem differant.
18 Ministros dei esse tyrannos. et
quid tyrannus. et de moribus Gai Ca-
ligule et Neronis nepotis eius.
19 et exitu utriusque. E morte Iulii
Cesaris. et aliorum gentilium tyran-
20 norum. Quod auctoritate divine
pagine licitum sit et gloriosum. et pu-
blicos tyrannos occidere. si tamen fi-
delitate non sit tyrannus obnoxius
interfectorum. aut alias iustitiam
aut honestatem non amittat. Om-
21 nium tyrannorum finem esse mise-
riam. et quod in eos deus vindictam
exercet. si manus cesset humana.
et hoc in Iuliano apostata. et mul-
tis sacre scripture patet exem-
22 plis. de Gedeone qui formam presi-
dendi. et Anthiocho rege. Consi-
23 lio Bruti utendum esse adversus eos
qui de summo pontificatu non modo
certant. sed et simoniace dimicant.
et quod tyrannis nichil quietum.
24 Pravos numquam assequi finem
25 suum. ne via fidelissima sit ad
sequendum quod epicurei appetunt.
Hoc vel pollicetur/

Sicut qui mare na-
vigant. illis gra-
tiam et referre quorum
beneficio pericula eva-
serint. accenduntur
ignes clamores ex-
citantur. eriguntur
et signa quibus illa vorago.
turbo carindis scopula latencia tra-
ctus et tenacitas syrtium. a na-
vigantibus queat salubriter
declinari. Sic et hiis qui ea inni-
nere denunciet. quibus salus

periclitatur humana. rectissime gratia
debetur ex merito. et qui eam meren-
tibus non rependit ingratus benefi-
cii dignus est. salutis dispendium su-
Ceterum nemo autem est qui salutem
vestris nesciat impediri. ea quod ex
amore proximorum. notari ad fugam
publice interesse. Vita siquidem
humana. quoniam fluxa. periculosior
est. nec prius vitari discrimina in
suis debeantur delictis indicijs
ad sanctam vel operam publice uti-
litatis. et tue visionis stimulis
vigeor. licet in me nichil ag-
noscam. quod attentionem gratorum
auditorum. Homo undique in nulli
cui nec vita ad conscientiam. nec
ad doctrinam sciencia. nec opera su-
perstitit ad exemplum. Unde in
me apostolus conclamat. ut ta-
ceam. dicentibus. quod nec per vir-
tutis speciosa laus est in ore peccato-
ris. Hoc hii soli faciunt quibus
vitia placent. tacentes in mor-
tem nemine renotante. aut qui
saluantur initi/sua quibus bo-
na placent. non aequo. sed quid
dicatur attendunt. et ex causis dice-
ndi. dicta pensantes. gratum habent
quicquid undecumque caritatem proficit ad
virtutem. Non ergo quis. sed quid.
qua ne de causa scilicet. diligens
lector attendat et ubi male dicta
invenerit sincerum iudex. et ut
invidie. nec odii. nec alterius a
ffectionis motu commissus testimo-
nium de malo perhibeat. et ubi bene
dispositis non me cedat. Michi pro
minimo est si omnino cenaic me. ... et
detrahit a prius quos emendare
vellem. si meum benignitatis tue fa-
vor excepit. Quicquid autem
a potentibus patiar. sperans auctore
deo. et caritate. qua vigeor ad

scribendum. multi praestante fiduci-
am quod labori meo gratia non deerit
posterorum. odio sequendum vel amo-
re in parte alterutram procul ple-
Credo quod iudicia plabuntur. Nichil
equidem puto operi ex proposito inse-
retur quod non sit ratione vel prece-
dentium scriptorum auctoritate sub-
nixum. In quibus tamen quid sequendum
sit lectoris relinquetur arbitrio
ut pro animo meo faciam vi-
tium et notam inverecundie. Sed sicut
Acteus aut tuscanus in eorum
eum castra. et quod ibi pro tela fuerit
exploratum in medium proferatur.
Natu ad eorum sectam in dubi-
tanter pertinet non statuet qui in ad
libus ipse serviunt voluntati.

Nota ergo Terentianorum familia
insignis est Traso. et licet non
exegerit primus aut omnium primus
habendus est aut non minimus
inter primos. Si namque licet incepta
sit tota gnatonicorum facto familia
et forte commigrando gnatonem
introduxerit. Eundem militis gloriosi ut
eleganter innuerit. qui et ingeni-
ta Romam et in assertione morum
Subest gnatonica trasonianae al-
tera in pendeat. et exaltata ad eo
quod ut invicem sine se esse nec pos-
sint. Nam et gnatonis opera inutilis
est si non sit miles gloriosus. et for-
te trasonis arrogantia conquiesceret.
si non eam fallacia gnatonis ex-
ceperit. Comiti forte contemporaneus cu-
nuchus. sed in eunucho fere omni vi-
tam expressit. Et eo quod elegan-
tius omnes arguit. quo caucius
fictitio argumento sine lesione per-
sonarum vitia deridendum. Si non

bellorum quorum auctorem. multi prae-
dicant cenodoxie repertores. Est autem Cenodoxia
cenodoxia ut patribus placuit gloria
inanis. que mentem inflat et an-
imos. et nichil aliud emolumenti de so-
liditate virtutis mortalibus affert.
Cum autem superbia sit totius peccati ini-
tium. hanc de se primam sobolem gignit.
Ab hac enim virulenta radice super- gregorius 31 moralium
bie septem principalia vicia oriuntur
que ideo principalia dicuntur respectu
minorum que ex hiis velud ex radice ra-
pitibus multis pullulant. Quorum
et nomina et figuras satis lucide tenera
qualiter hanc pestiferam arborem
beatissimus papa gregorius depingit in
moralibus si vacat paulisper attende.
Primos ergo ramos huius plante sic
distinguit ut sit primus inanis glo- 1
ria secundus invidia. tertius ira. tristicia quartus. 2 3
avaritia quintus. sextus ventris in- 4
gluvies. luxuria septimus. Unde et 5
salvator qui nos hiis superbie vi- 6
tiis captos doluit. ad spirituale libera- 7
tionis prelium septiformis gratie spiritu ple-
nus venit. Cum vero cetera quoque spiri-
tualia sint. duo carnalia. Unum
quodque eorum tanta sibi cognatione
iungitur ut non nisi de altero generetur.
Habent quoque ramum singuli. de se ramu- rami
sculos producentes. tanta fecunditate quanta am-
plitudine dilatatos ut mundum fere
totum in maligno positum perue op-
eriant. Nam de inani gloria inobedientia Superbia / Inanis gloria
iactantia. ypocrisis. contentiones.
pertinacie. discordie. et novitatum presump-
tiones oriuntur. De invidia odium Invidia
susurratio. detractio. exultatio in
adversis proximi. afflictio autem in
prosperis nascuntur. De ira quoque rixe. Ira
tumor mentis. contumelie. clamor
indignatio. blasphemie proferuntur.
De tristicia malicia. rancor. pusil- Tristicia
lanimitas. desperatio. torpor circa
precepta. vagatio mentis erga

Avaricia
illicita prodeunt. De avaricia prodicio
fraus, fallacia, periuria, inquietudo,
violencie et contra misericordiam ob-
Gula
durationes cordis egrediuntur. De ven-
tris ingluvie inepta leticia, scurrili-
tas, immundicia, multiloquium, hebetudo
sensus circa intelligenciam propagantur.
Luxuria
De luxuria cecitas mentis, inconside-
racio, inconstancia, precipitacio, amor sui,
odium dei, affectus presentis seculi, horror
autem vel desperacio futuri generatur. Sed
quomodo ab invicem principalia procedat
idem doctor exponit. Prima namque
Superbia
superbie soboles, id est opressam mentem
corrupit, mox invidiam gignit, quia
dum vani nominis potenciam
Invidia
appetit, ne quis alius hanc adipis-
ci valeat, contabescit. Invidia quoque
iram generat, quia quanto interno livore
vulnere animus sauciatur, tanto et
mansuetudo tranquillitatis amittitur.
Ira
Et quia quasi dolens membrum tangitur,
ideo etiam opposite actionis manu
velud gravius pressa sentitur. Ex ira
quoque tristicia oritur, quia turba-
ta mens quo inordinate se concu-
tit, eo se addicendo mala con-
fundit. Et cum dulcedinem tranquillitatis
Tristicia
amiserit, nichil hanc nisi ex perturba-
cione subsequens meror pascit. Tristi-
cia quoque ad avariciam derivatur, quia
dum confusum cor bonum leticie in semet
ipso intus amiserit, unde consolari
debeat foris querit. Et tanto magis
exteriora bona adipisci desiderat, quan-
to gaudium non habet, ad quod intrinsecus
recurrat. Et quidem singula eorum sue
pernicie afferunt fructum. Cum inanis
gloria deum, invidia proximum, ira aufe-
rat et se ipsum, tristicia solacii sit
ignara, avaricia dum pro exteriora
vagatur, caritatis sue marcescat
ieiunio. Ut vero maiori sue in-
digencia compleat: prolabitur ad

duo carnis vicia que sequuntur, in
quibus liquet quod de ventris inglu-
vie luxuria nascitur, dum in ipsa di-
stribucione membrorum ventri genita-
lia ardeantur esse subnexa. Unde
dum unum inordinate reficitur, ali-
ud procul dubio ad contumelias excitatur.
Hec quidem Gregorius xxxi moralium. Per Grego-
rium spiritus sanctus. Ex quo constat
ei qui ad salutem tendit primam
superbie sobolem expugnandam,
que dum paulisper subcreverit
omnium viciorum frutices de se ut pre-
dictum est gignit. Nam et si sit
apud aliquem quasi precipua, nequa-
quam possibile est ut sit sola. Si cum
quempiam inanis gloria stimulat, ne-
cesse est ut per abrupta viciorum precipi-
tetur. Hoc est autem quod nobile conse-
vicium, adeo quod humane fragilitatis
demulcet ingenium, ut cum sit vel
a preclaris mentibus alicuius. Nam
et ortum nobilem habet, suique dispo-
sicionis processum nescit, antequam a fa-
stigio curvat quod exaltavit. Nam
et de se invicem vicia oriuntur, at
inanis gloria ex ipsa virtute originis
sue figit radicem, in quo cum
quisque precteris pollet, in eo nisi
assit modestia gravius fallens intu-
mescit.

Vix tamen est qui vane glo-
rie non insistat et eam, que ab
hominibus est, non concupiscat laudem.
Ad hanc alii virtute, alii virtutis
ymagine, alii nature aut fortune
beneficio perducuntur. Ex hiis cum
tribus locis placent oratoribus la-
udis esse materiam. Nam ab animo
aut corpore aut extra positis peti-

debet | Porro animi bona aut corporis
aut naturaliter insita sunt aut studio co-
parata aut causaliter et casualiter
accesserunt. At in hiis etiam sunt gradus
pro dignitate eorum in quibus consistunt
et a quibus petuntur. Primus siquidem
commendacionis gradus est qui ab animi
dote procedit studiis et moribus. Qui corporis
valitudinem approbat et venustatem.
Tercius denique novissimus qui exterio-
rum continet laudem. Quod et apulei-
um docuisse superius retuli. Et laus
quidem animi vera est semper quamvis perfecta
sit tamen ei tenaciter bona que in ipso
commendantur inheserunt. Adeo quidem
ut sint inseparabilia. Certum est enim quod
invito auferri non possunt. Alias quod
vera fortasse sed perfecta esse non potest.
Corporis autem verisimilis est commenda-
cio. Sed perfecta nunquam. Nam bona
eius queunt semper auferri invito
nam cum eius et debilitari potest. Ingrati
et corrumpi. Ad venusta eorum vero pertinet
terciorum gradus est. Et nec veram nec
perfectam habent laudem. Immo nec veri-
similem sufficiat eis si vel probabilem
mereantur. Quicquid in utramque partem
flectitur facile et nisi possidentium
... innectitur usui non ad laudem sunt
quam ad vituperium proniora. Nam divicie
et potencia et gracia cum plurimum virium
dent in utramque partem certissimum faciunt
experimentum morum. Sit quod possessor ab
eis quoque melior interdum peior. Cete-
rum opera ipsa mentis aut corporis et
si simpliciter bona vel absoluta ma-
la sint vituperacionem tamen aut lau-
dem contrahunt pro arbitrio iudicantis.
Unde et interesse plurimum putat
Cicero ubicumque quis laudetur aut
vituperetur. Nam plurimum refert qui
sint audiencium mores. Que publi-
ce recepta persuasio. Docet quod in
rethoricis ut illa maxime que probant
hic esse in eo qui laudabitur

publice credat. Aut in eo contra quem
dicatur ea que omnes oderunt. Erit quod
quociens fieri poterit singulorum dotibus
Civilitas. Quod enim expedit omnes ap-
probant. Et si honestum aliud aliis vi-
deatur. Studia litterarum minus honoris
merentur lacedomonie quam athenis
forte plus paciencia. Fortitudo hiis
rapto vivere honestum. Aliis cura legum.
Frugalitas apud Sibaritas fortassis
odio foret. Veteribus romanis summum
luxuria crimen. | Eius quod qui laudat
habenda est racio. Ex opibus namque
gratuita vite sue laudem precipiat
et predicere personarum res plerumque ha-
Iudicatur vel honesta vel turpis. Si ergo
vera via id est virtute aliquis laudem co-
ciliat suo laudis innititur funda-
mento. Si vero aliunde gloriam querat
plane desipit nec ad eam quam videtur
affectare pertinget. | At inter ipsa virtutis
opera censentur grata ampliora que
de liberalitatis aut magnanimitatis fon-
te proveniunt. Ea enim favore popula-
ri clarius efferuntur et videntur esse
propria que magis ardua sunt et
que pluribus prosunt. Hiis tamen lon-
ge liberalitas antecellit que ad ani-
mi indignacionem mitigat. Detrahencium
linguas obtundit. Corda etiam ma-
nus hostiles. Et a facie hominum operit
multitudinem peccatorum. Hinc ergo
linguas hominum aut captat aut me-
tuit | effundunt premia sua, mittunt
in vulgus missilia, quinimmo emptorum
pusillis et maioribus adulantur
et plerique porum precones agentes
quosque homines commessacionibus et ebri-
etatibus insistunt mimos et histrio-
nes fovent nequissimas artes remunerant
aut admittunt nebulones maledi-
corum emptant linguas ad implendam
pravitatis sue maliciam. Dum silencium
eorum aut impudenta dicacitas male
multo donatur precio. Sunt qui in
hiis maximum et fere solum divi

carum reputat usum. si multiplicent
ollas ciborum commutationes exerceant
quotidianas si nec modum quinque nec
numerum noverit quinarium. nec ali
quam habeat regende familie ra
tionem. Item si forte videris eo
venisse. forum quocatum credas. non
prandium aut cenarum turbam.
Hec tamen apud ditissimos. licet et ma
nus inferior. in eo pro modulo suo
prepotentium vestigia imitetur. quisquis
enim fame petitor est vires suas
excedit. et non quid possit sed quid
aliis placeat attendit. et illud fe
stinat implere. Sed esto ut ad famam
pertineat. quid ad continentiam. quis
liberalitatem exerceat. qui nulli vir
tuti precludenda est via minus tamen
et professiones obscenas. fovere
Valo li. Histrionibus illicitum est et in fame refert
Valerius quod civitas Massiliensium
tante continentie custos extitit. ut
nullum aditum mimis daret in scena
quorum argumenta maiore ex parte
stuprorum continent actus ne talia spe
ctandi consuetudo etiam imitandi
licentiam faciat. Numquid ergo hone
stum est illos a christianis animo et
thos audiri in cena qui nec a gen
tilibus audiebantur in scena. La
cedemonii libros Archilochi e civi
tate sua exportari iusserunt quod eo
rum parum verecundam ac pudicam lectio
nem arbitrabantur. Noluerunt
enim ea liberorum suorum animos im
bui ne plus moribus noceret quam
ingeniis prodesset. Itaque maximum
poetam aut certo summo proximum quod
domui sibi invisam obscenis ma
ledictis laceraverat carminum exi
lio multarunt. Simili se sententia
condempnavit lascivia carminum
in ratione numquid licitum audiri
in poculis quod in scena sobrietas non
audebat audire eadem civitas. ci

bus. qui per aliquam religionis simu
lationem. alimenta inhercie querebant
clausas habebat portas. mendacem
et fucosam superstitionem submovendam
esse existimans. Hec tamen qui super
sticiones sibi conscii sunt propriam
prope recenderat. apud eos qui
laudem amore merentur. Por
ro sicut avarum a largo. ita et pro
digum quadam contrarietate dif
ferre consueverunt que duo cum
opinati sunt esse contraria. quanti
tate alterum. alterum qualitate.
Siquidem magnanimitati timiditas
adversatur qualitate mali. dum
audenda metuit et audacia quan
titate. dum plusquam audenda
presumit. Prodigalitas item eroga
da. et non eroganda profundit in eas
res. que nullam sunt omnino. aut
breve. habiture memoriam. harum
autem effusionum. auctore cicero
ne condempnasse dictus est theophra
stus in libro quem de divitiis scrip
sit. In quo multa preclare. illud
absurde quod multus in laudanda
magnificentia et apparatione popu
larium munerum. talium quod sump
tuum facultatem fructum divitiarum
putat: quanto aristoteles gravius
et verius. has pecuniarum rep
rehendit effusiones. profecto cum neque
necessitati subveniat nec augeat
dignitatem. ipsa quoque illa delectatio.
delinite multitudinis. ad breve breve
exiguumque tempus sit. eaque a levi
ssimo quoque. in quo tamen ipso. una cum
satietate memoria quoque mori
tur voluptatis. Bene etiam colligit
hec pueris. et mulierculis. et servis
et servorum simillimis liberis grata
esse. gravi vero homini. et ea que
fiunt certo iudicio ponderanti nullo
modo posse probari. Valerius maximus.
sed et cicero refert quod in alio

qui largitione benivolenciam mace
donum sectabatur. hanc conffusionem
penitus philippus arguerit. et epistola
te quidem verba sunt hec. Que te
malum racionis in istam spem indu
xit ut eos tibi fideles putes. quos
pecunia corrupisses. an tu id eo agis
ut macedones non te regem suum
sed ministrum et prebitorem putent / quod
quidem regi sordidum esse non am
bigitur. et corruptelam. quam
largitionem pocius dici. fit enim de
terior. qui accipit ad idem semper
expectandum paratior. Quid aut
e stulcius quam quod facias libent
curare. ut id diucius facere non possis.
Largiciones immoderatas rapine
sequentur, cum enim dando egere ce
peris bonis alienis manus coger
inferre. Itaque cum benivolencie
comparande causa sis prodigus. ubi
quos tanta studia assequeris eorum
bus dederis quanta eorum odia quibus
Ademeris. Quaobrem. nec ita clau
denda e res familiaris. nec cum
benignitas aperire non possit. nec
ita reservanda. ut omnibus pateat
sed retineatur modus ad hibeatur. isque
refferatur ad facultates. et quidem
eleganter sive philippus sive alius
popularis largiciones immoderatas
tum tribuunt. quo quid glorie videtur
afferre. sed more meretricio. cui res
defferent evanescit Nam gratia quam
non virtus sed fortuna conciliat amica
meretricis rectissime comparatur /.

3 Est ut dixi in quarta pro
fessione invenire militem gloriosum
qui obsequiis et muneribus suam
thaidem x. nomine celebre. et

quam fame gratiam captat sed ei nec qua
to ut decipiat nec phedria qui laude
precipiat. nec qui dona corrumpat ado
lescens. aut servus parmeno qui deci
pientem irridat deest apud eunuchum
comici. audi gnatonem. et an eum
in familia glauco videas. diligenter
Attende Est inquit genus hominum qui esse
primos se omnium rerum volunt nec sunt
hos consector. hisce ego. non ut pa
ne ut rideant. sed his ultro arrideo
et eorum ingenia admiror simul
quicquid dicunt laudo. id rursum si
negant laudo id quoque negat quis:
nego ait. aio. postremo imperavi egomet
met michi omnia assentari. is quest
nunc est multo uberrimus Tale ne
vidisti alicubi. Immo nec quempiam
illorum. qui scholas ac inducuntur sive
frugi mancipio agnovisti. adeo quod
studium hominem vobisque repiens quibusque
nunc expostulens. ut ait per meno. prorsus
insanos faciet Vide et quid senciat
de se traso Istud inquid. est datum per
fecto ut grata michi sunt que facio
omnia / vel rex semper maximas mi
agebat gracias quicquid feceram Alys
non ita. me semper habebat in oculis.
omnem credebat exercitum. consilia et
ubi eum sanctus hominum. aut negociorum si
quando odium ceperat requiescere ubi vo
lebat. ut illas expelleret miseriam
quasi animo. tamen me convivam solum
adducebat sibi Invidere omnes michi
mordere clanculum. ego flocci pendere
Illi invidere misere. ego alios pala
reprehendebam. alios mordaciter ir
ridebam. ut risu emorerentur. quos
qui adheret Denique metuebat
Omnes iam me Profecto magnus
est hic in oculis suis. et non est ei simi
lis. in tota comedia. Dignus est
ego qui intromittar ad thaidem. ex
cluso phedria. qui in eo non minus
insanit Dolet exclusus a scorto.
docetur sobrio ut recedat a mere
trice. bono quod sit animo quasi

ad ignē accesserit · calescat plus satis
nec parva gtinuchas incēdiū · q
vna falsa lacrimula · quam oculos invitē
detergende vix vi expresserat restinguet
amantis bilem · et vltro accusantes
id aget · ut vltroneū supliciū pstet
¶ Nam sapienter amare nemo facile
pt · quam ratione insanire. Sic ergo
phedrie · et thaidis ea condicione
inter est verbis · ut quod verū audierit ta
ceat · et gtineat optime Sin falsū
aut vanū · aut fictū · gtinuo pala
effundit · rimarū est hac atque illac
effluit Vtrū argut evidēt quod vtrū
quod quem alterū fallē · alterū videt
¶ Irrevocabiliter insanire. Aut ergo
exclusus et gemens p dolore Vtinam
is ut esset michi pis equa amoris
tecū · ac pit fieret · ut ait hic ibi
dolet · autem ego istuc abste factum
nichili pendam Thais ad hec Ne
crucia te obsecro · anime mi · fadria
no pol quo quicquam plus amem
aut plus diligam eo feci : sed ita
erat res · faciendū fuit · plane c
do inquit puerio misera p amore
exclusit hunc foras quod multa quod
ait fallacia meretricis · ut vnum ama
tū · alteri pores pates reddat p ali
quot dies ; Dū detrimus rebus a
micum missis emminga admissis
Mos est enim gerendus thaidi que
pfusiores et pdiciores admittit ·
Interim quid donare queant ·
¶ aut mitte exclusi deliberent Nam
potissimum est apud eū qui nom
issima mittit Vbi vero porem im
pexerit redit alter exclusio quod pec ·
delegat ei mestum doloris sui pred
cium Insaniunt ergo miles et in im
petu doloris potius · ut moricu
dū esse decernit quam in se colu
meliam tam insignem accipiet
familiam gvocat · disponit bellū ·
et pstibulum collatis viribus eo
pugnare decernit · pgreditur incli
et ore resolunt iniuriam loquitur
grandia nimis vtrus fervet sed
cū ad conflictū accedit memor
amoris pstini · preceptum recolit
militare quo ob auctoritate sci
pronis liquet · quia omnia prius
experiri quam armis sapientes
¶ Adit Thaidem ergo suam · eo
pacto sic gvenit · iure · nō vi
bus agens Primum thais · hoc in
responde · cum tibi do istam virginē ·
dixi hos dies · michi soli dare
te : Thais quodtū p9ca concede
videtur : quod nō negat Traso
at michi ante oculos coram · ama
torem adduxi tuū · Et illa quod
cū eo litigas etiam quia amice
patrocinio nec vba inisse cū
rivali licitū est : Cū eo inquit
te michi clam subduxisti · et
illa lubuit inquit · Pamphi
lam ergo redde huc : nisi in manus
eripi sequim et istud videtur pete
tū repeti possit · Quod ob causam
datū est si ea sequta nō fuerit
¶ Quod multa · ad clamorem mictis
turbulos conitanci quod gvenit ·
turba fit : minias miles · petiti
viribus · et mox resistitur denū
ciatur quod furtifero omnium inep
tissimo ut lingwam · nam quod
gtineat quia siquippiam turbe
fecit aut molimnis sibi loci
dici tortoris quod memoria inustī
one signorū pmittitur · in cum
ptendebat · introgante se thais
quedere iubet qui respondeat sibi
miles · opa et repedita cogitur
redire in gloriis : et hunc fructū
reportat miseri amatores eorum
addito · quod aliis rebus · quas
illi pdederunt abutitur · et quo
magis doleant · qui eas inceti
subripuit · sibi successisse nom

putat. nisi stulticiam et infortu
nia amantium suos quam successus
in auditu omnium pronuntiet. et
publicat Audi ut Chaream. ocul
tu date pamphile corruptam.
quid inepte decepta loquatur
egredientis. Numquid hic est Ne
mo est Numquid hic me sequitur
Nemo homo est Iamne erumpere
hoc licet michi gaudium. pro h
iupiter nunc est profecto interfici cum me
possum perpeti. ne hoc gaudium
contaminet vita egritudine ali
qua. sed neminem hic curiosum
intervenire nunc michi qui me
sequatur quoquo iam rogitando
obtundat. enicet. enecet. quid
gestiam. aut quid letus sim. quo
pergam. unde emergam. ubi ve
stitum hunc nactus. quid michi quae
ram. sanus sim an insaniam sed
rogatus hec omnia. unus ego iste
te obsecro antipho: ut audias
omnia audies dicam festum. conditum
eventum suavemque fortunam meum
omnibus hystoriam memorandam
et sui quoque furorem subtexuit de

Glosa. Summa totius argumenti eo
ad prius [?] hec arbitror pos
se referri ut constet preterea quod
amicitie prostitute fides haberi
non debet. Nam quod venit a since
ritate animi fidelis est. et firma
est. que ab hac vel loculis
fluida inita est erronea. et de
ficiente viatico evanescit. ad
fortuna manet vultum servatis ami=
ci. cum cecidit turpi vertitis ora
fuga. Omnis enim res. que in com
mercium venit. ab uno transit ad
alium. et ditiorem. et ampliorem
commitatur emptorem. At foro
isto nichil iniquius quo rem
semel emisse non perdit. nisi

semper emitur. et ubi quisque rem ab
alio venditam. et vendat. nisi et
ipsum de precio satisfiat. Omnis enim popu
larem favorem vendidit. si publice
habendus est. emitur ab universis sin
gulis enim non licet publica bona dis
trahere. Improbis quoque consuetudinem
venit. quia incauta largicio non est
fundum. Preterea que popularis fa
vor ad munera contulit. si forte tra
sumus mox emptam celebritatem exi
git continuis effectum. honore spolia
tum. Thais alium. famam. et quibus Thai
de minus fida accepto honore gau
deret. despuit et repellit. Consultat
venalis. fabius. corruptor expulit
quanto vix subministrat. dum tamen
spes est. aut si det omnino si desperat.
et ad alios transit. quia ei consilium est
semper felicioribus adherere.

et tamen. et si prodigalitas videatur
in culpa. locum arbitror avari
tie relinquendum. nullum detestabilius
presertim in hiis qui principatum aut
magistratum aliquem in republica
gerunt. Non enim res ipsa sed etiam
opinio eius cunctanda. Et omnino
impossibile est ut fidelis credatur domi-
nus aut amore dignus. qui ex multi-
tudine graves. et conspectos viros
avaricie suspicionem incurrit. Sed
vel laus. et favor humanus. quia
a duplici fonte provenit ope scilicet
et potentie. facilior est hec presertim
complecti. sed illa lautior et splen
didior et dignior viro forti. et
clarus: Nam qui virtutis opera et in
dustria liberales erunt. quo pluri
bus profuerint. eo plures ad bene
faciendum habebunt adiutores.

Deinde benefaciendi consuetudine pa-
ratiores erunt · et tamquam exercitatio-
res · ad bene de multis promerendum · Si-
tamen eadem subiecit nichil gloriosius
est ea liberalitate que consistit in
donis · maxime cum et Socrates ·
ut dicitur interrogatus · que nam esset
substancia beatitudinis · dignis dona-
re Respondit · ergo quod Socraticam
diffinicionem sit interpretandam arbitror ·
ut dignitas · in accipientium necessi-
tate credatur esse · vel ut Tullius
cum quod promeruerunt · donare iustum
est et eis qui indigent subvenire
pium · Ita tamen · ut id respiciatur in sin-
gulis quod in facie sapientis · sine
rubore · et nota valeat commendari ·
Sed quid imitari debemus eum qui so-
lem suum facit oriri super bonos · et
malos · et pluit super iustos et in-
iustos Si cum pauperum hystrionem
iuvamus · aut mimum non debemus
utique fovere maliciam · sed correpta ·
et si fieri potest emendata fratrie civita-
tis iure · oportet sustentari natura-
Expedit quidem omnipotenti tribue-
re vel offerre mercedem · vel placari cauta-
re · Interdum tamen increpare pigrum ·
nutritorem · vel hystrionem confundere
salubrius est · quam quod contingit clari-
geri Clarum morem Clarumque caritas
erogat remuneratur adeo ut quid
dispensat vanitas evanescit Neglec-
to Considio · saluberrimi exempli-
ter sine proprio ipsius fructu liberali-
tas referente Valerio · advocanda
est · qua Catiline furore · ita conster-
nata republica · ut nec a locupletibus
quidem debite pecunie propter tumul-
tum preciis possessionum diminuti · sol-
vi creditoribus posset · cum centies
atque quinquagies sestertium summam
in fenore haberet · neque de sorte
quicquam debitorum suorum · neque
de usura a suis passus est conveniri

quibusque ipsi sunt amaritudinem
publice confusionis · privata tran-
quillitate mitigavit Oppor-
tune magis que testatus · se nu-
morum suorum non civilis sangui-
nis · esse feneratorem · Nam
qui nunc precipue negociacioni
delectantur cum pecuniam domum
cruentam retulerunt · quam im-
probando exultat gaudio co-
gnoscant Si diligenter senatus
consultum · quo consilio gratie
acte sunt · legere non fastidierit
Subnectit hunc Agrigentinum Gil-
liam quem propemodum ipsius li-
beralitatis precordia constat habu-
isse · Erat opibus excellens ·
sed multo etiam animo · quam divi-
ciis locupletior Semperque in-
eroganda potius · quam in cor-
ripienda pecunia occupatus a-
deo ut domus eius quasi quedam
munificentie officina crederetur ·
Illinc enim publicis usibus apta
monimenta construebantur ·
illinc grata publicis oculis spe-
ctacula edebantur · illinc epu-
larum magnificentia apparatus · la-
bentibus quoque annone subsidio ori-
ebantur · Et cum hec universis priva-
tim alimenta inopia laboran-
tibus · dotes virginibus paup-
tate pressis subsidia detrimento-
rum incursu quassatis solacia
erogabantur · Hospites quoque · tam
urbanis penatibus · tam etiam ru-
sticis tectis benignissime ex-
cepti variis muneribus ornati
dimittebantur · Quodam vero
tempore quingentos simul
Gelensium equites vi tempe-
statis in possessiones suas com-
pulsos · aluit ac vestivit

Unde in lita: Non mortalem aliquem
sed propitie fortune: benignum esse dicebant
sinum. Ergo quia gillias possidebat: omnium
quasi quoddam promptuarium erat pro sua sa-
lute et incrementis. in aggentina
civitas. tum etiam vinee vigores
potus exhibebant. Collocato egra
parte: arcas inexorabilibus claustris
observatas. nove prestancorem aliquo
possumus. illam impensam. quam haut
custodiam. Denique quidquid sapiencia
disponit. approbatur quia temuitas pro
sumit. vere laudis fructum nequaquam
assequitur. **De duobus specialibus**
affectibus scilicet amore iusti
et amore comodi

Duos quidem affectus in homine
ab initio extitisse. sacre scriptu-
re designat auctoritas / appetitus scilicet
iusti / et comodi. appetitus duorum
alter in voluntate / alter in necessitate
consistit / et quanto appetitus iusti quia
in voluntate est. amplius crescit. tan-
to melior est / et dignus beatitudine
ampliore. Nam nimis velle. quod iustum
est. nemo potest. nisi forte. quis quatenus
esse iustum nimium: aut beatus. Porro
si appetitus comodi. mensuram necessitatis
excedat / vergit ad culpam; et cupi-
ditatis constitutus: sibi vitiorum parit
originem. Alter ergo istorum. qui
militat caritati. querit que dei sunt /
alter in propria utilitate versatur; post-
ponens que dei sunt: aut proximorum /
Ab hoc duplici fonte. mores oriuntur
Recti quidem. si faciat quis alii. quod
sibi vult fieri / et ab eo abstineat alii
inferendo: quod sibi nollet ab alio irro-
gari. Distorti vero: si quis aliud ledit.
vel ledere potest. ut possit / Que quidem
utrumque multiplicat. sunt Amore quidem
amor libertatis / amor patrie. et
tandem proprie ... amor / Nam lib-

ertatem non amare non potest. qui servitutem
et priam amat. et in gradu suo
quemcumque quicumque. sincera caritate
diligit proximum. Si quid in eo con-
sistit caritas ordinata / Ab alto vero
cupiditas dominationis procedit / et lau-
dis / et glorie / et adeo invalescat / ut
ex opinione multorum. res tamen
parum considerata ex animarum vir-
tutibus consuetur. Nam qui vitam sapi-
unt: hoc vitiis maioribus agregat
licet ei abrumpatur ~~qui tamen~~. qui
tamen sapientum consentus nomine.
virtutes sub esse videantur. Unde et ve-
teres. primi quoque romani. prout eorum doc-
et commendat hystoria: laudis avidi
pecunie liberales erant / Ingentem gloriam
appetebant / divicias spreciis. et hone-
stam utilitati quantelibet preferebant / Hanc
quidem gloriam. ardentissime dilexerunt.
eo totam referentes vitam. et morte
ceteras cupiditates: huius nimius vi-
gente cupiditate presserunt. ipsam de-
nique primam suam. quam servire videbant
in gloriam. dominari vero atque imperare glorio-
sius. omni studio liberam / deinde domi-
nam esse concupierunt / Unde eum pro libertate.
Deinde per dominio certatum est / Fuerunt tamen
quibus iusticia. quantum gentilem dabatur
sufficiebat: cupiditate deducta. Aliis
nichil satis erat: sed sub ymagine
magnanimitatis. vel impossibilia presu-
mentes. laudem maximam consequebantur. et gloriam. Longe quam utrius cato-
nis. veritati videtur propinquior fuisse:
quam cesaris. Unde ex ipsa sententia
eius. facillime liquebit. Nolite inquit
existimare. maiores nostros armis
rempublicam. ex parva magnam fecisse
Si ita esset. multo pulcherrimam eam nos
haberemus. Quippe sociorum atque
civium. preterea armorum. et equorum
maiorem copiam nobis: quam illis est.
Sed alia fuere que illos viros mag-
nos fecerunt: que nobis nulla sunt
Domi industria / foris iustum imperium /
animus in consulendo liber / neque de-
licto neque libidini obnoxius. Pro
his nos habemus luxuriam: atque avariciam

Parte ex parva
Respublica fit
magna

Duo affectus { Iusti
Comodi }

ciam. reipublice egestatem. privatam
opulenciam laudamus divicias. se
quimur inerciam. Inter bonos et ma
los discrimen nullum. Omnia virtutis
premia ambicio possidet. Neque mirum
ubi vos separatim sibi quisque consilia
capitis. hic domi voluptatibus. hic pe
cunie. aut gracie servitis. Eo fit ut
impetus fiat in vacuam rempubli
cam. Paucorum ergo virtus. ad gloriam.
honorem. imperium. vera via id est ipsam
virtute intencium: que a Catone lauda
ta est. Hinc erat domi industria.
quam commemorat Cato. ut carum esset
opulentum erarium. res private. Cum
corruptis moribus. vicium egregie
posuit publice egestatem. privatam o
pulenciam. Ipse Tullius hoc dissimu
lare non potuit in eisdem libris quos
de republica scripsit. ubi loquitur de
instituendo principe civitatis. quem
dicit alendum esse gloria. et consequenter com
memorat. maiores suos. multa mira
atque preclara. glorie cupiditate fecisse. Hu
ic ergo vicio. non solum non resistebant.
verum eciam. id excitandum et accendendum
esse censebant: putantes hoc reipub
lice expedire. In libris quoque philoso
phie Tullius hanc intulit universalem
generalem quasi sentenciam. honos alit
artes. et gloria accenduntur omnes ad
studia. iacentque ea semper que apud
quosque improbantur. Huic igitur cu
piditati. melius est resistere sine dubita
cione quam cedere. Ut enim ait beatus Augustinus
in libro de civitate dei. tanto quisque
est deo similior. quanto et ab hac in
mundicia mundior: que in hac vita. et
si non funditus eradicatur ex corde. quia
bene. et proficientes animos temptare
non cessat: saltem cupiditas glorie
superetur dilectione iusticie. Nam suam
videt. qui et amorem laudis vicium
esse cognoscit. Nec solus id Augustinus. sed
et gentilium sentencia est. gloriam hanc
nichil aliud esse. quam ventosi quodam
modo spiritus tumorem fumo similem
simillimum. Nam et fumus oculorum

obtundit aciem: et quo magis ascen
dit. eo magis deficit: et quo magis di
latatur. amplius solidatur. Et cum ad ex
celsa pervenerit: evanescit. Late
quidem. eo quod a principe totius vita
cii. traxit originem. Nimio sui ca
piuntur amore. qui diu imbecilles et
inania captant. Et nescio quid non
solidum apprehendere moliuntur: obli
viscuntur sui. eo tamen nichil aliud quam
secum conantur minimus volunt
eum apprehendere quo sunt. et illud ad e
cum apprehendere. vero medios inter vi
mendacium. vero medios inter vi
sed fantasticas dumtaxat. inane opi
nionis sequuntur umbras. Si quid
aliud sperant preter se. et aspirant ad impos
sibilia: decepti fallacia rerum presumentes y
magine. Sic narcissus in fabulis.
dum vana sui ymagine capitur.
abiit in florem. et dum semper impru
denter aspicit: flos sine fructu eva
nescit. Multorum quoque fuit opinio.
et eorum qui in veteri philosophia potentes
floruerunt: alexandrum ac hercules a
numinibus esse progenitos. eo quod in
omnibus preclaram quesierant gloriam. Pla
tonem quoque. propter divinam quandam quo
qua eminuit sapienciam. et augu
stum propter sapienciam. fortunam quam tran
quillam: a diis traxisse originem tra
diderunt. Et quod in contrarium verius
collegissent. eos aut divini non esse
generis: aut deorum filios esse degeneres.
nisi qui dii gencium demonia sunt.
et inmundi demones. vanitatis et ma
licie sue certa indicia. si que tamen
egerint: relinquunt in sobolem. Nam
et verus dei filius deus homo. propter
non querit gloriam. in omnibus que gloriose
fecit ab eo. sed patris. eo quod illustratur
gloria ampliori quam ab eo. ex quo
sunt omnia: bonorum operum gloriam re
fert. sic et vere sapiens omnis. vere
potens. et vere bonus ad unicum bono
rum omnium fontem. sua omnia lauda
bilia refert. summam scilicet creatricem.
et individuam trinitatem. Alle

audri pectus laudis insatiabile qui anataso comiti suo expauctoritate demociti preptoris inumabiles mun dos esse referenti Heu me inquit miserum quod nec vno quidem adhuc potitus sum Plane miser dignus quod miseria cum virtutes omnes ab sorbuerat laudis insaciata et insa

ciabilis fames Insultat ei tragedie antiquorum eo quod augusta hominum po ssessio sit que deorum omnium domici lio suffiat Sed tamen licet appetitus glorie semper videatur inculpa error eorum periciosior est qui ut scelribus innotescerent magni duxerunt Pausa nias ad hermoclea percunctatus est quo nam modo subito clarum posset eua dere atque is respondisset si occidisset aliquem virum illustrem futurum ut in gloriam eius in ipsum redundaret bottimo philippum interemit et quod quesierat assecutus est Nam et se parricidio notum posteris reddidit et celebri supplicio patibuli cui affi xus est corona aurea cum inmortalis que et olimpias dicta capiti eius pendentis inposuit nullum dante so lacium iniurie dicta tamen pudicicie per turiam constitute Philippo ut puni ente sed deridente iniurias potest auctore trogo aliquotiens eum sat

elegi excusari Inuentus est qui diane ephesine templum vellet in cendere ut pulcherrimo ope consumto nomen eius per totum terrarum orbem diffunderetur furorem quod suum dete xit imposito eculeo et nisi theo pompi magne facundie ingenium eum suis complexundisset hystoryis bene consulerat ephesy decreta communis statuentes ut teterrimi hominis me moria aboleretur silencio Simi li quidem videntur gloriam affec tare primo maiori insania qui non ephesine diane templum religio sis moribus exurendum sed tem plum spiritus sancti homines totos ani

mas scilicet et corpora ut per hoc hominibus innotescant luxurie vastant in cendijs Nam ab eo laudem appe tit et plerumque assequitur honorem unde equius fuerat ignominiam

Cfestime et penam

aternus iam sermo processit ut 6
aut veterem aut publicam fere opinionem oportat impugnari Imminet enim iam colluctacio adversus carnem et sanguinem et forcius videmur liberalitati parcere et iocunditate au ferre de vita cum gemine vias luxu rie epicureis reclamantibus coartemus Est enim blandum ut est valenus lu xuria malum quam accusare aliquanto

Cfacilius est quam vitare Nam et vo luptate quod propheta vorax perpitur in ore quidem dulcescit ut mel sed ama ritatur venter cum ipsa dulcedo labo rum dirigenda esse in vsum operum est autem libido coguata et comicta lu xurie cuius sequela inmundicia finis indubitatus confusio est Precedat ergo sermone que origine et causa prior est licet autem per quinque sensus por tas lenocinia luxurie eque intrare al voluptas animum ad iudicium magis videtur accedere et que exgustu vel tactu prouenit sordidior est et olfa ciendi et videndi delectacio medium locum tenet Nam neque satis inludi cis iudicie nec ad sordes permississi

Cmas usque probabitur Si quid mors per oculorum fenestras ingreditur cum quis priam delectatur circensium cer tamine athletarum hystrionum mobi litate mulierum formis splendore gemmarum vestium metallorum Alio rum quod quibus libertas anime capti uatur Rursus si auditus vario rum organorum cantu Motum quod fle xionibus mulceatur ad carmina po

cetrarum: comediarum. et tragediarum
actus mimorum urbanitates. et saxo
phas. et quicquid huiusmodi per aures
incedit: virilitatem mentis effeminat.
Odoris autem suavitas. et diversa
thimiamata. et cinnamomum. muscus.
peregrini muris pellicula. quod dissolu
tis moribus faciant: nemo nisi di
ssolutus negat. Nam per suaves odores
non nisi dissolutis. et amatoribus con
venire: communis et totus docet. Porro
ciborum aviditas mater avaricie
est: et animum. quasi quibusdam compe
dibus degravatum tenet in terra. Ergo
propter brevem gule voluptatem. terre lu
strantur. et maria. et ut mulsum
vinum. preciosusque cibus fauces per
transeat. totius vite opera desudantur.
Ipsi quoque muri urbium. et si videantur
in petra solidati: tandem ruunt. et
complanantur. equati solo. nabu
zardan cocorum principe imperante.
Tactus autem alienorum corporum. et fe
minarum ardentior appetitus vicinus
insanie est. Et nunquam sensus quolibet
violatur. ludus ac iocus est: pessimus
que affert. ut verbo comici utar. hunc
ut rabies hanc enim cupimus. irascimur.
gestimus. cumulamur. saciati sumus. et
completa voluptate. per quandam peni
tudinem. rursus attendimus. querimus
quod fecimus. iterum penitemus
Ergo cum per has portas. quasi quedam
turmei perturbacionum: ad arcem men
tis intraverint: ut ait beatus Ieroni
mus. ubi erit libertas. ubi fortitudo
eius. ubi de deo cogitacio. maxime
cum recordacio tactus depingat sibi cri
am preteritas voluptates: et recenti memoria
vicciorum. cogat animam compati.
et quodam modo exercere quod non agit. Forte
hinc. quod cum apostolus. viciis omnibus
censuerit reluctandum adversus forni
cacionem non congressum. sed fugam indicens.
fugite inquit fornicacionem. Nam si
fere dum cernitur. dum immemor est.
et preterita dum ad memoriam redit.
Postferas computat voluptates. Et

Origenes

doctoris taceam. quos simplicitas
egit inculpatum. Prefuit acutissimus
et litteratissimus christianus. et ferven
tissimus in fide Origenes. sicut eccle
siastica refert ecclesiastica hystoria. se ipsum
castravit. fornicacionem efficacissime
fugiens. Immo et omnem. que fugi
posset. prorsus suspicionem. ut cum
sine nota. ad virginibus habitaret.
Illud autem mirabilius est. leguntur
quidam philosophorum. sibi ipsis oculos effodi
sse: ut corporum illecebris carerent
utique admirando. boni. et honesti.
fervebant zelo et si recte scienciam
non haberent. Datum est. et satis
dignum. aristotilis dictum: quod vo
luptatum noticia. oblivioni mandanda
asseruit. et solos exitus recordandos.
confessas enim penitentie quam plenas. quo
minus animo recepte fuerint. subiciat a
nimus: et quod in eis iocundum est: ne re
vocant iubet abscondi. Dicat apostolus
quod voluerit. quia fornicacionem
fugere. et gule servire: aut omnino impossibile.
aut difficilimum est. Nam
et illa post gule. que corpori vires
adimit nequaquam inertie exposcere.
Veneremque bacchus. plerumque expugnat
et hinc in seculo voluptatis nomine
reclamante convenit. Si bacchus ob
tinuerit. venerem non voluptate
extinguit. Aut nulla ebrietas. aut
tanta sit. ut tamen vires cupiat. Si quid
est inter utraque noceat utrobique
adeo creditur. sed quia magis ab
exercetur non facile dixerim. Quoniam
alterum erroris nomine non careret.
quia avaricie pellit notam. et
ingenue liberalitatis affectus nunc
a loco. nunc a tempore. nunc a quan
titate. nunc a personis. nunc ab usu
et assiduitate expendi laudetur.
illa proprie commendabilis creditur
que in alimentis. et hijs quibus
indiget: aut vita civilis ornatur.
Clarius elucescit. Ergo qui omnes
admittit ad mensam: ex arctissimis

liberalitatis est. plane quidem: eo quis libe-
ralior: quo plures admittit. Sed
hoc calculo parcissimi colliguntur.
Proximum est. qui et si non omnes ad-
mittat. eos quos introducit. sic cibat
sic potat. sic in tricliniis sublimat. et
locat discumbentes in sedilibus. ut
nichil vel excogitari lautius possit.
Multiplicantur fercula. alijs alia ali-
is succedunt. Coquuntur: hec illis in-
iuriam nature in natiuo relinquere.
et alienum cogitur afferre saporem.
Conficiuntur et salsamenta. Gustu
nichil velius est. ut copulam polli-
ceatur effectus et indicia specierum. Sed
quid tamen et hungari quod nimis et hy-
strionibus et [illegible] placet. Sed
cum non ad vitatorem: sed ad opiniones
omnia sunt. Cocorum sollicitudo fuit
arte multiplici. eliciuntur iura. quid
quo die geri oporteat. et quotidi-
anis ministrari conviuiis. domesticam
dictator. nocte dieque deliberat. Con-
cumque coquit irritamenta gule. et
cum palati vires exercitat hebetati.
nichil arbitrans expeditum: nisi cum
intemperancie fuerit satisfactum. Sed
et qui poculis fercula subruat.
et quam Romana auctoritate decreti
incentiuum ingenii: et fomitem
dubius: et quandam hylaritatis so-
torem opinatur. si se omnino mero si-
cut [illegible] plurimum sentitur ergo mox
consurgunt. et qui in exhauriendis
poculis prudentior est: potior videat
dici solet [illegible] aleator. quanto in
arte doctior: tanto nequior: et pla-
ne qui bibacior est. alios malicia et
nequicia iniquitate transcendit. Im-
molant isti apostatamque a salutari
suo. filios et filias suas demoniis.
et isti dum ingurgitacione vini. aut
sicere. spiritum deprimunt. extinguunt
scintillam racionis. se totos iudicie
constituunt et bachanum spiritum devo-
uet. quod non possunt familiarius
immolare. Ceterum sunt qui ista con-
tempnunt. [illegible] hic vulgarium. et

ut ita dicam plebeiorum conviviorum vi-
detur esse professio. siquidem alia plebe-
ia. alia civilia. Alia dicuntur esse
civilia plebeia. Philippus laudis plebeium
quod dicitur si sic tua prodigis semel:
ut trimestri toto esuriens. con-
uiua impudens [illegible]
[illegible] Hoc quidem sepe prodigalitatis:
inuidum et avaricie nota est. Nam ut
dici solet: avarus cum incipit modum
excedit. Poteris videre quamplurimos
qui se anno toto parsimonie student
et ad purgandam avaricie laborem
epulonem convocant. et parasitos
et collegium nugatorum. qui alicuius mi-
tore culine capiuntur. et quos magis
honorare voluerint. maioribus honora-
tis. minores poculis ingurgitant et di-
stendunt Et donec rapidam crapulam
exerciant. aliquid amicicie. aut festi-
uitati credunt esse subtractum. At hoc
a bonorum urbanitate. adeo procul est. ut
barbaricis conviviis familiarius sit quam
vite civili. Si quidem conviviorum civili-
um ratio media est. ut etiam sobri-
etatem exhilaret. et in sacietate opu-
lencia. crapulam vitet Nam et
habundanciam cibi et potus habet.
et qui copie quorum dispensant ordinem:
sic prout: ut effundat sic effundit.
ut parcat. et quam sibi pereres se va-
cuem non negligit. quidem sed ut
ait portunianus sidus vacuum non [illegible]
tat impense Nichil enim molestius est.
quam si triclinii presul. in convivio sede-
videatur ad calculum. unde non satis est
michi. videntur esse civiles. quidam
de liberalitate inepta gloriantur. qui
singulis noctibus. cum finis sumptibus cal-
culum ponunt. et quod effuderunt usu-
ras abusu diurno. quasi noctur-
nis lacrimis deflent. Suboriuntur
lites. accendunt minas. arguuntur a
furti. aut insipiencie servi. et
quasi re male administrata. cia-
ntur. et torquentur interdum. quoque
que effundere iussi sunt: resumere com-
pelluntur. et consilii turbantur oeco-
nom dum pecuniam que suasit: suf-

Plebeium

Civile

pitiis et dolore persequitur. Sepe
etiam evenit ut qui ad requisita
nature ingressus est ibidem. quo
verecundia humanum fugit aspectum.
cum miseris expectissimam sumptuum
¶ habeat rationem brevissime. quidem
quia nullus locus tractandis sordi
bus eis magis videtur accommo
dus. Hanc vero quod sordidum experimur.
si diliges patresfamilias. id est. ut
ei non constet impensis. si tamen hic
gradus. aut dignitas persone. non
admittit. sed in eo vitam brevem. et
bona mente usari. et sit quidem ut
alius sit. et alius videatur: ne
quaquam arbitror. a sordibus ali
enum: Et quidem communiorum simili
um teste. portuniano regula est ut
hiis plurimum per amorem condescendum
liceat sobrietate hylari: non soluta
¶ Nam convenientibus. sic moris geri
oportet. ut licentia largior nequa
quam in turpitudine luxurie pro
ruat. Illa siquidem que omnium gentium
hostis teterrima: et acerbissima
vitanda est. Diogenes. tirannos.
et subversiones urbium bella que vel
hostilia. vel civilia. non pro simplici
victu olerum. pomorumque. sed pro car
nibus. et epularum deliciis asserit
excitari. Latius quidem bellorum ho
stilium. vel civilium. materiam. et alte
luxuriam. que non in sola gula pla
tanda consistit. posuisset. Sed totum
intellexit in parte. dum illam. que
in cibo et potu. et venere. et cultu
splendido constat: ad gule speciem
¶ coartavit. Nam in hiis precipue lu
xuria eminet. et pernitiosius nocet.
quorum meditacio. et iugis exercitium
est. ut epulentur quotidie splendi
de. Haec cum intemperantia. bonos
mores subvertit. et tocius corporis.
saluti preiudicat. et nisi coarceatur.
prorsus humani corporis fabricam
solvit. Auctor est ipocras crassa

que obesa corpora cum crescendi mo
dum impleverint. necessariam esse san
guinis diminucionem. ut habeant in
que rursus crescere possint. Alio
qui plenitudinis distente satietas:
in paralisim: et pessima queque mor
borum erumpit. Impossibile enim
est in uno statu corporum permanere
naturam: sed motu suo crescere. vel
decrescere necesse est: et nisi crescendi
capax sit animal. omnino subsistere
nequit. Consentit et galienus. decime
semper diei abstinenciam: loco efficacis
sime et saluberrime medicinalis
cure induxisse. nec facile posse
nisi corruptores nature fuerint:
morbis gravioribus subiacere. qui
decima quaque die. ab omni cibo
abstinet aut simplicissima dieta
¶ Cuiusque vitam sunt adhuc qui sex
tam feriam in ieiunio. sine cibo
consignant: vel eo utuntur minimo:
quod quidem. et religioni et incolumi
tati. sicut experti loquuntur. certi
ssime serviunt. Refert pompeius
trogus quod teterrimus sicilie tiran
nus dyonisius. dum gule et ebrie
tati deditus erat: oculorum lumen
amiserit. Nichil enim est. quod acriorem
inducat caliginem. iugi ingluvie.
qua ut ait portunianus. ebrietas
cibos terit sed oculos vorat. Ha
liens auctore. Iohannico doctissimo
interpres ypocratis dicat in exhor
tacione medicine. Athlethas quo
rum et ars. sagina est. nec vivere
posse. nec diu esse sanos. causas
quod eorum: ita nimio sanguine. et
adipibus. que luto involutas in
tenue. nichil celeste. sed semper
de carnibus et victu cogitare. Et
¶ Ventris ingluvie. Legimus etiam
quosdam morbo articulari: et
podagre: humoribus laboratos
pro scripcione bonorum. ad simpli

rem mensam · et pauperes cibos reda
ctos tenuabisse claruerunt cum solli
citudine dispensande domus · et opu
lentia largitate que et corpus frangit
Sequitur et etiam vorax orationis appe-
titum ciborum: qui consumpti: re
linquunt penitentiam · Supra voluptates:
non venit empta dolore voluptas · Et tum in
amenissimo agro · in morsum volup
tuosum hominem · se crassum · pinguem
quod describet · lusit hijs verbis · Epicu
rum et iudicium bene curata cute
vises · cum videre voles: epicuri de gre
ge porcum · Quod exquisitissimis cibis
vitanda sacietas est · Nichil enim
ita obruit animum · ut plenus venter
et exestuans · et sicut illum quod se vertens
et in ructu vel instrepitu ventorum
efflatione respirans · Quale illud
ieiunium · aut qualis refectio post
ieiunium · cum predicantis epulis disten=
dimur · et guttur suum · mediatori
vini efficitur latrinarum · Diu quod vo
lumus plurimorum inedie fame · quare
tantum voramus: quantum vix alterius
diei nox digerat · Utique non tam ie
iunium appellandum est quam cra
pula · ac fetens et molesta dige
stio · Hoc quidem Boetius · Et licet ie
iunium faciat mentem · etiam re
ligione deducta: frugalitas ma
ximas · et saluberrimas generat
utilitates · Hoc autem eleganter ·
et vere · ait Portunianus · Nemo se
civiliter dominari · nisi qui sibi ·
in cibo · et potu · frugalitatis et
modestie prescribit formam · Immo
dicito cibi et potus dispensatorem
dum officiorum temperantia abigit ·
Ita impellente · fit homo ad au
diendum tardus · velox ad lo
quendum · et velox ad iram · et fit
ad libidinem pronus · et ad quevis
flagitia pronus · Cum modesti
am deserit: ad plebeiam convi-

vandi consuetudinem facillime prolabitur · Virgilius Eneidorum libro primo in fine
Ea nimirum hoc maro homine
prestantissimus fidelissimus imitator · qui
dum a rege phenicum · ulixem expe
ctum recolit: eneam naufragum: in
convivium didonis introduxit · et prese
ntem et affectum luxurie · immo
Convivio eleganter exposuit · Postquam
prima quies epulis mensaeque remo
te / crateras magnos statuunt · et
vina coronant / fit strepitus tectis ·
vocemque per ampla volutant / atria ·
dependent lichni laquearibus aure
is / incensi · et noctem flammis funalia funalia
vincunt / Hic regina gravem gemmis ·
auroque poposcit / impleuitque mero
pateram · quam belus · et omnes a bel
lo soliti · tunc facta silentia tectis tectis
Iupiter hospitibus · nam te dare iura
loquuntur / Hunc letum tyriisque diem
troiaque profectis / esse velis · nostrosque
huius · meminisse minores / Adsit leti
tie bacchus dator et bona iuno · Et Iocatum
vos o cetum tyrii celebrate faventes
Dixit et in mensam laticum libavit ho
norem · Primaque libato · summoque at
tigit ore · Tum bitie dedit increpitans
ille impiger hausit / spumantem pateram ·
et pleno se proluit auro / post alii proceres ·
cithara crinitus iopas / personat aurata · Hic canit errantem lunam solisque labores
docuit que maximus atlas / Unde
hominum genus · et pecudes · unde imber
et ignes / arcturum pliadasque hyadasque ·
geminosque triones / Quid tantum oceano
properent · se tingere soles / hiberni · vel
que tardis mora noctibus obstet · In=
geminant plausu tyrii · troesque sequuntur ·
Nec non et vario · noctem sermone tra
hebat · Infelix dido · longumque bibe
bat amorem / Vides ne delicati · institu
ta convivii · processum · et exitum: Sup
erflua siquidem processisse · et luxum epula
rum grave fuisse indicat: quod premisit ·
Postquam prima quies epulis · qui ali
bi · prioris mense sobrietatem notas ·
et que solis necessariis gaudet: aut
postquam exempta fames epulis Ve

rum quia cibus homines efficit ta-
citos, potus loquaces: strepitus et
cetera luxus insignia, que delicias
bibendi proveniunt, prudenter advi-
xit. In ipsa quoque agapetarum con-
suetudine planum est, invenire sup-
stitionem qua nimirum sollicitatur
gula. et quam religiosis patribus imitari.
qui luxum et iudicia peritis metibus
¶ minuta procul abigunt. Si quidem ut de
solubus nomine est: aut ei ebrietas displi-
cet. sive inhonestabitur. ad inebriare
Et hiis ceteris prevalet: qui aut gula
aut dolo stravit. aut vicit tempo-
tores. Quinquennes illic. qui vestorum
ebibat annos. quod sic per talices facta
sibilla senex. Potus quidem anni
anniis redimit. solvit interest. recep-
tarum letitias dissimulare non potest. pru-
pit in canticum. et ab eis ad libidi-
nem urget. Cithera cum iteris copas:
non stulticinia vel bucolica personat
amatorum. Sed ea que civilis conve-
nit honestate doceat: et philosophia
¶ ecstaterum. Utinam in xpianorum ceti-
bus rememorentur illa. que in luxu-
riosos Didonis convivio: crinitus et
incompositus Iopas personuit. utinam
bucolica vel stulticia amatorum
conquiescat. in domo sapientis.
et ea in auditu omnium resonant que
aut prosunt: aut sine turpitudine
et corruptione demulceant. Et quod
eleganter innuit in cantico alfredi
poeta doctissimus. veterum gravitate.
qui in cetu civili. nichil admitte-
bant: nisi quod nature: aut morum
instructione pollet: plausum co-
vivii. variis sermonibus prosequuntur. eo quod
veneris nimia parante. nexus eba-
longum. insolubilem. et pestiferum.
bibit amorem. quem diffinit philosophus:
¶ Ecce concupiscentiam cernendi. Campa-
norum luxuriam urbi fuisse pestilem.
hystoricorum testimonio: celebre est
invictum cum armis hannibalem: illa
tebris suis complexa romano mi-
liti. vincendum tradidit. Illa nigi-
lantissimum ducem illa exercitum acrium
dapibus largis. habundanti vino.
unguentorum fragrancia. venus usu
lascivioris ad somnum. et delicias con-
vocavit. et tandem fracta. et con-
tusa. vincta feritas est. cum se prelia
¶ et albana castra. et ceperunt. Ideo
hiis ergo virgis fedus. et dampnosius
fuit. quibus utique alteri victorie
relanguescunt. sopita gloria. in infa-
miam vertitur. animi quod petere et cor-
poris vires. adeo expugnantur. ut ne-
scias ab hostibus ne. an ab illis
capi. perniciosius habendum sit. Ve-
rbs voluminosissima opulenta divi-
iciis. ornata moribus. et legibus
ordinata caput orbis terre habe-
batur. Sed postquam luxuria prolapsa est
in profundum vitiorum. et spiritu
divitiis dedidit. ut furorem se insole-
tissime dominationi subiceret. quod primi
admodum pauci senatorum ordinis
intrare hausi. non proviusque re publi-
licam occupaverunt. testamenta ad
arbitrium suum scribi iubebat. convi-
via cetus quod ingenerum. que fieri
vetebant. ducebant filias duorum
¶ Postremo legem sanxerunt. ut stup-
ra invidiis parit atque impune lu-
prunitate cet. ac neque virgo. inge-
nuo iubebit tum castitate. neque
aliquis opinione iporum delibasset
Esopus tragedus. furiose luxurie
depinget munerum. que constat a
coctis liquefactos. grandis summe vir-
tutes. potionibus aspergere solitum ut
amplissimum precium. posset una
¶ sorbitiuncula deglutire. Metellus
pius. ab hiis qui res memorabi-
les scribunt arguitur. quod se aris. et thu-
re pateebatur ab hospitibus excipi:
lecto quod intuebatur animo atthalicos
aureos in adventu suo celatos pi-
ctos. et in maximis epulis ludos
aparatissimos fingebat in theatro.
et in veste palmata convivia ce-

lebrat. dimissas quoque laquearibus ve
lut celesti capite recipiebat coronas:
Et ubi ista? Non in grecia neque in asia
quarum luxuria: vel ipsam severitatem
corrumpere solet: sed in horrida et
bellicosa provincia: et que romano
rum captarum oculos lustrans celis
perstringere consueverunt: Xerses opum re
giarum ostentatione eximia. eo usque
luxuria gaudebat: ut edicto premium
ei opponeret. qui novum voluptatis genus
repperisset. Cum et diligens dum nimis
capitur. cum amplissimi cumula imperii
aput salaminam vix una nave eva
sit. Ex qua luxoriosum in lictis
intemperancie quinimmo aput Mat
nem accepisti: frugaliores inesse
sobrietatem. et continenciorem celi
eneca apud evandrum officio hospi
talitatis excepto invenies. Ibi quidem
consideraverunt viri. vox patris dex
teram dat. humanitatis verba. officia
ossium hospes prosequntur. Hoc ubi
dicta: dapes iubet et sublata reponi
pocula. gramineo que viros locat
ipse sedili. Precipuumque thoro. et villo
si pelle leonis: accipit eneam so
lio que invitat acerno. Tum leti iu
venes certatim. araeque sacerdos
viscera tosta ferunt thaurorum: one
rant que canistris. dona laboratae ce
reris. bacchumque ministrat. Vescitur e
neas: simul et troiana iuventus per
petui tergo bovis: et lustralibus
extis. Ibi cuncta sunt aurea: et uni
versa suo nitore perfulgent. Hic se
dile gramineum. acernum solium. et
que virum fortem deceat: spoliati
leonis pellis villosa. Hic lecti iuve
nes necessaria. ibi famule superflu
a et preciosa ministrat. Ibi vero tan
dem ab epulis. quies indulgetur. Hic exi
nitur fames et edendi epulis fru
galibus corripuit ardor. ibi cuncta
copa. luxuriancium letificat celum
Hic arte sacerdos. refectionem sobriam
conservat religionum. Hic pie misteria
sacra tractantur. et ad erigendam
rempublicam: erigitur virile ro

bur. ibi. ut luxurie faveant. fusis
pedibus vinitantur et numina late
sunt ergo sicut in saturnaliorum libro
legitur. ad luxuriam reprimendam leges
plurime. quarum persecutoriam nec com
in talce civilis quoniam ponere. nec te
diosum erit: nec omnino inutile.

rima ergo omnium ad populum lex Or
chia pervenit. prescribens numerum
et unum quinctarum. Verum immodera
tum sumptum: nequaquam cohibuit.
tamen cuiusque licet. pro arbitrio. bona
sua inter paucos consumere. secuta
est ergo lex fannia: que etiam sumpti
bus modum fecit. scripta que est in qua
ut non solum cives urbani. sed homines
ubique italie. lege sumptuaria tene
rentur. Nam in eo dicte legis ius
consistit. At istis adiecta est. et licinia
que non quinarum. et quantitati sumptu
um. et cauconi locorum. diem dederit tempo
rum. perscripsit regularum. ne quotidianis
liceret exultare conviviis: dies certos
prefinivit. quibus permissum est convivari
ergo etiam sobrie etate seculi: perscripto
legum coherceretur expensa cenarum. Si
quidem ab initio cepit radix luxurie
pullulare. Unde et vetus verbum est: le
ges bone ex malis opibus procrean
Lex quoque cornelia sumptuaria e
adiecta prioribus in qua non conviviorum
magnificencia prohibita est. nec
gule modus factus: sed minora precia
rebus imposita. Ex quibus rebus
etiam exquisitis. et pene incognitis
generibus deliciarum. quos illic pisces
quasque offulas nominat. et tam precia
illis minora constituit. Ausim dicere
ut vilitas edulium. animos hominum:
ad parandas obsequiorum copias incitaret.
et gule servire. etiam qui parvis erant
facultatibus possent: Ergo ad plene
luxuriosus et prodigus videri potest

vel obsoniorum

cui hoc tanta in epulis vel grabi
ta ponatur Preterea lucius silla le
pidus consul. antius restio: leges tra
duntur tulisse cibarias: sic enim sum
ptuarias leges cato apellat Differunt
tamen: quia cibarie gulam iugulant.
sumptuarie altimodatim ut ait por
tunianus luxuriam cohibet Hoc autem
magne libertatis laudibus laudibus
affert. quia cum multe leges: de cenis: et
sumptibus ferrentur ad populum
castigantissime. illius vigor diu ob-
tinuit: que nunc obscenum habet. quia
nunc probat oculatum Precepit enim. ut pa
tentibus ianuis pransitaretur et ceni
taretur. ut sic oculis civium testibus
factis. luxurie modus fieret Hoc autem
ideo. tuto probat portunianum: quia apud
populum castigatum et posteriorum respectum
anterum. laudi erat frugalitas: et pau
pertas non poterat esse contemptui. vel
rubori Nec verendum erat. ut ad ce
nam aliquam. quispiam invitatus im-
pudenter irrueret Quicquid enim
fabulis non enotatos. haut equidem
turpe existimamus: Verum sponte irrue-
re in convivium alterius proprium: ne homero
sine nota. vel in fratre memoratum est.
Ceterum leges ille valimpate. seu va
lufrage. licet portuniani iudicio op
time fuerint: obstinatione tamen luxu-
rie. et vitiorum invicta concordia.
nullo abrogante irrite facte sunt:
Antonius. et si nulli sumptuarie legi
paruerit: legem tamen de cohibendis
sumptibus tulit Homo quidem teme
rarius. sed manu invalidus. et
luxurie deditus. usque quaque. superatum
quia multo: magno pompeio successit.
ex decreto gaii cesaris: de quo triump-
hatore orbis. vilis adulator: et homo
vagus sordidus triumphavit Captus
est tamen cesar. virtutis imagine.
eo quod professione pectore. et communicatio
nibus. et latronum et histrionum: stipa
tum magnificans vulgariter videbatur.
Ergo bene agitur cum principibus po
pularibus. qui ex necessitate coguntur
ad custodiam fame. vilissimis nebu
lonibus adulari Nam in re publi

ca. nemo bravorum. cesare magis
accessit ad pompeium: licet enim rempu
blicam oppressisset: populus tamen
romanus: omnia que ipse decreve
rat: approbavit. Forte victus sedi
tionem. et civilis belli recentem
passionem: opinio tamen prevaluit
ut ipse summa virtute. et clementia pre
ditus fuerat. statuta eius. que ex
maxima parte benigniora: plus
apparent Unde in laude eius cicero
ait Nulla de virtutibus tuis. nec ad
mirabilior: nec gratior misericor-
dia est Primum ergo animum egre
gie virtutis imagine. facile subp-
lantavit antonius. Hic enim. cum quic
quid mari: aut terra: aut etiam
celo gignitur ad satiandam in
gluviem suam: natum existimans.
faucibus ac dentibus suis: subde
ret. eaque re captus. de romano
imperio. facere vellet egiptum re
gnum: cleopatra uxor. que vinci
a romanis. nec luxuria dignaretur
sponsione provocavit. insumere se po-
sse. in unam cenam. sextertium centies
HS mirum antonio visum. nec mora-
tus sponsione contendit dignus
sculna munatius plancus. qui
tam honesti certaminis arbiter electus
est Altera die cleopatra pertemptans
antonium. pollucibilem sane pavit
cenam. sed quam non miraretur anto
nius Quippe qui omnia apponeban-
tur ex cottidianis opibus agnosceret
Tunc regina arridens phialam
poposcit. cui non nihil acri aceti
infudit. dimisit quia festinabunda.
illuc unionem ex altera aure
demptam: et eundem mature di
ssolutum. uti natura est eius la
pidis: absorbuit Et quamvis eo
facto sponsione vicisset. quippe cum
ipsa margarita. centies sextertium
sine contentione evaluisset. manum
tamen ad alterius auris unionem
similiter admovit nisi munatius
plancus iudex severissimus. superatum
antonium. mature pronunciasset:
Ipse autem unio cuius fuerit mag-

tudinis . inde colligi poterat . quod qui sup-
sunt . postea victa regina . et capta
egipto romam delatus . dissectusque est
et facta ex una margarita due . impo
siteque simulacro veneris . ut monstruose magnitudinis in templo quod pan
theon appellatur Sed hiis et similibus
deuicerunt intemperantissimum . et flag
itiosissimum . non populi romani .
sed vitium publicus hostis : ne edictum
quod triumviratus tempore de sumptibus
posuit : legis nomen habeat . At vi
gorem locum ante immo et vanitatem
legibus fuisse cibariis . vel ex eo constat .
quod cibariorum diligendorum regulam
luxuria adinuenit Testatur hoc
marcus varro . qui enumeratis . que
in quibus . italie partibus optima
ad victum gignantur : pisci tiberino
hiis verbis tribuit palmam . in libro xi.
rerum humanarum . Ad victum optima
fert ager campanus . frumentum . faler
nus vinum Cassianus oleum . tuscu
lanus . ficum tarentinus . piscem ti
beris . hec varro . Sed inter eos precipuum
locum lupus tenuit . et quidem hiis
qui inter duos pontes captus esset
Id ostendit cum multi alii . tum etiam
gaius ticius . vir etatis luciliane
in oratione qua legem phanniam
suasit . cuius verba ideo ponenda sunt .
quia non solum de lupo . inter duos
pontes capto erunt testimonio . sed
etiam mores . quibus tunc plerique
viuebant . facile publicabunt de-
scribens enim homines prodigos . in forum
ad iudicandum ebrios commeantes quid-
que soleant . inter se sermocinari : sic
ait Ludunt alea . studiose delibuti . un
guentis scortis stipati Vbi hora
x . sunt iubent puerum vocari . ut
comicium eat percunctatum . quid in fo
ro gestum sit . qui suaserint . qui di
suaserint quot tribus iusserint quot
vetuerint Inde ad comicium vadunt .
ne litem suam faciant Dum eunt nul
la est in angiporto amphora quam
non impleant . quippe qui vesi-
cam plenam habent Veniunt

in comicium tristes iubent dicere
quorum negotium est Narrant Iudex
testes poscit Ipse it mictum .
Vbi redit . ait se omnia audiuisse
tabulas poscit literas inspicit . vix
pre vino sustinet palpebras Eunti
in consilium . Ibi hec oratio . Quid mihi
negotii est cum istis nugatoribus po
tius quam potemus mixtum mulsum vi
no greco edimus turdum pinguem
bonumque piscem lupum germa
num . qui inter pontes captus fuit hec
Ticius Sed et plinius sui temporis elega
ter tetigit gulam cum tum scribet . de
pisce accipensere . qui licet rarus
est prius cuius vocabat . Post premissa
subiecit . nullo in honore nunc est quod
equidem miror . cum sit rarus inuentu Sed
non diu stetit hec parsimonia Nam tempo
ribus seueri pertinacis . Samonicus Serenus
vir seculo suo doctus . subiectis verbis pli
nii Non est dubium ait . piscem hunc .
nullo in honore traianum temporibus exti
tisse Verum ab eo dicta . apud antiquos
fuisse in precio Ego autem testimonio pa
lam facio . vel eo magis . quod gratum eius
video . ad epulas quasi postliminio redi-
isse Quippe qui dignatione vestra cum
intersim conuiuio sacro animaduerto hunc
piscem . a coronatis ministris . cum tibicine
introferri Longum erit . si omnia que
omnes leges cibarias induxerint . vel
a cibariis legibus nata sunt voluero
enarrare . cum nec luxus morum sermone
valeat comprehendi . et sunt plurima se
culo nostro incognita . que illi . vel ab
exprimere . vel experire moribus potue
runt Sicut cum grecia capta ferum
victorem cepit . et artes intulit agre-
sti lacio . sic enim generum mores bo-
ni . et mali . romanorum victorum prescru
ti sunt Si quidem minima nostro
pro demonia gentium . superstitiosius .
quam religiosius aduocabant . ma-
gnam quod sibi visi sunt assequi re-

ligionem quia nullas respuerant
falsitatem deos tutelares. Romani tam
pio quam impio cultu omnibus sibi sub
trahebant. ut omnes in una urbe
collecti in illius custodia iugiter
vigilarent/ sic et que urbis locorum
placuisse audierat in urbem tra
iecerunt unde posset gratiam eius
in se et gloriam provocare. Simile ali
quid fecisse visus est rex anglo
rum Willelmus primus cum devicti nor
mannia cenomannis et tandem
maior britania cessit. Assumpto
namque regni diademate. et pace
composita negotiatores iussit ad exte
ras nationes. ut a preclaris eorum
domibus quicquid eis magnificum aut
insignitum videtur afferrent. Deflu
xit ergo in insulam opulentam et
que fere sola bonis suis est in or
be contenta. quicquid magnificentie
in toto luxurie potuit inveniri lau
dabile quidem fuit et magni animi
propositum. qui virtutes omnium orbi suo
volebat infundere. Sed in eo arbi
tratu laudabilius extitisset si inge
nium quam armis vicit. et quam
luxurie preierat magnitudo. legem
temperantie promulgasset. Sane fru
ctuosius erat. cum robore urbe et
ope. quam lasciviendi abundantia
te cultorum. magnorum pro pagine au
daciam Decius egisse Gaium cesarem
pace urbis reformata. refert portu
manus. qui sub sumptuarie legis in
sistens vestigio domum civilem porti
cumque imperatorum ingressa prima
tibus solemnibus pulmentis. sine
ferculis. statuit esse contenta. Quo
tamen bellaria panthetica. puritate
aut dignitate personarum. aut confe
derationis dilectione. aut solempnitate
diei. primus mensis licuerit immiscere
Solemnia quidem pulmenta sunt
que in omnes pertranseunt. et agreste
catholica. hoc est universalia vocantur.
parentetica vero que ex causa ne

cessitatis. aut urbanitatis. in precepta
aliqua rationem recipiunt per quam sic
dicta. eo quod solempnibus id est universa
libus particulariter soleant interponi
Nec enim pulmenta in ollere. aut
leguminibus quod constare certum est.
tum ex multis. tum ex eo quod patriarcha
ysaac de venatione filii. sibi pul
mentum fieri imperavit/ significant
autem bellaria omne genus mense
secunde cum ibi solent apponi que
pulcriora sunt et delicatiora. utitur
autem hoc nomine marcus var
ro in bellaria inquit. ea maxime
mellita sunt. que mellita non sunt
Et forte eo referri potest quod utentibus
gratiora sunt ea que nectibus appo
sita. quam que invitato gule in
venit Sed forte pusilli videtur
animi qui ad hunc modum prime
mense. luxuriam cohibet aut qui
facit vitalibus legibus sumptuarie
mentionem. nec tamen cesare ma
ior est aut magnificentior quisquam
eorum. qui morum rectorum sunt. iactura
exercent gulam. luxurie obsequuntur.
serviunt vanitati. et nequitiam
aut negligentiam suam nituntur.
liberalitatis imagine consolari.
Verus cesare augusto frugalior
qui in summo fastigio culminis. se
cundario pane et pisciculis quos
vulgo spinaticos. vel ripiliones
vocant. et non. nisi necessitate ur
gente comedebat. vel animo Verus
nerone gulosior. aut sumptuo
sior. Et tamen quis umquam magis. aut
laudatus erit alicui sapienti. non
magis quam G. caligula aut vi
tellius. sed eis minus. Nam et
quod pandia et cenas. et comessa
tiones in modice frequentabat. fa
mosissima inter cetera fuit cena
in qua invitatus a fratre fuit. ibi
duo milia lectissimorum piscium.
et vii. milia avium. Quod autem quod

exsuperavit ipse in dedicatione patera
quam ob immensam magnitudinem clipe
um Minerve appellavit. In hac fa
sinorum et pavonum cerebella linguas
phenicopterum murenarum
lactes ex totis maris partibus petita.
Sed quid tunc? Numquid Iulio vel augu
sto maior est metellus pontifex
luxuriosus cuius cenas facilius est
referre quam intelligere. Nam et pre
famosam cenam fecit cenas
et anticenam vel ut ait Fortunatus
paratiorum tanta instructus luxuria
ut nullo modo splendorem cene civi
lis sed etiam egyptiam luxum corrigeret.
Cuius tunc luxuriam accusaret alio
rum qui tot rebus factas sint cena
pontificum. Nam et ipsa edulium ge
nera vel dictu turpia sunt et
ornatibus licet nunc in luxus splendore
glorientur propter inaudita.
Si quis ea nosse desiderat revolve
at saturnalia per cuncta Fortuna
tam civilia instituta. Ne tamen vi
rum longe petantur exempla ma
iorum erroribus suos nostra etas ad
iecit. Memini me fuisse in apulia
divitis cuiusdam interfuisse cene que
ab hora diei nona fere usque ad
mediam noctis et hoc quidem tempore
equinoctiali protracta. In hanc itaque
convenimus hospites constantinopolita
nas babilonitas allexandrinas
palestinas tripolitanas barbaras
syrias phenicasque congessit delicias
acsi ille si sicilia calabria apulia
campania quoque non sufficiant communium
austerie delitatium. Copiam rerum ingeste
in disciplinam sedulitate obsequii
urbanitatem hospitis plenius et me
lius referet vir singularis eloquii
et qui omnibus quos viderim trium
linguarum gratia prestat is quidem
est iohannes thauranius eboraci.
Nam et ipse interfuit. Sed quod sine
rubore fidelium dici vel audiri non
potest infidelibus teste macrobio plu
ra turpia et luxuriosa videbantur
que seculo nostro placent et optinere

eorum magnifica appellantur. Nam
civitas in suasione legis fannie obiicit
seculo suo quod porcum troianum mensis
inferant quem illi ideo sic vocabant
quasi aliis inclusis animalibus gra
vidum sicut ille troianus equus gravi
dus armatis fuit. Lecta fabula
apud petronium si potes ingredere et
porcum sic gravidari posse mirabere
nisi forte admiratorum multiplex ignorantia
Ita et inaudita luxuria tollat. Et quidem
multa que nos usu vel abusu edocti
non permirum cotidie sunt admiranda
quondam et stupenda maioribus. Nam et
porcum iam non troianum sed domesticum
dicimus et in hunc modum faciendo quam
plura facimus esse troiana. Unde mar
cus varro in libro tercio de agri cul
tura hoc quoque inquit institutum est
saginari et lepores. Cum exceptos de le
porario quondam in caveis et loco
clauso faciant pingues. Sed et cochleas
luxus efficit saginatas. Hec varro.
Nichil autem istorum luxus iam habet
notarum sed est civilitatis insigne quod
incentivum est gule.

[Ci]vili ad philosophicum tra[nsire]
[li]ceamus licet hiis qui rerum substan
tiam philosophantes invenientur philosophis civi
lia videntur esse connexa. Si quid philosopho
rum omnino moderatius a conviviis non
potest abesse civilibus cum nichil omnino
officiosius sit aut civile quam ut illa
pertractet. Ipsa est que universis pre
scribit modum et diversis disponit officia
etiam plebeiis et vulgaribus interesse
dignatur. Alioquin nichil alicubi recte
procedit nisi et ipsa rebus afferat quod
verbis docet. Eadem cum possit verbis in
animis ventilare in scolis virtutis offi
cia si non actibus et vita solidentur
dicitur tamen esse plebeia que ad
modestiam minus accedunt et que philosophie
soluta legibus ab indisciplinatione
aut esuriem inveniunt aparitate.
Aut aliorum et aviditate furorem. Si
apud nasidienum cenare contigat
sordidus displicet apparatus domi
nus incomposita susurris instruitur

verba non possunt operibus

auaricia illius qui titulum profert con
uiuarum irrisoriam prouocat gula. ut cum
aliphanis vinaria tota inuerterint:
submurmurent inuicem. illud oracii:
nos nisi dampnose bibimus moriemur
inulti. hoc cum modis omnibus agit:
ut pater familias cum impensa perit et
opera dampnificatur. Si autem apud
tepheum discumbatur: opulencia et de
fectus racionis ad insaniam redigit et
facillime fit a bacho. totum sus ad mar
tem hoc cum in fabulis exprimunt. illa
conuiuia centaurorum. vbi bachi non
cessant munera: donec eliciat sangui-

Vulgaria Verum hec quidem sunt vulgarium con
uiuiorum commercia. et que philosophie non
temperantur arbitrio. Quos si videris
ultra modestiam conuenire: non fabu
losos centauros crede. sed veros. Ve
re miseri hii sunt. et arma spiritus sui ad
spiritus bachi inaniter intumescunt. Nam
que a plebeis id est tenuioribus celebrantur
interdum ciuilia. interdum philosophica sunt:
nisi forte socratis. alcipiadis. epite-
cti aliorumque philosophorum conuiuia inciui-

Ciuilia lia opinioni. Ciuilia tamen sunt: ut
morem sequantur urbium. qui pungiori
ori minima utuntur. non quidem disso-
luta: sed liberioris licencie. et opu
lenta magis. et que ad quamdam leti
ciam: salua tamen modestia. magis
quam ad philosophicum rigorem accedunt.
Ab hiis ergo nasidyanite careant.
et quicumque supercilii grauitate et in
ameno vultu: ad inuitorum hylarita
tem offendit. Quidquid enim in cel
la ferueat. aut in culina paret.
aut congestum sit in promptuario. aut
in mensa resplendeat. insipidum est.
et insulsum: si non hylaris vultus in
dicio. saporem ingerat caritatis.
Nam et iupiter ut in fabulis est. pau
peris hospicium acceptauit quinimmo. et
magnas reputauit delicias quod de
uota philemonis angustia. ministrat.
Et quidem de illo dictum est: sed obiter

apud omnes: quia super omnia vultus acce
dere bonum: nec misereri pauperis quam volun
tas. Est ergo ciuiliter conuiuari. hylari
vultu. larga manu. diligenti officio:
amenare conuiuium. et quem usum suppe
tit: habita racione personarum. loci et
temporis. singulis dispensare. non
quidem ex tristicia. vel ex necessitate: cum
hylarem datorem et deus diligat.
Cynsus istorum. licet et tacio. ponere
signa. nominis precepti qualia imitat
mutant pitagoricum: anithque certum
doctum platonica. Porro conuiuia philosophica

philosophica omnino castigata. et sub regulis limitata
sunt: ut qui vsant in hiis: possunt vel
la tibi. aut potus impediente mole
stia. suis officiis inseruire. Verba enim
sunt et cum luxuria castigata non
impediunt seueritatem. ne porcinam inst
ciam exequantur a talibus inquisicionem
platonice non renouant. memoriam re
rum gestarum. non exercent tristiore. th
mes nos plebeie. tas rerum cum appo
nit aliquis a quocumque breuis officio
Retardatur hic nec tristiciam. nec vult
inhibitum. contingit in bonis duce. ut
crassum illum. quem cicero. aut aucto
lucilio. semel in vita risisse scribit.
magnopere admirari. assunt utique vo
luptates. sed que lasciuia careant.
adest grauitas. sed que leticiam non ex
cludat sunt autem. et hii quinimmo. suas
sumptuarias. vel cibarias leges. non tam
ut rebus. sed ut personis parcat. vos cum
quoties vtilitas. aut honestas exposcit.
Refundere non verentur. Siquidem in eis
nichil sapienti carum est. preter vsu
videtur aut virtus iocosus. ad custodiam
felicitatis. cum iocundissima. et vtilissima
voluptas est. egregium statuisse cibaria
legem. Ait ergo Adesse debet racio
ut tales. et ceteras firmamus estas qb
quo non onerictur corpus. nec libertas animi
pregrauetur. quia et comedendum est
et ambulandum. et dormiendum et di
gerendum. et postea inflato venis

incentiua libidinis sustinenda. luxuriosa
res vinum et tumultuosa ebrietas. Omnis
autem qui cum hiis miscebitur non erit
sapiens. Nec tales accipiamus cibos
quos aut difficulter digerere aut con-
iectos magno partos et perditos labore
doleamus. Olerum et pomorum ac legumi-
num et facilior apparatus est et ar-
te impendiis que cocorum non indiget
et sine cura sustentat. Humanum genus
moderate que sumptus quia uel avide
devoratur que irritamenta gule non
habet leviori digestione concoquitur.
Nemo cum uno et duobus cibis hiis-
que vilibus usque ad inflacionem ventris
oneratur. Que diversitate carnium et sa-
poris delectatione concipitur cum va-
riis odoribus sumat pabulum et ad
esum sui completa esurie quasi capti-
vos trahunt. Unde et morbi ex satul-
tate nimia concitantur multique impa-
tienciam gule vomitu remediantur.
et que turpiter ingesserunt turpius ege-
runt. Sed forte nimis austerus videtur
esse ieronimus et cuius edicto difficillimum
sit parere. Esto liceat contempni ieronimi.
stoicorum vilescat auctoritas. exclu-
dantur peripatetici. dicam nunc epicurus
voluptatis assertor audiatur de-
stantur eum ut de unis taceam se-
necam et multi alii clari inter philosophos.
quod ille omnes libros suos repleverit
oleribus et pomis. dicens ea esse vi-
vendum. quia carnes et exquisite
epule ingenti cura ac miseria pa-
rantur: maiorem que penam habeant
inquirendo quam voluptatem in abu-
tendo. Corpora autem nostra cibo tantum
et potu indigere ubi aqua et panis
sit. et cetera hiis similia ibi nature
satisfactum. Quicquid supra fuerit
non ad uite necessitatem spectare sed
ad uicium voluptatis. Bibere et co-
medere non delicatum ardorem sed
sitim famemque restringere. Qui

carnibus vescuntur indigere ceteris hiis
que non sunt carnium. Qui autem simpli-
ci victu contenti sunt carnes non requi-
runt. Sapiencie quoque operam dare non
possumus si mense habundanciam cogi-
temus que labore nimio et cura indi-
get. Cito expletur ventus fruges et
fames simplici vestitu et cito expelli
potest. Hec quidem epicurus licet aspri
sequacium grege contraxerit infamie
notam. Porro aristoteles docet a
quibus sit voluptatibus precipue ab-
stinendum. Cum enim de quinque percepto sensuum
fonte voluptas oriatur illam que
est gustus et tactus id est cibi et ventris
solam hominibus communem dicatur esse
cum beluis. et ideo yppocraticum ferarum
que animalium nomine habetur quisquis hac
voluptate ferarum occupatur. Ceteri
ex tribus aliis sensibus perfrui certes ho-
minum tantum propria sunt. Quis igitur
habens aliquid humani pudoris vo-
luptatibus istis duabus coeundi atque
comedendi que homini cum sue atque a-
sino communes sunt gratuletur. Hec
aristoteles. Socrates autem dicebat
multos homines propterea velle vivere ut ederent
et biberent se bibere atque esse ut viveret.
Unde satiricus summum crede nephas ani-
mam preferre pudori et propter vitam vi-
vendi perdere causas. Refert valerius
vini usum olim romanis feminis fu-
isse ignotum: ne scilicet in aliquod dedecus pro-
laberentur: quia proximus a libero patre
intemperancie gradus ad inconcessam
venerem esse consuevit. Convivium eciam
sollempne maiores constituerunt idque
karistia apellatum est: cui preter co-
gnatos et affines nemo interpone-
batur. ut si qua inter necessarias per-
sonas querela esset orta. apud sacra
mense et inter hilaritatem animorum
et fautoribus concordie adhibitis tol-
leretur. Senectuti iuventus ita cumu-
latum et circumspectum honorem reddebat:
tamquam maiores natu adolescentium
communes patres essent. Quotta
iuvenes ita senectuti deferebant hono-
rem. ut senatus die aliquem ex patribus
conscriptis aut propinquum aut pa-
trie amicum ad curiam deducebant

affixi quam valvas exspectabant, donec re-
cedendi officio fungerentur. Et tua quidem
voluntaria statione et corpora et animos
ad publica officia impigre sustinenda
roborabant. Brevi quoque processu in lucem
virtutum suarum verecunda laboris me-
§. 9 ¶ ditatione ipsi doctores erant. Invita-
ti ad cenam diligenter querebant qui-
nam ei convivio interesset, ne senioris
adventum discubitu preverterent, sub-
lataque mensa priores consurgere et ab-
ire paciebantur. Ex quibus apparet
tenue quoque tempore quam parco et quam mo-
desto sermone his partibus soliti sunt
§ 10 ¶ uti. Maiores natu in conviviis ad ti-
bias egregia superiorum opera carmine
comprehensa pangebant, quo ad ea
imitanda iuventutem alacriorem redde-
rent. Quid hoc splendidius, quid
etiam utilius certamine? Pubertas suum
canis decus reddebat, defuncta virium
cursu etas ingredientes actuosam
vitam favoris nutrimentis prosequebatur.
¶ Quas athenas, quam scolam, que ali-
enigena studia huic domestice disci-
pline pretulerim? Inde oriebantur Ca-
milli, Scipiones, Fabricii, Fabii et Ma-
rcelli. Ac ne singula romani imperii
lumina percurrendo sim longior, inde
celi superioris clarissima pars divi Ce-
saris effulserunt. Hec Valerius. Sed
et ipse Plato, cum esset dives pro tempore
tamen et condicione, et thoros eius
Diogenes lutatis pedibus conculca-
ret, ut posset vacare philosophie, elegit
Achademiam villam ab urbe procul,
non solum desertam, sed et pestilen-
tem, ut cura et assiduitate morborum
¶ libidinis impetus frangerentur, discipuli-
que sui nullam aliam sentirent vo-
luptatem nisi earum rerum quas di-
scerent. Est autem via omnibus preclu-
sa disciplinis si comes sapientie so-
brietas amoveatur. Et nam utique te-
nere non possunt qui clamitant apud
insulsos omnia sitis ac dura esse
posita. Ego quidem novi hominem lon-
ge inferiorem Platone nisi quia christi-
anus est. Nec licitum arbitror Epicurum
preferri vel Platonem. Novi inquam
hominem egrotativum morborum inces-
su assiduo, quid tamen non exercescunt
super illud quod ferre potest gaudentem,
ut carnis lascivia conteratur et
spiritus erigatur et roboretur in ag-
nitionem dei, contemptum mundi, exer-
cicium virtutis, et id solum desiderabile
quod conspicit hec, et corporis servent
incolumes, et ipse violencia egri-
tudinis agendis non revocetur, ali-
quod flagellum leve tamen et infirmo
tolerabile de manu domini expecta-
¶ tem et amplectantem. Platonici
ergo et stoici in templorum lucis et
porticibus versabantur, ut admoniti
augustioris habitaculi sanctitate nichil
aliud quam de virtutibus cogitarent.
Hanc autem meditationem non habent
illi quorum deus venter est et ex-
pectatio in confusione, quorum gla-
sterius ignis et vermis. Videbit et
apostolus his quos ad veram erudit
philosophiam sumptuariam prescribere legem
dicens: habentes victum et vestitum his
contenti simus. Ceterum ut cum mei
similibus pinguiori minerva utens
minus agam, omnia que usus necessi-
tatis aut vere honestatis alienig-
nisse aut in sumptus adhibita vacare
et deducta abutendi licencia corrigit
in alimentorum et indumentorum racione
vadat viam, et hec philosophia cedentibus
suis indulget et solius immoderationem
¶ cohibet intemperancie.

ictum est philosophiam totius civilita-
tis et omnium agendorum esse magistram
9 et eorum que in conviviis exercenda
sunt officia dispensare. Cum sint ergo
plurima civilitatis precepta, illud quod
omnibus philosophis et sapientibus ante-
cellit et cui quorumlibet philosophorum civilior
est. Similibus vigiliis vide multo.

ante povendeat posterioribus dicit ergo Sed
inuitatus fueris ad nuptias noli locum
occupare primum. ne forte honoratior te
sit inuitatus. et dicat tibi. quite in
continuit. da huic locum. et tunc inci
pias cum rubore nouissimum locum te
nere. Sed recumbe in nouissimo loco. ut cum
te viderit. qui te inuitauit dicat tibi.
amice ascende superius. et erit tibi glo-
ria simul discumbentibus. Deinde hunc
articulum quasi generali loco confirmans.
ait Omnis enim qui se exaltat. humi-
liabitur. et qui se humiliat exaltabitur.
Et licet religionis potius quam ciui-
litatis videatur edictum. Ergo religionis
formam a ciuilitate non diuido. Cum
nichil ciuilius sit quam cultui virtutis
insistere Ceterum nec valnifragam
admittit legem. nec letitiam exclu-
dit. nec lautorem refugit apparatum.
gule tamen ultramodica non querit. Ait
enim. Tauri mei. et altilia occisa sunt
et ubi redeunti prodigo. pater prius
vestibus instruxit quam ad conui-
uiandam letitiam symphoniam admi-
sit et post chorum. Occisus est vitulus
saginatus. et ne vestis abiecta conui-
uium deturpet. annulus et stola mi-
sterio officio in usum mundi et orna-
tum. preferuntur de conclaui. Sicut autem
dignis liberalitatis hostia patet ita
sunt turpibus precludenda Nam et
fatue virgines licet pulsant ad ge-
ianuam. ob stultitie notam repul-
sam patiuntur Ne forte eiciatur
admisse Constat enim quia turpis
eicitur. quia non admittitur hospes.
et tunc sine nota eicitur. Si sua
turpitudine deformet conuiuium Si
quidem et ille eiectus est. qui ve-
stem non habuit nuptialem hoc
autem licet misticum habeant in-
tellectum nichilominus in ipsa superficie
ciuilitatis preferunt rudimenta. Nam
et illud quidem fideliter sonat ad
literam. quod apostolus precepit Si quis
frater nominatur. fornicator. aut
auarus aut ydolis seruiens. cum
eiusmodi nec cibum sumere. Ad hoc
ergo est liberalis domini ianua

ut lasciuos criminosos et infames excludat
Ad hoc gentorem habet. aut hostiarium
neque insulsus irruat. et ut sit qui
dignos et admittendos reuerenter exci-
piat. honeste alloquatur solaciter
ignotos. instruat nouitatis ignaros.
et cum opportunitas fuerit. ad dominum intro
ducat. Est et rerum copia siue luxu-
riositas siue lasciuia et usus rerum
liberiosus quam liber. sed virtute incolumi
Nam quidam herodis. aut pharaonis. dum
inmoderatius ad gestus saltatricis. aut
ad feruorem vini. letitiam concipit. fine
tragico exit. et homicidio maculatur.
Hoc nec apud gentiles ciuitas approbat.
Valerius auctor est. quod porcius cato
lucium flaminium sustulit a numero sena
torum. quia aliquem dampnatum in pre-
securi percusserat. tempore tamen supplicii.
sed ad arbitrium et spectaculum cuiusdam
mulierculae. cuius amore tenebatur electo.
Sed et lucius flaccus et collega eius
censores. durionum senatu mouerunt.
quod legem de coercendis quinimo sump-
tibus latam. tribunus plebis abrogauerat.
in sacra nota causa quam impudenter.
durionis. vestra conscendit. Illa dic-
tura freni sunt iniecti vobis quibus
nullo modo perpetiendi. alligati et constricti
estis amaro vinculo seruitutis lex enim
data est. que vos frui ac iubet Ab
rogemus igitur illud orride vetusta
tis rubigine. obsitum imperium Etenim
quid opus est libertate. si uolentibus
luxu perire non licet. Est et alia in
sacris literis ciuilitatis nota. ut a bini
rio gratiarum procedant actiones Nam
et illud constat. quod liberalissimum et ci-
uilissimum. aut sanctissimum patremfami-
lias. qui de quinque panibus saturauit
quinque milia hominum. Panem autem
frangens benedicere consueuit Sed et id
celebre est sapientibus quod plura que vini
tum numquam est dictum. et disciplina di
sciplinarum. honoranda est autem lo
quo Simile quoque est et sacre legis
consentaneum. aut omnino silere in
mensa. ut audias ad profectum. aut

Vale. li. 2 c. 9.

Forma mense

unde proficiant alii. aut sine culpa
letentur doctum proferre sermonem. Siquis
et interconcedendum dixerit parabolas aut
verba iucunde frequenter auditoribus miscet
sunt autem nimis histrica. et se civi
litatis ignara ubi tota voluptate
audiendi solus venter implere. aut
nisi clamore avium et ineptis fabu
lis quinta perstrepuit. Nec est qui musi
cam arceat. ad artes mores sit. adeo
quidem ut eam socrates dicitur in senec
tute didicisse. Cantabunt michi damoetas
et lirius egon. utile est. saltantes sa
tiros imitabitur alphesiboeus. ad plebe
ia transit. Illa ergo que apparatum sunt
et vitiis magni adversa. proscenda sunt
verba. et que luxuriam ingulant amouota
tamen vel temui suspicione avaricie. licet
enim intemperantibus sit sopita vene
ingenium. non omnino extinctum esse. pole
mo testis est. Hic autem perdite luxurie
adolescens aternis fuit neque illecebris
eius tantum sed et ipsa infamia gaudens
Cum e convivio non post occasum solis sed post
ortum surrexisset. domum que rediens xeno
cratis philosophi patentem ianuam vidisset. vi
no gravius. unguentis delibutus. sertis
capite redimito. perlucida veste amictus
refertam turbe doctorum hominum scolam
eius intravit. nec contentus tam de
formi introitu. consedit etiam ut cla
rissimum eloquium et prudentissima pre
cepta temulentie lasciviis eleuaret
orta deinde ut par erat. omnium indigna
tione xenocrates vultum in eodem habitu
continuit. omissaque re quam disserebat
de modestia ac temperantia loqui
cepit. cuius gravitate sermonis resipi
scere coactus polemo primum coronam ca
piti detractam proiecit. paulopost
brachium intra pallium reduxit. Pro
cedente tempore oris convivalis illari
tatem deposuit. ad ultimum totam lu
xuriam exuit unius quod oracionis salu
berrima medicine sanatus ex infami
gancone maximus philosophus evasit. per
egrinatus est itaque huius animus in ne
quitia non habitavit. Dictum paululum

Cum non philosophie (?)

Sed nequaquam domicilium fixit. Po
stremo unum est. ad quod tocius philosophia
actus tendit intencio. scilicet finis hone
stus. letus exitus. et ioconditas. qui
plane evenire non potest: nisi philosophia
omnibus officiis. et omni ministris offi
ciorum. custodem adhibeat verecundi
am. que parens est. et ut aut ve
les omnis honesti consilii. sollempnium
officiorum tutela. magistra innocencie.
cara proximis. accepta alienis. Prima
tas negligens facultates. ut quinques
amplificet. omni loco. omni tempore: prese
favorabilem gerens vultum: adeo quod
ut etiam in verecundie feratur acce
pta. Athenis quidem ultime sene
ctutis. cum spectatum ludos: in thea
trum venisset: eumque nemo. ci
vilibus sessum reciperet. ad lacede
moniorum legatos: forte pervenit.
qui hominis etatem ca- nos eius.
et annos: assurgendi officio vene
rati sunt: sedemque ei inter ipsos
honoratissimo loco dederunt. Quod ubi
fieri populus aspexit maximo
plausu. aliene urbis verecundiam
comprobavit. Fecerunt tunc unum e
lacedemoniis dixisse. Ergo atheni
enses. quid sit rectum sciunt. sed
id facere negligunt.

10 Fecerunt forte parum civilia et
superstitiosa nimis. que de sa
cris apicibus proferuntur. Ceterum
ut miciuis agamus: nobiscum ge
tilium: maiorum quidem philosophorum
conviuandi. regula in medium pro
feratur. Et quidem plures in
hanc partem. officiorum precepta de
derunt: sed ad presens pauci suffici
unt. Inter alios. saturnaliorum
liber primus occurrit. talibus. si recte
inspiciatur. et tantus: ut michil
aliunde oporteat mutuari. Cum
ergo. in primo capitulo: non tam

zona perlucida di
Polemo
no. li. 6. c. ult.

vestigiis · quem passibus dicendi imi
tari · et ex opulentia promptuarii
sui · tellure nostre supplere angustias
Hic quidem conspicuus est in sententiis
in verbis floridus · et tanta morum ve
nustate redundans · ut in institutione
convivii · et dispensatione societatis
videatur dulcedine preminere · Ait ergo
Postumianus · que vero cum moderatione
est · primum hec observatio ut sciat esti
mare presentium ingenia convivarum · et
simplices peritos · vel saltem amatores
sui · in convivii societate reperit · sermonem
de se patienter agitari qui
velut pauce licet mute dispense intra
multas vocales in societatem vocis
facile mansuescunt · ita rariores im
periti gaudentes consortio peritorum cum
consonant si qua putant · aut verum
talium capiuntur auditu. Si vero plu
res ab institutione discipline eius
alieni sunt presentibus qui pauca
ores interierunt · sanciet dissimulationem
sui · et patietur loquacitate maiori
parti conciliare · salvat ne rarior no
bilitas · a plebe tumultuosiore tereretur
Et hec convenit de philosophicis virtutibus quia
cum orator non aliter nisi orando pro
betur philosophus non minus tacendo pro tem
pore quam loquendo probatur · Sic ergo
pauci qui aderunt doctores in con
sensum rudis consortii · salva · et ultra
se questione migrabunt ut omnis
discordie suspitio facessat · Nec mi
rum si doctus faciet quod fecit quondam
Pisistratus atheniensium tirannus Qui
cum filiis suis · vetitum dando consilium
non optinuisset assensum · et ideo e
sset in simultate cum liberis · Ubi hoc
emulis causam fuisse gaudii com
perit · ex illa discordia sperantibus
in domo regnantis nasci po
sse novitatem · universitate civium
convocata · ait succensuisse quidem
se de filiis non adquiescentibus
patrie voluntati · sed hoc postea sibi
visum esse parte aptius pietati
ut in sententiam liberorum ipse concederet ·
Sciret igitur civitas sobolem regis
cum patre concordem. Hoc commento spem
detraxit insidiantibus regnantium
quieti ita in omni genere vite · precipue
quod in letitia convivali · omne quod
videtur absonum · in unam concordiam
soni · salva innocentia redigendum
est · Sic agatonis convivium · quia so
crates phedros · pausanias · herixi
machos habuit · verbum nullum nisi
philosophum sensit · At vero alcinoi vel
didonis mensa · quasi solis apta de
liciis habuit · hic ioppam · illa po
liphemum · cithara canentes · Nec de
erat apud alcinoum saltatores viri ·
et apud didonem bitias sic hauriens
merum · ut se totum superflua eius
inspiratione plueret · Nonne si quis
aut inter se piscatas · aut apud
penos · sermones de sapientia cru
tos · convivalibus fabulis miscuisset ·
et gratiam illis cetibus amicam perderet ·
et in se risum plane iustum moveret
Ergo prima eius observatio erit · esti
mare convivas · Deinde ubi sibi pa
tere presentem locum viderit · non de ipsis pro
funditatis sue intra pocula secretis
loquetur · nec nodosas ad arguendas
sed utiles quidem faciles tamen movebit
questiones · Nam sicut inter illos
qui hoc exercitii genus habent in
mediis saltare ruinis : siquis ul
tra se amplius exercet · sodales vel
ad cursum vel ad pugillatum lace
ssunt · quia ineptus vocabitur
ab alacritate convivii · sic apud nec
sum quidem apprehendum est · ut tra
teri liquorem ad letitiam nati ad
hebetem non immunem · sed vim
sacrum quoque · ad irruptione tempe
ries Nam si ut fateri necesse est

in omni conventu aut tacendum est aut loquendum quoddam silentium. nec quivis aut opportunis sermo conveniat. si enim ut apud athenas atticas areopagite tacentes iudicant. ita inter epulas oportet sileri: non est ultra querendum inter mensas philosophandum sit necne. Si vero non erunt muta convivia. cur ubi sermo permittitur honestus sermo prohibetur maxime cum non minus quam dulcedo vini. ex[hi]larent convivia ¶ Quod hoc non [in]iquis ad philosophiam sermo nichil tam conveniat sapientie quam locis et temporibus aptare sermones personarum adhibita in medium vocata erit estimatione ¶ Alios enim relata incitarunt exempla virtutum. alios beneficiorum nonnullos modestie ut et qui aliter agebant sepe auditis talibus ad emendationem venirent. sic autem vicijs irretitos si et hoc in quivis exegerit loqui ordo feriet philosophia non sentientes ut liber pater. tirso ferit per obliquationem infuse lateute in mucrone. quia non ita profitebitur in conviviis censorem. ut palam vicia castiget. ceterum hijs obnoxijs repugnabant et talis erit quivis tu multis. ut sublingua invitati videantur edicto. quod superest lex. bucgestis corpora rebus paravit vivi et ¶ pugnam sperate pari. Ergo si opportunitas necesse rephilosophice eluxerit. sic a philosopho perficiatur. ut et vetitum. et efficax sit Quod in ... si feriat sapientis ut dico non sentientes. tum in[ter]dum sic reprehendat ut reprehensus hylaretur Nec tum fabulis. sed interrogationibus quoque vim philosophie nichil inceptum loquutus audit. hanc quo nullus hospitis actus. locus vel cetus ullus excludat. que ita se aptat. ut ubique sic appareat necessaria tamquam

¶ Ab esse illam nephas fuerit. Et plus pauca legerit et stomatis dissertans facit que sic interdum proferatur a sapiente ut non modo amaritudine careant. sed afferant tempestivam dulcedinem. Deinde interrogandi similitate vel facetias docet ¶ Qui vult ergo amenus esse consultor ea interrogat que sunt interrogato facilia responsu et que sciat illum sedula exercitatione didicisse Gaudet enim quisque provocatus ad doctrinam suam. in medium proferendam. quia non vult latere quod didicit maxime. Si scientia quam labore quesivit. cum paucis illi familiaris et plurimis sit incognita. ut de astronomia. vel dialectica. ceteris quoque similibus. Tunc enim videtur consequi fructum laboris quando adipiscitur occasionem publicandi que didicerat. sine ostentationis nota. qua caret qui non ingerit sed invitatus profert ¶ Contra magne amaritudinis est si coram multis aliquem interroges quod non optima scientia quesivit: cogitur enim aut negare se scire quod extremum verecundie damnum putat. aut respondere temere se exactum. inchoari. falsi ac committere Unde sepe nascitur inscitie proditio. et omne hoc infortunium pudoris sui imputat consulenti ¶ Sulente Retnon et qui obierunt Maria et terras. gaudent cum de ignoto multis vel terrarum situ. vel sinu maris interrogantur Libenter quod respondent et loca describunt modo verbis modo radio gloriosum putantes que ipsi viderant aliorum oculis obicere Quid duces vel milites. qui fortiter a se facta semper dicturiunt

et tamen tacet arrogantie metu. non
ne hy. si ut hec referant inuitentur
mercedem sibi laboris estimant.
persolutam. remuneracionem putantes.
interpolentes narrare que fecerunt
Adeo autem id genus narrationis.
habet quendam glorie saporem. ut si
inuidi. vel emuli. forte putentur sint:
tales interrogationes. obstrependo
destruant. et alias inserendo fabu-
las. prohibent illa narrari. que so
lent laudem creare narranti. Pe
ricula quoque preterita. vel erumpnas pe
nitus absolutas: qui euasit. ut re
ferat gratissime prouocatur. Namque
adhuc in operis. vel paululum detine-
horret admonitionem. et formidat re
latum. Vt Virgilius forsan et hec olim
meminisse iuuabit. Juuat si que dixe
misseris. amici sui repentinam felici
tatem. quod sponte non audebat. vel
dicere. vel tacere. modo iactantie. non
malicie metu. Qui venatibus ga-
udet: interrogatus de silue ambitu.
de ambage lustrorum. de venationis
euentu. Religiosus si adest: da illi
referendi copiam. quibus obseruatio
nibus meruerit auxilia deorum: quan
tus illic cerimoniarum fructus. quod
et hoc genus religionis existimat. mini-
me bucinam non tacere. Adde. quod
volunt se. amicos numinibus estimari
Si vero et senex presens est. habet occa
sionem. quam plurimum illi contulisse
videaris. si eum interroges. vel que
ad illud omnino non pertinet. cum
sit etati loquacitas familiaris:
Vt vero ad stomata redeamus. illa
que plus vrbanitatis. et minus a-
maritudinis habent: sunt iniciāda
da quiuis Vt sunt illa. de no vel-
lis corporis viciis aut patrum. aut
nichil. gignentia doloris ut si in
calvitium tuis quid dicas: aut
nasum. vel curuam erectionem: sic
seu Socraticam depressionem. hec enim:
quanto minoris infortunii sunt: tanto
suauius ledunt Contra oculorum

orbitas non sine exprobratione contumelio
nis obicitur. Quippe antigonus re-
pto Theocritum de quo iurauerat.
quod ei parciturus esset. occidit propter stoma
ab eodem de se dictum. Cum enim quasi
puniendus. ad antigonum raperetur.
solantibus eum amicis. atque spe polli
centibus. quod omnino clementiam
regis experturus esset. cum ad oculos eius
venisset: Respondit. Ergo impossi
bilem michi dicitis spem salutis.
Erat autem antigonus vno orbatus
oculo: et importuna urbanitas: ma
cedonem luce priuauit. Nec regalium
philosophos quoque. meruisse perindignationem.
hoc genus stomatis. Nam cum regis
libertus. ad nouas diuitias. ...
creatus. philosophos ad conuiuium congregasset.
et irridendo eorum minutulas questiones.
scire se velle dixisset. cur et ex
nigra. vel alba faba. pulmentum va-
rius coloris edat. aui(?) philosophus
undique feruens. tu nobis inquit
absolue. cur et de albis. et de nigris
loris. similes macule gignantur.
Commendat stomata. et conditio di
centis. si in eadem causa sit. ut
si alium de paupertate. pauper irrideat.
si obscure natum. natus obscure
Nam tharseus amphias. ad ex ortu
lano diues esset. et in amicum. quam
degenerem: nobilia dixisset: mox
subiecit. sed et nos. de eisdem semi-
nibus sumus. et omnes pariter letos fecit
Illa vero stomata. diuturnam leticiam. eo-
rumque diutius infundunt. ut si vi
rum fortem vituperes. quasi salutis
sue prodigum. et pro aliis mori volen
tem. Aut si obicias liberali. quod
res suas profundat. minus sibi. quam
aliis consulendo. Sic et diogenes.
antisthenem amicum. magistrum suum. so
lebat. velut vituperando laudare
Ipse me aiebat. mendicum fecit ex
diuite. et pro domo ampla. fecit
habitare in dolio. Concludit autem ita
dicebat. quod si diceret Beatus illi sum.
quia me philosophum et consumate virtutis

desit auditor ubi desit qui loquatur
Maximum ... sola fortis garrulitate sermo.

verum faciat. Ergo eum unum noverit so-
matis sit diversi in eo contrahitur effectus
Ideo apud Lacedemonios. ut tota
ex arte vite instituta. hoc quoque exercicium
genus a Ligurgo constitutum est. ut
adolescentes et stomata sine morsu
dicerent. et ab aliis in se dicta perpeti
discerent. At si quis eorum in indignacio-
nem ob tale dictum prolapsus fuisset
ulterius ei in alterum dicere non licebat
Verum quia leticie in conviviis frequenter
insidiatur ira. ab huiusmodi dicteriis te-
perandum est. questiones convivales. in
omnes proponende sunt aut solvende.
Quod genus veteres ita ludicrum non
putarunt. ut et Aristoteles de ipsis aliqua
conscripserit. et Plutarchus et Apule-
ius cum Frontone. Nec contempnendum
sit quod tot philosophorum meruit gratiam. At
in exercicio rethorum oratorum vero fo-
ro. longe commodiore fuit stoma-
talorum. Tempore ubi motus ad
usum. sepe prestat ad triumphum. Ut
et hoc Ciceroni pro familiare fuisse
traditur. Sepius quoque ledoriis acerbo
in contentionibus fori locus est. dum tamen
ad plura non provocat. que et si non
quiescant favorem litigantis lacessat
tamen debet. abstinencia iudicis et
auditorum. Offenditur cum quibus cetera. quoque
et pr. et res. si quis evidentissima
racione ad plura prosiliat. Sed et qui
ea sustinet pacienter favorem omnium
a temperancia visus est meruisse
Convivia igitur ledorias excludunt. ne
felle caveant tota convivalis dulcedo aman-
rescat. At id quod hylaritatem conciliat
modeste conspicuum undique conquirendo
locus cum iocis et venustis convivan-
cium risus omnibus pateat iocundi-
or est. Si quid eloquens licet in parva
derisores ethicus ait. sed quia
tamen crebri ductis ingenium res ad
verse inudare solent. celare sed

Sed et vini indulgencia licet dici
soleat. quia sicut deus omnia dua
proposuit. modum habet. et si fuerit
qui Platonis auctoritate ea passim
tradiderit hauriendam. laudibus ar-
guitur vini vinosus Homerus et Plo
ab eisdem vinosus nominatur existi-
misse. Certum est utrumque eorum vini la-
udasse usum. quod et naturam roborat et
ingenium acuit. et ad res gerendas ani-
mum remississimum accendit. Ad At Pla-
tone vinum minuta et modesta pocula
iocundiora liberaliore quoque invitacione pro-
basse facilius traditur que ferret
sub quibusdam quasi arbitris sobriis
quoque magistris conviviorum. Et hoc est quod
in primo et secundo de legibus non multi-
le viris esse docuit. Nam et modicum
honestis quoque inter bibendum remissionibus
refici. integrari quoque animos ad in-
staurandam sobrietatis officia existi-
mavit. redditos quoque sensum leciores
ad intenciones virtutis capescendas fie-
ri habiliores. et simul qui penitus in
his affeccionum cupiditatum quoque errores
inessent quos celaret aliorum pudor
reuereus ea omnia sine gravi periculo
libertate proinde data detegi. et ad
corrigendum medendum quoque fieri oppor-
tuniora. Atque hoc Plato idem dicit
non diffugiendas esse huiuscemodi
exercitaciones. adversum vini violen-
ciam propulsandam. Neque illum unquam
continentem. prorsus autem temperantem
satis. fideliter visum est. Cui vita non
inter ipsa errorum pericula. et in me-
diis voluptatum illecebris explorata
est. Nam cui libencia gratie quoque omnes
conviviorum incognite sint. quamquam ille
omnino expers sit. si enim forte ad par-
ticipanda huiusmodi voluptates: aut vo-
luntas tulerit. aut casus induxerit
aut necessitas impulerit. mox deliniri
et capi neque mentem eius. animum

consiste Congrediendum igitur et tamquam
in acie quadam: cum voluptarijs re
bus: cumque ista vim licencia. quominus
detrenendum. ut adiusus eos: non
fuga. nec absencia: simus tuti sed
vigore animi. et constanti prudencia.
moderato quodam visu temperanciam. contine
ciam quoque tueamur. et alescto simul re
soto quoque animo siquid in eo. vel fri
gide tristicie. vel torpentis verecundie
fuerit. abluamus. ponit auctoritas p
latonis moneret quamplures: sed mihi
nimis arduus. et temerarius. nisi
moribus augeri videtur. cum bachoni
mio. et aliquatenus voluptate con
gressus. Si loth vir iustus. et dignus
qui de sodomorum eripetur incen
dio: impellente vini stimulo. cor
ruit in incestum: si noe semper commen
dant fide. et perseverancia boni. su
bractus diluuio. alter humani generis
pater. et salutis opifex: quibus tu
to congreditur. nisi forte scipionibus ta
bis ducat patribus preferendum. Potius
platonis non reluctemus edicto. con
gredi cum voluptate sic fortius: dum
tamen. tucius sit. fugere. et illius
declinare conflictum. Nec memini quem
quam meminisse. de puotatoribus
voluptatum. quorum non legerim ce
cidisse. Eo forte spectant figmenta
poetica: que orgia. sine furore
transacta. non recolunt. nec cru
bescunt facta bachi amore parri
adijs. et multiplicibus flagicijs ma
culare. Est preterea in convinijs obseruan
dum. ut instruende familie. et
domus regende cura. et servilis
obsequij moderacio. communi aliam de
mandetur. nequid ineptum et impa
ratum appareat. nequid stupendum.
aut erubescendum emergat. nedum
oporteat. ad se. iocundorum reuo
care sollicitudinem. et ut dici so
let quasi in humeris portare con
vivas. Vitet etiam quamvia qui co
mis esse voluerit. consiliandi con
suetudinem. vbi quod secreti faciendi

moram. eo quod in quiuijs. i. in iocundo a
micorum conuiuencium cetu. debent omnia
esse nuda. et in amore et fide. nichil
debet esse absconditum. sed si fieri posset.
oculos in pectora sua mittere. mu
tuo sufferre conspectu Nullus enim lo
cus aucupandis consilijs. Consilijs: aut
nox ullus. inepcior est. Et quod verba
secreta solent assidentibus exclusis
esse molesta Nam ipsa exclusio be
imaginem diffidencie Sed et in hijs
que palam dicentur. fidiliter exce
dum erit. quod in primo libro de ana
logia scripsit. gaius claudius cesar.
vir excellentis ingenij magne
que prudencie dicit enim Tamquam sco
pulum naute fugiunt. sic fugiendum
est. in scriptis. atque insolens verbum
Et quidem numerum conuinarum. expresse
runt antiqui. ut nec pauciores
essent. quam gracie que clauduntur ter
nario. nec plures quam muse x no
uene. aut in summa graciarum et
musarum. complerent numerum ad
duo denarium ascendentes Obtinui
it tamen. apud eos. qui rectius
intuentur. ut in hijs officium pro
familias latissime pateat

Sicut ergo sobrietas in convi
uijs necessaria est. ita rebus
omnibus necesse est. adesse mode
stiam Siquidem de satuitate libido.
de libidine verecundia. et multiplex
penitencia generantur At ex hijs ni
chil. nisi dolor. penitudinis sequitur.
et bene agitur cum viventibus. si
fructuosa sit penitudo Unde hec
beati cordis. videtur opinio. que
sine expletione libidinis. diffinit.
Perfectum non esse voluptatem Tra
ditur hoc sensisse epicurum: sed quod
quidam gregis illius garriunt
suos: tam impudentem: et tam sine

stam vocem nulli phōrum arbitror pla-
cuisse nec dum epicuro · qui tantus
fuit · ut inter phōs propriam fecit sectam
sunt eius · auctore seneca · egregia
multa · que passim possunt · apud phōs
inveniri · et pro parte expressa sunt ·
et congesta in libro · qui de vestigiis
sive de dogmate phōrum inscribitur ·
Gellem semis invetedati · videtur amicia
potius · quam sententia phī · et est tre-
asello cui insidebat brucior · cui hoc
¶ nequiquam potuit suadere ypocrisim forte
innuunt figmenta gentilium: que li-
cet senem nimis continentem aliis nature
obtemperantibus · et quieta fessa re-
cipientibus corpora: lotide precibus cap-
tum referunt · et tandem cum omnium de-
risione · quem nec etas · nec verecundia
refrenabat: asini sui rudito revo-
catum. Omnis ergo voluptas libidi-
nis turpis est: ea excepta · que ex-
cusatur federe coniugali · et indulte
licentie beneficio: quicquid erubescere
poterat · inesse abscondit. Unde
et nupcie · a nubendo dici · maiores
tradiderunt: quia pudenda humane
infirmitatis nubit · id est abscondit · ut ait
Romanus marcellus in diligencia loq(uendi)
¶ Inolevit etiam consuetudo: ut quos
in commercium carnis: ecclesie iungit
auctoritas pallio velentur altaris ·
aut alio ecclesiastico constituto ut tho-
rus: qui in xpo conciliante con-
struitur: sic in fide castitatis fra-
gilitatis sue maculas contegat · ut
totus sit ybris aut confusionis ig-
narus. Preferuntur et faces · lampa-
des · et luminaria accenduntur · quia
geminum thorum · qui palam · et non [margin: + genialem]
sua urgente libidine · sed honesta con-
sencientium voluntate sternitur: de-
cus boni coniugalis illustrat. Nam
et ymeneus lucem amat · et alacer
secretum puer cupido · furtivam sibi
tendens flammam: latebras et angulos
querit. Licet autem honesta sit · et
utilis · copula maritalis: angustie
¶ quam leticie fecundior est. Parit

cium in dolore · vel filios · nec aliquem
perducat fructum · quem non amaritu-
do precedat · aut sequatur. Unde re-
ferente Valerio · socrates humane sa-
piencie quoddam terrestre ora-
culum · ab adolescentulo quodam
consultus · utrum uxorem duceret · an
se omnino matrimonio abstineret: Respondit ·
cum · utrum eorum fecisset · acturum pe-
nitenciam · hic te inquid solitudo ·
hic orbitas · hic generis interitus ·
hic heres alienus excipiet. Illic perpetua
sollicitudo · contextus querelarum · dotis
exprobratio · affinium · grave supercilium ·
garrula socrus lingwa · subsessor
alieni matrimonii · incertus liberorum
eventus. Non passus est iuvenem · in
contextu rerum asperarum · quasi
¶ lete materie facere delectum. Comminuit
in hunc modum · totus ecce pharisau-
corum chorus · ut si qui xpiane reli-
gionis abhorreret rigorem · distant
vel ab ethnicis castitatem. Non tamen
quod coniugali detraham castitati · sed
centesimum · aut sexagesimum fructum
licet de radice tricesimi oriantur
minime arbitror tricesimo compo-
¶ nendum. Zeno · epictetus · aristoti-
les · critolaus: et epicureorum quam
plurimi traduntur posteris · hanc
publicasse sentenciam refertur auctore
Ieronimo aureolus theophrasti liber
de nupciis · in quo querit · an vir
sapiens ducat uxorem · et cum di-
ffinisset · si pulcra esset · si bene mo-
rigerata · si honestis parentibus · si
ipse sanus · et dives · sic sapientem
aliquando inire matrimonium: statim
intulit. Hec autem raro in nup-
tiis universa concordant. Non est
igitur uxor ducenda sapienti.
Primum enim impediri studia philosophie ·
nec posse quemquam libris · et uxo-
¶ ri pariter inservire. Multa esse ·
que matronarum usibus necessaria sunt ·
preciose vestes · aurum · gemme · sump-
tus · ancille · supellex varia · lectica
et exedra deaurata. Deinde per to-
tas noctes · garrule conquestio-
nes. Illa ornatior procedit in pub(lico)

liud hec honoratur ab omnibus ego
in conventu feminarum misella despi-
cior. Cur aspiciebas vicinam? Quid cum
ancillula loquebaris? De foro veniens
quid attulisti? Non amicum habere pos-
sumus, non sodalem. Alterius amorem,
alterius odium suspicatur. Si doctissimus pre-
ceptor in qualibet urbium fuit, nec
uxorem relinquere nec cum sarcina ire
possumus. Pauperem alere difficile
¶ est, divitem ferre tormentum. Adde quod
nulla est uxoris electio, sed qualiscum-
que obvenerit habenda: si iracunda, si fa-
tua, si deformis, si superba, si fetida, quod-
cumque vicii est, post nupcias discimus.
Equus, asinus, bos, canis et vilissima
mancipia, vestes quoque et lebetes, sedi-
le ligneum, calix, urceolus fictilis
probantur prius et sic emuntur. Sola uxor
non ostenditur, ne ante displiceat
¶ quam ducatur. Attendenda est semper
eius facies, et pulcritudo eius lauda-
da, ne si alteram aspexeris, se estimet
displicere. Vocanda domina, celebrandus
natalis eius, iurandum per salutem illius,
ut sit superstes optandum, honoranda
nutrix eius et gerula, servus pat-
rimus et alumpnus et formosus as-
secla et procurator calamistratus et
in longam securamque libidinem exsec-
tus spado: sub quibus nominibus adulteri
delitescunt. Quoscumque illa dilexit, ingrati-
ciam amandi. Si totam ei domum re-
¶ gendam commiseris, serviendum est. Si
aliquid tuo arbitrio reservaveris,
fidem sibi haberi non putabit, et in
odium vertetur ac iurgia, et nisi cito
consulueris, parabit venena. Anus
et aurifices et ariolos et institores
gemmarum sericarumque vestium si intro-
miseris, periculum pudicitie est. Si
prohibueris, suspicionis iniuria. Ve-
rum quid prodest etiam diligens custo-
dia, cum uxor servari impudica non
possit, pudica non debeat? Infida
enim custos est castitatis necessitas, et
illa vere pudica dicenda est, cui
licuit peccare si voluit. Pulcra

cito adamatur, feda facile concupi-
scit. Difficile custoditur quod plures
amant. Molestum est possidere quod ne-
mo habere dignetur. Minore tamen
miseria deformis habetur quam for-
¶ mosa servatur. Nichil tutum est,
in quo tocius populi vota suspi-
rant. Alius forma, alius facetiis,
alius laudabili ingenio, alius li-
beralitate sollicitat. Aliquo modo ex-
pugnatur quod undique incessitur.
Quod si propter dispensacionem domus
et languoris solacia et fugam so-
litudinis ducuntur uxores, mul-
to melius dispensat servus fidelis,
obediens auctoritati domini et dispe-
sacioni eius obtemperans, quam ux-
or, que in eo se estimat dominam, si
adversus viri faciat voluntatem, id est quod
¶ placet, non quod iubetur. Assidere
autem egrotanti magis possunt
amici et vernacule beneficiis ob-
ligati quam illa, que nobis impu-
tet lacrimas suas et hereditatis spe
vendat illuviem, et sollicitudinem
iactans languentis animum de-
speratione conturbet. Quod si langue-
rit, coegrotandum est, et nunquam
ab eius lectulo recedendum. Aut si
bona fuit et suavis uxor, que
tamen rara avis est, cum parturiente
gemimus, cum periclitante torquemur.
Sapiens autem nunquam solus esse
potest. Habet secum omnes qui sunt
quique unquam fuerunt boni, et
animum liberum quoque vult transfer-
¶ re. Et quod corpore non potest, cogi-
tacione complectitur. Et si hominum
inopia fuerit, loquitur cum deo.
Nunquam minus solus erit quam cum
solus fuerit. Porro liberorum causa
uxorem ducere, ut vel nomen nostrum
non intereat, vel habeamus presidia
senectutis, et certis utamur heredi-
bus, stolidissimum est. Quid enim
ad nos pertinet recedentes e mundo,
si nomine nostro alius non vocetur

cum/ et filius non statim. prius voca
bulum reservat. et innumerabiles sunt.
qui appellentur eodem nomine. Aut
quod senectutis auxilia nutre
dum. qui aut prior te forte mo
riatur. aut perversissimis moribus
sit aut certe. cum ad maturam eta
tem venit tarde ei videaris mori
Heredes autem meliores. et certiores.
sunt amici et propinqui quos iu
dicio eligas. quam quos velis
nolis habere cogaris. licet certa
hereditas sit. dum advivis bene
uti substancia tua. quam tuo la
bore quesitam incertos usus relin
quere. Hec et huiusmodi theofrastus. q
uel sola matrimoniorum angusti
as. et calamitates exquisite du
Claudius. sufficiant explanare. Sta
te fertur dixisse. P. clodius. quem
impudice neptium accusat. qui iterum
naufragium facit. At non illud in
eleganter dicitur quia impudice
verum causatur adversarium. qui secundo
ducit uxorem. Eius enim ei compa
ratur. qui semel solutus a vin
culis revolat ad cathenas. Pla
ne indignus est libertatis honore. et
quiete. qui ad exercicium servi
tutis recurrit iterum. Unde mo
stris simile est. quod hoc quod non modo p
hic. sed et religionis sibi ven
dicat nomen tercii nequeunt.
ab amplexibus mulierum. Scepe et
enim quod auctoritate non perficitur alter
utrum si tamen hec religio sit et
perpetuam minime faciunt ad sue reli
gione. nemo valeat perhibere. Co
tinentissime vixit. cum in aliquem
quendam provectus est. nactus quod hec
prime et summe deliberacionis cau
... exigat in eligenda uxore.
uel ducenda. aut quod nequicquam

est vicinos matrimonia sollicitare.
et corrupte non vetur. Erupit uel
dum in verecunda intemperies mu
lierum quia ut scribit herodotus
mulier cum veste deponit. et vere
cundiam. Erupit inquam impudens. et
in facie erubescencium populorum
genialis thori revelat. et denun
ciat archana. et de mariti frigi
ditate conqueritur. allegans haut
sufficiente et evidente. repudii
uel divorcii causam. quod seminiverbe
et inutilis incrimino qui non est
propinquus ad coitum. Allegant
quidem gaufridus de heremi vi
lla familiaris meus nimis illud
in causa hugonis consedit audiencia
illum eum et promptum dato ac cum iudice
celebraturo ut putabatur divorcium et
mulier generosa audientibus amicis.
et suffragatoribus advocatis. ut
fit. diligencius vita quamque sue
exponeret. scrutatus est a ... vir
prudens. an aliud maritum quemquam
habuerit. Quod cum illa nega
sset. quesivit iterum. an adhuc virgo
esset. dicens hoc sibi inquisitu et
scitu necessarium. ne a dissacto
iudice aliqua occasione in sermo
ne carpetur. Illa vero hoc verecunde
ad eo. quod ergo non bene tractabat.
asseruit et ille. an simul de noc
tu dormire consueverit. et se in
vicem osculari et amplexari
maritus et ipsa. inquisivit. Quo
omnia cum illa fateretur. Unde ego
inquit prorsus nosti virgo pudi
tissima. prudentissima. et pu
doratissima. quod efficaciam actum
non impleverit virum. et totius
iuvenum iura persolverit. Eius
te docuit quid sit coitus ut cum
actum coisse neges. nam tot oscu
la tot amplexus qui te plibi
tu quociens volunt pertractavit

[?]lucentia maritali: Nam et quedam
animantia: tertium est se iniuncte os-
tulando mysterii Alia se tenuiter ta-
gendo corripiunt. et sunt que suo g-
nidante colore. ab aere temperato
impregnantur et pariunt Hic illa ta-
dem exhibuit. hoc solum dicens: se quod
ad singulares captiones huiusce: non habe-
at. sed binc cum pheantibus et cum ceteris
agitur. quod nemo eorum frigidus est.
aut in iudicio perfusus singulari macula
Cicero rogatus. ut post repudium Teren-
tie. sororem hyrcii duceret. omnino
facere supersedit: dicens non posse. et
uxori. et philosophie pariter operam dare.
philippum regem macedonum. contra
quem demostenis philippice tonant.
introeuntem cubiculum. uxor
exclusit irata. qui exclusus tacuit.
et iniuriam suam. versu tragico conso-
latus est. Gorgias rethor librum pul-
cherrimum. de concordia grecis. tunc
inter se dissidentibus. recitavit olim-
pie. Cui melancius inimicus eius.
hic nobis inquit. de concordia pa-
pit. qui se uxorem et ancillulam
tres in una domo. concordare non
potuit. Emulabatur quippe uxor.
eius ancille pulcritudini et castissi-
mum virum cottidianis iurgiis exa-
gitabat. Unde ut cesset iniuria. et
querela matrimoniis referuntur: di-
centibus in consuetudinem versum est:
ne qua in domo habeat pulcriorem
Socrates cum duarum uxorum iurgia.
vellet reprimere. in eum novissime con-
verse. impetum et male multatum.
fugientem quod diu persecute sunt.
et a solario in quo modebantur.
post modum lotio perfuderunt quod mulie-
brem levitatem. ab auctoribus pa-
ssim: multa scribuntur. fortasse fal-
so multum. fingitur plurima. multi
tamen impedit videntur dicere verum.
et fabulosis narracionibus. quas
per eum non reicit: exprimere quod ob-

esse possit in moribus exprimi cum
liquet. quam facile amant. quanta e-
derint levitate. quam cito obliviscuntur
affectum. et nature et memorie.
invidiam in filios armatur. invidiam
In[?] ..ita sua sunt aliquae pudi-
cissime. licet satiricus dicat. quia
rara avis in terris. nigro quod simillima
cigno: uber ex arte castitatis. et
tragicus nullam esse feminam. tam
pudicam. que non peregrina libidine
usque ad furorem incendatur. Matrona
quedam referente petronio. ephesi-
tam note erat pudicitie. ut vici-
narum quoque gentium feminas. ad spe-
ctaculum sui evocaret. Hec ergo
cum virum extulisset. non contenta
vulgari more funus passis prosequi
crinibus. et turbatis. aut nuda-
tum pectus in conspectu frequentie p-
langere. in conditorium etiam prosecu-
ta est defunctum: positumque in hypo-
geo greco more. corpus custodire
ac flere. totis noctibus. diebus
que cepit. Sic afflictantem se. ac mor-
tem inedia persequentem. non
parentes potuerunt abducere: non
propinqui. Magistratus ultimo re-
pulsi: abierunt. Complorata que
singularis exempli femina. ab
omnibus. quintum iam diem. sine ali-
mento trahebat. Assidebat egre
fidissima ancilla. simul que et la-
crimas. commodabat lugenti. et
quotiescumque defecerat. positum in
monumento lumen renovabat.
Una igitur in tota civitate fa-
bula erat. solum illud affulsi-
sse verum pudicitie. amoris que ex-
emplum. omnis ordinis homines
confitebantur. Cum interim impera-
tor provincie. latrones crucibus
iussit affigi secundum illam casu-
lam. in qua recens cadaver ma-
trona deflebat. Proxima ergo
nocte. cum miles. qui cruces
servabat. ne quis. ad sepulturam

corpus detraheret. notasset sibi
et lumen inter monumenta clarius
fulgens et gemitum lugentis au
disset: vicio gentis humane concu
concupiit scire. quis. aut quid fa
ceret. Descendit itaque in conditorium
visaque pulcherrima muliere. primo
quasi quodam monstro. infernis
que imaginibus turbatus substitit.
Deinde ubi et corpus iacentis
aspexit. et lacrimas considerat.
faciem unguibus sectam: ratus
scilicet id quod erat. desiderium extincti fe
minam pati non posse: attulit in
monumentum cenulam suam. cepit
que hortari lugentem. ne perseuera
ret in dolore supervacuo. ac nichil
profuturo. gemitu pectus diduceret
Omnium eundem esse scilicet idem domici
lium. et cetera. quibus exulcerate men
tes ad sanitatem revocantur. At
illa ignota consolatione percussa:
laceravit vehementius pectus.
ruptosque crines super pectus iacentis
imposuit. Non recessit tamen mi
les sed eadem exhortacione temptat
dare mulierculae cibum: donec an
cilla. vini certe aliquo odore corrup
ta. primum ipsa porrexit: ad huma
nitatem invitantis victam manum
Deinde refecta potione. et cibo.
expugnare domine pertinaciam cepit.
et quid proderit inquit. hoc tibi.
si soluta inedia fueris. si te vi
vam sepelieris. si antequam fa
ta poscant. indempnatum effu
deris spiritum. Id cinerem. aut manes.
credis sentire sepultos: Vis tu
reviviscere reluctantibus fatis ex
tinctum. Vis discusso muliebri
errore. quam diu licuerit. lucis
commodis perfrui. Ipsum te iacentis
corpus admonere debet. ut vivas.
Nemo invitus audit cum vivere
cogitur. aut sumere cibum. Ita
que mulier aliquot dierum absti
nentia. sicca passa est frangi
pertinaciam suam. Nec minus avide re
plevit se cibo. quam ancilla. que prior
victa est. Ceterum scitis. quid plerumque
temptare soleat humanam satietatem
Quibus blandiciis impetraverat
miles. ut matrona vivere vellet.
eisdem etiam pudiciciam eius aggressus est.
Nec deformis. aut infacundus iuve
nis caste videbatur. ancilla gratiam
conciliante. ac subinde dicente.
placito ne etiam pugnabis amori.
Nec venit in mentem. quorum conside
ris arvis. Quid diutius moror. Ne
hanc quidem partem corporis. mulier ab
stinuit. victor que miles utrumque persua
sit. Iacuerunt ergo una. non tantum illa
nocte qua nupcias fecerunt: sed po
stero etiam. ac tercia die. preclusis vide
licet conditorii foribus: ut quisquis
ex notis ignotisque. ad monumentum
veniens. putasset expirasse super
corpus viri. pudicissimam uxorem.
Ceterum delectatus miles: et forma
mulieris. et secreto. quicquid boni
per facultates poterat coemebat. et
prima statim nocte ferebat in monu
mentum. Itaque unius cruciati parentes.
ut viderunt laxatam custodiam: de
traxerunt nocte pendentem. et supre
mo mandaverunt officio. At miles
circumscriptus dum desidet. ut postero die
vidit unam. sine cadavere crucem. Ve
ritus supplicium: mulieri quid accidi
sset exponit. Nec se expectaturum
iudicis sententiam. sed gladio ius
dicturum ignavie sue. commodaret
modo perituro locum. et fatale
conditorium. familiari. ac viro faceret.
Mulier non minus misericors. quam pudi
ca. nec istud dii sinant. ut eodem tempo
re duorum michi carissimorum hominum. duo
funera spectem. Malo mortuum impe
dere. quam vivum occidere. secundum hanc
orationem. iubet ex arca corpus mari
ti sui tolli. atque illi. que vacabat
cruci affigi. Usus est miles. ingenio
prudentissime femine. Posteroque

dere: pro plus maculatus est. qua ratione
mortuus esset in cruce. Tu hystori
arum aut fabularum quod hiis verbis refert
Petronius pro libitu appellabis. ita tamen
ex facto accidisse effeci: et flammam
auctor est Apuleius quod tradit. impie
tatis sue. et scelerum parricidalis.
et et adulterii luisse penas. Nondum que
solus est. in mulierum ineptiis viden-
dis: aut exprimendis Petronius:.
Scribit beatus Ieronimus. quia tote Eu
ripidis tragedie in mulieres maledicta
sunt. et quod Epicurus. quamquam Metrodo
rus discipulus eius. Leontium habuit
uxorem. raro dicit sapienti ineun-
da coniugia. quia multa incommoda ad
mixta sunt nuptiis: Et quomodo divitie.
et honores. et corporum sanitates. et
cetera. que in differentia nominamus.
nec bona. nec mala sunt. sed ve
lud in medio posita. usu et even-
tu. vel bona. vel mala fiunt. ita et ux
ores sitas in bonorum. malorumque
confinio. Grave autem esse viro sapi
enti. venire in dubium. utrum bonam
an malam ducturus sit. Si ergo tanta
est molestia nuptiarum. que procul
dubio bone sunt. et a deo institute.
ut eas sapiens reformidet. quis
nisi demens. ipsam approbet volu
ptatem. que illicita est. et tota versatur
in sordibus. quam homines cul
pant. et deus procul dubio condempnat.
Sunt namque hee due voluptates.
scilicet gule et veneris. quodammodo brutorum
sint: altera porci immundiciam. altera
et hirci videtur habere fetorem. Ut enim
pudicicia. inter virtutes eminet.
sic petulancia. in vitiis abiectissi
ma est. et cum illa utrumque decorat
sexum muliebrem tamen magis
exornat. Si quidem doctissimi vi
ri vox est. pudiciciam in primis esse
retinendam: qua amissa: omnis virtus
ruit. In hac muliebrium virtutum
principatus est. Hec pauperem com-

mendat. divitem extollit. deformem
redimit. exornat pulcram. Bene me-
retur de maioribus. quorum sangui
nem sobole furtiva non viciat.
Bene de liberis. quibus nec de matre
erubescendum. nec de patre dubitandum
est. Bene in primis de se. quam a con
tumelia alieni corporis vendicat.
Captivitatis nulla maior calami-
tas est. quam ad alienam libidinem tra-
hi. Viros consulares illustrat e
loquencia. in nomine eternum transfert
gloria militaris. triumphosque nove
gentis consecrat. Multa sunt que
preclara ingenia nobilitant. Sed
mulierum propria virtus pudicicia est:.
Ieronimus testis est. quod antequam re
ligio christiana fulgeret in mundo.
continentes semper habuisse. inter mat(r)o
nas decus. puellas mulieres sacra
fieri solutum nullum sacerdote biga
mum nullum flaminem remaritum.
Ierophantas quoque Atheniensium
dictissime cicute sorbitione castrari.
et postquam in pontificatum fuerint
allecti: viros esse desinere. Quid in universa
pagina contenditur. Si ea perstringo.
que in hac parte. tragici. oratores.
comici. satirici. poete. ut de philosophis.
ethicis. et theologis taceam predi
xerunt. sed tamen nec omnes istos
arbitror sufficisse. ad hanc non
dico maliciam delendam. aut re-
primendam. sed nec ad exponenda
Si dixero quod multi sunt expositi. quorum
melior condicio filiarum. que concubit
atrum. quam que sponsorum reguntur
cervice suorum: hec in iniuriam
mulierum deum maliciam calumpnia-
bitur. Nichil enim melius. nichil
utilius. muliere pudica. nichil esse
que potest excogitari. iocundius.
hiis qui continere non possunt. aut no-
lunt. Sed desipiens est. ab hiis
laudem sperare. que veniam re-
ctius merentur. quam gloriam.
si tamen moderacionis bono fuerit
temperata. alioquin non venia. sed
pena. sed ignominia. votisque

libidinis. maculam persequitur. nisi
forte decorum habendum sit. qui in
C ceterum transformetur aut suem

12 ulli utique animantium generi re
tius conformantur. qui summum
bonum vite. in gustandi et tangendi
voluptate. ut dicam luxuria po
suerunt. Ceterum hec aliorum sensuum
luxuriam non expressit cum manifesta
sit humane dignitatis abiectio. si
non hirco. aut sui. sed leoni. aut
pardo. sed pavoni. aut sativo. sed
pavoni. philomene aut psitago.
sed cuiusque brutorum. aut insensi
bilium studeat coequari. si quidem
ad angelicam puritatem rectius aspi
rabit. qui in ea creatus est. digni
tate originis. ut in tumulo. vere
tate et eius beatitudinis. perfectioni angelice
C possit esse conformis. Nam et pa
tuum [?] sumpsit auctoritas.
quam naturam humane nectis. solus deus
dignior est et quod omnium hec. quo hu
ius [?] error. ut homini serviat.
ab eo facta sunt. qui hominem fecit.
ut eternitatis et beatitudinis sue
participem faceret. Cuius ergo domini per
cedentis. non vilipendat arbitri
si servi. vilem. et abiectam affectat
conditionem. Non tamen quod servos
dicam. habendos esse contemptui.
nisi servilibus vitiis vivant. Erat
cum vera. et vincta libertas est ser
vire virtuti. et ipsius opere officia.
Ita vincta et singulare sunt vitiis
C subiugari. Errat plane. quisquis
aliunde. conditionem alterutram opinat
accede. Si quid omne hominum genus in
tris. simili ab ortu surgit. eisdem
constat. et alitur alimentis. eundem
quod spiritum. ab eodem principio accepit.
eodem fruitur celo. eque moritur.
eque vivit. Vide et perpendat in sa

Solus deus dignior est homine

Vera libertas fit [?]

turnalibus. evangelium reperiens.
hiis utitur argumentis. Servi in
quit sunt: immo conservi. Si cogita
veris. tantundem in utrosque licere
fortune. tam tu illum vide liberum
C potes: quam ille te servum. Nescis
qua etate. Ecuba servire cepit. quam
Cresus. qua Darii mater. qua Dio
genes. qua Plato ipse. Postremo
quid ita nomen servitutis horre
mus. Servus est quidem. sed necessitate.
sed fortasse libero animo servus est.
hoc illi nocebit. si ostenderis quis
non sit. Alius libidini servit. alius
avaritie. alius ambitioni. omnes
spei. omnes timori. Et certus nulla
servitus turpior. quam voluntaria.
C At nos iugo a fortuna imposito
subiacentem tamquam miserum vi
lemque calcamus. Quod vero nos.
nostris cervicibus inserimus. non
patimur reprehendi. Invenies mul
tos servos aliquem pecunia fortiorem.
invenies dominum spe lucri. oscu
la alienorum servorum. manibus infige
rem: Non ergo fortuna homines
estimabo: sed moribus. Sibi quisque
dat mores: conditionem casus assi
gnat. Quemadmodum stultus est.
qui empturus equum. non ipsum con
spicit. sed stratum eius. ac frenos.
sic stultissimus est. qui hominem. aut
ex veste. aut ex conditione esti
mandum putat. Non est inquam quod
gole. quam amicum tantum in foro.
et in curia queras. si diligenter
attenderis: invenies et domi.
C Tu modo vive cum suo clementer.
comiter quoque. et in sermone illum et in
ceterum. non numquam admitte
consilium. Nam et maiores nostri
omnem dominis invidiam. servis con
tumeliam detrahentes: dominum patrem
familias. servos familiares appel
laverunt. Colant ergo te potius
servi tui. mihi crede. quam ti
meant. nec tibi parum videatur

esse: quod dominis satis est. Nam qui colitur et
amatur. Nec potest esse amor cum ti-
more misceri. Unde cum putas. arro-
gantissimum illud manasse proverbium. quo
iactatur: totidem nobis hostes esse quot
servos. Non habemus hostes illos. sed
facimus. cum illos superbissimi. contumelio-
sissimi. et crudelissimi. simus. et ad ra-
biem nos cogunt. verum deliciae. ut quic-
quid non ex voluntate viderit. iram suorum
provocet. Dominum cum nobis animos tri-
buimus tyrannorum: et non quid deceat. sed
quid liceat. expectemus. In servos nam
ut cetera. crudelitates quam praeteream.
sunt qui dum se mense copiis. et avi-
ditate distendunt. circumstantes servos
movere labra. ne in hoc quidem ut
loquantur permittunt. Virga murmur
omne compescitur. et ne fortuita quidem
verberibus excepta sunt. Tussis. sternu-
tamentum. singultus. magno malo
luitur. Sic fit. ut isti de domino loquan-
tur: quibus coram domino. loqui non
licet. At illi non tantum praesentibus dominis.
sed cum ipsis erat sermo. quorum os non
consuebatur. parati erant pro domino por-
rigere cervicem. et periculum imminens
in caput suum vertere. In conviviis loq-
uebantur. sed in tormentis tacebant. Hec
predictus. et de fide suorum. multa et
preclara subiungit. et que essent. in
quantumlibet nobilitate sanguinis sine glosa.
et cunctis imitanda. Nichil enim decorum
est. quod non a virtute profluxerit. et sic immi-
nentem turpitudo. et vicium. in fausto
ambitu circumscribunt. In hoc autem
solo vitiorum impulsu. quibusque proba-
bitur. ut eorum se deiciat. et devo-
veat servituti: quibus natus est impe-
rare. Qui ad spectacula confluunt. ad-
venturant ad se. spectacula inhone-
sta: aut seipsos affectatis nugis vo-
lunt esse spectaculo inspicientium. qui
per lenocinia vanitatis. recte sapienti
placere non possunt: oculorum capiuntur
illecebris. et licet minus eludant:
corruunt tamen: a dignitate condi-
cionis sue. et ad eam quam dissiluerunt
similem relabuntur. Quid ergo
aliud faciunt nimium histriones. pa-
rasiti. et lenones monstra hominum. nisi
quod incepta continuant feliciore similitu-
dine. Sed et illi qui oculis capiuntur.
licet aurium sensus purissimus et
desiccatissimus sit. fiunt quidem.
ingo tamen puniuntur minori. si ali-
as non prevaleant vitia. Nam ab
olfactu vix aliquis omnino capi-
tur. nisi forte Lothofagum innatum. Non
aliquid adversus cantores aut musi-
cos struo. cum teste Quintiliano Va-
lerio. Flaviano. et aliis multis: So-
crates etiam in senectute didicit
musicam. credens si musica defecerit.
sibi cumulum sapientie defuturum.
In ea tamen nimium occupari. extra philoso-
phiam gravitatem est. Numquid enim
vitium decebit sapientem. proficit
quod est in scopum inclinari. turpitu-
dinis non effugit notam. Nam et
Salustius. Semproniam reprehendit.
non quod quod saltare et psallere: sed
quod optime sciverit. Aut enim psallere.
saltare elegantius quam necesse est
probe. Optime tamen cantare. si alt-
erutatem possit habere. plane desi-
derabile est. In omnibus enim que
simpliciter expetibilia sunt. quo-
cumque tempora sunt. in qualitate boni
eo expetabilia sunt. Sed adiunctis
possunt non nulla esse suspecta. Lucius
Silla. vir tanti nominis. optime
cantasse traditur. sed dolorem. libi-
dinis. et crudelitatis. notam perstri-
xit. Catonem quam visum est. bene
cantare. non serii hominis esse. Quin
minimum Martium senatorem. non
ignobilem. cetilum: spatiatorem.
et fescenninum vocat. cumque presta-
ticulos dare. hos verbis ait. desce-
dit de cantherio. inde staticulos dare
ridicularia fundere. et alibi. prete-
rea cantat ubi collibuit. interdum
grecos versus ait. iocos dicit

voces diminuat. staticulos dat. Porro
illa voluptas animi grata est honestati
que virtus est amica: aut non est certe
socia turpitudinis. Oculorum vero vo-
luptas histriones introduxit. et mi-
mos. Quos quoque et Scipio Affricanus Emilia-
nus in oratione contra legem iudi-
ciariam Tiberii Gracchi non mediocri-
ter reprehendit Docentur prestigias
inhonestas cum cinedulis et sam-
buca psalterioque: eunt in ludum
histrionum discunt cantare: que maio-
res nostri ingenuis probro ducier
voluerunt: eunt inquam in ludum
saltatorium. inter cinedos virgines puer-
que ingenui/ Hec cum mihi quispiam
narrabat. non poteram animum indu-
cere: ea liberos suos homines nobiles
docere. Sed cum ductus sum in ludum
saltatorium. plus medius fidius:
in eo ludo vidi pueris virginibusque
ducentes in hiis quod me rei publice ma-
xime misertum est. vidi eum filium
petitoris. puerum bullatum: non mi-
norem annis duodecim cum crota-
lis saltare. Crotos grece pulsus di-
citur inde cimbala. sic dicitur. vel
musicum notat instrumentum. quod in
sono vocem ciconie imitatur Nam
ipsa apud egiptios crotalus ap-
pellatur. Crotala quoque dicuntur sonore
sperule. que quibusdam granis
intra positis: pro quantitate sui et
specie metalli. varios sonos edunt
Quam saltationem impudicus ser-
vulus honestate saltare non posset
Pater ergo quanto affectu inge-
nuerit affectamus. quod vidisset
eum crotalis saltare filium petitoris
id est candidati: qui eciam quod spes et
vicio adipiscendi ingratus quo tempore
se suos quoque ab omni probro debuit vin-
dicare potuerit cohercere: quo mi-
nus faceret quod scilicet turpe non habebatur
Nam et ab eo tempore. quo obti-
nuis morbus in urbe vincebatur
scilicet inter duo bella punica: ingenui
filii senatorum: in ludum saltatorium
commeabant. et illic crotala gesta-
tes saltare discebant. Adeo quidem
ut ab ethnicis hominibus. nequaquam
arceatur saltatorius ludus. Nam
et sacratum simposium. ab auctori-
tate presorum. qui illuc convenerant.
celebre est. et tamen non defuit qui se
illorum supercilio preferret. saltriam in-
tromitti. ut puella super naturam molli-
ori canora dulcedine et saltatoris
habitu excerceret illecebras philosophantes:
Verum histriones non inter turpes
habitos. cicero auctor est. qui sicut
furnus albinus refert. roscio et eso-
po familiariter usus est. adeo quidem
ut res. rationes quoque eorum sua soler-
cia tueretur Quod cum ex aliis mul-
tis tum ex epistolis eius declaratur:
Nam illa oratione celebritate sui nimio-
tenuit. in qua populum romanum obiur-
gat. quod roscio agente tumultuavit
Et quod constat eum ipso histrione
contendere solitum. utrum ille sepius ea-
dem sentenciam variis gestibus effi-
ceret. an ipse per eloquencie copiam
sermone diverso pronunciaret Que res
ad hanc artis sue fiduciam
roscium abstraxit. ut librum scri-
beret quo eloquencia cum histrio-
nia compararet. Hic est roscius.
qui etiam carissimus Sille fuit. et
anulo aureo ab eodem dictatore
donatus est. Tanta autem fuit gratia
et gloria. ut mercedem diurnam
de publico. mille denarios sine gre-
galibus solus acciperet. Esopum
vero ex pari arte ducenties ses-
tertium reliquisse constat. Sed
vel si histriones videntur ob
auctoritatem ciceronis. et predictorum
heroum. in cetum sapientum sapien-
tum admittendi eligantur ro-

sio similes et esopo. qui et suo
fratri quod tunc illi noverat. vel inter
ge libros sciant. et amatores sit
potius quam impugnatores litterarum.
quas nemo umquam sapiens. aut
tanto odio habuit Ciceronem refert
Valerius. litteras contempsisse. et in
contemptu ipsorum fuisse. fontem ha
buit dulcissimum litterarum. ob hoc fer
te. quod ei studium omnibus negociis pre
ponebat. Nam instituit eas etiam dum
eas contempsit. Ipse quoque contemptus
ceteris ulteriorum studio. studiosior
e. Non facilem tamen credimus. ad hoc. quod
impossibile posse litteratum. ut hystrio
nem profiteatur licet facile inve-
niantur quamplurimi. quos non pudet
agere. et implere. sordidum hystrio-
nem. Gestus si quidem exprimunt re-
rum utilitate deducta fertur. Blitus
hominis. tres a mensa clitos expu
lisse quia ipsos suppositos vidit.
turpe ducens honesto. et qui viro
in cuius consortium aliquid indispo
situm invenire. Et quidem hoc laude
maiori dignum est. quam si ut ab
eis laudaretur. ad minus. licet autem
aliqua sit voluptas colorum. in illi-
bus. vix sine turpitudine exerceri
potest vel admitti. Est illa volup-
tas. in viro gravi notabilis. ex
causa lusionis. quae ornatum suum.
in precio vestium. aut colorum
forma aut usus novitate consi-
stere opinatur. Ut enim ait ethicus.
Maltinus tunicis demissis ambu
lat. Est qui inguen ad obscenum
demissis vestibus facetus. Alter so
lis liqueus brume horrores ex
cludit. et dum omnia gelu constricta
rigent. tenui sudat in cyclade.
et illius delicias. cum bombicinam
vorit pannum aut sericum. Hic tepa
tunicatior densatus pellibus.
et epitogiis clamide penulam
superinduat. et quasi conglobatus

in orbem rotundari quam incedere
magis ydoneus est. Ille ut utri-
pennula. nunc campestri. id solum
agens. ut aliis dissimilis habe-
atur. Illa tantas exquisiti orna-
tus affectat munditias. ut ni-
mio splendore cultus oppositum. ad
sordes videatur accedere quod enim
decet. et quodammodo pollutum. a
potius compellit honestate. Sor-
didum est et habendum in sordibus
Non tamen arguitur. quod necessitas in-
ducat. quia non omnes omnia possunt.
et est cui natura exigit. unde
alius honoratur. aut quod animo sic
non potest. hoc autem philosophia precipit
observari. ut quisque in omnibus
fugiat notam. incessui actioni victui
studium. ne sit reprehensibilis.
sermoni cautelam ne sit conte-
mptibilis. habitui modestiam.
ne sit notabilis. Intemperancia
namque nota convincit. In hodier-
num diem. arguitur intemperiei
Hortensius. a quo isti de albati
adhuc dicuntur Hortensiani pro
quod suum sed quod precipuus illud
fuerit. adeo. ut sufficeret ad no-
tam seculi sui. Vir utique alio
quin. ex professo mollis. et
in precinctu. ponens omnem decorem
suum. fuit enim vestitu ad mundi-
ciam curiosus. et ut bene amictus
iret. faciem quaerebat in spe-
culo. Ubi se intuens. togam
corpori sic applicabat. ut rugas
non forte. sed industria locatas
artifex nodus astringeret. et sinus
ex composito defluens modum
lateris ambiret. Is quondam
cum incederet elaboratus. ad spe-
ciem collegae de iniuriis diem dixit.
quod sibi in angustiis obvius of-
fensu fortuito structuram togae

destruxerat. et capitale putauit: quod in humero suo: leuem rugam mutasset Nichil tale sapientem decet: aut virum probum: cum et matrone honeste et virgines amplere facilius et felicius ob dotem forme. tantam cultus sui sollicitudinem erubescant. Verum itaque est qua impudencia etatis viri cultus gestiunt decoros cum mulieribus: rapuerunt mares Quid ergo quod milites. quid quod clerici Si quidem hec omnia. fallacem meretricis fucum. et malaciam imitantur

¶ Quid ergo cum speculo. nisi in eo casu quo illud platonem gestasse. testis est flauianus. vt videret in eo. quantum per consuetum. studii feruorem. accumulatione temporis processus etatis. de uali statu mutasset. facies indicio. que bona et mala. fidelissime protestatur. Hoc quidem egit. ut frenaret aut releuaret uitam. ne labore et dieta insueta corrumperetur.

¶ Vt autem ad alia transeam: quis historicorum qui dotes brutorum affectat brutus esse dignatur: aut cui non preponderare videbitur. si collatam sibi per illos conferat racionem Quis enim odorum amator. leo vellet esse aut pardus Dicunt phisiologi. quia lincis aut panthere odorem. animalia cetera sectantur. istos tamen. qui musco. et speciebus ceteris. placant olfactum. et prouocant. velle si possent non arbitror in pantheram aut lincem transformari. Non utique credam. quod qui satirum induit. satirus esse uelit. sed nec illi qui serpos plumis. pauonis in se patiuntur transformare colores. Continuat hic. et totius musice melos. pro uocibus explicant. merula eorum philomenam equabit aut psitacum Non ne ergo indecens et probrosum est. humane celsitudini. si postposita dote sua in qua preualet. ad alienas. in quibus superatur aspiret: Verum si moderacio adhibeatur: in hiis mediocri sensuum voluptate versari: sapienti non arbitror indecorum Vt sepe iam dictum est. nichil decorum est sine modo. Nam et iocari. interdum sapienti familiare est: non tamen ut virtutis exercicium eneruet sed quo magis vigeat. et quodam modo reficiatur Si quidem lelius et scipio. illud per amorem insigne: simul lectitabant. et sicut remissionis eorum certissimus testis. sceuola auctor est: cum laboribus fatigati negociorum pila ludebant

¶ Eundem quoque sceuola alee. et calculis. interdum vacasse traditur. cum bene ac diu iura ciuium ceremoniasque deorum ordinasset Vt enim in rebus seriis sceuola. ita in simplicibus et hominem agebat. quod rerum natura. continui laboris paciente esse non sinit

¶ Quod quidem vidit socrates. qui nullam sapientie partem. dicitur habuisse incognitam. ideo quod non erubuit tunc cum interposita arundine. cruribus suis. cum puerulis filiolis ludens. ab alcibiade risus est. Homerus quoque celestis vates ingenii. non aliud sentit de sanctissimum achillis. manibus canoras fides aptando. nisi ut earum militare robur. leui pacis studio relaxaret In summa histrionicam. saltatoriam. et huiusmodi lenocinia exercere: leuitatis aut turpitudinis est Sed delectare in eis: nunc ad ocia ad flagicia accedit Si enim modeste fiat ad recreacionem. sub ociandi licencia excusatur Si ad lasciuiencium animi voluptatem cadit in crimen. Facillime distinguit loci. temporis. modi. persone. et cause. superius memorata distinctio. quam forte nimis reuoluere potest lingwa verbosorum. sed cum nec tanta reuolui nimis. aut contineri non potest Hoc est enim fons et origo totius modestie. sine qua nichil recte in officiis exercetur: Ab hac alios alia decere. vel dedecere constat. Nam quod turpe bonis scyo ticio que decebit crispini Proprium ergo decoris est. ad fundamentum firme et

glorie consumere vitam in illibus que aut ociose occupacionis sunt: aut flagiciosa negocia Profecto sit delinquentium parti ceps est qui eorum lasciviam exhibet et auctor videtur esse luxurie alienae qui eam mavult sumptibus prosequi vel favore quam prosequi increpacione ad hibita: et sumptibus denegatis Siquidem ambrosius auctor quia qui talibus donat pctm grande committit hoc enim faciet in eis in quo nequissimi sunt

inimicam prosequi videor: ad laudem frugalitatis multis absinsulse incepte invehentibus et indiscrete loquentibus illud publii clodii subsannando ingerentes quia frugalitas boni nominis miseria est Hii sunt qui dum luxuriae vita e volunt ut nequeunt quicquid prudentie dicitur avaricie proximum putant Satis quidem est luxuriam per se turpe nemo ambigit et licet frugalitas sit tamquam virtutum bonorum quoque opinionum virgo laudabilis: non tamen omnibus placet ut credunt avariciam maliciae fomitem posse vitari: nisi et frugalitas fugiatur Non puto indoctorum hec opinio est Set enim ait et flaccus dum vitant stulti vicia: in contraria currunt, recedentes a medio virtutis que recta vocata est Sunt tamen quibus frugalitas est inhibenda ut pote quorum natura pronior est ad avariciam Sunt tamen quibus inducenda altera eius ut qui sua prodigunt: et rone contempta effundunt non discernentes quid usus sit et quidem temperancie usum esse servium in perdium causisum in ultimo elogio cum filios peste contraria viderit occupatos: refert oracius Simpliciter tamen constat frugalitatem in bonis numeranda ut pote illam que saturno regnante etiam aurea temperavit et eorundem omnia dispensat officia Hec est que astream et pudici

ciam in terris diucius tenuit donec causa invalescente luxu: regnante iove ad superos contigit evolasse Nos hec fabula respiciat ut sciamus sine frugalitate non posse iusticiam aut pudiciciam conservari Si quidem necessitas extendi luxus contradicit iusticiam et contra voluptas pudiciciam propellit Sit enim Dum fe stinat ditari non erit innocens: Illud tamen clodii nequaquam derogat frugalitatis honorem: sed videtur potius comedie decorem Constat enim nequaquam malum esse cum in protinum et cornusatorum sinistri rumoris assumitur Sic fuscus color nigrum externat et quod turgidum est nomine plenitudinis honoratur Est autem frugalitas virtus moderatrix utendi quarum Nichil gelide instrat aut timide sed ex ymo ratio constat impensae Rebus quid sed sibi magis prout Nichil aut minus subtrahit usui sed luxurie nichil omnino indulget Siquidem dicitur ligentissima est prout ad comedatorem eius sufficere que zeno que socrates que plato que aristoteles que omnis phorum chorus de frugalitate servanda tradiderunt Sed quia hec pervetusta sunt nomina et eorum non sunt precepta celebria Senecam inaudiatur qui eam tantis laudibus efferat ut quisquis aliquid omnino adire temptaverit oraverit cum aliquid agere tantus videbitur Sunt tamen qui eam contempnere audeant quintiliani auctoritate freti: summum odeo: nobilitantes iudicium si ei detrahat qui pluribus placet: ut apud indoctos eorum glariam videantur prodere quod contemptum nequeunt imitari Ipsi tamen desipere videntur qui cum frugi sceuti non verentur cum quo et apud familiaritatem meruisse Seneca

constat: et a doctissimo presbytero Ieroni-
mo in sanctorum cathalogo positum. Ut
tamen et de Quintiliani possis iudicare
iudicio verba ipsius que scriptoribus
enumeratis in suggillationem Senece
posuit hec sunt. Ex industria Senecam
in omni genere eloquentie distuli propter
vulgatam falso de me opinionem:
qua damnare eum et invisum quoque
habere credebar sum. Id accidit dum
corruptum et omnibus vitiis fra-
ctum dicendi genus revocare ad
severiora iudicia contendo. tum autem
solus hic fere in manibus adolescen-
tium fuerit. Quem non equidem omnino
conabar excutere. sed potioribus
preferri non sinebam. Quos ille non
destiterat incessere. cum diversi sibi con-
scius generis placere se in dicendo po-
sse quibus illi placerent diffideret.
Amabant autem eum magis quam imitabantur.
tantumque ab illo defluebant. quantum
ille ab antiquis descenderat. Foret
enim optandum pares ac saltem proxi-
mos illi viro fieri. Sed placebat
propter sola vitia. et ad ea se quisque di-
rigebat effingenda que poterat. De-
inde cum se iactaret eodem modo
dicere. Senecam infamabat. Cuius
et multe alioqui et magne virtutes
fuerunt. ingenium facile et copio-
sum: plurimum studii. multa rerum cogni-
tio in qua tamen aliquando ab hiis
quibus inquirenda quedam manda-
bat. deceptus est. Tractavit etiam
omnem fere studiorum materiam. Nam
et orationes eius et poemata et epistole
et dialogi feruntur. In philosophia pa-
rum diligens. Egregius tamen insecta-
tor vitiorum fuit. Multe in eo cla-
reque sententie. multa etiam morum
gratia legenda. sed in eloquendo cor-
rupta pleraque. atque eo perniciosi-
ssima: quod habundabant dulcibus
vitiis. Velles eum suo ingenio
dixisse. alieno iudicio. Nam si ille
equalium contempsisset. si parum
non concupisset. si non omnia sua a-
amasset. si rerum pondera minu-
tissimis sententiis non fregisset.
consensu potius eruditorum: quam puero-
rum amore comprobaretur. Verum sic
quoque iam robustis et severiore
genere satis firmatis legendum: vel
ideo quod exercere potest utrumque iudicium.
Multa enim ut dixi probanda in eo:
multa etiam admiranda sunt. Eli-
gere modo cure sit: quod utinam ipse fecisset.
Digna enim fuit illa natura que me-
liora vellet. quod voluit effecit. Hec
in Senecam Quintilianus. Sed an recte
senserit. sapientiorum iudicio relin-
quo. Hoc tamen quod ei ille ascribit.
multam morum scilicet elegantiam.
et si in eloquendo corruptam: neque
arbitror detrahendum. Moralia
ergo eius precepta admittantur et
eo que loquatur quisque quod certis
prefert admittantur. et eo que
loquatur quis. quod certis profert.
et planum erit. certatim rivulos
de purissimo fonte frugalitatis
oriri. Legantur epistole eius. libri
de beneficiis. aut clementia. illi
quoque quos decem oratorum senten-
tiis sub imagine declamationum
scolarium illustravit. et hii quos
de naturalibus questionibus edidit. et
quos de philosophia parum diligentes
arguit Quintilianus: ubique fidelis
custos virtutis ubique vitiorum
hostis occurrit: tantus utique ut
cum Fronto. secundum quosdam ne-
pos Plutharchi: cuius meminit
in primo Iuvenalis sic. Frontonis
platani convulsaque marmora
clamant super eum: in quem sit
asserit universos exterminare

errores . ut aurea videatur . sala re-
formare . et deos absque auro quere ex-
ulantes . eius opera renovatores . homi-
nibus contracta societate coniuncte. Consen-
ciam facile litteratorem extitisse quinti-
lianum . et ammirer et quantitate dicendi
parem . At ille diligentior est : et
quidem in rethoricis vincitur . tantum
vincit in ethica . ipse quoque quintilianus
in magnis . et precipuis bonis : fruga-
litatem dicat . et in commendacione eius
tantus est : ut vel solus possit sufficere

Rarus tamen est : qui non laudet cete-
ros non cum necessariam credit Nec in
alimoniosis arguere . avarus frugali-
tatis laudator . cum liberalitati . credo
et fateor coherere Cicero michi testis
est . et iulius cesar . et alii . quos ne-
mo . tenacitatis insimulare presumet .
adversus hanc . multa superius dicta sunt .
et liberalitatis officia . ex libris officiorum
facile innotescunt Ut tamen liberali-
tas ingenue . faciles decernitur. modus
ille largiendi nobilior . et laudabi-
lior est . et absque omni contradiccione
optimus . qui spem remuneracionis ex-
cludit Siquidem ad retribucionem dare .
a liberalitate alienum est . et consentaneum

avaricie . Nam fenerator . ut plus
recipiat . mutuum aliquid plargitur .
Unde cocus . Munera quod senibus vidu-
isque ingentia mittis vis te munifi-
cum garriliane vocem . Sordidius
nichil est . nichil est te spurcius immo .
qui potes insidias dona vocare tuas
Sic avidis fallax indulget piscibus
hamus . callida sic stultas decipit esca
feras . Quid sit largiri . quid sit
donare docebo . si nescis . dona gar-
giliane michi Vis homines videre li-
beralem . Vis veram et fructuosam lar-
gitatem audire . Deflecte oculos ad
eum . qui comitibus scates . iacet in
sterquilinio . et testa fluente de cor-
pore saniem radit Audi quid lo-
quatur . vir iustus . et timens . et

Recedens a malo Non utique dicat
cithara . et lira . psalterium . et sambuca .
et omne genus musicorum in conviviis
meis Non dicat epulabar cottidie
splendide . gustus pomum dampna-
ta . querens sollicitudine . multa
contrahens . unde consumentur stoma-
ca aut venter distentus facile in
libidines despumaret Non dicat
induebar purpura . et bisso . ope-
re plumario . affectans quem locus
atque complexio pectine sericum falsis
imparis vite obduxit ymaginibus .
et vestibus fulgebam deauratis .

Non dicat varietate Non dixit
ad me confluebant undique medici .
mimi . ballatrones . hoc genus omne
venatores clamosi . aleatores . me-
dacis . hystriones . nani . et parasiti .
edaces . meretrices dolose . cinnige-
ruli . falsiloqui . et relatores aut
contentores maxime fabularum Non
dicat leones . ursos . alebam et si-
mias . et huiusmodi monstra aut pro-
bra nature . Quid ergo . Non-
ne hec sunt . quibus mundi etatis libera-
litas illustratur Numquam sine hiis
largitas esse potest Humerus inquit
meus a iunctura sua cadat . et
brachium meum cum ossibus confringatur .
si negavi quod volebant pauperibus .
Si oculos vidue expectare feci .
si comedi buccellam meam solus .
et non comedit pupillus ex ea :

Si foris mansit peregrinus . et ostium
meum non patuit viatori Si de-
spexi pretereuntem . eo quod non habu-
erit indumentum . et absque operimen-
to pauperem . Si non benedixerunt
michi . latera eius . et de vellera-
bus ovium mearum calefactus est .
Uter tibi videtur liberalior . hic . an
antonius . qui liberalitati satis fieri
posse . non credidit nisi gulam .
et ceteras luxurie vicia perverteret
Vides ne . quam multiplici omnia pro

avaricie suspicio. frugalitas declinat
hospitalitatis bonum commendat apostolus
per quod dicit. a deo officiosi hospites pla
cuerunt ut etiam angelos hospicio
¶ recipere meruerint. Abraham descen
dentibus in via viris occurrit. et
ex tenere liberalitatis optans gratis an
gelos in hospicium humilitate victos
et precibus introducit. Cibis tamen
incentiva gule. nequaquam appo-
nit vitulum quem de armento tollit
impendi precepit tenerum. et optimum arte
¶ facit esse coquendum. Loth quoque lu-
xurie punitores angelos devocione
urgente in domum suam egit. et
licet eos ad gulam. aliam vel luxu
riam non servaret: nichil tamen
defuit caritati: adeo quidem. ut so
domitarum furori. virgines filias quam
hospites mallet exponere. Cum in
domo thobie. dies festus ageretur:
vade inquit. et adduc aliquos: de
tribu nostra. timentes deum. neque enim
diem festum. agi posse putabat. nisi
aliquem. ad domesticam cenam caritas
adiecisset. Sic in omnibus hiis. causa
est ordinate dispensativa caritatis.
quos enim per viam descendentes ex
cepit abraham: illis porcionem
prestant auctoritatem qui in via mo-
¶ rum lege. scilicet divina gradiuntur. Et recte
descendentes scribuntur. quos ad
conspectum. et pbendam viam per
incendii: ad conspectum fidelis prius
familias. gracia destinavit. Sic et iste
primo tribum suam agnoscit. quam deum
specialiter agnoscebat. et circa ipsos.
illos caritatis proferre: non quos san-
guinis: aut lenocinia indi cogna-
cioni quesierat. sed quos divini ti=
mor illustrat. Non utique verbi-
loquos. et vaniloquos: invitatos
asciuit. sed eos. qui dei. quem cole
bat. ymaginem preferebant. Sed
numquid dici festinitas. fratrum

actus. aut opulencia ciborum: age-
rendus pro more. sicut homines retar
dauit. utique in ipsa leticia quinamcumque.
anticipatus a fratribus. hebrum. que ab
impiis passum audierat. post solis
occubitum. quia ante non licuit perfec-
¶ tus est sepeliendo. Nec veritus est offensam
principis. dum expleret officium caritatis.
illi plane consimilis. qui in se. et
sobole. quem in hospitibus. recipere ma-
luit a civibus luxuriosis. insigne
¶ miraculum. Discipuli quoque. per suasionibus
usi sunt: ut dum volente ire lon-
gius. hospicio detinuerunt. et nobis
hospitalitatis formam prescribentes ex-
emplo. cogerunt eum: visi quidem sunt
cibum. Locum concessisse primum quem post
modum agnoverunt dum. in fracti-
one panis. Alias namque delicias.
nisi quas forte necessitas exigebat. ei
non legimus fuisse appositas. Brita-
nia quoque nostra. produxit albanum
ab officio hospitalitatis insignem.
qui sepius. maluit. tradi non ex
ponere. cum hospite. quem suscepe-
¶ rat. Cyprianum etenim de fidelibus lo-
quor. cum etiam infideles. consueverunt
etiam. ad nexus hostes. et ipso pietatis
la patrocinari: quos infra quemcumque
hospicio suscepissent. Criminis enim
contrahebat notam. quisquis eam
quam diem hosti. id est peregrino humanitatis
providenciam denegabat. Auctore siquidem
cicerone. ob equitatem hospitibus exhi-
bendam: hostis dicebatur antiquitus
quem nunc dicimus peregrinum. Cui consequens
fuerit cognominatus: de iure antiquo
iniquus est. Declarat hoc legum ta
bule. et titulus iuris. qui est sta
tutus dies cum hoste. Cum vero humani-
tatem exhiberet hospiti. et caritatem
impleret nichil eorum. subtrahat.
¶ que racio permittit exponi. Effundat

quendam in hospites viscera sua. sed
memor officii. si distractus est ad tur-
pia non impellit. nec cogit quem-
piam. in id. in hospite peragendo. cum
humanitas. et sobria liberalitas exer-
cenda. et indigne hospiti. gratiam
pleniorem reservare debet. tenaci hu-
iusmodi inconvenientia peragimus. hanc quoque
gratiam. ad usus religionis. nec precede-
¶ res inimicitie titulus perimit. Nam et
beatus gregorius. Nycocesariensis episcopus.
cum ingente tempore. et procelle
angustia. in alpibus interceptus. in
fanum appollinis. qui ibi abundan-
ius colebatur. divertisset. et a sa-
cerdote loci licet prophano. officiosis-
sime. exceptus est hospicio memor
officii. et hospicii. appollinem quem
suspendit a responsis. et ludifi-
cationibus animarum. sacerdotis pre-
cibus relaxavit Sicut quod apud euse-
bium cesariensem. in ecclesiastica
hystoria. poterunt hec plenius in-
veniri Eo quoque referente constat quod
sacerdos querulus. beatum gregorium
prosecutus. et agens ad usus cum in-
gratitudinis. et exprobrans humanitati
sue. in quo ponderi esse repensum.
hanc a sancto viro. ad appolline
¶ suum epistolam reportavit Gregorius
appollini. Permitto te. redire ad
locum tuum. et agere que consuevi-
sti Cum ergo ydolo. sacerdos epistolam
reddidisset. solutus demon. re-
sponsis more solito ludificare cepit
Unde sacerdos. admiratus illius ma-
iestatem. cuius frivoli humiles possunt
sic ... dyis genium imperare. et
verbo suspendere. et torquere. contemp-
to appolline suo. sequens quoque gre-
gorius. adhesit ei. factus quoque disci-
pulus xpristi. qui sacerdos appolli-
nis fuerat. ita in fide. et religi-
one profecit. ut beato gregorio succeda-
ret in regimine Nycocesariensis eccle-

successisse. et sic quidem sedulitas ho-
spitis. humane prius. deinde salubriter
¶ remunerata est Postremo. et si urba-
nitatis in hospites exercende apud ce-
thicos regula nulla est. beatus benedictus.
in capitulo de hospitibus. frugalem
humanitatem. non modo religiose:
sed etiam communis. et urbane. videtur
exposuisse. hoc tamen. quod in libro consuetudinum
cisterciensium. apud plures quoque legitur.
et tenetur. quod ad duos articulos spectat.
hospitalitatis instituende. ab omni civi-
litate. ne dicam humanitate. alienum
est Si tamen verum est. hec in tanta professionis
consuetudinibus inveniri: ut nec
carnes apponantur hospitibus: nec
propter eos aliquid ematur. cum et ipsa
ieiunia. propter hospitem. professio sol-
vat: et inclinet multis de rigore suo.
¶ plurimum indulgeat caritati [illegible]-
tus quoque in eo fidelius. et familiarius
videtur insistere consuetudini. quod statuit. ut
ea que intus sunt. hospitibus hy-
lari modestia apponantur. quod quoque domi
non est. et habet vicinus ematur.
Credimus satius esse. et perfectius. ut se-
ipsam paululum virtus solvat. mode-
steque desipiat Nam et in loco desi-
pere. ut ait ethnicus. interdum dulce
est. et tam virtuti consentaneum: quam
humanitati. Augustinus quoque et Ieronimus. ad hanc
rem plurima multa proponunt Sed et
beatus gregorius. clericorum cuiusdam.
quasi avari reprobat. eo quod audierat.
ipsum ad civitatem. domus sue extendendam.
neminem invitasse Nec tamen credimus.
quod tantus pater luxuriosum convivium re-
¶ Vellet instrui invitatis Quis ergo am-
bigit. avaritiam posse. frugaliter
declinari Aut quis audebit abraham.
loth. thobiam. et Iob. avaritie nota
respergere Beati Iob despectionem audisti.
tunc si vis audi. quomodo macarius:
ex hystoria describit antonium peregrina-
tos inquit. ipsum offenderunt. temu-
lento sopore profligatum. totis pror-

Ambrosius liber veri predicam et pura ista argumenti
non habet copiam apud homines

dijs stertente. luctuosos spiritus cornicum
pelavas que contubernales. ab omnibus
spondijs transuersas incubare. et re
liquas continuare passim. que tunc
ex animante voce. ab hostium adue
tu prepto. excitare antonium conaban-
tur inclamabant frustra. cuncti
tollebant. blandius alie. ad aures
alie vehementius innotabant. Non
nulle etiam feriebant. Cumque nec
cum voce tactu que nosset: proxime
cuiusque collum amplexum petebat.
neque dormire excitatus. neque vigilare
ebrius poterat. sed semisompno so-
pore. inter manus centurionum. con
cubinarum que iactabatur: Hec quidem.
aut vera sunt. aut veri similia.
Nichil enim hijs neque credibilius fingi.
neque vehementius comprobari. neque
manifestius audiri potuit. Pessima
ergo. aut abuti consistendum est. aut
de gloria desperandum. Gloria siquidem aliunde
non queritur

19

inter est sane inter cupiditatem glorie
humane. et cupiditatis ardorem.
Nam licet plurimi sint. ut qui huma
na gloria nimium delectantur. etiam
demari ardenter affectant. tamen
qui veram licet humanam laudem
gloriam comperisset. dant operam bene
iudicantibus non displicere. Refert
enim plurimum quibus et unde placeat.
Nec est ab eo laudari gloriosum. cuius
familiaritas ignominiam redolet.
laus omnium studiosi. multis prestat
et sufficeret ad gloriam. et multorum sepe
commendacio infamiam peperit. Hinc rethoricis
locus est celebris. a contactu. nomi
num que similitudinem indicat. et ab eo

amicicie et commendacionis. inanis ori
ginem. sepe perditum est. Volo inquit sapi
ens. ab hijs laudari. quorum laus vi
tuperium est. nec ab hijs culpari. quorum
quorum condemnacio laus est. Cum ergo
hystriones. mimi. parasiti. et huiusmodi
inepcie homines. nichil indicant vita la
udabilium probant. non e perspicue de
sipiencie est. illorum. ut quis fulgeat
aucupari favorem qui sordibus obsiti
sunt. et quorum gracia. non per turpia
acquiri non potest. Huiusmodi monstris ho
minum. amplissimum patrimonium pom
peij. et fere totius orbis opes contu
lit marcus antonius. et tamen eorum preconi
js non claruit. sed eo sordidior. eva
sit posteritati. Si cuiuis sapientis. si
scriptoris egregij. graciam meruisset:
aliquid celebre illius. manasset
ad posteros. Virgilius marcelli: et
magna virtutum vita. perpetuavit
gloriam. et poetica licencia. fidem per
vertens hystorie. didonem licet pudica
ssima fuit hospitis. que ex racione
temporum. videri non potuit. incesto
amore. posteris persuasit fuisse corruptam
Crispus et curalis. ~~uterque~~ utrumque non
attingisset etatem. ausi eos oblivioni
divina marronis carmina subducxi
ssent. Complet ad huc promissi fidem.
et nomina eorum: sibi non patitur
aboleri: Vivite felices si quid mea
carmina possunt. nulla dies umquam
memori vos eximet evo. Commune
est ergo quod quis studiorum: nullum
que mancipiorum ignominie. tanto
sumptu conduxit graciam. Honestis
viris. peritisque et maxime scripto
ribus placere non appetiit. Numquid
suas ineptias. tu sunt ti voluit
ad posteros. Quotus erit lucilius.
nisi eum epistole senece illustrassent
laudibus cesaris plus virgilius. et
naturis. lucanusque adiecerint. ipsum
nimium illud erarium: quo urbem

et orbem spoliavit Nemo prudenciam
ithaci · aut pelide · vires agnosceret : nisi
eas homerus divino publicasset ingenio
Unde nichil michi videtur consultius
viro ad gloriam properanti · sed illud · favore
scriptorum Nichil stultius quam captare ti-
gellium · qui nec suam potis est · redimere
famam Sunt autem multa in moribus
bona · de quibus multi bene iudicant quam-
vis ea multi non habeant · et quorundam
rara : eo preclariora sunt · Per ea ergo i-
nituntur quidam ad gloriam : ad imp-
erium et dominationem Cuius autem sine cu-
piditate glorie · qua veretur homo ·
bene iudicantibus displicere · dominari · atque
imperare desiderat : caiam per apertissima
scelera · querit plerumque optinere · quod dili-
git Proinde qui gloriam concupiscit · aut
vera via nititur : aut certe dolis · et
fallaciis contendit · volens videri bonus ·
quod non est : et ideo virtutes habenti : magna
virtus est · contemptus glorie · quia con-
temptus eius · in conspectu dei est · iudi-
cio autem non aperitur humano · In la-
udatoribus suis · quibus prependat quod
eum laudant · non tamen parvipendit · quod
amant / Nec eos vult falli laudatores
laudantes · ne decipiat diligentes Ideo
quod instat ardenter · ut potius ille la-
udetur : a quo habet homo : quicquid in eo
iure laudatur · Cum autem glorie con-
temptor · dominationis est avidus besti-
as superat : sive crudelitatis vicijs
sive et luxurie Tales quidem teste ma-
gno patre augustino : romani fuerunt
Nam cum eorum curia pertracturi :
genus nulla deterior : cum virtutes : nulla
potior invenitur · Alias tamen ge-
tes · non crudeli dominio · sed mansueto sibi
iugaverunt imperio / Et quod moderacio
adquisivit · aut crudelitas · aut lu-
xuria perdidit Non cum existimacione
amissa : dominationis cupiditate tacu-
erunt / Hoc huius viri humilitatem · et
quasi artem quandam · vero recte.

sumus obtinuit Cuius crudelitas : ut in-
molle habere crederetur · si esset ignotus
Nemo eo gulosior · nemo cantorum
et histrionum · similium quoque · magis gau-
debat consortio : nemo luxuriosior :
Si quidem ut se vendicaret a cultu · et
liberalitatis imagine : nullam veste-
bis induit Vestem adeo perditam ut ipsum
laudet Demostenes : autem quamvis elo-
quium eius innotuisset · cultus opposi-
diatur appetisse nitorem / saciens quam
purpura transsiderit · vendit At postquam
notitiam · et famam assecutus est elo-
quentie · toga contentus est · dicens
se · velle sibi · a se potius · quam a ni-
tore vestium · aut cultu exquisito ·
constare gloriam / omnis aristippum de-
cuit color · et status et res · quolibet in-
dutus loca percelebrima vadit Cuius
enim proprius attollit honores · vilitas ali-
cua non deprimit / Emendicatum laude
videtur esse suffragium · quod ab exteriori-
bus pendet Profecto · viri egregie
virtutis titulo · quisquis clarescit quam
splendidissimo luxurie instrumento ·
et omni lenocinio vanitatis Cum ergo
virtus omnis · a se polleat · iusticia cla-
rius enitescat Huius rei temistocles
testimonio est : et exemplo Qui cum
saluberrimo consilio athenienses · in
classem migrare coegisset xerse
quoque rege · et copijs eius · grecia pulsis ·
ruinas patrie · instauratum ipsum refor-
maret : et opem opes clam destinans
molicionibus : ad principatum grecie
capessendum nutriret · dixit in concione ·
se habere rem · de liberatione sua premissam ·
que si sortiretur effectum nichil ma-
ius · aut potentius · populo atheni-
ensi · futurum asseruit : sed eam vulgari
non oportere : postulans aliquem
dari · cui tacite exponeretur · Et igitur
datus est aristides · vel ut alij placet
ali aroples : et si supportata racio
temporis indicet : temistoclem · et
aristotilem concives non fuisse His autem
postquam cognovit · cum velle in-

Iusticia est
clarior omnibus
virtutibus ·

Vgilij [?] ... iustitia q dat cuique quod suum est [?]

tendere. classem lacedemoniorum. que ibi
ducta erat. apud gytheum. ut ea con-
sumpta dominatu maris ipsius cederet: pro-
cessit ad cives. et retulit. themistocles.
ut utile consilium ita minime iustum.
animo volvere. E vestigio comminata tocius
clamat. id quod iniustum est. minime expe-
dire. eum quod iussit desistere ab incepto
Hec ergo edicta civium: ante lata e
iusticia. prudencie. ~~quoniam et non esse pru-
denciam. sed pocius calliditatem: cui
iusticia adversatur.~~ Zeleucus: urbe
locrensium. a se saluberrimis. atque uti-
lissimis legibus munita. cum filius
eius: adulterij crimine dampnatus.
secundum ius ab eo constitutum. utroque ocu-
lo privari deberet: ac tota civitas: in
bono in honorem patris. necessitatem pene
adolescentulo remitteret: aliquamdiu
repugnavit. Ad ultimum ipsius precibus
evictus. prius suo eruto: deinde filij
oculo: usum videndi utrique reliquit.
Ita debitum supplicij modum legi reddi-
dit. equitatis admirabili tempera-
mento. se inter misericordem patrem
et iustum legislatorem partitus. Iso-
ne memoria fidelius inheret. meti
auditorum. quam si nebulonum alicuius
gestum. aut mutatoria vestium. ipsi
te multitudinis: aspectibus ingessisset.
Age quod solonis prudencia meruit.
felicitatis inquit iudex. dies ultimus
est: et appellacionis honorem: sapienti
confirmat rogus. Si quid verum iniqua
debentur fortune. pluriam solus con-
servat finis. Idem nichil horum me
tuendum. si ne plurimum. finis excludat
Unde cum Epaminondas quedam graviter
merentem videret: perduxit in arcem
hortatusque est. ut per omnes subiectorum
edificiorum partes oculos circumferret. De-
inde. cogita nunc tecum inquit. quam mul-
ti luctus. sub his tectis. et olim fu-
erint. et modo versentur. et in
sequentibus seculis. sint futuri. et

nulla mortalium incommoda. tanquam
propria deflere. Etenim si recte intendas:
urbes nichil aliud sunt: quam humanarum
cladium. miseranda conseptacula. Rex
etiam ille subtilis iudicij. que fertur
auctore valerio: traditum sibi diadema:
prius quam capiti imponeret. retentum
diu considerasse. atque dixisse. O
nobilem magis: quam felicem pannum.
quem siquis penitus cognosceret. quam
multis sollicitudinibus. et periculis. et
miserijs. sit refertus: ne humi quidem
iacentem tolleret. Aristophanes quoque.
non oportere inquit. in urbe nutrire
leonem. sin autem alitus sit. obsequi ei
convenire. Monet enim ut preclare no-
bilitatis et concitati ingenij iuvenes
refrenentur. nimio vero favore. ac
profusa indulgencia pasti. quo minus po-
tenciam obtineant: ne impediantur.
Quod perquam stultum. et inutile sit. eas
obtrectare vires: quas ipse foveris. Ari-
stoteles quoque callistenem auditorem
suum. ad alexandrum mittens: hor-
tatus est: ut cum eo vel rarissime. aut iocundi-
ssime loqueretur. quo scilicet apud re-
gias aures. vel silencio tucior: vel
sermone esset acceptior. At ille dum
alexandrum. persica salutacione gau-
dentem obiurgat. et mores eius
studet componere: vita privatus: sero
aristotilis describere consilium. in neutram par-
tem loquendum esse. dicebat quam
laudare. sciurum. et vituperare stulti
est. Agesilaus: cum adversus rem pub-
licam lacedemoniorum. ortam sedi-
tionem de nocte comperisset. leges
ligurgi continuo abrogavit. que de
indempnatis supplicium sumi veta-
bant. Comprehensis autem. et interfectis
sontibus. e vestigio easdem restituit.
simul utrumque prudens. ne salutaris
animadversio. vel iniusta esset: vel
iure impediretur. Hanibal na-
vali prelio victus. timens amisse

Zeleucus

classis penas dare: offensam autem a
stultitia viam ex illa infelici pugna
postquam romanus malis: domum ve
nerit · unum ex annis · misit tanta
gravem tam curiam ingressus: statim
quesivit · an eum romanorum copiis qui
supervenerunt · oporteret dimittari Se
natu vero acclamante · oportet ·
dimittavit inquit mecius · et superatus
est: non relinquens eis liberum · ut
dampnarent factum quod ipsum indicare
vant faciendum Gorgias leontinus ·
socratis · et ceterorum magni inge
nii virorum preceptorum: ea innocencia
vixit: ut centesimo et septimo anno ·
interrogatus · quare tam diu vellet
in vita manere · quia nichil inquit ha
beo quod senectutem meam accuset Et
credo accidisse ex gratia · et multa pe
cunia licentia · quibus etate sua prestabat
adeo · ut primus in questu poscere aus
sit: qua de re quisque audire vellet
unde et ei · in templo delphici apo
llinis universa grecia · statuam ex
solido auro posuit · cum ceterorum ad id
tempus auratas collocasset Dixe
runt multa huiusmodi · que laudis re
peterunt prave prestare materiam: si
quis antiquorum vafre dicta · vel
facta strategemata · et strategema
tica quoque recenseat Ceterum quia
sepe strategematum mencio facta
est · et res nominis · non usque quaque cunctis
innotuit | valerius maximus stra
tegemata sic diffinit · ut dicat ·
~~quia est per calliditatem egregia et~~
~~ab omni reprehensione procul remota ·~~
cuius opera · quia appellacione nostra
apte exprimi possunt: greca pronun
ciatione · strategemata appellantur ·
Ipse tamen ~~strategemata sunt: que~~
~~ad rem pertinent militarem~~ | Nam
et ab eo duces stulatus Nunc vero
contra ipse apellacionis notam ·
ad res alias pertinent · iulio fron
tino teste: strategematica appell
antur Distat enim strategematicum

a strategemate · quo genus differt a
specie Redit iterum publius clodius ·
ut ipsius pauca subiciam: quorum vel uni
mum dixisse maius est · et fructuosius
ad gloriam · quam fecisse · quod faciunt · qui
se ipsos emiserunt · ob maiorem laudis a
morem Aut ergo Beneficium accepit dan
do · qui digno dedit · Ferrum · non aut
pes · quod mutari non potest · Cui plus
licet quam par est · plus vult quam licet
Comes facundus · in via pro vehiculo est
Frugalitas est miseria rumoris boni
Heredis fletus · sub persona risus est
Furor fit: sepius lesa paciencia Im
probe neptunum accusant: qui iterum
naufragium fecit Nimium altercando:
veritas amittitur | pars beneficii est · quod
petitur si cito neges Ita amicum ha
beas · ut posse inimicum fieri putes Ve
terem ferendo iniuriam · invitas novam
Numquam periculum sine periculo vincitur
Necesse est ut multos timeat · quem
multi timent Postremo vel tenui virtutis
indicio · sive in verbo · sive in opere · fama
protenditur · et virtute relicta · quibuslibet
sumptibus: non tam gloriam · quam ignominiam
parit ·

Sicut autem gloria que est · ut ci
ceroni placuit · frequens fama
cum laude · a radice virtutis oritur ·
et ipsius lumine dumtaxat illustratur ·
Ita ignominia · confusio · et siquid a
liud dedecet a vicio trahit originem
et preceptum Cum enim · aut sola ho
nestas bonum sit · ut stoicis quibusdam
placet · sive precipuum · et preter
expetendum · sicut asserunt peripa
tetici · hoc usque quaque indubium est ·
quia nichil expetendorum · ad
conversatur honesto laudantur cetera
et non insipienter optantur ut

Bona valitudo · clarus sanguis ·
rerum copia · sed nichil istorum · tur
pem aut inhonestum hominem · faciat
esse laudabilem · Si quidem de vali
tudine bona vires · de viribus temeri=
tas · de temeritate violencia · de viole
tia stimulus seditionis · quin odij · et
bellorum · saxo accensa inflammatur · se
quitur quod iusticie contemptus · legum
prevaricacio · et corrupcio · inquieta pu
blici status · clarus sanguis clario
parit · potenciam affectat · conculcat
inferiores · pares contempnit · superio=
res habere dedignatur · loquitur gran=
dia · totus tumet · alto magnorum
sanguine · tanquam ipse aliquid ·
propterea quod nobilis esse debeat · sui inme
mor · eorum qui retro esse videntur
obliviscitur · et se in auctiora · sine
cultu virtutis · ridiculos · trasponens i=
mitator extendit · Inquit ethicus ·
malo pater tibi sit tersites · dummodo tu
sis eacide similis · vulcaniaque arma=
ma capessas · quam te tersite similem
producat achilles · Stolo tamen ut in
iniurias suarum dictum · ne simonides
opprimetur · actamus quidem editus re
gibus · et capitolinis generosior · et mar=
cellis · et omnibus ad podium specta
tibus · et cum a precerioribus · et felici
oribus omnis · exclusus erupit · ger
manus et veterinus · ut ei attestantur ·
longe nobilior est · Crediderim facile ·
quicquid sincerum · et desecationes naturae
in massa generis eius · ab inicio ex=
titit · in ipsum · ut quasi gentis sue
stella prefulgeat · confluxisse · quod vero
feculentius · et obscurius · resedisse i=
n germanis et veterinis · Latantur tamen
sicut in claritate illius · sic in propria
abiectione · nobilitate generis · cum
res exegerit · ex causa cognacionis
prosequuntur · tum finitimis · matrimo
nio copulari · Cesserunt ergo simo=
simonide · reges · et presides · principes
tribuni · et centuriones · et primi=
pomiarum · sua mediocritate contenti ·
mittuntur contente sua · nichil in of
ficiosis legittimis · vile ducunt et
ignominiosum · et tuline si res expo
gerit · non dedignantur habere me
C morias aut precium extre Revolut
qua animalia muta · non generosa pu
tat quis · nisi fortia · Nempe volu
crem sit laudamus · equum facili=
cui plurima palma fuerit · et exul
tat rauco victoria circo · Sed venale
pecus corinthi posteritas · et hircipisi
rara iugo victoria sedit · duos
prius mutare iubentur exiguis ·
tuto quod trahunt epiredia collo · Si
quidem nobilitas sola est atque uni
ca virtus · Ergo generositas · et clari
sanguinis lumen · et si ea ma=
gnum quid esse probat se · simonides gloriae
nichil aliud sunt · quam morum
manifestacio · gloriosa quidem · si boni
fuerint · ignominiosa si mali · sit
tamen cuiusque · meo iudicio · quod propterea
ille senciat · bonum habet generosi=
tas · quod necessitatem inducit probitatis
Aut rerum copia · nunc avariciam
accendit · nunc ingeniorum · et conti
nuum sui · luxuriam instruit · sum
C ingeniosa gula est · hec ad predam ·
strepitumque · lucri · suffragia vertit ·
ut sit venalis populus · venal
curia patrum · hec nervos solvit ·
et corrumpit sexum · frangit in ve
nerem · legis · et nature imperio
reluctatur · hanc abrogat · ex
tinguit et sepelit · hanc infatuat ·
enervat · et subvertit · lex ergo
ipsum non est · et ei natura · fere
ociosa et ebria est · Evertit se
natura · nec invenit · Quibus
ergo scorta placent · fractique
enervi corpore gressus · et laxi
crines · et tot nova nomina ve=

stit. Contraque omnis querit. sed continentia in
hac duratione luxurie. inveniantur
viri. vel mulieribus similes. nature tamen
aut legi obtemperantibus. Ex hiis patet
quod nec valitudinis. nec generositatis. nec
copie. est laus propria. sed virtutis. cuius hec
¶ instrumenta sunt. et ideo appetenda. Si
quis non dicat naturam. que virtutem. aut
solam. aut facit preter se appetendam:
ei non appetenda fecisse instrumenta in
eo quod rectius videntur. sentire peripate
tici. qui cum virtutem. finis fateantur. ad
operationem agendorum. egere instrumentis.
ipsa quoque instrumenta. et si propter aliud
fatentur appetenda: stoicis tamen placet
sibi virtutem sufficere ad beatitudinem. nec
ego eos errore arguo. sed expeditiorem
dico per instrumenta virtutem. Ceterum ut
alias dixisse me memini: cum omnis vir
tus generosa sit: liberalitas gratissima est.
eo quod pluribus prodest. et etiam ubi facul
tas deest. effudit viscera. id est proprium largitur.
¶ Assertum aliquem quo iuxta apostolum in
eo caritas manet. qui pulsante necessi
tate proximi. mentis viscera claudit.
Econtra ingratissimum est et odiosissimum
vicium. quod nec effectu prodest. hec est ava
ricia. latentium indagatrix lucrorum.
manifeste prede avidissima vorago. neque
habendi fructu felix: et cupiditate
querendi miserrima. Quid non mor
talia pectora cogit. auri sacra fames.
Heriphile viri caput auro distraxit
¶ suam. philippo vendidit. grecia li
bertatem. et in ipsam Valerius ma
ximus hiis exemplis invehitur. Cum
ad modum locupleti L. minucio. ba
silio. falsum testamentum. quidam in gre
cia subiecisset. eiusque confirmandi gratia.
potentissimos civitatis sue viros. M.
crassum. et Q. hortensium. quibus
minucius ignotus fuerat. tabulis
heredes inscripsisset. quamquam evidens fraus
erat. tamen uterque pecunie cupidus
facinoris alieni munus non repudi

avit. Quantam culpam. quam le
viter retuli. lumina curie ornamen
ta fori. quod scelus vindicare debu
erant: inhonesti lucri captura
invitati. auctoritatibus suis texe
¶ runt. Verum aliquanto maiores vi
res. in quinto cassio conspexeris. qui
in hyspaniam. sillium. et albinum
purrium. occidendi sui gratia. cum
pugionibus deprehensos. quinquagi
es sestertium ab illo. ab hoc sexa
gies pactus. dimisit. Quem ne dubi
tes. si alterum tantum daretur. iu
gulum quoque suum. equo animo
illis fuisse prebiturum. Ceterum ava
ricia cum omnis Crassi septimulei
precordia possedit. qui cum gaii grac
chi familiaris fuisset: caput eius
abscidere. et per urbem pilo fixum
ferre sustinuit. quia opimius
consul auro id repensurum edi
xerat. Sunt qui tradant: liquato
plumbo. eum cavatam partem capitis
quo ponderosius esset complesse. fuerit
ille seditiosus. bono perierit exem
plo. clientis tamen scelesta fames in
has usque iacentis iniurias. esurire
¶ non debuit. Odiis mitta septimulei
avaricia thre tholomei regis ci
prum visu prosequenda. Nam cum avitis
sordibus magnas opes corripu
isset. propter quod eas periturum se videt.
et omni pecunia imposita navibus
in altum processisset. ut classe perfora
ta. suo arbitrio periret. et hostes
preda careret. non sustinuit mer
gere aurum. et argentum. sed futurus
necis sue premium domum revexit
procul dubio hic non possedit divi
cias: sed a diviciis possessus est. ti
tulo rex insule. animo pecunie mi
serabile mancipium. Hec valerius
Sed puto ex recentiora avaricie in
¶ venire exempla. Siquidem apostolice o
culos. cupiditas excecavit. et
pecunia corruptus apostolus. Dum

innocentem · crucifigendum tradidit ·
manibus impiorum Potest quidem
deturpari verbis · sed non satis · quia
deformior est · et turpior · quam ut
humano possit exponi eloquio quam
est avaricia · studiosius declinanda ·
qua tenacius inheret ab ymagine
utilitatis · et preciosius nocet · ab
exteriori cultatis / Unde est quod ridiculam
et miserandam · in senibus contraxit
familiaritatem · ut quo minus egent ·
amplius concupiscant · et quo rebus
sunt citius carituri : eas prius mi
strent utilitati Nam et manus in
iuventute porrecta · ad dandum in
senectute contrahitur · et que iuven
tute contracta est · aut nunquam ·
aut raro · in senibus dilatatur ·
Cum vero cuius beneficio nature · liber
tas vicina immineat · seipsos va=
no timore miserrime subiciunt
servituti Si quidem diogenes aut
exiguitate nature fortunam vin
cit Nunc Bene dominus : grandis igitur
exultacio est animi · cum parvo
contentus fuerit · mundum habere sub
pedibus : et omnem eius potenciam ·
epulas libidinosas · et ea propter que
divicie · comparantur · vilibus muta=
re cibis · et grossiori tunica compen
sare Hec quidem laudabiliora sunt ·
si non fiant ad famam : sed ad con
scienciam : que omnia equanimiter
portat · ut cum aut xenophon : con
sciencia iusti · fert maledicta con
temptus est · Usus ergo rerum · lauda
bilis · aut culpabilis est · rerum
duntaxat indifferencia est · Unde
diaspernis : pecunia profuso deus
avaro supplicium est · Post parricidium
proditori confugienda sunt magis
avarobus omnibus modis · et
abscidenda igne · et ferro · et toto
artificio separanda · languor a cor
pore · impiricia ab animo · luxuria

a ventre · a civitate sedicio : a domo
discordia · et in commune · a cunctis
rebus intemperancia

o quidem hec universa concurrunt
16 ut ordatur · quietum statum in
rebus publicis : aut privatis · nisi
a fonte sapiencie · quicquid senciat
expetunt · pervenire non posse · Hac
cum ex ortu deliciarum obrium super
ius dictum est · de quo · quasi ex contextu
flumina oriuntur · Et dulce et repi
nucorum ortus fontem suum habens
libidinem · qui et ipse pluit flu
mina · que irrigant universam
hanc vallem lacrimarum · et mi
serie · in qua eiectus est exul · qui
per libitum · quem per licuit fatere pelagi
Et quidem quasi unus rivus est ·
amor habendi · quo ad sufficienciam · Avaricia
rerum copia queritur : in quo ava
ricia laborat propter habitum : possidet
vel scit · Alter vero luxurie leno Luxuria
cinia diffundit · et defluit in val
les voluptates · dum ad tranquillita
tem · et leticie gaudia · tendens as
pirat · Tertius vires colligit quibus Ambicio
bus tueatur nature libertate et
cuiusquis molestie propulsare possit
iniurias et cum viribus habundant
prosilit · in odibilem tirannidis ve
nam pretus ab appetitu celebritatis
et reverencie · dum eminenciam querit Vana gloria
fallaces intumescit Hec sunt quatuor
flumina que infundunt et lavant
orbem et defundit per ipse volu=
tates · statuunt · quem fecit hec primo
et origine contraxit a luto va=
nitatis · Cum autem convenerit
diversos esse pariunt rivos ·

et quasi intumescentibus aquis
diluuij mundi obruunt actiua per
cunct. et sic omnia delent ut terra
videri possit in solitudinem redigenda
nisi quia paucas .i. octo animas re
surrectionis filios deus cum archa
conseruat. hij sunt utique quos
ex omni carne deus preelegit eorum
tamen qui sunt in diluuio aquarum
multarum ad eum non approximabunt
~~et quidem amor comodi~~. de quo
predictum est. hec quasi mare al
terum fundit aquas et inmale
scente malicia. velud cattharac
tis celi apertis. varias pluit dues
in augmentum diluuij delinquendo
occasiones. permittens ut subtracta
gratia. qui in sordibus est. sordescat
amplius. et que pro commitit arbi
trio quasi vlasceus ferit Non quod
appetitum comodi. si temperatus sit.
dicam esse culpabilem aut copias
rerum sufficientem aut leticiam mentis
aut naturalem libertatis amorem.
aut eminentem mutuum dicam in ...
sed nichil istorum quod pollicet affect.
eo quod non quo quitur. contrarium
potius operatur affectum hec autem
omnia bona sunt. si eis docente
gratia recte fruimur ad usus carnis huc
tamen. et sanguinem. et aptere gaudij
et exultacionis. fruendus uti
et eisdem quasi florido frugifero
et iocundo. induitur vestimento.
Si vero sanguinis fructus carnalis con
temptus uires gratie familiaritate
quam omnia morum indumenta usurpet.
nec fragrat. nec decent nec
pascendo reficiunt Et hoc est forte
quod uestes esau placuisse scribuntur
in Jacob. et cibus. aut non usus.
aut odorem suauitatis dedisse prius.
Non scribitur esau, Non dum
Bonis abutitur. sensibus utique
gratis esse non potest. Ergo vana bo
norum species. nec saciat, nec letifi
cat. nec libet, nec exaltat. Sicut cor
ro ad usus luxuriam auariciam et
remo doxiam. quedam supradic
ta sunt. eorum affectacio. quoddam
aliud nasit intacta. que et si li
bitus. et celsitudinis videatur af
ferre suffragium a ciuitate utique
precursus abducit errante. hec
est enim que preciosissima induat
postem. et errandis grauans
ortum copagem quiete. et pacis
qua nichil salubrius est molitur
Conspicue quoque hij flumina cu
tate contingunt hijs quibus vita
negatur. In hijs tantalus laborat
in fabulis ultra sacietatem et fermo
affectum degerunt in hijs aquis in
crepat sitim Orientes ergo ad aquas
inuitat oppositas. que a sponsa pro
fluunt absque commutacionem gratis atque
pluras agram vinum et lac. que
unquam appendentes argentum. non in
panibus. et laborem uerum non in sa
turitate. Audite audientes ...
me et comedite bonum. et delectabi
tur in crassitudine anima vestra. Non utique
in illa. qua delectacionem non habet anima
sed caro in illa in qua recalcitrat
dilectus incrassatus impinguatus di
latatus. sed in qua buccinatur filius
ut in rore supernorum gre et
pinguedine liberi arbitrij voluta
tem dei prudenter intelligat po
tenter impleat. tollet pacienter
Hec itaque impinguantes et dulces
aque sunt. et que alias omnes tep
ant. quia hijs salsuginem carnium
absorbunt liquamina. et dulcorant
eas. et sapiencie celestis infusio
easdem in salutem animarum
et sanctitatem. facit esse potabiles

ambiu

Hec quoque liberat et totius tiranni-
dis incursum impedivit. aut punit
aut premit. Non ergo varie vires
sed veritas liberat iniquitate con-
sistens. et licet vanitas promittat
liberationem vere liberi nequaquam
sunt nisi quos filius liberavit. Tu
nature gratie et glorie distingue
libertatem. et invenies nullam carere
de vanitate contingere. nec tibi contra-
rio magis furiis occurret quam
tirannis. Sed cum ubi spiritus domini
ibi libertas. miserrima profecto ser-
vitute deprimitur quam spiritus nequam
exagitet.

161

In quo princeps differat a tiranno
dum revolvuntur auctore plutar-
co. instituto traiani superius definitum
est. ut que principis sint officia et
rei publice membra diligenter exposito
Unde facilius et paucioribus pote-
runt innotescere. que e regione di-
cenda sunt de tirannis. Est ergo
Diffinicio tirannus ut eum philosophi depinxerunt.
Tirannis qui violenta dominatione populum
Regis premit sicut qui legibus regit prince-
ps est. Porro lex donum dei est. equi-
tatis forma. norma iustitie divine
voluntatis imago. salutis custodia
unio et consolidatio populorum. regula
officiorum exclusio et exterminatio vitio-
rum violentie et totius iniurie
pena. Hec autem aut violentia
aut dolo impugnatur et quasi
leonis immanitate vastatur. aut
draconis supplantatur insidiis. Quo-
cumque autem modo id fiat. planum
est gratiam oppugnari. et deum quodam-
modo provocari ad prelium. Princeps pu-
gnat pro legibus et populi libertate
tirannus nil actum putat nisi leges
evacuat. et populum devocet in ser-
vitutem. Imago quedam divini-
tatis est princeps et tirannus est
adversarie fortitudinis. et luciferiane
pravitatis imago. Siquidem illum
imitatur. qui affectavit sedem po-
nere ad aquilonem. et similis esse al-
tissimo bonitate tamen deducta. Si enim
bonitati studeret esse conformis. ne-
quaquam potentie aut sapientie
gloriam. preripere molitur. verum omnium
dei tamen auctoritate. aspiravit for-
tasse coequari. Imago deitatis
princeps venerandus est. et colendus
tirannus pravitatis imago. plerumque
quod etiam occidendus. Origo tira-
nni iniquitas est. et de radice toxi-
cata mala et pestifera germinat
et pullulat arbor securi qualibet
succidenda. nisi enim iniquitas et in-
iustitia caritatis exterminatrix tirannidem
procurasset. Pax secura et quies per-
petua. in evum populos possedisset. Ne-
mo quod cogitaret de finibus producendis
essent etiam sicut magnus pater
testis est augustinus. ita regna quieta
et amica pace gaudentia. sicut in
composita civitate diverse familie.
in eadem familia diverse persone.
Aut forte quod credibilius est omnino
regna non essent. que sicut ab an-
tiquis liquet hystoriis. iniquitas
per se aut presumpsit. aut extorsit
a deo. Et quidem non soli reges
tirannidem exercent. privatorum plurimi
tiranni sunt. Dum id virium quod habent
in nefarium efferunt. Nec moveat quod
reges tirannis visus sum sotiasse.
quia licet rex dicatur a recto quod

principem decet: tamen appellatio
eius abusive non cadit etiam in ti-
rannum. Unde est illud: potuit pro pluribus
unquam producere liber: ascendi super
quam nichil nisi regna reliqui: et
illud. Spes nulla patris erit: dex-
tram tetigisse tiranni. Et si officium
contra officium: et vite vivendi re-
gulam dicere licet. sententia Ciceronis
omni appetit officia. omnino viciatur a-
nimo: Photinus iste: a quo et
ipsi puri: non inmerito appellari
photiniani. prima in monstris pelle
dominus i. inter alia portenta egipti
impudicicia et crudelitate insignis.
qui pompeium leto dampnare ausus
aut potius mors tirannorum. sueta
presumpcione exponens ait. Jus et
fas multos faciunt Tholomee nocen-
tes. dat penas laudata fides: cum
sustinet inquit. quos fortuna premit.
fatis accede deisque. et cole felices
miseros fuge. sydera terra. ut distant
ut flamma mari. sic utile recto
Sceptrorum vis tota perit. si pendere in-
sta incipit. evertit que arces respectus
honesti. libertas scelerum est. que re-
gna invisa tuetur. sublatusque
modus gladiis facere omnia: seve non
impune. nisi cum facis. Exeat aula
qui vult esse pius. virtus. et summa po-
testas. non coeunt: semper metuet que
seva pudebunt. Ergo respectus ho-
nesti et iusti. minimus. aut nullus est
in facie tirannorum. et sive ecclesiastici
sive mundani sint. omnia posse volunt.
totque precedentes. quod potentiam auctore
dat habent. et sequitur. Utrisque tamen
hoc persuaderi vellem: divinum iudicium ex-
perasse iudicium. quo primogenitis. et
seminibus eorum inflictum est. quia non
licuerunt cum possent. inflictum est ne
possint etiam. iusticie obtemperare cum
volunt. Nam et proverbio dici solet.
quia qui non vult. cum potest: non pote-
rit cum volet. Hinc verbi

et magnus basilius auctor est. Rogatus
enim a muliercula. ut preca principi inter-
deret. cartam eius accipiens. sic scripsit prin-
cipi. Paupercula hec accessit ad me. dicens
posse me apud te. Si ergo possum. osten-
de. Et dedit mulieri cartam. Illa vero abiens
dedit epistolam principi: legensque eam prin-
ceps. rescripsit hoc: propter vos opere sancte
volui misereri mulieri. sed non potui.
pro eo quod tributis subiacet. Sanctus vero re-
scripsit ei: si quidem volens non potu-
isti. bene ut cuique se res habet. Si autem
potens noluisti. ducet te Christus ad
indigenciam egenorum. ut quando voles non
possis. Sic autem secundum oraculum suo que
semper electis adest. vitas nequaquam
defuit. Nam in brevi princeps idem imper-
iali indignacione temptatus. ductus
est. vinctus inter captivos. ut pe-
na sua. satisfaciens iniuste oppressis
Oracione tamen basilii. post septimum
diem. de abduccione liberatus est: de-
scendente signo imperiali. sicut vir
sanctus optaverat. Itaque et tiranni no-
mine reges. et eque undique principes vel
tiranni. appellatur. iuxta illud. prin-
cipes tui infideles. socii furum. Et a-
libi. principes sacerdotum. consilium fa-
ciunt. ut ihesum dolo tenerent. et
occiderent. qui utique iusto iudicio
legis. debuerat liberari. Nam et in
sacerdocio inveniuntur quamplures
qui tota agunt ambicione et omnibus
artibus suis. ut sub pretextu officii
suam possit tirannidem exercere. Habet
enim et res publica impiorum caput et
membra sua. quam civilibus institutis
legittime rei publice nititur esse conformis
Caput ergo eius tirannus: imago
dyaboli. Anima heretici. scismatici. sacri-
legi sacerdotes. et ut verbo plutarchi
utar: prefecti religionum impu-
gnatores legum. Cor consiliarii
impii. quasi senatus iniquitatis
Oculi aures. lingua. manus inermis
iudices. et leges officiales i-
niusti. Manus armata. milites

volenti. quos atque latrones appellat
precedis: qui in ipsis humilioribus negociis preceptis diuinis et legittimis insti
tutis adusantur. Hec quidem omnia
possunt a superioribus facillime corrigi
¶ Ascendi. Igitur non indignari non debent
Ezech 34 sacerdotes si et in eis fatear. immo
vere posse tyrannos. alioquin quorsum
est illud propheticum. fili hominis propheta de
pastoribus israel propheta. et dices ad eos.
hec dicit dominus deus. Ve pastoribus
israel qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus. lac
comedebatis. lanis operiebamini et quod
crassum erat occidebatis. gregem autem
meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis. et quod egrotum non sanastis. quod fractum est non
alligastis. quod abiectum non reduxistis.
quod perierat non quesistis. sed cum
austeritate imperabatis eis. et cum potencia. et disperse sunt oues mee eo
quod non esset pastor. et facte sunt in devorationem omnium bestiarum agri et dis
¶ perse sunt. Quid sibi aliud adesse docet ezechielis hec interpretatio. et increpacio. nisi pastoribus abesse que
adesse debuerant. et adesse que
abesse oportuit. Propterea hec dicit
dominus. Ecce ego ipse super pastores.
et requiram gregem meum. nec
pascant amplius pastores de manu eorum. et cessare eos faciam. ut
ultra non pascant gregem meum.
nec pascant amplius pastores semetipsos. et liberabo gregem meum
de ore eorum. et non erit ultra eis
¶ In istam Nove tirannidem sacerdocii.
videtur exprimere manifestam. et vitam illorum depingere. qui in omnibus
que sua sunt querunt. et que ihesu
christi sunt postergum faciunt. Unde
non meum sed alienum est. et perfecta intemerate veritatis oraculum
quo apud familiare altissimi: inter

pastorem mercenarium. et furem dif
ferenciam multa perscribitur. Bonus enim
pastor. animam suam ponit pro ouibus suis.
Cuius si queras officium. apud eundem
prophetam inuenies. Ecce ego ipse requiram
oues meas. et visitabo eas. sicut
visitat pastor gregem suum. in die quo
fuerit in medio. omnium suarum dissi
¶ patarum. Educam eas de nube. congregabo de caligine. inducam eas
in terram suam. et pascam eas in
montibus israel. in riuis et in cunctis
sedibus terre. in pascuis vberrimis.
in montibus excelsis. erunt pascue
earum. requiescent in herbis virentibus. et in pascuis pinguibus pascentur
super montes israhel. Pascam eas et
accubare faciam. quod perierat requiram.
quod abiectum erat reducam. quod confractum fuerat alligabo et quod infirmum
erat consolidabo. et quod pingue et
forte custodiam. hoc est cum diligencia
qua gregibus debent inuigilare
¶ pastores. Quod autem subiungit. et
pascam illas in iudicio et iusticia.
civiliter respondet. quod premisit. sed
cum austeritate imperastis eis. et cum
potencia. Scriptum est enim. quia pondus et pondus. mensura et mensura.
utrumque abhominabile est apud deum.
Apud homines tamen qui negociacionem
exercent. grandis videtur esse prudencie. sed tamen illicite. que calliditas. et dolus est. si alio pondere vel
mensura. sua distrahant. et alio
¶ comparent aliena. ~~Et impleto va~~
~~cuo exigit equitatis. ut quod alijs im~~
~~ponit. onus ipse sustineat et quod do~~
~~cere voluerit. ipse studeat adim~~
ple. hoc est cum iudicio. et iusticia
pascere. et non in austeritate. et potencia imperare. Quod utique faciunt. qui
[illegible]. Homines alligant onera
gravia. et importabilia. et digito
suo. ea contingere recusant. In

sequuntur. et cum purissimam aquam bibetis reliquam pedibus vestris turbabatis. et oves mee. hys que conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur. et que pedes vestri turbaverat hec bibebant. propterea et ecce ego iudico. inter pecus pingue et macilentum. pro eo quod lateribus et humeris impingebatis. et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pectora. donec dispergentur foras. Mercennarius autem. oves quidem. ut specie pascit. sed quia omnia facit ad precium: si lupum videat venientem. dimittit oves. et fugit. quia non pastor. sed mercennarius est. nec quicquam omnino. sed lucri curam habet. Canis utique mutus latrare non valens. ut ul clamore et tumultu. lupum absterreat venientem. si quidem eum timet. et tempali diripi facultate. et eum non attendit. quam diu cruciaturus est in gehenna. Certus siquidem est ad iudicia et que nullius sunt precii. Crescit de hys inquit. ve prophetis insipientibus. qui sequuntur spiritum suum. et nichil vident. Quasi vulpes in desertis prophete tui israhel. Non ascendistis ex adverso. neque opposuistis murum pro domo israhel. ut staretis in prelio in die domini. Nichil enim in eis labiatum est. ut modo prelatibus obloquitur vel detrahit. ut veritatem in periculo tueatur. in omnibus lucrum. in nullis autem pacis querunt salutem animarum. dum in suis obtineant. dum ad ambitionis aut avaricie. succedat votum eorum. que ihesu christi sunt. iactura contempnitur. fiat pax in diebus eorum. sunt setose oves. boves crasse. promptuaria plena auri et vasis. ornata ut ecclesia in admiracionem intuentium. splendeat varie et preciose supellectilis. oposus cultus. habundet. honorentur. et

tollant. a turbis. dilatur. visitentur a subditis in muneribus. sit denique libere ipsum impune. et sine nota. facere quod quod libido dictaverit ad singula dicent. euge euge. ut in lota increpatorum prophetarum. luto absque paleis linisse. parietem indurati. parietem videantur. qui preparate domo. fuerat fodiendus ut inveret et abhominaciones pessime. Ca domo domini disperet. hy sunt qui tosunt pullulos sub aspide. viciis foventes. ut capiat animas. et lac comedant. lanis operiantur. omnino. quia in semper in negligencie vel audacie induxerunt. Fur autem. Fur cominatur. ab operibus suis. quia non venit. nisi ut furetur. et occidat. et mactet. et perdat. Animicus utique preciosus. et aptus. qui nec verum pastorem habet. nec spem. et nec ad lucrum pascat. sed summum lucrum reputat. eam ad occidit. Pastori itaque debetur amor. quia diligit. mercenario paciencia. quia videtur amatorem imitari. furi vero. non debet esse. Ora nisi penam. Si sciret paterfamilias. qua hora fur veniret. vigilaret utique. et non sineret perfodi domum suam. Vocem pastoris audiunt oves. et sequuntur. vocem mercenarii aliquando audiunt. sed eum. quia non vadit ad vitam. sequi contempnunt. Vocem furis aspernantur. horret. et fugiunt. quia in manu eius perdunt. et in ore audiunt. opa Mortis. Siquidem. non modo fur est et latro. sed lupus rapax. sequi pedaleonis. qui rugientes circuit. querens quem devoret. Cuius ergo illud non repellat. aut saltem fugiat. qui ad hoc ovile ingreditur. ut mactet et occidat. Si quis inquit episcopatum desiderat bonum opus desiderat. sed nescio. quo pacto res in contrarium versa est. ut non omnes fere desiderent operari. tum quod appetunt adepti su-

erunt ocio marcent: aut quod turpius est
cupiditatis operibus occupantur. Multa
curant ambitione. Volui quidem superius
sed ut se res habet plene non potui
explanare. et prelato quam inutiliter
multi versentur in gradu optato vel
ferre difficilius potest. Unde tamen
scio, quia non ea aviditate currunt
ut aliis curas ponant. qui fortune mu-
nuscula vel quod verius dixerim gratie
dei temporalia dona in hunc tamen
concessa usum ut predicantur etiam
recusant in caritate fratribus erogare.
Hanc tamen esse pastoralis officii formam
premonstrant tam exemplo quam verbo
pastorum princeps. Ergo tanto currentes
ambitu: mercenarii operantur aut
fures fieri. Bene tamen agitur cum omnibus
que illius custodie demandantur: quod
cas vel ad precium pascant. Nam et in ipsis
mercenariis: gradus et differencie
sunt. Laxant quidem omnes recia in ca-
pturam: sed hii in capturam avarum et
cerum (?). illi vero piscantur duntaxat.
contempto periculo avarum (?). Et sepe la-
bant omnia. quo piscandi ad nobiliorem (?)
uberior succedat occasio. Habebis
variarum supellectilem. et cresci ut di-
facultates: apud eos. qui predicant
pauperem Christum. et quia sunt non coguntur
stipendiis militare: evangelizant.
ut comedant. et evangelistarum sti-
pendiis abutuntur. Calice quidem
in quo Joseph augurari consueverat
in sacco suo ore revoluto sed non
descendit in manus: lingua siquidem
sacerdotis talis est ciphus. qui in vita
te est. et prefiguratione nominis. mutat per
salvator mundi. institutus ut vatici-
netur abscondita. et fidelium mentes
potet eo spiritu. quo repleti discipuli.
verbum fidei. et salutis. eructuan-
tes in iudea. ebrii reputati sunt.
dispensantes granum frumenti quod
in terram cordis eorum ceciderat. et iam

in castitate eloquii eorum fructum plurimum
duo geminabat. Alii quidem sine evan-
gelio. de evangelio vivunt. et bene.
si vivunt tantum. ut non ceteris luxu-
rientur. Hos viros mercenarios dixerim
qui non laborant. ut manducent. sed
sine labore. non manducare. quod utilitatis
est. sed ociari. et luxuriari desiderant.
Omnibus quidem. qui pastoris exercent
officium. gratia debetur. et reverencia. et quod
Christum quacumque racione annunciant. et
lucrum faciunt. eius sua tamen. et pro sua
utilitate animarum. pastoribus. et
salutis dispensatoribus exigentur.
sunt quasi amici. sed et venerabiles.
et patrum letentur honore. et si mer-
cenarii sunt: mercede sua. numquam
careant privabuntur auctore Veritas sit
nimis (?). qui verbum dei loquitur. qui edi-
ficat ecclesiam dei. vel ad lucrum. Non in-
video lucro. si opera antecedat. Nun-
quam sic exhibitio sufficit lucri. ut qui
christi sunt. universa contempnant. et
si nec hec sunt doceant: nec contencio-
nibus ecclesiam scindant. nec pastores.
nec mercenarii digni sunt: nec ho-
nore nec nomine. Non loquor
de legatis. ecclesie romane. que
parens auctore deo. et magistra fi-
dei. et morum est. et non potest ab homine
iudicari. et argui. celesti privilegio
munita. relinquo intactam: nec
enim incredibile est. quod ea committere
presumat. vel dignentur. que de
iure gentilium in presidibus pro-
vinciarum. et proconsulibus. legatis
vel cesaris. constat esse illicita. Qua
ergo impudencia. hoc attemptare
audeat. discipulus crucifixi. vi-
carius petri. pastor animarum. quod vigen-
te fidelium disciplina. infamis im-
peratoris sub officio consul. rector cor-
porum. presumere non audebat. Pena
repetundarum. ex superioribus legibus
et tam constitutis legum. quam christo

viarum exemplis. seculo vero innotuit.
et quod non in causa esurienti et paupere
ti iudicio a provincialibus accipere non
licebat: ita tamen. ut accepta neque
quam redderet in numero rationem
Crimus ergo credit. quod patres ecclesie. in
duces orbis. et ut ita dicam clarissima
lumina mundi. deligant munera. sequ
tur retributiones. provincias concutiant.
ut excuciant loculos. exinaniant ali
enos. ut solident suos. verbis predicant
paupertatem et finibus ad divitias
properent bonorum spiritualium dampnent
commercia. ut cum eis dictabat in ta
libus contrahere liceat Quod agentes ut
omnibus sint terrori. amentiae a nullo.
quietem doceant. ut faciant vexas
humilitatem simulent et famulentur.
ut vendicent fastum: alienas pulsantes
et suas sonetes avaritias. dictantes
largitatem tenacitati insistentes et
ut pauci loci huius anfractus. et vo
lumen spaciosa complectatur: cum sce
leratis et flagitiosis omnibus pone
tes porcionem. aut flagitia vendican
tes in solidum. ut videatur totalium
vanitatis iniqua genitum synagoga ga
tilia malignancium in quorum ma
nibus iniquitates sunt. et dextera
eorum repleta est muneribus: Ab
sit ut hoc quisquam audeat suspica
ri. nec cadat in quemquam tantum
scelus. ut os suum ponat in celum.
et patrum: que non sunt pudenda
denudet Vita eorum alba sunt et de
cora: nichil in eis est. quod animo nos
tri pateat: aut sanna. ut satiricus
ait postica occurratur Si tamen quis
piam hoc presumpserit: ei uno va
lidissimo respondebitur argumento.
cui resistere et contradicere non audebunt.
omnes adversarii eorum Vno inquam
Opera namque. que ipsi faciunt. testimo
nium perhibent de eis: Si bonum queris
affectum. quod de cause sanitate con
stat attende Cum enim opus bonum
est: ipsum quoque bonum est: Si aucto
rem: eum qui ait: a fructibus eorum
cognoscetis eos Non enim potest arbor
mala. fructus bonos facere. aut contra
arbor bona. fructus malos. Posset
per eos. si quis tamen est. qui eis cense
at detrahendum. plura proponi. sed in
defensione eorum. hoc unum sufficiat
Constat enim quia apostolorum oportet a
dorare vestigia. et illos esse. ut pa
tres honorandos. colendos ut deos.
qui eorum possident sedem. et imitantur
vitam Illos potius. hec pagina re
spicit qui plurimis vehuntur periculis
in saturitate disputant de ieiuniis et quod
verbis astruunt. operibus destruunt in cur
ru eunuchi regine ethiopum. clausis
oculis: scripturas loquuntur. ut lectitant.
et cum quis sicut ovis. ad occisionem
ductus est. et os suum coram se tondente
non aperuit. respicere dedignantur. aut
nequeunt: nec discipulum. vitant aut
ptem. donec descendant ad aquas qui
bus mundentur ab operibus mortuis: di
gnantur colligere Vtique licet scripturas
insideant rotis. et peccatorum equalium
impetu perferantur: lingua eorum. et
de superioribus disputant. tamen lingunt.
nec scripturas intelligunt. quia cor eorum
non aperuit scienciarum deus. qui aper
uit. sicut in actibus apostolorum scriptum
est. cor lidie purpurarie. ut audi
ret. ea que dicebantur a paulo.
que fidelibus. humili obediencia
mandatorum. quam disputacione verbosa.
Cum tumentibus innotescunt Fur c. fur
autem quis sit. duplici racione col
ligitur Nam ille. qui de consolatorum
terrena: per superbie scalam: ambiciones
et viciorum gradibus innitentem
in ovile ascendit. Christo contempto et
neglecta recta via. et plana summo
sis anfractibus liminari suffodit.
aut parietum iuncturas irrumpit: a
per tegulas infusus illabitur profecto
fur est. et latro Cui vero Christo aperit

te ostium id est altero vacante ingreditur. et
postmodum sub umbra pastoris officii
persecutor spoliat, mactat, occiditur
et perdit. Sunt indubitatus est. Tu vi-
de in quo gradu ponendi videantur
quibus non sufficit divini iuris licen-
tia ecclesias devorare, nisi secularium
legum imploraverint auxilia et officiales
principum facti ea committunt que non decet
que facile alius quilibet publicanus
erubesceret. Interim voluptati servi-
unt aut avaritie. et qui eos elege-
runt vel admiserunt in custodiam suam
depopulantur. et puniunt morte eos quos
desiderant quos fovere oportebat interne
et spiritu. Tenent profecto memoriter
illud propheticum. Ecce constitui te super gen-
tes et super regna ut evellas et destru-
as et dispergas et edifices et plantes.

Hec ergo plantata innumerent mi-
nuuntur ancille ut edificet sibi domum
domum in iuvenibus magis aut lingue
aut obsequii aut eos substituat ex
plantatis quos elegit affectu carnis
id est aut genitos a se aut sibi ab aliis
carnaliter genitos. Unumquodque et appi-
opus et via talamo dilatatur. sed sub
presto prorsus articulis que publice aspec-

tibus ingeruntur. Si quis autem hic
quippiam dici durius calumpniatur
si ea que a prioribus dicta sunt legerit
michi facile veniam indulgebit. Si enim
tirannus scolaris iure divino et humano
punitur quis tirannum in sacerdocio
diligendum censeat aut colendum.

Et si istud videtur acrimonie plenum qui
non nisi via loquebatur et dulcia impro-
perium adversus beatum gregorium qui ac-
rius ista persequitur. Et ut cetera tace-
am hoc primus omnibus notum est quia
ii 93 sacerdotes prelati dicunt quod cum ipsi delinquunt
praque tot mortibus digni sunt quot ad
subditos perditionis exempla transmittunt.

A B Ministros dei tamen tirannos esse non
abnego. qui in utroque principatu
scilicet animarum et corporum iusto suo
iudicio esse voluit. per quos puniretur
mali et corrigerentur et exercerentur
boni. Nam et peccata populi faciunt
regnare ypocritam. et sicut regum
testatur hystoria defectus sacerdocii in
populo dei tirannos induxerat. Si-
quidem primi patres et patriarche vivendi
ducem optimam naturam secuti sunt.
successerunt duces a moyse sequentes
legem. et iudices qui legis auctorita-
te regebant populum. et eosdem fuisse
legimus sacerdotes. Tandem in furore
domini dati sunt reges. alii quidem boni

alii vero mali. Senuerat enim samuel
et tamen filii eius non ambulabant in
viis suis. sed avaritiam et immundicias
sectabantur. Populus qui fortasse et
ipsum meruerat ut ei tales preessent
sacerdotes a deo quem contempserat
sibi regem extorsit. Electus est ergo
saul regis iure predicto id est qui
filios eorum tollet ut faciet auri-
gas et filias ut panifice fiant
et focarie et agros et predia ut
ea pro libito distribuet servis suis.
Populum quoque totum servitute premeret in-
go id est tamen xpistus domini dictus est et
tirannidem exercens regium non ami-
sit honorem. Intonuit enim deus timo-
rem omnibus ut eum quasi ministrum
domini cum quodammodo gestabat ymaginem

venerarentur. Amplius quid adici-
am. etiam tiranni genus a reprobati
abectio et morte. ministri dei sunt
et xpisti domini appellantur. Unde prophe-
ta. Ingredientur portas babilonis
duces videlicet cirus et darius.
Ego enim mandavi sanctificatis meis
et vocavi fortes meos in ira mea

et exultantes in gloria mea. Ecce quam
sanctificatos vocat. medos et per
sas. non quod sancti essent. sed domini
adversus babilonem implebant volu
tatem. alias quoque Ecce ego addu
cam inquit. nabuchodonosor servum
meum. et quia fuerunt mihi hii
[illegible] dabo eis egiptum mercede
Omnis autem potestas bona. cum a deo est
a quo solo. omnia. et sola sunt bona
Utenti tamen utcumque bona non est
aut patienti. sed mala. licet quo ad
universitatem sit bona. illo faciente qui
bene utitur malis. unde sicut cum
in pictura fuscus aut niger color.
aut aliquis alius per se consideratus
indecens est. et tamen non tota pic-
tatur. decet. sic per se quedam inspec
ta indecora. et mala. relata ad u
niversitatem apparent et pulchra. eo
omnia sibi adaptante cuius omnia opera
valde sunt bona. Ergo et tiranni potestas
bona. cum tirannis gressa hominum potestas
abusus | Iniustus tamen malo. cultus et
magnus est. bonorum usus | Patet
ergo. non in solis principibus de ti
rannidem: sed omnes de tirannos. qui
concessa desuper potestate in subditos
abutuntur | Porro. si potestas acce
dat sapienti qui rerum omnium novit
et habet usum omnibus bonis grata
est. et omnibus utilis Si vero cedat in
insipientem. et si bonis quibus omnia
cooperantur in bonum. mala esse non
possit. molesta tamen ad modicum
tempus est Non cum utrisque contingere
manifestum est licet exigente ma-
litia temporis unde in hoc flage-
llum dum. iugiter provocaris mal
inde insipientibus sepius concedam
Quod cum in rebus summis romano
imperio potentibus. per nullam memo
rio recordari. Si temporum series
ab urbe condita revolvatur illorum

invenientur mali gessisse flagitiis
Plenis cum gaio caligula augusti tercio
successore. tetrior aut maior peior
neronem. qui antecessores et succe-
ssores omnes turpitudine vite et in
auditis flagitiis superavit Hic autem
caligula omnium flagitiosissimus tamen re
xit aut potius torsit imperium. ea que
crudelitate et [illegible] invidens felicitati
de conditione suorum temporum querebatur.
eo quod nullis insigniretur calami
tatibus publicis Ille siquidem ortu
suo patrem non ab secula qui deleve
rat contradictionis et mortis impi
um licet cum hec inmeritis parce
ascribitur augusto. xpo tamen po
tius ascribenda est. qui censu romana
[illegible] consu[illegible] asscriptus est.
regnante augusto Et quidem evange
liorum et hystoriarum vicinia relatam
constat quia sub eo . natus est auctor
omnis pacis Deus homo. virginis
filius xpistus cuius dispositio ad
veram pacem. et felicissimi regni
beatitudinem conspexit electos. cuius
adventus multis prenuntiatus et pate
factus indiciis Nam ut orosius re
fert. cum cesar Iulius infecto rege
appollonio rediens urbem ingrederetur
hora circiter tercia repente liquido ac
puro sereno circulus ad speciem celestis
arcus orbem solis ambiuit. et hec
octavo idus ianuarii. die qui dies
epiphaniorum. creditur accidisse.
quo cesar primum [illegible] sopi
tis fuit quod omnibus bellis civili
bus clausit et augusti adeptus est
nomen. apertam declarant imperii
ut pene verum doctor. summa rerum
et potestatem esse. quam monarchiam
vocaverant greci | Refert idem hy
storiaticus quod cum a silicia rediens
receptis legionibus a pompeio
et lepido. triginta milia servorum
dominis restituisset. et omnia superiora

de gayo

ipsi debita donanda licitum etiam
monumentis abolitis censuisset. In di-
ebus ipsis fons olei largissimus de tha-
berna meritoria per totum diem defluxit.
illud utique manifeste aducens imperio gra-
tias. qui servos diaboli peccatores.
iusto dei domino subdere venerat. et
C paupertum misereri. Cum quo a facie
cristi siluerit omnia. et tantas mi-
serationes altissimi obstupesceret
mundus. summa rerum et potentium vic-
toria: ab augusto cum caligulam acci-
dit. Cuius ferocia. ut breuibus loqu-
at. exclamasse fertur. Utinam populus
romanus unam tantum cervicem haberet.
Et quia hostis deerat: magno et
incredibili apparatu profectus est. ho-
stem querere. omnibus quoque viribus germa-
niam. gallias quoque percurrens. in litod
occeani citra profectum britanie sub-
stitit romanorum quoque rursus est. belli de-
ficiente materia. et nullo expleto
negotio: nisi quod bellinum brita-
norum regis filium quem pater
expulerat. cum paucis in deditionem
C accepit. Infestissimum quoque iudeis
extitit. et sacra iherosolimorum loca
prophanari et statuis repleri iussit.
et se coli. ut deum. Pilatum iudicem
presidem tantis coartavit angoribus.
ut sua se transuerberans manu ma-
lorum compendium mortis celerita-
te quesierit. Sorores quas cali-
gula primum stupro polluerat dam-
pnavit exiliis. et post omnes simul
exules. iussit occidi. Ipse autem
a suis protectoribus occisus est. In scri-
nio eius inventi sunt duo libe-
lli continentes lectissimorum nomina
civium. quos morti destinaverat.
erat quoque alterius inscripto gladius.
C alteri pugio. Archa quoque ingens
multiplicium venenorum inventa est.
quibus gladio claudio cesare
iubente demersis Maria ipsa.

magno piscium exitio pestante tra-
duntur infecta. Quartus fuit a vunculo
caligule. claudio tyranno interposito. Nero
cesar. verum vitiorum eius successor.
omnium transgressor. petulentiam.
libidinem. luxuriam. avariciam. cru-
delitatemque. secula quoque excessit.
Teste namque orosio patuit petulencia
omnia pene ytalie. et grecie the-
atra. perlustrans: assumpto etiam
vario vestitu dedecore teritas ci-
tharistas. citharistas. tragedos.
et aurigas. sepe visus est superasse.
C libidinibus quoque tantis exagitatus
est: ut ne a matre quidem. vel sorore
ulla ne consanguinitatis reverencia
abstinuisse referatur. virum in uxo-
rem duxerit. ipse a viro. ut uxor
acceptus sit. Luxurie tam effre-
nate fuit. ut retibus aureis pisca-
retur. purpureis funibus frigidis
et calidis lavaret unguentis. nul-
lam vestem bis induit. nec unquam
minus mille carrucis confecisse tra-
ditur iter. Denique urbis rome in-
cendium. voluptatis sue spectaculum
fecit. per sex dies: septemque noctes
ardens civitas. regios pavit aspe-
ctus. horrea quadro structa lapide
magneque ille veterum insule. quas
discurrens flamma. adire non poterat.
magnis machinis quondam ad ex-
tra bella paratis labefacte. atque
inflammate sunt. ad abditorum ma-
siones. bustorum quoque diversorum. in-
C felici plebe compulsa. Quod ipse
ex altissima mecenatiana turre.
prospectans. letusque flamme. ut aie-
bat pulcritudine. tragico habitu.
heleiseles oda sonat. sacerdotales
ymnos. civitatis. in qua solis sple-
dor colitur decantabat. Avaricie
autem tam prerupte extitit. ut post
hoc incendium urbis quam se augu-
stus. ex latericia marmorea

reddidisse iactaverit ad reliquias
rerum suarum adire prohibuerit. Cuncta
que flamme quoquomodo superfuerant
ipse abstulit. decies centena mi-
lia sextercium annua a senatu sibi
conferri imperavit. plurimos senato-
rum. nulla existente causa bonis pri-
vavit. negotiatorum omnium sub una
die. tormentis quoque adhibitis omnem
penitus censum abstersit. Crudelitatis
autem rabie. ita efferatus est. ut pluri-
mam senatus partem interficeret. equestrem
ordinem. pene destitueret. Sed ne
parricidiis quidem abstinuit. matrem.
fratrem. sororem. uxorem. ceteros quoque omnes
cognatos. et propinquos sine ulla
hesitacione prostravit. Auxit hanc
molem facinoris eius. temeritas
impietatis in deum. Nam primus ro-
me. christianos suppliciis. et morti-
bus affecit. ac per omnes provincias.
pari persecucione. excruciari imper-
avit. ipsumque nomen extirpare co-
natus. beatissimos christi apostolos: petrum
cruce. paulum gladio interfecit. Mox
acervatim miseram civitatem. obor-
te undique oppressere clades: Nam sub-
sequente autumpno. tanta urbi pesti-
lencia incubuit. ut xxx milia fu-
nerum in racionem libitine veni-
rent. Britania deinde clades ce-
stigio accidit. qua duo precipua opi-
da magna. civium sociorumque clade.
et cede direpta sunt. Preterea in
oriente. magnis armenie provinciis
amissis: romane legiones. sub iugum
missum emisse. egre egre. Siria retenta
est. In asia tres urbes: hoc est lao-
dicie ierapolis colose. terremotu con-
ciderunt. Hec orosius scribit. cuius verbis
et sensu. eo libencius utor. quod fidei
christianum. et magni discipulum augustini
propter religionem fidei. non veritati dili-
gencius institisse. liquet. quidquid possit
et apud alios historicos. inveniri

diffusius. qui tirannorum atrocitates. et
exitus miseros plenius scribunt. Ea nempe
si quis diligencius. recensere voluerit.
legat ea. que trogus pompeius. Iose-
phus. egisippus. suetonius. quintus cur-
tius. cornelius tacitus. titus. livius se-
renus. et tranquillus. et alii historici.
quos enumerare longum est: suis complexi
sunt historiis. Ex quibus facile liqu-
ebit. quia semper tiranno licuit adulari.
licuit eum decipere. et honestum fuit oc-
cidere. si tamen aliter coherceri non pote-
rat. Non enim de privatis tirannis agitur.
sed de hiis. qui rempublicam premunt.
Nam privati legibus. legibus publicis:
que constringunt universitas. facile cohibentur.
In sacerdotem. et si tirannum induat
propter reverenciam sacramenti. gladium
materialem exercere non licet. nisi forte cum
exauctoratus fuerit in ecclesiam dei cru-
entam manum extendat. eo quidem per-
petuo obtinente. ut ob eandem causam
non consurgat in eum duplex tribu-
lacio. Preter rem tamen non videtur.
si liceat. que dicta sunt. aliquibus astru-
amus exemplis.

Caruit ergo in primis domus ce- 19
sarea qua nichil potencius aut
gloriosius. ulla etate. recolit mundus. Si-
quidem Iulius cesar. primus orbem pro-
videncie. et rei militaris viribus ad-
quisivit: homo pre paucorum. et cui ul-
lum expresse similem. adhuc edidit
natura mortalium. Licet enim eum cicero
alicubi criminetur. quod citra eque
utilitatis. aut honestatis speciem. dele-
ctabatur iniuriis adeo: ut eum ipsum
peccare iuvaret: idem tamen. tantis
laudibus eundem effert. ut decorum cen-
seat munus. et virtutibus temperatum.
romano indultum imperio. ut potencia
nec prosperis extolli. nec adversis fran-
gi noverit. magnificus sine crudelitate.
Sine temeritate magnanimus. Strenuus
cum si alius esset. posset temerarius
videri. Cesar tamen. audax videri non
debet. cuius voluntas. decorum aspirabat

fauore. semper infra potestatem fuit Ne-
mo ferum (?) exceptus est cesarem. nisi
superbia rebellaret. prouocatus iniurijs.
pronus fuit ad ueniam Quos uicit
uiribus. prudencia antecessit Ex-
cessus eius uidebatur superare. et ad
iusticiam aspirare Quod ex eo conici
potest. quod nullum tempus quo voluit esse
¶ pacificum exceptis Hijs videtur orosius ex
parte consentire Cum enim in egip-
to. magna pars militum eius cecidisset
et ipse sicut lucanus innuit. cogebatur ce-
spite scenam. qui singulari virtute
eminens. inter cesarianos obsedit
muris calcantem menia magnum.
insistencium egipciorum. vi pressus
cesar. scapham ascendit. qua mox
pondere sequencium grauata. et mer-
sa: per ducentos passus. ad nauem
vnam. manu elata. qua cartas te-
¶ nebat. natando peruenit hic tamen.
quia rempublicam armis occupa-
uerat. tirannus reputatus est. et ma-
¶ gna parte senatus consencie. strictis pu-
gionibus occisus in capitolio.
sed et ubi honestatis memor exti-
tit Ut enim aduertit se strictis pu-
gionibus peti: toga caput obuol-
uit: simul sinistra manu. sinum
ad yma deduxit. quo honestius
caderet Successor eius augustus.
felicissimus omnium. se sub comminacione
pene dominum est prohibitus appellare
et tamen generis: tirandis rem
¶ declinauit et notam Tiberius
quoque a iulio tercius veneno obijt: cuius
morte. ita letatus est populus: ut
tiranum ... et deos manes ora-
uerit: ne mortuo sedem ullam da-
rent: nisi inter impios Et licet
veneficium: detestabile semper fuerit:
venenum quo ille extinctus est. or-
bis censuit esse vitale. siquidem ve-
neni. cum habitum est: quod cor inter
ossa cremati. inuentum est incor-
ruptum Ea enim cordis estimatur na-
tura. ut tinctum veneno. igne

consumi nequeat Tercius tiran-
nus caligula: occisus est a dome-
sticis suis Tiberius claudius quintus
a iulio. et si tirannidem vitauerit.
manifestius ut alter tiberius. vene-
¶ ni extinctus est At vero sextus
a iulio omnium inmanissimus. et vi-
lissimus. huiusmodi exitum habuit Post-
quam enim. deformitate scelerum
officiorum. et augustos. flagiciis
que uiciorum offensus. ut predictum est.
urbem incendit. ab omni populo
sicut suetonius tranquillus refert:
desertus est. et cum ingressus cubi-
culum: quereret percussorem. et non
inueniret: omnes quippe discesse-
rant: ergo ego inquit. nec ami-
cum nec inimicum habeo Idem pa-
ulo antequam se confoderet: scrobem
coram se fieri precepit. ad corpus
sui modulum: componi que in ca-
si qua inuenirentur marmoris
frusta. et aquam simul. et ligna
conferri. ad curandum cadauer
flens ad singula. atque itidem dictitans
¶ qualis artifex pereo Cum autem
audiret. se a senatu. ad iudicandum
supplicio. quale id esset interrogat
Et cum comperisset debere nudi. hominis
ceruicem. furce inseri. corpus vero
virgis aduerte cedi. conterritus.
duos pugiones. quos secum extule-
rat arripuit. temptata que vtriusque
acie rursus condidit. causatus
non dum esse fatalem horam. at
modo sporum ortabatur. ut lamentari
inciperet. modo orabat ut se ali-
quis ad mortem. suo exemplo anima-
ret Interdum segniciem suam.
hijs versibus increpabat Uiuo de-
formiter. turpius pereo Iamque
equites appropinquabant: quibus
preceptum erat. ut viuum contraherent
Quod ut sensit: ferrum ad egit
iugulo: in eoque consumpta est ...

familia cesaris Et ne in illa sola
familia adversus tirannidem. tantum
licere legibus. quispiam suspicaretur
intellectus novus. a iulio galba et
othone. vitellio nerone. et intellectum
interfectis. turpissime pertractus
e a cellula in quam se contruse
rat vinctus est deductus per viam sacram
passim fimum in os eius coniecta
tibus aliis. et a populo romano a
pud gemonias scalas in minuti
ssimis ictibus excarnificatus ru
ptus est in tiberim Duodecimus
domicianus vespasiano et tito inter
positis post multam et crudelem tira
nidem. a suis crudeliter interfectus est Ex
qua causa. tamen in xpianos crudeli
us egerit. auctore eusebio cesari
ensi: paucis aperiam. cuius verba sunt
hec libro iii. capitulo xviii Apud ipsum
vero domicianum cum iussisset omnes per
imi. qui de genere david et regia stirpe
descenderent. sicut vetus habet tradicio
delati sunt quidam. qui erant de posteri
tate iude. qui frater fuisse salvatoris
secundum carnem traditur Duplici urgebatur
invidia. veluti qui ex david. et ex
ipsius xpi propinquitate descenderent.
Hec etiam egesippus per ordinem hiis verbis
refert Adhuc autem supererant quidam
de carnali eius [?] genere nepotes
iude. eius. qui secundum carnem pater
domini dicitur. quos quidam detulerunt
tamquam ex david stirpe venientes
hos quidam revocatus nomine [?]
sicut iussus fuerat. perducit ad domi
cianum cesarem Nam et ipse formi
dabat. de adventu xpi. sicut et in ini
tio herodes Interrogati ergo a domi
ciano si erant ex familia david. co
fessi sunt Tunc quesivit quibus po
ssessionibus. vel quantis facultatibus e
ssent prediti At illi responderunt
quod utrisque non amplius esset in bo
nis. novem milibus denariorum ex quibus

Dus singulis per media porcione de
bebatur Neque hoc sibi in pecunia sub
sistere. sed in estimacione terre. que eis
esset in xl. minus uno iugerum consti
tuta per quam suis eam manibus ex
colentes vel ipsi alerentur. vel tribu
ta dependerent Simul et testes rura
les et durum operis manus labore
rigidas et calle obduratas proferebant
Interrogati vero de xpo. quale sit
regnum eius. vel quis ipse. aut ubi
aut quando venturus videretur. quod non
hoc mundi regnum. neque hoc terre ei
designetur imperium. sed celeste ei per
angelorum ministeria perficietur Quando
scilicet adventus in gloria de vivis ac mor
tuis iudicabit et restituet unicuique
pro factis et meritis suis Ad hec do
micianus cum in eis. nichil criminis
invenisset. et vilitate eorum quam
maxime contempneret. abire eos li
beros iussit Hec illi ex quibus
patet quod non ex mansuetudine. que
decet principem. sed fastu imperio a non
nullis fidelium crudelitatis sue cessi
bant rabiem Si ergo ad tantam pau
citatem et paupertatem genus rega
le deductum est. ut regnante domici
ano de stirpe david. nisi duo potu
erint inveniri. quibus sibi in carne
et sanguine propagatis perpetuitatem
ec conceditur Et quia ecclesiam dei [?]
et totum imperium laceravit domicianus.
eodem ipse dei rectis iudicio et ipse
laceratus est. Cuius cadaver popularis sra
sandapila per vispiliones expor
tatum. atque ignominiosissime sepul
tum est. Successor eius Nerva. Omnia
acta eius revocavit in irritum
et ascriptus principibus non tira
nis. morte confectus die obiit.
traiano adoptato in regnum Cui
tanta moderacione successit. ut
sicut augustus felicissimus. ita et
iste imperatorum optimus. dictissi=

me habitus sit. et ut fertur apud Seleuciam urbem Isaurie profluvio ventris extinctus est. Ei successit Helius Adrianus pater patrie qui rempublicam iustissimis legibus ordinavit. et Iudeos scelerum suorum perturbationibus exagitatos ut in Palestinam vrnierant vastaverant ultima cede perdomuit. Ulciscitur quoque christianos quos illi excruciabant. precepitque ne cui Iudeo introeundi Ierosolimam esset licentia. Christianis tantum permissa civitate quam in optimum statum murorum instructione reparavit. precepitque vocari Heliam de prenomine suo. Antoninus cognomento Pius. tranquille et sancte ubiuauit imperium: succedens Adriano cum liberis suis et mito pius patrie nominatus est: et intercedente Iustino philosopho. se christianis benignum exhibuit. Marcus Antoninus Verus successor Pii. cum Aurelio Commodo fratre. suscepit imperium. Aurelius autem casu morbi. quem Greci apoplexiam vocant. suffocatus interiit. Eo quidem defuncto: set solus reipublice prefuit. Vir quem admirari quam laudare si cutro pro traditur facilius est. a principio vita tranquillus. et constans adeo. ut ab infantia vultum nec gaudio. nec merore mutaverit. philosophiam edoctus stoice. eique deditus et vita pariter. et eruditione philosophus institutus est ad philosophiam per Apollonium Calcedonium. ad facultatem litterarum grecarum per Cheronensem Plutarchi nepotem. latinas autem eum Fronto nobilissimus orator docuit. et per quorundam opinionem Plutarchi nepos. Inter cetera bella gessit. quod pro magnitudine vix referri potest. Et hoc orationibus militum cristianorum. sunt eidem imperator: litteris suis dicitur attestatur. In magna confecit gravis certamen ex adverso persequendo. multi quoque sanctorum martirio coronati sunt. Postremo Lucio quondam filio suo in regnum assumpto. in Pannonia constitutus repentino morbo interiit. Lucius Antonius Commodus. quintus decimus ab augusto. per omnia crudelitatis luxurie et obscenitatis dedecora depravatus gladiatoriis quoque armis sepissime depugnavit: et in amphitheatro. feris sese frequenter obiecit. Interfecit etiam populi in ob senatores maxime. quos adivit nobilitate industriaque excellere. Flagitia regis pena urbis insequitur. Nam fulmine capitolium ictum. ex quo facta flammatio: bibliothecam illam maiorum cura studioque compositam. edes quoque alias iuxtapositas rapacissimo turbine concremavit. Fertur et beatus Gregorius bibliothecam combussisse gentilem. quo divine pagine gratior esset locus: et maior auctoritas. et diligentia studiosior. sed hec sibi nequaquam obviant cum diversis temporibus potuerint accidisse. Commodus autem cunctis incommodus. Nestiliani strangulatus est. nimis ante hostis humani generis iudicatus. Et hic quidem est descriptio tiranni. qua explicatur res: que latet in nomine. Sicut ergo dampnatum hostem licet licet occidere. sic tirannum. hoc tamen non impediat. si subticeo: veritatem historie. quam per Galbe Othonis. et similium varios neglecta est. Nec quis quotus sit imperatorum attenditur. sed quo dato. cum domuerit tirannidem. aut repressit clementia dei: qui pro decreto iusticie. quam vult flagellum inducit et delinquentium penam. et quam vult

quos fecit penitentes: admittit ad
veniam. Decreueram hic desistere. et
ad alias a romanis transire histo
rias. Sed quia in cathalogum impera
torum ille a quo genti mee no-
men est. Seuerus occurrit. qui ad usque
tristi nomine. tirannidem grauem exer-
cuit: illum adhuc solum adiciam: ne se-
uerior. vel seruilior vere parce vi
dear. Sed profecto haud comparandus in
cristianos. et ecclesiasticam persecutorem
celestis oracio prescripta est. Immiserunt
eum totiens bella ciuilia: quibus
romanus sanguis plurimus effusus
est. hic quidem afer genere. tripolita
nus ab oppido lepti. natura seuus.
multis sepe bellis lacessitus: forti
ssime quidem rempublicam. sed la
boriosissime rexit. congressus est cum
multis gentibus. ut de multis tri-
umpharet. Pescennium nigrum. ad ti
rannidem aspirantem. vicit et inter
fecit Iudeos et Samaritas rebellan-
tes. ferro cohercuit. parthos. ara-
bes. adiabenos quoque superauit. hic
est Seuerus genere tamen victor. qui in bri
tanias. defectum pene omnium sociorum
tractus. magnus ibi comminibus quoque pro
liis. sepe gestis receptam partem insule.
a ceteris indomitis gentibus. vallo
distinguendam putauit. Itaque maximam
fossam. firmissimumque vallum. crebris
insuper turribus communitum per centum
xx. duo milia passuum. a mari ad
ad mare duxit. Ubique sicut oro
sius. et alii historici referunt. a-
pud oppidum eboracum morbo obiit
Si quidem britannia. venena semper
ex horruit. et in principes non
nouit. sed plurimus principibus. in-
victos gladios exercere. prefatum uos
oppidum. nunc viuum. et breuitatis
temporis processu excreuit: ut ur
bibus antiquis audeat se confer-
re. Hec si forte. tanti imperatoris co

Extulit sepulturam. Ipsum tamen gentilium
ritu. et infidelium prauitate. tirani
dem in cristianos exercuisse. et pe-
nas scelerum fuisse: cum est Nemo
eum a seculo. se apostate anglie
cepit imaginem. qui dampnacio
nis. et confusionis. non fuerit parti
ceps

Longum est si gentilium tirannorum 12 20
ad ipsa usque. seriem voluero
trahere. sed omnis hec etatis. non
memorabitur homo hec enim
mentem effugit. et linguam vin
cit. libellus tamen. qui de gesti
tirannorum inscriptus est. quidem de
tirannis sentiam. plenius poterit ap
parere. diligenti tamen compendio
ut nec de pluralitate tedium: nec de
breuitate obscuritas gignatur. sed
ne vane hystorie. vilescat aucto
ritas. que plerumque ab infidelibus
scripta est. Hoc diuine et fidelis
hystorie. complebitur exemplis. Un
de ex eo apparet. quia ait vale
rius. ea demum tuta est potencia
que viribus suis. modum imponit.
Et sane nichil tam preclarum est. aut
tam magnificum. quod non moderatum
desideret temperari. Primum ergo Nemroth
tirannum. nobis obicit. diuina
pagina. Nemroth. robustum. coram
domino venatorem: quem omnium pri-
mum nulle testantur hystorie. et
si racio temporis. non adtestatur.
eundem fuisse reprobum. supra dic
tum est. Regnare siquidem voluit.
et non a deo. et sub eo. turrem in
celum erigere conata est. terra disper
genda. et confundenda. morta
litas. Progrediamur ad omnem

quorum populo divina prescit electio da-
turos · in regibus dominandi · non regna
di voluntatem · ita descivit adeo quod af-
flixit · ut urgente doloris angustia:
mortem sibi cogeretur inferre Nichil
enim · ad nimium prodest · sana assumptio-
si consequens vita dissentit nec ini-
tia rerum · apud iudicem obtinet: cum
¶ sua pendet exitus. Regum · et libri
dierum dierum · celebris hystoria est:
in qua auctore domino · israel edocetur:
sub tirannis absinthio laborasse · et iuda
david Jozias Ezechias preter david iosiam · et ezechiam · reges
omnes reprobos · habuisse monstratur.
Salomonem tamen · et forte aliquos ali-
orum: in iuda conualuisse · facile credide-
rim · domino renouante · Quid mirum quod facile
credendum persuadebitur · populum dure ceruicis
et corde indomabili · et qui semper re-
stitit · spiritui sancto · et non minus moysen
famulum legis: sed deum dominum legis.
abhominacionibus gentium: ad iracun-
diam prouocauit: pro principibus meruis-
se tirannos. Nam tirannos · quos peccata
impetrant · indurat et erigit · pe-
nitentia delet · excludit · et premit.
¶ Et quidem ante reges suos · sicut in
3 dictum narrat hystoria: fremuerunt se
per minimo · filii israel · sub tirannis · multis
et variis · pro dispensatione divina af-
flicti temporibus: sepe quod sunt cla-
Tyrannos Sunt varii matres ad dominum liberati · licebat quod · fini-
to tempore · dispensationis · nec tira-
norum exitus · inquam · debitibus suis
nec quisquam eorum · quorum dubie · pe-
nitens et humiliatus populus libe-
rabatur · arguitur · sed iocunda postero-
rum memoria · quam industria · divina ho-
norantur Ex quo propositis liquet ex-
¶ emplis Seruierunt ergo filii israel
Judicum 3 Egloy regi moab 18 et viii · annis
Et postea clamauerunt ad dominum · qui
suscitauit eis saluatorem vocabulo
aoth · inclitum filium gera · filii gemini.
qui utraque manu · utebatur pro dex-
tera Miserunt quod filii israel · per illum
munera egloy regi moab · qui
fecit sibi gladium ancipitem · habentem
in medio capulum · longitudinis
palme manus · et accinctus est
eo · subter sagum · in dextro femore.
obtulit quod munera egloy regi mo-
ab · erat autem egloy crassus nimis
Cumque obtulisset ei munera: prose-
cutus est socios · qui cum eo venerant
Et reuersus est de galgal · ubi erant
ydola · dixit quod ad regem Verbum
secretum habeo ad te · o rex Et ille
imperauit silentium · Egressis quod
omnibus · qui circa eum erant:
ingressus est aoth · ad eum: Sedebat
autem in estiuo cenaculo solus:
¶ Dixit quod Verbum dei habeo ad te
Qui statim surrexit de throno Ex-
tendit aoth manum sinistram: et
tulit sicam · de dextro femore suo:
infixit quod eam in ventre eius i-
tam valide: ut capulus ferrum
sequeretur in vulnere · ac pinguis-
simo adipe stringeretur Nec edu-
xit gladium: sed ita ut percusserat
reliquit in corpore Statim per secre-
ta nature · alui stercora pro-
ruperunt Aoth autem clausis
diligentissime hostiis · et of-
matis sera: per posticum egressus
¶ est / Et alibi [illegible] sara fugiens · Judicum 4
peruenit ad tentorium iahel · ux-
oris abur cinei Egressa igitur
iahel: in occursum sisare: dixit
ad eum Intra ad me domine mi ·
intra ne timeas Qui ingressus
thabernaculum eius: et opertus ab
ea pallio: dixit ad eam · Da
michi obsecro paululum aque.

Aoth
Eglon

Jahel
Zizara

quia valde sitio. Que aperuit utrem
lactis. et dedit ei bibere. et operuit il-
lum. Dixit sisara ad eam. Sta ante
ostium tabernaculi. et cum venerit ali-
quis interrogans te. et dicens. nun-
quid hic est aliquis. Respondebis.
Nullus est. Tulit itaque iahel uxor
aber. clauum tabernaculi: assumens
pariter malleum. Et ingressa ab-
scondite. et cum silencio est: po-
suit quoque super tempus capitis eius
clauum. percussum que malleo defixit
in cerebrum. usque ad terram. Qui so-
porem morti sociauit: defecit. et
mortuus est. Laudem vero ergo. aut
vituperium consecuta est posterum.
Iudic 4. Benedicta inquit scriptura. inter
mulieres iahel. uxor aber cinei.
et benedicatur in thabernaculo suo
Aquam petenti lac dedit. et in fia-
la principum obtulit butirum. Sini-
stram manum misit ad clauum. et
dexteram ad fabrorum malleos. Percu-
sisset que sisaram. querens in capite
vulneris locum. et tempus valide per-
forans. Ut ante. et ab alia con-
stat. hystoria. iustum esse publicos et
cidi tiranos. et pro plurimum addei obse-
quium libari. ymmo que sacerdotes
eorum necem eorum reputant pietatem
tem. et si quid doli. videtur fre
ymaginum. religione misterii di-
uini consecratum. Sic holofernes.
non virtute hostili. sed suis viribus
gladio mulieris occubuit. et qui
viris formidabilis ut fuerat:
luxuria et ebrietate victus a fe-
mina interfectus est. Nec femine ad
tirannum patuisset accessus. nisi
hostilem aimpia simulacione texis-
set. Non est enim dolus. qui fauet
fidei. et militat caritati. Sic quando
fidei est. quod increpat sacerdos:
qui diuine miseracioni. prescripserat
tempus expectato hostibus. se dedi-
turi. et urbem: nisi infra quinque di-
es eis deus subueniret. Caritatis
autem. quod nulla formidauit peri-
cula. dum ciues. et populum dei. ab
hostibus liberaret. Nam et hec orare
dicentes in salutem. indicant. Va-
fac inquit domine. ut gladio proprio eius
superbia amputetur. et capiatur
laqueo oculorum suorum. in me. et
percucias eum ex labiis caritatis mee
Da michi in animo. constanciam. ut
contempnam illum. et virtutem eius.
et euertam eum. Erit enim memoria-
le nominis tui. cum manus femine deie-
cerit eum. Vocat ergo abram suam. ancilla
et descendens in domum suam. ab-
stulit a se cilicium. et exuit se ve-
stibus viduitatis et lauit corpus
suum. et vnxit se mirra optima.
et discriminauit crinem capitis sui. et
imposuit mitram. super caput suum.
et induit se vestibus iocunditatis. sue.
tingens sandalibus pedes suos:
assumpsit que dextralia. et lilia. et
inaures et anulos. et omnibus or-
namentis suis ornauit se. contulit
que ei splendorem dominus. quia omnis ista
composicio. non ex libidine. sed ex
virtute pendebat. Et ideo dominus hanc
in illa. pulchritudinem amplauit.
ut incomparabili decore. oculis omnium
appareret. Illuc ergo perueniens. et
publicum captans hostem. dixit iudi-
th olofirni. Suscipe verba ancille tue.
quia si ea secutus fueris. perfectam re-
faciet dominus tecum. Viuit enim nabu-
chodonosor. rex terre. et viuit virtus
tua que est in te. ad correpcionem
omnium errancium. quia non
solum homines. sed et bestie agri
seruiunt illi. pro te. et obtemperant ei:
Nunciat enim virtus. et industria a-
nimi. vniuersis gentibus. et indicatum
est omni seculo. quod tu solus potens

Iudith 13

Iudith
Olofernes.

et bonus es in omni regno eius et di
sciplina tua omnibus gentibus predicatur.
Et adiecit ait veniens indicabo tibi
omnia ita ut adducam te per mediam
Ierusalem et habebis omnem populum Israel
sicut oves quibus non est pastor et
non latrabit vel unus canis contra te
que hec michi dicta sunt per providentiam
dei. Quid queso cautius quid speciosius excogitari
quid aptius suis dici potest. hac mistica
dispensacione consilii: Dixit itaque Ho
lofernes Non est talis mulier super terram in
aspectu et pulchritudine et sensu verborum
Cor enim eius concussum ardebat in
concupiscentia eius Dixit quod Iudith bibe nunc
et accube in iocunditate quoniam invenisti
gratiam coram me Ipsa vero que lu
xuriam non venerat fidei et forti
tudinis sue instrumento vesa est luxu
ria aliena et credulitatem quam semel
sopiunt blandiciis in proprio liberatione
civitatis armis occidit Percussit ergo
Holofernem in cervicem et abscidit
caput eius et tradidit illud ancil
le sue ut poneret in peram reporta
tandum in urbem que salutem fuerat
consecuta in manu femine. Hoc tyrannicidium
docent hystorie ne quis illius mollia inibi tum cui fidei aut
iuramenti religione teneretur astrictus.
Nam et Sedechias obneglectam fidei
religionem legitur captivatus et
quod in alio regum Iude non memini
ceruti sunt oculi eius quia dum
sine iuratur etiam cum ex iusta causa
caveretur tyrannus lapsus in perfidiam
non proposuit ante conspectum suum
Sed nec venenum licet videam ab
infidelibus aliquando usurpatum ullo
umquam iure indultam lego licenciam
Non quod tyrannos de medio tollendos
esse non credam sed sine religionis
honestate quod dispendio. Nam et David
regum quos legimus optimus et qui
excepto sermone Urie Ethei in
omnibus inculpatus incessit licet

tyrannum gravissimum sustinuerit et cum
perdendi sepe nactus fuerit occasio
nem: eius parcere maluit conscius de
misericordia dei qui eum sine peccato
poterat liberare Decrevit ergo
expectare pacienter ut ille vi
staretur a deo reddita civitate:
aut in exilio caderet: aut alias iusto
dei iudicio moreretur Si quidem vel
ex eo potest insigniri paciencia eius quod
cum horam clamidis eius precidisset
in spelunca et alibi de nocte castra
ingressus custodum negligenciam
increpasset: ipsum regem coegit
profiteri quia David causam agebat
iustiorem Et hec quidem modus delendi
tyrannos utilissimus et tutissimus est
sed quod puniuntur ad precipuum cleme
tie dei humiliati confugiant et puras
manus levantes ad deum: devotis pre
cibus flagellum quo affliguntur
avertant. peccata etenim delinquencium:
vires sunt tyrannorum Unde Achior
dux omnium filiorum Amon: saluberrimum
hec dedit consilium Holoferni. Perquire
inquit domine mi: si est aliqua
iniquitas populi in conspectu dei
eorum et ascendamus ad illos Quia
tradens tradet illos deus eorum tibi
et subiugati erunt sub iugo pote
tie tue Si autem non est offensio po
puli huius coram deo suo non poterimus
resistere quia deus eorum defendet
illos. et erimus in obprobrium universe
terre.

Finis enim tyrannorum confusio
est ad initium quidem si in ma
licia perseverant nec revocantur
ad veniam Nam et ipsi flagello
patitur incendium cum in correccionem
filiorum eo fuerit usus pater.
processerint

Et inquit Acab veniens ē faciem
meam. non inducam malum hoc
in diebus eius. At iezebel in insani
cia perseverans: condignos crudeli
tatis exitu. sanguinem suum. canibus
lingendum prebuit. in loco ubi san
guinem innocentis naboth. linxerant
canes. Sed si ita innocentis nabu
the sanguis exquiritur. Nunquid
tot innocentium sanguis. inrequisitus
erit. Omnium iusti. concupivit in
pietas. et in punitacionem eius. to
tius regni. iura amisit. Punitur
autem malicia sepe a deo: sed interdum
suo. interdum quam homines utitur telo.
In penam impiorum afflixit pharao
populum dei. et ab eodem gravissimis.
sicut in exodo legitur. flagellatur
plagis. Que ut breviter sunt ut fidelius
teneantur. metro compheras ani
mi inserere. Prima rubens unda
rane tabesque secunda. Inde culex
tristis. post musca nocentior istis
Quinta pecus stravit. vesicas sexta
creavit. Pone subit grando. post
bruchus dente nefando. Nona tegit
solem primam necat. ultima prolem.

Nec miro quis visus fecit. hoc so
lum attendens: quia plagas egipti
sub pharaone. satis compendiose co
prehendit. In hiis tamen omnibus
non est aversus furor eius. a populo
dei. sed egredientem persequens: cum
curribus. et equitibus suis. in mari
submersus est. Aquis ergo primo
ad populum defensionem. et per telo ad sub
versionem tiranni visus est dominus. Dux
Salmansar quoque regnante ezechia
premebat populum dei. confususque rex
in preces. adversus minas tiranni. cli
peum divine protectionis opposuit. hym
et cum prophetis confortavit dominus dicens
Non ingredietur urbem hanc. nisi
mittet in eam sagittam. nec occu
pabit eam clipeus. nec circumdabit eam
municio. Per viam qua venit revertetur
et civitatem hanc non ingredietur
dicit dominus. Protegam quoque urbem hanc
et salvabo eam. propter me. et propter
David servum meum. Factum est ergo.
in nocte illa. venit angelus domini.
et percussit castra assiriorum centum octo
ginta. v. milia. Cumque diluculo surre
xisset. vidit omnia corpora mortuorum
et recedens abiit. Et reversus est senna
cherib. rex assiriorum. et mansit in
ninive. Cumque adoraret in templo
nesarath deum suum adramelech. et
sarasar. filii eius percusserunt eum gla
dio. fugeruntque in terram assiriorum: et
regnavit essaradon filius eius pro eo

Nec moveat. si alio. et alio nomine
censeatur in diversis hystoriis. quia per
tradicionem hebreorum. sicut Ieronimus auc
tor est. idem pentenominus extitit
dictus est enim. salmanasar. et senna
cherib. et phul. et tegi ad phalasar
et sargon. Nisi enim polinominus ha
beatur: hystoricorum quedam contrarie
tate dissidencium. quoque vacillabit au
ctoritas. Hic ergo angelico gladio
primum. adversus exitium visus est dominus.
deinde adversus impium. manibus fi
liorum. Apud quoque natura. vindi
ctas stupet. interdum altissimi et ho
minem provocante malicia: creatoris
sui legibus. inhabilis adquiescat
sunt est. quod adversus deum. nabucho
donosor intumescens: exacto septenio.
bestiam egit. et penitens. est denuo
reversus in hominem. rebus restitutis
et regno licet eo quomodo meruit

Conservo exitu spoliavit. Ad tempora De Iuliano
transeo christiana. quibus in omni gente
et populo manifesta est. nequitia
tirannorum. et eiusdem pena. Iuli
anus vilis apostata. et sordidus im
perator. dolo paganus. quod viribus. perse
cutus est christum. nec tamen viribus
temperavit. Nam sub eo. gravissima
christianorum. exorta est persecucio.

dum galilei · quem dicebat · conatu impio nomen moliebatur extinguere · Verum dum adversus parthos · infaustam ex pedicionem ageret · et ydolis in reditu suo · pro sacrificio · cedem devovet christiano rum · magni basilii · aliorumque sanctorum patrum · iniustus est deus · mercurium quem martirem estimat · qui tirannum in castris · mandato beate virginis · lancea perforavit · morientem quoque coegit im pium · confiteri galileum christum · scilicet quem persequebatur · esse victorem · et de se triumphasse Cum enim prefatus episcopus fi deles cesaree · in ecclesia pretere virginis genitricis dei · pernoctantes in orationibus collegisset: ipsa nocte · beatam virginem in visione sanctus agnovit · et hanc ei consolationem accepit Vocate michi illa michi mercurium · et abibit interficere mercurium iulianum: in filium meum et deum · tumide blasphemantem Sanctus autem cum armatura adveniens: ve lociter abiit Et adorans que ap paruerat magnum basilium · dedit ei li brum · scriptum in hystoria · omnem indi facturam · de exordiis vero homine a deo plasmato In principio autem libri suprascripto erat · dic ... homine iam plasmato: patre suscipiens itaque librum legit ab inicio usque ad patre; Similem quoque visionem vidit: ea dem nocte · questor iuliani · in expe dicione libanius Redeuns basilius ad martirium: sed mercurii nocte ipsa: in curii arma non repperit sed die sequen ti · invenit eadem · et lanceam recenti sanguine · cruentatam Orosius tamen de mercurio martire · non facit men cionem · sed in expedicione parthi ca · tirannum refert · obvii militis · te lo esse peremptum · scilicet Eutropius quoque · qui romanam · eleganti compendio · describit hystoriam · peremptum fatetur in castris · sed nullam exprimit · cedis auctorem · persecutionem tamen · quam eodem auctore · in christianos super modum exercuit · ei constat plurimum nocuisse

At hystoria tripartita · diligencius pro sequitur · flagicia iuliani · et quanta immanitate persecutus sit christum: quem galileum nominabat · in toto sex to volumine comprehendit · Ex quibus ad laudem galilei · nonnulla inserui compendiose · decerpta ab hystoria: que de eo socrates · theodoretus · et sozo menus · teste cassidoro tradiderunt

Iulianus ergo · de regio sanguine ori undus · et ex constancio · nepos constantini magni · qui bizancium · a suo nomine · constantinopolim appell avit: ab inicio extitit christianus · cre scens quoque in adiutorys constantinopo litane urbis: exercebatur · in basi lica ubi doctores erant: spiritu pura to procedens Pedagogum habebat nomine mardonium eunuchum: melo dem latronesem Rethoricam vero le gebat · apud ecebolium sophistam: ca opera · et diligencia magni basilii christianum Prohibebat enim imperator ne apud paganum sophistam leges · ad impietatis dogmata declinaret · Proficit ergo · ut ei fama deferret · vires imperii gubernandi Unde in suspicionem ductus imperatori: ab ur be regia iussus est abstinere missus quoque in nicomediam · prohibitus quoque venire apud libanium sophistam syrum · paga num quoque · qui sibi a pedagogis constanti nopolitanis expulsus morabatur. Utebatur tamen · lectione librorum eius: et in rethorica proficiens maximo philosopho ephesio · qui postea quia ar tes magicas exercentem valentinianus imperator fecit occidi familiaris effectus est Cumque ab eo · verba philosophica pregustasset · cepit eius imitari reli

gionem magis et magni cupidus successus impii imperatorem verati mens. suspicionem quam cavens. tonsus monachum simulabat vitam agens perditorem. in situ xpiano. et nec alias nicomedie lector ordinatus. sic furorem declinavit imperator. In manifesto autem. sacros xpianorum legebat libros. et latenter operabatur in philosophia. invalescente semper ambitione impii. Unde et amicis dicebat. felicia fore tempora: quibus ipse rerum potiretur imperio. Et quidem manus non evasisset imperatoris. nisi imperatrix eusebia. timentem latitantem. et pro eo intercedens obtinuisset: ut ad philosophandum mitteretur athenas. Refert theodoritus quod exinde discurrens. omnem helladem. vates querebat. consulens. an ad imperium perveniret. Iuncto quoque viro. qui se potentissimum in magica fatebatur. introductus est abeo in locum ydolorum: ut abdito evocatos a mago demones. prius consuleret. Ex quibus solent apparentibus. compulsus est iulianus. frontem suam. crucis munire signaculo. Quo facto repente demones disparuerunt. Magus itaque cepit culpare iulianum. At ille pretendens metum crucis se dixit obstupuisse virtute. eoque signum hoc demones fugerunt. Non sic putes hoc bone vir. inquit magus. quia timuerunt sicut ais. sed abhominati hoc signum. potius abscesserunt. Et ita capiens miserrimi. odio xpiani signaculi replevit iulianum. Postea sicut socrates auctor est. imperator evocans iulianum: eum constituit cesarem. et data sorore constantia in uxorem. ipsum contra barbaros destinat ad gallias. Successit ergo ei sicut quod sibi initium vincendi barbaros quod amorem suum. apud milites collocarunt. Refert etiam quod dum in aliquam civitatem fuisset ingressus corona laurea. qua solent ornari civitates. inter columpnas pendens. rupto fune super capud eius decidit. eique aptissime convenit. quo facto. cuncti clamaverunt quia ei signum foret imperii. Congrediens deinde cum hostibus. tanta felicitate provectus est. ut a militibus appellaretur augustus. Et quia corona deest imperialis. unus signa portantium torquem quam habebat. capiti eius imposuit. et hoc modo factus est imperator iulianus. Que vero postea gessterit ille philosophus. indicet audientibus. Nam in ipso principio. oia pro placito disponebat. fingendo quod xpiane religionis abiecit. et singularum urbium templa aperiens ydolis offerebat. dicens se ipsum esse pontificem paganorum. Et si intestino quod bello lacerasset imperium. nisi ei degenti in gratia. fuisset mors imperatoris constantii initiata. Ut non favorem multitudinis sibi conciliaret eius sibi profende religionis omnibus indulgebat. Studebat [illegible] obhoc eam largus. Hinc affectata simulacionem philosophi prius. Hinc a civilitate fictiva tonius. Hinc gravis amole impii. et quod maxime erat ne crudelis habetur. mansuetudine mentiebatur. Ceterum qualis esset religione monstrabat. xpianos ergo in exilium deportatos. iussit evocare et confiscatas eorum sibi reddi substantias. Templa quoque paganorum velociter suis iussis precepit aperiri. et que eis ablata fuerant. constanter restituere sanxivit. Pallacio expulit eunuchos. tonsores. et cocos. Eunuchos quidem. eo quod uxor eius obierat. postquam non duxit aliam. Cocos autem. quia in ore philosophi cibus simplicibus utebatur. Tonsores tamen ut ipse ait. unus sufficiat multis. Scriptores plurimum venerebatur. cultores quod discipli-

ciarum. sed maxime prestantes. unde
et fama virorum huiusmodi undique congre-
gabat circa palacia. qui ornamentis
palliis. magis habitu quam ingenio
pandebantur. Erant tyranni omni-
bus christianis seductores viri. et im-
Cperatoris semper regioni fautores. No-
ctibus vigilans conscribebat libros
quos in senatu publice recitabat.
solusque imperatorum. a iulio cesare
in curia recitavit orationes. publi-
cum cursum mulorum et caballorum
inhibuit. iubens eos utilitatibus
publicis ministrari. Hoc huius opera
laudant pauci. plurimi vero vitupe-
rant. quia remoto fastu palacii
contemptibile videatur imperium
Apud sozomenum fertur. quia
mox in ipso principio sic aperte
et impudenter negat christianam
fidem ut quibusdam sacrificiis et in-
cantationibus. quas expeditiones pa-
gani vocant et sanguine immola-
ticio nostrum baptisma studeret ablui-
re et abrenunciare ecclesiastice confessi-
oni. Ex illo enim tempore tam secrete
quam publice. et in templis paga-
norum licenter sacrificia celebravit.
C Refertur autem. quia dum aliquando sacri-
ficaret ostensum sit ei. in visceribus
hostie. signum crucis. corona circunda-
tum circulo inserto. alii quidem perterri-
ti in religionis virtutem et christiano-
rum dogmatum eternitatem intellexerunt.
eo quod corona victorie indicium est. et
ambitus circulares in se redeuntes e-
ternitatis ignari. princeps autem confor-
tans eos prospera sibi monstrari as-
seruerit. et quia signum dogma-
tis christiani constringitur. ne ei dila-
tari liceat circuli termino esse conseptum
C Cum autem ad hunc pervenisset gallus et
iulianus. ad sepulturam mamme-
martiris opere inter se diviso certatim
basilicam fabricarent. res dictu
mirabilis. et forsitam incredibil

accidisse narratur Galli namque pars
augebatur. utiliter crescebat. iulia-
ni vero labores: alii quidem fodiebant
alii terra ipsa eminente ruderibus
implebantur. aliquotiens terre depo-
sita fundamenta copulari non poterant:
ac si quedam violenta virtus ab infe-
riore loco. ea repercuciendo depelleret.
res prodigiosa. visa est. omnibus ex-
istimantibus. quia non esset vir ille
in cristiana religione salubris. Nec
C falso. quod patuit ex post facto. Nam
ecclesias. et ministros. possessionibus. et
privilegiis. spoliavit. et quod nimis grave.
et plane iniuriosum est: clericos iussit mi-
litibus aggregari. duci provincie fenitudos (?)
plurimasque eorum curie tradidit. Complices (?)
vero christianorum. cum uxoribus. et filiis in-
scribi precepit et tamquam iniquos [illegible]
ta professos et galileos omnes censuit.
inflicta diminucioni capitis subiacere
Cum initio autem christianis paternus mi-
tior visus est. sciens priores persecutores
nichil profecisse. in pena christianorum. quin
magis auxit crevenant (?). et facti sunt glo-
riosi pro dogmate morientes. Invidens er-
go eorum glorie. abstinuit a tormentis.
Indicans esse necessarium. ut sermone po-
tius. et ad monitionem ad paganitatem
colendam. complices suadet. speravit etiam
C hinc se monstrare clementem. Dicitur
enim. quia dum constantinopoli. apud for-
tunam sacrificaret urbis. accessit ad
eum maris episcopus calcedonie et publice
impium. et sine deo. apostatam vocavit
At ille solam ei inproperavit cecitatem.
eo quod senex. cecus. manu alterius ad-
agebatur adiciens Non galileus deus
tuus curabit te. Respondit maris.
gratias ago deo. qui hoc michi egit ne te
viderem pietate nudatum. Imperator
autem silens abscessit. prius simulans
ut ostentacione paciencie pagani-
tatem roboraret. Lege autem inhi-
buit ne galileorum filii. poetarum. re-
thorum. et philosophorum. legerent disciplinas.

Propriis inquit telis sedum pinnis volue
ramur. Ex nris enim armati. ex nris
conscriptoribus. contra nos bella
suscipiunt. Posuit et aliam legem pri
piens galileos expelli miliciis. ad
iecit et aliam. ut galileis bona au
ferentur qui xpus eorum. eos pauperes
esse precepit. Scripsit apollinaris
vir doctus. et ingeniosus. eruditis
versibus pro homeri poemate ebrica
antiquitate. et in alio opere imitatus
est comedias menandri fabulositate
deducta Euripidis quoque tragedias et liram
pindari. secutus est. et absolute dicen
dum. quia ex diuinis scripturis argu
menta sumens. omnes euticheas vel eccle
siasticas lectiones. breui tempore pro tempo
sunt numero. virtute. moribus conscriptorum
caracteres. et disposicione grecorum. vel
de parvis. Scripsit et librum nobilem.
ad ipsum imperatorem siue contra phos
in quo tractatus sacre scripture testimo
niis. illos irrefragabili racione. de
sipere probauit. et seuera sentire dedo
cuit. Quem legens imperator. clarus tunc
scripsit epis. legi et reprehendi. Cui
epi rescripserunt. Et si legisti: non
agnouisti. Si enim agnouisses: neque
reprehendisses. Basilij autem capado
cem creditur hanc fuisse epistolam. Veni
ens antiochiam imperator. eo quod ei
esset barba valde prolixa. derisus
fuit est. dicentibus antiochenis.
tondeatur. ut ad funes barba eius
proficiat. Et quia thaurum consueue
rat immolare. taurum et aram. suo
formari precepit in solio. Laicantes
ergo dicebant. iste taurus. euertit mun
dum. et nisi eum libanius reuocasset.
grauiter afflixisset antiochenos.
Ad usus quos tamen librum satis urbanum
scripsit. Vt autem etiam iudeos demo
niacum. et armaret in xpm. templum in
ierosolimis eos instaurare precepit. ho
norantibusque. quos de toto orbe
conuocauerat. plurima ministrauit. misit

quoque presidem. impiorum executorem digni
ssimum preceptorum Aliuit enim. qui ad
reparacionem faciendum. argenteos ha
mos et coffinos. et scaphas habu
erunt. Cumque fodere iam cepissent: sta
tuta quaque die. hec multitudo plurima
faciebat. Nocte vero. spontanea terra
de valle crescebat. Solutis itaque
prioris fundamenti reliquiis. noua omnia
preparabant. Cumque gipsi et calcis mul
ta modiorum milia congregassent:
nis magna ventorum. repente re
spirans tempestates. atque procelle.
subito facte. quicquid congregatum fue
rat dispserunt. Adhuc autem in
sanientibus eis. et nequaquam diuina
longanimitate correptis. maximus
primo terre motus factus est. et quisquis
non fuerat diuinis misteriis imbu
tus. vehementer attritus est. Cum
vero neque hoc. tererentur iudicio. igitur
ex fundamentis. que suffodiebantur
egrediens. plurimos fodiencium con
cremauit. aliorum membra dis
soluit. nocte plurimis. in media por
ticu dormientibus. cadens subito.
cum ipso porticu dormientes
oppressit. Alia vero die in celo signum
splendens. crucis salutaris appa
ruit. Sed eciam iudeorum vestes.
crucis signaculo sunt reple te. non
signate cum splendenti colore. sed
nigro. Hec itaque. dei rebelles con
siderantes. et diuina cotremiscentes
flagella: ad propria sunt reuersi confi
tentes esse deum: qui ab eorum
progenitoribus: ligno probatur ap
pensus. In his tamen omnibus. non
est a suis furor impij: sed in
durato corde. precepit sacrificari.
ut quicunque palacium non intraret.
et neque collegio. neque foro. neque
arbitrio. neque dignitate. vel quolibet
libet administracionum participaret.
Cum vero torquebantur xpiani. et
spoliabantur. eis pacienciam

indicabat quia sicut galileus eorum ex
presso verbo legis et testimonio operis:
suos docuerat sectatores. Unde et mul
ti christianorum retrorsum abierunt.
aut strati metu. aut capti dolo. et
invalescebat sententia paganorum
¶ Ut autem ad ydolatriam milites faci
lius assuescerent: studuit ad pristi
nam . reformare illud signum . subli
mius romanorum . quod constantinus in
forma crucis mutaverat . Verum in
publicis ymaginibus . iovem . quasi
de celo sibi coronam deferentem . et purpu
ram mercurium quoque et martem . in se re
spicientes . velud pro testimonio sapientie
et fortitudinis depingebat Hoc agens in y
maginibus ut sub occasione imperii
latenter adorarentur dii . et hoc non
subiecti oraculo fallerentur . Eorum
sic capti facilius impleturi quod vel
let Si vero detrectarent: torquerent
¶ tamquam imperii contemptores Ap
probabat autem studia christianorum: li
cet persequeretur fidem . et exercitia vir
tutum . quo paganorum roboraret
errorem: apud galileos: non vera
mentiebatur esse . sed ficta decrevit
ergo omnes virtutes percipi . et paganos
christianis . absque fide . moribus in
stitutos . preesse voluit esse cultores .
Sicut arsacio pontifici galatie:
scripta ab eo . in hunc modum do
cet epistola Paganorum ritus non
dum agitur . secundum intencionem nostram
propter cultores eius in negligencia
positos Nam deorum claritas . ma
gnitudo atque sublimitas . omnem oracio
ne atque spe maior est Sed propicii
sint nobis dii . propter negligenciam
quam habemus . ad illorum providencia
in parvo tempore tanta mutacio
facta sit: quantam neque orare prius
¶ quisquam presumpserat Quid ergo pu
damus hoc posse sufficere . nequaquam
respicimus quemadmodum superstitionem
christianorum auxit circa peregrinorum

et circa sepulturas . et mortuos . mul
ta solacia . honesteque conversacionis stu
dia . non vera . sed ficta Quas res
arbitror . apud nos debere subtilita
te geri Non ita satis est . te talem
esse . sed omnes absolute circa gala
ciam sacerdotes Quos aut dehortare .
aut racione flecte . aut certe festinanter
a sacerdotali ministerio remove .
nisi cum diis . cum coniugibus . et filiis .
atque servis . colla submiserint . non
sinentes ultimus eorum servos . aut filios .
hoc facere contemptores . aut gali
leos impie contra deos agentes .
et impietates pietatibus propo
¶ nentes Deinde clericos admone :
ut sacerdotes . neque ad spectacula
procedant . neque in tabernis bibant . aut
cuilibet arti . operibus que turpibus .
aut impudentibus presit Et qui obe
dierint honorentur . inobedientes ex
pelle Xenodochia constitue . per
singulas civitates . ut nostra peregrini
clemencia fruantur Non tantum nostri
sed etiam extranei pecunia indi
¶ gentes: ut habeant unde fiat In
terim decrevi singulis annis xxx
milia tritici modios . per universam
dari galaciam . et sexaginta mi
lia vini sextarios Horum quinta
pars pauperibus: templis observan
tibus debet expendi . reliqua
peregrinis indigentibus que distribui
Turpe namque est . ut iudeos non
obiciant . sed potius nutriant:
impii galilei . et suos pariter ut
nos etiam nostros . nostri vero nostrorum
solacio deserantur Quapropter do
ce: et collaciones facere paganos .
ad talia ministeria . paganarumque
vicos . offerre primicias frugum .
Eosque huiusmodi beneficiis instituere do

tere eos. hoc opus olim fuisse meorum
Homerus enim hoc probat introdu-
cens eminium talia facientem:
Nos ergo neque bona morum imita-
mur. sed aliis remittimus. negligen-
cia confusi. magis autem deorum
veneracionem respuentes. Si igitur
hoc te facientem ego cognovero.
Cleticia plenus ero Presidens
provinciarum varius domi suscipe. fre-
quenter eis scripta transmitte. frequenter
dicentibus eis civitatem: sacerdotum
nullus occurrat. Cumque ad templa
venerint deorum: intra ianuas eos
nemo procedat militum. forte autem
procedencium officiorum. sed qui volu-
erit subsequatur. Cum autem ipsum limen
templi pervenerit. privatus existit.
Tu enim sicut nosti. intus es index
hoc enim etiam. sacra sanctio videtur
exigere. Obedientes igitur pul-
tate pii sunt. reluctantes vane
glorie comprobantur. Eundem enim pa-
ciatur. aut quod indicant auxilium.
qui matrem deorum propiciam habere
voluerint. Cum ergo neglexe-
runt. non solum sine quela non
erunt: sed etiam ire indignacionis
impetum sustinebunt. Neque enim fas
est. ut illi parcatur qui deos
habuerit inimicos. Suade siquidem
eis. ut si mea volunt servi ...
omnes matri deorum studeant offi-
cultudinem. Hec quidem scripsit. et ad
similitudinem cathe demonum tem-
pla constituit et instituit ministros
in diversis gradibus: ad instar
clericorum. ut esset. qui ceteros
doceret. cultum perfidie. et peniten-
tes post culpam secundum tradicionem
cristianorum. correctione mediocri
reformaret. Nichil autem quod a
paganis omittetur in perpi-
cuorum videbatur Adeo quidem
ut nec sevire in mortuos. in

Humanum aut crudele paganis vide-
retur. In civitate Sebastea. Iohannis ba-
ptiste sepulcrum aperuerunt. ignique
tradiderunt. ossa vero ac pulverem
disperserunt. Si vel capita flagiciorum
eius. vel similiter que prius in
orbe. adversus catholicam gesta sunt.
voluero enarrare: multis magnisque
voluminibus tanta egebit malicia.
Sed progrediamur ad finem. quem
pius galileus. intemerate virginis
filius. impio persecutori suo ad con-
solacionem ecclesie sue. et ad gloriam
maiestatis. qua patri coequalis.
et consubstancialis est: potenter in-
flixit. Procinges ergo se ad persicam
expedicionem. pro more misit delphi-
os. et delum atque dodonem: consules
an expediret ad bella procedere. Va-
tes itaque omnes. victoriam promitte-
bant. Uno inter cetera animati re-
sponso: quod pro exemplo mendacii. ac
seduccionis inserere non pigebit. Est
ante hunc nunc omnes aggredimur
dii victorie. trophea referentes. circa
flumen thire. horum ego dux ero:
bellicator mars. Quisque ergo
prophetiam nunsarum principem: et divi-
nacionis credit vim et mente cal-
fluminis hunc interpretetur. Cum omni-
ser animatus omnimodam sibi victo-
riam sompniavit etiam galileos delere.
A plurimis tamen. ut oportuit. vilis
apostata contemptus est. In antho-
chia namque vir quidam optimus
pedagogus adolescencium habita-
bat. erat quoque illic famosissimus sophi-
sta libanius expectans victoriam iu-
liani. habens pro quoque poculis nimmis
eius. Ait ergo verum deridendo reli-
gionem. Nunc fabri filius. quid putas
agit. At pedagogus completus gratia
dixit. O sophista creator omnium. quem
tu fabri filium nominasti. loculum se-
pulture. iuliano componit. Post
paucos dies. mors nunciatur iu-
liani. et in loculo adductus est.
animarum quoque timor evacuatus:

Eodem quoque tempore vir religiosissi-
mus iulianus cognomento saba subite
hylaritatis causam a ministris inter-
rogatus. respondit. ferus sacre vinee de-
uastator penas exactus est. vastationis
sue. iacet quod mortuus minis quod frustrat(us).
Sed exprimendus est ordo quo decessit
impius persecutor. Cum ergo tam. duces
quam hostes. bello persico. laboribus.
et fame. multipliciter afflixisset: veni-
ens thesifontem ciuitatem. in tantum
obsedit regem. ut crebris legacionibus
ei offerret. partem regni. dum solum
bello descenderet. Sed imperator contemp-
sit elatus. nec attendens quia vincere
quidem bonum est: super vincere nimis in-
uidiosum. Confidebat enim magicis ar-
tibus. et arbitrabatur secundum pitagoream
opinionem. animas diuersa corpora pagare.
se credebat: possidere animam alexandri.
aut quod pocius in alio corpore. esset alius
alexander. Rudebantur ergo romani de
principe. qui bellum finire nolebat resi-
stebant tamen instantibus persis. ita ut fre-
quenter. nunc hy: nunc illi. verterentur
in fugam. Porro Iulianus in equo re-
sidens. exercitum confortabat. Immrcens
quidem. spe feliciter. sue presumens:
Contraque iaculum repente delatum disc-
rens: per brachium in eius latus immer-
sum est. Ex hoc vulnere suscepit terminum vite
Cuius vero insessorium intulit vulnus: hac-
tenus ignoratur. Sed aly quedam in-
visibilem hoc intulisse ferunt. aly
vnum pastorum hismahelitarum. aly mi-
litem fame. et itinere fatigatum. Sed
sive homo. sive angelus fuerit patet
quod diuinis iussionibus ministrauit. Aut
enim quia cum fuisset vulneratus. mox
manum compleuit sanguine suo. et in
aerem proiecit dicens. Vicisti galilee.
vicisti. et in corpore. confessus victoriam
est. et si blasphemando. Defunctus est aut(em)
tercio anno imperii sui. vite tricesimo
primo. nimium tamen. vixisse visus
est bonis: qui cito modo in ecclesiis.

Sed etiam in theatris. predicabant vic-
toriam galilei. Omnes enim clamabant.
Maximus fabre. non sunt vaticinabia.
Vicit deus. et xpistus eius. Defuncto
impio. inuenta sunt in templis
simulacra stupenda principis. et
mira insignia sapiencie. decla-
mate. et famosissime pietatis.
Nam in carris apto templo. quod usque
ad reditum suum. clausum esse preceperat
inuenta est mulier. a capillis appensa.
manus extensas habens. apto per
tero. in cuius iecore. euentum belli
persici. fuerat speculatus. In anthi-
ochia quoque. archas in palacio p-
lurimas. humanis capitibus ple-
nas inuenerunt. et demersa pu-
teis in minima corpora mortuorum
Prodigiosa. et scelesta illius q(ui)
nec imperatorem. nec phylosophum decere
vult. sed impium et magnum dei ho-
stem. et hominem. treptita laicus padit
Historia Angelica quoque britannia-
rum. sicut quedam inuentum testatur
hystoria. ad compescendam et pu-
niendam tirannidis rabiem. Glori-
ssimi martiris. et regis. caduindi
manum excrit: Cum enim sua vi bri-
tannie insulam quam ex magna
parte occupauerat vastaret. spo-
liaret. et membra xpisti. persecu-
tionibus multis affligeret. indicto
ne census. quem lingwa anglo-
rum danageldum vocant. principum
honerauit precepit quod possessiones
memorati martiris conferreci
tessit. Supplicatum est ei. ceteresque sit
preces. Missus a viro religioso
frater. sub interminatione inhibuit.
ne ecclesiam xpisti: domum ingressus. et li-
beram familiam eius: tirannus inde-
bita premeret seruitute. Sed impi-
etas ad preces obsurduit. intulim-
it ad prohibicionem. ad minas in-
duruit. et conuicys. et iniurys affici-
ens humilem nuncium dei: ultricem
accelerauit manum. flagellum pro-
uocauit. et parcia dei contemptor

temeritate ictus · incurrit mortem et
mora Inter milites agens in castris
solus sicut ipse confessus est · a deo
vidit adesse beatum Eadmundum in
crepantem eum duxisse et reduxisse
eum ad mortem Nam tirannus e vestigio
expiravit Et ab ea quidem die · licet
insula quamplures tirannos habuerit:
ecclesia beati Eadmundi a prestatione
dictione sibi mansit immunis Nemo
enim eorum in eam ausus est provocare ·
aut inopportuna ecclesiam eius perurgere
Etate sua Nostre temporibus · Eusta
chius filius Stephani · qui in ecclesiam
dei sevire decreverat · eam omnibus pre
dibus depredatus est · et terram beati
Eadmundi · cui omnes predones detule
rant · videret opulenta · sibique
non esset · consumptis opibus re
gni · unde semel · et secundo militi
bus era preberent · iam enim defe
cerant donativa predia iam dicte
ecclesie depredatus est: needum tamen
digesserat cibum · quem de facultatibus
loci acceperat · ipsa que die · antequam
se domui sue reciperet · que vicinius vi
cina erat: tractus est in insaniam ·
et letali percussus morbo die tertia
octava · rebus cessit et vita Quid
moror in paucis Ubi sunt · ut de
domesticis loquar · Gaufridus · Milo
Ranulfus · Alanus · Symon Gillebertus ·
non tam comites regni · quam hostes
publici Wergillus Sarisbiriensis Ubi
Marcha qui impellente beatam virginem
incendit in Sorgam · quam reparabat:
Ubi alii · quorum vel nomina · consi
cerent librum Horum utique malicia in
signis est · infamia celebris infelix
exitus: et quem prius etas ignorare
non potest Si ergo quis antiquas
revolvit hystorias · si ignorat quo ti
rannus · tunc reges terga prebebant a
regina saturum tamen superstratus est ·
si casus et precipicia · precedencium co

Decollat tirannorum · vel ea que saulis inge
runt inutiles attendat · et luce clarius
intuebitur · omnes tirannos miseros
esse

Quid itaque sibi velint

qui rempublicam vel populum dei
indebito servitutis iugo nituntur op
primere · non video · nisi forte ea de causa
potenciam appetant · ut tormenta mi
serie potenter ferant Si enim vegeta
bilium appeterent · non dicam · omnes officio
incedentes · nequaquam tanta curre
rent aviditate Voluntas enim regis
de lege dei pendet · et non preiudicat liber
tati At tiranni voluntas · concupiscen
tie servit · et legi reluctans · que li
bertatem fovet: conservus · iugum servi
tutis conatur imponere Docet hoc scrip
tura · cum contra ire non liceat Dixe
runt omnes viri Israhelis ad Gedeon ·
Dominare nostri tu · et filius tuus · et filius
filii tui · qui liberasti nos · de manu
Madian Quibus ille ait Non domina
bor · nec dominabitur in vos filius meus ·
sed dominabitur dominus Dixitque ad eos ·
Unam peticionem postulo a vobis · date
michi inaures ex preda vestra Videor
michi in hoc loco littere facie · quod dixerim
intueri Nam Gedeon · qui intrepidus car
nis · inutile · vel temporalem magistratum
eorum nomine · et rebus · videt principum
officium iudicare Quibus enim est curare
utilia · et ea vel delere · vel revo
care ad frugem · et quod iniquum depre
hendit · excludere a finibus suis · ut
sibi adversus hostes predam victoria
Defertur ei honor domini et recusat le
gi tamen subiacet · quos a iugo servi
tutis absolvit Patri · filiorum succes
sionis defertur honor: at ille deum
maluit honorari Quibus eorum vite
sunt assimilantur · qui fas nephasque
confundunt · et versantur in laboribus
et erumpnis · ut filios possint · non
tam honoris · quam rapine · et iniquita
tis habere heredes Quibus est enim qui

Legem dei et iustitiam eius que in sola cari-
tate consistit filiis anteponat. Qui amat
inquit patrem aut uxorem aut filios
plus quam me, non est me dignus. Et pro-
fecto qui historia (?) christo preponunt, ipsis
transitoriis rebus transeunt, nec eorum
perpetuabitur gloria apud quos postponitur
Calix christus. Maneat igitur Erga causam
timeat princeps qui librorum aut car-
nis motus affectum honorem diuinum
minuit inmemor caritatis. Sed nemo
est qui in deum se fateatur insurgere. Insurgunt
tamen plurimi. Et iam ista pala-
sunt (?) Quibus ut antiochus sanctifica-
tionem tuam superbia et hoc quidem faciunt
multi Ozias quem licet reverendissima -
lis iustum in multis fuisse commemorat
aut mortuo zacharia sacerdote qui
cognomine fuit intelligens ordinem
sacerdotalem non tam pie quam au-
dacter inuasit et reclamantibus leui-
tis. Nouerat enim ozias rex et non sacer-
dos audire contempsit. Statim lepra
partem illam corporis eius inuasit quam
sacerdos ex lege auri tegebat la-
mina ut cum in speciem pecuniarum
facies eius ignominia repleretur.
Rex quidem notus est et eorum regibus
et eo maxime quod anno mortis eius
natus est romulus a quo gens est ro-
manorum. Imitantur plurimi ozi-
am sacerdotalia presumentes sed lepram
eius pauci (?) ipsi erubescunt. Plures
tamen sequuntur antiochum qui non
tam deuotione ut offerat vice sacerdo-
tis sed ingreditur sed ut deleat.
Siquidem est in templo domini sedem eiusdem
antiochus desolationis et abhomina-
tionis idolum fabricasset libros legis
dei combussit igni et sciedit eos et apud
quemcumque inueniebantur libri testa-
menti domini et quicumque obseruabant legem
dei secundum edictum regis antiochi tru-
cidabant enim vidi temporibus meis
nonnullos sacerdotali se ministerio officio
et humeros temerarie supponentes ut
archam precipitarent ab humeris leui-
tarum loci immemores qui in puluere
dierum diuitibus ore percussio. Alios vidi
qui libros legis deputant igni nec
sanctis (?) uerentur si in manu eorum
una peruenerat. Aut carnales tem-
pore regis Stephani a regno iusse
sunt leges romane quas in britan-
niam domus venerabilis patris theo-
baldi Britanniarum primatis asciue-
rat. Ne quis etiam libros retineret
edicto regio prohibitum est et uaccario
nostro indictum silentium. Sed deo faciente
eo magis virtus legis inualuit quo
eam amplius nitebatur impietas
infirmare. Cuius autem in tot nullius
regnare affectantium esse uult similis
gedeon. Habeat quis legem sibi uult
domari et populo omnibus tamen unum
illud debet sufficere quod gedeon a subdi-
tis petiit id est si solas ex preda sibi conse-
quatur inaures. Si enim que lex lo-
quitur iudicare audierit et ei
obediens populus adquiescat ut non
sit iniquitas et contradictio in uni-
tate et populo cui preest debet profecto
sufficere presidenti.

[S]ed esto ut his liceat qui carna-
les sunt contendere de primatu in-
23 res ecclesiasticas hoc usque quaque arbitror
esse illicitum. Carnalium tamen exem-
plo sub ymagine religionis obre-
pit impietas et iam non uno contendit
pro sacerdotio sed pugnat. Antiqui
quondam trahebantur inuiti et
primi ad martirium primas kathedras
cathedre periis (?) et vice fugiebant. Contra-
riam palam loquuntur sacerdotes et
publicum nullum dicunt. Nolunt quidem
unt inuicem esse sed secundum diuinum preceptum
gloriam non dantes alteri compertam quia

et inseabilis vox in ore sacerdotis. quod
xpum sit agnoscit. fuit se nolle eum
sequi. palam confiteatur. Dubitari
poterit. an verius moratur confessor
qui persecutorem. si opus fuerit non ex
pectat. dit cum capiatur. ex opus si timet:
actum est de eo. Si liceat timere. non stans
in necessitate. illicitum est et fugientibus
Cinutilis insanus est. Est tamen in quo videre
constanciam martirum imitari. si pro
cathedra si fuit certandum. fertur ab
busdam. et verum est quod super romano
pontificatu. ab ambitiosis quibusque primo
sepe litigatum. et non sine sanguine se
no sed scelerum. ingressus sit pontifex
Concitata sunt etiam. bella plusquam
civilia. et cesarem et pompeium. et
quos philippus. leucade nutine in egi
pto hyspanie presumptum est. quicquid
impie gestum: pugna sacerdotalis ab
solvit Numquid xpiani sanguinis pro
curant effusionem. ut eis preterea
liceat. pro grege. quod pastores est ani
mas ponere Numquid certam dirimunt.
presumunt sed. ut sit. quod edificari. et
C sanctificari oporteat Concuciunt po
pulos. regna sollicitant. ecclesiarum
diripiunt facultates. forte ut sibi fa
ciant materiam providendi. ut compo
nant omnia. ut pauperibus misereri
et providendi. aliis concurrentibus. ne
cessitatem preripiant Si cum ut plura
sibi impune liceant. si ut pecunias
congregent. si ut carnem et sanguinem
foveant. dilatent. et corrumpant. sint
familias nobilitent. si denique. ut
gloriam suam querant. in clero dican
tur non forma facti gregis ex ani
mo. licet labiis. et simulacione officii.
pastorem induant. tirannus quam prin
C cipibus facilius accedunt Dicat philo.
et verum arbitror. nichil in rebus
humanis. utilius homine. et in ipsis
hominibus. principe ecclesiastico. ulti
mo. nemo utilior E diverso. nichil

homini perniciosius homine. et in ipsis hominibus
et in eis. tirannus secularis. aut ecclesiasti
cus perniciosior est Sed profecto in utroque
genere secularem. ecclesiasticus antecedit
Sal cum infatuatum. ad nichil omnino va
let: nisi ut proiciatur foras. et concul
cetur ab hominibus Porro usque ad con
solus sunt. morte quam timeri. auri nesciat
amor. perdunt discrimine nullo amisse le
ges. vilissima rerum. clamat monstrum
C opes. Ergo fundatur unitas. integritas.
scindatur. sinceritas corrumpatur. ma
culetur et sanctitas: iudicii nomen indi
cium celebretur. et principes eius. qui in
passione xpi. electus est: vendicans
scandala spargit. ut beatus sit qui non
capitur tendiculis eius. Tanto re
nonorum proventu scelerum. quorum
alter imperet orbi Ipso tanti fiunt
civilia bella movere. ut veniat karissi
ma eminendi viam. docuit xpus quod
discipulos suos. regibus gencium no
luit conformari. ut dicuntur in subditos
et qui potestatem potestatem exercent. Benefici
dicantur. sed qui maior est. sponte mi
noretur. et solum pectore. integre te
vibus. et contencione remota. sibi re
C dicet officium ministrandi At isti aliam pre
tulerunt. ascendentes ex adverso summum.
et ministrandi humilitate reiecta: appe
tunt. pro regibus gencium dicari Nec
dubium. quin frigescente immo extincta
caritate: sedem suam. et ipsi ponant
ad aquilonem Si quidem productos
ordere pares Utinam secuti essent. qui
ca viderunt tempora. consilium bruti.
a quo cum imminente bello civili. cato-
C nis audit auctoritas Deseruerat
cum. manus suas. ab armis continue
civilibus quibus exinde quisque liberarior.
et fortunis ministretur. tanto iniquior
et immanior est Aut ergo Nunc neque
pompeium brutum. nec cesaris hoste. pro
bellum victores habes Si ergo sapiant
hii. pro quorum dico scismatici litigant-
eos solos contere paciantur alterutri
metuant exitum. fere incerti. quis victor
futurus sit utrique exitia. quod generalis ruina

Victis immineat. nulla manus belli mu-
tato iudice pura est Nam et victrix
causa deo placuit. sed victa catoni.
Gaudeat plane neuter cum alter solus
vicerit sed superiori letetur gaudio.
¶ Si interit vterque vel neuter Conve-
niant ergo si placet in insula lica
onia. aut alio. siquis tamen locus
bellis. sive duellis est aptior. nam
antiqui teste quintiliano bellos dice-
bant. quos modo duellos appellamus.
et sine orbis. et urbis periculo. vin-
cat alteruter duellorum. quem deus
sibi approbaverit. aut victorem esse permise-
rit Victus quoque. si ad victori pla-
ceat. detrudatur in tiblim. aut si
cum eo mitius agendum videtur. re-
trudatur in caveam Cui cum abbas
loci claustrum primo carcerem aperuerit
protestetur. sermo illud. ei qui dapnatus
pepercisse. sed victo Siquidem nulla fides.
¶ Cumque miseros elegit amicos. Cum-
que vicerit. et qui violentior fuerit.
in liparam. aliam ve insulam. exul
perpetuus deportetur. ad marmora
secanda. aut ad metalla dampnetur
faciens cum sismaticis. quos inquinat
equat. nisi quod peiorem qui fortior. et
qui ferocior. idem et iniquior est.
¶ Quid pernitiosius. aut odibilius bello
civili Nichil plane. preter rabiem
scismaticorum. aut hereticam pestem
Quorum vtrum perniciosius sit. non facile
dixerim. Si tamen in hiis unus est. ut
¶ alterum vite segregetur ab alto. Ce-
ssabunt plane bella civilia. si presu-
promi. desit tercius adiutor Nec
est qui terminos. possit urgere ad fundere.
nisi eos aliquatenus ipsa delectet insania
Utique unitas confirmandi. aut nulla
omnino. aut ut nullum imaginaria
est. Hec quoque per multis. maximisque
periculis patet quorum nemo. satis
declinat eventum. nisi prevaleat facu-
ltatem Sermonis hoc poeta gravi-
ssimus. aut si iuxta quintilianum. vereri

Dicere malueris oratorem nolle pugno-
dum constet. precavenda esse etiam. que
possint evenire pericula. et unum stare
ab uno quolibet cogi non posse. ut sce-
¶ leri obsequatur iniquita. Aut cum dicit
quis nullo maculatus sanguine mi-
les. que potuit fecisse timet Quid pe-
ctora pulsas Quid vesane gemis
Quid fletus fundis inanes Recte
sponte tua. sceleri parvi fateris.
Usque adeo ne times. que tu facis
esse timendum Classica dat bello. di-
vos tu neglige tantum Signa secat-
cessa Iamque civilis erimus. concedat
et cesar generum privatus amabit.
Dat sic. si ecclesia dei. erigatur in ipsius
libertatem. si misterium sceleris subire
detractat. aut omnio sismata sopie-
tur. aut manente compage unitatis.
soli inter se. sismatici dimicabunt
¶ Interim contineat ecclesia manus
suas cum gladius petri. qui sanguine.
carnali sitiebat affectu. mandato
domini. ad presens tegitur in vagina. et
discipuli. eradicare zizania properantes
prepimitur messores. anglos expectare
Oret unitatis integritas. ut in se colli-
gat dissidentes lapis inscissus. in quo
fundatur ecclesia. quem sismatica repro-
bant. qui fecit vtraque unum. et ve-
stem suam. in sortem fidelium. integram
esse malunt quam scindi Oret iniquitas.
ne deficiat fides et cam expetantes
in cribro sathanas non disperdat. Conve-
¶ niat et tertium Oret patrem. que cat-
patrem. et persequatur etiam fugientem
Meminerit eius. qui cum posset producere
plusquam xii. legiones angelorum. ex-
altatus in cruce. omnia ad que sunt
ipsa cum consummatio. adeo meruit
exaltari. ut ad gloriam eius. flectatur
omne genu Scismaticos nocentes
accipiunt sed consentientes nistos: no-
centes faciunt bella sacerdotalia.
¶ Quiescant ergo stantes a longe cum

petro. ut videant finem. recollant illud
ethnicum Si celicolis furor arma de
disset. aut si tergere temptaret astra
gigantes. non tamen audet. pietas quam a
vel armis vel votis prodesse ioui. Hoc
quidem videtur esse servandum in his.
ubi quis iustus induit arma sine
¶ nefas. Nam si hereticus scismaticus ve
catholicus impugnat. assistere utilitati
pium est. et romano pontifici devoti
ssime famulari. Hec quidem non innocue
vit. nam scismaticus. se catholicum esse
sepe mentitur. Cuius enim presumet sinum
iudicare pontificem. cum ea dei solius
reservatur examini. utique quisquis
hoc attemptaverit. laborare quidem.
sed proficere nequaquam potest. Nec adnu
quem nomine pontificatus arto. habeatur
pro pontifex: cuiuscumque canonica processit
electio. Jonas ut naufragium tolleret.
naufragium fecit: maluit quod perire solus:
quam alios involuere. periculis suis nec
tamen regende navis curam susceperat
Salomon. ab eo matrum quiunt affec
tum: quod interfectum metuens calumpnie. fi
¶ lium cedere maluit: quam perire. At isti pu
ditari malunt ecclesiam et scindi: quam
honorem non usurpare: et innocenti
matri ecclesie. non inferre calumpniam
Hec est inquit mater eius: quam ex di
lectione refugit sectionem. Contra hec
pugnans est: qui sic rimatur viscera
¶ matris. Quot et quantos tumultus. et
strages. dedit illa collisio quam filius
petri leonis. adversus innocentium bone
memorie. quondam predecessorem. dominum adri
ani. cuius vitam. et felicitatem. misericordia
eum perturbavit. dum conatus est ab aquilone
ascendere. Nove et stellarum ponere sedem
traxit ruina eius. Cuius vestit egi
dium tusculanum. Cuius petrum pisanum.
Cui nullus. aut vix similis. alter
erat in curia. Cuius retrusa sacerdotum epi
scopos. qui in tota fere ytalia con

meruit. Profecto dum ruine illius extabit
etate nostra memoria. incredibile est:
quemquam: adeo misere ambitiosum esse: ut
caligam scindere non formidet. Neminem
ita stupidum esse credo. qui non malit
se deleri. quam ut pro eo tanta fiat turbatio
¶ Si delictis nostris. exigentibus armisticum
istorum. quisquam ascendit. sedem petri et
ad gubernaculum eius dum indignite
accesserit: plane naufragium. non in
mito fuerit. cum et petrus vocatus a do
mino. ad validiorem fluctus ventum. cepit
mergi. et navis que diu habebat
victoriam. de salute desperet: donec christus
Dormiens fratribus excitetur. Utique qui mi
sere ascendit ratatur miserius. et
miserrime deicietur. nec letos habent
exitus: que malo sunt inchoata prin
cipio Discordia etissimum iniquitatis
et destitus indicium est Siquidem mundana
rerum discordia turbat. parem fama te
nent Pheton in fabulis. Dum paternos
currus affectat. incendit orbem. et
tandem misericordia dei. et ipse successor
corruit preceps. ceu disiecto Tunc
ipse diem. sine sole ferunt. et dum flagrat
ecclesia succensa scismate. prius videtur
¶ abesse. Ycarus quoque dum elatus nimi
mis: levitate. fertur in celum. marinis
fluctibus mergitur. Deiectus enim est: dum
allevaretur: Subiectio siquidem improba
gravioris ruine preparatio est. Cuius autem
eo iniquior. qui misterium pacis sa
crificandi officium. in vipas mittit. et
¶ carnificam. Quorsum queso tanta i
maniitas. Numquid ad vitam: sed corpo
finis initus eam ad gloriam. Sed gloria
eorum in confusione est. Eam ad volup
tatem. Ergo et eorum deus venter est.
Eam ut nobilitentur. in carne et san
guine. Sed caro et sanguis. regnum dei
non possidebunt. Nam adversus
carnales. non ergo. sed hec gravio
ra his. apostolica intonat tuba. Quorum
inquit finis interitus. Quorum deus venter
est. et gloria in confusione eorum.

Pheton
Icarus

qui terrena sapiunt. Si ut suam expleant
voluptatem. alijs dicentes quod tirannicum
est eis nichil minus conveniet Tiranno
siquidem. nichil tutum est aut quietum In-
terroga damoclem. et se hoc a tiranno
sicilie. didicisse fatebitur. cum ei vendi
quod in ardentes prunas. ruina imminet.
ad primum nutum et quasi tenuissimo licio.
dependens gladius. inter regales de
licias. et tanti illius similis ferventi
Circumiret hoc idem apud claudianum
asserit theodosius. Aut enim Qui terret
plus ipse timet. sors ista tirannis. con
venit invideant claris. fortes quod tru-
cident muniti gladijs vivant. septique
venenis. ancipites habeant arces.
trepidique minentur Tu civem patremque
geras tu consule cunctis. Non tibi. nec
tua te moveant. sed publica vota:
Erubesce sidon ait mare. quia iam
carnalis loquitur. que vix spiritualis
audire non potest Si enim audirent sa
cerdotes. vocem hanc. nequaquam
pro tela pro hostes currerent. ut primas ca
thedras occuparent Sed licet omnibus
summi pontificatus apicem se deferat.
quantum salva religione licet. fugien-
dum. quod suscipiendum arbitror sapienti
Ut enim ex conscientia verum loquar.
illius laboriosissima et quantum ad statum.
presentis seculi pertinet. miserrima videtur
esse condicio Si enim avaricie servit.
mors ei est Si vero aut. non effugiet ma-
nus et linguas romanorum Nisi
enim habeat unde obstruat. ora eorum.
manusque cohibeat ad convicia. ad
flagicia. et sacrilegia perpetranda. au
res oculos. claudet et animum Tria
quidem sunt. que preter etiam pru
dentiam omne iudicium subvertunt. amor
munerum. acceptio personarum. felici
tas ascendendi Nam ad ista moveri.
et iusticiam dispensare: nullus hominum
potest Ergo et ab hijs immunem roma-
num. necesse est esse pontificem. qui
omnem cohercere debet excessus. Si credit
munera. quibus beneficia confert in
invitum Quid largitur est ei qui
non accipit. Aut quo Si non largitur
placabit romanos Si personas eorum
non accipit. quo subsistet ante fa
ciem eorum Vix enim causam incon-
cussam potuit pensione sacerdotalem.
qui eos. in consilijs omnibus. admi
ttere compellatur Quid quod cogitur
dampnare simoniam. munera et re
tribuciones Si ea sequitur. nonne
scriptum propria voce condempnat Si id
summa potentia. minima licentia est.
profecto: qui legibus preest: nulli
subicitur. ab illicitis arcius coer
tatur Ergo et romano pontifici
minimum [illegible]. quo plurimum licet
Quid ponderosius est. sollicitudine
omnium ecclesiarum: apostolicum privilegium:
transit ad successores et plane. pars
privilegij est: quam apostolus ad corinthi
os loquitur Quis infirmatur
et ego non infirmor Quis scanda
lisatur. et ego non uror. Si totum
non multum revolue. ut istud vendi
cet. qui de primatu contendit. et
ut puto cito faciet locum Preterea
qui romanus pontifex est. eundem
pro condicione ecclesie. que iuncta est Non
equidem incompatibile ad gloriam
ut quidam opinatur. sed substantie
ut potestate. qui servus dei servuret. Cui
iuncti Omnis enim persona. deo servit
et dispensatrix est clemencie. vel
iusticie sue. Servit angelus. servit
homo. serviunt boni. serviunt mali.
et ipse princeps mundi dyabolus servit
Ergo et romani serviunt deo. et hi
vani quibus romanum. necesse est. servi
re pontificem Adeo quidem ut nisi servie
rit: aut expontifice aut exroma
num. esse necesse sit. Quis enim ergo
servum servorum esse ambigit dominum

adrianus . cuius temporis felicia faciat
deus . huius rei testem inuoco . quia
romano pontifice . nemo miserabilior
est . condicione eius nulla miserior
Et licet nichil aliud ledat . necesse
est . ut citissime . vel solo labore deficiat
fatetur eum . in ea sede . se tantas mise
rias inuenisse . ut facta collatione pre
cedentium ; tota preterita amaritudo . iocunditas .
et vita felicissima fuerit . Spinosam
dicit . cathedram romani pontificis .
tamen acutissimis . usque quaque consertam
aculeis : tantique mole . ut robu
stissimos premat . terat . et comminuat .
humeros . Coronam et frisium . clara
merito videri . quia ignea sunt . Se que
numquam a natali solo anglie malle
exisse . aut in claustro . beati ruffi perpe
tuo latuisse dicit . quam tantas . nisi
quia diuine dispensacioni relucta
ri non audet . intrasse angustias :
Quod super est . ipsum interroga . et crede
experto . hoc etiam michi sepissime
adiecit : quod cum de gradu in gradum
a claustrali clerico . per omnia officia
in pontificem summum ascenderet . nichil
umquam felicitatis : aut tranquillitatis qui
etis . vite priori adiectum est : ab ascen
su . et ut verbis eius utar . nichil
enim . cum prius fuerit . sui gradus . multum apud
se . abscondisse esse . ab oculis meis .
et incude inquit . et malleo . semper
dilatauit me dominus . Sed nunc oneri
quod infirmitati mee imposuit . si placet
supponat dexteram . quoniam michi importa
bile est . Nonne ergo miseria dignis
simus est : qui pro tanta pugnat mi
seria : Hic sane ditissimus qui eligitur .
sequenti die . pauper erit : et infini
tis se creditoribus tenebitur obli
gatum . Quid ergo erit ei . quem il
la vocat electio . sed repugnante
in membris Christo : ambitio cecata .

et cruenta . non sine sanguine fratris
intrudit . hoc quidem est . romulo fratre
de in parricidium : non petro incom
missi dispensatione ouilis .

Ist dissimulet contentiosus quod tamen 29
dissimulari ratio non permittit : ex
superioribus luce clarius liquet epi
cureos numquam assequi : quod sum
mum ad tranquillam asserunt vitam .
et libidine explendam prosequuntur . immo
desperant . nemo enim . quod male libet .
potest sapienter implere . hoc per ista ba
bilonis fluenta : nullus assequitur
Illorum quoque epicureorum nomine . cen
sendos arbitror . qui suam volunt in
omnibus impleri voluntatem . Nam cum
rex libidini premitur in voluptate tra
sit affectus . Si affectui . effectus non pare
at : quo magis urit : torquet magis .
sitis . sit libido in voluntate . Aliquan
tum tamen velle quod potest . iocundum est .
et fructuosum . si forte effusas . et suam
ingustiam . laboriosum tamen . Quidem ita
quod epicureis plenus est eo . quod in tanta
multitudine hominum . pauci sunt . qui
non famulentur libidini . et corrupte
voluntati . Sed laboriose voluntatis vexil
lo non impliciti : aut nulli : aut pauco
rum sunt . De loco voluptatis : expulsus
est homo . ex quo libido preualuit . cor
rupta iocunda . et tranquilla . frui non
potest . cui cepit libido dominari . Ma
luit facere quod libuit . quam quod iussus est .
et proiectus in locum miserie . in terram
laborum missus est : ut ei . et ferenti pro
terra spinas . et tribulos germinet . et in
sudore vultus . comedat panem suum .
qui in rectitudine voluntatis obedi
ens sine difficultate . et labore . ple
nam poterat . habere voluptatem .
siquidem adiutorium et voluptatem .
parata inueniebat omnia . Voluptas autem .
sicut hiis placet qui curiosius scru
tantur verborum originem . dicitur a
volendo . et sudor eius . laborem . et
angustias indicat . corrupte vo
luntatis . Si ergo sudatur in eo

qui confirmat cor hominis. et eciam in sumen-
do: quod letificat: quid est. quod sine labore sibi
natura mortalis. credat indultum In-
sibi dictum recolit. quod mater om-
nium peccatrici. sentencia creatoris
intorsit. Parit ergo in dolore filios
viventium. que sine labore: parit sobole
viciorum. Natura namque peccatis ad malum
prona est et corrupta ab adolescencia
sua. que etas origini inclinatur Ut
sine labore et difficultate labi possit
ad mala. Surgi ad bona. sine labore
et erecta sine difficultate et gracia:
Christi non possit. Parit namque vicia. fi-
lias. virtutes non filios. sine dolore sed procul
dubio addolorem filios in dolore sed
plane ad gaudium non dolorem. Ergo
concupiscentis versatur in dolore. quoniam vi-
ta filios parit. aut filias. et semper
presentes. aut futuras. ingemiscit angu-
stias. Nam aut ut cetera taceam.
presentibus non letatur. aut si certus non
est: diu certum metuit exitum: ea tamque
abeuncia et fugiencia deplorat. Les-
ctem stare negatum est: nisi quibus lete-
in illis. que beatum faciunt aut ad
perpetuam perficiunt vitam. Preterea namque
mundus hic et omnia desiderabilia eius
Quantumlibet blandiatur incautis et dul-
ces fallacie sue: proponet illecebras.
novissima eius. quoniam absinthio
amariora sunt. Et quia vacuo presentem
statum eius. imperfectum esse. usque quaque
convincit. nescio. quid solidum. semper pol-
licetur in posterum. ut in omnibus
amatoribus. et sequacibus suis. nec
unum ab initio duxerit ad perfectum: aut
voti compotem fecerit. Hinc est quod ava-
rus. in medijs opibus esurit. potens.
et presidens in summo fastigio suspirat. in
profundo luxu. voluptuosus. gaudijs
defectus angit. et fame pertus et glorie
in toto timore. manibus glorie viles-
cit. Cui ista non patent. nimium cecus
est. cum vix quisque eorum. qui versantur
in hijs. sibi quod appetit. deesse fateatur
Sunt tamen. quorum oculos. ita perstrin-
xerit malicia. ut que per se lucent. ne-

queant intueri Si oculis capti talpe
lucis beneficium non agnoscunt: et in va-
tis gaudentes tenebris: oderunt aerem
puriorem. nec vivere querunt si dimiss
arceantur ab humo. et latebris suis:
Horum talparum gerunt ymaginem:
qui semper in humo versantur. quorum tota
conversatio. in terra deprimitur. ut nichil
altum sapiant. nil divinum Sed nec hu-
manum quidem. cuius est. cum cetera
animalia. prona serventur in terram: ce-
lum. et que celestia sunt erecta digni-
tate. corporis et animi. contemplari
Hij non suo. sed talpe quodam: nature
vicio deprimuntur Profecto deterior est
quem culpa maculat: eo qui nature
laborat improperio Nec credas aliud sapere
qui nature consortes. non tam virtute
quam vicijs volunt preire Sed quid. in gre-
ge isto talparum. cerno ceteratem.
nisi quod aliorum forus esse videtur Ab
eo namque statuerint. cumuli viciorum.
ut quasi in corpore uno. videas co-
fluxisse. impacienciam leonis. sevicia
tigridis. gulam lupi. varietatem
pardi. fraudes vulpis. tenacitatem
arpie. immundiciam suis. petulanciam
hirci: superbiam equi. stoliditatem asini.
obstinaciam muli. toxicum hidre. nigre-
dinem corvi. et quicquid aliud. pestilens
infundere potuit homini teterrima
Creatura Nam ab eo. omnis ab humo-
moda perfluxerunt. dum boni et mali
sciam. et similitudinem dei promittit
per rapinam Exinde inclinata est ad
malum natura hominis. cuius. quasi
quedam infancia. processit innocens.
dum a colloquijs presentibus. et per
versis abstinuit. Sicut homo: et ma-
sit innocens. Inmisso sopore obdor-
mivit innocens: dum a colloquijs
presentibus. et perversis abstinuit corpo-
gestibus. et agnoscens adiutorium simile
quod ei fabricaverat deus. innocenter
loquitur est magnali dei Sed exquo
factus verbosior. per hostium curiositatis
eductus: excepit cum temptatore. verbi
commercium. quasi ab infancia. adole-

sceris concepto calore intumuit et
prevaricatus mandatum. cum custo-
dia ad gloriam fuerat profutura: corruptus
est: ut exponit mutabili et inuincibi-
li lege condicionis iniuste. sibi u-
nio velud cetur. carnis et spiritus ut
nulla racione componi possunt:
nisi illius gracia intercedat. qui fe-
cit utraque unum. et carnem in electorum
C fine faciat a spiritu absorberi. Si vero
gentilium, uti licet ypano. qui solis
electis diuinum. et deo placentes per in
habitantem graciam esse credit ingeni-
um. et si nec verba. nec sensus:
tradam gentilium: fugiendos dum
modo vitentur errores hoc ipsum
diuina prudencia. in eneide sua:
sub inuolucro fictorum commenti immi-
sse visus est maro. dum sex etatum
gradus. sex librorum distinctionibus
prudenter exposuit Cuiusque condicionis
humane. dum odisse. amicatur ortum.
expressum visus est et processum. ipsum quod
quem educit et producit. perducit et
C deducit. ad manes Nam eneas. qui
ibi fingitur. animus sit dictus. corpus
est corporis habitator: ennos. ut gre-
cis placet habitator est. demas as
corpus. et ab hiis componitur eneas
ut significet animam. quam carnis tugu-
rio habitantem. sit enim neptunum
ethnossigeum. eo quod [illegible] inhabitet.
1 Primus itaque liber eneidos. sub ymagi-
ne naufragii. manifestat infancie
que suis procellis agitatur. exponit
turpiones. et in sinu suo. habundan-
cia cibi et potus adulta. prosilit ad
leticiam conuiualem. Secundus continuo ergo
2 adolescencie. procedunt colloquiorum
commercia. et eorum intempies. aut
fabulas narrat. aut veris falsa
premiscet. eo quod multiloquio: peccata de-
C esse non possunt Porro tercius va-
3 rios iuventutis eventus: quam suos
canit errores. eo quod illa etas fere
solos nouit errores Siquidem ut
ait ethicus: imberbis iuuenis: quam
suos canit tandem custode remoto

gaudet equis canibusque. et aprica gramine
campi cereus in vicium flecti monitoribus
asper. utilium tardus prouisor. prodigus
eris. Prima ergo etas iuuentutis dedita cu-
stodiam habet tercia quo liberior: eo fa-
cilius errat. non diuinitus. procedit ad c-
C uia Quartus illicitos amores con- 4
citat. et ignem impudenter conce-
ptum in pectore: ad amatos infelicem
perducit rogum Nam cum in inuentu esse
fatalem beatitudinem esse. sub typo mer-
curii racio persuadet. docet quod illud quod
dum fuerat paruulus. sapiebat ut paruulus.
loquebatur ut paruulus. fuga vere fraga-
biliter apprehensa: euacuat que erant
paruuli Unde ut ad memoriam ethicum
vacans concessis studiis. etas animusque
virilis. querit opes et amicicias. in-
seruit honori. commisisse cauet quod
mox mutare laboret Ergo et virilis
etas. puerilia et iuuenilia erubescit.
et si a prisca voluptate. et immundo a-
more. nauigii sui. solus non potest
anchoram: precidit et funem Sic
et paraclyte prudens filius: pallium
reliquit adultere. ne adulterii crimine
C inuoluatur Quintus maturitatem viri- 5
lem promit. et etatem depingit vi-
cinam senectuti. primo que ipsam iam
ingrediatur senectute Nam et patrum
honores recolit. maiorum memoriam
veneratur. et quam ad tumulum anchi-
se sollempnes celebrat ludos: in hiis
ipsis. exsilii sui miseriam recognoscit.
Dum vero hinc egreditur. transit ad 6
sextum. et amissis palinuro et miseno
duce scilicet nauigii. dormitante. et te-
merario prelii intentore. cum iam
frigescat affectus. viresque deficiant.
non tam senectutem sentit. quam senium.
et velud velut quedam descensum ad
inferos ubi quam rebus inutiliter
gestis: totius ante acte vite. recog-
noscat errores. et discat alia via
incedendum esse. hiis qui volunt. ad
dulces lauinie complexus. et fata-
le regnum italie. quam quandam arcem
C beatitudinis peruenire Constat enim

apud eos: qui mictom. diligencius per
scrutantur auctorum. maiorem gentie
doctus uires declarasse dum curiositate
figmenti poetici profite vitatis involuit
archana. Licet autem de prima corru-
ptione specialiter dictum sit. pt. et de sin-
gulis. manifesta racione monstrari
genes 8 queat natura hominis: ab adolescencia
sua prona est ad malum. ut ex quo
libero. licet depresso. ceperit uti arbi-
trio. per se cadat. sponte in culpam, et
inde nutu suo. preceps prolabatur in
penam. Surgi tamen nequaquam potest
ad bonum. nisi gracia dei supponat ma-
num suam. Patet est ergo epicureorum
via. et haut dubiam ducat ad mor-
tem. per pericula tamen per errores. per ama-
ritudines. et per omnimodas vanitates.
ut letum. et quietum. tranquille vite
statum. in ea nullus inveniat: vel
ad illud tandem ea ducente perveniat.
Nam ut beatitudo possideatur. non
vanis sed veris. insistendum est bonis.
Vana enim. cultorem suum perturbant.
in tenebras exteriores: ad fletum ocu-
lorum. stridorem dencium tumultum auri-
um: et varias pressuras et penarum
fervorem: apud quos nullus ordo: sed
sempiternus horror inhabitat.

Sentencie tamen non stoico calump-
niam. que beatitudinem esse diffi-
Beatitudo nit. letum semper et quietum. tranquille
vite statum. sed interpretacione sini-
stra. et viciosa execucione arbitror
infamatam. Adeo quidem. ut epi-
curei. sint plurimi. i. vani sectato-
res voluptatis: nomen hoc pauci
profiteantur. Erubescunt enim. dici quod
sunt. quoniam turpitudinem occultare ni-
tuntur nomine alieno. Quod non tam
boni esse cupiunt: quam videri. Sic vero
diffinitioni. fidelis detur interpres.
et sentencie commodus executor. qui
manum apponat operi. i. qui faciat quod

loquetur. nichil verius et rectius apud
stoicum et peripateticum esse conviciens.
quos ad te locando. grandis vie com-
pendio. cum properes introducam.
Et tu nullam eo quo epicurei diffini-
cio tendit: viam putes. cum tibi in
calce libri. quam in fine vie. commo-
dior apparet. Est autem ardua. et ar-
ta plana tamen et recta. diligentibus
deum. quo ducente. docente. et sub-
vehente. non offendit quis. ad lapi-
dem pedem suum. Ipse namque. lapis
offensionis. et petra scandali gra-
dientes in se. quos accipit. erigit:
et corroborat. ut humiliati in se. in
eo stantes. audacter. et libere proce-
dunt. quia omnia. in eo possumus. qui nos
confortat. Via siquidem hec virtus est.
duobus invicta. et artata limitibus.
cognicione scilicet et exercicio boni. Nosse
namque bonum. et non facere. meritum damp-
nationis est: non via beatitudinis.
Quicunque hanc viam ingrediatur.
qui in immo sit: et non in via conculcata
varietate viarum ignotarum: adversa
et peiora: tunc oculi languerunt
pre inopia. et se cum desinunt quibus
eam declinam indicis. ut ad celestis intelli-
tatis. et gaudii. perveniam quod promittis
Est inquam via sublimis. celo manife-
sta scilicet lactea nomen habet. Sciua
tibi celum. ut videtur. per indignacionem.
oculus anime tue. et facile lacteam
hanc. agnoscens viam redi ad te:
patetum suscipe monumenta. et ibi intuere
diligenter. ubi anima deflexerit gres-
sum. et ubi ceciderit in errore. Recto-
lo autem nos aberrasse ibi primum in
impulsus. et elusus est homo. ut
caderet prevaricatione mandati: quando
abiectitium adiectitium: sciencie lignum.
suadente diablo. temerariam. et in-
cautam manum extendit. Et abinde
cum petum: accepta occasione per

Boheus 3 pro. 2. Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus.
Augustinus. Beatus est qui omnia que optat possidet.

Cap. 1. Cicero ... apud ... fecit ... horum ...
Cap. 2. Iuvencus ... mors intrat ...

~~Prosperitas~~ quid ... est ...
~~et nichil ...~~
Beatitudo ~~...~~ quid ... nichil ... velit ...

Ei quod ... eius ... eius ...
Nomina ... monumenta ...

Quidem. Nitimur in vetitum semper cupimusque negata
li 3 [?]

mandatum. seduxit me. et per illud occi-
dit. Ipsum namque mandatum. operatum est
in me omnem concupiscentiam. quia semper
nitimur in vetitum. et quod non licet acrius u-
rit. Ad arborem sciencie manum ex-
tendit. gulam implevit. et contra pre-
missum. fallacis inimici. et seductus mul[?]
dictum veritatis dei. obtenebratus est
homo. et in esuriem prostratus sedens
feriens eum morte: et pactum faciens
cum inferno. Boni tamen et mali sciens
factus est per experienciam. et multiplici
miserie. locum fecit in se. Ergo a ligno
sciencie. dum prohibitus illud ascendit.
a vitas[?] vita cedit. et demanet homo.
nec revertetur ad vitam: nisi ad arbo-
rem sciencie redeat. et inde veritatem
magnitudine. virtute inope. vitam in
iocunditate inveniat. Laboret itaque
animum exerceat. ut discernat inter
bonum et malum. et in ipsis bonis aut
malis. quid cui preponderet. agnoscat
Fugiat deinde. careat sollicitudine. ne
partem suam. faciat deteriorem: sed to-
to conatu. mentis et corporis. pro eli-
gendis inserviat. Ipse quoque labor
dulcescat sibi. et totam amaritudinem
rerum putet. ut ait beatus Gregorius: spe
temperet futurorum. Nam et propheta. die
noctuque. sub expectatione. dei sui.
cibatur lacrimis. et sic lugentibus.
veritas ipsa: que nec fallit. nec
fallitur: veram beatitudinem repromisit.
Licet vetatur quis. ad arborem sciencie
boni et mali: manum extendere.
prime prohibicionis exemplo. quia
expulerit et erroneum imitantem
ille qui docet hominem scienciam.
et mota promissionem prophetarum ignaro
indicat. quid sit bonum. In ar-
bore sciencie. quia quedam virtutis
ramus nascitur. ex quo tota vita
perfectius hominis conservatur. Neque
enim ad genitorem vite deus deum scilicet
alter redit. nisi qui virtutis ramum
expansum[?]. de ligno sciencie. protendit.

Sed quis cito avellet ramum. cum ulteriorem[?]
arborem. i. quid fieri oporteat: perpauci
noverunt. Nusquam ramus facile inno-
tescit ubi plenitudine desipiencium:
et male agencium ipsa arbor occulitur.
Hoc ipsum forte sensit. et maro. quod licet
veritatis esset ignarus. et in tenebris
gencium ambularet: ad elisios cam-
pos felicium. et cari genitoris conspectum
eneam admittendum esse. non credidit
nisi docente sibilla. que quasi theobole
consilium sonans[?]. vel sapiencia dei inter-
pretatur: ramum hunc proserpine:
que proserpentem. et erigentem se a
viciis. vitam innuit conservaret
Sic dicit ergo. Accipe que peragenda prius.
latet arbore opaca: aureus et foliis
et lento vimine ramus. Iunoni infer-
ne dictus sacer. hunc tegit omnis lucus.
et obscuris claudunt convallibus umbre
Sed non ante datur telluris operta
subire auricomos. quam quis decerpserit ab
arbore fetus. Hoc sibi pulcra suum
ferri proserpina munus instituit. primo
avulso. non deficit alter aureus.
et simili frondescit virga metallo
Plane quid penarum lateat in verbis
vel quid ex hiis possit exerceri[?]. solus
agnoscat: qui de arbore sciencie ra-
mum bone operacionis avellit: quia
quo amplius exercetur: eo magis
succrescit: et proficit. sciencie et
virtutes. Non tamen ceterorum Maro-
nis. aut gencium. insisto vestigiis:
ut credam quempiam. ad scienciam
aut virtutem. propriis arbitrii sui vi-
ribus pervenire. fateor graciam in elec-
tis operari et velle. et perficere. ipsam
veneror tanquam viam: ymmo,
ymmo revera viam. que sola ducit
ad vitam. et quemque boni voti com-
potem facit. Lactea hec est innocen-
tie manifesta candore: et alimento-
rum sedulitate nutricis explet offi-
cium. et sola perpetrat ad perfectum. Nam
sine ea proficit nullus. Clamat hec
in voce tube prevaricatoribus: ut

redeant ad cor: eisque ad arborem sa-
piencie. amoto gladio versatili: et fla-
meo. ducatum permittit in patria et
¶ ingressum. Plus dicam. ipsam ar-
borem. sapiencie. et lignum vite in quo
sunt. omnes sapiencie. et sciencie.
thezauri absconditi. et in quo habi-
tat. plenitudo diuinitatis. corporaliter
extraxit intissa tamen substancia. et produ-
xit. in terram peregrinacionis nostre:
et plantauit in medio ecclesie. ut ab
eo illustretur presciencia. roboretur
per virtutem. et exultet in misericor-
dia vberi. et gaudium eius. plenum
sit: gaudium a deo: gaudium quod nemo
tollat ab ipsa. Accedat ergo ad ar-
borem ducente gracia. quem abducente
concupiscencia deliquit in arbore. quia
salus mundi ab eadem pendita est in li-
gno: quia mors ante processit a li-
gno. Accedat tribus passibus. quibus
¶ tribus expedit. euari contraria. Et quia
non fuerat. hominem decepturus
temptator. nisi in mente eius. ela-
cio processisset. a timore incipiat. vt
humilietur: sub potenti manu dei.
qui exaltari desiderat in die visi-
tacionis. Abstineat a licitis. qui pre-
sumpsit illicita. et intendum con-
cupiscencie. ordinata mitiget ca-
ritate. Delectetur in his: videat
et nunc nunc: quia lignum pulchrum
est visu. et adnescendum suaue. et
fructum vere beatitudinis. et sempi-
ternum: tranquille vite statum dabit in
¶ tempore suo. Porro incidens ti-
mor. qui indilectionis reuerenciam
cadit: non nouit ociari: aut preceptam
sibi prauicam legem: sed timoris
foras mittit aculeos. et ex amore
facit bona. sponte sua. ad herens
iusticie. et quasi viribus obediencie
tum gracia. quodammodo violenter
nititur acquirere vitam: qui per
violenciam. ex leuitate arbitrii: in-
currit in morte. Timor innocen-
tiam parit iusticiam benefaciendi

mandatorum obediencia promouet.
rectoque calle. ad veram beatitudinem
¶ iustus perducitur. Nam et ipsa est. que
deduxit dominus. per vias rectas. dans
ei scienciam sanctorum. honestauit eum
in laboribus. et in omnibus compleuit
eum beatitudine. pro qua fideliter.
et utiliter laboratur. Possem dicere.
quia huc tendunt. tota lex et prophete.
omnesque scripture canonice. quia
tendunt ad filium: neque enim istud
ambiguum est: cum et infidelium
dogmata: nichil vtilitatis habeat.
nisi aliquid conferat beatitudinis.
sed his omissis. aut pocius permissis:
dico: quia hec sola sunt que sola pos-
sunt facere. et seruare beatum: cum ab alto.
iusticie ramo pendeat. ne cui no-
ceatur. ab alto. ut sibi quisque. et
aliis prosit. Vis tibi constare quod di-
¶ co. Vis ne beatus esse. Porro beatus
vir. qui timet dominum: potenciam
ne desideras. Nam nunc ipse. sed po-
tens in terra erit: et semen eius: an
fauorem sectaris: et laudes hominum:
Generacio rectorum benedicetur. An ad
celebritatem dilataris. et ad opulen-
tiam sinum expandis. Gloria et
diuicie in domo eius. An perpetuita-
tem queris operibus. In memoria
eterna erit iustus. Vis ne securus
esse. Ab audicione mala non timebit.
Et omnes despiciet inimicos. Graciam
ne lingue affectas. Labia iustorum
distillant graciam etc. Memoria iusti
cum laudibus: nomen impiorum pu-
trescat. Vis tibi futura innotescere.
Expectacio iustorum leticia. Vis iocundi-
tatem tibi prorogari in sempiternum.
Et iusti in perpetuum viuent. et in pace est.
licet mori insipientibus videantur.
¶ Ecce habes viam verissimam. et fide-
lissimam: ad assequendum statum: quem
desiderat epicurus: et si eam teneres.
beatus esset. hunc tibi erit hac ad h

Vere beate quam viuendum potest sola su
fficere. Adeo quidem ut extra posita
vniuersa: aut nichil aut minimum
perfectionis adiciant. Nec inhibeo
quin vestibus niteas deauratis cru
datis varietate. quin epuleris cotidie
splendide. quin primos honores habeas
et ut paucis multa complectar. quin
tempori. sed et prisis moribus. vtaris
tamen ut es. ipse in omnibus moris
geras: et sub lenociniis cuidentem
iudicium. Maior enim es quam ut debeas
aut possis. licet iam sic cepit multos.
Capitendicalis eius. Rex illustris
anglorum henricus II. maximus re
gum britanie si vicijs gestorum sucit
exitus concolor: circa garonam
et ut dicitur te auctore te duce
fulminat. et tolosam felici cinges
obsidione non modo prouinciales usque
ad rodanum et alpes territat. sed mu
nicionibus diuitis. populis quam subactis
quasi vniuersis prius immineat. timo
re principes hyspanos concussit. et
gallos perturbatis rerum tumultibus.
queso custodi innocenciam. et iudi
et dicta et pondera equitatem. nec
amore nec odio timore vel spe
declines quia vestra Iusti enim heredi
tabunt terram. et ut auctoritate con
stat altissimi. semen impiorum pe
ribit Si hec que tibi sincera deuocio
ne curiam strebe in tanto tumultu
legere non vacat. aut quia insi
pida sunt sensibus vobis inculta.
non placent: uel ipsa deuocio non
displiceat. que honori tuo studu
it inseruire Si probaueris intencionem:
patrocinaberis operi sin aut ut
volueris condempnetur Quod enim
ad alios ut scrinium indicant aliorum
liber enim hic erit ut quilibet suo
domino: stat aut cadit Multitudinis
imperite non formido iudicia. meis
tamen rogo: parcant opusculis et
si curiales sunt quidam: qui libris
eorum nunquam derogam in aliquo

Si preces meas audire voluerint: im
probitatis iudicio tenebuntur obnoxij:
quia ut ait marcialis. improbe facit qui
in alieno libro ingeniosus est Que autem
de curialibus nugis dicta sunt. in nullo
eorum. sed forte in me aut mei similibus
deprehendi et plane nimis arta lege
constringor. si meipsum et amicos casti
gare et emendare non licet Profecto
qui ad hec rugabit nares. fronte con
traxit. aut faciem rubore vestiet aut
pallore confundet. cuius labia concucient
aut salient: torpicabitur lingua: ge
nua tremebunt manus proterviet:
seipsum nugis nostris conuicet obnoxium
in quibus sunt propositi semper: a nugis ad
bona transire seria: et ad id quod de
cet aut prodest instituere vitam: Qui
autem in istum reprehensioni locum vide
rit. ea ex caritate. liberter vtatur.
et de emendacione mea acquirat sibi.
et possideat premium vite. Scio enim quia
in multiloquio: peccatum non deest Sed in
vito et caritate dei. exortor lectorem.
quo mei memor in oracionibus suis
impetret. ut filius dei viui et virgi
nis intemerate. deus homo. manife
stet seipsum: et palam faciat via: Qua
nobis incedendum est. in beneplaci
tito suo: et dirigat in eo gressus meos.
Amen

Explicit policraticon liber solempnis
et vtilis Quem domini sollicitudo cor
rexit Ad vtilitatem publicam pro
mouendam Et comparatus est per
magistrum Johannem de brzezina Co
legitorem Colegij Cracouiensis Et
scriptus Anno domini Mo cccc xxx v.

Lib° 3 c 9 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

li 1 c 11 Philosophus [illegible] quod [illegible] [illegible] et [illegible] modicas [illegible] hominis
vite [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] constituit
hec est [illegible] philosophus [illegible] et [illegible] in omnibus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

li 8 c 9 [illegible] est [illegible] philosophus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
li 8 c 12 Philosophus [illegible] [illegible] ut questio in omnibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
habitu

li 8 c 2 Si [illegible] [illegible] [illegible] aliquis laudem habent sive laudis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] querunt plane [illegible]
Nec [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]

li 8 c 17 [illegible] vel plante [illegible] est [illegible] [illegible] ad laude
et a [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] laude [illegible] [illegible]
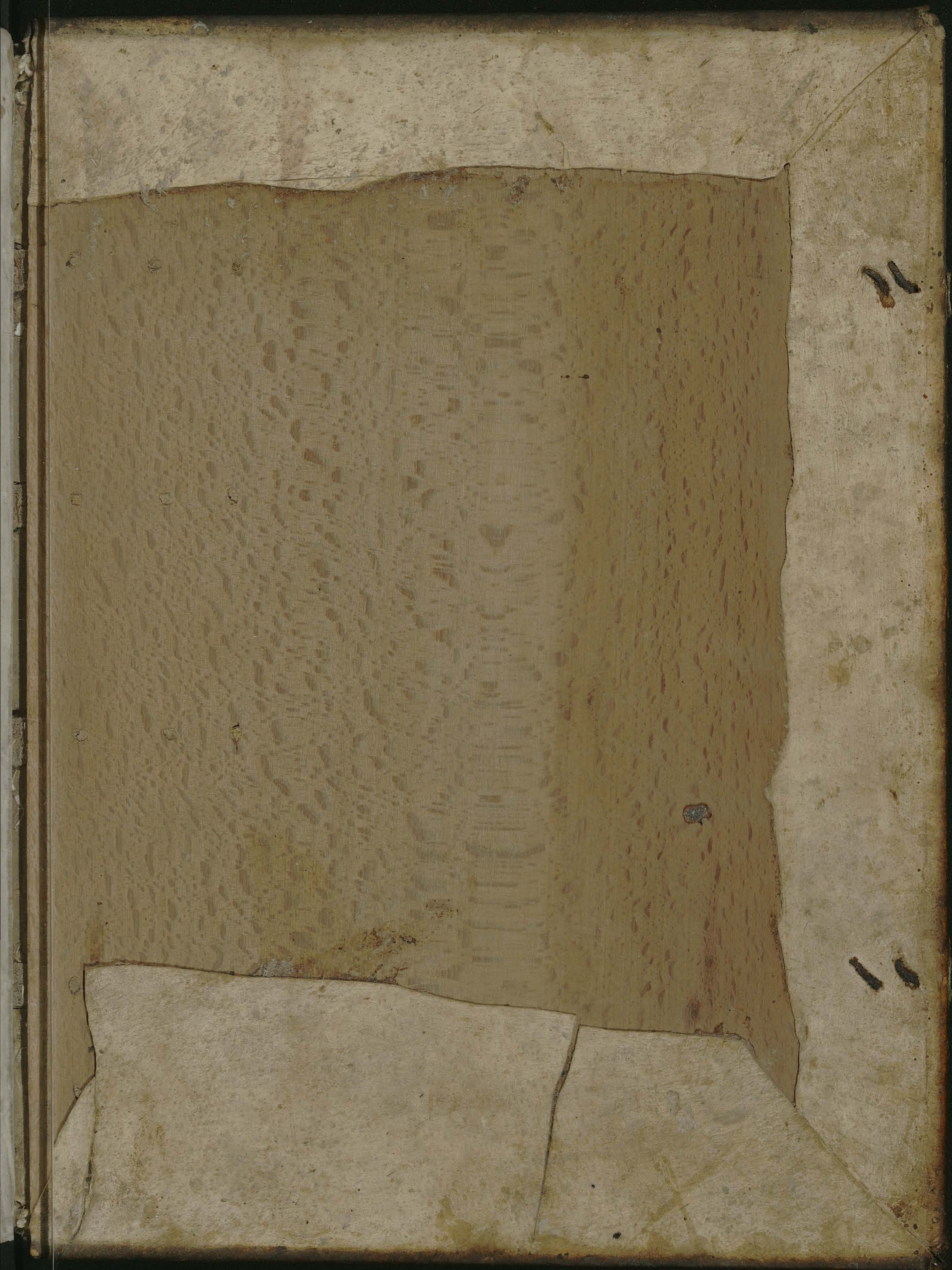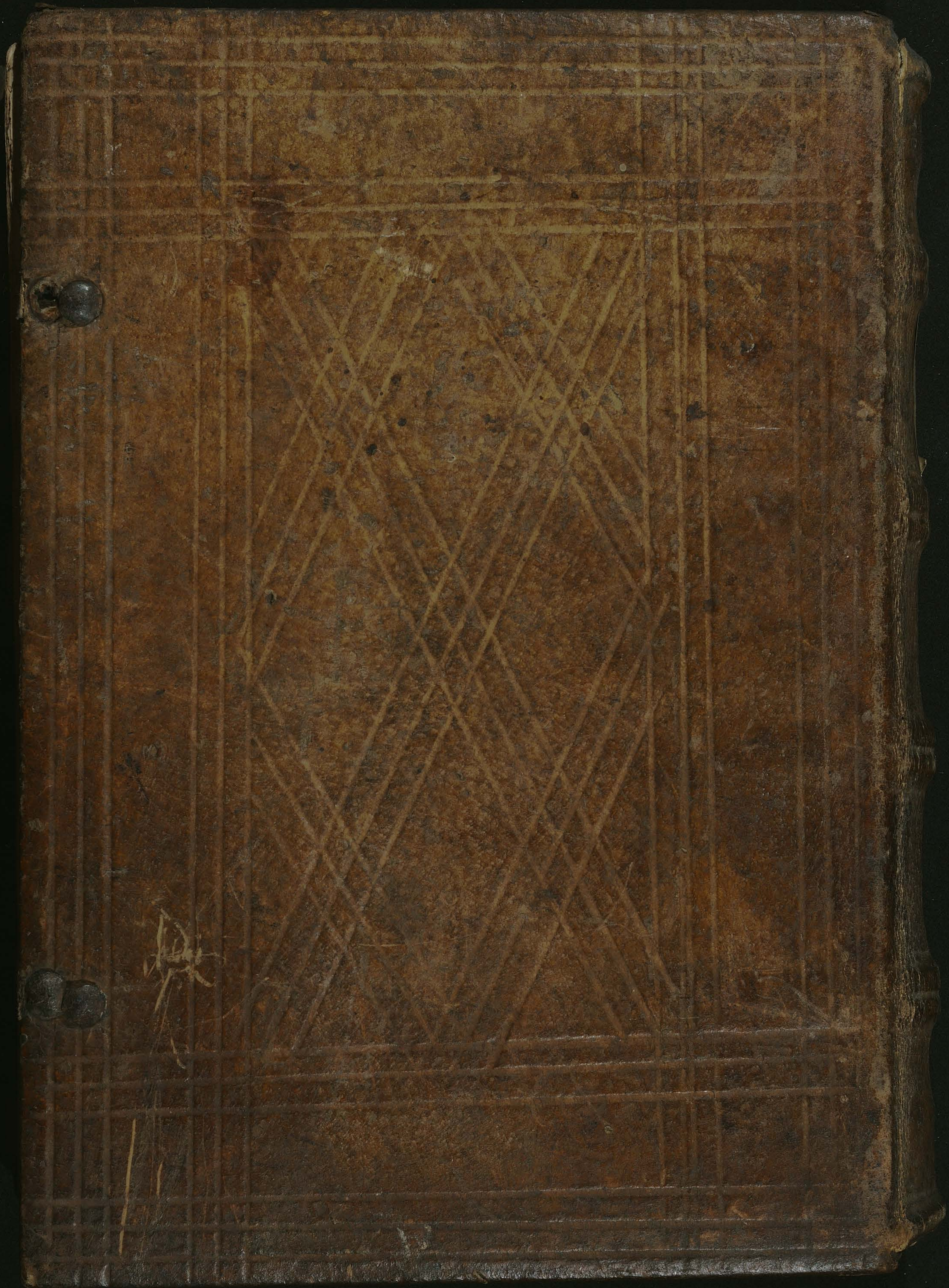
Rotundum ne sit reprehensibilis
Parvulum ne sit contemptibilis
Modestum ne sit notabilis